

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
חשיצי

אגרות-קודש

.

מאת כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

חזקת וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

כרך יח
חשי"ט

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

IGROIS KOIDESH
Volume XVIII
Copyright © 1989
Second Printing 1993
Third Printing 1996
Fourth Printing 1997
Fifth Printing 2003
Sixth Printing 2005

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehotonline.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form without prior permission, in writing from the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneersohn, Menahem Mendel, 1902-1994
Igrot-kodesh.

(Kovets Shalsholet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5) (Sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

1. Schneersohn, Menahem Mendel, 1902-1994 — Correspondence. 2. Habad.

3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series:

Kovets Shalsholet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528

296.8'33

87-16855

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5818-0 (v. 18)

Printed in the United States of America

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך שמונה עשר מסדרת
אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות שנת תשי"ט.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

- א) מפתח ענינים.
- ב) מפתח מוסדות וארגונים.
- ג) מפתח אנשים.
- ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ח ר' שלום דובער ש"י לוי.

מערכת „אוצר החסידים"

י"ב"ג תמוז, ה'תשנ"ג
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הע"צ.
ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א.
ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 36 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי
וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת ה'תשנ"ב. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש ג"ע,
ומילואים לכרך הנ"ל - בשנת ה'תשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש ג"ע (שני כרכים) בשנת
ה'תשמ"ב. כרך ג - בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד"ה - בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ג"ע,
כרכים א"ה - בשנת ה'תשמ"ג. כרכים ו' - בשנת ה'תשמ"ד. כרכים יא"כ - בשנת ה'תשמ"ה. אגרות-קודש
כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א"ג - בשנת תשמ"ז. כרכים ד"ח - בשנת תשמ"ח. כרכים ט"ד - בשנת
ה'תשמ"ט. כרכים ט"ז - בשנה זו.

(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר
ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3	פתח דבר
5	מפתח האגרות
א	אגרות קודש
תקסג	מפתח ענינים
תקעח	מפתח מוסדות וארגונים
תקפ	מפתח אנשים
תקפד	מפתח מקומות

מפתח

		ה'תשי"ט	
א	יוקר הנהגת בני אצל הקבי"ה	נשי ובנות חב"ד	עריה
ד	כשר פדגוגי למחנך ומסירותו	ד"ר יוסף גולדשמידט	עריה
ו	כל הגדול מחברו יצרו גדול	הא' יצחק אחיו	ג' תשרי
ז	עצה לנפילת תרדמה		ד' תשרי
ח	משמעת המורה להנהלה		ד' תשרי
ח	הפצת המעיינות – נחיר להשי"ת		ד' תשרי
ט	זכות משרתו באהלי"י	הא' יוסף מרטון	ה' תשרי
י	הוראה בכתות מעורבות		ז' תשרי
יא	שמחה. הנוטל פרוטה מאיוב מתברך		ז' תשרי
יב	בר מצוה – בניסה למצוות		ז' תשרי
יג	סופר צריך להרכות ביר"ש		ז' תשרי
יג	תקיעת שופר בבתי הכראה		ז' תשרי
יד	עבודת שנת השמיטה	מ"ה לוי בליצקי	בין כסא לעשור
טו	פרובול – מסירת שטרותיו לב"ד	משתתפי התוועדות	ט' תשרי
טז	חזונה בחדשים כסלו וטבת	בטורונטו	י"א תשרי
יז	גילוי מצפונים ע"י מטולטלת		י"א תשרי
יז	אמירת פסוק של השם בסיום שמרי"ע	הא' נפתלי צבי גוטליב	י"ב תשרי
יח	ימשיך עבודתו – למרות קשיים		י"ב תשרי
יט	התעוררות אחבי הספרדים ליהדות	מוהרש"ג אליטוב	י"ח תשרי
כ	השפעה על קרוביו,	מוהרד"א לסלבים	י"ח תשרי
כ	התל' ועל תושבי המקום		י"ט תשרי
כא	עצה לכבד פה – בקהית		י"ט תשרי
כב	לימוד בכולל והסתדרות		כ"ה תשרי
כב	לימוד החסידות. טעמו וראו כי טוב ה'		כ"ה תשרי
כד	כבד את ה' מגרונך	מ"ה שמאל ליובאשיצקי	כ"ה תשרי
כד	לפני עיבת המקום להשיג איש המתאים		כ"ה תשרי
כה	הטעם שרבי מכבד עשירים	מוהרא"א פינקלשטיין	כ"ה תשרי
כה	חסידות – פני חיות הנשמה,	מוהרש"י דוכמן	כ"ז תשרי
כח	מוסיפה חיות בגוף		כ"ז תשרי
כט	דאגות פרנסה – הון את העולם כולו כ'	אגודת גמ"ח	כ"ח תשרי
ל	גדולה גמ"ח מן הצדקה		כ"ט תשרי
לא	ביאור המענה, כבר מלתך אמורה'		כ"ט תשרי
לא	חתית בלילה		כ"ט תשרי
לב	רוח צפונית אינה מסובבת		אדר"ח מ"ח

לג	אחרי' קודמת לחכ' - חסידות	אדרי' מ'ח	ותקלו
לד	הפרדה בין נערים ונערות	א' מ'ח	ותקלו
לה	הדלקת נשיק קודם הנישואים	ג' מ'ח	ותקלח
לו	שיעור בבאר שבע. חידון תניכי ומשנה	ג' מ'ח	ותקלט
לח	והי' ברכה - קירוב רחוקים לאשכנז	ו' מ'ח	ותקמ
לט	ענינים שקרו קשורים לעבודתו באהליי	ו' מ'ח	ותקמא
מ	רבנים - לא לברוח מהמערכה.	ז' מ'ח	ותקמב
מב	מבול - מי נח		
מג	בטחון מוסיף בברכה	ח' מ'ח	ותקמג
מד	סיוע לבנין המקוה	ט' מ'ח	ותקמד
מה	הוספה בעבודה. צרות חסידים	ט' מ'ח	ותקמה
מו	משנה והלכה יומית	ט' מ'ח	ותקמו
מו	המשכת ההתעוררות דחשוי לכל השנה	ט' מ'ח	ותקמו
מו	היחס לכופרים	י' מ'ח	ותקמח
מז	חובת רב בארה"ב. נגד פשרות	י' מ'ח	ותקמט
מט	התחלת השריע - אל יבוש מפני המלעגים	י' מ'ח	ותקנ
נ	שמירת הבריאות	י' מ'ח	ותקנא
נא	טבילה בחדש השביעי. ניהול ישיבות הערב	י"ב מ'ח	ותקנב
נג	הקשיים - נסיונות	י"ג מ'ח	ותקנג
נד	ריבוי לימודי קודש בישיבה	י"ד מ'ח	ותקנד
נה	מוכרח שיהי' תקציב למוסד		ותקנה
נו	חתן בחופתו - עת רצון	י"ד מ'ח	ותקנו
נז	לב ישראל ער הוא	ט"ו מ'ח	ותקנו
נח	אמירת תהלים חדשי ושבועי	י"ז מ'ח	ותקנה
נח	עיי הצדקה יכולים למלאות התפקיד בגלות	י"ז מ'ח	ותקנט
נט	מ"מ ומפתח לתניא	כ' מ'ח	ותקס
ס	שוי"ב קבוע צריך תחלה שימוש ונסיון	כ' מ'ח	ותקסא
סא	חנוך הנוער. כ"א מושרשת אהבת ה'	כ"ב מ'ח	ותקסב
סב	השפעה על חוגים רחבים והמלחמה	כ"ב מ'ח	ותקסג
סב	נגד הדת		
סג	כל הגדול מחבירו יצרו גדול והרגו בתענית	כ"ב מ'ח	ותקסד
סד	צדקה בכי - בלי נדר	כ"ג מ'ח	ותקסה
סה	ותומכי' מאושר - מראשו	כ"ג מ'ח	ותקסו
סו	לא להתרשם מהתנגדות	כ"ז מ'ח	ותקסז
סז	חיקון לתפילין - הוספה בהמשכת המוחין	כ"ז מ'ח	ותקסח
סח	יד חסידים על העליונה	כ"ז מ'ח	ותקסט
סט	הוספה בתומי"צ בצבא	כ"ז מ'ח	ותקע
סט	וראו כל בשר - הגשמי	כ"ח מ'ח	ותקעא
ע	מנהגי תכיד. סדר הטליות	כ"ט מ'ח	ותקעב
עא	ריה - ריח ולא תחלת	כ"ט מ'ח	ותקעג

עב	שמיעה בקול הרופא	כ"ט מ"ח	ו'תקעד
עג	נרות חנוכה אין בטלים	מוהר"ג לעסער	ו'תקעה
עז	הפצת היהדות	כסלו	ו'תקעז
עח	הפצת המעינות ושקידה בלימוד	א' כסלו	ו'תקעז
עו	הלימוד בשיבות ופרנסה	ב' כסלו	ו'תקעה
עז	ההיתרים בחרישה בשמיטה	ד' כסלו	ו'תקעט
עח	חנוכה – מוסיף והולך	מרהרמ"א כהן	ו'תקפ
עט	מעשר לצדקה	מריה משה לחייני	ו'תקפ
פ	כסלו – ירחא תליחא דפני' התורה	ו' כסלו	ו'תקפא
פא	התחלת תפלה עם הצבור ולהאריך	מוהר"א יאלעס	ו'תקפב
פב	שליחות הרג"מ גרליק למלנו	ו' כסלו	ו'תקפג
פג	אין כל חדש – רק תחת השמש	מוהר"א גורדצקי	ו'תקפד
פד	נחמה בכפלים	ו' כסלו	ו'תקפה
פה	לימוד בשיבה מבלי לדאוג לפרנסה	משפחת הלפרין	ו'תקפו
פו	ויכוחים. לימוד דא"ח	ו' כסלו	ו'תקפז
פז	בבלי	ח' כסלו	ו'תקפח
	לימוד התורה מתוך דוחק.	ח' כסלו	ו'תקצ
פח	משניות ותנאים בע"פ		
פט	תורה ותפלה – העלאה והמשכה	מוהרש"ז שזר	ו'תקצא
צ	רבנות בנייארק ובשאר מקומות	ח' כסלו	ו'תקצב
צב	לימוד בשיבה מבלי לדאוג לפרנסה	ט' כסלו	ו'תקצג
צג	עצות לכבד פה	ט' כסלו	ו'תקצד
צד	צור מחצבתו יוסיף בו התלהבות	מוהרמ"ש פרגל	ו'תקצה
צה	הפרדה בין נערים ונערות	ו' כסלו	ו'תקצז
צה	פרנסה גשמית ורוחנית	י"א כסלו	ו'תקצז
צו	מנהגים חלוקים. הכרח לימוד החסידות	י"א כסלו	ו'תקצח
צז	זאת חנוכה	י"ג כסלו	ו'תקצט
צח	עצות למח' המבלבלות	י"ג כסלו	ו'ת
צט	התוועדות י"ט כסלו	י"ד כסלו	ו'תרא
ק	לימוד דא"ח. תפלה קודם הלימוד	מל"ח, דיטרויט	ו'תרב
קא	הערות לס' פי' הרמב"ן עה"ח	מכון הוצ"ט חתם סופר	ו'תרג
קב	פי' פתח בכד וסיים בחבית	מוהרמ"צ איינשטט	ו'תרג
קג	העבודה בחנוך ובאגו"ח	מוהר"ד רונבלום	ו'תרג
	לימוד חסידות רק בזמנים הפנוים	מ' ציפורה בונין	ו'תרה
קד	מסדר נגלה	י"ח כסלו	ו'תרו
קה	ברכה להתוועדות י"ט כסלו	מוצש"ק וישראל	ו'תרו
קו	תמיכת הישיבה	ועד כפר חב"ד	ו'תרח
קז	מענה לברכה לשנת השלשים לחתונה	י"ט כסלו	ו'תרט
קח	זכרונות אב"י – שצאצאי ילכו בדרכיו	כ' כסלו	ו'תרי
קט	הידור בכשרות פועל על המדות	מוהר"א קרעמער	ו'תריא
		כ"א כסלו	

ק	מקל גועם	מוהרי"ת רחנפלד	כ"א כסלו	ו'תר"ב
קא	קריאת שמות – לאב או לאם	מריה יהושע יחזביץ	כ"ז כסלו	ו'תר"ג
קב	שליחותו למילנו	מוהרג"מ גרליק	כ"ז כסלו	ו'תר"ד
קג	לימוד מאור שבתורה מוסיף במאור עיניו		כ"ח כסלו	ו'תר"ט
קד	נרות חנוכה מוסיף והולך	מריה משה שיעוויטש	כ"ח כסלו	ו'תר"ט
קטו	ספר תורה לתותיל מונטריאל	מוהר"ח שניידער	נר ה' דחנוכה	ו'תר"י
קטז	אני ישראלית בשבת	מריה צבי הרכבי	נר ה' דחנוכה	ו'תר"י
קיו	טבת – שהגוף נהנה מן הגוף	מוהר"ג לעסער	א' טבת	ו'תר"ט
קיח	יט כסלו בכפ"ח	מר יצחק רבינוביץ	ג' טבת	ו'תר"ב
קיס	שלום בית. עצות לשכחה		ג' טבת	ו'תר"ב
קכ	להמנע מיוכחים		ג' טבת	ו'תר"ב
קכא	הפצת היהדות. כוונה בתפלה		ג' טבת	ו'תר"ב
קכב	שאלת מיהו יהודי	בד"צ דק"ק לונדון	ד' טבת	ו'תר"ב
קכג	פתח מברק. לימוד התנאי		ה' טבת	ו'תר"ב
קכד	ההתעסקות במוסד חב"ד		ה' טבת	ו'תר"ב
קכה	ברכה למשתתפים בחגיגה	„בית רבקה" מונטריאל	ו' טבת	ו'תר"ב
קכו	חילוק כוונת התפלה לכמה חלקים		ו' טבת	ו'תר"ב
קכז	מצרכי אכל בשמיטה למורים	רשת אהליי אהיק	ו' טבת	ו'תר"ב
קכח	עיד אדמורי קאמוסט ובברויסק	מוהרמח"א בלאך	ו' טבת	ו'תר"ב
קכט	מעלת ריבי הקרבנות	מוהר"מליץ סגל	ו' טבת	ו'תר"ב
קל	עבודת שליחותו במילנו	מוהרג"מ גרליק	ז' טבת	ו'תר"ב
קלא	טיול בפסח. שיחות לנוער	מריה נפתלי קראס	ח' טבת	ו'תר"ב
קלב	הכרח לימוד החסידות	מריה משה עפשטיין	ח' טבת	ו'תר"ב
קלג	טבת – שהגוף נהנה מן הגוף	מוהר"אין זיסקינד	ח' טבת	ו'תר"ב
קלד	התעסקותו בהפצת המעיינות	מריה טובי' בלוי	ח' טבת	ו'תר"ב
קלה	קירוב התל' לאשכ"ש. פרעון חובות		י"א טבת	ו'תר"ב
קלו	שמות אמהות החריב שוות. כשרות מוח ולב		י"א טבת	ו'תר"ב
קלז	עידוד לשמחה ובטחון		י"א טבת	ו'תר"ב
קלט	חזרתו ליהדות		י"ב טבת	ו'תר"ב
קמ	חרישה כו' וקצירה בעבודתם	הנהלת אתיה	י"ב טבת	ו'תר"ב
קמא	ביקורו בביה"ד בכפ"ח	מוהרמ"י שוליצגר	י"ג טבת	ו'תר"ב
קמב	להקדיש מזמנו לעבודת הצבור		י"ג טבת	ו'תר"ב
קמג	להשכיחם תורתך ומצוותיך דוקא	תל' ישיבת הערב	י"ג טבת	ו'תר"ב
קמד	הכנה ללימוד עם צעירים		י"ג טבת	ו'תר"ב
קמה	יחס אישי לבית רבקה	מ' ולטה אלטהווי	ט"ז טבת	ו'תר"ב
קמו	צדקה ומשפט – אחרי שעושה		ט"ז טבת	ו'תר"ב
קמו	משפט בנוגע לעצמו			
קמו	עצבות – מתכסיסי היצר			
קמו	חזרת מאמר בחתונה – בשלימות			
קמז	סניף טהרת המשפחה	אגוני"ח, בוטסון	י"ח טבת	ו'תר"ב

קמט	ביסוס הכפר	ועד כמריחביד	חיי טבת	ו'תרנא
ק	תיבת יחיד בישתבח. ביטוי שם אדני	מר ש. דודק	כ' טבת	ו'תרנב
קא	להתגבר על קשייו בלימודו בתורת		כ' טבת	ו'תרנג
קג	אופני חיזוק התפלה		כ"א טבת	ו'תרנד
קד	יסוד ביס תיכוני והלימוד בבית מכלתי	מהררע פציפיצי	כ"ג טבת	ו'תרנה
קנה	פי הרשבים על דן ידן	מריה זאב ובר	כ"ד טבת	ו'תרנו
קנו	עיבוד ניגונים חבידיים	מר יצחק אהל	כ"ד טבת	ו'תרנו
קנז	קנאות סופרים תרבה חכמה		כ"ד טבת	ו'תרנח
קנח	אופן ההשפעה על צא"ח		כ"ד טבת	ו'תרנט
קנט	מעלת הוראת ב' רופאים	מריה משה שיעוויטש	כ"ד טבת	ו'תרס
קס	מצות פרו ורבו - מאכן נאך א אידן		כ"ה טבת	ו'תרסא
קס	ניצוק וקטפרס. ג' פסיעות. דרגת משה	מהרריא יאלעס	כ"ה טבת	ו'תרסב
קסא	כתיבה ע"ד מגרעות		כ"ה טבת	ו'תרסג
קסב	הביקור - בימי החגים		כ"ז טבת	ו'תרסד
קסג	תיקון לצאצאי כר' - הפצת המעיינות		כ"ז טבת	ו'תרסה
קסד	עבודה קשה כ"י פרך - ברוחניות	מריה יעקב כץ	כ"ז טבת	ו'תרסו
קסז	מסירת קרקע לבית למלאכה	מר מרדכי עפשטיין	כ"ט טבת	ו'תרסז
קסו	בענין הנ"ל	מהרריא בן-נון	כ"ט טבת	ו'תרסח
קסז	מסרת הישיבות - הכנה לחיים	תגינה שנתית תותיל	עריח שבט	ו'תרסט
קסט	שלום בית. כעס		ב' שבט	ו'עתר
קע	כתיבת מאמרים בכתבי עת בפריסקא	מהרריח רחנמלד	ב' שבט	ו'תרעא
קעא	השפעה בדרכי גועס	מהרגמ"מ גרליק	ב' שבט	ו'תרעב
קעב	מנהגי יום הולדת		ה' שבט	ו'תרעג
קעב	משבעים שנה וכו' לשבת על התרע		ו' שבט	ו'תרדע
קעג	היכר ציר במזוזה	מהררש"מ דיסקין	ז' שבט	ו'תרעה
קעד	טראט גוט וועט זיין גוט		ט' שבט	ו'תרעז
קעה	הצעת חוק בין יצרנים וסוכניהם	מריה מנחם פרנד	ט' שבט	ו'תרעז
קעז	שירתי ה' לנגדי תמיד - פי' הפשוט והפנימי		ט' שבט	ו'תרעח
קעז	ההחלטה אם לקבל המשורה בסוכנות		י"ב שבט	ו'תרעט
קעז	מעלת המעשה - במצוות מעשיות ובנבואה		י"ב שבט	ו'תרפ
קעח	הדפסת עניני חסידות במכ"ע		י"ג שבט	ו'תרפא
קעט	יגעת ומצאת - נאמר בכ"א		ט"ז שבט	ו'תרפב
קע	שיעור דאריה בביהכ"נ חביד במאה שערים	מהרריז זופניק	ט"ז שבט	ו'תרפג
קפ	זמן התחלת הנחת תפילין ליתום		ט"ז שבט	ו'תרפד
קפא	טראט גוט וועט זיין גוט		ט"ז שבט	ו'תרפה
קפב	ברכת הקב"ה - גם מעלת התפלה		ט"ב שבט	ו'תרפו
קפג	עליית הנשמה כארציית		י"ז שבט	ו'תרפז
קפד	בקשר לאגרת הנ"ל		י"ז שבט	ו'תרפח
קפה	מקור המאמר עה"פ לעולם ה'	מריה נפתלי יוניק	י"ז שבט	ו'תרפט
	דברך נצב בשמים			

קמו	מנהגי יום הילולא - בכל השנים	מוהר"ל סלונים	ח"י שבט	ויתרצ
קפו	התעסקותו באהליי תענך	מריה יצחק ידגר	ח"י שבט	ויתרצא
קפח	עבודת נשי חב"ד	מ' ח' ש. מ. גורארי	ח"י שבט	ויתרצב
קפט	עצות לצדיקות	מוהר"א בונין	כ' שבט	ויתרצג
קע	עובדים במסדותינו מחוגים שונים	צא"ח, מלבורן	כ' שבט	ויתרצד
קצא	תספורת - כשחל בריח		כ' שבט	ויתרצה
קצב	פתיחת ישיבת חב"ד בקרית גת	מריה יעקב פלס	כ"ג שבט	ויתרצו
קצג	ספרדים המאחרים הבר מצוה שלהם		כ"ד שבט	ויתרצז
קצד	נסיעה לחתונת הבן		כ"ד שבט	ויתרצח
קצה	עידוד בעבודתו	לימים אקילרי	כ"ז שבט	ויתרצט
קצו	אד"ר ואד"ש - לכמה דיעות כחדש א'	מוהר"א יאלעס	ז' שבט	ויתש
קצז	ועד הכשרות. סידור קידושין	מוהר"ח רחנפלד	כ"ז שבט	ויתשא
קצח	בנין ביהכ"ז בגמזו	מוהר"א רחנברגר	כ"ז שבט	ויתשב
קצט	הפירות בהשפעה על התל'		כ"ח שבט	ויתשג
ר	שינוי לנוסח אדה"ו. אמירת ושמרו		אדר"ח אד"א	ויתדש
רא	אין דעתי נוחה מריבוי דמי מפתח		א' אדר	ויתשה
רב	אופן המשכת המים למקוה	מריה מרדכי פרלוב	ב' אדר	ויתשו
רג	פי' הבעש"ט בקריס	מר יעקב זקבר	ד' אדר	ויתשו
רד	תמיכה למוסדותינו	מריה שלמה עהרמאן	ד' אדר	ויתשח
רה	אין מזל לישראל		ד' אדר	ויתשט
רז	עצה למח"ו, לחשק בלימוד ולתפלה בכוונה		ד' אדר	ויתשי
רו	עצה לגרש העצלות: להתגבר על היצהיר		ד' אדר	ויתשיא
רז	בחתונה - לא לחקות מנהג מדינות		ה' אדר	ויתשיב
רח	עבודת השליחות - מעט מעט אנרשנו		ז' אדר	ויתשיג
רט	לשאלת מיהו יהודי	מר דוד בן-גוריון	ח' אדר	ויתשיד
רב	בענין הנ"ל	הנ"ל	ט' אדר	ויתשטו
רטו	התבוננות למגיעת העצבות		י"ד אדר	ויתשטז
רטז	סיוע תנועות ומפלגות לכפ"ח	מר יצחק קריפמן	י"א אדר	ויתשז
ריח	סיועו לכפ"ח	מוהר"ש שור	י"א אדר	ויתשח
ריט	מנהגי חסידים. הקדמת נעשה לנשמע		י"א אדר	ויתשט
רכ	זה' עמו - הלכה כמותו	מוהר"י ווייס	י"א אדר	ויתשכ
רכ	שינוי לנוסח חב"ד		י"ב אדר	ויתשכא
רכא	לימוד ברבים קוני' החלצו		ט"ז אדר	ויתשכב
רכב	ויקץ כישן הוי' - או שם אדנות		ט"ז אדר	ויתשכג
רכג	הכנה לבר מצוה - לא ע"י קריאה בתורה		י"ז אדר	ויתשכד
רצו	פתיחת דואר בכפ"ח	ועד כפר-חב"ד	ח"י אדר	ויתשכה
רכד	סדר הלימוד. פרסים למצטיינים		כ"א אדר	ויתשכו
רכה	שלום בית		כ"ב אדר	ויתשכז
רכו	בול ועליו תמונת אדה"ו		כ"ב אדר	ויתשכח
רכז	פתיחת הישיבה בקרית גת	מריה יעקב פלס	כ"ב אדר	ויתשכט

רזחשל	כיד אדיר	מזהיראל לכיא	זכות ההתעסקות בחינוך עמשיק
רזחשלג	כיה אדיר	מזהיריצ קליין	הדסה היא אסתר - עיי הסתר אסתר
רזחשלג	כיה אדיר	מזהיראי כץ	ספרי זכרונות במחנה החרדים
רזחשלד	כיה אדיר	מזהיריב דוכמן	שאלת מהו יהודי - יהודי בלתי מודהה
רזחשלה	כיס אדיר	מריה צבי פרידמן	השפעתו על בני השיבה
רזחשלו	אדריה אדיש		סיפורו על אבי - אדהיו
רזחשלו	אדריה אדיש		שלום בית - קירוב שאנו רצוי
רזחשלה	אדריה אדיש	מזהירמי העכט	בסחון
רזחשלט	אדריה אדיש	מזהירשמי	רשימת נאומיו
רזחשמ	א' אדיש	שנאורסאהן	לדווח על פעולות הפצת המעיינות
רזחשמה	ב' אדיש	מר צחק יאיר	ההנחך הדתי הדרוש
רזחשמב	ב' אדיש		גשמים בשביעית. הוכחת אחדות.
רזחשמג	ג' אדיש		ידעו ובחירה
רזחשמד	ג' אדיש	מזהירשי ביק	סעודת הודאה
רזחשמה	ג' אדיש		נצחיות הנשמה
רזחשמו	ג' אדיש		מבקה זה האדם - לשיטת הזהר
רזחשמו	ג' אדיש		התעסקות בששח ההוראה. חשובה
			לימוד פני' התורה
רזחשמז	ה' אדיש	מזהירמאל שפירא	ולא הי' ידע כי' שבו' אדר גולד
רזחשמט	ה' אדיש	מזהיריל ליון	עבודה בככור מאב
רזחשנ	ה' אדיש		כתיבת דמחקריא בשם יהודי
רזחשנא	ז' אדיש		שידוך אין מטרתו חנוך
רזחשנב	ז' אדיש	מזהיראי אלעס	אין אדם עומד עיז הלכה אצרי כי'
רזחשנג	ז' אדיש	מזהירמי ומהירימ	הדיעות שבכיה אדיר נברא העולם
רזחשנד	ח' אדיש		עזרה לשומרי שביעית
רזחשנה	ט' אדיש		הנהגה בלתי רצוי' מקלקלת לברכה
רזחשנו	ט' אדיש	ביהיבנ אהבת ציון	יובל ה-10 לרבנות הרשיב גורדון
רזחשנז	ט' אדיש		ניתוח פראסטאטע
רזחשנח	י' אדיש	מר ישראל סדן	א' פשרות ביהדות
רזחשנט	י' אדיש	מזהיראי מלך	הכנסת סית
רזחשס	י' אדיש	מריה דניאל חסקינד	סדר לימוד
רזחשסא	י' אדיש	מריה שלמה שונפלד	ארגון קהלות קודש עבור ישראל
		מריה אברהם	
רזחשסב	י' אדיש	סופר-שרייבער	הערות לס' ביהיב' לכיב' ולמקוראות
רזחשסג	י' אדיש	מריה נפתלי ראטה	מענה לשאלות שונות
רזחשסד	י' אדיש		עיקוב טפול רפואי
רזחשסה	י' אדיש	מריה ברוך ליטווין	כתיבת מאמר בסי' קדושת ביהיב'
רזחשסז	י' אדיש	מר אליעזר ליבנה	שיבה למקורות. מיתו יהודי
רזחשסט	י' אדיש		

ער	מחצית השקל ביטלה גזירת המן	אגוני'ה, מאנטרעאל	י"ג אדיש	ו'תשסו
רעא	תוצאות שיהתינו. שמש - שקש	מוהריי האמניך	י"ג אדיש	ו'תשסז
ערב	ספרים לספרי'	מוהרע'י סלונים	י"ג אדיש	ו'תשסח
ערב	מהות חסידות חב"ד		י"ג אדיש	ו'תשסט
רעג	הכרות ופרצת		ט"ז אדיש	ו'תשע
עדר	כ"א בדוגמת המטפס בהר כו'		ט"ז אדיש	ו'תשעא
ערה	משחק וטיול לילדים. טופח ע"מ להטפח		ט"ז אדיש	ו'תשעב
	המתיחות שלפני הבחירות.	מר יצחק קורן	י"ז אדיש	ו'תשעג
רעו	השיבה בקרית גת			
רעז	אמירת ברכות השחר לפני התיבה	מרי'ה ניסן טלושקין	י"ז אדיש	ו'תשעד
רעט	בית ליובאוויטש בלונדון	מרי'ה שלמה פערין	י"ז אדיש	ו'תשעה
רפ	תיקון מיוחד ברגלים - צדקה ואמונה		י"ט אדיש	ו'תשעז
רפב	מענה לשאלות בתולדות נשיאי חב"ד	מר אליעזר טש	י"ט אדיש	ו'תשעז
רפג	בניל - ו'תשג		י"ט אדיש	ו'תשעז
רפה	סיום ספר תורה	ראבניקל קליג' נאריק	כ" אדיש	ו'תשעט
רפז	השפעה על עולי רומני'	מוהרי"ם דוברוסקין	כ" אדיש	ו'תשפ
רפו	עצות לבנים שנעשה עצמאי		כ"א אדיש	ו'תשפא
רפז	חמיכה ועזר בעבודה		כ"ב אדיש	ו'תשפב
רפח	חיווק היהדות בכפר ארגנטינה	מר קלמן ולצר	כ"ב אדיש	ו'תשפג
רפט	מרא דאתרא - כפשוטו		כ"ב אדיש	ו'תשפד
רצ	חזית דתית - טכנית ולא תמידית	מוהרש"י שרגא	כ"ג אדיש	ו'תשפז
רצא	משלות מצה שמורה	מוזשיק פ' החדש לכאריא בכפ"ח	כ"ז אדיש	ו'תשפז
רצב	ביסוס השיבה	הנהלת ישיבת קרית-גת	כ"ז אדיש	ו'תשפז
רצג	כל חדש ניסן - ר"ח	מרי'ה ניסן נעמענאו	כ"ח אדיש	ו'תשפח
רצה	הוראות בעבודת שליחותו	מוהרי"ח רחנסלד	כ"ח אדיש	ו'תשפט
	גם בהוראת חקלאות לומד התל'	מר מיכה אלדד	כ"ט אדיש	ו'תשצ
רצו	מהנהגת מורי			
רצז	צדקה - ע"מ שיחי' בני	מוהר"י הלברשטם	כ"ט אדיש	ו'תשצא
רצח	חשמל בשבת באדיק	מרי'ה ישראל ליבוב	כ"ט אדיש	ו'תשצב
רצט	בחירות לועד	ועד כפר חב"ד	עריח ניסן	ו'תשצג
ש	הליכה, שינוי מהות, דילוג	תל' ישיבות ערב	ר"ח ניסן	ו'תשצד
שב	קניית בנין ביהכ"ג. קריאת שם	מרי'ה דוד איידלמן	ד' ניסן	ו'תשצד
שג	ציור השער שבשירותו לנוער	מר מ. בן-אורי	ד' ניסן	ו'תשצה
שו	העברת עצמות לאהיק		ד' ניסן	ו'תשצז
שו	השתתפותו בעסקנות חב"ד		ד' ניסן	ו'תשצז
שו	לא להכנע להנהגת הסביבה		ה' ניסן	ו'תשצח
שז	לימוד בת"ת ועריכת כ"מ לא מספיק		ו' ניסן	ו'תשצט
שא	נשואים כשרים דוקא		ו' ניסן	ו'תת
שב	הערות לס' אוצר מאמרים עה"ת	מוהר"ל לביא	ו' ניסן	ו'תתא
שד	בנין ביהכ"ג	בהכ"ג מעוז אביב	ו' ניסן	ו'תתב

שטו	דברי אדניע לפני הסתלקותו סניפי אחי תמימים –	משתתפי התועדות ב' ניסן	ו' ניסן	ותתג
שטז	להתדבר עם תותיל המרכזית הוראת פסח – בכחו לשנות עצמו	כללי	ח' ניסן	ותתד
שז	מהקצה אל הקצה הצעת רישום, יהודי בלתי מזדהה	מזהראי כץ	י"א ניסן	ותתה
שכ	בזכות נשים צדקניות נגאלו ממצרים	אגוניז, קלעוולאנד	י"א ניסן	ותתו
שכא	משלוח מצות לכפיו	מזהרבמי וויינשטוק	י"א ניסן	ותתז
שכב	עצה להתידד עם חברים		י"ב ניסן	ותתח
שכג	אחשיפ ציל עם קהלתו		י"ב ניסן	ותתט
שכד	עבודת אגוניז – קירוב ליהדות		י"ב ניסן	ותתו
שכה	סיבת כאבי ראש		י"ב ניסן	ותתז
שכו	ברכה לכינוס הארצי	הנהלת צא"ת, באהיק	י"ג ניסן	ותתח
שכז	במחנה קץ אפשר להשפיע יותר על הילדים		י"ג ניסן	ותתט
שכח	תרומתן למעות חטים	תלמידות בית רבקה	י"ד ניסן	ותתו
שכט	זהירות בכתיבת ספרים והזכרת שמות	מר אליעזר שטיינמן	י"ד ניסן	ותתז
של	כתיב מאמרי אדה"ז משנת תקנ"ה	מריה אלתר הילביץ	י"ד ניסן	ותתח
שלא	זכות ההתעסקות בחנוך עטה"ק		י"ד ניסן	ותתט
שלב	מניעת ספרים שאינם מתאימים מחל'		י"ד ניסן	ותתו
שלג	השתלמות בלימוד לפני היציאה להוראה		י"ד ניסן	ותתז
שלד	השגת גבול מביא למאורעות וכו'		י"ד ניסן	ותתח
שלה	קיום הצבא תלוי בקבלת עול	הרב ישעי' זיו	י"ד ניסן	ותתט
שלו	בגילוי צורך להקדיש זמנו ללימוד התורה		י"ד ניסן	ותתו
שלו	עבוד ניגוני חב"ד	מר יצחק אדל	י"ד ניסן	ותתז
שלז	בן עזאי ור' ישמעאל. ספק אם ספר ספודיע	מזהראימ פרוש-גליקמן	י"ד ניסן	ותתח
שלט	עידוד בעבודתם	אחי תמימים ראשליץ	י"ד ניסן	ותתט
שמ	כשרואה חלישות בצא"ת		י"ד ניסן	ותתו
שמא	צריך להוסיף בעבודתו		י"ד ניסן	ותתז
שמב	עניני חסידות בדרך הרצאה	מריה אבא לויז	י"ד ניסן	ותתח
שמג	ההשפעה על הולדת	מריה יצחק לוי	י"ד ניסן	ותתט
שמד	זכות הצדקה ותומיץ		י"ד ניסן	ותתו
שמה	תעמוד להסבת בריאותו		י"ד ניסן	ותתז
שמו	אייר – רית מרכבה	מזהראי יאלעס	י"ד ניסן	ותתח
שמו	מבצע מזה שמורה	מזהראי פרידמן	י"ד ניסן	ותתט
שמו	אתם נצבים היום גו'	מריה צבי פרידמן	י"ד ניסן	ותתו
שמו	מתנות לאביונים וצדקה		י"ד ניסן	ותתז
שמו	סעודת משיח באחשיפ	אדרי"ח אייר	י"ד ניסן	ותתח
שמו	איסור להיר – גם על עצמו	ב' אייר	י"ד ניסן	ותתט
שמו	ביסוס בית ליובאוויטש	מריה שלמה פערין	י"ד ניסן	ותתו

שמת	לימוד בישיבה ולא בבית	ג' אייר	ו'תתלו
שנ	שויב שהתחיל לילך בגלוי ראש	ג' אייר	ו'תתלה
שנ	שיפור מצב ביהכ"נ	ד' אייר	ו'תתלט
שנא	בנין ביהכ"נ	ד' אייר	ו'תתמ
שנב	ווארט, תנאים אירוסין וחזונה	ד' אייר	ו'תתמא
שנג	ספה"ע - געגועים למית	ה' אייר	ו'תתמב
שנד	סכנת ההתבוללות בברה"מ, בארה"ב ובאה"ק	ה' אייר	ו'תתמג
שנו	התבוננות שקודם ובשעת התפלה	ה' אייר	ו'תתמד
שנו	החלטה להפסיק גזיות הזקן	ה' אייר	ו'תתמה
שנח	עצות להפרעות בשינה	ה' אייר	ו'תתמו
שנט	היסח הדעת ממחשבות המבלבלות	ה' אייר	ו'תתמוז
שס	בחירת התל'	מריה ניסן טלרשקין	ו'תתמח
שסא	תספורת כשחל בתחלת מנ"א	מריה פסח מן	ו'תתמז
שסב	אמירת ובנחה יאמר גו'	מריה מנחם מלוב	ו'תתנ
שסג	הוספת תומ"צ בעצמו ובזולתו	ו' אייר	ו'תתנא
שסד	מעלת נשים בעקבתא דמשיחא	ו' אייר	ו'תתנב
שסד	מגבית שעשה לטובת כולל חב"ד	מריה יוסף פליינער	ו'תתנג
שסה	דיוק הלי' יפוצו מעיינותיך חוצה	מוהר"מ אלטיין	ו'תתנד
שסה	ספה"ע הכנה לקבלת התורה. תמיכת הישיבה	כלל	ו'תתנה
שסו	דווח על הפעילות	מריה טובי' בלוי	ו'תתנו
שסז	לפום צערא אנרא	ט' אייר	ו'תתנוז
שע	הצלחת בת"ס הרשת	מוהר"מ זילברשטרום	ו'תתנח
שעא	הפצת המעיינות - טובתו של כאו"א	י"ב אייר	ו'תתנט
שעב	ההפרש בין עצבות למרידות	י"ג אייר	ו'תתס
שעג	שלום בית. השפעה על סביבתו	י"ג אייר	ו'תתסא
שעד	תיקון לקבורה בטלית שאינו שלו	י"ד אייר	ו'תתסב
שעד	שמיטה מכל הדברים המבלבלים	מוהר"ח ווילימובסקי	ו'תתסג
שעה	ע"י שש שנים תעבוד מגיעים לשבת שבתון	מוהרש"מ שניאורסאהן	ו'תתסד
שעו	בדא"ח - כמה משלים לענין א'	הא' עזרא מאיר ארקי	ו'תתסה
שעז	את הכל עשה יפה בעתו	י"ז אייר	ו'תתסז
שעח	ליג בעומר - להביא מסחים לגליא	ליג בעומר	ו'תתסז
שעח	מאמרים על שיטת פרויד	מוהרש"ב אולמן	ו'תתסח
שעט	לימוד מתוך מגוחת הנפש	ח"י אייר	ו'תתסס
שפ	ר' זירא מסיק שמעתתא כו'	מריה אלתר הילבין	ו'תתע
שפא	חימום המקוה בכפ"ח. יום הולדת	מוהרש"ז גרליק	ו'תתעי
שפב	אם יש הנהלה למוסד	י"ט אייר	ו'תתעא
שפג	כתבי והנחות דרורי הצ"צ	מריה מנחם מלוב	ו'תתעב
שפג	מעשר מהרווחים	כ"א אייר	ו'תתעג
שפד	במנין - כ"א נמנה לא פחות ולא יותר מא'	אגוני"ח, כינוס שנתי	ו'תתעד
שפו	העבודה בטרם תבי"ד וברכת מזוני ריחיי	כ"ג אייר	ו'תתעה

שפת	הוכחות לאמתת מציאות אליקים	מר יצחק דמיאל	כ"ה אייר	ו'תתע"ז
שנצ	השמש סובבת את הארץ		כ"ה אייר	ו'תתע"ז
שנצ	הוכחה. מחיצה בבהכ"נ		כ"ה אייר	ו'תתע"ח
שנצ	מאמרים לנוער באטלריות	מוהרר"ע פציפי	כ"ז אייר	ו'תתע"ט
שנצ	מחילה על תנאי. בטחון		כ"ח אייר	ו'תת"פ
שנצ	הפרדת דת והמדינה	מר אליעזר ליבנה	ב' סיון	ו'תתפ"א
שנצ	המטעים לומר – רחמנא לבא בעי	מריה שמראל וואלקין	ג' סיון	ו'תתפ"ב
שנצ	תרומתו לקרן הבנין בישיבת מונטריאל		ה' סיון	ו'תתפ"ג
ת	לימוד לפני החתונה פסי-יו דשער הקדושה		אסרו חה"ש	ו'תתפ"ד
ת	עשייה מתחיל באחדות ומסיים בלא תרצח	תגיגה לטובת בית רבקה	אסרו חה"ש	ו'תתפ"ה
תב	ביאור הברכה – קבלת התורה בשמחה ובפני'	ליידיס אקוילרי תותיל	אסרו חה"ש	ו'תתפ"ו
תג	נסיעה לאה"ק. לימוד החסידות		ח' סיון	ו'תתפ"ז
תד	מכון לשלום עולמי	מר חיים הארמאן	י"ד סיון	ו'תתפ"ח
תה	עצה בעניני שידוכים		ט"ז סיון	ו'תתפ"ט
תו	נצחון במשפט המחיצה בבהכ"נ	מריה ברוך ליטווין	ט"ז סיון	ו'תתצ'
תז	העתקת הנער בתור מנהיג		ט"ז סיון	ו'תתצ"א
תז	בהעלותך – עד שתהא עולה מאל'		ט"ז סיון	ו'תתצ"ב
תח	השגח"פ בטחון ואמונה		ט"ז סיון	ו'תתצ"ג
תי	השיחות בענין ופרצת בלימוד	מוהרש"ח קסלמן	י"ז סיון	ו'תתצ"ד
תי	חסידות שיך לכ"א		י"ז סיון	ו'תתצ"ה
תיא	לימוד הנגלה והחסידות		י"ז סיון	ו'תתצ"ו
תיב	לימוד מס' סוטה בספה"ע	מוהרא"מ פרוש-גליקמן	י"ז סיון	ו'תתצ"ז
תיג	בהמשך להגיל – ו'תתע"ז	מר יצחק דמיאל	ח"י סיון	ו'תתצ"ח
תסז	פסח שני – ממוצע בין פסח לחה"ש	מוהרש"ח רובין	ח"י סיון	ו'תתצ"ט
תסז	הלימוד בישיבה. נסיעה באנ"י ישראלית בשבת		כ' סיון	ו'תתק'
תיח	נגע המפלגותיות		כ"ב סיון	ו'תתק"א
תיט	כגיל – ו'תתצב		כ"ג סיון	ו'תתק"ב
תכ	הערות לס' צפנת פענח ע"מ מכות	מוהר"מ כשר	כ"ג סיון	ו'תתק"ג
תכב	בחנו רק ביצה אחת		כ"ג סיון	ו'תתק"ד
תכג	קריאת זכר – זכר	מריה מאיר אמסעל	כ"ה סיון	ו'תתק"ה
תכה	כגיל ו'תתצב	צא"ח, מאנטרעאל	כ"ה סיון	ו'תתק"ו
תכו	הסתדרות בקבוץ דתי		כ"ז סיון	ו'תתק"ז
תכז	אי אמירת אקדמות	מריה משה הוזלר	כ"ז סיון	ו'תתק"ח
תכח	ברכה לפתיחת הקייטנה	ג' ישראל	ע"ח תמוז	ו'תתק"ט
תכט	כת"י מאמרים ותנאי. אמירת ובנוחה	מוהר"מ מלוב	כ"ט סיון	ו'תתק"י
חלא	כת"י הנ"ל. זכרונות ימי קדם	מריה צדוק חייקין	כ"ט סיון	ו'תתק"יא
חלב	תמוז חודש הגאולה של הפסח המעיינות	חית בית יוסף טורונטו	כ"ט סיון	ו'תתק"יב
חלג	תמונת התל'	מוהר"ט אלבסקי	אדר"ח תמוז	ו'תתק"יג
חלד	המשך הלימוד אחר הנשואים		אדר"ח תמוז	ו'תתק"יד
חלה	החל' שלא נתקבלו מחוסר מקום	ישיבת תותיל, לוד	ב' תמוז	ו'תתק"ט"ו

תלו	ללמוד בישיבה ולהתעניין בשידוכים	ו'תתקטו	ב' תמוז
תלו	קולות בט"ק לשינה	ו'תתקיו	ב' תמוז
תלו	כתיבת כ' כפופה בתאריך	ו'תתקיה	ג' תמוז
תלח	כנ"ל - ו'תשדמ	ו'תתקיס	ג' תמוז
תלט	כנ"ל - ו'תתקיב	ו'תתקכ	ג' תמוז
תלט	יסוד מפלגה בלתי מפלגתית	ו'תתקכא	ו' תמוז
תמא	קניית בתים להכנסת לבית ליובאוויטש	ו'תתקכב	ז' תמוז
תמב	כר מצוה - כ"ב תמוז	ו'תתקכג	י' תמוז
תמג	ברכה לכינוס הארצי	ו'תתקכד	י' תמוז
	שלא יפיע על איוו רשימה שתהי'.	ו'תתקכה	י' תמוז
	רבנות הראשית		
תמד	הפצת המעיינות בין הספרדים	ו'תתקכו	י"א תמוז
תמה	אחו - עמו. העיני ג' - תמ"י	ו'תתקכז	י"א תמוז
תמו	משיכ בדמ"צ ע"ד הנעש"ט	ו'תתקכח	י"א תמוז
תמוז	הפרדה בין נערים ונערות	ו'תתקכט	י"ד תמוז
תמח	שלום בין נה"א לנה"ב. שלילת פשרה	ו'תתקל	י"ד תמוז
תמט	הוספת כתות בבית רבקה	ו'תתקלא	י"ד תמוז
תנ	איסור לה"ר בדיבורים הגורמים צער	ו'תתקלב	ט"ז בתמוז
תנא	שידוכים בבני הגדה	ו'תתקלג	ט"ז תמוז
תנב	צדקה ממחנות החתונה	ו'תתקלד	ט"ז תמוז
תנג	מסירת מפתח	ו'תתקלה	ט"ז תמוז
תנה	המשך לאגרת ו'תתקג	ו'תתקלז	ט"ז תמוז
תנו	מקוראות במקום שהנהגת תומ"צ צריכה חיקון	ו'תתקלו	ט"ז תמוז
תנח	הר"ן כשיש התנגדות בדם	ו'תתקלח	י"ז תמוז
תנט	להחזיר אהבת ה' בבני הגן	ו'תתקלט	י"ז תמוז
תס	לא לצרף כ' בת"ס שונים	ו'תתקמ	ט"ב תמוז
תמא	התוועדות חג הגאולה י"ב תמוז	ו'תתקמא	י"ז תמוז
תמב	לה"ר על ליובאוויטש	ו'תתקמב	י"ח תמוז
תמג	חוב' פלפול. בת"ס הרשת. לימודי חול	ו'תתקמג	י"ח תמוז
תמד	כל פ' שמביא לירוש - כדאי	ו'תתקמד	כ"א תמוז
תמה	לימוד גמרא עם בנות. הפרדה	ו'תתקמה	כ"א תמוז
תסו	במקומות מנוחה קל יותר לפעול	ו'תתקמו	כ"א תמוז
תסו	א' מצנורי הרחם סתום	ו'תתקמז	כ"א תמוז
תסז	חובת ההתעסקות בחנוך	ו'תתקמח	כ"ב תמוז
תסח	התוועדות י"ב תמוז	ו'תתקמט	כ"ג תמוז
תסט	כנ"ל	ו'תתקנ	כ"ג תמוז
תע	עצות להקלת הצום	ו'תתקנא	כ"ד תמוז
תע	לעמוד בקישור עם משפעי	ו'תתקנב	כ"ד תמוז
תעא	פ"י גלתה יהודה מעוני ג'ו	ו'תתקנג	כ"ז תמוז
			דג' תמוז
			מ"ה אפרים וואלף
			מ"ה שמעון גליצנשטיין
			מ"ה רש"י ב"ק
			מ"ה ר"י דבורץ
			מ"ה שלמה פערין
			רשת אהל"י
			מ"ה רש"י ווין
			מ"ה יהודה שמוטקין
			מ"ה יצחק דובאוו
			מ"ה משה מונק
			מ"ה מיכאל ליפסקר
			מ"ה יצחק הוטנר
			בית ליובאוויטש אנגלי'
			מ"ה יצחק פריעד
			מ"ה רח"ל דייטש
			גן ישראל קנדה
			מ"ה אפרים וואלף

ותתקנך	כ"ז תמוז	ועד הרוחני דכפר-חב"ד	רשימת מאכלים המותרים בשמיטה	תעב
ותתקנה	כ"ח תמוז	מ"ה מרדכי כהן	השתתפותו בהצלת אדמו"ר	תעג
ותתקנו	כ"ח תמוז	מ"ה גרשון חן	א"ת מח"י אלא מזהה	תעג
ותתקנו	כ"ח תמוז		החשקות בחנוך עט"ה	תעד
ותתקנה	שלהי תמוז	מהר"א פינקלשטיין	השפעה על מושפעים	תעה
ותתקנט	א' מניא	מ"ה יצחק דמאל	שינוי השל לעיל. מאמרו בקעמפער	תעז
ותתקס	ב' מניא		להסתדר בסביבה המתאימה	תעט
ותתקסא	ב' מניא		נגד הנסיעה לכאן	תפא
ותתקסב	ו' מניא	מ"ה מרדכי מענטליק	השבת נקודה או מצורף	תפב
ותתקסג	ו' מניא		מלך (ריבנו) פורץ גדר	תפג
ותתקסד	ו' מניא	בית רבקה צרפת	התולת היום בלימודי קדש.	
			ספרי לימוד כשרים	תפג
ותתקסה	ח' מניא		השפעה על סביבתו	תפה
ותתקסו	י"ג מניא	מ"ה ישראל גרוסמן	חוב' פלפול התל'	תפו
ותתקסז	י"ג מניא	מהרש"י זיין	הס' ספרים וסופרים	תפז
ותתקסה	י"ג מניא		להזהר מביטויים כ"י וי"ש בהתוועדות	תפח
ותתקסט	י"ג מניא		הוכחות למ"ת.	
			ספירת המדעים וזמן ברה"ע	תצ
ותתקע	י"ד מניא	מ"ה ישראל ליבוב	תירום לכפ"ח. חוב' על הרשת	תצד
ותתקעא	ט"ז מניא	מהר"א מ"ש לידר	אדה"ז הסיף מוסר למי שה' שקוע	
			ולא הרגיש בבכי ילד	תצה
ותתקעב	ט"ז מניא	הרב מ. ליטאן	דוקא קב"ע כובש לבות הצעירים	תצו
ותתקעג	ט"ז מניא		השתתפות בהתוועדות – כשיש מניעות	תצח
ותתקעד	ט"ז מניא	הנהלת בית ליוכאוויטש	שליחת ה"ר"ג סודאק	תצט
ותתקעה	כ' מניא	מהרש"ב אלטהיז	מראות קטנות וגדולות ב"ו פרצת"	תקא
ותתקעז	כ' מניא		כמ' יום שקודם ר"ה השלים ה"ו פרצת"	תקב
ותתקעז	כ' מניא	מהר"י מרטון	קישור אם אלו שנפגש עמהם. מקולה חבדית	תקג
ותתקעה	כ"ח מניא	ועד כפר חב"ד	הלואה לתשלום המסים	תקד
ותתקעה	כ"ח מניא		האב מנחם לבנו ירושת אבות – חסיד חב"ד	תקה
ותתקעט	כ"ח מניא		הלימוד בישיבה	תקו
ותתקפ	כ"ג מניא	מ"ה דוד הלמן	מאמרים להשפיע על הצעירים	תקז
ותתקפא	כ"ג מניא		הפצת המעיינות בשנת המאתיים לבעש"ט	תקח
ותתקפב	כ"ג מניא	מהר"ח"ב זוכמן	יד חסידים על העליונה	תקט
ותתקפג	כ"ז מניא		נר תמיד, צדקה משניות והדפסת קוב' לעיני	תקי
ותתקפד	כ"ז מניא	מ"ה יעקב יעקבוביץ	התקדמות הישיבה בקריית גת	תקיב
ותתקפה	כ"ז מניא	מהרש"י העבט	ופרצת בעניני חב"ד בשיקגו	תקיג
ותתקפו	כ"ז מניא	מהר"א יאלעס	שינוי סדר הפסוקים בביתו לך	תקיד
ותתקפז	כ"ח מניא	מ"ה יעקב כ"ץ	משיח הוא משה	תקטז
ותתקפה	כ"ח מניא	צא"ח מונטריאל	דיווח מהפעילות	תקטז
ותתקפט	א' אלול	מהרש"ח גוטניק	בניית מקוה בשיפורים ח"י ופני"	תקצ

ותתקצ	ד' אלול	מוהרא"ל לביא	אני לדודי ודודי לי	תקיה
ותתקצא	ה' אלול	הרב יצחק מייזעס	חנוך ילדים שאינם מסתגלים כו'	תקיס
ותתקצב	ו' אלול	מריה יצחק גנובורג	לכתחלה אריבער - בעניני הרשת	תקכ
ותתקצג	ז' אלול	מריה יצחק דובאוו	התוועדות בחיי אלול	תקכא
ותתקצד	י"ד אלול	מוהרא"מ גרינברג	בידיעת עצמו יודע כו'	תקכב
ותתקצה	י"ד אלול		אלול - כל שימצא בו בדק כו'	תקכב
ותתקצו	י"ד אלול	מוהר"מ שפירא	כתי' דא"ח	תקכג
ותתקצז	י"א אלול	מוהרש"ח קסלמן	התעסקות התל' בחנוך עטה"ק	תקכד
ותתקצח	י"ב אלול		פיוס דעת האשה שטבעה רך	תקכה
ותתקצט	י"ב אלול		עצה לאחיו שמבקר בין מסיתים כו'	תקכו
ותתק	י"ג אלול	מריה דוד הלמן	סדר ביאת משיח המבוארת ברמב"ם	תקכז
ז"א	י"ג אלול		צוטרבאגין זיך אל הלימוד	תקכח
ז"ב	י"ד אלול	מוהר"צ אייזנברג	התרחבות הפעילות	תקכט
ז"ג	י"ד אלול		סדר לימוד חסידות לעצמו	תקל
ז"ד	י"ז אלול		לימוד מס' שנוגע לפועל - סדר מועד	תקלא
ז"ה	י"ז אלול		עיוות	תקלב
ז"ו	י"ז אלול		לימוד כלי לימודי חול	תקלב
ז"ז	ח"י אלול		כניל	תקלג
ז"ח	י"ט אלול		האדם מדיני. להכריח עצמה להיות בחברה	תקלד
ז"ט	י"ט אלול		אניש שכאז לארעה"ב מאסערן זיך	תקלה
ז"י	כ"א אלול	ועד הזמני בוגוטה	פתיחות ישיבה במחנמ	תקלו
ז"יא	כ"א אלול	קהלת עדת ישראל הקטנה	חנוך עטה"ק במחנמ	תקלז
ז"יב	כ"ב אלול		שינוי לנוסח חב"ד	תקלט
ז"יג	כ"ה אלול		הוספה בעניני תומיצ - בלי שם ארגון חדש	תקמ
ז"יד	כ"ה אלול	כללי	תפקיד האדם - להגביר את העולם	תקמא
ז"טו	ז"ך אלול		מלחמת היצר. מחיז. תקון המדות	תקמג
ז"טז	ז"ך אלול	משתתפי המלוה מלכה	גילוי חסידות בזמנינו אף שנתמקעו הלבבות	תקמה
ז"יז	כ"ח אלול		לא זו הדרך לחפש קושיות	תקמו
ז"יח	כ"ח אלול		לא למעט הלימוד בחדר	
ז"יט	כ"ח אלול		כדי להוסיף בגימנסטיקה	תקמו
ז"כ	ימי הסליחות	מוהרא"א מינקלשטיין	טיפול קיראפראקטיקה	תקמח
ז"כא	ימי הסליחות	מריה שלמה גורן	החנוך צ"ל לא רק עיוני אלא גם מעשי	תקמט
ז"כב	ימי הסליחות	מריה מאיר מאירי	חרס (נגע) משמע חרוץ	תקמא
ז"כג	ימי הסליחות		הערות לחומש תורה מאירה	תקמב
ז"כד	ימי הסליחות	מריה יעקב ורדיגר	שבעה רועים	תקמג
ז"כה	ימי הסליחות	מריה בנימין מינץ	אם עונים אמן אחר הזמן	תקמד
ז"כו	ימי הסליחות	מוהרמ"י נעק	חזית דתית	תקמד
ז"כז		מוהרג"נ זובער	הערות לשרית חמדת משה	תקמה
ז"כח		מוהרמ"א ברוידא	אכילה בתענית עד כג' שעות לפני ג"ה	תקמו
			מחזיר"מ כדוגמת חב"ד תג"ח נה"ים	תקמח

חקנח
חקנט
חקס

ההודעה על הציון
ריח ותלב אקרי מועד, ביד של כהנים
זמן קריאת שמירת וקציצת צפרנים

זיכט
זיל
זלא

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

אגרות קודש

אדמו"ר שליט"א

— כרך שמונה עשר —

ו'תקה

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

סניפי נשי ובנות חב"ד
די בכל אתר ואתר
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

שטייענדיק אויף דעם שוועל פון דעם נייעם יאהר, הבא עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה,

ווינטש איך אייך, אלעמען בכלל און יעדערע פון אייך בפרט, א שנה
טובה ומתוקה.

וואס אין דעם איז, זעלבסטפארשטענדליך — הצלחה אין דער ארבעט
פון אייער סניף, סיי אין כמות (פארגרעסערונג פון דער צאהל חבירות) סיי
אין איכות (פארטיפונג פון דער ארבעט).

און אין ענינים פון תורה ומצות, פון טוב און קדושה, איז דאך — ווי
גוט עס זאל ניט זיין, — שטענדיג פראן ארט אויף צוגעבען נאך און נאך.

* * *

ו'תקה

רוב האגרות הן מהעזק המזכירות וחלק מצלום האגרות. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה
אחר, או שכבר נדפסה בלקו"ש.
האגרות שלפנינו נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 533.

אזוי ווי דער יסוד פון דער ארבעט, איז דאך דער ענין פון אהבת ישראל, ווי עס ווערט ברייט ארומגעזעט אין פילע ערטער בתורת החסידות, און בפרט אין די שיחות קדש פון כ"ק רבותינו נשיאנו,

בריינג איך דא, אן אויסצוג פון א שיחה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר - א סיפור, וועלכען עס האט זייערצייט דערציילט כ"ק אדמו"ר הצמח צדק,

וואס היינט - ערב ראש השנה, איז זיין - דעם צמח צדק - יום הולדת - זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

* * *

דער זיידע דער צמח צדק האט געהערט פון זיין זיידען - רבינו הגדול, דער אלטער רבי - וואס ער האט עס געהערט אין מעזריטש, א מעשה פון בעל שם טוב:

דער בעל שם טוב, פאר זיין התגלות און אויך אין די ערשטע יארען נאך זיין התגלות, פלעגט ער ארומפארן אין אידישע שטעטלעך, און פלעגט אין מיטען מארק, צוזאמענקלייבען ארום זיך, די פשוטע אידן, מענער און פרויען און קינדער, און דערציילען זיי סיפורים. די סיפורים זיינען געווען דער עיקר פון אגדות חז"ל. ער פלעגט מארין זיין און ערקלערען זיי דעם סיפור, אדער ער פלעגט פארבינדען א סיפור מיט א ענין דערמאנט אין אגדות חז"ל, בכדי אז דער ענין זאל נקבע ונקלט ווערען בא די הערער.

איין מאהל בא אזא צוזאמענקומען, האט דער בעל שם טוב גערעדט אין דעם ענין פון אהבת ישראל, ווי גרויס עס דארף זיין בא אידען - וויסענדיק די אהבה פון דעם אויבערשטען צו אידען, און האט עס ערקלערט מיט א ביישפיל:

אין יענער שטאט איז געווען א איד מיט'ן נאמען ר' יעקב, און ער איז געווען בקי אין ש"ס גמרא רש"י און תוספות אויף אויסווייניג, און פלעגט לערנען אויף אויסווייניג,

- יענע צייטען איז דאס ניט געווען קיין זעלטענהייט אין אידישע שטעטלעך -

און אז מען לערנט אויסווייניג מוז דאך דער געדאנק זיין מער

צוגעבונדען צו דעם לערנען – ווי ווען מען לערנט אינווייניג. אמאהל האט ר' יעקב געלערנט – ווי געזאגט אויסווייניג – א שווערען גרויסען תוספת, איז צוגעקומען צו עם זיין א קליין קינד, און האט עם געזאגט עפעס א חכמה, איז ר' יעקב שטארק נתפעל געווארען פון דער חכמה, און האט מפסיק געווען דעם לערנען. אט דאס קען פועל זיין א קינד.

אזוי אויך, כביכול, השם יתברך – זעצט פאר דער בעל שם טוב – איז פארנומען – ווי רז"ל זאגען, שלש שעות ראשונות יושב ועוסק בתורה כו', אבער בשעת א איד דאווענט, קומט מיט א בקשה צום אויבערשטען – איז ער מפסיק און פארנעמט זיך מיט די תפלות ובקשות פון אידען.

ווען השם יתברך האט געזאגט צו די מלאכים, אז ער וויל באשאפען א מענשן, האבען די מלאכים געפרעגט, ווי וועט ער אויסזעהן. הערענדיג דעם ענטפער האבען זיי געזאגט: מה אנוש כי תזכרנו, אויף וואס דארפמען אזא מענשן.

איז אז א איד שטייט אויף אין דער פרי, לויפט דאווענען בצבור ותיקין, און דערנאך א גאנצען טאג איז ער טרוד ומוטרד, און דאך לאזט ער איבער אלע געשעפטען און לויפט דאווענען מנחה אין שול, און צווישן מנחה און מעריב, הערט ער לערנען עין יעקב און דאווענט מעריב, בריינגט אהיים דעם ענין פון עין יעקב און דערציילט עס איבער די בני בית,

איז דעסמאל רופט השם יתברך צונויף די מלאכים, און בארימט זיך מיט דעם מענשן וואס ער האט באשאפען, און זאגט זיי:

איר מלאכים, האט ניט קיין ריחיים על צוארו (קיין יאך), קיין פרוי און קינדער, קיינע טרדות, קיינע מסים וארנונית (שטייערען). דער מענטש האט ריחיים על צוארו, און די ריחיים האב איך עם געהייסען נעמען אויף זיך, על פי תורה דארף ער מפרנס זיין אשתו ובניו, און איז טרוד ומוטרד און האט מסים וארנונית, עול הגלות, און דאך זעהט ווי ער פירט זיך אויף.

ווען מען וועט זיך אריינטראכטען און פארשטעלען זיך ווי מיט יעדער גוטער זאך, וואס א איד טוט – בארימט זיך דער אויבערשטער, וועט דאס פועל זיין א סך.

* * *

ווי שוין אייניגע מאהל ערקלערט, זיינען די רייד פון נשיאים און סיפורים וואס מען הערט פון זיי, אן אנווייזונג און לערנונג פאר יעדערן פון די הערער. און גלייכצייטיג אויך א נתינת כח, א שטארקונג און ברכה, אז מען זאל דאס קענען פארווירקליכען. און עס ווענדט זיך נאר אין דעם הערער, ער זאל דאס ערפילען לויט דער כוונה.

און השם יתברך זאל העלפען, אז ווי געזאגט, זאל מען טאן אין דעם און עס זאל זיין מיט הצלחה אין אלע הינזיכטען.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, צו יעדערער מיט די בני בית – שליט"א.

ו'תקו

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הד"ר יוסף שי' גולדשמידט
מנהל אגף החינוך הדתי
ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מיום כ"ב באלול שזה עתה נתקבל.

ופותחים בהבעת תודה על התענינותו ועזרתו בעבר ועוד יותר, והוא העיקר, על הבטחת עזרתו לעתיד, שבדאי הכוונה לא רק לעתיד הרחוק אלא גם בעתיד הקרוב, זאת אומרת, בחדשים אלו בהתחלת שנת הלימודים החדשה. ואף שבדכוותי ודאי שאינו זקוק להבעת תודה, אף על פי כן הרי מצדי תודתי חמה נתונה לך מתנאים למאמר רז"ל אין מורזין אלא למורזין, שהכרת תודה יפה לזריזות להוסיף בפעולות הטובות, ותקותי שגם בנוגע לך תהיינה תוצאות אלו, היינו אפילו בנקודות שזקוקים בהן ליחס של לפנים משורת הדין ועוד יותר לפני ולפנים משורת הדין.

בנוגע לנקודה העקרית שנוגע במכתבו על דבר ההכרח שהמורים ומורות יהי' להם מינימום ידיעות וכושר חינוכי ופדגוגי וכו', בודאי למותר לבאר שאני מסכים עם דעתו, וראוי מוכחת, מה שמוכר ג"כ במכתבו, שבהשיבות דליו באוויטש כאן מתגשמת השקפה זו ודרישה זו בחיים בפועל. אבל בודאי

לאיש הנמצא באה"ק ת"ו זה כמה שנים וראה איך שכל העניינים נעשו ונבראו כמעט מאין ליש, שלכן דרשו כמה וכמה זמן והוכרחו לוותר על כמה עניינים עקריים והכי חשובים ובלבד להתחיל בפעולות חיוניות ולהמשיך בהן, ואפילו עתה לאחר עשר שנים משנת תשי"ח חלק חשוב מהעניינים הכי עקריים עדין נמצא במצב כזה ובכל זאת אין מתחרטים על המצב, כיון שעקרי וחשוב עוד יותר הוא שתומשכנה הפעולות אפילו במצבן שהן, בעלות חסרונות ומגרעות, אי לזאת בטוחני שגם בענין שדן במכתבו ע"ד בתי ספר חב"ד תהיי גישה זו והשקפה זו, ובפרט שגם בארצות הברית לא חל השינוי אלא במשך כמה שנים, וגם בארץ ישראל הולכים בכיוון האמור, אף שכמובן קשה לקבוע בדיוק היום והשעה שתמלאנה כל הדרישות הצודקות בנוגע לכושר פדגוגי וידיעות וכו'.

ומה שמוסיף חיזוק בתקותי זו היא עצם העובדה שהמדובר הוא באברכים וצעירים המראים התמסרות גדולה ביותר לתפקידם בתור מורים ומחנכים, כי הרי היציאה למקומות רחוקים היתה מופרכה לא רק אצלם אלא בכל החוג שמשתייכים אליו, ולא מפני טעמים כלכליים גרידא אלא דתיים בעיקר, ובכל זאת נאותו לצאת למקומות נדחים לפי ערך ולסביבה זרה, אף שסוף סוף לא הבטיחו להם אוצרות כסף וזהב ואפילו לא השיגים הכי גדולים בנוגע לדת, שהרי כל אחד מהם הי' פעיל בסביבתו עתה ג"כ בהפצת היהדות; זאת אומרת, שההתמסרות וההתלהבות שלהם לעצם רעיון הנסיעה למקומות רחוקים בכדי לעסוק בחינוך בני ובנות ישראל היתה כל כך גדולה עד כדי לבטל את כל הטעמים השליליים והכי עקריים בעיניהם – הרי טבעי הדבר שהתלהבות זו תתגבר גם על כל הקשויים ברכישת ידיעות והתאמנות פדגוגית וכו'. כמעט כלם, בטוחני, יש להם היכולת והכשרונות בהאמור, ואלה שחסר להם בפועל, הרי זה מפני שעד עתה לא היו זקוקים לזה ולא הרגישו צורך בדבר. מבין אני שרכישת הידיעות אין זה עדין תעודה רשמית, אבל לדכוותי' ובפרט בהמצב בארץ ישראל ודאי שאין נוגע פיסת ניר הקרואה בשם "תעודה" אלא הידיעה בפועל, והעיקר ההתמסרות לטובת התלמיד והתלמידה.

הנני מרשה לעצמי לצרף בזה העתק מכתבי כללי לראש השנה דשנה זו, והמדובר שם על דבר נתינת אימון בבני ישראל בהנוגע לכל ענייני דת, לדעת, כן הוא הדבר בנוגע לנתינת אימון לאודותם כותב במכתבו בשטח החינוך

ו' תקו

מכתבי כללי: דלעיל ח"ז ר"תצט.

והפדגוגי וכו', והרי אצלם היינו הך, כי התעסקותם בשטח זה היא מנומקת אך ורק בזה שרואים בתפקידם צו תורתנו הקי' תורת חיים.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני שולח ברכתי לך ולכל הנלויים אלי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, הן בענייניהם הפרטיים והן בענייניהם הכלליים המשמשים צנורות וכלים לברכת ה' היא תעשיר בגו"ר.

בכבוד ובברכה.

ו'תקז

ב"ה, ג' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

האברך יצחק שי'

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מכ"ו אלול, ומוסגר בזה המענה לקבוצת הנוער החרדי, שבטח יסבירם, באם זקוקים לזה, מתאים להבנתם והשגתם, ובודאי למותר להעיר שהיגיעה ע"ד הוספת חברים עיקר גדול ובפרט מבין אלו שכבר פעם השתתפו בקבוצה זו, כפי שכותב במכתבו.

ויהי רצון שכפי שכותב, שהוא כבר טעם מפרי השתדלותו בהאמור הנה יוסיף השי"ת העזר גם בהשתדלותו וגם בהטעימה, שילך מחיל אל חיל בתורה ומצוות וכן בהשפעתו בכיוון האמור.

בברכה לבשו"ט וחתימה וגמח"ט.

נ.ב.

בשאלתו במכתבו במרז"ל כל הגדול מתבירו יצרו גדול, שאינו מובן, שהרי כשזה קם זה נופל,

ו'תקז

האברך יצחק: אוזיין, אגאדיר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ו'שעג, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

ז

והפירוש בהאמור הוא, כשנותנים לאדם נשמה גדולה נפש אלקית נעלית במדריגתה, הרי מתאים לזה גם כן נפש הבהמית גדולה היא במדותי וענינה ז.א. בהתנגדותה [והוא מכמה טעמים, שלא יבואו בטענות, שנצח המלחמה עי"י שנתנה לו נפש אלקית נעלית ונפה"ב חלושה ביותר], ולאחרי זה כשלוחם בכחות נפשו האלקית להאיר בנר מצוה ותורה אור, הרי מתחילה הפעולה דאור דוחה חשך וכשזה קם זה נופל, עד שסו"ס יכול להגיע גם להדרגא שאין לו יצר הרע כי הרגו בתענית וע"ד המבואר בתניא קדישא בנוגע לדוד מלך ישראל.

ו'תקח

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ד אלול, עם הפ"י המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע.

ונעם לי לקרות במכתבו מהשתתפותו בהתועדויות בשבועות שעברו, והרי ידוע פתגם רבנו הזקן, וואס א חסידות'ר פארבריינגען קען אויפטאן קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן,

במ"ש אודות המיחוש, שנופלת תרדמה כו' — אחת העצות לזה הוא, הלימוד במקום שלבו חפץ, ושינוי בהלימוד מזמן לזמן, ז.א. שלא יהי הלימוד שעות רצופות בענין אחד, או בסגנון אחד, מובן שהנ"ל הוא נוסף על חיזוק בריאות הגוף בכלל, ובפרט שזהו ענין נעלה גם בפ"ע וכלשון הרמב"ם, היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא . . .

בברכת חתימה וגמח"ט ולבשו"ט.

ו'תקח

פתגם: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תתצט, ובהגמ"ן בהערות שם. חט"ו ר'תצב.

ותקט

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

נצטערתי להשמועה שהגיעה לכאן, אשר נתעורר ענין של העדר קבלת מרות ע"י כי בבית הספר . . .

והנה בהנ"ל אין נוגע ואין נכנסים כלל בהערכות או בהשוואות זה שעליו לקבל המשמעת והמנהל, כי אין בזה השוואה בין האישים, אלא בין המשרות, ומעין דוגמא להנ"ל, אף כי בדקות דדקות, סיפור הידוע ע"ד רבי יהושע ור"ג, ואזרבה בנדון דידן ההכרח גם עוד יותר, כיון שהעדר קבלת עול ומשמעת, פועל היפך הכוונה בהחלט על התלמידים-ות ש"י.

אין מהצורך כלל להאריך בענינים אלו, בין כסא לעשור ובפרט שהרי דוקא ענין ימים אלו הוא קבלת מרות ומשמעת מבלי כל נגיעה בדעת ושכל מתחיל מקבי"ע של ר"ה על כל השנה, וחלואי שאתבשר טוב בדואר החוזר, שגם מלכתחלה לא הי' העדר האמור או שעכ"פ מכאן ולהבא נתתקן הענין במילואו.

בברכה לבשו"ט וחתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ותקי

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק שנתקבל ז"ע, בו כותב ע"ד צערו כשנזכר, איפוא הי' בשעת כתיבת המכתב לפני שלש שנים, ואיפוא נמצא עכשיו.

ויעיין בהמבואר בדא"ח במשנה יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט, ומהם בהמשך וככה הגדול,

ונקודה התיכונה, שתשובה ומעשי"ט, אלו הם הענינים הגורמים נח"ר
להשי"ת, וחיי עוה"ב הם הגורמים נח"ר להאדם,

שמה מובן, גודל הריחוק וגודל דיפה זה,

ומענין זה הי"ז ג"כ בהנוגע למצבו לפני שלש שנים שאז הי' העיקר נח"ר
לאדם, ומצבו עתה שבו הוא העיקר נח"ר להשי"ת ע"י פעולתיו בהפצת
המענות חוצה, וק"ל וגם פשוט,

והאומנם על שינוי זה שהוא יפה יותר, יש לומר שח"ו מצטערים.

ובמ"ש אודות ריחוק המקום וכו', הנה בימינו אלה לא נפלאה היא ולא
רחוקה היא, אלא שהאלקים עשה הכל יפה בעתו.

במ"ש אודות שידוכים, ידוע פסק רז"ל בנות ישראל ימות הן, ופשוט
שגם . . . בכלל זה, ובפרט בשנים הכי אחרונות ששינוי גדול לטוב בעיני
יהדות ניכר גם לעיני בשר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחתימה וגמח"ט.

ו'תקיא

בי"ה, ה' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

האברך מלאכתו מלאכת שמים יוסף שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מז"ך אלול, בו כותב אודות משרתו בקדש בבית
הספר דאהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר בלוד.

ועל גודל הענין וערך הדבר, בודאי אין צריך ביאור ואריכות, ורק באתי
להדגיש ע"פ מאמר רז"ל, שמא מילתא היא, ובפרט בהנוגע לצדיק נשיא
ישראל, אשר רועה נאמן לא יעזוב צאן מרעיתו גם בעלותו השמימה עומד

ו'תקיא

נדפסה בלקו"ש ח"א כ' 230 והושלמה צ"פ העתק המזכירות.
יוסף שי': מרטון, לוד. אגרת נוספת אליו — לקמן ו'תתקעז.

אגרות קודש (ר'תקיא)

ומעורר ר"ר על כל עניניהם, ובלשון הזהר הק' מובא באגה"ק לרבנו הזקן, צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי, עאכו"כ בצדיק נשיא ישראל נשמה הכללית אשר מקשר הוא עמו נשמות הפרטיות שהן המקושרים אליו וההולכים בעקבותיו, ובעיקר אלו הממלאים הוראותיו באותן הענינים עליהם מסר נפשו בחיים חיותו, ואשר בהנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר, ה"ז ענין החינוך עטה"ק, ודוקא מואר באור וחום תורת החסידות ועניני,

שמהנ"ל מובן, אשר כל השתדלות ויגיעה כדאיות הן בענין זה ובמוסד קדוש הנקרא על שמו וגורם נח"ר לנשמת הצדיק הנשיא, שעייז עוד מוסיף בהתעוררות ר"ר שלו על הצלחת המוסד והצלחת כל העוסקים בזה.

ומה שנראים קישורים ועניני התנגדות ולפעמים עניני התנגדות מכאלה, אשר אדרבה צריכים היו לסייע בזה בכל תוקף, ה"ז עצמו הוכחה אשר מנסה ה' אלקים אתכם לדעת וגו'.

וכידוע הבחינה בזה, שכל פעולה והתנגדות האמורה ה"ז מסוג זה, שמונעת את איש הישראלי מענין של תורה ומצות, והרי מקורה לא מצד ימין, ועיין היום יום כ"ג סיון.

ויהי רצון שינצלו במילואה את ההצלחה והברכה שמשפיעים מלמעלה ויתבסס בייס חב"ד זה בתוככי שאר מוסדות הרשת ומוסדות חב"ד בכלל ובדאי שיתוסף בברכות השי"ת כו"כ לכאו"א מהם בגשמיות וברוחניות.

מובן וגם פשוט שכל האמור מופנה הוא לכל סגל המורים מורות, אנשי ההנהלה וכל המסייעים ומשתדלים בענין הכי נעלה האמור שליט"א.

בברכת חתימה וגמח"ט ולבשו"ט בכהנ"ל.

ו'תקיב

ב"ה, ז' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הבחיר ח"י אלול עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, לא נראית לי הסברא שילמוד בביה"ס בכתות מעורבות וכיו"ב, שהרי

יא

אדמו"ר שליט"א

זה נתינת הכשר, ולא עוד אלא שגם מעין פרצות גדר דהנהגת החוג בו נמצא, והרי הזן ומפרנס לכל המציא לו פרנסתו עד עתה, ובודאי שגם בשנה זו החדשה ימציא לו פרנסתו בחן ובחסד וברחמים, ואף שבתקופתנו זו עבודה בחינוך עתי"ק ענין הכי נעלה וחיוני הוא, הרי עוד חזון למועד כשאפשר יהי לסדר הדבר באופן שלא תהינה כל סרכות בהאמור.

בברכת חתימה וגמח"ט.

ויתקיג

ב"ה, ז' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מערב ראש השנה,

ובטח למותר להדגיש שכל המחשבות שהם היפך השמחה וטוב לבב, באים לא מהיצר טוב, וכמבואר בארוכה בכמה מקומות ומהם גם בספר תניא קדישא, וכמצוין במפתח ענינים שבסופו, ומדברי הרמב"ם סוף הלכות לולב, מובן שאפילו עניני תשובה צ"ל דוקא בשמחה ובטוב לבב, וכפי שכתוב שם, אחת מנקודות חשובות של עבודת השם, ולא סתם ענין של הידור, כי אם בלשון הרמב"ם "עבודה גדולה", והאריכות בדבר הפשוט כזה אך למותר.

מוסגי"פ המחאה מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, ולתת את הכסף באחד מעסקיו (אוטערעמונגען) ומה טוב בשנים מהם, והשי"ת יקיים את מרז"ל (ב"ב טו, ב) הנוטל פרוטה מאיוב מתברך, שנאמר בו איש תם וישר גוי שכל ענינים אלו הם בכ"ק מו"ח אדמו"ר, וק"ל.

הפ"נ שלו יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע, והשי"ת יעזור שבקרוב ממש יבשר טוב בכל הני"ל בטוב הנראה והנעלה, והעיקר בשמחה ובטוב לבב.

בברכת חתימה וגמח"ט.

ויתקיד

בי"ה, בין כסא לעשור, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הבשורה טובה ע"ד חגיגת הבר מצוה של בנו . . . שי
שתתקיים בשבת שובה, ויהי רצון שתהא כניסתו למצוות בשעה טובה
ומוצלחת והוריו ישבעו ממנו רב נחת, נחת אמתי שהוא נחת יהדותי, אשר כל
רואהו יכירו כי הוא זרע ברך ה'.

בטח למותר להדגיש לבנו הבר מצוה שי, אף שההדגשה יפה בכגון דא,
שבמלאות לו י"ג שנה לאורך ימים ושנים טובות נכנס הוא לסדר חיים
חדשים, חיים מלאים של יהודי מצווה ועושה לחיות על פי תורתנו הקי תורת
חיים ומצוותי שעליהן נאמר וחי בהם, וכיון שנותן התורה ומצוה המצוה
הוא הבורא יתברך ויתעלה דורש את כל זאת, הרי אין כל ספק שהוא נותן גם
הכחות והאמצעים לכל אחד ואחד למלא את המוטל עליו, ואין הדבר תלוי
אלא ברצונו של אדם.

והרי הכל בהשגחה פרטית, שחגיגת הבר מצוה תתקיים בשבת שובה,
שבין ראש השנה – זמן הכתיבה טובה, ובין יום הכפורים – זמן החתימה
טובה, וחיים טובים ליהודי הם חיים על פי התורה ברוחניות וגשמיות גם
יחד.

ויהי רצון שכי ורעיתו שיחיו יראו עונג ונחת אמתי מבנם הבר מצוה
ומשאר ילדיהם שיחיו, ויבשרו אך טוב תמיד כה"י.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ו'תקטו

ב"ה, ז' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ד אלול עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על
הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע,

בו כותב אודות סברתו, ללמוד מלאכת סת"ם,

ונכון הדבר במאד ומכמה טעמים.

ובדאי למותר לעוררו אשר סופר סת"ם צריך להרבות ביר"ש שלו, אלא
שאין הקבי"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ונותן מראש היכולת והכחות על זה,
ואין הדבר תלוי אלא בהאדם, ואדרבה מוסיפין בסיוע שלו, וכמרו"ל הבא
לטהר מסייעין לו, ועיין לקו"ת דברים פט, ד.

בברכת חתימה וגמח"ט.

ו'תקטז

ב"ה, ט' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נו"נ רב פעלים ובעל מדות
מו"ה לוי שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו, ותוכנו ע"ד בקור תלמידי ישיבתנו הקי בבית

ו'תקטו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 375.

ו'תקטז

מורה לוי: בליצקי, ברוקלין.

ההבראה בשני ימים של ר"ה, להוציא הנמצאים שם ידי חובתם במצות תקיעת שופר.

וכיון שאמרו חז"ל, שאחד מעניני תקיעת שופר, הוא הכתרת ממה"מ הקב"ה בעולמנו זה הגשמי והחומרי וכל ענינו, הרי השי"ת הוא עצם הטוב ומקור הטוב, ומלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא, שביום הכתרה הנחה עשה למדינות,

תומשך הנחה זו בעניני הטבת בריאות הגוף והטבת בריאות הנשמה, של כל הנמצאים בבית ההבראה בו מכהן בקדש, בתוך כלל ישראל בטוב הנראה והנעלה,

ותכח"י יבשר כת"ר בשו"ט בהנוגע לנכדיו שיחיו אודותם מזכיר במכתבו זה, וכן בהנוגע לכל אנשי המוסד ועניניהם.

בכבוד ובברכת חתימה וגמח"ט.

ו'תק"ז

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

להמשתתפים בהתועדות הראשונה
של שנת השמיטה, שנת ה'תשי"ט הבע"ל
בעיר טאראנטא
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם ממוצש"ק שובה, מבשר מההתועדות הראשונה
האמורה,

ויהי רצון שתהיי זה התחלה טובה על כל השנה כולה שנה השביעית,
אשר היא שבת לה',

אשר רמזו בזה ושייך ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים (נעין אבן
עזרא וברמב"ן כיום השבת וכו', ויקרא כה, ב).

ומבואר בתורת החסידות, שזהו דרגא היותר נעלית בהשכר דלע"ל

הנחלק בכללו לשתי תקופות, התקופה שאין להם מנוחה לעוה"ב, שילכו מחיל אל חיל, ומוזה מתעלים לתקופת שבת ומנוחה לחיי העולמים,

וכיון שתכלית השלימות של העולם אז, תלוי במעשינו ועבודתנו כל משך זמן הגלות (תניא ריש פרק ל"ז) מזה מובן שגם בעבודה צ"ל מעין זה,

ופשוט הוא ע"י שמסיחים עצמם לגמרי מכל עניני העולם, לא רק עולם הגשמי אלא גם עולם הרוחני, ולא רק מטו"ד אנושי אלא גם מטו"ד דקדושה, והעבודה היא למעלה מטו"ד עד עבודת דבכל מאדך, ומרומז במאמר רז"ל, עבודה שלא על מנת לקבל פרס, גם לא פרס רוחני,

שזהו גם ענין הכתוב, מי לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ, וכפירוש רבנו הזקן, שה"י אומר בזה"ל, איך וויל זע גאר ניסט, איך וויל ניט דאין ג"ע איך וויל ניט דאין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אז דך אליין, (שרש מצות התפלה לאדמו"ר הצ"צ, פרק מ' בסופו).

וגם על זה נאמר, לא נפלאה היא וגוי לא בשמים היא וגוי וכמרו"ל שם, שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריי וללמדה (דברים ל, יב),

וכיון שהובטחנו שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, הרי בודאי שניתנו הכחות על זה, וק"ל.

בברכת חג שמח.

ויתקיה

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ו אלול חדש הרחמים, בו כותב ע"ד מה שקרא בשיחה בהנוגע לענין פרוזבול, שענינו הוא מסירת שטרותיו לבית דין. ומביא פלוגתת רש"י ותוס' בזה.

ויתקיה

וכפירוש רבנו הזקן: ראה גם לעיל ת"ה אגרת איתגר. ח"ו איתקמט.

ויתקיה

בשיחה: ש"פ ראה תשי"ב (לקו"ש ח"ב ע' 628).

ויעיין הלכות הלואה לרבנו הזקן בעל התניא – (פוסק בנסתר דתורה) – והשולחן ערוך – (פוסק בנגלה דתורה), בסעיף ל"ד, שזה שמש יסוד להאמור בשיחה, כאילו מסר שטרו לבית דין כו', ואפילו אין לו שטר כלל אלא חוב בעי"פ, מועיל פרוזבול.

בהזדמנות זו אעוררו על שמירת שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא, הידועים, אשר שמענו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אשר סגולה הם לכמה ענינים.

בברכה לבשו"ט ולחג שמח.

ו'תק"ט

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק שובה, בו כותב חסברא ע"ד קביעות זמן החתונה,

ומ"ש בזה ע"ד חדש טבת, הנה כיון ששואלני בזה: אין נוהגים בחוגנו לערוך חתונות בחדש האמור, אבל בחדש כסלו, עורכים במשך כל החדש, ואיך שיחליטו יהי רצון שיה"י בשעה טובה ומוצלחת בכל המובנים,

ובמ"ש ע"ד הכנה, וקוצר הזמן להכנה כדבעי,

הנה אף שהרבו חז"ל בגודל הענין דהכנסת כלה וההכנה לזה, אבל בתקופתנו זו, לדעתי צ"ל החידור בהכנה רוחנית, וההוצאה יתירה להקדישה לעיני תורה ומצות לזכות החתן והכלה גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך חרחבת הפרנסה והרחבת הדעת אמיתית ולחג שמח.

אדמו"ר שליט"א

ויתקיטי

בי"ה, י"א תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק חכי ארוך, נתקבל מכתבו מדי תשרי,

ובמ"ש אודות מטולטלת, ומעתיק בזה שידוע כו' – כשאני לעצמי איני מאמין בכל הענין, בכל זה, לא שמענו ולא ראינו אינו ראוי, ולכן עליו לפנות לרב מורה הוראה, והוא יורה אם מותר הדבר ע"פ שו"ע, וכמדומה כבר כתבתי לו, שלמה לו לחפש דרכים חדשים וענינים חדשים, בה בשעה שדרך סלולה היא דרך התורה והמצוה, וכלל גדול בזה בכל דרכיך דעהו, שבזה נכלל כל עניני האדם כמבואר ברמב"ם ונפסק להלכה בטור שו"ע או"ח סי' רל"א, וחלואי שינצל כל זמנו הפנוי ללימוד התורה בכלל ובזה גם לימוד פנימיות התורה, שבימינו נתגלתה בתורת החסידות.

בברכה לבשו"ט וחג שמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתקב

בי"ה, י"ב תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

האברך נפתלי צבי ש"י

שלום וברכה!

מאשרים קבלת הפ"נ מה' תשרי, שיקרא בעת רצון על הציון הקי' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע,

ויתקיט*

שידוע: שבו אפשר לגלות הרבה מצפונים לעזור את זולתו, לגלות מקור של מחלות ודרכי
הטיפול, לגלות מים או מתכות בקרקע ועוד ועוד.

ויתקב

נפתלי צבי ש"י: גוטליב, ירושלים. אגרת נוספת אליי – לעיל חט"ו ה'שצו.

במ"ש אודות המנהג לומר בסיום תפלת שמו"ע פסוק של השם וכו'
 כמה מהחסידיים נהגו לומר לפני יהי רצון הפסוק השייך לשמם וכן
 הפסוק השייך לשם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ ז"ע.
 בודאי מוסיף בעבודת הפצת המעניות (ועד שיפוצו גם) חוצה, בחוצה
 של עצמו וביחוד של הזולת, ואין לך דבר העומד בפני הרצון ובפרט בענין
 הנ"ל שהוא דרישת והכרח השעה וחובת גברא.
 בברכה לחג שמח ולבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
 מזכיר

ותקכא

ב"ה, י"ב תשרי, תשי"ט
 ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מלפני ראש השנה, שנתקבל בימים שאין הזמן גרמא
 לענות בענין הדורש עיון, ואתו רוב הסליחה על עכוב המענה,

בו כותב ע"ד עבודתו ומשרתו בקדש ב... וע"ד הקישוים שיש לו וכו'
 וכאילו בספק עומד האם להמשיך בעבודה שם, או שיעתיק מושבו לעיר
 אחרת וכו',

ודעתי ברורה [מיוסדת ע"פ ששמענו כ"פ בכגון דא מכ"ק מו"ח אדמו"ר
 זצוקללה"ה נב"מ ז"ע] אשר עליו להמשיך בקדש במקומו עתה, ובפרט
 שהרי כבר נראית הזזה לטובה, ולא רק חזזה אלא גם שינוי ממשי, ומחזק עוד
 פשיטות האמורה שנסיעתו משם עלולה להרוס ולבטל כל ההישגים דעד עתה.
 ובודאי שימצאו כמה שיפרשו הנסיעה מהתם — כנסיגה וברחה מן
 המערכה, ובודאי לדכוותי ידוע טבע בעלי בתים ופסקי בע"ב (ע"ין סמ"ע
 ונתיבות המשפט שו"ע חלק חושן משפט סי"ג סעיף ד') וחזק יהי בטחונו,
 אשר סו"ס יצליח להעמיד הקהלה על מכונה הראוי, וכמאמר חז"ל (בזהר
 ובמדרש): אני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותיו,

יט

אדמו"ר שליט"א

והרי נכנסנו ז"ע בשנה חדשה שהיא שנה תמימה, שנה ועיבורה, שנת השמיטה אשר עליי נאמר שבת לה', (יעוין בפירוש הרמב"ן שם).
בכבוד ובברכת הצלחה בכל האמור לבשוי"ט ולחג שמח.

ו'תקכב

בי"ה, י"ח תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"י מלאכתו מלאכת שמים
שמעון גד שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אודות האסיפה, ע"ד פעולה להתעוררות
אחב"י הספרדים אשר באה"ק ת"ו לענייני יהדות תורה ומצות, ושואל ע"ד
כתבת רבנים וכו'.

והנה ידועה דעת תורתנו תורת חיים בהנוגע להצלחת ענייני קדושה,
להתחיל באופן דראשיתך מצער [וכדיוק הבעש"ט, שאז] אחריתך ישגא מאד.
שמזה מובן שאין עתה להתעסק בעשיית פרסום ולרכוש כתבת רבנים וכו',
כ"א ללכת צעד אחר צעד, ובהליכה זו עצמה יתבררו כמה פרטים ואופני
פעולות והכשרון לזה, ואז יוכלו להחליט בהנוגע לשאלותיו וכו'.

בברכה לבשוי"ט בכל האמור.

ו'תקכב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 503 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
שמעון גד שי: אליטוב, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ו ה'תשיג, ובהנסמן
בהערות שם.

ו'תקנ

ב"ה, י"ח תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה דוד אברהם שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"א תשרי ...

לפלא שאינו מזכיר במכתביו האחרונים, אם נפש עוה"פ באותם
הקרובים ש"י שפגשם מאז בכפר חב"ד ושפעל עליהם יחס — קירוב לחב"ד
אף שחסר אצלם — מצות בפועל. הרי תקוה חזקה שמצליח בפעולה ומזמן
לזמן — בהוספה בכמות ובאיכות, וימלא עד"ז במכתבו הבא, ומבלי לחכות
עד שיהי"י איזה ענין שנדמה יהי' לו שעוד פעם נמצא במצור וכו'.

בודאי מנצל השפעתו בהנוגע להכתות בס מורה ובהנוגע בתוככי
המושב, שבשני המקומות גם יחד בודאי עוסק במרץ גדול, שהרי הענין חשוב
למאד. אף שמוכן ששונה אופן הפעולה, ז.א. שבהכתה הפעולה היא בתוכן
תפקידם, משא"כ בהנוגע לתושבי המקום, יש להתבונן ולשער מראש תגובת
השוחרט וכו' שבמקום, וכן לחזק מלתת מקום לעלילה שמוניחים ענין
ההוראה לתלמידים בשביל תעמולה בין המבוגרים, והכל לפי תנאי המקום
והאנשים. ובטח יתייעץ עם עוד מאנשי הנמצאים שם ויודעים תנאי המקום.
מובן שגם ההתייעצות צ"ל באופן חשאי, וק"ל, וד"ל.

בברכת הצלחה במלאכתו מלאכת שמים ובפ"ש סגל המוריסות שי.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני
חותם בשמו,

א. קווינט
המזכיר

ו'תקנ

מו"ה דוד אברהם שי: לסלבים, מושב ברוש. אגרות נוספות אלי — לציל חט"ז ה'תתקנ.
ובהנסמן בהערות שם.
עוה"פ: ראה לציל שם.

ויתקבד

ב"ה, י"ט תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס, איז אנגעקומען אייער בריף פון ערב חג הסוכות, און בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און אייערע קינדער שיחיו אויף דעם ציון חק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, יעדערן צו דעם וואס ער נויטיגט זיך, לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען.

וואס איר שרייבט וועגען אייער אופן פון ריידן, מובן וגם פשוט, אז עס [איז] ניט מער ווי א נייערוען זאך, און אויף דעם איז די עצה התבוננות אין די ענינים וועלכע פארשטארקען די מדת הבטחון בהשם יתברך, און דער עיקר אין דעם ענין פון השגחה פרטית, אז השם יתברך איז משגיח אויף יעדערן בכל פרט ופרט, און אין יעדער רגע, און אויך בפרט אז אין דעם ענין פון קריאת התורה, ווערט דאך דאס געטאן לכבוד השם יתברך, ולכבוד התורה, און עס איז קיין נפקא מינה ניט וואס מענטשן דיינקען, וואס דאס אלעס פארקלענערט דעם שימת לב (אויפמערקזאמקייט) צו די מענטשן, וועלכע שטייען ארום אייך, ובמילא ווערט קלענער און גייט אוועק די אויפריעגונג.

אויב עס טרעפט אז א געוויסען ווארט, איז שווער ארויסריידן, איז דענסטמאל די פשוט'ע עצה, צו איבערלייענען נאך אמאל אייניגע ווערטער פאר דעם (אויב עס איז ניטא קיין שם פאר דעם), און דענסטמאל זאגט זיך ארויס שארפער אויך דער ווארט צוזאמען מיט די אנדערע, און געוויס וועט דער דאקטאר וועלכער באהאנדעלט אייך, קענען געפינען און ראטען אייך מער איינצעלהייטען אין דעם.

און ווען דער געזונט צושטאנד אין אלגעמיין ווערט שטארקער, פילט זיך א בעסערקייט אויך אין די נייערוען ותוצאותיהם.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו,

המזכיר

ו'תקכה

ב"ה, י"ט תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"א תשרי,

בו שואל באם להמשיך הלימוד בכולל, כיון שאין הסתדרות אחרת.

בענין כגון דא יש להזהר, שלא יעשה הענין רגילות דהעדר פעולה בהנוגע להסתדרות, שהרי חגוף נוטה להשיטה דשב ואל תעשה, ועליו להתבונן על הסתדרות יציבה, ויתייצץ עם אותם המכירים אותו ומכירים תנאי המקום בהנוגע לחשש זה, ובהתאם לזה יעשה.

לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד הוספה בלימוד החסידות לעצמו וכן לזולתו, והרי חפצת המעינות חוצה דרישת והכרח השעה היא.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו,

המזכיר

ו'תקכו

ב"ה, כ"ה תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאי חוהמ"ס, ומובן שמה שכותב שמתירא לקבל עליו להיות חסיד חבד"י, מפני שהיא מטלת עול כבד של לימוד חסידות וכו',

כמה תשובות בדבר, והעיקריות שבהן,

ו'תקכו

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 247.

א) אין זה הטלת עול חדש, לאחר שכו"א בכל יום מקבל עליו פעמים עומ"ש ועול מצות באמירת קריאת שמע, וכדבר משנה (ברכות פרק ב' משנה ב') והרי לימוד זה, חלק הוא מעול המצות, ולאחרי שמקבלים העול בכלל, הרי הכלל מורכב מפרטים.

ב) עול האמור אינו כבד, כיון שלימוד תורת החסידות, כמו לימוד כל חלקי התורה, הרי הוא בהליכה מן הקל אל הכבד,

ג) ובהמשך הליכה זו, כשמכירים יותר תוכן תורה זו, העמקות שבה וביחד עם זה הבהירות, מתרבה החשק ללמדה, והתענוג בהשגת הענינים ששני אלו מהפכים ענין עול לענין של רצון וחשק,

וידוע הסיפור ע"ד רבנו הזקן בעל התניא, שבתחלת פרסומו את תורתו, תורת חב"ד במדינת רייסיין וליטא, עבר דרך שקלאוו, מבצר המגדים אז לתורה זו ועניני, ועלה על הבימה בבית הכנסת הגדול שם, ובקול גון כדרכו בקדש, הקריא הכתוב: טעמו וראו כי טוב ה', פארוזוכט און זעהט ווי ה' (יתברך) איז גוט, ובהיות דבריו יוצאין מן הלב חוצב להבות אש, נכנסו ללב השומעים, וכמסופר מחסיד לחסיד דור אחר דור עד לדורינו זה, "זיינען עם נאכעלאפען צענדליגער יונגע לייט", שעסקו אחרי כן בלימוד תורת החסידות, ובמשך הזמן נעשו לעמודי עדת החסידים.

החשש הנוסף שלו, שע"י לימוד החסידות לא יוכל להתרכז כ"כ בחקירותיו,

הנה בידו להקדיש ללימוד זה (ובתקופה הראשונה, זה יספיק) עכ"פ זמנו הפנוי מחקירות אלו.

ומה שכופל הנני זה כמה פעמים, ע"ד לימוד זה ונחיצותו, מפני שמצווה כאו"א מאתנו על הנהגה האמורה, כיון שאמרו חז"ל כגון דא עד מאה פעמים.

ויהי רצון אשר מתאים לנקודת מכתבי הכללי לראש השנה דהשתא יראה את המניעות להאמור כמו שהן, זאת אומרת, קטנות ביותר, ואשר החלטה בתוקף הדעת בכיוון הנ"ל בכחה לבטלן כליל.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

וידוע הסיפור: ראה גם לקו"ש ח"א ע' 330.
מכתבי הכללי: דלעיל ח"א רתצט.

ו'תקכז

בי"ה, כ"ה תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו'
מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף מיט דאס בייגעלייגטע,
וועלכעס איז איבערגעגעבען געווארען צו דער לשכת חשארין.

און השם יתברך זאל העלפען, אז לאורך ימים ושנים טובות, זאל
ערפילט ווערען אייער הארץ פארלאנג צום גוטען, צו קענען דינען השם יתברך
בשמחה ובטוב לבב, וואס אין עבודת השי"ת כפשוטה — איז ווי עס דרשנען
רז"ל, כבד את ה' מהונך, אל תקרי מהונך אלא מגרוך (רשיי משלי ג, ט)
וכלשון משה רבנו רעיא מהימנא (זהר ח"ב צג, א) בחדוה דענוא.

און דאס זאל זיין ווי עס האט זיך גערעט אין די מאמרים, בריבוי
השמחה, וואס אויף דעם ווייזט דער כפל הלשון, בשמחה ובטוב לבב,

ביז מיזאל זוכה זיין צו דעם ריבוי האמיתי אין אלע ענינים, ווי די
הבטחה פון ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה וגו' — ולחלה בלי מצרים.

בברכה.

ו'תקכח

בי"ה, כ"ה תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מכתבו וג' הפ"נ קבלתי בששם. ובחנוגע לנשיעתם משם ל . . . בטח פרט

ו'תקכז

גרסא בלוק"ש חכ"ד ע' 522 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מורה שמואל: ליכאשיצקי, ברוקלין. אגרת נוספת אליו (בתוכן רומה) — לעיל ח"י
כ"תתקפג.

לו מר . . . שיי מה שדברנו בזה. והנקודה, שהן אם נוסע כלה או רק למשך זמן, מובן וגם פשוט, שאי אפשר לחשאייר מקום פנוי, וק"ל וד"ל. ולכן בעוד מועד [כוונתי, איזה זמן קודם שיסעו משם] כדאי שיבוא לשם איש המתאים מאניש, ולאט לאט יתרגלו עמו, וגם הוא יתרגל להמצב שם. ומוכרח שעד אז לא ידעו הבע"ב ועמא דבר שב . . . ע"ד נסיעת כתי"ר משם, בכדי שלא יתחילו לבוא בהצעות, שיביאו מי שהוא מהעולה על רוחם לשם. משא"כ באופן האמור, הרי יהי פירוש הענין, שזהו המשך לשהותו של כתי"ר שם, ואין כאן דבר חדש, וכמה מעלות בדבר. וכאמור — הצלחת תכסיס זה מכריחה, שיאחר הודעת רצונו לנסוע לאיזה זמן מ . . . ככל האפשרי. ולכאן יודיע בהקדם הכי האפשרי מתי לערך בתכניתם לנסוע, בכדי שחיפוש איש המתאים ונסיעתו, הדורשים איזה הכנות, יהי לזה די זמן מספיק, וכנ"ל — ככל שיקדים בהודעתו פרטים אלו לכאן — טוב יותר להענין.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ויתקבט

ב"ה, כ"ה תשרי, ה'תשי"ט

ברוקלין, נ.י.

הנכבד והנעלה איש אשכולות ומדעים אי"א

וכו' וכו' מו"ה אליעזר ארי' הלוי שיי

המכונה ד"ר פינקלשטיין

שלום וברכה!

חנני מאשר בת"ח קבלת מכתבו מ"יז באלול וכן חספרים שהואיל לשלוח בעד חספריי שלי ותקותי אשר גם להבא ימציא לנו חספרים שיוציאו לאור מזמן לזמן. ואתו הסליחה על איחור המענה מפני הימים הטרודים שהיו באמצע.

ויתקבט

נדפסה בלק"ש חכ"ג ע' 336 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. חלקה — העתק מאגרת ד"ר, דלעיל ח"ב.

מו"ה . . . פינקלשטיין: אגרות נוספות אליו — לקמן ויתחקנה. דכ.

יש תמהים למאמר חז"ל "רבי מכבד עשירים".

ולדידי מובן ומבואר הוא על פי אחת הנקודות היסודיות של שיטת הבעל שם טוב, אשר

כל ענין בעולם ואפילו קטן שבקטנים הוא בהשגחה פרטית, ובפרט ענינים כוללים הנוגעים לרבים.

עשירים, אנשים אשר ההשגחה העליונה נתנה בידם האמצעים לפעול רבות טובות בעולמו של הקב"ה, בודאי גם כוחות נפשם מתאימים למילוי תפקיד זה, תפקיד העולה פי כמה על תפקידו של איש הבינוני ועל אחת כמה וכמה של איש העני. ורבינו הקדוש שתקופתו היתה תקופת מעבר בחיי עם ישראל מחיים שלום, לפי ערך, לחיים של גזירות ורדיפות, ועליו חי לגייס את כל הכחות בכדי שיעמוד עם ישראל בנסיון זה ויצא שלם ומחוסן, עליו היתה המשימה להתבונן בכל אחד ואחד ולהשתדל לנצל את כל האפשרויות אשר בו. ולכן הביע רגש כבוד כלפי אלו שמלמעלה נתנו להם אפשרויות יתרה, אשר בודאי גם נוצלה להגן על כל הקדוש בישראל, ככל שאר פעולות רבינו הקי'.

אלא, מתאים להנהגה הכללית בעולם, אשר לכל אחד מבני ישראל נתנה בחירה חפשית, ומנסה הי' אלקים אותו לדעת הישנו אוהב את הי' גוי ושומר מצוותיו ושומע בקולו וגוי, גם בזה הבחירה נתונה לכל אחד מהעשירים, וכמו שנאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את גוי לקיים בבחירתו, כסיום הכתוב, ובחרת בחיים, או ח"ו להיפך.

פשוט אשר אם בעשירים בזה ובכסף הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה – עשירים בכח השפעה על הסביבה הקרובה והרחוקה.

ומובן גם כן, אשר כיון שיש מנהיג לבירה זה העולם ואין בו דבר לבטלה, מוכרח ניצול פעיל וחיובי של העושר, ואין מספיק כלל וכלל זה שלא ישתמשו בעושר בכיוון בלתי רצוי,

כי גם העדר הניצול מפריע סדר הבריאה, כיון שענינה אשר כל החלקים שבה צריכים לסייע באופן פעיל לתכלית הכללית והאחידה.

ובטח למותר להדגיש שכוונתי לתכלית האמתית של עמנו עם אלקי אברהם, הכלל והפרט, היא חיים על פי תורתנו תורת חיים, תורה תמימה בלי פשרות, שגדלות התורה בזה שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, קיום המצוות בפועל בחיי היום-יום שעליהן נאמר וחי בהם.

אתו הסליחה אשר תיכף במכתבי הראשון הנני נוגע בנקודה יסודית זו, ולכאורה אפשר שתעורר תמ"י אצל כ' האומנם תקותי אשר תביאנה השורות הנ"ל התוצאה המקווה. אבל כמה פירושים בדבר.

הא', חיים אנו בתקופה הרת מאורעות שלפני איזה זמן היו בגדר הנמנעות, וכל המתבונן אפילו בהתבוננות קלה רואה על כל צעד ושעל עניינים שהם למעלה מהשכל ומה נאמנו דברי חז"ל אל תפליג לכל דבר.

והב', והיא נקודה שאמונתה מוחלטה ומיוסדת היא בתורת החסידות, בביאור התואר שכל אחד מישראל נקרא "מעין גנים באר מים חיים", שבטעם כל אחד מישראל ותכונת נפשו שכשמדברים אותו בעניני תורה ומצוות במדה המאקסימלית אין צורך לחדש בו דבר, כי בפנימיותו הרי גם הוא מסכים על זה, רק שצריך לסלק אי-שם את הדבר המונע ומעכב ואז נעשה מעין גנים באר מים חיים. כבאר זו הנובעת מאלי, ועל פי סגנון הזוהר אפשר להיות זה בשעתא חדא וברגעא חדא.

ועוד נקודה עקרית, אשר כיון שחונן מההשגחה העליונה בכח השפעה ויש לו מספר חשוב של מושפעים, שחלק מהם גם הם משפיעים ומנהיגים בחוגים מסויימים, הנה אם השורות הנ"ל תביאנה איזה שנוי בפועל, הרי זה יתפשט ויוכפל פי כמה על ידי מושפעים.

והארכתי קצת בנקודות האמורות, במכתב כללי לראש-השנה שהעתק ממנו מוסגר פה, ותקותי שגם בזה ימצא ענין.

בכבוד ובברכה.

במכתב כללי: לעיל ח"יז אגרת ר'חצט.

ו'תקל

ב"ה, כ"ו תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה שניאור זלמן שי' הלוי

שלום וברכה!

קבלתי הידיעה בקשת ברכה עבור הנער . . . שי, ונעם לי להודיע אשר
הכל מסתיים בשלום ובטוב, ויהי רצון שיחזור לאיתנו לגמרי, והוריו שיחיו
יגדלוהו וכל ילדיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מוארים
וחדורים באור וחום חסידותי.

והרי מבואר בכ"מ בביאור הכתוב, זאת התורה אדם, שהוא ע"פ
השייכות וההשתוות שבין התורה ואיש הישראלי, ומרומז גם במאמר חז"ל,
רמ"ח אבריו של אדם כנגד רמ"ח מ"ע ושס"ה גידים כנגד שס"ה מצות ל"ת,
שעפ"יז מובן וגם פשוט, שכמו שהוספה בפנימיות ועצמיות חיות גוף האדם,
ה"ז רפואה הכי טובה ודרך הכי פשוטה לחיזוק ותוספת בריאות הגוף, כן
הוא ממש לבריאות הנשמה, הוספה בפנימיות ועצמיות חיות הנשמה, ה"ז
מביא חיזוק ותוספת בריאות הנשמה ביותר — וחיות הנשמה הרי תלוי
בתורה ועניני, ז.א. שהנ"ל הוא ע"י פנימיות התורה ופנימיות המצות, שהדרך
לבוא לזה ואליהם, הוא ג"כ ע"י לימוד פנימיות התורה, וכיון שבריאות גוף
הישראלי תלוי בבריאות נשמתו, שהיא חלק אלקה ממעל ממש,

כיון שגם גוף הישראלי קדוש הוא,

וכמבואר בתניא פרק מ"ט שעל גוף החומרי, נאמר ובנו בחרת, ומקום
הבחירה למעלה ה"ה דוקא במהותו ועצמותו ית', כמבואר בכ"מ,

הנה הוספה בלימוד פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת
החסידות וע"פ מרז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, הליכה בהדרכותי
והנהגותי, הרי זו היא הדרך הישרה והכי טובה, גם בהנוגע לבריאות הגוף,

ו'תקל

נדפסה בלקר"ש ח"ח ע' 327 והולשמה ע"פ העתק המזכירות.
מורה שניאור זלמן: דובמן, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י גרס, ובהנשמן בהערות
שם.

כט

אדמו"ר שליט"א

ובילדים בגילו של הנ"ל הרי כל האמור חל הוא על הוריו שיחיו כ"א מהם מתאים לעיניו, וק"ל.

ויהי רצון שכמו שהביא הבקשה והידיעה האמורה, כן יבשר טוב גם בעתיד בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.

ויתקלא

ב"ה, כ"ו תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובהנוגע לסיום מכתבו, שעדיין לא מצא שום מקור פרנסה, – בודאי במח"כ, לא דייק בביטוי האמור, שהרי ברור הדבר, ואומרים זה בשם ומלכות, אשר ה' אלקינו מלך העולם הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים וכו', ואף שברכת המזון מן התורה אבל לא הנוסחא, הנה נוסף על אשר ערבים דברי סופרים וחומר בד"ס, הרי נוסח דברכה ראשונה דברכת המזון נתקן ע"י משה רבנו, מקבל הראשון של התורה, רע"א מהימנא של כל בני ישראל בכל הדורות עד הים, א"ת הים אלא היום, האחרון (ספרי עה"פ שם).

אלא שלימוד זכות על הביטוי, שגם יעקב אבינו נשא עיניו אל ההרים מאין יבוא עזרי, אבל כמובן אין זה מספיק, שהרי סיפור ע"ד יעקב אבינו הוא סיפור ע"מ להורות לכל הבאים אחריו, שבאם מי שהוא יעמיד השאלה, תשובה מוכנה מאבינו יעקב – עזרי מעם ה'.

ויהי רצון שבקרוב ממש, תומשך ברכת השי"ת בנוסח הברכה האמורה למטה מעשרה טפחים.

כבוד ובברכה לבשו"ט בכה"ל.

נ.ב.

אף שאינו מזכיר ע"ד לימוד החסידות, תקותי שקובע עתים לה, ועכ"פ יקבע מכאן ולהבא וכציווי הידוע באופן דמעלין בקדש, וכמדובר עד"ז בעת התראותנו.

ותקלב

בי"ה, כ"ח תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת אגודת גמילות חסדים ...
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הדו"ח בעד השנה ה'תשי"ח.

ולפלא קצת שמתאים להדו"ח, במשך כל השנה חילקו רק נ"ה הלואות.

ויהי רצון שבעתיד הקרוב יקוים היעוד, אפס כי לא יהי בך אביון,

ויהי רצון שאם כהמשך הכתובים, יתאחר ח"ו הנ"ל, ויהי בך אביון
וגו', תהי בידם היכולת להרבות בפעולות הטוב בגמ"ח, וכידוע מאמר רז"ל
גדולה גמ"ח מן הצדקה (אף שצדקה בכלל שקולה כנגד כל המצות)

והרי השנת זו היא שנת השבע שנת השמיטה, ובמילא יקר הדבר עוד
יותר, כיון שנתוסף ציווי מיוחד בכתובים האמורים, השמר לך וגו' נתן נתן
וגו'.

בברכת הצלחה בעבודה האמורה וכדרישת תורתנו בשמחה ובטוב לבב.

נ.ב.

כמנהגי — בלי"נ — מוסג"פ המחאתי בתור השתתפותי סמלית לשנה
הבע"ל.

ותקלב

בי"ה, כ"ט תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנסעי היום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע, קבלתי מכתבו ממוצש"ק עם המצורף.

לא

אדמו"ר שליט"א

... יש להעיר מירושלמי ברכות סוף פרק ח', אם בירכך וכו' והמענה במאמר השני שלכאורה תמוה, שאמר לו כבר מלתך אמורה פעמים, דלכאורה אינו מובן, למה לא פירש הענין, ולכאורה אפשר הי' לומר דכיון שהאדם יראה לעינים וישמע לאזניו, והרי אפשר שתהי' ע"ד ברכתו של בלעם (סנהדרין קה, ב) ולכן מסר הענין לשמים, ואין להקשות מפני מה עונה אחריו אמר, דהרי אמר אומר בהנוגע להדבור, משא"כ מלתך אמורה, הי"ז נוגע לכוונתו, כמוכן מחכתוב, ואף דאין מבואר בזה מפני מה כשפגע אחרינא וקילל ג"כ ענה, כבר מלתו אמורה [שהרי פשיטא שבהנוגע לעכו"ם אין להכניס פי' בדבורו, שהוא ע"ד המסופר במו"ק ט' ע"ב הני וכו' עיי"ש בחידושי אגדות, ובלקו"ת לרבנו חזקן (בחוקתי מ"ח ב'')] ובזה צ"ל שהוא מפני גם ענוש לצדיק לא טוב, יהי' למי שיחי', ואחרי כל זה דוחק הנ"ל.

וי"ל דמענה הנ"ל הי' בכדי לחדודי לתלמידיו וגם זה דוחק.

ולכן נראה לי לומר [וכן נתבאר בההתועדות דשבת בראשית הוא שבת מברכין], דברכתו של האדם איזה שיחי' מוגבלת היא, משא"כ כשאומרים כבר מלתך אמורה, הנה באה הברכה ממקור הברכות*, ועד"ז בהפכו, בכדי שיחי' ובערת הרע ככל הדרוש, ועדיין צ"ע.

בברכה לבשו"ט.

ו'תקלד

בי"ה כ"ט תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מעש"ק, בשאלתו אשר בימים הקצרים בימי החורף מפני טרדתו במשרתו, ספק בידו אם יספיק ללמוד השיעור חומש וחק לישראל במשך היום, ושואל אם ילמד זה בלילה.

י' עיין בזה ד"ה אריב"ל כל כהן שמברך - בסי' חמאמרים תרכ"ט שהו"ל זה עתה.

ו'תקלד

אם ילמד זה בלילה: ראה גם לעיל ח"ה אגרת א'תקכ, ובהנסמן בהערות שם.

והנה הוראה מפורשה לא שמעתי בזה, והנראה לי אשר בהנוגע לשיעור תחלים, הרי אם יודע המזמורים בע"פ, יש לאומרם לאחר חצות לילה או קודם צאת הכוכבים, אבל לא מצאת הכוכבים ועד לחצות לילה.

ובהנוגע להשיעור חומש וחק לישראל, יכול ללמדם לא בבת אחת, כי אם לחלקם פסקא פסקא במשך היום וכמובן שאפשר גם בחנות, ובאם גם ע"ז לא יהי הפנאי, אזי ילמדם עם פירוש על כל פסוק ופסוק אשר בשעת הדחק יש להסביר שזהו נכלל בכלל תורה שבע"פ ובפרט שבזמננו זה כמה מקילים בהענין דלימוד מקרא בלילה, אף שמוכא זה בכמה ספרים...

ו'תקלה

ב"ה, אדר"ח מ"ח, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני, ותוכנו ע"ד אחותו מרת... אשר כבר כמה שנים לאחרי חתונתם ועדיין לא נתברכו בפרי הבטן.

ולפלא שאינו מזכיר אם שאלו חוות דעת רופא מומחה במקצוע ועכ"פ צריכים לעשות זה עתה, וכחוראת רז"ל ורפא ירפא התורה נתנה רשות לרופא לרפאות,

אלא כיון שאצל איש הישראלי הרי הגשמיות והרוחניות יחד יהלכון, שהרי גוי אחד הם בארץ, ובלשון רבנו הזקן באגה"ק שלו סי' ט' שגם בעניני ארץ לא יפרדו מאחד האמת, על הנ"ל להוסיף בעניני תורה ומצות ולהתחזק בבטחונם בהשי"ת בורא עולם ומנהיגו שהוא המשגיח בהשגחה פרטית על כאו"א בהנוגע לכל האמור.

ומהנכון במצב כמו האמור, לברר באם לא הי' בהשיוך שלהם איזה פגיעה בכבוד בן או בת ישראל באופן הדורש בקשת מחילה, אם בפני הנפגע או שלא בפניו, וכן אשר יבדקו את התפילין של הבעל והמזווגות בדירתם שתהיינה כולן כשרות, והיא האשה תשמור על מנהג בנות ישראל להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בהערותו במשי"כ בדעת זקנים (בראשית בתחלתו) דהעולם פרוץ מרוח

צפונית – כן הוא בב"ב (כה, ב), פדריא פ"ג, זהר חדש לשה"ש, ברייתא דשמואל בתחלתה ועוד.

הביאור – (ע"פ תכונה) – ראה בס' תורת העולה – להרמ"א – ח"ב. בפ' שבילי המאורות לברייתא הנ"ל. ועוד.

ויתקלו

ב"ה, אדר"ח מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ד תשרי, ובו גם תכנית סדר היום שלו,

ויהי רצון אשר ימלא ויחדיר את הסדר, באהבת ה' ויראת ה' שהרי כל העניינים שבתכנית יכול להיות בזה האופן למימינים בהם (שבת ס"ג א"י) והוא ע"י הקדמת אהבת ה' ויראתו, וכלשון המשנה יראתו קודמת לחכמתו, ועד"ז גם בנוגע למדת האהבה, וכמו"ל ר"פ דברכות, בטעם קדימת פרשה ראשונה לפרשה שני', ועיין ג"כ תניא ריש פרק ד', האהבה היא שרש לרמ"ח מ"ע והיראה שרש לשס"ה לא תעשה, והדרך לבא לאהבתו ויראתו ית' הרי מבואר בהלכות יסודי התורה להרמב"ם ריש פרק ב', ובתקופתנו הרי העניינים באים בלימוד תורת החסידות, וכמדומה שנדבר בזה בהיותו כאן.

ויהי רצון שיצליח בהאמור, ובעיקר להדגיש אשר נמצא הוא בארץ הנקראת בפ' כל ואפילו או"ה בשם ארץ הקדושה, שזהו מכריח הוספה בקדושת האדם, וע"ד מ"ש קדושים תהיו – כי קדוש אני, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(*) עי"ש בפירש"י ד"ה למשמאילין: איכ כו' ובפירש"י יומא (עב, ב) ד"ה זכה.

ותקלו

ביה, אי מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח תשרי, בו כותב ע"ד המצב בבית הספר ובפרט
בבעיא של הפרדה, אשר דעתו דעת יחיד היא ואין לו בכחו וכו'.

ובודאי למותר להאריך לדכוותי, שדעת האמורה היא גם דעת יחידו של
עולם, וע"פ פתגם הידוע של כ"ק רבנו חזקן בעל התניא והשו"ע, שצריכים
לחיות מתאים עם הזמן (מידארף לעבען מיט דער צייט) הכוונה בחיות פרשת
השבוע (נדפס בקונטרס בקור שיקאגא, קו' מ"ו) ומעשה אבות סימן לבנים
בפרשת שבוע זו, ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים וכמבואר בפירוש
רש"י עד שחששו גם למעלה ועתה לא יבצר מהם, וסוף דבר הי' שאחד הי'
אברהם, ויירש את הארץ גו', וידוע פתגם רבותינו נשיאינו חזקה לתעמולה
שאינה חוזרת ריקס, ויהי רצון שיהי זה בחקדם ובמינימום של העלמות
והסתרים, ואשרי זכותו של כל אחד המקדים הענין לחדש אחד, שבוע ויום
אחד.

בכבוד ובברכה.

ותקלו

בבעיא של הפרדה: ראה בזה לעיל ח"ו אגרת ויקעו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ויתקעו.
ותתקעט. ויתתקעט.
פתגם הידוע: ראה גם לעיל: חט"ו ה'תע"ז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ויתקעט.

לה

אדמו"ר שליט"א

ו'תקלח

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

מרים תחי'

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"ט תשרי, בו שואלת ע"ד חיוב הדלקת הנרות
בעש"ק וערב יום טוב, קודם הנשואין.

בכלל מנהגים שונים בזה, יש קהלות נוהגים שהנשים מתחילות להדליק
הנרות בעש"ק וערב יו"ט בגיל רך ביותר ועד לכמה שנים עוד קודם היות בת
מצוה, ויש קהלות שהם נוהגות להתחיל ההדלקה רק לאחר הנשואין.

מנהג בית הרב הוא שמתחילים להדליק בגיל רך ביותר כאמור,

עכ"פ בהנוגע אלי' כיון שנעשית כבר בת מצוה ויש היכולת בידה לקיים
מצוה רבה האמורה הדלקת נרות בעש"ק וערב יו"ט ובאמירת ברכה נכון
שתעשה כן בלי"נ, והשכר הרי מבואר במדרשי רז"ל, שהדלקת הנר כפשוטו
מוסיפה אור בנר ה' נשמת אדם, היא הנשמה הק' שבכל אחד ואחת מבני
ישראל, ועל ידי זה נתוסף בכל עניני במצות השם ומזה הברכה בהוספה גם
בעניני הגשמים.

נתקויה שעוסקת בהפצת היהדות על ידי ארגון מסיבות שבת וכיו"ב וגם
בין מסיבה למסיבה משתדלת להשפיע בסביבתה לקרב לבם לאבינו שבשמים
על ידי קיום מצותיו של השי"ת והשי"ת יצליחה.

בברכה.

ו'תקלח

מרים: שכטר, ווינפּעג.
קודם הנשואין: ראה גם לקמן אגרת ו'תתמט.

ו'תקלט

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

לאחרי חפסק ארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק פ' בראשית, [ובסגנון המתאים לסיפורי חסידים ע"ד מנהג אבותיהם ברוסיא לפנים, שבמוצאי שמחת תורה היו מכריזים, ויעקב הלך לדרכו, הנה זו גם] בראשית דתקופה חדשה בעבודת האדם בכלל ובפרט במילוי תפקידו הפנימי והעצמי, מתאים להודעת חכמנו במשנתם לשמש את קוני ולעשות לו ית' דירה בתחתונים, ועל פי המבואר באגה"ק לרבנו הזקן ס"י י"ד הרי משנה לשנה מתחדשת העבודה באופן נעלה יותר, ובלשון אגרת האמורה, שיוורד אור שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה, לארץ עליונה ולדרים עלי' הם כל העולמות העליונים והתחתונים, ועל התחתונים ע"י מעשיהם ועבודתם לגלות את האור מהחסתר.

בו כותב אודות הברירה שניתנה לו, לבחור בשיעורים בבאר שבע או במקום שעבד בו תמיד בין הנוער, ובחר בהאחרון, ושואל דעתי בזה.

ודעתי כדעתו, וכמ"ש מאז, שבעבודה עם הנוער ה"ז השפעה על בני ביתם בישראל, ז.א. שכל שינוי בהמקבל ה"ז שינוי ביסוד ביתו שיבנה בעתו ובזמנו, והרי כל עתידו לפניו, אבל ביחד עם זה כדאי הי' להתבונן ולמצוא איזה אופן שתהי' לו השפעה גם בבאר שבע, שהרי כל העניינים הם בהשגחה פרטית וכשנודע לאיש הישראלי שיש מקום שיוכל להשפיע, עצם העובדה מורה שצריך להשפיע שם, ובפרט בהאמור שבקשו אותו עד"ז, ז.א. שהשייכות בזה חזקה עד כדי כך שאפילו הזולת ובעל בחירה מרגישה

ו'תקלט

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 358 חלקה שם ע' 364 חלקה שם ע' 414 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מורה יצחק: דמיאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ז ו'שט. ובהנסמן בהערות שם. לקמן רתתעו. רתתצח. רתחקנט.
היו מכריזים: ראה גם לעיל ח"ד אגרות תשפ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

נוכמבואר בדא"ח שהבחירה, בחירה החפשית, היא אך ורק בבניי שהם חלק אלקה ממעל, ששם מקום הבחירה ואמיתית המציאות, שכיון שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו כי זוהי המציאות הראשונה והאמיתית, מובן שבחירתו חפשית באמת, משא"כ בכל הבאים לאחריו זה, לבד חלק מן העצם, שכשאתה תופס בחלק אתה תופס בהעצם וק"ל ואפילו אם אי אפשר לתת שם שיעורים תכופים וקבועים, בטח יש למצוא אופן של ביקור בתקופות ידועות פעם בשבועים ושלשה שבועות, וההרצאה אז תהי' מקפת וכללית באופן לתת חומר למחשבה ועיון עד לזמן בקורו השני, והעיקר לתת מקום לעמוד אותו בקישור בכתב או ע"י ביקורים אצלו, ובמילא תהי' בידו האפשרית להשפיע עליהם בהעיקר מעשה בפועל, וע"ד שכותב ססידר אודות, עיינות.

ובמ"ש שבעצמו זקוק לטוב טעם ודעת, — בודאי יודע גם הוא שאין נקי מצורך זה, וע"ד המסופר ברשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר הנדפסת בהערות לתניא בנוגע ללימוד התניא, והחומש, שהגדול שבגדולים והקטן שבקטנים משתנים בזה שלכל אחד יש חלק בהם, וכבר נמצא לא בהתחלה, וכל אחד מהם לא הגיע עד תכליתו, וכמדומה כבר כתבתי לכי שזהו הפס"ד בשו"ע, שכל אחד מישראל מחוייב במצות הצדקה, ופשוט שלא רק בהנוגע לצדקה כסף וזהב גשמים הדברים אמורים, אלא גם בהנוגע לכסף וזהב רוחנים, הם אהבה ויראה, ודברים המביאים אליהם, הם התבוננות שהאוי"ר הם תולדותי והעיקר התוצאות מזה רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, כמבואר בתניא ריש פרק ד'.

במ"ש אודות חידון תנכ"י, — לדעתי כבר הקרקע מוכשרת שיציע שיערכו חידון תנכ"י ומשנה ביחד, וסיכומים קרובים שיתקבל הדבר, כיון שחידושא עדיפא לי' לכאו"א, וחידון תנכ"י כבר הי', ואף שכמובן לא מיצו את הדבר ויש עוד מקום להתגדר ולהוסיף, הנה כשביחד עם זה יוסיפו משנה, הרי זה וזה יתקיימו ובסגנון מתוך שלא לשמה כו', הרי יש להדגיש ערך לשון המשנה נצחיותה, והחביבות שיש לה גם בין החוגים וכו' ולהדגיש גם נקודה האמורה שיש בזה משום חידוש והוספה וכו'.

כוונתי פנימית בהאמור מובנת למדי כתחלת מכתבי, שהרי זה שלב הקרוב למעשה יותר, ועוד נקודה פנימית בזה, ע"פ ביאור חז"ל בחילוק דתושב"כ ותושבע"פ, שעל ידה דוקא ונפלינו מכל עמי הארץ (שמות רבה פ'

מ"ז א' ובפרט שחידון התנכ"י שעבר, השאיר רושם בלתי רצוי כלל ע"י השתתפות בו של מיסיאנערן וכו', וד"ל.

דא"ג להאמור יש להוסיף עוד נקודה שתענין בהנוגע לסדר הראשון של המשנה הוא סדר זרעים, שנעשה בסגנון העולם עתה, אקטואלי ביותר ע"י התישבות בניי באה"ק ת"ו בשטח עבודת אדמה וכו'.

כנהוג בכזה בודאי חידון האמור קשור יהי בחילוק פרסים ובזה ענינים של דפוס, ומוכן שגם זה אפשר לעשות צנור להחדרת יהדות אמיתית בחוגים אודותם כותב.

נעם לי לקרות במכתבו את אשר כותב אודות בנו ובתו שיחיו, ויהי רצון שתכה"י ירווה משניהם גם יחד נחת יהודי שהוא נחת גשמי ורוחני גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקמ

ב"ה, ו' מ"ח, תשי"ט

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

איך בין געווען צופריזען צו באקומען די ידיעה, וועגען דער ערשטער אסיפה אין דעם נייעם יאהר, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

השם יתברך זאל העלפען אז די התחלה זאל זיין אין א גוטער שעה, און פארזעצען מיט הצלחה אייער העכסט וויכטיגע ארבעט אין פארלויף פון דעם גאנצען יאהר,

און לויט דער פאדערונג פון תורתנו הקדושה תורת חיים, אין א אופן פון מעלין בקודש, שטייגען אין דער ארבעט אין אלע הינזיכטען.

וואס דאס איז דאך אויך דער סימן פון לעבעדיקייט, וואקסען און שטייגען.

ו'תקמ

טופס כזה נשלח לסניפי אגודת נשי ובנות חב"ד.

לט

אדמו"ר שליט"א

און השם יתברך זאל העלפען אז די ארבעט זאל אנגיין און שוועריקייטען, און געטאן ווערען אין גוטען געזונט און גוטער שטימונג פון יעדע איינע פון די חברות מיט איר גאנצע פאמיליע – שיחיו.

לויט דער אנווייזונג פון רבנו הזקן, אז מען דארף לעבן מיט דער צייט, מיט דער סדרה פון דער תורה וואס מען לייענט די וואך,

שליס איך מיט דעם ענין פון היינטיגער סדרה – די ברכה וואס השם יתברך האט געגעבען צו אברהם אבינו און דורך עם צו זיינע קינדער און קינדס קינדער, אידען וואו נאר זיי געפינען זיך:

ואברכה ואגדלה שמך והי' ברכה (איך וועל דיר בענטשען, און מאכן גרויס דיין נאמען, און דו וועסט זיין א בענטשונג),

און ווי רבותינו זכרונם לברכה ערקלערען דעם אינהאלט פון והי' ברכה, דערנענטערען די ווייטע, רייניגען זיי און צובריינגען זיי צו אונזער פאטער אין הימל (בראשית רבה פרשה לט, יא).

און זעלבסט פארשטענדליך אויך לויט דעם עיקר און פשט פון פסוק, צו זיין געבענטשט אין דעם אלעם וואס מען נויטיגט זיך בגשמיות וברוחניות.

בברכה צו גוטע בשורות אין אלעם אויבענדערמאנטען.

ויתקמא

בי"ה, ו' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מא' חשון והקודמו, בו כותב על ענינים בלתי רגילים לדעתו שקרו, וכנראה שמתגנבת מחשבה אולי זהו קשור בענין ביה"ס אשר ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, וגם בזה מותאים פתגם רבנו הזקן, לחיות עם פרשת השבוע כדרשת רז"ל עה"פ ויהי רעב בארץ, ועיין פירוש הרמב"ן שם, אלא שבנדון דידן, אין ההעלם וההסתתר כמו שהי' אז לא מני' ולא מקצתו, וכמ"ש מאויבי תחכמני וכמ"ש במכתבי לאנ"ש ובטח נתקבל וקרא גם הוא אותו, ויהי רצון שגם דמיון של נסיון יסור

בקרב ממש, וכמדובר בהתועדות יהי הענין דופרצת בגילוי בכל עניני מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר באה"ק ת"ו ובהענינים אודותם כותב ביחוד, ויבשר טוב בטוב הנראה והנגלה הן בענינים הכלליים והן בענינים הפרטיים.

המצפה לבש"ט.

ו'תקמב

ב"ה, ז' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו עם המצורף אליו, בו כותב אשר עזב את הביחכ"נ שלו לפני הקיץ וכו'.

וכנראה, כוונתו — שעזב משרת הרבנות בכלל, ולפלא הדבר, ובפרט בהנוגע לזה שנמצא בארצות"י זה כמה שנים, וכנראה ממאמריו הנדפסים שצירף למכתבו, התענין במצב היהדות כאן ובעצות איך לשפרו, שעפ"י אינו מובן כלל הצעד האמור — להפסיק מלשמש במשרת רבנות, כי האומנם ע"י אומר להביא תקון ושיפור לערכי היהדות כאן בארצות"י!! ובפרט — אם כנים דבריו בהנוגע להכשרתו שכותב ע"ד זריזות ארגון וכו' — שהרי זה עוד מגדיל האפשרויות שלו ובמילא מגדיל בהעיוות בהנסיגה מן המערכה, יותר נכון לומר — בריחה מן המערכה,

ובמ"ש (כנראה בתור ביאור לצעד שלו), שבמשרתו צריך הי' להכנע לבע"ב, וכו', כמובן גם זה אינו טעם מספיק כלל, כי כיון שסו"ס מוכרח שיחול שינוי בהיחס של הבע"ב להרבנים שלהם, הרי אי אפשר שיבוא השינוי ע"י אלו שלא איכפת להם בכניעה לבע"ב, כ"א דוקא ע"י אלו שילחמו נגד זה, ותקווה רחוקה ביותר שהבע"ב עצמם ילחמו נגד שלטונם על הרבנים, ומוכרחות לבוא הזזה בזה דוקא מצד הרבנים, והשיטה אני את נפשי הצלתי, כבר פסלול גדולי-עולם, ובפרט גדולי החסידים,

ו'תקמא

וכמדובר בהתועדות: "ב חמו; כ' מנ"א; ש"פ עקב תשי"ח ועוד. ראה גם לקמן אגרות ו'תשסח. ו'תשע. ו'תשעד. ו'תחכו. ו'תחכח. ו'תחלא. ו'תחצא. ו'תחצד. ו'תחקא. ו'תחקע. ו'תחקפה.

אדמו"ר שליט"א

מא

והוא גם מעניא דיומא – פרשת השבוע שקראנו בפי' נח, כביאור הזהר
הקי' ענין התמוה שנקראים מי המבול מי נח, אף שצדיק תמים הי' בדורותיו.
– והסיבה לשם זה הוא (זהר חלק א' סי' ב'): כיון דאמר לי' (קוב"ה)
דישזיב לי' הוא ובנוי לא בעי רחמין על עלמא ואתאבדו, ובגין כך אקרון מי
המבול על שמי', ז.א. שאפילו כששומעין ציווי מפורש מבורא העולם ומנהיגו
(ככתוב שם: ובאת אל התבה ומחיתי את כל היקום), אין זה פוטר האדם כלל
וכלל מלשלול הענין דאני את נפשי הצלתי. ואם לפני מתן תורה כך –
שאכו"כ לאחר נתינת התורה, אשר ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בה, ובפרט
לאחרי ערבות שבערבות מואב – שכל ישראל ערבים זביז, וקי"ל.

מובן שאפשר לעשות לשיפור היהדות גם לאיש שאינו מכהן במשרת
רבנות, ואפשר עוד לעבודה גדולה ביותר, אבל לצערנו, בהתבוננות באותם
הרבנים שעזבו משרתם, לאיזה טעם שיהי' – לא נכנסו לעסקים דמס"נ וכו'.
וקי"ל.

במ"ש אודות כניסה למסחר ועסק באם ישנה הצעה מתאימה,

חנה בכלל בעיניי כאלו משתדלים באופן דחברא חברא אית לי' ז.א.
שמדברים עם הידידים, הקרובים ע"ד השאיפה וכו', ומבקשים אותם
להתענין בין ידידיהם הם, ובטח גם הוא עושה כזה. ומובן אשר באם אדע
מהצעה מתאימה – אודיענו, או שאודיע שאיפתו הוא להמציא, ואין הכתוב
בתחלת מכתבי נוגע בזה, כמוכן.

ואנצל הזדמנות זו לעוררו ע"ד קביעות עתים בלימוד תורת החסידות,
אשר ביחוד בתקופתנו זו – הי"ז הכרח, נוסף על שנכלל בחיוב הכללי של
תלמוד תורה, אשר החלות שלו הוא על כל חלקי התורה כמוכן, ועיין בזה –
דברים חוצבי לחבות אש בשו"ע לרבנו הזקן הלכות ת"ת פרק ב' סעיף יו"ד
בענין קיום המצוה שמדאורייתא שמור תשמרון את כל המצוה וגו' – מיוסד
על דברי הראשונים כמלאכים הסמ"ג וכו' כמבואר גם בסעיפים שלפניו שם.

בברכה לפרנסה טובה מתאימה לכשרונותיו ולמילוי תפקידו בתכ"י,
כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני.

ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקמג

ב"ה, ח' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הראשון.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרף לו, מתאים לתוכן כתבו.

ובודאי לדכות"י ולזוגתו תחי' אשר בזה אמרו רז"ל אשתו כגופו דמיה ולב"ב ש"י בכלל, למותר לבאר באריכות הענין דהשגחה פרטית דבורא העולם ומנהיגו על כאו"א מבני ישראל, ואשר הוא ית' הוא עצם הטוב, אשר מכל זה מובן אשר מפי עליון לא תצא וגו' כי אם כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואף שלפעמים קשה להבחין ולהבין הענין בעיני בשר ובשכל בשר ודם, הנה חסרון ידיעה זו, אינו משנה את המציאות, ולא עוד אלא שכשמתחזקים באמונה פשוטה זו אשר באמת בכל בני ישראל נמצאת היא, כיון שכאו"א מהם עליהם נאמר מאמינים בני מאמינים, הרי בלשון רבנו הזקן (אגה"ק סוף ס"י י"א) באמת נעשה הכל טוב גם בגלוי.

ומעניינא דיומא הוא ע"פ פתגם רבנו הזקן, מ"דארף לעבען מיט דער צייט, מיט דער פרשת השבוע, היא פרשת אברהם אבינו ראש לכל המאמינים וחוריש אמונה זו לכל בני ישראל עד סוף כל הדורות, כמבואר בכ"מ.

וכמבואר ג"כ שכל שמתחזקים בבטחון בהאמור מתוסף ג"כ בברכות חשי"ת בהמצטרף בכלל וביחוד בהזכ"י לראות את הטוב גם בעיני בשר.

בברכה לבשו"ט.

ו'תקמג

פתגם רבנו הזקן: ראה גם לעיל אגרת ר'חקל, ובהנמסן בהערות שם.

ויתקמד

ב"ה, ט' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הועד לבנין מקוה טהרה
ע"י בית הכנסת הגדול,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

במענה למכתבם אודות סיוע לגמור בנין המקוה.

הנה בכלל אין קופות למטרות כאלו נמצאות ת"י,

בכל זה מתאים למ"ש חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך מצורף
בזה המחאה עכ"פ השתתפות סמלית, אלא שכיון שנלקחה מאחת הקופות
אשר לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגים ז"ע, איש תם וישר ירא אלקים
וסר מרע וכי' וידוע הבטחת רז"ל, כל הנוטל פרוטה מקופת איש כזה מתברך
(ב"ב טו, ב) שאין הכמות נוגע ובלבד שיהי' בזה כדי נתינת פרוטה.

ויהי רצון שיצליחו בעבודה הכי נעלית טהרת עם ישראל, לברך על
המוגמר בקרוב ממש, ולהרבות הטהרה ותוצאותי,

כהודעת רז"ל טהרה מביאה לידי כו' קדושה חסידות ביאת אלי' הנביא
במהרה בימינו יבוא ויגאלנו, כ"ר, אמן (סוף מס' סוטה').

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש בשמחה ובטוב לבב ובכבוד.

*) עיין במדב"ר פ"ט, מד.

ויתקמד

בית הכנסת הגדול: בחיפה.

ותקמה

ב"ה, ט' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב ובו ר"פ מפעולותיו בקדש ישיבת אחי תמימים אשר בהנהלתו וכן בהנוגע להכתות במ נואם לפניהם בעניי תורה ומצות,

ויהי רצון שיבשר טוב בהם אשר הולך ומוסיף, שהרי אפילו לאחריו החוספה עדיין יהי מקום להתגדר למחר ומחרתים, וכמו שאמרתי זה מכבר, הלואי היו אנ"ש מנצלים — את ההצלחה שנותנים להם מלמעלה, שאז היו מצב העניינים הן הכללים והן הפרטים באופן שונה לטוב לגמרי ולגמרי, ומובן שאין כוונתי לצעוק על העבר, אלא לעוררם על כל פנים על ההזהרה והעתיד, ולא עוד אלא ע"פ מאמר רז"ל סוף כתובות, שעניי בני ישראל (אשר כולם בענין ובשם ארץ ישראל נכללים) הם בדוגמת הצבי שעורו מתגדל מתאים לבשרו (יענין שם), הנה ע"י שינצלו את ההשפעה עתה מלמעלה, יוסיפו מלמעלה עוד הצלחה ועוד הצלחה, והצלחה בעניינים הכללים הרי מביאה גם הצלחה בעניינים הפרטים, וק"ל.

ת"ח ת"ח על הבשוי"ט מהטבת בריאות אלו שכותב אודותם וזכרו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע נשיא ישראל ויהי רצון שילך מצבם הלך וטוב עד שיחזרו לאיתנם, ויצליחו השי"ת לבשר טובות מכל הנמצאים בסביבתו בטוב הנראה והנעלה, ויעורר גם את שאר אנ"ש שיי לבשר גם מההטבה והטוב, ולא רק כשח"ו ל"ע ול"ע אירע ענין שאינו כ"י שאז כסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר, איז מען ר"ל צרות חסידים, אלא בהיפך הגמור יבשרו שמחות און זיין טובות חסידים, ולא עוד אלא שתהיי השמחה בריבוי והטוב בריבוי וככפל לשון הכתוב בשמחה ובטוב לבב.

ובברכה לבשוי"ט בכל האמור.

ותקמה

צרות חסידים: ראה גם לעיל ח"י אגרת גידסד, ובהנמך בהערות שם.

מה

אדמו"ר שליט"א

ויתקמו

ב"ה, ט' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
מו"ה יונה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו בענין המשנה היומית והלכה יומית אשר
נתקבל בעת טרדות דימים הנוראים וימי השמחה דזמן שמחתנו ועניינים
ואתו רב הסליחה על עכוב המענה עד עתה, כיון שהמענה אין נוגע בהפועל,
ומובן אשר השתדלו לברר באופן המתאים באותן המקומות שמזכיר בסיום
מכתבו.

אף כי בהנוגע לקו"ק או מכתב וכיו"ב בשמי, כבר בארתי טעמי ונמוקי
בשלילת זה בעת בקורו של כת"ר בנויארק.

ויהי רצון שכיון שז"ע באנו מחדש תשרי הוא חדש השביעי המושבע בכל
טוב כפירוש רז"ל בויקרא רבה וחדש כללי הוא לכל השנה וסיומו וחזרתו
שהכל הולך אחר החתום הוא זמן שמחתנו, ובסיום שלו שמחת התורה,

הנה יצליח כאו"א בתכ"י לעשות כל התלוי בו להגדיל תורה ולהאדירה
מתוך בריאות ושמחה וטוב לבב וכדיוק רבותנו נשיאנו אשר כפל הלשון
מורה על ריבוי השמחה, ויעוין ג"כ אסתר רבה בסופו.

בכבוד וברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתקמו

מורה יונה: שטנצל, תל אביב. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י ג'צא. וראה גם שם לתוכן
האגרת שלפנינו.

ר'תקמז

ב"ה, ט' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

האברך יצחק צבי שי

שלום וברכה!

בזמנו נתקבל מכתבו ר"פ מפעולותיו, וכן ע"ד הפגישה עם האברך . . .
שי, ואין הזמן דחודש תשרי גרמא לענות על מכתבים כהני"ל בפרטיות,
ובודאי מאז נתוסף בכמה מהעניינים אודותם כותב ויכתוב בזה. וכל המפרט
בכגון דא הי"ז משובח,

ויהי רצון, שכיון שבאים הננו מחדש השביעי המושבע בכל טוב וחדש
הכללי לכל השנה, הנה גם בפעולות האמורות, שבודאי ימשיכו בהן במשך כל
השנה, תורגש ההתעוררות דחדש הכללי האמור, התעוררות המביאה לידי
פועל, והוספה בהפעולות הן בכמות והן באיכות וגם בהפועלים בהם, הן
בכמות (שבה נכלל גם המשכת עוד אברכים לפעולות אלו) והן באיכות, וגודל
השכר הרי מבואר בכמה וכמה מקומות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ר'תקמח

ב"ה, יו"ד מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' חשוון, בו כותב אשר מנקר ספק בלבבו אודות

ר'תקמז

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 534 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
יצחק צבי שי: אייזנבך. ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ד ד'תתטז, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ד"ב.

ר'תקמח

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 558.

היחס לאלו המכחישים וכופרים בענינים אשר בתורה שבכתב או אשר בתורה שבעל פה וכו'.

ולפלא, כיון שמתחיל במכתבו "בי"ה", ז.א. ברוך השם, שהוא נותן התורה, תורת חיים ומצותי, לכל אחד ואחת מאתנו בתוך כלל ישראל, תורה הנותנת הוראה בחיים, הרי גם בשאלתו הוראה מפורשת בתורתנו הק' ומפורסמת היא, ומה מקום לספק אפשרי? ונמצאת הוראה זו בכמה מקומות. ואסמן עכ"פ אחד מהם, והוא ברמב"ם הלכות תשובה פרק ג' הלכה ח' וי"ד.

אינו כותב סדר לימודו בתורתנו, אבל תקותי שבו תופס מקום מתאים — לימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומים, בכדי לדעת את המעשה אשר יעשו ואלה אשר לא תעשינה. והרי זהו תפקידו העיקרי של איש הישראלי, כמ"ש: את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. ובטח משפיע גם על חביריו שי' בענין זה.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ויתקמט

בי"ה, יו"ד מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים שי'

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מח' חשון עם המצורף אליו תרומת מרת שרה תחי' ליעף, למוסדות תורה, וכנראה ממכתבו שהוא המשך לבקורו של הרב טעלישעווסקי שי', ולכן נמסר להמוסד שהוא ב"כ.

ובכ"א חמרא למרא וטיבותא לשקי' כהודעת חז"ל (ב"ק צב, ב), ויהי רצון אשר כת"ר שי' ירבה בפעולות כגון אלו.

ויתקמט

מדיה חיים: דוידוביץ, דענווער.

ויהי רצון אשר ממנו יראו וכן יעשו גם שאר רבני ארצוה"ב בהכירם את תפקידם האמיתי קירוב בני עדתם לקיום התורה ומצותי בפועל, שכל שאר ענייניהם (וכמו דרשות בקורי בע"ב וכיו"ב) אינם אלא טפל ודרך למילוי תפקיד האמור,

והרי ידוע אשר בענין הרבים, הנה חסרון בכיוון אפילו כחוט השערה, נכפל פי כמה ע"י שחטר לעשריות ומאות אנשים, וק"ל.

וכבר ראו במוחש בארצוה"ב, אשר כשדורשים מהבע"ב וביתם, תורה ומצות בלי פשרות, תורה תמימה ושלימה, לא לבד שאינם נרתעים, אלא אדרבה שמחים שאומרים להם האמת במילואו. ואפילו אותם שאינם מוכנים לקבל דרישה זו ככל הצורך מתרשמים, ובמילא פועל זה עכ"פ למילוי חלק הדרישה, וזה עצמו נותן מקום שמזמן לזמן ידרשו מהם הוספה ועוד הוספה, משא"כ כשבאים מלכתחלה בפשרות וכו', ונקודה זו שמשה ג"כ תוכן מכתבי כללי לר"ה העבר, שהענקו מוסגר פה, שבטח יעניין את כת"ר שי.

בכבוד ובברכה.

נ.ב.

עיין בסי' המצות לאדמו"ר הצמח צדק מצות מילה סוף פרק ג' בהענין דחמרא למרא וטיבותא לשקי', אשר שייך הוא דוקא באדם לבד שהוא בעל בחירה משא"כ וכו', שמוזה מובן ג"כ גודל הענין הזה ע"פ המבואר בדא"ח שבחירה אמיתית שהיא בחירה חפשית לגמרי, שייכת רק בבני ישראל, אשר עליהם נאמר בניס אתם לה' אלקיכם, שהוא מקום בחירה חפשית לגמרי מבלי כל מונע ומעכב ח"ו, כיון שהוא אמיתית המציאות, משא"כ שאר הברואים ומלאכים בכללם וכו'.

בלי פשרות: ראה גם לעיל ח"י אגרת ר"פ, ובהנסמן בהערות שם.
שייך הוא דוקא... בעל בחירה: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'תקעב, ובהנסמן בהערות שם.
רק בבני ישראל: ראה גם לעיל אגרת ר'תקלט, ובהנסמן בהערות שם.

מט

אדמו"ר שליט"א

ויתקנ

ב"ה, יו"ד מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' חשוון, בו כותב שיש כאלו שמלעיגים ממנו על מה שלומד בישיבה לימוד תורתנו הק'.
וכבר ידוע שהתחלת כל חלקי הד' שו"ע והיסוד שלהם הוא הענין שאל

יבוש מפני המלעיגים, עיין שם בטור וברמ"א, ואדרבה באם מתרשמים מהמלעיגים הרי אין לדבר סוף, ומתדרדרים ח"ו למטה מטה וכו' ומעת שקבלו ישראל את התורה במעמד הר סיני, הלעיגו עליהם או"ה וכמבואר במדרשי חז"ל, אלא שישראל עמדו חזק באמונתם בהשי"ת ויתעלה שהוא הנותן התורה והוא גם מנהיג העולם וכל עניניו ובזה גם פרנסתו של האדם ומשפחתו, וכמו שמברכים בברכת המזון, שהוא מן התורה, הן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, שמזה מובן וגם פשוט, שהוספה בלימוד התורה וקיום המצות מוסיפה כשצריכים לזה במונותיו של אדם.

ויהי רצון שילמוד בהתמדה ושקידה גלה וחסידות ויקיים המצות בהידור ועיי' יתוסף בברכות נותן התורה בעניניו הוא ובעניני כל המשפחה.

בודאי יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולתבא.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תקנא

ב"ה, יו"ד מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מז' חשון, בו כותבת הצעת הרופאים בהנוגע לטפולים,

ומוכן שבכגון דא מתחילים בהקל ופשוט יותר, ז.א. אמבטיות טבריא גרידא. ויהי רצון שיצליח הטפול במילואו, והשי"ת ימלא משאלות לבבם לחזו"ק בקרוב ממש.

וכאן מקום אתי להעיר, שבדאי זוכרים, שבהיותם כאן אמרתי וכפלתי לבעלה הרב שליט"א, שעליו להשגיח ולדייק יותר בעניני אכילה ושתי' ובכלל בבריאות הגוף, שנוסף על העיקר – שציווי תוה"ק הוא זה ובלשון הרמב"ם, היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, הנה זה נוגע לענינם הפרטי לחזו"ק. על אתר ראיתי, שמתחשק הוא להענין באופן דמהיכי תיתי. ולכן כפלתי דברי. ומאז חזרו לאה"ק ת"ו – מתגדל אצלי החשש שאפילו באופן דמהיכי תיתי אין בעלה הרב ש"י משגיח על הני"ל. ומוכן שהשגחה בכזה – כוונתי פשוטה, שישאל אצל רופא סדר וזמני האכילה ומיני המאכלים בריאים וטובים, וכן בהנוגע לשאר הענינים הנוגעים בבריאות הגוף,

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יעשה האמור, ולו יהא בקבלת עול, ובלבד שיבוא הענין בפועל. ואין לך דבר העומד בפני הרצון. ואם ירצה – יעשה.

מובן שכוונתי שתראה מכתבי גם לבעלה הרב ש"י, ויהי רצון שיפעלו הדברים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ו'תקנב

ב"ה, י"ב מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מג' חשוון, ובשאלתו במנהג משפחת זוגתו שתליט"א, שלאחרי הכניסה לחדש התשיעי, טובלת במקוה טהרה, אף שלא שמעתי בתוככי חסידי חב"ד ע"ד מנהג האמור, הנה לאידך גיסא, כיון שמשפחת זוגתו נוהגת בזה, מובן שאין למנעה מלעשות האמור, כמובן ברשיון הרופא.

ואכפול ברכתי אשר השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל, ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מבהיל מ"ש שאין איש רוצה לקחת על עצמו חדרת ישיבת הערב . . . ולכן הוכרח לקחתה בחזרה וכו', כי האומנם לאחר כל התעמולה, ריבוי המכתבים וכו' גם הנ"ל אי אפשר לפעול? ועוד פלא, מכבר נכתב, שהנשואים הלומדים בישיבת תורת אמת, ישתדלו שחלק מזמנם יהי בעסקנות חב"ד וביחוד בשטח ההוראה והחינוך, ומכמה טעמים. וכנראה ממכתבו גם בזה לא חלה הזזה, ואת"ל שהדיוק הוא הפצת המעיונות חוצה, הנה כבר כתבתי בכמה מכתבים, שמפורש בתורת החסידות, שחוצה מתחיל מז"א, שבעבודת האדם הוא ענין הנגלות לנו ולבנינו של נה"א. ופשיטא שבזה נכנסים חב"ד ומדות של נה"ב ומחדו"מ של האדם בכלל. והבכך מזה בודאי מובן.

במה שמזכיר שאין מבקרים באסיפות — יש ללמוד זכות, שזה בא מהקלקלה — שבאסיפות הקודמות לא בא דבר לפועל. ונוהגים בכגון דא, שועידה מצומצמת כותבת לאלו שהוזמנו, שמציעים שיעשו פעולה פלונית

ו'תקנב

חלקה דפס בלקו"ש ח"י"ב ע' 178 חלקה בחכ"ג ע' 454 חלקה שם ע' 457 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ופלוגית וכו', וכשהני"ל עונה בשקו"ט בזה ובהצעות אחרות – ה"ז תחליף טוב של אסיפה, וק"ל ...

מהני"ל מובן בנוגע לסיום מכתבו "שמחשבות הראשונות והאחרונות מתמזגות לאנחה אחת וכו'". ומודגש המענה בפתגם הידוע של כ"ק רבותינו נשיאנו, טובה פעולה אחת מאלף אנוחות, ופשוט שטובות הרבה פעולות מאנחה אחת. ואני"ש מוכנים לפעולות האמורות, אלא שזהו בבחי' שינה אצלם, וכמבואר ענין שינה בתורת החסידות – שאדם הישן הרי הוא שלם בכל הכחות, ואברים שלו, ורק שחסרה הפעולה בפועל. ואשרי חלקו של זה שיבוא ויעוררם משינתם ותדמיתם, ותוכן ההתעוררות וענינה מבואר בלשון הרמב"ם הידוע, המובא כ"פ בתורת החסידות: עורר ישנים משינתם, ונרדמים הקיצו מתרדמתם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, כו' עיי"ש (הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד') – כי כל אחד המשתמט מסוגי עבודה האמורים, גם אם משלה אי"ע שהוא מפני שעסוק בענינים חשובים וכו', ואין לו פנאי ואין לו יכולת וכו' הסיבה האמיתית היא כני"ל – ששוכח את האמת, דברי המשנה, אני נבראתי לשמש את קוני ופסק הדין דמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, עשיית מצוה עדיף, ומבטלין ת"ת אפילו דאופן הכי נעלה (ענין מו"ק ט' ע"ב תוס' ד"ה כאן). ולא עוד אלא ששכחת האמת הוא לא מפני שבטבעו להוט אחרי המושכלות כטבע שכלי, אלא בלשון הרמב"ם, מפני הבלי הזמן.

יש להאריך בכל הני"ל, אבל ידועה הדרכת תורת החסידות, להאריך לא בהקו דסור מרע, אלא בהקו דועשה טוב, המובע בלשון רז"ל ורבנו אדמו"ר הצ"צ: אן פועלי דיממא אן, אויף מאכין ליכטיג.

בברכה לבשו"ט.

בפתגם הידוע: ראה גם לעיל חט"ז אגרות היתחייב. היתחלד. ח"ו רשכט ובכ"מ. אן פועלי דיממא אן: ראה גם לעיל חט"ז אגרות ר"תח. ר"תעב. לקמן ר"תרפו ובכ"מ.

ו'תקנא

ב"ה, י"ג מרחשון, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

צו די פרויען אפטיילונגען
פאר די "בית רבקה" סקולס
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

עס האט מיר געפרייט צו הערען וועגן דער גוטער ארבעט פון די פרויען
לטובת די "בית רבקה" סקולס, און בפרט וועגען די פאָרשטייענדע
אונטערנעמונגען — דער יערלעכער לאַנטשאַן, די חנוכת הבית פון דער
קראונהייטס אָפטיילונג, און די אונטערנעמונג פון דער וועסטסייד
אָפטיילונג.

איד האָף, אז די אלע אונטערנעמונגען וועלן פארשטארקען און
אויסברייטערען די אויפטואונגען פון די חשובע פרויען אָפטיילונגען פאר די
בית-רבקה סקולס, אין איינקלאנג מיט דער פאראַרדענונג פון אונזערע
חכמים, זכרונם לברכה, — מעלין בקודש — צו שטייגען אין הייליגע ארבעט,
בפרט אזא הייליגע ארבעט ווי דער חינוך הכשר על טהרת הקדש פון די בית
רבקה סקולס.

אין דער היינטיגע סדרה און אין די קומענדע סדרות, דערציילט אונז די
תורה הק' וואָס עס האָט פאסירט מיט אונזערע אבות און אמהות. די
חכמים, זכרונם לברכה, זאָגען, אז "דאָס וואָס עס האָט פאסירט מיט די
אבות איז אן אַנדייטונג פאר די קינדער". אין דעם גייט אריין, נאטירלעך,
אויך דאָס וואָס עס האָט פאסירט מיט אונזערע אמהות, שרה, רבקה רחל
און לאה. זייערע נסיונות און זייער איבערגעבענהייט אויפצושטעלען דורות
פון טרייע אידישע קינדער, בני ובנות אברהם, יצחק, יעקב, שרה, רבקה, רחל
ולאה — זיינען אן אַנדייטונג און לערנונג פאר אלע אידישע פרויען, בפרט
פאר די פרויען פון אונזער דור. די פראקטישע לערע דערפון איז, אז ווען עס
ווייזט זיך ארויס אז עס זיינען דאָ שוועריקייטען, אָדער אפילו שטערנונגען,

ו'תקנא

גרפסה בלק"ש ח"י ע' 203 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

איז דאָס א זיכערע זאך, אז דאָס זיינען בלויז נסיונות, פראוּפּונגען ("טעסטס"), וואָס דער אויבערשטער שטעלט א אידען, כדי ארויסצורופען בא אים, אָדער בא איר, גרעסערע כוחות און אפילו באהאלטענע כוחות אויף ביצוקומען די שוועריקייטען, וועלכע זיינען לכתחילה געמיינט ביינעקומען צו ווערען. עס פאָדערט זיך בלויז דער שטארקער ווילען, ווייל דער אויבערשטער האָט שוין פריער געגעבען די נויטיגע כוחות דערצו, צו דערפילען יעדער איינער און איינע זיין-איר]ע אויפגאבע. זעלבסטפארשטענדלעך, אז צו דערפילען די אויפגאבע איז דער גרעסטער זכות און אמת'ער גליק פאר יעדער איינער בפרט, זיי און זייערע פאמיליעס, און געבענטשט צו ווערען פון השם יתברך פון זיין פולער האנט, מאטעריעל און גייסטיג, אין אלעס אין וואָס מען נויטיגט זיך.

בברכה והצלחה אין דער ארבעט.

ו'תקנ

ב"ה, י"ד מ"ח, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

... ועתה באתי בהנוגע לישיבת ... אשר נקראת על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שכנראה אין איש שם על לב לזה שלימודי קדש לכתה, הם משעה עד שעה וחצי, ביום! ומובן במה מתעסקים כל היום כולו, והאומנם על זה יקרא שם כ"ק מו"ח אדמו"ר?

כדרכי מאז, אין אני בא בטענות על העבר, כי מה אועיל, כי אם בהנוגע להווה והעתיד, ואין כוונתי ג"כ שברגע קבלת מכתבי, יתחילו ללמוד הני"ל כל שעות היום והלילה, כי אם שתיכף יעשו תכנית פעולות באופן שתהיי השערה קרובה לודאי, שבעתיד הקרוב יגדילו כמות שעות לימוד בהאמור וייסיפו בזה יותר ויותר עד שיהיי המוסד מתאים לשמו, ומובן שברשותו ומזכותו להודיע הכתוב לכל אנ"ש אשר ב... ולכל אלה שיש לקוות לתועלת כשידעו ע"ד הכתוב ובתוספת הסברה, שאין כל קישורים להשיג את המבוקש, ואין הדבר תלוי אלא שידעו שזהו מתפקידם והענין מוטל על שכם כל אחד מהם, ובסגנון המשנה הבע"ב — של כה"ע... — דוחק והפועלים עצלים, אלא שיש להוסיף, שכ"ק מו"ח אדמו"ר מעורר ר"ר ומשפיע ברכה והצלחה, ושעליהם רק לעשות כלים מתאימים לזה, וק"ל.

במ"ש אודות המשכורת, הגיעתני ידיעה מהצד, אף שכמובן אינני ערב בזה, שהמשכורת בכאלו (עכ"פ במוסד דומה להנ"ל) הוא . . . ובטח יודיע בזה, והרי בשביעת רצון של "כולנו", כלשונו במכתבו, תלוי ביאת עוד אברכים לשם, שהרי חברא חברא אית לי וכשמגיעה שמועה שפלוני דחוק ומצומצם בפניסתו, וכו' וכו' הרי מתפרסם הדבר וקל להבין התוצאות . . .

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ו'תקנה

ב"ה, י"ד מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו המהיר מטי' חשון, ובטח בינתים נתקבל גם המענה על מכתבו הקודם, שאיזה מהנקודות שכותב כבר נענה עליהם בו.

ובכלל כבר אמרתי ל . . . שי' שאי אפשר לאיזה מוסד וארגון שיהי' לנהל עבודה כדבעי, באם אין כל השערה בהנוגע להענין שמתחילים, כ"א קלוטות מהאזיר, ותיכף בהתחלת העבודה באים בהצעות חדשות התלויות בהוצאות מרובות, אם בכספים או באנשים ומרץ או בכולם גם יחד, שאפילו ממלכות הכי אדירות שיש להם רעזערווען, עורכים תקציב מסוים לכל השנה, אלא שמוסיפין הערה, שעשר וכו' אחוזים יתר על התקציב יש להוציא על עניינם חדשים שאין לשערם מראש, משא"כ בעת שהתקציב אינו בערך זה כ"א מן הקצה אל הקצה.

מובן שאין כוונתי לבוא בטענות על העבר, ובפרט שלא עתה הזמן לענין שכבר נכנסו בו, אלא שכוונתי בהנוגע להווה והעתיד, וכמ"ש במכתבי הקודם שמוכרח עכ"פ תקציב בהשערה קרובה לודאי ולדעת מראש שאם טועים בזה לא יהי' ממה לכסות הטעות, ולאידך גיסא להשמר מזה ע"י הגזמת השערה, אפשר שהגזמה זו תבטל את ההתחלה בענין.

במ"ש אודות מכתב לראש העיר, — מכמה טעמים לא נהגו בכגון דא ז.א. שתהי' התחלה ויזמה באופן כהאמור, אבל יש לזה מקום לאחר שיבואו בדבור עמדם, ויודיעו ע"ד השיחה והדבורים, ואם יש מקום להגיב ע"ז בצורה מתאימה . . .

במי"ש אודות שעה הוספה לתפלה, שהנהיג את הדבר, אף שלא דעת כולם נוחה מזה, — הנה כיון שמהתחלת ההנהגה כבר עברו כמה ימים, הנה באם הדבר יתקיים, מובן שיש להמשיך בזה, וכשיודיעני המצב, אולי יהי מקום לבוא במכתב קצר לכל אלו שנדבו מזמנם להני"ל.

בברכה להצלחה בעבודתו בקדש.

ויתקנו

בי"ה, י"ד מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו פ"נ מטי' חשון.

בעת רצון יקרא על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ ז"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

ומובן וגם פשוט שכל מה שמביא הבקשה, מוסיף בתורה ומצות שבזה
גם כן כמובן השפעה על הסביבה לקרבה לאבינו שבשמים שזהו ענין הציווי
ואהבת הרעך כמוך כלל גדול בתורה, הי"ז מוסיף בברכות השי"ת למילוי
משאלות לבבו לטובה.

כמדומה שנדבר ע"ד שמירת שלשת שיעורי חת"ת (חומש תהלים ותינאי)
הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

שגורה היתה אימרה בפי חסידי פולין, אשר חתן בעמדו בחופתו, עת
רצון הוא למעלה למלא משאלות לבבו אז, ויש לייסד זה בכמה מאמרי רז"ל,
ומהם אשר ביום החופה מוחלין לו על כל עוונותיו, שחתן דומה למלך,
והעיקר שבעת החופה מדמין אותו, ליצירך בגן עדן מקדם, שאז הרי הי'
קודם חטא עץ הדעת ועולם על מלואו (משא"כ לפי טעמים הראשונים הי'
לאו דוקא בעת העמידה תחת החופה, וק"ל).

ויתקנו

בי"ה, ט"ו מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מז' חשוון, בו כותב אשר קבל הניירות וכן ר"פ מפעולותיו.

ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ביקורים במקומות שונים שנהג בהם בחדשי הקיץ, ואפשר יש לזה מקום עתה ביותר וביותר ולבארם שמתכוון לנסוע לכאן ויבקר על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל וכו' וכו', והרי לבם של ישראל ער הוא, אפילו אצל אלו שישנם בגלותא (באיזה מדריגה של שינה שתהיי, שהרי לא חילק הכתוב בזה, וק"ל). ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות וטוב העושה פירות וכסוגיא קדושין (דקוב"ה וישראל, שהם חו"כ וחחונתם זה מ"ת – שניתנה (למ' ניום) עמוד אחד (עיין הוספות לתנ"א סוף פי יתרו דמ"ת דוקא יום א' ולא כשאר המועדים)).

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(*) ראה ב"ר פי"ז, ה. ובמאמר הידוע **האף ותשע"ת** וכו'.

ויתקנו

דפסה בלק"ש חכ"א ע' 372 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אלכסנדר סענדר: ידאטין. אגרות נוספות אל"ז – לעיל ח"ד ד'תתכ"ב, ובהנמקן בהצרות
שם.
ובמאמר הידוע: דפס בס' מאמרי ארה"ו עה"ת פקדי ע' ת"ט.

ו'תקנח

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו פ"נ מ"יד חשון.

בטח ילמוד בשופי גלה וחסידות, וירבה בעבודת התפלה [ובזה אמירת שיעור חדשי של התהלים — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — (וגם שבועי — [כמו שנחלק לימי השבוע]) — עד לאחרי חג הגאולה הבע"ל הוא יום י"ט כסלון] — אף שכמובן צ"ל זה בלי נדר, ובלמוד האמור מה טוב שיהי גם לימוד בעל פה — עכ"פ פרק אחד משניות או פרק אחד תניא.

ויהי רצון שיבשר טוב מהצלחתו בלימוד תוה"ק תורה תמימה, גלה וחסידות ביראת שמים וקיום מצותי בהידור.

בברכה לבשוי"ט בכל עניינו,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תקנט

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ויהי רצון שבקרוב יבשר ע"ד הטבת המצב יותר ויותר, שזה יביא ג"כ להוספה בעניני תורה ומצות מתאים למילוי התפקיד כדבר משנה, אני נבראתי לשמש את קוני.

ו'תקנח

למכתבו: בר כתב שהתגייס לצבא ומבקש ברכה להפטר מהצבא ולחזור לכותלי הישיבה.

ו'תקנט

נדפסה בלק"ש ח"ב ע' 660 והושלמה ע"פ הצתק המזכירות. נוסח דומה נכתב לכמה.

ובזה גם ע"ד מה שנדבר אמש באסיפה, בענינא דיומא, דפרשת השבוע, ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ה', א"ל עולם, ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים, ואח"כ נסיון העקדה וכו'.

שע"י ענין הצדקה דבכל מאדך (שזהו ענין אש"ל, שלא לבד שנתן להם כדי צרכם של העוברים ושבים, אלא גם נטע פרדס, בכדי שיהיו גם פירות, שזהו ענין של תענוג, ועוד יותר נטע פונדק, בכדי שיהי להם אש"ל בכל הפרטים, ועוד נטע סנהדרין, שזהו תכלית העל"י גם בענינים הרוחניים, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי).

הנה מלא התפקיד לגור בארץ פלשתים, – עוה"ז הגשמי – ימים רבים, שזהו אורך הגלות, שכל רגע בו ה"ז כימים רבים (היפך מענין הטוב שאז ויהיו בעיניו כימים אחדים), והגיע לתכליתו, העקדה נסיון מס"נ בפועל, וק"ל.

בברכה לבשו"ט.

ו'תקס

ב"ה, כ' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"ינ וכו' מו"ה עזריאל ש"י

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק.

נכונה השמועה שישנו כאן מראה מקומות לספר תניא קדישא, לפסוקים ומאמרי חז"ל, אף שמצד סיבות לעת עתה נתעכב ההדפסה בפועל, ורק חלק מהם בא בתניא בהעתקה לאידית.

בשאלתו באגרת התשובה פרק י"א למ"ש בעזרא, הכוונה להענין ולא להביטוי.

זה שנדבר אמש באסיפה: של עסקי ישיבות תומ"ל. בדפסה בלק"ש ח"ג ע' 769.

ו'תקס

מורה עזריאל: מרקוביץ, שטרסבורג.

בטח ימצא תניא שבהוצאת קה"ת ברוקלין, בשנים הכי אחרונות, שבא לבסוף מפתח ענינים, שמות אנשים הערות ותקונים.

ואנצל הזדמנות זו, לעוררו על שמירת שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, אשר שמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגימ זי"ע אשר שוים הם לכל נפש וסגולה לכמה ענינים.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ותקסא

בי"ה, כ' מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף, אין וועלכען דו שרייבסט וועגען דער הצעה, צו זיין בודק און שפעטער א שוחט אין האמילטאן.

בכלל פירט זיך, אז איידער מען ווערט א זעלבסט שטענדיגער שוחט, אין א שטאט וואו עס זיינען ניטא מער קיין אנדערע שוחטים, דארפמען פריער זיין א שוחט בפועל מיט נאך שוחטים מומחים. חאטש מען האט געלערנט דעם דין מפי ספרים ומפי שוחטים, און אביסעל פראקטיקירט אויך, קומט דאס אָבער ניט, צו זיין א שוחט בפועל (ד.ה. נעמען אליין א משרת שו"ב), ווארום אין חכם כבעל נסיון. און אפילו אין א ארט וואו מען שעכט נאר אויף גלאטע, קען מען ניט פאָראויסזעהען, וואָס פאר שאלות און ספיקות עס קען אונטערקומען. און דעריבער דארפמען נאך זיין מיט די שוחטים אין מאָנטרעאל און צוקריגען מער פראקטיקע, וועלכעס זאָל זיין גענוגענד אויף צו זיין א זעלבסט שטענדיקער שוחט אין א שטעטל. און אויב עס איז א ספק, איז דאָך באוואוסט אז, שב ואל תעשה עדיף. און בפרט אין אן אחריות'דיק ענין ווי דער אויבען געזאָגטער, און השם יתברך זאָל דיך פירען באופן הטוב לפניו בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.

ו'תקסב

בי"ה, כ"ב מרחשון, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד השופט מר שלום שי קסאן

שלום וברכה!

לאחר ההפסק הכי ארוך, נעם לי לקבל מכתבו מיום ה' בחשון, וביחוד לקרוא בו ע"ד התרשמותו מהתופעה המשמחת, היא השתתפות בני הנוער בבתי כנסת חב"ד בימים הנוראים ובשמחת תורה שהתפלל שם.

מובן שאני מסכים עם כ' שהבעי' הכי חשובה בכל קיבוץ וארץ ובפרט בארצנו הק' הוא הכיוון שהולך בו הנוער. וידוע אשר נשיאי חב"ד בכל הדורות ובכל המקומות, עמוסי כמה טרדות ובעיות בעבודתם לטובת הכלל והפרט, הקדישו חלק גדול מעבודתם לחינוך וקירוב הנוער שלבעי' זו ניתן דין קדימה על כמה וכמה בעיות אחרות.

בודאי לדכותי, אשר לבו ער לקדשי אומתנו, ואשר משרתו בתור שופט נותנת לו כשרון מיוחד לעיין בפנימיותו של האדם ומצב רוחו וכו' – למותר להאריך אשר במצב הנוכחי בארצנו הק' יש לבעי' האמורה חשיבות גדולה פי כמה מפני הקו הנוסף שנעקרו העולים ממקומות מושבותיהם שישבו שם מאות בשנים ומסדרי חיים מבוססים משך כמה וכמה דורות, ומובן אשר רובם ככלם של העולים – עולם חדש ראו בעלותם לאה"ק ת"ו, ולא לבד בנוגע להעולים במשך השנים האחרונות הדברים אמורים, אלא – במדה חשובה – כנים כל הדברים האמורים גם בדור השני בארץ ישראל.

לאשרנו פתרון הבעי' בצדה, כי בפנימיות נפש כל אחד ואחת מבני ישראל, בתור בני אברהם יצחק ויעקב, מושרשת אהבת השם ואהבת תורתו ומדות טובות בכלל, כמבואר בארוכה בספרי חסידות ומהם בספר היסודי של תורת החסידות ספר התניא, שלכן מובטחים אנו שבהשתדלות המתאימה מצוי' ההצלחה בהשפעה על הנוער לכווננו בדרך הטוב והישר. והכרה זו מוסיפה עידוד בכל העוסקים בעבודה קדושה זו.

בכבוד וברכה.

מוסיף העתק מכתבי כללי לרה"ש, שגם בו נגעתי בנקודה הנ"ל.

ו'תקסג

בי"ה, כ"ב מרחשון, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ"י.

מר אליעזר שי' שטיינמן

שלום וברכה!

... נתקבל מכתבו מה' בחשון בו שואל דעתי בהנוגע ליחס לעניינים של נצחנות בחצוצרות וקול תרועה וכו'. כמוכן שצדק שהם עניינים שאין הנפש היפה סובלת אותם, ואשרי מי שניצל מהם. אבל ידועה שיטת תורתנו בכלל ושיטת החסידות בפרט ששוללות ענין של "ואני את נפשי הצלתי", ואם יש אפשרות לתקן, אין ברירה בזה וצריך לקחת עמדה, וכמוכן בדרכים שלא בנצחנות וכו'. וזוהי ג"כ כוונתי במכתבי הקודם לכ', שמעצמו מובן שאיני מדבר ע"ד הדרכים שאוחזים בהם הצעקנים והרעשנים, ובפרט שספק אם דרך זה בעניינים אלה יביא תועלת, אבל כוונתי לדרכים הקשורים בכשרון שחונן בהם כי מההשגחה העליונה שכבר הצליח עי"ז למצוא מסילה ללב כמה וכמה חוגים והד בהם.

ואפרש שיחתי. אין כוונתי כ"כ לתופעות מסוימות [כענין בריכת השחי' המעורבת, גיוס נשים, שאלת מכירת וגידול ד"א בירוש' עיה"ק וכו'], כי לדעתי כל תופעות אלו מסובבות משיטה כללית של מלחמה נגד הדת. אפשר שאצל כמה מהנלחמים כוונתם למלחמה נגד האישים נושאי הדת או נגד המפלגה דתית, כאנשים ולא כבעלי דת, אבל סו"ס בהנוגע למושפעים והמקבלים אין זה נ"מ כ"כ.

באם הידיעות שלי נכונות, הנה בשנים האחרונות יש שנוי משמח קצת באה"ק ת"ו בשטח האמור, והוא: מלפני כמה שנים היתה תגובה נגד הדת "למטה", ז.א. בתוככי הנוער והצעירים, והעומדים בראש נסחפו אחריהם, מהם ברצון ומהם באונס. אבל דוקא בשנים הכי אחרונות הנוער והצעירים התחילו לחפש הדרך לשיבה אל האמונה והדת, ואפילו אלה מהם המנגדים

ו'תקסג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 562 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
נר... שטיינמן: אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז רחצב, ובהנמקן בהערות שם. לקמן
ו'תתסד.

לע"ע למצוות מעשיות או לדת ישראל הרי התנגדות זו היא יותר מתוך חוסר ידיעה מאשר התנגדות בעצם, אלא שלצערנו הכי גדול, הנה אלה העומדים ממעל להם ומנהיגיהם עדיין אווזים בדרכים ושיטות שמלפנים ונלחמים בדת ובענייני, ומזמן לזמן מתבטא זה בתופעות כאלה המנויות לעיל ועוד כהנה וכהנה, אין מתפקידי, ונגד רצוני, למנות עוונותיהם של כו', ובפרט שלהנמצאים באה"ק ת"ו – העניינים ידועים וברורים עוד יותר. ומי יודע מה מה יולד יום.

ולכן כל המקדים כו' ועושה בזה בעוד מועד, הרי לא לבד מחליש התופעות שעד עתה, אלא שולל נקודות חדשות בזה.

(ב) לסיים מכתבו דנפשי חשקה בתורה וכו' ומה יעשה האדם שאינו מסוגל לעשות שתי מלאכות כו', הנה גם בבעי' זו, כמו בכל ענייני האדם, יש הוראה ברורה בתורתנו תורת חיים, והיא אשר מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים דוחה תורה (מועד קטן, ט סוף ע"א וריש ע"ב).

ו'תקסד

בי"ה, כ"ב מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק.

... לשאלתו במאמר חז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול כו' וכן בהסיפור הידוע הנדפס בהתמים בהנוגע לאברהם אבינו שזהו מצד הגוף, ועוד – ממה שכתוב בתניא, שהרע נחפץ לטוב ממש.

ו'תקסד

נדפסה בלק"ש ח"י ע' 203 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
תו"ה יצחק: דובאור, מנטשטור. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ו ריעט, ובהנמך בהערות שם. לקמן ו'תחקקת. ו'תחקקצג.
בהסיפור הידוע: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'חשכג,
שכתוב בתניא: פ"י.

ומובן שלא על התניא קושיתו, כי אם על הירושלמי ברכות בסופה
והזהר (ג. קז, ב) ובפרט שבירוש' מובא ביחוד בהנוגע לאברהם אבינו.

(איני מביא הבהלי דברכות סא, ב כיון ששם פרש"י באופן אחר, משא"כ
בהנ"ל).

ובאמת לא יקשה כל האמור, כי המאמר דכל הגדול מחבירו כו' ה"ה
מצד עצמו קודם לעבודת האדם, ואף שנהפך לטוב או שהרגו בתענית, הוא
מעין [אף כי כמובן — בדקות דדקות] האמור בבעי' שסורס רע מפני טבעם
הקדום, וע"ד זה המאמר ע"ד אברהם אבינו הנ"ל.

ועוד מעין דוגמא לזה: אכילת גופו המזוכך של א' משה רבנו, ב' כשעלה
למרום ג' בהנוגע לחם מן השמים שאין בו פסולת — ובכ"ז לא אכל, וויילע
צו ניט קומט דאָס ניט.

במ"ש שעורר את גיסו הרב שליט"א ללמוד תורת החסידות דא"ח,
ובודאי לא יסתפק באמירה פ"א, כי אם עד שיבוא הענין לפועל, ובקביעות
וכחוראת רבנו הזקן לא רק קביעות בזמן אלא גם קביעות בנפש והוא העיקר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תקסה

ב"ה, כ"ג מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש ע"ד מר... ש"י בנדון הפרוטות לצדקה, שלפעמים שוכח או
שאינו נמצא בביתו, כמדומה שכבר כתבתי לו זה בפירוש, שצ"ל זה באופן
דבלי נדר, ובאם לא עשה כן הרי יתיר הענין בפני שלשה, ומכאן ולהבא יעשה
בלי נדר, כן מובן שענין הצדקה, אין הדיוק לתת הפרוטות תיכף בקופה של
צדקה או לתתם תומ"י לעני, כי באם אין שני הענינים מהמוכן, יש להניח

ו'תקסה

נדפסה בלק"ש ח"י"ד ע' 260.

הכסף במעטפה מיוחדת וכיו"ב, והרי כל זה אפשרי גם בלכתך בדרך וכו'. כן בטח יסדר עמו הענין השני שמוזכר במכתבו, שהוא כמובן חשוב יותר.

ויהי רצון אשר לא רק יתקרב הנ"ל אלא יוכלל בתוככי אנ"ש בכל עניניו באופן דמוסיף והולך ועד שיהי' טופח ע"מ להטפח גם בסביבתו מעבר.

בודאי מכינים בעוד מועד תכנית מפורטת לניצול ימי חדש הגאולה והנסים הוא חדש כסלו ובפרט ימי סגולה דיו"ד וי"ט כסלו וחנוכה להחזקת היחדות בכלל ולהפצת המעיינות עד שיגיעו גם חוצה ביחוד, ויהי רצון שיהי' בהצלחה גדולה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקסו

בי"ה, כ"ד מ"ח תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ח יעקב שי' שו"ב

שלום וברכה!

ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ בעל מדות וכו' מו"ח יוסף חיים שי' הכהן ראזענפעלד נתקבל פ"נ עבדו.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לו.

וזכות התעסקותו והשתדלותו בחיזוק והתפתחות הת"ת שבהנהלת הנ"ל, בודאי שתעמוד לו בכל המצטרך לו ולב"ב בכלל, ובזה כמובן ופשוט הטבת הבריות מתאים לתוכן הפ"נ וע"פ תורת רבנו הזקן (שמח"ת תק"מ)

(ששמעונה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, מאמרו ש"ת תרצ"ט)

מיוסד על מאמר הזהר (ח"ג דנ"ב ע"ב) עץ חיים היא למחזיקים בה אלו בעלי השגה הלומדים תורה, ותומכי מאושר, אלו בעלי עבודה העוסקים

ו'תקסו

מדיה יעקב: קריטיק, פריסקא.

בתורה, מאושר גליקלעך כדאי' בוהר (הני"ל) א"ת מאושר אלא מראשו, דע"י
עבודתם ממשיכים מראשו היינו מפנימית הא"ס ב"ה וכמעלת הרגל המקיס
את הראש דוקא.

בברכה לבשו"ט.

ג.ב.

בדאי יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים אשר
שמענו כ"פ מ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נב"מ זי"ע אשר שוים הם לכל
נפש וסגולה לכמה עינים.

ו'תקסז

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

ועד אני"ש ב"ס חב"ד ד...
באה"ק ת"ו ע"י משיח צדקנו בקרוב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ב חשון, מאשר נבחרו בתור ב"כ אני"ש
אשר ב...

ויהי רצון אשר יצליחו בעבודתם בקדש לחזק ולפתח ב"ס החב"ד"י
אשר ב...

ובדאי לא יתרשמו מכל אלה המנגדים לרבותינו נשיאינו, שהרי לא
חדשה היא בארץ, כ"א מעת גילוי פנימיות התורה, ובפרט באופן המובן גם
לשכל אנושי למען עשותו גם הוא כלי המוכשר להתאחד עם פנימיות התורה,
איחוד בכל הפרטים, וכמבואר בספר תניא קדישא פרק ה'.

ובפרט שהרי ידוע פסק דין ב"יד של מעלה, אשר בגלל המס"נ (של רבנו

ו'תקסז

גרפסה בלקו"ש ח"י ע' 250 והושלמה ע"פ העתק המוכיחות.

הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

ויהי רצון אשר ירחם השי"ת על העם ההולכים בחשך ונלחמים במאור התורה זוהי פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ויזכם לראות את האור כי טוב.

ואפילו אלו שבלשון רבנו הזקן בהקדמתו לתניא, שכלו וידיעתו מבלבלים ובחשכה יתהלכו בעבודת ה' (שלכך) בקושי יכול לראות את האור כי טוב, המה יפלא לבטל קושי זה ובחסד וברחמים יתקנו את אשר עוותו וחיסרו עד עתה, ובאופן המבואר בתניא באגרת התשובה סוף פרק ט' (מ"ש בתדב"א) אדם עבר עבירה ונתחייב וכו' הי' רגיל לקרות דף א' יקרא ב' דפים וכו' ושאו"כ בענין הנוגע לרבים, הפצת מעינות דא"ת, אשר התחלת העבודה בזה הוא בגיל רך, וכנראה במוחש, שאפילו בלימוד האל"ף בי"ת וכו"ב ניכר, באם המורה חדור אור וחוס חסידותי או וכו'.

בברכת הצלחה מופלגה בכל האמור ולבשו"ט ובאופן דמוסיף והולך, ובפרט שמתקרבים אנו לחדש כסלו חדש הנסים והגאולה והנצחון גלוי דתורת החסידות ועניני.

ובברכה בכה"ע.

ו'תקסח

בי"ה, כ"ז מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ד חשון, בו כתב אודות אופן הנחת תפילין בזמנים שעברו.

הנה כיון שענין מצות תפילין הוא המשכת מוחין, כמבואר בכ"מ ומהם בד"ה איתא במדרש תהלים הידוע, מובן שלתיקון צריך להוסיף בהמשכת

ו'תקסח

הפסטה בלק"ש ח"ט ע' 258.
אופן הנחת תפילין: תיקון לאיטר יד שהניח תפילין בידו השמאלית.

המוחין, ז.א. לימוד התורה בהתמדה ושקידה לימוד בלי כל פניות, שזהו מוחין כשהם לעצמן קודם המשכתן למטה במדות, ושמשם צריך להמשיכם למטה ע"י קיום המצוה, וכל המוסיף בזה הרי זה משובח.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תקסט

ב"ה, כ"ז מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב מ"ח, בו כתב אודות הגורמים המפריעים, ותקותי שההשתדלות מהלעו"ז מעוררת בהם כחות נוספים למילוי תפקידם בקדש, מלאכת שמים חינוך עטה"ק המקרב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים, והוא מעין המבואר באגה"ק סוף סי' כ"ה התעוררות כזו — מענין זה עצמו, כשישים אל לבו ויתבונן ענין ירידת השכינה כביכול וכו' עיי"ש, והרי הובטחנו אשר בגלל המס"נ הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות, תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה ...

ובהתקרבנו לחדש כסלו הוא חדש הנסים והגאולה — שמצות היום בהדלקת נר אור ובאופן דמוסיף והולך אף ששקעה החמה, הנה יהי רצון שיקוים כל זה בעבודה האמורה מתוך שמחה וטוב לבב.

בפ"ש לחבריו בעבודה הקי אשר גם אליהם מופנה כל הדברים הנ"ל.

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

בטח מכינים תכנית לימי חדש כסלו בכלל, ויו"ד וי"ט כסלו וחנוכה ביחוד, והשי"ת יצליחם גם בזה.

ו'תקע

ב"ה, כ"ז מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשרים בחשון.

... וכבר מלתי אמורה לכמה מאבירים הנמצאים במצב כמו הוא אשר אם כל אחד ואחד מישראל צריך, כסגנון המשנה, לקבל עליו עול מלכות שמים ועול מצות (ברכות פ"ב) על אחת כמה וכמה אלו הנמצאים בצבא, אשר בציווי מיוחד נצטוו, וה"י מחנך קדוש, ולא עוד אלא שהנהגתו בזה משפיע על בטחון כל הצבא, וכסדר הפסוקים, ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך וגו' וה"י מחנך קדוש ולא יראה בך וגו' ושב מאחריך ח"ו, וכיון שע"פ כתבו למד בעבר בשיבות, בודאי ימצא אותיות מאירות איך להסביר לחבריו את כל האמור.

ויהי רצון שיהיו דבריו יוצאין מן הלב ונכנסים ללב השומעים ובאופן שיביא לידי מעשה בפועל, קיום מצות מעשיות בחיי היום יומים.

ובזה נכלל גם המענה לשאלתו מהי העצה לדכאון נפשו ולטהרת הנשמה – כי מילוי תפקיד הכי חשוב ונעלה האמור, הרי זה ספוק נפשי הכי שלם אושר נפשי ומטהר הנשמה ומעלה אותה לדרגא עליונה יותר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכר.

ו'תקעא

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ויהי רצון שבקרוב ממש יקוים היעוד דלילה כיום יאיר ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וכי' וכדיוק רבותינו נשיאינו, שאפילו בשר הגשמי כפשוטו

ירגיש כבוד ה' (שלמעלה משם אלקים בגימטריא הטבע אלקות המלוכש
בטבע, שהרי לע"ל חקבי"ה מוציא חמה מנרתקה, שמש ה' מהנרתק ומגן דשם
אלקים, וכמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים, עיין שער היחוד ר"פ ד').

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקעב

בי"ה, כ"ט מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב שי הלוי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מכ"ה חשון והקודמיו עם המצורף אליהם.

ות"ח ת"ח על השתדלותו לקבל עוד רשימות מנהגי חסידים ובדאי
ימשיך בזה מאת הררי"ח שי' ומשאר אנ"ש שי' ובלבד שיהיו בעלי סמכא
בשמועות כאלו, ובמקום שיש ספק גברא וכיו"ב צריך לציין גם הספק ותוכנו.

הביאור לתניא נתקבל בעתו ות"ח ת"ח.

בשאלתו על מנהגנו שלא לומר פסוקי זכור ברית בער"ה, (ועד"ז הוא גם
השאלה בחידוש דאמירת ויאמר דוד אל גד).

הקושיא שרושם, שאלתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת שסדר רשימת
סדר הסליחות, ואמר שלמרות הקושיא, אבל כן נוהגים, וה"ה בהנוגע
לנשיאת כפים בנעילה אשר בפירוש שמעתי הוראה ברורה מכ"ק מו"ח
אדמו"ר ע"מ להדפיס בלקוטי מנהגי חב"ד לעשיית שהו"ל אָז, והביא מעשה
רב מליובאוויטש בזה, שמוזח מובן שהשנה אודותה כותב, היתה בזה הוראת
שעה.

ו'תקעב

מספס בלק"ש ח"ט ע' 534 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
ח"ה מנחם זאב שי': גרינגלס. אגרות מספסות אל"ז — לעיל חט"ו ה'תתפז, ובהנשמך בהערות
שם.
הררי"ח שי': כנראה — חטריק.

עא

אדמו"ר שליט"א

בעת רצון אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

ולרגלי התחלת בנו ש"י ללמוד מקרא תורה שבכתב, יהי רצון שמלימוד המקרא יגדל לבן עשר למשנה ולבן י"ג למצות וכו' והוא וזוגתו תח"י יגדלוהו עם כל ילידיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתקעג

בי"ה, כ"ט מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ז חשון, והקודמו.

בעת רצון יזכירוהו ואת ב"ב ש"י על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו. ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנקודות אודותן כותב.

ובפרט שהרי היום יום סגולה ערב ר"ח כסלו, וכמבואר הדיק בתורת החסידות, בהנוגע לראש השנה, ועד"ז לראש חדש, שנקרא ראש ולא תחלת, אף שלכאורה הי' צ"ל תחלת, אלא שכמו שהראש כולל בו חיות כל האברים עד"ז הוא, ראש השנה, בהנוגע לימות השנה, וראש החדש, בהנוגע לימי החדש, ז.א. אשר יום זה כולל בתוכו גם יום הבהיר י"ט כסלו, וימי חנוכה הבע"ל, ימי נצחון האור והמאור דקדושה, אלא שלאחרי זה בימים הבע"ל בא זה לפועל.

ויהי רצון אשר בכל עניניו יהי כאמור, ויבשר טוב, בטוב הנראה ונעלה, ולימודו בתורת החסידות, שבדורנו נתגלה בה המאור שבתורה זוהי פנימיות התורה, ישמש צנור וכלי להמשכת (ארפציהען) וקבלת ברכות נותן התורה כאמור.

בודאי יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ו'תקעד

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"ד חשון, בו מעתיק דברי הרופא ע"ד הטבת
בריאותו, ויהי רצון שילך מצב בריאותו הלך וטוב, וכפתגם רבותינו
נשיאינו, פון גוט צו נאך בעסער.

ומובן שאין דעתי נוחה ממ"ש שעושה כהוראת הרופא אבל לא בדיוק,
שהרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ובנתינת רשות זה, ה"ז נעשה מצוה
מצד הרופא (ענין ט"ז יו"ד ריש סימן רל"ז) ולמצוה גדולה ורבה מצד הנרפא,
הענין דונשמרתם מאד לנפשותיכם, והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם
הוא, ואזהרת הרב המגיד לבנו המלאך, א קליינע לעכעלע אין גוף - א
גרויסע לעכעלע אין נשמה, ועוד ועוד. ואין להאריך בדבר הפשוט.

ותקותי חזקה, שתיכף בקבלת מכתבי זה, יבשרני טוב - שעכ"פ מכאן
ולחבא, לא יתערב בהוראות הרופא, כי אם יקיימם כדבעי, ובפרט שהרי
רואים במוחש, שביטולה של ענין של תורה למשך זמן, אפילו באם נקרא זה
ביטול, מביא שכר מרובה לאחר זמן, כיון שעיי"ז מתקדמת הטבת הבריאות
עד לרפואה שלמה, וממלא החסרון פי כמה, משא"כ ע"י הרפיון בזה, וק"ל.

ויהי רצון שכיון שנכנסים הננו בחדש כסלו הוא חדש הנסים והגאולה,
והאור, באופן דמוסיף והולך, הנה יתוסף בברכות השי"ת בהנ"ל, ובשאר
הענינים אודותם כותב במכתבו ובהמוסדות ... לכל לראש.

בברכה לבריאות הנכונה ולבשוי"ט בכל האמור בקרוב,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

בטח מסר הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מרץ כו' הרב הולנדר שי"ש
מכאן - מתוך התועדות והתעוררות לכל עניני אנ"ש אשר במדינתם הטי.
וראוי הוא לתודה ועודד בעד פעולותיו ביהדות ועניני בכלל, ובהנוגע
לעניניהם במדינתם בפרט.

ו'תקעד

גרפסה בלקו"ש חט"ז ע' 586.

ויתקעה

בי"ה, ערב ר"ח כסלו
חדש הנסים והגאולה, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה דוד נתן שי לעסער

שלום וברכה!

מאשר הנני בתודה קבלת נרות שעה, שמשים לנרות חנוכה.

ויהי רצון שע"פ מאמר רז"ל הידוע (הובא ברמב"ן ר"פ בהעלותך) דנרות
חנוכה הן הנרות הקיימות לעולם, ומזה למדים רז"ל אשר הברכות, ברכות
כהנים, ג"כ אינן בטלות לעולם, (עיי"ש ברמב"ן).

הנה בימינו ובקרוב ממש, יקוים היעוד, יאר ה' פניו אליך וגוי' וישם לך
שלום, וכפירוש רז"ל, יאר גוי' שנאמר קומי אורי כי בא אורך, וישם לך שלום
— זה שלום מלכות בית דוד, שנאמר למרבה המשרה ולשלום אין קץ (ספרי
במדבר ו, כה כו) ביאת שר שלום המרבה המשרה הוא משיח צדקנו.

בברכת חדש טוב ולבשו"ט תכה"י.

ויתקעו

בי"ה, א' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי, שוב הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מ"יט חשון, בו כותב ע"ד
מצב רוח זוגתו תחי' בקשר עם העתקס ל... ותולה הענין במה שבודדים הם
שם וכו'.

ויתקעה

הרה"ח... לעסער: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ד ו'תתקעא. ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ו'תרי"ט. ו'תתקפו.

ולפלא גדול על אנ"ש – שגם עניינים הנראים **ובולטים** גם לעיני בשר, אין שמים לב לזה, ולא עוד אלא שמחפשים פירושים וביאורים בדרכים עקלקלות.

כוונתי פשוטה: בטח זוכר, כשנדבר ע"ד העתקתם ל... הי' זו קשורה וכמדומה שנכתב בפירוש פעם ושנים, שבבואם לשם יתעסקו בהפצת היהדות בכלל וחסידות ביחוד. וכשיעשה חשבון מכל השנים שנמצאים הם שם, הנה מחד גיסא רואים חסדי השי"ת בהנוגע להשפעה מלמעלה, ורבה העזבה ו**ביותר** בהנוגע לעבודתו, ולעבודת זוגתו תחי' מתאים לעיניי, בהנוגע להפצת היהדות והפצת החסידות. וא"כ הרי זה טבעי ולא רק ענין סגולי, שההעתקה אינה עולה יפה, והטעמים שכותב אינם אלא מסובבים, ומפיתויי היצר לכסות על האמת.

מובן שמשער חנני התירוצים על מיעוט העבודה וגרעונה, מפני שפלוני אינו מתנהג כדבעי, וטרודים בעיני פרנסה וכו', אבל מובן ג"כ שאינם אפילו **בגדר** תירוץ:

א) וכי מפני שפלוני אינו מתנהג כדבעי, לכן צריך הוא למעט בעבודתו, בפרט, כנ"ל, שהצלחת הפרנסה תלוי' בעבודה האמורה.

ב) ועד"ז בנוגע לנקודה השני' (טרדת הפרנסה) – כי עבודה האמורה **היא המהווה** הברכה למעלה בהנוגע לעיני פרנסתו, והצלחת ההעתקה בכלל.

שמוזה מובנת הפליאה, שמשקיעים מאמצים הכי גדולים בעריכת הכלי טבעי למטה **לקבלת** הברכה, ורוצים לתרץ בזה העדר הפעולה בהנוגע להברכה **עצמה** במקורה למעלה, שהרי צ"ל מה להמשיך בהכלי, והעסק בהטפל, טפל הוא לגבי העסק בהעיקר, וק"ל.

מובן שבכל הנ"ל – אין כוונתי להכאיב למי שהוא וגם לא להטפת מוסר גרידא, כ"א בנוגע להעתיד והכי קרוב, ובפרט, שמחד גיסא – קל עתה יותר לפעול במקומם בעיני חסידות, מאשר לפני זמן, ולאידך גיסא – עכ"פ עתה רואים במוחש, בעיני בשר, איך שאין פועלים ואין עושים בהנוגע להתפתחות חב"ד, כי כל הפעולות היו – התחלה לרגע, לאיזה זמן והפסיקו, ועוד פעולה לאיזה זמן והפסק וכו'.

ויהי רצון שיבשר טוב בקרוב ממש בהאמור לעיל, ז.א. הרחבת פעולות בכל שטחי החסידות שבמחנם הטי', ועד לאופן דופרצת וגו'.

ברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתקעז

בי"ה, אי כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם ובענג קראָטי מכתבו מכי"ג חשוון עם המצורף אליו, ותי"ח תי"ח על
הבשורה טובה בכל אותם השטחים אודותם כותב. ויהי רצון שיזכה לבשר
טוב תכה"י בטוב האמיתי טוב לשמים וטוב לבריות, טוב העושה פירות
(קדושין מי ע"א), ואשרי חלקם של כל אלו המשתדלים בזה, ויהי רצון כמה
שנאמר אוהב כסף לא ישבע כסף, הנה יוסיפו בפעולות האמורות וילכו מחיל
אל חיל באופן דמי שיש לו מנה רוצה מאתים (הוספה של מנה) אבל מי שיש
לו מאתים רוצה ד' מאות, הוספה של ב' מנה, וק"ל...

במ"ש אודות נסיעה לכאן, למשך תקופה קצרה – לכאורה שאלה זו
ענינה נסיעה בזמן דחגים ומועדים, משא"כ באמצע השנה, ובטח יפרט יותר
במכתביו הבאים.

לפלא קצת וגם מדאיג קצת מה שאינו כותב ע"ד מה שכתבתי לו מאז,
שעליו להיות דוגמא חי' בהתמדה ושקידה בהתאם לסדרי ישיבתו בלימוד,
וע"ד הנהגה בזמן חסידים הראשונים, שאלו שתפקידם הי' בהפצת המעיינות
בחוגים מסוימים, נבחרו מבין הלומדים והשקדנים להצלחת הפצה זו קשורה
היתה בזה שגישתם התחילה בענייני לימוד בתורת הנגלה כו'. ובטח גם ע"ד
ימלא בהזדמנות הבאה, ויהי רצון שתהיינה הבשוי"ט שעולה מחיל אל חיל גם
בזה, שמלבד גודל הענין מצד עצמו, הרי גם זה קשור בעבודתו האמורה,
כנ"ל.

בטח מכינים תכנית מתאימה מפורטת לנצול ימי חדש כסלו בכלל וימי
הסגולה יו"ד י"ט בפרט וחנוכה שאחריו להפצת המעיינות עד שיגיעו גם
חוצה.

בברכה לבשוי"ט בכל האמור ובאופן דופרצת גו'.

ויתקעז

בזמן דחגים ומועדים: ראה גם לקמן אגרת ר' חרסד.

ויתקעה

ב"ה, ב' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, שנתאחר המענה – מפני חדש תשרי וענייני שאין הזמן
גרמא לזה.

ותקותי חזקה אשר ממשיך בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות,
ומתרגל יותר מזמן לזמן עם חבריו ש"י ובסדרי הישיבה בכלל.

מוחזר בזה המכתב ששלח אלי, ומובן שמהנכון ביותר שלא יכנס
בוויכוחים, כי מה תועלת בטענות ומענות, והרי תפקיד האדם ללמוד לשמור
לעשות ולקיים כמצוה עלינו בתורת אלקים חיים, ומובן גם כן שאין צריך
להיות ח"ו במחלוקת עם מי שהוא, כי אם לבאר שרוצה ללכת בדרך התורה
והמצוה, וכאלפים הלומדים בישיבות ליובאוויטש ובשאר ישיבות הן באה"ק
ת"ו והן בחו"ל לומדים לימודי קדש כל היום כולו ועשו כזה בתקופה שלפני
זו ובדור שלפני התקופה, וכשבא הזמן והעת מסתדר ג"כ בענין של פרנסה,
ובטוח נותן התורה והמצוה שהוא הזן ומפרנס את העולם כולו בטובו בחן
ובחסד וברחמים, אשר יקיים הבטחתו, אם בחקתי תלכו (ופירשו רז"ל,
שתהיו עמלים בתורה) ואת מצותי תשמרו וגו' ותתי וגו' ככל הברכות
המנויות בפרשה וההצלחה בכל המצטרך לאדם.

ויהי רצון שיצליח בלימודו, לימוד התורה וקיום המצות וילך מחיל אל
חיל, ותקותי חזקה גם כן שסוף סוף גם הוריו ש"י ישבעו נחת מהנהגתו, ויהי
רצון שיהי זה בהקדם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתקעט

בי"ה, ד' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מיכאל ארי' יהודא ליב שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח חשוון והקודמים, ובטח כבר נתקבל מכתבי מענה
לזוגתו שתליט"א.

במ"ש אודות ענין החרישה בשנה השביעית היא שנת השמיטה,

מובן שמבחייל הדבר שאיש הישראלי יתעסק בזה, שהרי אפילו המתירין
— לא התירו מלאכה כהני"ל ע"י ישראל. והראי' שפלוני עוסק בזה, לדאבונו
בתקופתו דחשך כפול ומכופל, מצד ראי' זו יש לעבור ר"ל על כל התורה
כולה.

ת"ח ת"ח על ברכתו בסיום וחיותם מכתבו, ובודאי תקוים הבטחת
כורא עולם ואברכה מברכך, וכמבואר גודל המעלה בזה בד"ה אמר רבי יב"ל
כל כהן שמברך מתברך (ספר המאמרים תרכ"ט, שהו"ל ז"ע. יעוין שם).

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

בודאי מכינים תכנית מפורטת לנצול ימי כסלו בכלל, ויום הבהיר י"ט
כסלו בפרט, להפצת המעינות — עד שיגיעו גם — חוצה.

ויתקעט

נדפסה בלקר"ש חי"ז ע' 520 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ו'תקפ

ב"ה, ה' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכ"י מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מבי' כסלו, חדש הנסים והגאולה.

נעם לי לקרות במכתבו, שנתיסדה ועדה שמטרתה לחזק ולהגדיל את החינוך על טהרת הקדש של הילדים והנוער, אשר בסביבתם.

ויהי רצון שכל חבר הועדה ובכלל כל היראים לדבר ה' אשר בסביבתם, יעבדו בהאמור במסירות נפש מתאים לגודל הענין וערכו ובאופן דמוסיף והולך דוקא, ובפרט שמתקרבים אנו לימי הסגולה יו"ד וי"ט כסלו, גאולת תורת החסידות וכל עניניי ולאחרי זה ימי חנוכה אשר ענינם הוספה באור הלוך והוסיף וקיימים לעולם (וכפירוש הרמב"ן ריש פרשת בהעלותך) שבדאי שעת הכושר הוא להוסיף בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

במ"ש אודות בקור מפאריז במחנם הט' בקשר עם יום הבהיר י"ט כסלו, עליהם לפנות ישר לשם ע"פ הכתבת.

ו'תקפ

מרה משה: לחייני, מרטיי. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י"ב ד"ט.

עט

אדמו"ר שליט"א

ו'תקפא

ב"ה, ו' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיום הרביעי, בבשורה הטובה על קבלת הסכום מכספי השילומים.

ויהי רצון שכשם שמבשר טוב בענינים שהם מצ"ע גשמיים, יבשר בשו"ט בענינים אשר מצ"ע הם רוחניים, ונוסף על הנ"ל – גם בתכלית דירידת הנשמה, אשר ענינים הגשמיים יהפכו להיות כלים לענינים הרוחניים, עד אשר יתראה מעין השכר דלעיל, שהנשמה תקבל חיותה מהגוף, ועד"ז בכללות, הרוחניות מהגשמיות.

ומתאים להנ"ל, עלי להעיר על הסגנון האי מתאים דהתחלת מכתבו – שהנהו לבשר שקבל סכום כך וכך, וקנה לו מכוונות וכו' ונתן דמי קדימה על בית וכו' ושמקוה שיעשה עוד הלואה על הבית, ותו לא מידי בענין זה.

ויהי רצון שבמכתבו הבא, יהי הסגנון, שכיון שקבל סכום כו"כ הרי מעצמו פשוט שהפריש תומ"י מעשר לצדקה, אלא שע"פ המבואר באגה"ק מיוסד על פסק חז"ל הוסיף בהפרשתו זו סכום כו"כ ועוד ידו נטוי, אלא שע"פ המבואר ונאמר ארבע הידות יהי לכם (עיין לקו"י שה"ש ו, ד) – הנה בעד חלק מכסף זה, קנה מכוונה וגם נתן דמי קדימה וכו'.

נעם לי לקרות במכתבו ע"ד הפצת התקנה דאמירת תהלים בשבת מברכין החדש, קודם התפלה, ויהי רצון שבקרוב יהי בזה גם מנין שלם, וכמבואר באגה"ק סי' כ"ג שבכל ענין של קדושה ענין נעלה הוא שיהי בי עשרה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ותקפב

בי"ה, ו' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי"י הכהן

שלום וברכה!

כבר דאגתי להעדר מכתבו כפי רגילותו בערב ר"ח כסלו הוא חדש
הנסים והנאות, וכנראה שביאור עכוב זה הוא תוכן מכתבו שנתקבל ז"ע
בהנוגע למצב בריאותו.

ויהי רצון שכשם שמודיע ע"ד הטבה בזה, הנה ילך המצב הלוך וטוב עד
שיחזור לאיתנו בכל המובנים, ועיין ג"כ בד"ה משכיל לאיתן לרבנו הזקן
(נדפס בקונטרס לימוד החסידות).

ת"ח במ"ש בסיום מכתבו ע"ד תוכן החלום, ויהי רצון שמחדש זה חדש
השלישי מתשרי המכוון לירחא תליתאי מתחיל מחדש ניסן, נגלה דתורה
ופנימית התורה, ימשיכו ברכה המשולשת לכל או"א בתוככי עם תליתאי בג'
הענינים דבני חיי ומזוני, ואשר בכולם יהי רוויח, והרי נמצאים אנו בשנה
תמימה שנה ועבורה.

ובפרט ע"פ המפורש בפירוש המשניות להרמב"ם ערכין ט, ג. אף שלע"ע
לא מצאתי לו חבר.

בברכה לבשו"ט בטוב הנראה והנגלה בכל האמור.

ותקפב

מרה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו רש"מט, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ותרסב. ו'חש. ו'תשנב. ר'תתלא. ו'תתקפב.
המפורש בפירוש המשניות להרמב"ם: רבי אומר כי מה שנאמר בתורה שנה תמימה היא שנה
חמה שהיא שס"ה יום כ"ו.

ו'תקפג

בי"ה, ו' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ח חשוון, בו כותב שקבל
משרת מורה במוסד חנוך על טהרת הקדש.

ויהי רצון שיצליח בלימודו עמהם, והעיקר אשר יקוים בלימוד זה
הוראת חז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה בפועל, בחיי היום יומים של
התלמידים ואשר על ידי זה יתוסף בעיני יראת שמים גם בהנוגע להוריהם
שיחיו.

ובמ"ש אודות תפלתו, אשר המנין בו מתפלל ממחרים ביותר וביותר.

נוהגים בכגון דא, להתחיל התפלה עם הצבור, ואחרי כן להתפלל כפי
יכולתו, ז.א. בכוונה כפי יכולתו, ובאם מתארך תפלתו יותר מן הצבור, הרי
העיקר בתפלה היא השימת לב והכוונה, ובהתחלתו ביחד עם הצבור, הרי גם
בזה מעין תפלה עם הצבור, אף שכמובן רק מעין.

ולשאלתו בענין הדלוג בפסוקי דזמרה, אף שרבו המתירים בזה בכדי
שתהי' התפלה בצבור, הנה נוסף על זה שיש דעות שאיסור בדבר, הנה גם
המתירים אין מעלימים שמגונה הדלוג, ובפרט ע"פ המבואר בספרי קבלה
ובספרי חסידות רבו מלספור, שלכן כנ"ל יעשה את מה שיש בידו, ז.א. יתחיל
תפלתו עם הצבור ואחרי כן יתפלל על הסדר בפירוש המלות וכ"ו וכבר ידוע
גודל השכר בהמכוון לבו לשמים, וק"ל.

בברכה לבשו"ט.

ו'תקפג

נוהגים בכגון דא: ראה גם לעיל ח"י אגרת ב"ה.
הדלוג בפסוקי דזמרה: ראה גם לעיל ח"א אגרת קכו. ח"ו א'תתקצח. ח"ט כ'תתצח. חט"ו
ה'תפכ.

ו'תקפד

ב"ה, ו' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מוהרבי"א שי

שלום וברכה!

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות וכו' מו"ה גרשון מענדל שי' גרליק
עומד מוכן לנסיעתו בימים אלה צלחה למילאן. התגולל הדבר אשר את הויזה
לאיטליא יצטרך לקבל באחת המדינות שבדרכו, היינו בלונדון או בפאריז.

ואשר לכן, יעצתי לו לבחור בפאריז — כדי לנצל את ההזדמנות הזאת
לשוחח ארוכות וקצרות עם כת"ר ולקבל הוראותיו המפורטות נידון עבודתו
במילאן.

והנה באם רק באפשר הי' נכון במאד מאד אם גם כת"ר יסע יחד אתו
למילאן ולהציגו לפני קהילתו, ובודאי מובן גם לכת"ר, אשר דבר כזה בטח
יבסס ויחזק את כל הענין בעזהשי"ת.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ביום נסיעת הרג"מ שי' מכאן לפאריז — יבריקו עדי"ז . . .

ו'תקפד

מוהרבי"א שי': גודרצקי. פריז. אגרות נוספות אליי — לעיל ח"ו ר'שסד, ובהנשמך בהערות
שם.
מוכן לנסיעתו: ראה לקמן אגרת ר'חריד.

ו'תקפה

ב"ה, ז' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מר"ח כסלו, בו מבשר טוב ע"ד
שאישרו לו דירה טובה.

ויהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת ותרחיב דעתו כמרז"ל הידוע
(ברכות נז, ב) בהרחבה אמיתית. ויהי רצון שיבשר טוב מהרחבת הדעת ע"י
שלשת הדברים הנ"ל כפי ביאור התקוני זהר (תקון ו' עי"ש).

לפלא הכי גדול, שאין מזכיר דבר מפעולותיו בקדש בהפצת המעינות
ולא עוד אלא שכותב בפירוש במכתבו, יותר אין מה לחדש, כאילו כבר
נמצאים אנו באותה התקופה עליי נאמר, שבת ומנוחה לחיי העולמים,
והלואי שהגענו עכ"פ להדרגה דילכו מחיל אל חיל רק בעניי קדושה ולא
כתקופתנו דחשך כפול ומכופל, שעדיין צריך להתאבק בהקו דסור מרע,
וק"ל.

ואף שכבר נאמר אין כל חדש, שאין לחדש, הרי כבר שוברו אמור בכ"מ
ומהם בתניא ריש פרק מ' אשר דוקא תחת השמש הוא כנ"ל וגם בעניי
קדושה אפילו דאורייתא והנלמד בעמל, אבל לימוד התורה ע"פ הוראת תורת
החסידות שהוא למעלה מהשמש, בודאי שיש ויש לחדש ולא עוד אלא שזהו
תפקידו האמיתי של כאו"א מבני ישראל, ואין להאריך בדבר הפשוט, ויהי
רצון שיבשר טוב בהאמור באופן דמוסיף והולך והרי מתקרבים הגנו לימי
הסגולה יום הבחיר יו"ד וי"ט כסלו, וימי החנוכה הבאים תיכף לאחר זה
שהלכה כב"ה דמוסיף והולך מיום ליום.

בברכה לבשו"ט.

ותקפו

ביה, זי כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

האברך יהושע משה יוסף
וכל המשפחה שליטי"א

במענה למכתבו מר"ח כסלו.

נבהלתי להשמועה מאיזה ימים ע"ד האסון נורא שקרה להם בפטירת
הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים מלאכתו מלאכת שמים מו"ה ישראל
יצחק זעליג ע"ה.

ויהי רצון אשר מכאן ולהבא לא ידעו עוד מכל עגמ"נ ח"ו, ואך טוב
וחסד בטוב הנראה והנגלה ימצאום תכה"י.

וכיון שבנחמות נכללו ענייני תקון על העבר, הסדר בזה שצ"ל בכפלים,
הנה יהי רצון שיהי זה גם בנדון שלהם, ויתרבו העניינים של טוב ועג הלוד
והוסיף (וכמבואר במ"א אשר ענין הכפלים בהנ"ל הוא בהרבה יותר מכפלים
בכמות).

נעם לי לקרות במכתבו ע"ד עבודתו בהוראה בהשיבה אשר בכפר
חב"ד, אשר שם צוה ה' את הברכה, ויהי רצון אשר יתעסק בזה במסירה
ונתינה הכי גדולה אשר גם עי"ז נחת רוח וזכות הכי גדול לנשמתו של הנפטר,
ובודאי שישמש זה לתוספת ברכה והצלחה בכל ענייניו ובענייני המשפחה בכלל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ותקפו

יהושע משה יוסף: הלפרין, כפר חב"ד.

ו'תקפז

ב"ה, ז' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מדי' כסלו, בו כותב אשר הוא בגיל י"ז וחצי שנה, ורוצה להמשיך בלימוד וגם לאחר החתונה, אבל דואג כיון שהוצאות דירה לאחר החתונה עולות בדמים מרובים, ולכן נולדה סברא, שישע לחו"ל וכו'.

ומובן שלפלא הכי גדול הדאגה שלו **עתה** איך יסתדר **לאחרי החתונה**, ודאגה עד כדי כך שמבלבלת להתמדה ושקידה בלימודו!

ואם את דעתי ישאל, הרי ילמוד באחת הישיבות אשר על טהרת הקדש באה"ק ת"ו בהתמדה ושקידה הכי גדולה, ובסילוק כל המחשבות המבלבלות מלימוד התורה ומעבודת ה' בעבודת התפלה. ומובן וגם פשוט שבסדרי הלימוד צ"ל שיעור קבוע בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות [אשר בפרט בתקופתנו הכרח חיוני הוא לימוד זה, ובקביעות לא רק בזמן אלא והוא העיקר קביעות גם בנפש, וכמבואר בארוכה בקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע מיוסד על מאמרי רז"ל בכמה מקומות, ועיין דברים נפלאים ומבהילים בהקדמת רבנו חיים וויטל תלמידו של האריז"ל ונדפס בההוספות לקונטרס האמור], וההתמדה ושקידה בלימוד האמור יוסיפו ג"כ בברכות השי"ת בכלל ובפרט בהמצטרך לו ולכל אלו שכותב אודותם, אשר בעת רצון יזכרו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בודאי יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ו'תקפה

בי"ה, ח' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מבי' כסלו, בשאלותיו:

(א) איך להתנהג עם אלו המדברים על תורת דא"ח וכו'.

במצבו ומעמדו הוא, אין לו להכנס עמהם בוויכוחים כלל וכלל, ותמורת זה להוסיף בהתמדה ושקידה בלימודו בנגלה ובחסידות וידועה ההבטחה, אשר אפילו מעט אור דוחה הרבה חשך ובפרט הרבה אור.

(ב) בשאלתו ע"ד לימוד תורת החסידות תורת דא"ח.

לפלא גדול השאלה בזה, לאחר שברור כתוב בספר הזהר הק' ומבואר בהקדמת שער ההקדמות לר"ח וויטל תלמידו של האריז"ל, ותורת רבנו הזקן וגם בחבור ספרי הגר"א מוויילנא, שמוכרח לימוד פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה רק בתורת החסידות, וידוע מ"ש ר"ח וויטל בשם האריז"ל, אשר העכוב דלימוד זה, מאריך הגלות ומעכב את הגאולה, עיי"ש דברים מבהילים (בהקדמת שער ההקדמות הנ"ל).

(ג) תקון על הפגם וכו'.

לכל לראש צריך לחדול מלחשוב בזה לעי"ע, ולתקוע מחשבתו באותיות התורה והתפלה, כן להיות זהיר בטבילת עזרא, ובכל יום חול בבקר להפריש איזה פרוטות לצדקה. ולשמור על שיעורי חתי"ת (חומש תהלים ותניא) הידועים.

(ד) איך יסדר לימודו להבא.

מובן וגם פשוט שעליו ללמוד במסגרת כזו שיש בה לימוד נגלה ולימוד

ו'תקפה

וגם בחבור ספרי הגר"א: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תשפ"ו, ובהנמך בהערות שם.

פנימיות התורה, וכדברי האריז"ל וחרח"י הנ"ל, מיוסדים בהררי קדש דברי
הזהר הק' ומהם בזהר הק' חלק ג' קכד, ב. רהע, ב. ובכ"מ.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתקפט

בי"ה, ח' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' כסלו, בשאלותיו:

(א) איך להתנהג עם אלו המדברים על תורת דא"ח תורת החסידות וכו'.

במעמדו ומצבו הוא, אין לו להכנס עמהם בוויכוחים כלל וכלל,
ותמורת זה להוסיף בהתמדה ושקידה בלימודו בנגלה ובחסידות, וידועה
ההבטחה, אשר אפילו מעט אור דוחה הרבה חשך ובפרט הרבה אור.

(ב) עצה אשר המחשבה תתרכז בלימוד, ולא תשוטט הנה והנה.

ידועה העצה היעוצה, ללמוד מבפנים הספר וגם להתפלל מתוך הסיפור,
שהאותיות אוחות את המחשבה.

בודאי יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ
ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ותקצ

ביה, חי' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מג' כסלו, בו כותב ראשי פרקים מהסתדרותם בחיים.

ומובן וגם פשוט, שמה שכותב שאינו יכול להשתתף בשיעור או לעיין בספרי קדש, אינו נכון כלל וכלל, והרי ידוע דבר המשנה המקיים את התורה מדוחק בטוח ששוי"ס יקיימנה מתוך הרחבה, וכיון שנדרש זה בודאי שישנה היכולת לקיים הדרישה, שהרי אין הקבי"ה בא בטרוניא עם בריותיו.

ובכ"ז מהנכון — נוסף על הנ"ל — ילמוד בעל פה איזה פרקים משניות ועכ"פ פרק אחד מספר תניא קדישא, ובהלכו למקום פרנסתו בגשמיות ובחזירתו, ימלא זמנו בתורה ע"י לימוד בעל פה בדבור או עכ"פ לעבור במחשבתו על הפרקים האמורים.

כן מהנכון אשר בכל יום חול קודם תפלת השחר, יפריש איזה פרוטה לצדקה, שגם זה סגולה להרחבת הפרנסה כפשוטה, וכן ישמור על התקנה, לאמר חשיעור תהלים חדשי — כמו שנחלק התהלים לימי החדש — בכל יום אחר תפלת הבקר.

תקותי שישתתף בהתועדות אני"ש בימי חדש כסלו חדש הנסים והגאולה וביחוד ביום הבהיר י"ט כסלו ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקצא

בי"ה, ח' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"מ בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות וכו'
הרש"ז שי

שלום וברכה!

בודאי קבל הפ"ש שבקשתי למסור לו על ידי הרה"ג והרה"ח ווי"ח איי"א
נו"מ עוסק בצ"צ בעל מרץ וכו' מוהר"ר בנימין אלי" שי גורודצקי והרה"ח
ווי"ח איי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו' מוהר"ד שי חנוין.

בצער נודעתי שמצב בריאות זוגי שתח"י הי' שלא בסדר ותקוותי
שהטיפול הרפואי הצליח ושהב"כ מנוחת נפשו, כי מסרו לי ג"כ שהי' נמצא
בצער ובפיזור הנפש —

והרי ענין הצער ופיזור הנפש הוא סתירה לכל חיי האדם, באשר הוא
אדם, ובלשון חכמינו ז"ל — אין עומדים להתפלל לא מתוך עצבות וכו' וכן
לדבר הלכה, והרי כל חיי איש הישראלי עלי' אדמות תפלה ותורה הם. תפלה
— העלאה מלמטה למעלה, עד לקישור התדבקות והתאחדות עם הבורא;
ותורה — המשכה מעצמותו ומהותו, המשכת הקדושה והטוב למטה,
ותכליתן שתהינה בציבור, כמבואר באגה"ק לאדמו"ר הזקן סי' כג. וידוע
פירוש הפנימי בזה מאדמו"ר הזקן: תפלה בצבור הוא לצבור כל הבריורים
ולחעלותם בתפלה (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס בקובץ התמים, חוברת
ב', ע' מו). שמוז מובן ג"כ ענין צבור בהנוגע לתורה.

ועל האדם, שהוא שכלי, בודאי לעשות כל ענייניו בכוונה ולתכלית
חשובה, אסיפת פעולותיו — המעשה והדבורים והמחשבות שלו — וכחות
נפשו לתכלית הנעלה. ז"א העלאתן מלמטה למעלה ואחרי כן להמשיך בהם
אור עליון מן השמים עוד יותר מאשר בכח האדם להשיג בכח עצמו.

ובאה תורת החסידות לאחד ולייחד תורה ותפלה ע"י ההוראה

ו'תקצא

נדפסה בל"ק"ש ח"י ע' 234 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרש"ז: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ו'קפב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ו'תשי"ט.

שהתפלה באה לאחר התבוננות בגדולת הוי' באופן דלימוד והשגה בחי"ד שבנפש, דע את אלקי אביך, שאחרי זה התפלה היא כהמשך הכתוב – ועבדו בלב שלם. וכן בלימוד התורה מקדימים לזה דחילו ורחימו, אתבת ה' ויראת ה', הבאות כתוצאות מעבודת התפלה, אשר אז התורה מאחדת את האדם הלומד עם נותן התורה, עד להדרגא שישראל ואורייתא וקוב"ה כולא חד. ואין לך שמחה גדולה מאשר שמחת התאחדות הנברא והבורא, שמחה בכפליים, שמחת הבורא ושמחת הנברא, כמבואר בתניא פ' ל"ג.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בטוב הנראה והנגלה בכל האמור.

בדאי כמנהגו הטוב כמה שנים יבקר בכפר חב"ד ביום הבחיר הוא יום ז"ט כסלו הבע"ל, למלאות מאה וששים שנה ליום הגאולה של רבינו הזקן ואתו עמו גאולת תורתו, חסידות חב"ד, וכל ההולכים בדרכי ואורחותי, הם ובניהם ובני בניהם עד לדורנו, אנחנו אלה פה היום כלנו חיים (אגה"ק סי' ז"ד).

ו'תקצב

בי"ה, ח' כסלו, ה'תשי"ט

ברוקלין, נ"י.

שלום וברכה!

מאשר הנני מכתבו מיום ג' הוה גביר לאחייך, ואמנם נודע לי אשר קבל חוזה לרבנות בביהכ"נ בניו-יורק. אבל אחרי בקשת שליחתו רבה, מוכרחני לומר שנודעתי עדי"ז בצער מהול בתמהון.

ולדכוותי בטח מובן צערי, מתאים למה שדברתי אתו ע"ד ... שי שמכשי"כ שהדברים מכוונים לגבי כתי"ר ועוד במדה מרובה יותר.

כי הנה ב... מצב היהדות תלוי ביחידי סגולה, ועלול ליהרס ח"ו אפילו ביציאת אדם אחד משם, כי הצלחה ציבורית שם דורשת תנאים מיוחדים שאי אפשר לחדשם על ידי הכנה של איזה חדשים ... משא"כ בניו-יורק, שהמצב בזה שונה מהקצה אל הקצה.

אפשר להיות שמתוך השקפת אדם פרטי בתור איש פרטי יש לניו-יורק מעלות יותר מאשר למקום אחר בזה שיש כאן אנשים חרדים במספר גדול יותר וכ"ו וכ"ו. אבל אפילו אם תמצא לומר שזה כן על כל מאה אחוז, הרי על

דרך סגנון רו"ל יחיד ורבים הלכה כרבים (עניני ורווחי היחיד לגבי עניני ורווחי הרבים). ברם, בנידון דידן, איני רואה ספק אפילו בהנוגע לרווחי היחיד, כי בה בשעה שבמקומו עתה הוא אחד ומיוחד ובמילא זה נותן כוחות ואפשרויות ומעמד ומצב יוצא מן הכלל, הרי כאן בניירורק – עם הערכת כשרונותיו וכו' במדה הכי מלאה – יש התחרות מכמה וכמה, ובפרט אשר אין כל אדם מתעמק מי עולה על מי בחוג הרבנים, שבחצוניותם דומים אחד לשני.

ואוסיף עוד נקודה בזה, בידי מהלך הרוח של הצבור היהודי בארה"ב, כי גם בשטח ההשפעה על יהדות אמריקה אפשר להשפיע יותר על ידי ביקור בתור רב ראשי ד... מאשר בתור רב מקומי אפילו באחד בתי הכנסת המעולים ביותר.

באמת חפצתי לכתוב לכת"ר כל הנ"ל כשקבלתי הידיעה ע"ד ההצעה של משרת רבנות בביהכ"נ בניירורק, אבל נמנעתי מזה בהתאם לפתגם הידוע, שנמסר בשם אדמו"ר הזקן, "מיט אן עצה שלאגט מען זיך ניט אן". אבל בקבלי מכתב כתי"ר הכולל ג"כ הידיעה הנ"ל, ראיתי חובתי, שאין לי הצדק להשתמט ממנה, להביע לו השקפתי ברורה, שמהנכון שישאר בכחותנו עתה. ויהי רצון שיפעלו הדברים פעולתם, כי זכות הבכורה לדרישת הרבים, בני קהלתנו עתה, שניהל אותם במסילת התורה והמצוה, ושבדאי הנהגתם להבא תלוי במדה הכי חשובה בהשפעתנו והדרכתנו. ואפילו אם יודמן רב צעיר בעל מרץ וירא שמים וכו' וכו', ידוע פסק דין תורתנו לא מכל אחד אדם זוכה ללמוד, וברי ושמא, ובפרט ברי של הרבים ושמא של היחיד, ברי עדיף.

בכבוד ובברכה להחלטה טובה בכל האמור.

רחקצב

פתגם הידוע: ראה גם לעיל תי"ג אגרת ד'תשכז, ובהנמקן בהערות שם.

ו'תקצג

בי"ה, ט' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 11/16.

מיט גרויס פארוואונדערונג האב איך געלייענט אין עס, אז דו לערנסט
ניט מער אין ישיבה, חאטש דיין עלטער איז נאר 20 יאהר, און עס איז דאך
ערקלערט געווארען אין ספרים הקדושים, אויף וויפיל וויכטיג איז דער
לימוד תורה די גאנצע לעבענס צייט פון דעם מענשן, און על אחת כמה וכמה
אין די יארען ווען מען האט נאך ניט דעם עול הפרנסה פון א פאמיליע, און
ווי דער באוואוסטער אויסשפראך פון דער משנה, אם לא עכשיו אימתי (אויב
ניט איצטער, איז ווען?) און די פראגע וועגען תכלית, איז דא נאך גענוג צייט
וואָרום סוף כל סוף, ווענדעט זיך די פרנסה אָן השם יתברך, וועלכער נאָר ער
איז הוּן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, און ער ברוך הוא האָט
דאָס אָנגעזאָגט, אז מען זאָל לערנען תורה און מקיים זיין מצות, און אפילו
ווען עס קומט שוין די צייט, און מען דארף זיך באשעפטיגען, איז דאך
גענוג, ביז דער חתונה, א פאר שעה לערנען זיך דעם פאך, און די איבעריגע
צייט קען מען אפילו לערנען אין ישיבה.

וואָס דו שרייבסט וועגען לערנען עלעקטראָניק אין דערהיים, איז דאס
ניט פארשטענדליך, וואָרום דאס לערנען זיך איז דאך פארבונדען מיט
פערשידענע מאשינעס און אינסטרומענטען, וועלכעס מען קען נאר באנוצען
אין א סקול, נאר אפשר איז דער אויסדרוק "עלעקטראָניק" ניט דער
ריכטיגער.

בעת רצון וועט מען אייך מזכיר זיין אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע און אויך אייער מוטער תחי' צו דעם וואס זי
נויטיגט זיך, און פארשטענדליך אז יעדער צוגאב אין ענינים פון תורה ומצות,
פון יעדער פון די משפחה מיטגלידער, און בפרט פון דיר וועלכער בריינגט די
בקשה, וועט צוגעבען אין די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס מען
נויטיגט זיך.

עס וואלט געווען א גלייכע זאך, אז דו זאלסט אפהיטען די תקנה צו
זאגען יעדער טאג נאכן דאוונען אין דער פריה דעם שיעור תהלים חדש —
ווי דער תהלים איז פארטיילט אויף די טעג פון חדש — און יעדער וואכען

צג

אדמו"ר שליט"א

טאג פארן דאוונען, צו געבען א פאר סענט אויף צדקה, און דיין מוטער תחי' זאל אפטיטען דעם גוטען מנהג פון בנות ישראל, צו געבען אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתקצד

ב"ה, ט' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 18/11, בו כותב על דבר הקישוים שיש לו בדבורו.

והנה בכלל בא זה ממצב העצבים (ניערווען) לכן כדאי שישאל דעת רופא מומחה בזה, ולמלא הוראותיו. ומהני"ל מובן שכלל שיתחזק בבטחונו בבורא עולם ומנהיגו, אשר משגיח הוא על כל אחד בהשגחה פרטית, ולכן אין מקום לדאגה והתרגשות וכו' שהרי ה' נצב עליו ושומר עליו, וה' הוא עצם הטוב, שמטבע הטוב להטיב, יתמעטו ההתרגשות והפחד, ועי"ז גם יוטב אופן דבורו.

כן מהעצות הטכניות לזה הוא גם כן, שבאם מרגיש שתיבה בה עומד, קשה עליו לבטא, לא ירצה לכפות על עצמו לבטא דוקא עתה, כי אם יתחיל מהתיבה או שתיים שלפני, או ידבר בענין אחר, וכשנשמטים מהמתחות, אז בדרך ממילא חלה הטבה.

ובהיות אשר לכל ענין צריכים לסייעתא דשמיא, הנה ישמור על התקנה דאמירת שיעור תהלים חדשי — כמו שנחלק התהלים לימי החדש — בכל יום אחר תפלת הבקר, ובכל יום חול קודם תפלת הבקר, יפריש איזה פרוטות לצדקה, וכן יבדקו את התפילין שלו, שתהינה כשרות כדין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש אבל הוא יכול לכתוב גם בצרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ו'תקצה

ב"ה, ט' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה מאיר שכנא שי

שלום וברכה!

המזכירות שלי מסרו לי תוכן מכתבו ועסקנותו בעניני טהרת המשפחה במחנם הט' וכן שגזעו ממשפחה המפוצרת, רייך מווארשא, וזקנו הי' אחיו של הרה"ח כו' משולם רייך ע"ה.

ויהי רצון אשר צור מחצבתו יוסיף בו חיות והתלהבות אשר בנפש פנימה של כל אחד ואחד [מ]ישראל באופן שיפעלו פעולתם בעניני יהדות תורה ומצות בכלל ובהפצתם בהסביבה בכל מקום שידו מגעת ביחוד, שהרי בתקופתנו חובתו הק' של כל אחד ואחד להפיץ תורה ומצות בכל הסביבה, באופן המביא לידי מעשה בפועל, והרי זה כל האדם (וכמ"ש) את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, והובטחנו מחז"ל יגעת ומצאת, ובפרט שנמצא במקום אשר ע"פ השמועה, לעי"ע לא רבים שם יראי ה' והחרדים לדבר ה', שזה מגדיל ערכו של כאו"א, ובודאי שהקב"ה בורא עולם ומנהיגו, נותן היכולת והאפשריות למלאות תפקיד הגדול הזה.

מאחר שגזעו ממשפחת חסידים ומחותן דמשפחות רבותינו נשיאינו תקותי שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות נוסף על הקביעות עתים בלימוד תורת הנגלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ובפ"ש כל חבריו שי' בעבודה הק' חיזוק עמוד הטהרה במחנם, ומצוה גוררת מצוה בכל עניני מצות תורתנו הק', בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תקצה

מורה מאיר שכנא: פרנקל, וועלינגטאן.

ו'תקצו

ב"ה, י"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... לפלא שאין מזכיר דבר בשאלת ההפרדה, אף שתקותי חזקה שממשיך לפעול בזה ובמרץ המתאים, לערך חשיבות הענין, שהרי גם בזה המצב הוא כהני"ל, ז.א. שבאם לא יפרידו היום, אפשר שלמחרתו ממש כבר יהי' כו' ובודאי לדכוותי' אין זקוקים לאריכות בזה.

מובן שגם לי ידועות הטענות, שאין להוציא לעז על בניי וכו' וכבר נאמר, שגם ע"ז נאמר אל תצדק הרבה, שהרי רז"ל – על כ"א מהם נאמר אוהב ישראל הוא (שהרי סמוכים הם מדור דור עד למשה רבנו שאוהב ישראל הי'), ובכ"ז הזהירו על האמור, ובביטויים כמדקרות חרב, וק"ל.

ולהודעתו אודות מצב זוגתו תחי', השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקצו

ב"ה, י"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מובן שאין כוונתי לצעוק על העבר, ולצער מי שהוא, כ"א לעורר על להבא, ולהורות באצבע – הנראה גם לעיני בשר, שאחד הצנור והכלים הכי בטוח לעיניי פרנסה גשמיית, היא ההתעסקות בעיניי פרנסה ברוחניות, ואדרבה – פרנסה גשמית היא בידי שמים, וכנוסח ברכת המזון שהיא מדאורייתא, הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים (אלא שעל האדם לעשות כלים בטבע), משא"כ פרנסה ברוחניות, כולה ביד האדם, שהרי הכל בידי שמים חוץ מיר"ש, ונאמר ראה נתתי לפניך ותו לא מידי – משא"כ ובחרת, הוא תלוי באדם (אלא שמוסיפין בזה סיוע מלמעלה, הבא לטהר מסייעין אותו). ויה"ר שבקרוב ממש יבשי"ט מהזזה עיקרית בהני"ל.

ובפרט שמתקרבם אנו לימי סגולה יום די"ט כסלו, נצחון אור תורת החסידות ודרכי החסידות, וימי חנוכה הסמוכים אליו, שענינם להוסיף אור מיום ליום, שהרי הלכה כב"ה דמוסיף והולך, בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות ועניני.

בברכה לבשוי"ט בכל האמור.

ויתקצו

בי"ה, י"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק, ותוכנו שאלה שכנראה יש בה חילוקי דיעות בינו ובין זוגתו תחי'.

בפרט בהנוגע לשאלתו, ובכלל בשאלות כאלו, שמחולקים בהם מנהגי הקהלות, ובעיר כנויארק אשר כמה קהלות בה, וכל אחת נוחגת במנהגה, וידוע הוראת רז"ל, באתרא דרב נהוג כרב.

עליו לפנות בזה לרב מורה הוראה בהקהלה אלי' משתייד, והוא יורהו.

ישנם ענינים אשר בהם כל בני ישראל שוים, ואנצל הזדמנות זו לעוררו על אחד מהם, והוא ההכרח בלימוד פנימיות התורה, אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

ואף שכמה ישנם, שעדיין אין עושים זאת, חנה כמה סיבות לדבר ובכל אופן אין זה ממעט כלל ההכרח לקבוע עתים בלימוד חלק תורה זו, של כל אלו שהגיע אליהם שמע תורת החסידות הנהגותי' והדרכותי', והרי גם הוא בכללם כיון שפנה אלי במכתבו, ועיין הלכות תי"ת פ"א סוס"ד לרבנו הזקן — בעל התניא, פוסק בנסתר דתורה — והשו"ע — פוסק בנגלה דתורה — ובהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות ובקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, שביאר ביותר אריכות הכרח הלימוד דתורת החסידות, ויהי

צז

אדמו"ר שליט"א

רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יעשה קביעות עתים בזה, וכפתגם רבנו הזקן,
קביעות לא רק בזמן כי אם גם קביעות בנפש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

בטח יודע מהתקנה דאמירת תהלים שיעור החדשי — כפי שנחלק
התהלים לימי החדש — בכל יום אחר תפלת השחר, ועכ"פ ישמור עלי' מכאן
ולהבא.

ו'תקצט

ב"ה, י"ג כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו הגיעתני הידיעה ע"ד מצב בריאותו וחוו"ד הרופאים, ונעם לי
להודיע אחרי כן אשר הנתוח ה' בהצלחה ומצב בריאותו הולך וטוב, ויהי
רצון אשר יתוסף בזה כו"כ ברפ"ק.

ובפרט שנמצאים אנו בימי חדש כסלו, חדש הנסים והגאולה, לפני יום
הבהיר דייט כסלו ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות, ולאחרי זה
ובסמיכות ימי חנוכה אשר הלכה כב"ה שמוסיף והולך באור עד לזאת חנוכה
הארת התענוג העצמי וכי' המשכה משבעה יומין דעתיק לגילוי דמלכות, זאת
היא מלכות כנודע (עיין ד"ה ברוך שעשה נסים שהוא ביסודו מאמר אדמו"ר
הזקן בעל השמחה דייט כסלו, מאמר חנוכה שלו בתוספת הערות מאדמו"ר
הצ"צ נדפס בשנת תשי"א).

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תר

ב"ה, י"ג כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מח' כסלו עם המצורף אליו, בו כתב אודות מצב רוחו ומצב בריאותו אשר נופלות מחשבות מבלבלות וכו'.

וידוע העצה היעוצה בכגון דא, היסח הדעת, ומובן שהיסח הדעת אין ענינו ללחום נגד מחשבות אלו, כי עצם המלחמה באיזה ענין, הי"ז היפך מהיסח הדעת בהענין, כ"א שלא לשים לב כלל להמחשבות, וכיון שכח המחשבה משוטט תמיד, הרי היסח הדעת מאיזה מחשבה שתהי' הי"ז ע"י מחשבה בענין אחר שלא מסוג זה כלל, ומה טוב בענין של תורה, שאז מתקיים בזה, שמעט אור דוחה הרבה חשך ועאכו"כ הרבה אור.

ע"פ המבואר בכ"מ (לקוטי תורה לרבנו הזקן ויקרא (ל, ד, נב, ד). ועוד) שדברים החקוקים במוח הזכרון ה"ה בתמידית באדם ולא עוד אלא שמשיעיים על האדם, אף כי בדרך מקיף, מהנכון שידע בע"פ איזה פרקים משניות ועכ"פ פרק אחד תניא, ומזמן לזמן יחזור עליהם בדבור או במחשבה ולכל לראש לכל האמור לעיל, ה"ה ההתבוננות בענין השגחה פרטית ע"פ תורת הבעש"ט שהוא על כל או"א ועד לפרטי פרטיו בחייו, וההשגחה היא מהשי"ת שהוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להיטיב, הרי התבוננות זו בודאי שתוצאותי, השמחה האמיתית ושלילת העצבות, וכמ"ש ה' לי לא אירא, והרי מבוארים ענינים אלו גם בספר תניא בכ"מ — כמסומן במפתח ענינים שבתניא הוצאת קה"ת.

לרגל יום הבהיר י"ט כסלו הממשמש ובא, אחתום מכתבי בברכה לבשו"ט בכל האמור בטוב הנראה והעגלה, ובפרט שהרי השגחה העליונה העמידתו בקרן אורה לעסוק בטוב האמיתי טוב לשמים טוב לבריות וטוב העושה פירות (קדושין מ' ע"א) ובמדתו של הקב"ה ה"ה כ"פ ככה להשפיע גם לו טוב בריבוי.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

צט

אדמו"ר שליט"א

ו'תרא

ב"ה, י"ד כסלו, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הנהלת המרכז לעניני חינוך
סניף דיטרויט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ההודעה על דבר ההתועדות הראשונה הנערכת על ידכם
— ביום הבהיר, הוא יום י"ט כסלו הבע"ל.

וברכתי שלוחה בזה, אשר תהיי בהצלחה, ולהצלחה מתמדת בעבודתכם
בשטח החינוך על טהרת הקודש.

אשר הצלחה אמיתית בזה ומתמדת — ענינה הפצת היהדות האמיתית
תורת ה' ומצותי בחיי היום יומיים של חוגים ההולכים ומתרחבים.

ומגלגלין זכות ליום זכאי — הוא יום הגאולה, י"ט כסלו — אשר
מההתועדות ביום זה יתוסף בעבודת הסניף שלכם מרץ רב חיות ואור, ותביא
הוספה זו להוספה פי כמה בכל עניני חינוך הכשר במשך כל השנה.

מפורסמת פרשת חג-הגאולה זה בתוככי בני ישראל. וחגיגתה בכל שנה
ועתה, כעבור מאה וששים שנה, צריכה להזכיר ולעורר את כל אחד ואחת
מאתנו על ההכרח, ובפרט בימינו אלו, לעבוד את ה', על ידי לימוד תורתו
הנגלה והפנימית — החסידות — לימוד המאחד כל חלקי הנפש הנגלה
והפנימית — וקיום מצותיו בחיות והתלהבות.

מיוסדים על אהבת השם, אהבת התורה ואהבת כל אחד מישראל, אשר
חד הן —

וכמבואר בארוכה בתורת רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך —
התורה אשר יצאה לאור צדקתה גלוי לעיני כל ביום ה'י"ט כסלו.

בברכה לכל אחד ואחת מהמשתתפים בההתועדות ולכל אחד ואחת
מהלוקחים חלק בעבודתכם הקדושה בעניני חינוך על טהרת הקודש.

ו'תרא

דפסה בלוק"ש ח"י ע' 232 והושלמה ע"פ העק המזכירות.

ו'תרב

בי"ה, י"ד כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת המכון להוצאת ספרים על שם החתם סופר

שלום וברכה!

בתודה מאשר הנני קבלת הספרים שבהוצאתם אשר שלחו לכאן.

ויהי רצון שיגבירו חיילים להגדיל תורה ולהאדירה תורת הנגלה
ופנימיות התורה אשר יחדיו יהלכו, שהרי התורה תורה תמימה היא, אשר
בדורתנו נתגלתה בתורת החסידות.

והרי מבואר בכ"מ גודל הכרח לימוד זה המביא לידי אהבת השם ויראת
השם וגם בתור הכנה ללימוד התורה בכלל, ושי"ס ערוך הוא (פסחים נ, ב)
גדול מעל שמים, בעושין לשמה דוקא, והעוסק לשמה הוא מפני אהבת אדון
כל הארץ (רמב"ם סוף הלכות תשובה, עיי"ש).

והרי ידוע גם הנהגת החת"ס בזה להקדים ללימוד התורה דבר אגדה
להאריך בתפלתו, והרי התפלה באה קודם הלימוד דוקא, וכבקשת אבא
בנימין (ברכות ה' ע"ב) [ובקושיית התוס' שם עיין בלקו"ת לרבנו הזקן דברים
צו, ב].

בכבוד ובברכה.

ו'תרג

בי"ה, ט"ו כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ בעל פעלים
מו"ה מנחם צבי שי

שלום וברכה!

בנועם מאשר הנני קבלת ספרו — פירוש הרמב"ן על התורה כרך א',
ות"ח ת"ח.

ויהי רצון אשר בקרוב יברך על המוגמר שאר החלקים עד לעיני כל
ישראל, לבאר את אשר עשה (הר"י) משה (בי"ן). ויהי רצון אשר גם זה, ביאור
תורתם של ראשונים אלו, אשר חברו את הגליא והסתים דאורייתא, ימהר
ההתפשטות דהענין דהפצת המעניות חוצה, ובסגנון הרמב"ן בסוף פירושו על
התורה, יכון ויראה זה לעיני כל העם, ויקוים היעוד דקא'תי מר, כי יביא אשר
לבבנו שואל (ולהעיר ממאמר הו"ח בראשית ח, א. וראה ג"כ זח"א רנ"ג, א.
סנה"י צט, א (בפרש"י שם), אשר ענין הקץ, ללבא — דלמעלה — גליא, אלא
דלפומי לא גליא) במהרה בימינו.

בכבוד ובברכת הצלחה בהאמור.

נ.ב.

לחביבותא דמילתא — מועתק בזה איזו הערות, בעברי בין דפי הספר
עכ"פ בחפזי.

פתיחה. ע"א. הא"ל כו' והנורא. — להעיר מיומא סט, ב: משה אמר
הא"ל גו' והנורא.

באימה כו' בזיע במורא. — בלשון וע"פ ציווי רז"ל (ברכות כב, א): אף
כאן באימה כו' ובזיע. וקרוב לודאי, אשר גם הוא ס"ל דזהו בסוד ד' אותיות
של שם הוי"ו (וכמש"כ בליקוטי הש"ס — מהאריז"ל — למסי' מו"ק).

ו'תרג

נרפסה בלקו"ש ח"כ ע' 549 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מרה מנחם צבי: אייזשטט, ברוקלין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ט ב'תרג.
איזו הערות: ראה גם לעיל שם — הערות לקונ' פי' התורה להרמב"ן.

וההוספה **במורא** — אינה סותרת הנ"ל, כי בכמה ענינים בתורת הסוד מפרטים ה' ענינים בשם הוי", ד' אותיות וקוצו של יו"ד. ונקט באופן זה גם כאן — לדרישת החרוז של הקדמה זו תנועת **רה**.

דרך אגב בכל דפוסי ליקוטי הש"ס שראיתי — יש במאמר הנ"ל השמטה דמוכח (לפני התיבות מלבוש החיצון). כן צע"ק שנכנס פיהאריז"ל הנ"ל בליקוטים למו"ק ולא לברכות.

ע"ב. ראיתי אשר צירף כתי"ר את הפסוקים צרופה כו' להפתיחה (כפי שקורא להתחלה זו).

ולאחרי בקשת שליחתו, לפענ"ד ברור שהם מבוא להקדמה. והפתיחה מסתיימת בענין הגאולה, כרגיל בכמה ספרים (וכסיום כללות פ"י הרמב"ן עה"ת).

דרך אגב בצילום כתי"י אדלר שבראש ספרו — ישנה הוספה בסיום הפתיחה "אמן כו' ואמץ". — גם מזה מוכח שהפסוקים נמשכים לאחריהם.

הקדמה. **ע"ג**. להתחלתה — כנראה הושפעה מהתחלת הקדמת הרמב"ם לספרו.

שם עם התורה כולה — אולי בא לשלול פ"י מעוות במגילה (לא, ב) מפי עצמו. ובזו"ג (רס"א, א) משנה תורה משה מפי עצמו אמרן. וראה לקמן ואל יקשה עליך ענין משנה תורה כו'. ולהעיר ג"כ מב"ב טו, א — יהושע כתבן כו'.

במאמר הזהר במשנ"ת — עייג"כ אוה"ח ריש דברים. לקו"ת לרבנו הזקן פ' במדבר (יז, ג) ושי"נ.

הקדמה בסופה. **ע"י**. ס"ית שטעה בו אות אחת כו' פסול. — כן הוא בתקו"ז תכ"ה. — מצוין שם לשו"ת אבני נזר חיו"ד ששע"א. ואינו תח"י. וראה שו"ע או"ח סקמ"ג ס"ד.

מירוש בתחלתו. **ע"ב**. חושב שהעולם קדמון כו' כלל. להעיר ממו"נ ח"יב פכ"ה.

קג

אדמו"ר שליט"א

ו'תרד

בי"ה, ט"ז כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הור"ח אי"א נ"י וכ"י מו"ה נתן דוד שי

שלום וברכה!

... במשי"כ בענין פתח בכד וסיים בחבית — עיין בזה אור תורה
להח"מ ממעזריטש בסופו (רמזי תורה על אגדות חז"ל). כן להעיר מהקדמת
ת"ז (יד, א) כד דאיהי שכינתא תתאה. ובזח"ג (רמח, ב) דחבית איהו שכינתא
עילאה. מלי ובינה. וראה לקו"ת לרבנו הזקן שה"ש בתחלתו. ואכ"מ.

ו'תרה

בי"ה, ח"י כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

מרת צפורה תחי

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מ"יב כסלו, בו כותבת על אשר קבעו הטפול הרפואי
ביום הסגולה, זאת חנוכה.

ויהי רצון שיחיי בהצלחה, וגם בימים עד אז תהיי בטוחה בהשי"ת
הרופא כל בשר ומפליא לעשות, שישלח דברו וירפאה ע"י טפול פלוני ורופא
פלוני, ותחזור לאיתנה, ותוסיף אומץ בהפצת היהדות וענייני, ובנקודה
התיכונה — בחינוך על טהרת הקדש, אשר השגחה העליונה נתנה לה היכולת
והאפשריות לפעול גדולות בזה, ביחד עם בעלה שליט"א.

ו'תרד

מריה נתן דוד: רחנבלום, בוענאס איירעס. אגודת נוספות אליו — לעיל חט"ז ו"ג, ובהנסמן
בהערות שם.

ו'תרה

נרפסה בלקו"ש חכ"א ע' 462 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרת צפורה: בונין, רעננה.
בעלה: מו"ה אלכסנדר דיסל.

במ"ש בסיום מכתבה, שמוכנה לקבל עלי כל תפקיד נוסף.

מובן שהנ"ל – הוא תפקיד הכי חשוב והדורש השקעת כחות גדולים. בכל זה, כיון שכתבה שורותים האמורות, שבודאי גם זה בהשגחה פרטית, הנני להדגיש גודל הענין דעבודה באגודת נשי ובנות חב"ד ועניני כפר חב"ד. ומכמה טעמים, ואחד מהם – שהרי סו"ס זהו מקור מחצבתו של בעלה שיי, ועל הבית, ז.א. עקרת הבית ובני הבית – עליהם להיות דוגמא חי לבית חבד"י, אשר אחד היסודות בה, הפצת מעינות חב"ד בכל מקום שידם מגעת. וידוע המסורה מרבותינו נשיאינו, שכאשר עושים בזה באמת – מצליחים למעלה מדרך הטבע.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

כבקשתה נשלח המענה מבלי לחכות על התור.

בטח קבל בעלה שיי – מכתבי מענה זה מכבר.

ו'תרו

בי"ח כסלו, תשי"ט

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו.

בודאי ינהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת שתהיי שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה וקיום המצות בהידור.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

במש"כ ע"ד לגרוע מהסדר נגלה שלו המתאים לסדרי הישיבה – מובן

מכתבי מענה: דלעיל ח"י אגרת ו'תצ.

ו'תרו

לגרוע: ע"מ להוסיף בלימוד החסידות.

קד אדמו"ר שליט"א

אשר לא יעשה כן. וילמוד בכל זמנים הפנים תורת החסידות. ויצליח בעלה ובחסידות.

ו'תרז

ב"ח, מוצשיק פי וישלח, תשי"ט
ברוקלין.

לכבוד ועד כפר חב"ד
ח' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבדוק הלילה בקשר עם התועדות י"ט כסלו הבע"ל:

לכל המשתתפים בהתועדות דיום האור והמאור י"ט כסלו שליט"א.

מצטרף להתועדותכם בתקוה ובתפלה שיומשכו ההתעוררות החיות והאור בכל השנה ובנקודה התיכונית לחפץ, מתוך הרחבה בגו"ר, מעינות דא"ח ואורח חיים חסידותי בכל אח"ק ויקוים בכפר ועניניו ובכל עניני אדמו"ר הזקן ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ובקירוב ממש יקוים היעוד (מיכה ב, יג) יעלה הפורץ – משיח – לפניכם פרצו – שבי הגולה – ויעבורו והשם בראשם. לחיים, לחיים ולברכה,

מ. שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו. ובדאי יודיעו לכאן הנעשה, וכל המפרט הרי זה משובח.

בכבוד ובברכה.

מזכיר

ו'תרז

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 521.

ו'תרח

בי"ה, י"ט כסלו, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו בני ישראל
חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין דעם ליכטיגען טאג פון י"ט כסלו, דער טאג פון באפרייאונג פון אלטען רבין, בעל התניא והשלחן ערוך, וואס האט ליכטיג געמאכט די אויגען פון כללות ישראל מיט דער דאפלטער ליכטיגקייט, שני-אור, אור פון גלה דתורה און אור פון פנימיות התורה.

ווענד איך זיך מיט מיין רוף צו אלע וועלכע האלטען טייער תורה און מצוות, אין צוזאמענהאנג מיט דער יעהרלעכער חגיגה פון דער צענטראלער ישיבה "תומכי-תמימים" ליובאוויטש, וואס דארף פארקומען בע"ה יום א', ב' שבט הבע"ל.

דער ענין פון י"ט כסלו, וואס האט געבראכט די באפרייאונג פון דעם אלטען רבין און די פארגרעסערטע אויפבליאונג פון זיין שיטה, וועלכע שטיצט זיך אויף דעם כלל גדול, אז **אהבת ה' אהבת התורה און אהבת ישראל איז כולל חד** — איינס, דערמאנט, מאנט און דערמוטיגט יעדען איינעם פון אונז אין אונזערע פליכטען צו זיך און צום כלל ישראל, פליכטען וועלכע מוזען זיך אויסדריקען אין מעשה בפועל און אין אן אלץ שטייגענדער מאס.

אין די ליובאוויטשער ישיבות און זייער מרכז — די צענטראלע ליובאוויטשער ישיבה "תומכי-תמימים" אין ברוקלין, וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דא איבערגעפלאנצט אנקומענדיק אין אמעריקא מיט נייענצען יאהר צוריק, ווערען אויפגעשטעלט דורות וועלכע זיינען דורכגעדרונגען מיט אהבת ה' אהבת התורה און אהבת ישראל ביז צו מסירות נפש.

עס איז א חוב קדוש אויף אלע אידען חובבי תורה ומצוה, צו שטיצען די

ו'תרח

ליובאוויטשער ישיבות און ספעציעל איצט, אין אנבליק פון דער יערלעכער חגיגה, צו באטייליגען זיך און העלפען פארזיכערען דעם דערפאלג פון דער יעהרלעכער אונטערנעמונג, וואס האט אזא וויכטיגע באדייטונג פאר דער שטארקונג און ווייטערער אנטוויקלונג פון דער צענטראלער ישיבה "תומכי-תמימים" ליובאוויטש אין ברוקלין.

דער זכות פון בעל-השמחה פון היינטיגען טאג און דער זכות פון רבותינו נשיאנו, זיינע הייליגע נאכפאלגער — זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, וועט זיכער ביישטיין יעדען איינעם פון די שטיצער שיחיו אין וואס זיי נויטיגען זיך, עס זאל זיין בא זיי: פדה בשלום — אויסגעלייזט פון דער נויט דורך דעם זכות פון דער צדקה, וואס בריינגט שלום אין וועלט.

און יעדע גוטע פעולה אין דעם אין אן אופן פון מוסיף והולך, וועט אראפבריינגען ברכות השי"ת אויך אין אן אלץ שטייגענדער מאס.

בברכת כל טוב בגו"ר

מנחם שניאורסאהן

ו'תרט

ב"ה, כ' כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתודה מאשר הנני הקבלה — בעתו — ומכתב הברכה לתקופת שנת השלשים של יום החתונה.

ובסגנון חז"ל — כבר מלתו אמורה, אשר כל המברך מתברך בברכתו של הקב"ה וכמ"ש ואברכה מברכך.

והרי מבואר, אשר ברכתו של הקב"ה יש בה מעלה הנפלאה, אשר נמשך רצון חדש וברכה חכי עליונה.

ו'תרט

נדפסה בלקי"ש ח"כ ע' 573. נוסח דומה נשלח לכמה.

וכמבואר בכ"מ ומחס בתורת דא"ח ד"ה אריב"ל כו' אברכה מברכין
(ספר המאמרים תרכ"ט).

בברכה לבשו"ט תכה"י.

מ. שניאורסאהן

ו'תרי

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם דובער שי

שלום וברכה!

איך וויל אייך באדאנקען פאר דעם איבערגעבען מיר דעם ספר תולדות
רמ"א קרעמער, באשרייבונג וועגען אייער פאטער ע"ה, אין אידיש און
ענגליש.

און זיכער געפינט זיך דער ספר בא אלע משפחה מיטגלידער און דער
עיקר בא די אינגערע, ווי ערקלערט אין מערערע ערטער און ס'איז אויך
פארשטאנדיג אין שכל, אז די באשרייבונג פון די היימען פון פריערדיקע
דורות, און בכלל זכרונות פון אמאָל, איז ניט דער מיין (כוונה) נאר
דערציילען א שיינע מעשה (סטאָרי) וועגען א שיינעם מענשן, נאר די כוונה
איז, אז דאס זאל ערוועקען און ארויסרופען בא דעם לייענער, און בפרט ווען
דאס לייענט איינער פון דער משפחה, א שטארקען ווילען, צו גיין אין דער
אויסגעטראטענער וועג פון דעם בעל הזכרונות, און אין אלגעמיין פירען זיך
אין דעם וועג, און אזוי ארום גורם זיין א נחת רוח, פאר זיין נשמה, און דאס
ווערט ערווארט פון יעדערען, איז דאך דאס אין א פיל גרעסערער מאָס, צו
ערווארטען פון די משפחה מיטגלידער.

און זעהענדיק, ווי אירע קינדער (איר און אייערע ברידער שיחי'ן)

ו'תרי

מו"ה אברהם דובער: קרעמער, ברוקלין. אגרות מספות אליו — לעיל ח"ב ער. ח"ד תתצה.
ח"ד א'תקמג.

אדמו"ר שליט"א

קט

נעמען איינטייל אין די אלע ענינים, וועלכע זיינען געווען אזוי טייער בא דעם בעל הזכרונות, אייער פאטער ע"ה, איז דאך דאס א אייזערנער בריק, אויף וועלכען עס קענען קומען אויך אייערע קינדער, און אייערע ברידערס קינדער, און לויטן אויסשפראך המעשה הוא העיקר, אז די אייניקלעך פון דעם בעל הזכרונות, זאלען גיין אין זיין וועג, צו שטיצען די אלע ענינים ומוסדות, וועלכע זיינען עס געווען אזוי טייער, און בכללות, זיין א לעבעדיקער מוסטער, אין וועמען עס זאל זיך אפשפילגען דיוקנו (געשטאלט) פון דעם בעל הזכרונות, און עס איז דאך באוואוסט דאס וואס חז"ל זאגען, אז מען וויל אויף א אמת, פירט מען אויס.

בברכה צו א פרייליכען חנוכה, אייך און אייערע ברידער מיט די פאמיליעס אייערע שיחיו.

ברוך ערשט ערהאלטן.

ו'תריא

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריך פון ח"י כסלו, אין וועלכען איר שרייבט וועגען געזונט צושטאנד פון די קינדער שי, און פארענדיקט מיט א פראגע ווי צו האנדלען בהנזע צו א ניט מהודר'דיקן מאכל, און רעכענט אז דער מאכל קען צוגעבען אפעטיט פאר די קינדער.

בכלל איז הידור אין מאכלים (ווי עס ווערט ערקלערט אין מערערע ערטער) נוגע ניט נאר אין דער מצוה אפזיטונג, נאר וויבאלד אז פון יעדער מאכל ווערט דערנאך בלוט און פלייש פון גוף, וועלכער פארבינדט זיך מיט דער נשמה, איז די כשרות און איידעלקייט פון די מאכלים, ווירקט אויף דעם חאראקטער און מדות טובות, פון דעם וועלכער באנוצט זיך מיט דעם מאכל, און דעריבער איז יעדער צוגאב אין דעם הידור, איידעלקייט און ריינקייט פון דעם מאכל, דארף אויך באטראכט ווערען, ווי א צוגעבונג אין דער

ו'תריא

נדפסה בלק"ש ח"ז ע' 299.

אויסשטאלטונג און פיינקייט און איידעלקייט פון חאראקטער און מדות.
און אויב דאס איז אזוי בא ערוואקסענע מענשן איז דאס אין א נאך פיל
גרעסערע מאס בא קינדער, וואס זייער חאראקטער האלט זיך אין
פארמירונג. און דעריבער איז גאר וויכטיג, אין וואס פאר א ריכטונג מען
פירט זיי אין דעם.

לויט דאס אויבען געזאגטע, איז פארשטענדליך מיינ מיינונג, אז
וויבאלד עס האנדעלט זיך ניט, ח"ו אין א ענין וואו דער גאנצער געזונט איז
אפהייניג אין דעם, און עס איז מער ניט — ווי צוגעבען אין טעם און
שטארקונג, דארפמען ניט פארקלענערען דעם הידור פון די מאכלים. און
זיכער קען מען געפינען אנדערע עצות און וועגען ווי צו שטארקען דעם
אפעטיט, און צו מאכען די קינדער געזינטער, ניט אויפן חשבון פון כשרות
והידור ...

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תריב

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יוסף חיים שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ג כסלו, וז"ע נתקבל המקל.

ויהי רצון שבפעולותיו הוא וזוגתו הרבנית שיחיו יצליחו בהצלחה
גדולה בהנהגה דמקל נועם, ובפרט שזוהי שיטת חב"ד, ומתאים ג"כ לאה"ק
של רבנו הבעש"ט אשר הפצת המעינות חוצה ה"ה הקדמה והכנה וכלי לעניי
משיח, וכמבואר בארוכה בשיחת ש"ת תר"ץ לכ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי

ו'תריב

מרה יוסף חיים שי: רחנפלד, פריסקא. אגרות נספות אליו — לקמן ו'תרעא. ר'חשא.
ר'חשפט.

המקל: שקיבל מאח מו"ה שניאור זלמן בעזפאלאוו. ראה לקמן אגרת ר'חשפט.

קיא

אדמו"ר שליט"א

מבואר בכ"מ [ומהם בהמשך והחרים לכ"ק אדמו"ר מוהר"ש], דענין משיח הוא הנהגה במקל נועם, שמה מובן ג"כ שזוהי נקודת ההנהגה של רבותינו נשיאינו נשיאי חבי"ד, וכל אלו ההולכים בשליחותם להפיץ אור מאור ומעין במקומות שנשלחו לשם.

ויהי רצון שיהי כל הנ"ל באופן דמוסיף והולך ונתינת כח ע"ז הרי ג"כ ימי חנוכה דהלכה כב"ה דמוסיף והולך מיום ליום, ובעניי שמן רזין דרזין דאורייתא אילנא דחיי שמשם האורה נמשכת בכל העולם כולו ובעניינו, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וחנוכה שמח.

בטח ידוע לו מנהגי, בל"ג, להשתמט ממתנות. ולכן מוסג"פ תמורת הנ"ל המחאה. פארניצען געזונטערהייט.

ו'תריג

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ וכו' מו"ה יהושע ש"י

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאסרו"ח הגאולה י"ט כסלו ובו ר"פ מהנעשה בקשר ליום הבהיר זה.

ויהי רצון שתומשך השפעת יום זה לכל השנה ועד לחיי היום יומים.

בעת רצון יזכירו את זוגתו ובנם רך הנמול יעקב דוד – שליט"א – להמצטרך להם מתאים לתוכן כתבו.

בברכת חנוכה שמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

במש"כ בסדר קריאת השמות – כבר העירו מפי דאזלינן מינה (לח, ג"ה) ויקרא, ותקרא, ותקרא. וברבותינו בעה"ת ופי' הרמב"ן שם.

ו'תריג

מו"ה יהושע ש"י: ידעביץ, ירושלים. אגרת נוספת אליז – לעיל חט"ו ה'תרסח.

ו'תריד

ב"ה, כ"ו כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה גרשון מענדל שי
וזוגתו הרבנית מרת בתי תחי

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבם מכ"א כסלו, בו כותבים ראשי פרקים
מפעולותיהם בפאריז ובמשך הנסיעה.

ולפלא שאינם מזכירים מאופן הסתדרותם במילאן, לבד המלות
האחדות ע"ד הנסיעה, ובטח ימלאו בהזדמנות הבאה.

און השם יתברך זאל העלפֿען עס זאל זיין מיט גרויס הצלחה בכל
הפרטים אויסניצען אין דער פולסטער מאָס די ברכה והצלחה וואס מען גיט
אין דעם מלמעלה, און טאן דאס מתוך שמחה וטוב לבב, און אין אופן ווי די
הוראה פון ימי חנוכה, וואס מיר זיינען דאך אנגעזאגט געווארען צו מוסיף
זיין בנרות ואור מיום ליום, ואחכה לבשורות טובות בכל חנוכה.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות וכל המפרט הרי זה
משובח...

ובברכה לחנוכה שמח.

מוסגי"פ — מעות חנוכה והוא כאילו זהו בכסף גם בגשמיות. ויה"ר
שיה"י שקל שלם בשקל הקודש כמבואר בתו"א ובכ"מ בדרושי תשא את ראש.

ו'תריד

חלקה בדפס בלקי"ש ח"כ ע' 635 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מרה גרשון מענדל שי: גרליק, מילמ. אגרות מספוט אליז — לקמן ר'חלב. ר'תערב.
פאריז ובמשך הנסיעה: ראה לעיל אגרת ר'חקמד.

ויתרו

בי"ה, כ"ח כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאי וישלח, שז"ע נתקבל, בו כותב אודות מצב בריאותו ותוצאות הטפול.

ובעת רצון יזכירו אותו וכן ב"ב שיחיו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"י"ע כאו"א להמצטרף לו מתאים לתוכן כתבו.

זה מזמן העירותי שימת לבו של חותנו שליט"א כשכתב לי אודות מצב בריאותו, אשר מהנכון וטוב במאד מאד אשר יקבע לימוד במאור שבתורה זוהי פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ביום השי"ק אשר קדש הוא לה' וכן איזה פעמים בשבוע, ומה טוב בכל יום, והרי מבואר בכ"מ איך שמוכרח לימוד זה ובפרט בתקופתנו זו, ונוסף על עיקר זה הנה בנוגע לכת"ר בפרט, הנה הלימוד במאור שבתורה מוסיפה (במדתו של הקב"ה שהיא מכ"מ וכ"פ ככה) במאור עיניו של אדם.

ויהי רצון שלא רק יקבע עתים בה"ל אלא שגם יוסיף בהם כהציווי דמעלין בקדש, והרי זוהי מצות וענין חנוכה, שהנס הי' בשמן, רזי דרזין דאורייתא*, מוסיף והולך עד כי גדל מאד.

בברכה לבריאות ולבשוי"ט בכל האמור.

(*) עיין דברים פ"ז, ג': בה' דברים נמשלה התורה כו' בדבש וחלב שטא' דבש וחלב תחת לשונך (רזין דאורייתא – תגינה יג, א. וכגירסת הרמב"ם חל' יסודות ספ"ב) כו' שמן כו' מה השמן עליון על כל המשקין כו'.

ד'תרטו

הלימוד במאור שבתורה: ראה גם לעיל ח"יד אגרת ד'תתפ. חט"ז ה'תתל"א.
מכ"מ: מרה כנגד מרה.

ו'תרס"ז

בי"ה, כ"ח כסלו, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השני עם המוסגר בו, וכבקשתו מצו"פ
הקבלה ממעמד.

וכיון שנמצאים אנו בימי חנוכה, אשר הלכה כב"ה דמוסיף והולך מיום
ליום בנר ואור, והנס הי' בכהנים, והנרות אינם בטלים לעולם, הנה כן יבשי"ט
ויוסיף, הלוך והוסיף בנר מצוה תורה אור ובמאור שבתורה, שהרי הנס הי'
בשמן רזי דרזין דאורייתא, ובכל המצטרך לנר הי' נשמת אדם.

בברכה לחנוכה שמח ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ו'תרס"ז

נדפסה בלקו"ש ח"כ צ' 642 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מורה משה: שאיעוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ה'תרצ"א, ובהוספה
בהערות שם. לקמן ו'תרס.

ו'תריז

בי"ה, נר חמישי דחנוכה, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה חיים יוסף שי'
ווגי מרת איטע רחל תחי'

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידן צו באקומען א גרוס דורך הרה"ח ווי"ח אי"א
נו"מ עוסק בצ"צ בעל מרץ וכו' מוה"ר ארי' ליב שי' קריימער, אז איר האט
געלאזט שרייבן א נייע ספר-תורה און האט זי אריינגעגעבען אין דער ישיבה
"תומכית-ממרים" ליובאוויטש אין מאנטרעאל.

סיאיז איבעריק צו אונטערשטרייכען די וויכטיקייט און הייליקייט פון
דער מצוה פון שרייבן א ספר-תורה, בפרט פון אריינגעבען זי אין אן ארט
וואו מיווייסט ווי אפצושאצן די הייליקייט פון א ספר-תורה, וואס איז די
הייליקסטע זאך וואס אידן האבן. דאס איז דאך דער אינהאלט פון דער
ישיבה תומכית-ממרים – אויפצושטעלן תלמידים וועלכע וועלן וויסן ווי
אפצושאצן די קדושה פון דער תורה און פון דעם נותן התורה און פון דעם
עם קדוש, און פאראיינציגען אין זיך די אהבת השם, אהבת התורה ואהבת
ישראל אין טאג-טעגלעך לעבן.

דער זכות פון דער הייליגער מצוה זאל אייך ביישטיין, אז מצוה גוררת
מצוה, איין מצוה זאל ברענגען צו א צווייטער אין א שטייגער מאס, און
דאס זאל אייך און אלע אייערע שיחיו ברענגען דעם אויבערשטניס ברכות אין
א שטייגער מאס, ווי דאס ווערט אנגעדייטעט אין די חנוכה ליכט, וועלכע
מען צינדט אן אין אן אופן פון מוסיף והולך, אריינצוברענגען אלץ מער און
מער ליכטיקייט פון תורה און מצוות אין דער אידישער היים און אין דער
סביבה ארום.

בברכה.

ו'תריז

מרה חיים יוסף: שניידער.

ו'תריח

בי"ה, נר חמישי דחנוכה ה'תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"מ איש אשכולות ומדעים בעל מדות וכו'
מו"ה צבי שי המכונה ד"ר הרכבי

שלום וברכה!

בתמהון גדול קראתי מכתבו מכ"ב כסלו, בו כותב כאילו יש שנוי
בהשקפתי בענין נסיעה בש"ק באניות הישראליות.

שהרי מובן וגם פשוט שאין מקום לשנות דעתי כלל וכלל, וכמו
שביאירתי בארוכה במכתבי הקודמים לכ', אשר דעתי ברורה לאיסור בהחלט,
וכמבואר במכתבים האמורים הטעמים והנימוקים לזה.

ובמה שכותב ע"ד סידורים טכניים וכו' הרי גם בזה כתבתי ברור
שבמצב הטכניקה עתה אי אפשר בשום אופן שאני תתנהל אוטומאטית
במובן האמיתי של מלה זו, זאת אומרת, שלא יוזקקו לתפיסת ידי אדם,
במשך כל מעתלעת דיוס השבת קודש. ולא עוד, אלא שאין מספיק אדם אחד
או שנים, כי אם כמה וכמה אנשים, וחלק חשוב מהם מוכרחים להיות
מכונאים מומחים בעלי דרגה די גבוה.

לצערי הרב מוכרחני להעיר על שינוי שלא לצד הטוב שחל בבעי'
האמורה, והוא אשר כפי השמועה שהגיעתני, קרה כמה פעמים בקיץ העבר,
שכמה מספינות האמורות הפליגו אף ביום השבת קודש עצמו ולא מחוץ ניו-
יורק, וכן אשר בעתיד הקרוב יש בתכנית לערוך נסיעה של תענוג ("קרנז")
בלע"ז למשך כשבועיים, וכפי הנשמע ישתתפו בנסיעות האמורות גם
המשגיחים על הכשרות ואלו העוברים לפני התיבה, וכו'. והאמת להגיד, לא
חקרתי אחרי אמתיות שמועות אלו, כיון, שכנ"ל, דעתי ברורה, שאפילו
כשמפליגים ביום הראשון בשבוע גם אז אסור הדבר בהחלט, ולא הבאתי
השנוי הנ"ל אלא רק להראות על מהלך הרוחות שהוא לצערי הכי רב לא

ו'תריח

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 642 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
צבי .. הרכבי: אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ה'תרל"ג, ובהוסמן בהערות שם.
בענין נסיעה בש"ק באניות הישראליות: ראה בזה לעיל חט"ז אגרת ו'תע, ובהוסמן בהערות
שם. לקמן ו'תחק.

קיז

אדמו"ר שליט"א

בכיוון הרצוי להיטיב המצב, כי אם בכיוון ההפכי, והשייט יאיר עיניהם
ולבם של ישראל.

בכבוד ובברכה.

ו'תריט

ב"ה, א' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד נתן שי

שלום וברכה!

לפני נסיעתי על הציון הקי' נמסרה לי הידיעה התלפונית וגם השמות,
והזכרתיים תמול ער"ח טבת על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ ז"ע.

והרי על חדש טבת דרשו רז"ל שבו הגוף נהנה מן הגוף, ומובן ע"פ
דרשות רז"ל, אחשורוש זה הקב"ה, אחרית וראשית שלו (מובא במאורי אור
ובפירוש הרמ"א על מגילת אסתר) ואסתר זוהי כנסת ישראל כאו"א מבני
ישראל, שעצמות ומהות א"ס ב"ה נהנה מהעצם והפנימיות של כאו"א מבג"מ,
ודוקא בחדש טבת ששייך להלעו"ז, כמבואר בזהר הקי' (זח"ב יב, א. זח"ג
רנט, א. ז"ח איכה צב, ד), ובג"מ בעבודתם מהפכים חשוכא לנהורא ומרירו
למתקא, שזהו תכלית בריאת כל העולמות, וכמבואר בספר תניא קדישא פרק
ל"ו שנשתוקק הקב"ה לבראותו.

ויהי רצון שיקוימו כל הברכות שבג"מ מברכין איש לרעהו במילואן
ובאופן דמוסיף והולך, וכהוראת ימי חנוכה אלו, דמוסיף והולך ועד כי גדל
מאד.

בברכה לחנוכה שמח ולבשו"ט.

במשיכ במשה ואהרן, מי בנצח ומי בהוד – עיין עץ חיים שלי"ב (הארז
המוחין) ספ"ו. ובזח"ב כז, א בהגהות מהרח"ו שם.

ר'תריט

מ"ה דוד נתן: לעסער, ברוקלין. אגרות מספות אליו – לעיל ו'תקעה, ובהנסמן בהערות שם.
על חדש טבת: ראה גם לעיל ח"י"ד אגרת ה"מא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן רחללה.

ו'תרכ

ב"ה, ג' טבת, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק ש"י

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מ"ט כסלו, עם המוסגר בו, ולוטה בזה הקבלות,
מתאים להוראתו.

ביחוד התענגתי לקרוא במכתבו על דבר ביקורו בכפר חב"ד בארצנו
הק', תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו, ועל דבר הנחת־רוח
ששבע מביקורו והתרשמותו.

ומגלגלין זכות ליום זכאי, הוא יום הבהיר י"ט כסלו, יום הגאולה של
מייסד תורת החב"ד שאבן פינתה היא שאהבת ה' אהבת התורה ואהבת
ישראל כולי חד. ובחמשך להני"ל בהנוגע לכפר חב"ד, הרי ידוע עד כמה הפליג
אדמו"ר הזקן בענין הצדקה בארצנו הק', כנראה מכמה אגרות קודש שלו,
נדפסו בספר התניא, ובפרט באגרת הקדש סוף סימן ד' אשר כותב שם:
"ובפרט צדקת ארץ ישראל כו' והיא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו כו'".

בכבוד ובברכה לבשורות טובות תמיד כל הימים.

מטובו למסור פ"ש לבתו ולחתנו ש"י שבקרו אצלי יחד אתו.

ו'תרכ

מר יצחק: רבינוביץ.

ק"ט

אדמו"ר שליט"א

ו'תרכ"א

ב"ה, ג' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום 1/12.

א) ב"ש"ש בהנוגע לאחותה ת"י והיחסים המשפחתיים בביתה, בכגון דא רואים במוחש, אשר דברי ידידים ומכירים פועלים יותר מאשר של הקרובים, ולכן צריכים לבקש את ידידים ומכירים שידברו בזה ומובן באופן אשר לא ינדע שממנה באה הבקשה.

ומובן גם כן שעל האחות, לא להקפיד אפילו על עניינים אשר לפי דעתה צודקת היא בהם, במאה אחוז, והרי גדול השלום ובפרט שלום בית, שכדאי להיות מעבירה על המדות ולהתאפק ובלבד להחזיק השלום.

ובודאי למותר לעורר, שעלי להוסיף בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה (נדה, הפסק טהרה, טבילה במקוה כשרה וכו') כי קורבה שלא כדין מביאה לריחוק, ותקוטי שתמצא אותיות המתאימות איך להסביר האמור לאחותה תח"י.

ב) ב"ש"ש אודות השכחה, מהעצות היעוצות בזה, להחליף הלימוד מזמן לזמן, ז.א. שלא ללמוד משך שעות בענין אחד או בסגנון אחד, כי אם לאחר לימוד כשעה או כחצי שעה, להחליף הלימוד בענין שני או בלימוד בסגנון אחר, וכהחילוק דבקיאות והעמקה וכי ועוד מהעצות לרשום תוכן העניינים שלומדים או ראשי פרקים מהם.

ומאחר שלכל דבר צריכים סייעתא דשמיא, הנה האם ת"י שלה והאחות תשמרנה על מנהג בנות ישראל להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ושיבדקו את המזוזות בדירתן, שתהיינה כולן כשרות כדין, וכן את התפילין של הבעל ש"י והיא (הכותבת) תפריש בכל יום חול, איזה פרוטות לצדקה לפני התפלה בבקר.

בברכה לבש"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרכב

ב"ה, ג' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג וכ"ו כסלו, ר"פ מפעולותיו בקדש במשך השבועות
שעברו, וכן ר"פ מההתעודות בזמנים האמורים.

ויהי רצון שיהי רושם ההתעודות ניכר בימים שלאחריהם, שהרי זוהי
ממטרת ההתעודות, וק"ל.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע כאו"א להמצטרף לו מתאים לתוכן
כתבו.

במ"ש אשר לפעמים כשמדברים עם הזולת, שומע דבורים שאינם רצוים
כלל וכו'.

ידוע הנוהג בכגון הנ"ל, שאין להכנס בוויכוחים כלל וכלל, כי אם להציע
להם המדובר בתוה"ק, והשומע ישמע, ואם יש להשומע קושיות או שמחפש
לקושיות, הרי יכול להורות לו כתובת רבני וזקני אנ"ש אשר בירושלים
עיה"ק ת"ו ואליהם יפנה.

בתוכן מכתבו מכ"ו כסלו, בודאי נתקבל מכבר מכתבי לאביו שליט"א.
בברכה לבשוי"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרכג

בי"ה, גי טבת, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב, ובשאלותיו:

א) בהנוגע לפעולה עם חזולת לקרבו לאבינו שבשמים לתורתו ולמצותיו.

הלואי שהי' כל אחד מאתנו מנצל כל זמנו הפנוי מלימוד שיעורים הקבועים, לעבודה קדושה האמורה, שאז היו עושים גדולות ונפלאות, ואין זה מבטל מעשיית מצוה אלא אדרבה פסק המשנה מצוה גודרת מצוה.

ב) ע"פ הני"ל מובן ג"כ המענה לשאלתו השני, שהוא ניערועו ע"י שמעיק כעול על מוחו, סדר לימודו עבודתו פרטית וכו', שנוסף על הענין שזהו היפך אופן עבודת ה' (שמפורש בכ"מ שצריך להיות דוקא בשמחה ובטוב לבב ונפסק להלכה ברמב"ם סוף הלכות לולב), הנה אין כל סיבה להיות ניערועו מהני"ל, כי די ומספיק זמן ביום לשמור השיעורים בלימודו, לעבודתו הפרטית וכו' ואדרבה הני"ל מועיל בניצול הזמן כדבעי בקליטת העניינים שלומדם בקלות.

ג) בהנוגע לכוונה בתפלה, צדק בדבריו שלא בכל פעם היא אותה העצה, שהרי תלוי זה במצב רוח האדם, המשתנה מזמן לזמן, בכ"ז ישנן נקודות כלליות, אשר בכל עת ובכל זמן מועילות הן, ומהן נתינת הצדקה לפני התפלה וכמרו"ל (בי"ב י, א') ר"א יהיב פרוטה לעני וחדר מצלי, וכמ"ש אני בצדק (אזי) אחזה פניך, כן הזהירות בטבילת עזרא, ושיחיי הסידור פתוח לפניו במקום בו מתפלל, ז.א. שאפילו כשמפני העמקות או התלהבות מתפלל בעינים סגורות וכיו"ב עצם הענין שהסידור פתוח באותו מקום, מאחז (האלט צו) המחשבה.

ד) בהנוגע לשמירת הדבור, וחזוק במדת הבטחון – עצה משותפת לשניהם, היא ההתבוננות איך שהי' נצב עליו ובוחן כליותיו ולבו וכו' כמבואר בספר תניא קדישא פרק מ"א, ומהנכון אשר ידע בעל פה, מהתחלת הפרק עד לעמוד שני תיבת המלך. ומזמן לזמן יחזור על זה.

ה) בהנוגע למ"ש אשר יפול ולא קם ח"ו וכו' – מובן שזהו היפך תורתנו תורת חיים, שמבואר בכ"מ, אשר עשיית מצוה מזככת את האדם העושה המצוה אף שלא תמיד מרגיש הוא זה, ובאמת גם בשכל הפשוט מובן הוא, שהרי בעשיית מצוה ממלא רצון הבורא וזה מקשר את האדם עם הבורא, ואיך זה אפשר שלא יפעול הענין פעולתו ועד היכן מגיעים הדברים, אשר אפילו אלו שהם בסוג אלו ר"ל שנאמר עליהם, מה לך לספר חוקי, ציוונו רז"ל לעולם ילמוד אדם, וכמבואר הענין גם בהלכות ת"ת לרבנו הזקן, בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה), בפרק ד' סעיף ג' ובקונטרס אחרון שם, עיי"ש דברים נפלאים, ובתניא בכ"מ כמצוין בסוף במפתח הענינים.

ו) ולשאלתו בסיום מכתבו, שיש לו סדר לימוד עם אחד, שירא מהשפעתו עליו, אף שרואה ברור שהוא משפיע עליו לטובה.

מהנכון באופנים כמו אלו, לספר לו מה שלמד בספרי חסידות ומוסר מבלי להכנס לוויכוחים, ובאופן כזה הרי ודאי שיש להמשיך בהשיעור שלומדים.

תקותי שהשתתף בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו, ויהי רצון שתומשך הפעולה על כל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרכד

ב"ה, ד' טבת, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ"י.

לכבוד הד"ר דיני דבבא
חברי בית דין צדק דק"ק לונדון והמדינה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבם מיום כ"ז בכסלו, בקשר עם מכתב הנשלח עתה מאה"ק ת"ו בענין הרישום של ילדי נכריות וכו'.

ו'תרכד

עם מכתב הנשלח עתה מאה"ק: ראה לקמן אגרות ר"ת שיד"טו.

אדמו"ר שליט"א

קכג

והנה מובן וגם פשוט שצדקו דבריהם שהי' רצוי מאד מאד אשר עמדת הרבנים הנשאלים תהי' אחידה וחד-גונית ביסודה וכו', אבל בודאי לכת"ר נודעו הקשויים שבדבר כזה בכלל.

ובהנוגע לענין האמור, הנה כנראה שכמה מהנשאלים כבר ענו ושלחו תשובותיהם לשם, ואם כן אין מקום להסברה שמזכירים במכתבם אולי כדאי להמנע מתשובה בכלל. אבל עלי להוסיף שאפילו אם הי' הענין במצב דלכתחילה, דעתי ברורה שצריכים לענות על השאלה. ומלבד הגישה הכללית שלי כי שב ואל תעשה בענינים כאלה — יש אפשרויות לתוצאות בלתי רצויות לגמרי, והלואי שהיו היראים לדבר ה' לוקחים עמדה גלויה לכל תופעה בחיים הדתיים של עמנו בני ישראל בכל מקום שהם, שאז היו נמנעים כמה ענינים בלתי רצויים בהחלט — הנה נוסף על זה עוד נקודה עקרית בקשר עם הענין הנ"ל, אשר עצם הפניי' להיהודים בחו"ל שוללת מכאן ולהבא הטענה שנשמעה בכמה וכמה חוגים שאין ליהודי חו"ל לחוות דיעה בעניני ארצנו הק' ת"ו.

ויהי רצון אשר מכאן ולהבא תהי' עבודת כל אחד ואחד, בתוככי כלל ישראל, לא בהכרח התיקון בהקו דסור מרע, כי אם בקו הימין דועשה טוב להרבות אור, ואין אור אלא תורה ומצותי', כמו שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, וכחוראת ימי חנוכה דאזלינן מנייהו באופן דמוסיף והולך. ואף שנמצאים אנו בדור של שקיעת החמה והחושך יכסה ארץ, חושך כפול ומכופל, הרי הובטחנו אשר נרות אלו אינן בטילין לעולם, דדין נצח, ותמורת המצב ששמים חושך לאור ואור לחושך, הנה לילה כיום יאיר, ובל' הזוהר אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקו, ובני ישראל יוצאים בריש גלי לחגן על התורה ומצותי', עד שגם העם ההולכים בחושך יראו אור גדול, אור הוי'.

בכבוד ובברכה.

בבקשתם נשלח המכתב בהקדם, מהיר דחוף.

ו'תרכה

ב"ה, ה' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אשר לפעמים פוחד הוא מברק וכיו"ב.
הנה ילמוד בעל פה איזה פרקים משניות ולפחות פרק אחד תניא, ומזמן
לזמן יחזור עליו בהלכו ברחוב וכיו"ב וכיוון שבמוחו יהיו חקוקים דברי
תורתנו הנתונה מהשי"ת בורא העולם, יתוסף עי"ז בברכות השם יתברך
ושמירתו בכל עניינו.

במ"ש שיש לו קישורים בלימוד התניא וכיו"ב, יבקש את הר"מ והמשפיע
שלו בחסידות שיפרש לו הענינים בהם מתקשה.

והעיקר אשר ילמוד בהתמדה ושקידה מתאים לסדרי הישיבה
ולהוראות המורים שלו, ואז יצליח.

בטח יודע מהתקנה לאמר השיעור תהלים חדשי בכל יום אחר תפלת
השחר, וישמור על זה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרכו

ב"ה, ה' טבת תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מנר החמישי.

הנה פשוט שתוכן מכתבי שעונה היא עליו במכתבה הנ"ל, לא הי' ח"ו
הכוונה לצער את מי שהוא, כי אם להבהיר הענין כפי שהנני רואה אותו
באותן הנקודות שנוגע להנהגה בהווה ובעתיד.

קכה

אדמו"ר שליט"א

כן פשוט שלא היתה כוונתי להורות למי שהוא שצריך הוא לחיות בצמצום, כי גם זה אינו כלל מתפקידי, ובפרט ע"פ מאמר חז"ל הידוע שלא הי' העולם ראוי להשתמש בזה כ"א בזכות זה שמוכרח הזהב לבנין בית המקדש, ועד"ז הוא גם בהנוגע לכל בית בישראל שעליהם נאמר, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א מישראל, שכל מציאות הרחבה שישנה בעולם הי"ז בזכות זה שראוי' היא בכל בית בישראל, אף שכמובן צ"ל זה מבלי רדיפה אחר גשמית והרחבה גשמית אבל עצם הענין צ"ל כן, ועי"ד דברי הרמב"ם סוף הלכות תשובה וסוף הלכות מלכים בהנהגה דימות המשיח בהנוגע לגשמיות.

מה שכן היתה כוונתי הוא לעורר על ההתעסקות במוסד חב"ד אשר במחנם הטי', שדעתי מוחלטה בזה, שזהו הצנור גם לפרנסה בגשמית לאנ"ש אשר שם ולאידך גיסא על הכרח מיעוט הדאגה בהנוגע לפרנסה, אף שכמובן צריכה להיות ההשתדלות בזה, אלא שלא באופן של דאגה, כ"א אדרבה מתוך חוזק הבטחון בהש"ת הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, שאז העשי' פעילה יותר ומצליחה יותר, ולא עוד אלא שגם מוסיפה בבריות הגוף ותגובתו על המצב מסביב לו וההשתדלות בענייני פרנסה בפרט, משא"כ הדאגה לפרנסה ובאופן וכו'.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יהי' כאופן דהוראת ימי חנוכה דאזלינן מנייהו דמוסיף והולך באור, הנה כן יהי' גם בעניינים הכלליים ובעניינים הפרטים ויבשרו טוב בטוב הנראה והנעלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרכז

ב"ה, ו' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

לכבוד הנהלת מוסד בית רבקה
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מעותק בזה נוסח המברק-טלפונית שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח:

ברכתי לכל המשתתפים בחגיגת בית רבקה במאנטרעאל. יהי רצון
שתהיי החגיגה בהצלחה ותביא לביסוס ולהתפתחות המוסד הקדוש למילוי
מטרתו תפקידו לחנך ולהעמיד דור בנות ישראל, שכל אחת נקראת בת שרה
רבקה רחל ולאה, מתאימות לשמן אשר בנו ותבנינה בית ישראל.

בכבוד וברכת הצלחה

מנחם שניאורסאהן

בודאי יודיעו לכאן הנעשה וכל המפרט הרי זה משובח.

בכבוד ובברכה.

מוכיר

ו'תרכח

בי"ה, ששי בטבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מבי' טבת, בו כותב אודות התפלה שלו ומצב רוחו
הקשור בזה, ואיך שזה פועל צמצום הפרנסה שלו וכו'.

והנה שמענו איזה פעמים סיפור מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, דמנהג חסידים הראשונים, שהיו מחלקים התפלה לכמה חלקים,
ז.א. שבכל פעם ופעם היו כמובן מתפללים כל התפלה, אלא שההתבוננות
בעניינים ובכוונות פירוש המלות או ההסבר בהם, היו מחלקים לכמה ימים
באופן שבמשך כשבוע ושבועים היו גומרים פירוש המלות פעם אחת ואחר כך
חוזר חלילה, ולכן גם הוא יעשה באופן הנ"ל, ובמצבו הנה יסדר אשר בימות
החול יהיי זמן תפלתו בבקר לערך שתי שעות מתחלתה ועד סופה.

במ"ש אשר לפעמים שונה וכופל תיבה אחת. — העצה היעוצה לזה הוא
להתפלל מבפנים הסידור, ובלא"ה נכון הדבר, ועצה לכמה עניינים.

תקותי שבכל יום חול קודם תפלת השחר מפריש איזו פרוטות לצדקה,

ו'תרכח

מחלקים לכמה ימים: ראה גם לקמן אגרת ו'תרכז.

קכז

אדמו"ר שליט"א

וכן אשר אחרי התפלה וגם בש"ק ויום טוב שומר על השיעור תהלים חדשי – כמו שנחלק התהלים לימי החדש – לאומרו, ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המוזוות בדירתו, שתהיינה כולן כשרות כדין.

כן מהנכון אשר ילמוד בעל פה בספר תניא קדישא מהתחלת פרק מ"א עד לעמוד ב' תיבת המלך, וכשיתבונן בתוכן הענין אשר ה' נצב עליו, והוא עצם הטוב, והבטיח אשר הבא לטהר מסייעין אותו, וחאדם כאשר מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, בטח שהדאגות תתמעטנה ותופחתנה עד שתבטלנה כליל, והרי נצטוונו לעבוד השי"ת בשמחה ובטוב לבב דוקא כמבואר בכו"כ מקומות.

כיון שכותב אלי תקותי, שיש לו קביעות עתים גם בלימוד תורת החסידות שהיא המביאה חיות ושמחה גם בחלק לימוד הנגלה דתורה ובקיום המצות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרכט

ב"ה, ששי בטבת, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת רשת אחלי יוסף יצחק ליובאוויטש
אשר באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נתקבל לכאן הערה מאנ"ש אשר באה"ק ת"ו, שכיון שאחדים מבתי ספר הרשת נמצאים בריחוק מקום ממקומות המרכזים באה"ק ת"ו, וישנם קישורים מיוחדים בקשר עם שנת השמיטה,

מהדרוש [ואפשר עוד יותר מדרישה], אשר מזמן לזמן יביאו להם מהאוכלין וכ"י ע"י טנדר וכיו"ב ולא יוזקקו לנסוע משם ולבזבז זמן ומרץ וטרחה בהשגת המצרכים, שבדאי עולה גם ביוקר יותר. כיון שאין ידועים כאן פרטים עדיין, לכן אין להורות על זה בפרטיות אבל בכללות ההצעה נכונה ביותר ומכמה טעמים.

כפי שכותבים הנ"ל אין הכונה שיתנו להם המצרכים חנם כ"א שהטרחא בהנוגע להשגת המאכלים וכו' והבאתם למקום הרחוק תעשה בסיטוניות, ובטח יודיעו עדי"ז ותי"ח מראש.

בכבוד וברכה.

מזכיר

הפרי"כ ע"ד האסיפות בהשתתפות הרה"ג והרה"ח וכו' וכו' גאראדעצקי שי' - נתקבלו.

ו'תרל

ב"ה, ו' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה משה חיים אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מנר החמישי.

במ"ש אודות הרה"צ הרה"ח והרה"ג וכו' ר' שמרי' נח שניאורסאהן
מבאברויסק.

מה שנודע לי: שמו הי' כנ"ל, הי' בן בנו של אדמו"ר הצמח צדק, ויום
הסתלקותו הוא ט"ו טבת תרפ"ג ומנ"כ בבאברויסק, נכדיו שליט"א הדרים
עתה באח"ק ת"ו בתל אביב, מכינים להו"ל בדפוס שו"ת ממנו וכן מאמרים
דרושים בתורת החסידות.

במ"ש אודות הרה"צ הרה"ח והרה"ג כו' הרש"ז מקאפוסט, עיין בספר
בית רבי חלק ג' סוף פרק ח' [שמחבר הספר הכיר הנ"ל אישית], וז"ל "נשא
את שמו הקי' של רבנו הזקן נ"ע (כוונתו לבעל התניא) ושל זקנו הרה"ח ר'
שלמה פריידעס זלה"ה, בכ"מ הי' חותם רק בשם אחד שלמה זלמן או ש'
זלמן, במקום אחד ראינו חתימתו כזה שלמה ש' זלמן", והסתלקותו כ"ז

ו'תרל

מו"ה משה חיים אפרים: בלאך, בראנקס.

קכט

אדמו"ר שליט"א

אייר תר"ס ומ"כ בקאפוסט, בנו יחידו הווי"ח אי"א נוי"נ מו"ה יהודא ליב, לא
נהג ברבנות כלל ופרנסתו הי' במסחר.

בפ"ע נשלח לכי קובץ "היום יום" אשר בתחלתו נדפס סדר שלשלת
היחס של הנ"ל משפחת אדמו"ר [בעל] התניא בכלל.

בכבוד וברכה.

ויתרלא

ב"ה, ו' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת
שמים מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מנר החמישי.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרף לו מתאים לתוכן
כתבו.

ובמה שהעיר בתורה אור, וישב כ"ט ד' ד"ה ומעתה נבוא לבאר, שריבוי
מתנות מועילה להמשיך או"א"ס ב"ה למטה בכל הקרבנות דלאחרי זה,
והוקשה לו איזה ריבוי דקרבנות שייך לגבי המשכת או"א"ס, אשר כולא קמיי
כלא.

וכבר ידוע בכמה מקומות בתוה"ק בכגון האמור, ובכללות עבודת
האדם, שאין מספיקה עבודה דבכל לבבך ובכל נפשך וצ"ל דוקא בכל מאדך,
ובא"ל נקרא זה אין עושים רצונו של מקום (ברכות ל"ה ע"ב) כי דוקא
המאד של האדם — ממשיך המאד דלמעלה, וכמבואר בכ"מ, שהרי זוהי

(*) עיי"ש בתו"א לפני ד"ה הנ"ל.

ויתרלא

מרה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים: סגל, תל אביב. אגרות מספות אלי' — לציל ח"ז ר"שיג,
ובהסמך כהערות שם.

מדתו של הקב"ה שהיא — מדה של הקב"ה כנגד מדה של האדם, ועד"ז הוא בהאמור שכשמוסיפין ומרבין בעניי האדם מוסיפין מלמעלה על ההמשכות מלמעלה שעל דרך הרגיל.

ובשאלתו, מה יתרון בד"כ בקרבנות הנשיאים שנקרא מתנה מרובה — הרי מבואר הענין בד"ה הני"ל, קערות כסף פרים וכבשים ועתודים, וראה בכל ענין זה גם בלקו"ת לרבנו הזקן ס"פ נשא, עוד פרטים בהריבוי דמתנות הנשיאים.

בברכה לבשו"ט.

ו'תרלב

ב"ה, ז' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה גרשון מענדל שי
וזוגתו הרבנית תחי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם, בו כתוב ר"פ מפעולותיהם במשך ימים שעברו, ובטח במכתבם הבא תהיינה גם הנקודות של השקו"ט בינם ובין הבע"ב שי, ובהמשכה שלהן מהכח לפועל ואופן פעולתם בקהלתם עתה.

ויהי רצון שיהי כל זה בהצלחה גדולה ובעבודה מסודרת בהנוגע לאנשים נשים וטף, והרי זכות הרבים מסייעתם, וברכות רבותינו נשיאנו — יצוקללה"ה נב"מ זי"ע.

בודאי מתעניינים ג"כ ע"ד האפשרויות לפרסם במכ"ע הנקראים מאחב"י, איזה סיפורים בעניי יהדות וחסידות וכו' — מובן שצריכים להיות בהעתקה מתאימה לאופי הקוראים של כל עתון ועתון בפרט.

בברכה לבשו"ט מתוך שמחה וטוב לבב,

מ. שניאורסאהן

ו'תרלב

דפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 483 הוושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרה גרשון מענדל שי: גרליק, מילט. אגרות מספות אליז — לעיל ו'תרד, ובהנסמן בהערות שם.

קלא

אדמו"ר שליט"א

ו'תרלג

בי"ה, ח' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים עוסק בצ"צ
מורי"ה נפתלי שיי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מגי' טבת, ולפלא שאינו מזכיר מקבלת מכתבי מענה על
מכתב[ו] הקודם.

בו כותב אודות ארגון טיול עוה"פ בחוה"פ הבע"ל שע"פ התכנית יאריך
כיומים, אבל מקוה שזה יסייע להפצת השיחות לנוער וכן הפצת הענין בכלל.

והנה בכלל לדעתי טיול בימי הפסח, קשור בקישורים ביותר, מפני
ההידורים דעניני הפסח, וכיון שכתקנתו ישתתף בזה מספר גדול של נוער,
ה"ז עוד מקשה על האמור, ובפרט בשנת השמיטה שלכן באם יוחלט לסדר
עוה"פ טיול, יש להתענין שיהי' לא בימי הפסח.

בעצם השאלה, הנה בטח ישנו כבר סיכומים מתוצאות הטיול הקודם
או עכ"פ צריך לעשות סיכום זה, ובטח יודיעוני ואז יהי' מקום לחוות דיעה
בזה.

במ"ש אודות השיחות לנוער, כמדומה כבר נשלח לו בזה מכתב
מהמלי"ח.

ואשרי חלקו שעומד בראש מפעל זה, אשר בלי ספק מביא לקירוב לבם
של כו"כ מבני"י לאבינו שבשמים לתורתו ולמצותיו, וגודל הענין אין די באר,
ובפרט ע"פ פתגם רבנו הזקן אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את ה'
אלקיך [שאהבת השם הרי היא יסוד ושרש לכל המצות, שהרי האהבה היא
יסוד ושרש לכל רמ"ח מ"ע שבהן גם מצות יראת ה' יסוד ושרש לשש"ה
מלי"ת].

ו'תרלג

מורי"ה נפתלי שיי: קראוס, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז רעה, ובהנסמן
בהערות שם.

קלב

אגרות קודש (ו'תרלג)

ואכפול ברכתי שהוא וזוגתו תחיי יגדלו את בתם תחיי לתורה ולחופה
ולמעשים טובים מתוך בריאות הנכונה והרחבה בכל עניינם.

בברכה לבשו"ט.

ו'תרלד

ב"ה, ח' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"צ הרה"ח בנשי"ק וכו'
מו"ה משה שליט"א הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הראשון, וכמדומה שימים אלו נשלח
לכת"ר מענה מהנהלת ישיבת תומכי תמימים.

בהזדמנות זו, אאשר קבלת ספרו אשר דת חלק ו', ויהי רצון אשר עוד
רבות בשנים ירבה חיילים לאורייתא ויהי רצון שיוסיף בזה בהנקודה
התיכונה ע"ד גודל ההכרח על כאו"א מבניי ללמוד פנימיות התורה שבדורנו
נתגלתה בתורת החסידות, וההדגשה בזה על הענין דלימוד באופן דהשגה
והבנה, וכדין לימוד תורה שבע"פ שנחשב ללימוד דוקא באם מבינים
ומשיגים, יעוין מג"א שו"ע או"ח סי' נו"ן, הובא בלקו"ת לרבנו הזקן בויקרא
ד"ה לא תשבית (ה, ב), וכבר מפורסמים דברים חוצבים להבות אש מהרח"ו
בהקדמתו לשער ההקדמות, ומבוארים הענינים בארוכה לאדמו"ר מוהרש"ב
בקונטרס עץ חיים שלו, ובדאי שלדכוותי אין הענין דורש אריכות כלל וכלל.

בכבוד וברכה.

ו'תרלד

מ"ה משה: עפשטיין, תל אביב.

קלג

אדמו"ר שליט"א

ו'תרלה

בי"ה, ח' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ וכר'
מו"ה אברהם זושא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ עם המצורף אליו.

ובעת רצון יקרא על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
בג"מ זי"ע.

ויחי רצון שכיון שנמצאים הננו בחדש טבת, עליו נאמר בדרז"ל, שהגוף
נהנה מן הגוף, וכמדובר בהתועדות [שכמדומה ה"י כת"ר נוכח בה], ע"פ
דרז"ל, אחשוורוש זה הקב"ה, שאחרית וראשית שלו, ואסתר זהו כנס"י בני
ישראל שבכל דור, הרי יקוים בפועל, שעצמותו ומהותו ית' יהנה כביכול
מהגוף ועניניו של כאו"א מבניי כפשוטו, ועיין ג"כ שיחת כ"ק אדמו"ר
(מוהרשי"ב) נ"ע בתורת שלום (שמח"ת תרס"ט) עמוד קי"ח ואילך, בענין
עצמות האט צו טאן מיט גוף, שכל הנ"ל הוא עוד מוסיף בפסק דין הרמב"ם
היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא.

וי"ל שזהו ג"כ ענין דויגש אליו (אליו ולא למדותיו) יהודא וגו' וכמבואר
בדרושי תו"א על כתוב זה, מעלת הדומם והמעשה והגוף.

בברכה לבשו"ט בעניני בריאות הגוף ובעניני בריאות הנשמה שלו ושל
כאו"א מב"ב שיחיו.

ו'תרלה

מרה אברהם זושא: זיסקינד, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ו'תר, ובהנסמן
בהערות שם.
בזוש טבת: ראה גם לעיל אגרת ו'תריט, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תרלו

ב"ה, ח' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה טובי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאי טבת.

ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן
כתבו.

ותעמוד לו בכהנ"ל זכות התעסקותו בהפצת המעיונות חוצה, וכמבואר
במ"א אשר החוצה מתחיל למטה מחו"ב [דמוחין כשהן לעצמן] וכן מדרגא
לדרגא עד חוצה במובן הכי פשוט, ואשרי חלקו אשר החוצה שלו, הם אברכי
ישיבה, אבל לאידך גיסא זהו מוסיף בהאחריות, שהרי בהשפעה מתאימה
עליהם יש לעשות מכאו"א טופח ע"מ להטפוח ולמשפיע בסביבתו במשך
הזמן. ועיין תוספתא עדיות ספ"ג בגודל ענין דתלמידי תלמידיו, וק"ל. ויהי
רצון שיתעסק בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב ובאופן דופרצת ימה
וקדמה וצפונה ונגבה ועד לנחלה בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרלו

נרפסה בלקו"ש ח"כ ע' 612 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מרה טובי שי: בלוי, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ו ה'תתקפו. ובהנמטן
בהערות שם. לקמן ר'תחת.

קלה

אדמו"ר שליט"א

ו'תרלז

ב"ה, י"א טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' טבת.

לאחרי כל החשבונות, חשבונו של עולם וכו' הנה סו"ס מסיים במכתבו
בהנוגע לשכירות ושהוא בע"ח בדאלארען וכו'!

והאומנם גם לדעתו יש להרעיש עולמות על ענינים כאלו! ובפרט
שבהשתדלות קצת יסלק החוב שלו בגשמיות ובהשתדלות קצת יותר בידו
לסלק גם החוב שלו ברוחניות [שהרי כשאדם מקדש עצמו מעט מלמטה
מקדשין אותו הרבה מלמעלה], ואם כן הכל כמונח בקופסא, ורק שצריך הוא
לפתוח הקופסא, ומספיק פתח כחודו של מחט ואז יפתח השי"ת כפתחו של
אולם.

במ"ש שאין יודע מה מטרתו. — כבר הודיעו רז"ל במשנתם, שנברא
לשמש את קונו, אלא שכמה אופנים בזה, ומה איכפת לו אם יעשה זה ע"י
קירוב לבם של התלמידים שלו לאבינו שבשמים וע"י שיהי שליח לתפלות
בניי וכו' ובלבד שימלא התפקיד במנוחה ושמחה וטוב לבב.

ויהי רצון שלא יחפוץ איינרידין ז"ך, שהענינים מבלבלים אותו, כי אין
בלבולים ורק מחכים שיפתח כחודו של מחט ואז יהי כנ"ל.

נהייתי מהדו"ח מבקורו עם התלמידים שלו, ויהי רצון שע"ד האמור
לא יסתפק במעמדו כי אם יתפשט בדרכי נועם, ואין לך דבר העומד בפני
הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ו'תרלח

ב"ה, י"א טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מחמישי בטבת, בו כותב, כי זה מזמן אשר נפש עם
עלמה וכו' וכבר נתדברו לחתונה ואפילו למועד החתונה, ולאחרי זה חזרה בה
מדברי ונפרדו וכו'.

וכנראה מדבריו, שלא הי' ביניהם גם קישורי תנאים, כן אין ברור כ"כ,
אם אחותה הבכירה של העלמה האמורה, כבר נשתדכה בינתיים, ואם לא
היתה מחילה בפה מלא או כמו שכותב שאמרה לאחותה שלא לחכות עלי'
וכו'.

ובהנוגע לפועל, באם אחותה הבכירה של הנ"ל השתדכה או שעכ"פ
תמחול בלבב שלם, אזי כדאי להוסיף שם למי שהיא מהאמהות, כי רואה אני
במכתבו ששם אם העלמה ושם אמו שוה הוא . . . ולאחרי זה לבוא עוד הפעם
בדברים עם העלמה, כיון שהטעם להפרידה שנתנה, קלוש הוא מדי.

עוד נקודה בהאמור וגם היא עיקרית היא, בעת שדברו בהנוגע להקשר,
באם הסכימו גם יחד שיבנו ביתם על יסודי התורה והמצוה בית מסורתי,
וכנ"ל זהו עיקר להצלחת השדוך.

כיון שככתבו במכתבו תפקידו לפקח על הכשרות ב. . . רצוני לקוות,
שלא רק עושה את זה ככל הדרוש, אלא ככל יכולתו מכניס לתפקידו גם
ההשגחה על הכשרות דמוה ולב של העולים, ולא רק על כשרות המאכלים.
כוונתי בהנוגע להנהגה כללית של המקומות בהם נמצאים העולים, בית
הכנסת וכו' ועניינים של חינוך שם, קישור עם היראים לדבר ה' בסביבות
מקומות אלו, ובודאי שלהנמצא במקום – עוד כמה דרכים לפעול בכיוון
האמור, והרי גם זה ישמש צנור וכלי לתוספת בברכות השי"ת בהמצטרך לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ו'תרלח

ההשגחה . . דמוה ולב: ראה לעיל ח"ב אגרת ד"ט, ובהנמקן בהערות שם.

ו'תרלט

בי"ה, י"א טבת, תשי"ט

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 13/12, אין וועלכען איר באשרייבט די פערשידענע אומשטענדען וואס איר און אייער מאן ש"י זיינען דורכגעגאנגען און מאכט א סך הכל, אז עס איז שטענדיג געווען ניט גוט און איצטער אויך ניט גוט וכו', און פון דעם איז פארשטענדליך אייער אויסקוק אויף דער צוקונפט.

עס וואונדערט מיר, אייער אויספיר צו אזא סך הכל, ווען איר אליין שרייבט דאך, אז פון דער גאנצער משפחה, זיינען פארבליבען נאר געציילטע און איר צווישען זיי, אויך שרייבט איר וועגען פערשידענע פעלער/אפטיקייט און מחלות וואס מען איז אדורכגעגאנגען, אויך וועגען אייער מאן ש"י שרייבט איר, אז מען האט זיך ניט פארגעשטעלט וכו' און ער האט געטאן אין ענינים וכו', און איר געפינט זיך ביידע אין א דירה וכו'.

איז אריינקוקענדיג אין דעם אלעם, וואס עס טוט זיך, און ניט נאר אויסערליך נאר וואס עס טוט זיך אין הויז, היתכן, אז דער סך הכל איז דער וואס איר שרייבט!!

פארשטענדליך, אז מען דארף בעטען בא השם יתברך עס זאל זיין בעסער און נאך בעסער, ווארום ער איז דאך דער עצם הטוב, ומטבע הטוב להיטיב, אבער מען דארף אויך ניט איגנארירען די חסדים פון השם יתברך וואס מען האט שוין געזעהן, און בפרט אז ווי איר שרייבט אז מען האט געזעהן חסדים גלויס, און אפענע נסים.

אך וויל אונטערשטרייכען, אז איך מיינ ניט צו זאגען מיט דעם אז מען דארף ניט אריינקוקען אין דעם וואס מען דארף, און מיינ אויך ניט צו זאגען, אז עס פעלט אייך ניט אין ענינים עיקרים הנ"ל, איך וויל נאר באטאנען דאס גוטע, און גוט אין דער גרויסער מאס, וואס איר און אייער מאן האבען געזעהן אפילו מיט די פליישגע אויגען.

נאך א נקודה אין דעם (און וועלכע איז ניט ווייניגער וויכטיג), וואס ערקלערט אין תורתנו הק', אז די מאס ברכות פון הקב"ה ווענדעט זיך אין א

געוויסער מאס, ווי דער מענש נעמט זיי אויף, און אויפפירונג אין איינקלאנג מיט דעם און אנערקענונג פון די חסדים, פארגרעסערט דאס דעם צנור והכלים אויף צו באקומען זיינע חסדים בעתיד הקרוב ובעתיד בכלל.

פון די עצות היעוצות צו דעם, ווען מען וויל באקומען א הוספה אין די ברכות פון השם יתברך, איז צו טאן א טובה א צווייטען אידען בגשמיות אדער ברוחניות, און אזוי ווי אין געבען צדקה גשמיות נויטיגט זיך יעדערער, ד.ה. אז יעדערער האט א מעגליכקייט אין דעם, אזוי אויך איז אין טאן א טובה ברוחניות, און וואס מער מען גיט צו אין דעם, איז אויסער וואס מען איז מקיים א ציווי פון תורה, ואהבת לרעך וואס רבי עקיבא זאגט אויף דעם אז עס איז כלל גדול בתורה, און וואס דאס גיט צו אין די ברכות פון השם יתברך, קומט דא אויך צו דער ספוק נפשי, וואס מען זעהט פרי טוב בעמלו, און וואס דאס ווירקט דירעקט און אומדירעקט צום געזונט בעסערונג און אויף דער אפשטאנונג השקפה פון דעם אלעס וואס עס ווערט געטאן אין זיך און ארום זיך, ויהי רצון איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות בכל הנייל.

מען האט געדארפט בודק זיין די תפילין פון אייער מאן און אויך די מזוזות בא אייך אין דירה, און איר זאלט אפהיטען דעם גוטען מנהג פון בנות ישראל, צו געבען אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קלט

אדמו"ר שליט"א

ו'תרמ

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הששי, בו כותב ר"פ מאשר עבר עליו, ומסיים
אשר רוצה הוא לחזור לדרך היהדות.

ואשרי חלקו אשר החליט לטוב האמיתי, טוב הן בגשמיות והן
ברוחניות, שיחי' באורח חיים ע"פ הוראת תוה"ק תורת חיים, ובטוח הוא
ע"פ מרז"ל אשר אפילו כשאדם מקדש עצמו מעט מלמטה, מקדישין אותו
הרבה מלמעלה, ובפרט כשיוסיף בפעולות האמורות מצדו.

ומ"ש שיש כאלו הצוחקים וכו', מהנכון אשר לא יכנס עמהם בכל
וויכוח כלל וכלל, כי לפעמים אלה הצוחקים, הסיבה היא שחשים הם בנפשם
פנימה, שאין הנהגה שלהם כדבעי, שהרי אבותיהם ואבות אבותיהם, במשך
של שלשת אלפים שנה ות"ק שנה הולכים הם בדרך התורה והמצוה, ורק הם
נטו מזה, וחשים, ואף שלפעמים אין מבינים זה בשכל, שהנטי' היתה משום
שלא רצו להלחם נגד היצר, ומנסים לכסות על הרגש זה ע"י צחוק ולעז' וכו'
ורואים במוחש אשר כשאין נכנסים לוויכוח והולכים בדרך התורה והמצוה
מבלי לשים לב להלועגים, הרי סו"ס גם הלועגים והצוחקים מפסיקים את
זה, ומתקרבים גם הם צעד אחר צעד לתורה ולמצותי' עליהם נאמר וחי בהם.

תקותי שנפגש לפעמים קרובות עם צעירי אגודת חב"ד שמזכיר במכתבו
ומשתתף בהתועדות שלהם ועל כגון דא נאמר איש את רעהו יעזורו.

בקשר עם מצב הכספי שיש לו חובות.

הנה בכל יום חול קודם תפלת השחר יפריש איזו פרוטות לצדקה ומה
טוב גם לפני תפלת מנחה, וישמור על התקנה לאמר בכל יום אחר תפלת
שחרית השיעור תחלים חדשי – כמו שנחלק התחלים לימי החדש –
ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרמא

ב"ה, יב טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת את"ה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבם מז' טבת, עם המצורף אליו, כן נתקבל ימים
אלו טופסים אחדים של המאמר אמר רשב"י ועלון הסברה.

ולפלא קצת שעלון ההסברה לא הוגה כל צרכו, ולדוגמא שנת הולדת
הצ"צ תקמ"ח, וצ"ל תקמ"ט, ועוד. ואף שלכאורה דבר קטן הוא, עכ"ז בענין
של ד' עמודים המתחלק באלפים טופסים, מובן שצריך להשתדל בתקונו
ושיפורו במדה הכי גדולה, וק"ל.

כבר כתבתי במכתבי לצעירי אגו"ח, שמכבר בא הזמן שפעולות אג"ש
בכלל וביחוד דתלמידי תו"ת, לא תהיינה בסוג של חרישה זריעה ונטיעה, כ"א
גם בגדר קצירה וראי' פרי טוב בעמלם, בדברים וענינים של תומ"צ. ולא
אכפול כאן הדברים כיון שמובנים הם, ולא באתי אלא להדגיש השייכות
אליהם (לא גם אליהם, שהרי הם מעסקנים הפועלים בזה, וק"ל). ואין לך
דבר העומד בפני הרצון. ובפרט ע"פ הידוע פסק בית דין של מעלה, אשר בגלל
המסירות נפש הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של
מעלה אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו
והולכי בעקבותיו על העליונה.

בברכה להצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תרמא

את"ה: איגוד תלמידי הישיבות.

וצ"ל תקמ"ט: ראה מ"ש בהערות ובאורים (אהלי תורה) גליונות תקיא (ע' 28-35): חקיב (ע'
26-31).

כבר כתבתי: לעיל ח"י אגרת ו'רסה.

קמא

אדמו"ר שליט"א

ו'תרמב

בי"ה, י"ג טבת, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ מו"ה מיכל יהושע שי

שלום וברכה!

דרשתי לשלומו אצל אחיו שי ולמצב בריאותו והעיקר למצב רוחו, ותקותי שלעת קבלת מכתבי כבר באה הטבה ממשית. ובפרט בידעי חבתו לארצנו הקדושה, תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, הרי בודאי שאוירא דארץ ישראל צריכה להשפיע עליו בכיוון הרצוי, לא רק בבריאות ותוספת כח בהנשמה אלא גם בבריאות ותוספת כח בגוף, שהוא בהא תליא. ויונעם לי לקבל בשורות טובות ממנו בכל האמור.

בטח למותר לעוררו, ביחוד בשים לב לקישור שבין בית הדפוס שלהם פה עם ענייני הדפוס דליובאוויטש, שמהראוי וגם נכון שיבקר את בית הדפוס שהוקם בכפר חב"ד, נוסף על בקוריו במוסדות חב"ד האחרים. ולבד עצם הענין, הרי בלי ספק יוכל להביא למוסד חדש זה בכפר חב"ד תועלת גדולה בעצה והוראה וכו' ובפרט אשר בית דפוס זה הוא בהתחלתו ומי כמוהו מומחה ובעל נסיון במקצוע זה.

מטובו למסור פ"ש לכבוד אביו שי אף שאיני מכירו אישית.

ואחכה לבשורות טובות בכל הני"ל.

בברכה לבשו"ט מתוך שמחה וטוב לבב.

ו'תרמב

מ"ה מיכל יהושע: שוליינגר. אגרת נוספת אליי — ח"כ ב'תתפז.

ו'תרמג

ב"ה, י"ג טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו שסיים לכותבו זאת חנוכה
ונתקבל זה עתה.

בו כותב ר"פ מעבודתו בקדש חינוך על טהרת הקדש בישיבה וכן בחברת
נשים שלומד לפנייהם.

ובודאי שגודל ערך ההתעסקות האמורה אין צריכה לביאור, שהרי
מפורש הדבר בתורה"ק תורת חיים בכמה מקומות, ובודאי גם זוגתו תחי'
יודעת ע"ד האמור, כיון שכותב שמסכמת על כמה פרטים מעבודתו, ומסיים
במכתבו שלימוד האמור יש טענות עליו, שמקדיש זמן יותר מדי לעבודה
האמורה, וזה נוגע בשימת לב הדרושה לילידיו ש"י וכן בעניני הבית בכלל,
ושואל דעתי בזה.

והנה בכלל מובן וגם פשוט, שאי אפשר לקבוע מסמרות, ז.א. הנהגה
קבועה לכל יום ויום, כיון שהענינים משתנים, ובקשר עם זה גם האחוריות
משתנות הן בהנוגע לענינים הצבורים והן בהנוגע לעניני הבית.

אבל פשוט שעל האדם להקדיש מזמנו גם לעבודת הצבור, אפילו אלו
שצריכים הם להקדיש כמה מזמנם לעניני הבית, ובנקודה התיכונה חינוך
הילדים וע"פ האמור מובן שבדיוק איך לחלק הזמן בין עניני הצבור ועבודה
הפרטית,

מצריכים לזה לחוות דעת הנמצאים על אתר, כיון שהוא עצמו הכי
קרוב הוא אצל עצמו כמאמר חז"ל ולכן אי אפשר לדון באמת כפי שצריך,
וכביאור חז"ל שמפני הקורבה לעצמו, אינו נאמן על עצמו כשאומר מעלות
וגם כשאומר חסרונות, וק"ל.

שלכן יציע הענין לפני שלשה מידידיו אשר במקום, וכבר נאמר ותשועה
ברוב יועץ.

ועלי רק להכפיל עוד הפעם, אשר עבודה לטובת הצבור מוכרחת
לכאור"א, ובפרט למי שהשגחה עליונה זיכתם וכבר ראו פרי טוב בעמלם בזה.

קמג

אדמו"ר שליט"א

בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ
ישמור עליהם מכאן ולהבא, וזוגתו תחי' תשמור על מנהגן הטוב של בנות
ישראל, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.
בברכה לבשו"ט.

ו'תרמד

בי"ה, י"ג טבת, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת הערב שערי חסד שע"י
צעירי אגודת חב"ד בעיה"ק ירושלים ת"ו
הי עליהם יחיו

שלום וברכה:

בעתו קבלתי מכתבם למלאות שנתיים ימים לקיום הישיבה, ואח"כ
קבלתי בנועם הידיעות ע"ד הכינוס שעשו מכל תלמידי ישיבות הערב
והבחינות, שנערך בימי החנוכה.

והנני שולח לכל אחד ואחד ברכתי על פי המבואר בכמה מקומות שענין
חנוכה הי' להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך, היינו שכוונת מלכות
יון הרשעה היתה לא לאסור לימוד התורה סתם, בתור חכמה, אלא להשכיח
תורתך דוקא, תורת ה' תמימה, וכן בנוגע קיום המצוות שלא נתכוונו לקיום
המצוות השכליות אלא דוקא החוקים שאין בהם טעם, וגם אלו לא הי'
איכפת להם אילו לא היו חוקי רצונך דוקא, רצון הבורא. ועל ידי המסירות
נפש של בני ישראל, אנשים נשים וטף, נמסרו רשעים ביד צדיקים וודים ביד
עוסקי תורתך, ונתוסף יום טוב בישראל להודות ולהלל לשמו הגדול, ובאופן
דמוסיף והולך להאיר חשכת הגלות על ידי נר חנוכה והלכה כבית הלל. ועל פי
מה שנאמר נר הוי' נשמת אדם, שכל יהודי הוא נרו של הקב"ה ותפקידו,
כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, להאיר חלקו בעולם, ולא רק נפש
הבהמית שלו, אלא גם בסביבתו ומחוצה לו, כענין מצות נר חנוכה על פתח

ו'תרמד

תפסה בלק"ש ח"י ע' 296 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ביתו מבחוץ, יהי רצון שיקויים כל הנ"ל בכל אחד ואחד מכם באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

בברכה לבשורות טובות בכהנ"ל.

מובן שכל האמור שייך ומופנה גם לחבריהם שליטי"א אשר בשאר סניפי ישיבות הערב. ובטח ימסרו להם הדברים, והעיקר – ישמשו להם דוגמא חי לתלמיד טוב ומצליח, מתאים לתקות וכוונת רבותינו נשיאינו וצוקללה"ה נבי"מ זי"ע.

ו'תרמה

בי"ה, י"ג טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מצום העשירי, יהפך לששון ולשמחה בקרוב, בו כותב ע"ד לימודו עם כתת תלמידים דשיבת תומכי תמימים ב. . . ואשר בשביל זה כמעט לא למד כלום בשביל עצמו.

ומובנת התמי' הכי גדולה, הכי לימוד עם כתת תלמידים שוללת אפשרית לימוד בפ"ע, ובפרט שכותב שהם צעירים, שחכנה ללימוד, אף כי מוכרחת היא לכל לימוד וכידוע מרז"ל [וכנודע מרבותינו נשיאינו ואפילו לאמירת מפטיר וכיו"ב], אבל הזמן הדרוש על הכנה מתאימה בהנ"ל, מצער היא בכמות, והלואי שילמוד כל הזמן הפנוי מלימוד עם התלמידים, בשביל עצמו.

בגוף השאלה, אם ימשיך ללמוד, הרי זה תלוי בהתוצאות: אם הצליח בתלמידיו מובן שיש להמשיך בזה, והשי"ת ינחהו בכל האמור בטוב לפניו בכל הפרטים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
מוכיר

כיון שאדם קרוב אצל עצמו, מובן ג"כ, שבהערכת תוצאות הנ"ל, יסמך על הנהלת תו"ת.

ו'תרמו

ב"ה, ט"ו טבת, תשי"ט
ברוקלין.

מרת זלטה תחי'

ברכה ושלוש!

נאך א ליינערן איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון יו"ד טבת,
יהפך לששון ולשמחה בקרוב, מיט דאס בייגעלייגטע פוטו פון סמינר ובית
ספר מקצועי.

און השם יתברך זאל העלפען אז מתוך שמחה וטוב לבב זאלט איר ניט
נאר פארזעצן די העכסט וויכטיגע ארבעט נאר אויך צוגעבען אין דעם און
איינווירקען אויף דער אומגעבונג אז אויך זיי זאלען אזוי טאן און אלץ אין א
שטייגענדער מאס, און זיכער איז איבעריג צו מאריך זיין אין דער וויכטיקייט
פון דעם, און זיכער איז אויך איבעריג צו מאריך זיין וועגען דעם גרויסען
וואונדער און צער, וועלכעס פארשאפט דא די ידיעות פון דער "פאָרעווער"
באציהונג פון פילע מאניש'ס צו דעם מוסד, ניט קוקענדיג אויף די מערערע
שיחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע וואס מען האט
געהערט מינדלעך און אויך איז דא אין שריפט, וועגען דער העכסט
וויכטיקייט פון אזעלכע מוסדות.

ויהי רצון אז ווייניגסטען פון איצטער אן און ווייטער זאל מען מערער
טיפער אריינטראכטען זיך אין די אויבען דערמאנטע שיחות און אין [א] אופן
אז דאס זאל בריינגען צו מעשים בפועל אין דער גרעסטער מעגליכער מאס,
ווארום עס איז פראן די פולע מעגליכקייט און עס פעלט נאר ליידיגער דער
ווילען, ווי דער באוואוסטער ווארט, דו קענסט נאר דו ווילסט ניט (מאזשעס
דאָ ניע חאטשעס).

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט אויף
דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, און דער זכות
פון אייער ארבעט פאר די אויבען דערמאנטע מוסדות זאל ביישטיין אייך און
אייערע ב"ב שיי' צו אנואגען גוטע בשורות אין דעם אלעס וואס איר שרייבט.

בברכה.

ו'תרמו

מרת זלטה תחי': אלטהויז, תל אביב. אגודת נוספות אלי' — לעיל חיי"ד הי"ה, ובהנמנ
בהערות שם.

ו'תרמז

ב"ה, ט"ו טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום 16/12, בו כותב אודות
המאורע ל"ע ול"ע שקרה לו.

ויהי רצון אשר מכאן ולהבא אך טוב בטוב הנראה והנגלה יבשר
בענינים הפרטים וגם הכללים, והרי אצל איש הישראלי הא בהא תליא,
וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כל יחיד – רבים הוא ויכול לפעול על
רבים, ובפרט בהנוגע ל"כ שכבר נסה בזה והצליח כפי הידוע לי.

במה ששואל דעתי במיוחד להמאורע האמור שקרה בדרך – ידוע
המבואר בכ"מ, אשר הענינים דעולמנו הגשמי משתלשלים מהענינים
ברוחניות, וביחוד מהענינים אשר בתורה, וכמובן ג"כ ממאמר רז"ל בראשית
רבה בתחלתו, אשר התורה היא פנקסאות ודפתראות שע"פ נבנה כל העולם
כולו ועניניו, וכל מאורע גשמי ה"ז רמז ולפעמים עוד יותר מרמז בהנוגע
להמצב ברוחניות.

ענין דרך ברוחניות הוא, כמ"ש ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט,
ז.א. התורה והמצוה בכלל, וביחוד ענין הצדקה ומשפט, ומבואר בתורת
החסידות, קשר שני הענינים שצדקה צריך לעשותה לאחר המשפט שעושה
בהנוגע לעצמו מה שייך ומוכרח לו לצרכיו, שאז מפריש חלק גדול ממנו
לצדקה, ועד"ז הוא גם בהנוגע לצדקה רוחנית, בהעריכו מעמדו ומצבו הוא,
ואיך שיכול להשפיע על הזולת בסביבתו הקרובה וגם הרחוקה, שאז מפריש
חלק גדול מזמנו, מרצו ויכולתו, לצדקה, להשפיע על הרחוקים לקרבם לחיי
עוה"ב (שזהו גם לחיי עוה"ז). ובדאי ל"כ האריכות בזה אך למותר ...

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור וכן מפרנסה במנוחה ובהרחבה
והשי"ת יצליחו.

בברכה.

ו'תרמז

המאורע: שמכונתו נהרסה בדרך.
פתגם: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תתח. ובהנמך בהערות שם.

קמז

אדמו"ר שליט"א

ו'תרמח

בי"ה, י"ז טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ולסיום מכתבו שנמצא במצב רוח ירוד ומתפלא על זה. שני העניינים תמוהים, מה שמתפלא ע"ז, והרי כותב רבנו הזקן שזהו מתחבולותיו של היצה"ר [ענין העצבות], וכותב שם בארוכה, שמזה מובן שכל מי שלא הגיע למדריגת דוד המלך [דלבו חלל שאין לו יצה"ר] חלא מנסה הלעו"ז גם בתכסיס זה, ותמ"י השני, מה שמניח (ער לאזט) להיצה"ר שיצליח ח"ו בתכסיס זה, שלא רק שמפתחו להיות במצב רוח ירוד אלא שנמצא בפועל בו, ואם לכ"א נתנו הכחות שלא להתפתות ולבטל תכסיס זה מעיקרא עאכו"כ באלו שזיכתה אותם השגחה עליונה לעסוק במוסדות הק' השייכים לעדת החסידים שנקודה הראשית בזה עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב דוקא, ואצפה לבשו"ט בכל האמור ויהי רצון שיה"י זה בקרוב ממש.

בברכה לבשו"ט.

ו'תרמט

בי"ה, י"ז טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"יב טבת.

בתמהון גדול קראתי אשר התחיל לחזור דא"ח אבל לא נתנו לו לגמור המאמר.

אשר אף שהמליצו בעד מנהג זה [בכדי שלא לבייש], גם בזה אנו אין לנו אלא הוראת נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר הורה

ו'תרמט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 521.
הוראת נשיאנו: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תתעב, ובהנמקן בהערות שם.

קמח

אגרות-קודש (ו'תרמט)

לגמור המאמר כולו (והרוצה לצאת יד"ח מנהג הסביבה – להתחיל עוד הפעם ובפעם השני' להפסיק), וחרי כמה מאלו הנמצאים באה"ק ת"ו היו גם באותו מעמד בפולין בשנת תרצ"ו, ולפלא שלא פרסמו הוראה זו, ועכ"פ כדאי לפרסמה עתה, וק"ל ...

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ו'תרנ

ב"ה, י"ח טבת, תשי"ט
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף באסטאן
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

מיט גרויס פערעגניגען האב איך געלייענט אייער באריכט און ספעציעל
אין דעם סניף פון טהרת המשפחה.

עס וואלט געווען א גלייכע זאך, איר זאלט זיך פארבינדען מיט דעם
מרכז אגודת נשי ובנות חב"ד און איבערגעבען זיי ספעציעל וועגען דער טייל
ארבעט, וואס זיכער קאן מען אין אזא אופן אדער ענליכען טאן אויך אין
פילע סניפים פון אגודת נשי ובנות חב"ד, און פון אייער פראקטיקע און
אייערע ידיעות קען מען לערנען ווי עס זאל צוגיין יעדער סניף אין זיין שטאט
צו דער ארבעט, און ווי צו פארגרעסערען די הצלחה מיט דעם אויבערשטעניס
הילף אין דעם.

השם יתברך זאל העלפען איר זאלט מצליח זיין אין דאס אויבערזאגטע,
און אזוי אויך אין די אנדערע אפטיילונגען פון אייער ארבעט, און אין אן
אופן פון מעלה מעלה, ובריאות מתוך שמחה נטוב לבב.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתרנא

בי"ה, חיי טבת, תשי"ט
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בטח כבר נתקבל מכתבי מאז, ובמענה על מכתבם מיי"א טבת, בו
כותבים ע"ד ארגון ועדים וכו', אכפול עוד הפעם אשר

יהי רצון שחפץ ה' בידם יצליח להעמיד כפר חב"ד, מיסודו ובהנהלתו
של כ"ק מו"ח אדמו"ר על יסודו ותלו, ואשרי חלקו של כל אחד ואחד
המשתתף בעניינים הצבורים של כפר חב"ד,

שהרי זהו התקשרות והתאחדות עם נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר,
אשר מה בחיים חיותו בעלמא דין עומד ומשמש אף עתה עומד ומשמש
ומעורר ר"ר על כל הלוקחים חלק בפעולותיו ועניניו,

לחוסין להם תוספת ברכה והצלחה בבריאות הגוף ובבריאות הנשמה
ובכל המצטרך להם, שנכלל בשלשה הקוים דבני חיי ומוזני, ובכולם – דוקא
רוויחי.

ויהי רצון שאף שלפעמים היתה איזה שגיאה הנה אמרו חז"ל אין אדם
עומד עליהם אא"כ וכו', ולא נתנה תורה למלאכי השרת,

ומכאן ולהבא ילך כל אחד ואחד מהם לבטח דרכו, דרך המלך מלכו של
עולם הקב"ה וצדיקים דומים לבוראם, מאן מלכי רבנן, ובאתרא דרב –
הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ומתוך שמחה וטוב לבב ובריאות הנכונה של כל אחד ואחד ובי"ב שיחיו,
יוסיפו חיילים לביסוס כפר חב"ד והתפתחותו בכל העניינים הכלליים ובכל
העניינים הפרטים הן בגשמיות והן ברחניות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

מובן שמזכותם לפרסם הנ"ל באופן המתאים.

ויתרנא

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 506 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ו'תרנב

בי"ה, כ' טבת, תשי"ט
בדוקלין.

מר ש. דרדק שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ט טבת, ותוכנו.

א) בתפלת ישתבח, מלך יחיד אל, האם בהאמור יש לצרף תיבת יחיד
לפניו או לאחריו.

מובן, שיחיד כאן, הוא: מחובר לתיבת מלך שלפניו, או שהוא תואר
בפני עצמו, ואינו נמשך לא לפניו ולא לאחריו, וכמו בברוך שאמר.

ב) בביטוי השם אדני, שישנם כאלו שגומרים בנו"ן קמוצה מבלי לבטא
את הוי"ד.

פשיטא שטעות מעיקרא הוא", ואין בזה ענין כשאלתו במכתבו מוטב
שיהיו שוגגין, שהרי בודאי כשיבארו להם טעותם, ישתדלו לתקן זה, שהרי
בידם הוא.

אנצל הזדמנות זו לעוררו על שמירת שלשת השיעורים דחומש תהלים
ותניא הידועים, אשר שמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע, אשר שוים הם לכל נפש וסגולה לכמה ענינים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

(*) נוסח האר"י "מלך יחיד תהי"ע", בהשמטת תיבת אל. וגם זה מוכיח שאין תיבת יחיד
שייכת לתיבת אל. ורבנו חזקן מפרש בנוסח האר"י "מלך זה הוא בבחי' יחיד ומיוחד כו"
(תורה אור מ, ג).

(**) ראה בפרי מגדים (שו"ע או"ח רס"ה באשל אברהם) שאדרבה, הוי"ד צריך להדגישה.

ו'תרנ"ג

ב"ה, כ' טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מצום העשירי יהפך בקרוב לששון ולשמחה, בו כותב
אשר נמצא חדש ואיזה ימים בישיבת תומכי תמימים ב... וישנם פרטים
שאינו שבע רצון מהמצב שם ומפרטם במכתבו וכו'.

ולאחרי בקשת סליחתו, ובהקדים המבואר ברז"ל, אשר אף שהיצר הרע
נקרא בשם כסיל, בכ"ז ערום הוא באומנתו איך לפתות את האיש הישראלי,
וכיון שבני אדם אין דיעותיהם שוות, מובן שלכל אחד ואחד יש לו גישה
משלו, המתאימה לתכונת ואופי איש זה,

בהנוגע לאברך שהחליט בעצמו, למרות כמה קישורים, שילמוד תורה
ביראת שמים ויעלה בקיום המצות ובהתקשרות לכל עניני התורה ומצוותיו
וגם התחיל לקיים החלטתו זו, ע"י כניסתו למחיצה, ששם היא ההדגשה על
עניני יראת שמים ולימוד פנימיות התורה, הנה מובן שבאם יגש אליו בטענה,
שיחזור מהחלטתו וישוב ח"ו למנהגו הקודם, בודאי שלא ישמע לפתויו. ולכן
מנסה באופן, שתקומו (של היצה"ר) שאולי יתפתה עי"ז, בהסבירו, שלא זה
המקום ולא זה האופן, על ידו יגיע למטרתו, ומובן שישתדל להמציא טעמים
שיש להם אחיזה בשכל, ואפשר שימצא מה כיון שאין שלימות בעולם, ולכן
כל הענינים מעורבים טוב ורע (אף שכמובן, יש בזה חילוקים מן הקצה אל
הקצה, עד שבקצה הטוב, הרע הוא רק חלק מני אלף ורובה, ובטל לגמרי, ועד
לקצה השני ר"ל, וככל שיקרא יותר היצה"ר שיצליח האדם בדרכו בו בחר,
ובהמקום בו נמצא, ומנסה להביא החלטתו לפועל, מתגבר ג"כ בפיתוייו,
וע"ז המבואר בספר התניא, שמחשבות זרות ופיתויי היצר הרע, מתגברים
בעת התפלה יותר מאשר במשך שאר היום, וק"ל.

אפשר שהטענות אודותן כותב (בחלקם עכ"פ) צודקות הן, ז.א.
שהאברכים שהם בחברותא אתו, חסר להם בהנקודות אותן מפרט. אבל משל
למה"ד לאיש סוחר לפרנסתו הגשמית, שכאשר באים לקנות סחורתו, משתדל
למצוא בהלקוחות, אותם הענינים שהם יכולים לסייע אותו במכירתו
הסחורה, ולהשיג עי"ז ריוח הכי גדול, ולא ידגיש חלק תכונות הלקוחות שהם
בסתירה לזה. ועד"ז הוא גם בנמשל, שבהתחבר האדם עם חברו, עליו להדגיש
ולהבליט ולהשתדל להגביר — חלקו הטוב של חברו ולא הצד השני.

בטוחני – שבין החברים האברכים שבישיבה, עשירות מהם, אין בהם כמה מהנקודות בלתי רצויות שכותב במכתבו אודותן, אף שכל אחד מבני האדם שאינו בשלימות, יש בהם נקודה אחרת הצריכה תקון ושפור, והעצה היעוצה – להיות למד מכל אדם, הצד הטוב שבו, ולהתקשר עם הצד הטוב שבו, ולא להיפך.

המורס מכל האמור – שעליו ללמוד בהתמדה ושקידה, ולהסתייע מהאברכים שבסביבתו בתומכי תמימים, שהם מתמידים בלימוד (אף שאין מאריכים בתפלה) בהנוגע להתמדתו, ומהאברכים המאריכים בתפלה ורגש (אף שאין מתמידים) בהנוגע לאופן תפלתו הוא וכו', והובטח כבר מרז"ל, יגעת ומצאת.

ויהי רצון ששורותי הנ"ל המעטות בכמות בערך חשיבות הענין, תפעלנה פעולתן – ע"י שיתבונן בהן וירחיבן בהבנתו והשגתו הוא, כי מתארות הן את המציאות כמו **שחיא**, ובודאי שכל מה שיקלוט הוא בישיבת תומכי תמימים יוכל לצל זה – במשך הזמן – להשפעתו על אחרים, וזכות הרבים מסייעתו להתגבר על העכובים המדומים, ולהצלחתו הוא במשך לימודו בישיבה.

וידועה השיחה מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, נדפסה בספר תורת שלום, שמי שתפקידו להיות משפיע, ורוצה להצליח בתפקיד זה, עליו תחילה להיות מקבל בכל הפרטים, ובסגנון חז"ל, להיות כלי ריקן מכל פניות צדדיות ומכל בלבולי שכל עצמו בקבלתו הענינים, אשר ע"י יעשה למשפיע במשך הזמן.

ועוד להוסיף. אשר בודאי ידוע לכמה מחבריו, ע"ד החלטתו לשנות דרכו בעיקר, ואשר כבר התחיל בעלי בכיוון זה, וכל נסיגה לאחור, תתן להם האחיזה והמקום, לבוא אליו בראיות שונות ומשונות, שלא צודק הוא בהחלטתו וכו', שהרי, ככל בני ישראל, בודאי אשר נפש האלקית שלהם מייסרתם, למה לא החליטו כהחלטתו הוא, לשוב לדרך חיים אמיתיים היא דרך תורתנו תורת חיים, וקיום מצותי עליהן נאמר, וחי בהם, וכדי להצדיק אי ההחלטת שלהם, הרי הדרך הכי קלה היא, להטיל דופי בהחלטתו שלו לחזור לדרך אבותינו להתורה והמסורה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרנ"ד

בי"ה, כ"א טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום א'.

נעם לי לקרות בו אשר השתתף בהתועדות יום הבהיר י"ט כסלו ראש השנה לתורת חסידות ודרכי החסידות, ויהי רצון שתקוים גם בו מטרת כל התועדות, ז.א. אשר תפעול ויהי הרושם שלה ניכר בכל משך הימים שבועות וחדשים הבאים לאחרי זה, ועד למעשה במועל וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

במ"ש איך אפשר לחזק התפלה.

כבר נפסק הדין בשו"ע או"ח סי' צ"ח סעיף ב' וברמ"א, שקודם כל תפלה, ז.א. ג' פעמים ביום, צריכה להיות התבוננות בגדולת הא"ל וגם שפלות האדם [אף שמוכן שמהות ההתבוננות אינה שוה לפני תפלת הבקר שהיא בתחלת היום וארוכה משא"כ בתפלת מנחה ומעריב שהרי מטעם זה גם פסוקי דזמרה נתקנו באריכות בבקר וכו'], כן גם להתפלל מתוך הסידור, ואם סדרי הישיבה אין מרשים להתבוננות בפירוש המלות בכל יום ויום, הנה מהנכון וטוב שע"פ בעין אחד או בפסוק אחד יתבונן בכל יום וכמובן בפסוקים שונים בימים שונים בכדי שבמשך זמן הנה תהי' ההתבוננות בכל פרקים וחלקי התפלה, ועוד ציוונו רז"ל להפריש לצדקה לפני התפלה וכמ"ש אני בצדק — אזי — אחזה פניך.

ע"פ המבואר בכמה ספרים, הזהירות בטבילת עזרא שייכת ביותר ומשפיעה ביותר על אופן התפלה ומדריגתה, ועד כדי כך אשר אף שמשורת הדין בטלו לטבילות דעזרא, דעת רב האי גאון (אחרון לגאונים וראשון במעלה), זהו רק בהנוגע לתורה, לדברי תורה, ולא לתפלה (עיין ר"י לר"י פ"ג דברכות, ומסיים שם, שאף שאין הדין מוכרח ע"פ הלכה וכו' אבל לדי"ה התפלה מקובלת יותר עם הטבילה, וכבר האריכו בהאמור בספרי קבלה וחסידות וגם מוסר).

ו'תרנ"ד

בכל פרקים וחלקי התפלה: ראה גם לעיל אגרת ותיכח.

בטח יודע ושומר שלשת שיעורי חתי"ת (חומש תהלים ותניא) ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא. ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

ו'תרנה

ב"ה, כ"ג טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
הרב יוסף ע. שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק מקץ וחקודמו בו כותב ר"פ מפעולתו בקדש בקהלת גיברלטר.

ויהי רצון שיוסיף בזה כהנה וכנה, שהרי נצטוינו מעלין בקדש, וככל ציווי השי"ת בורא עולם ומנהיגו הרי מראש נתנים הכחות והאפשריות למלאות הציווי, ובפרט בענינים הצבורים שזכות הרבים מסייעתו. ויהי רצון שיעשה בזה במרץ ומתוך שמחה וטוב לבב שגם זה מוסיף בהצלחת העבודה ויבשר טוב בכל האמור.

תקותי חזקה אף שאינו מזכיר עד"ז שקובע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, אשר אם מכא"א בתקופתנו זו נדרש זה עכ"ל מכאלו שיש להם השפעה על נפש הישראלים בקהלתו, שכל הוספה בהם בעצמם ניכרת באנשי הקהלה הם וכל ב"ב שי וק"ל.

בכבוד ובברכת מזל טוב להולדת הבן מרדכי שי, שמודיע אודותו במכתבו, ושחוא וזוגתו יגדלוהו עם בניהם שי לתורה ולתופה ולמעשים טובים.

בברכה לבשו"ט.

... במשי"כ ע"ד השתדלות ליסד בייס תיכון — אבל אז ילמדו

ו'תרנה

הרב יוסף ע. פציפיצי, גיברלטר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ר'תתקה. לקמן ו'תתצט.

קנה אדמו"ר שליט"א

בתערובות, דלא כעתה. באם אין הלימוד בבי"ס הממלכתיים מכריח את התלמידים לחלל השי"ק ר"ל, שב ואל תעשה עדיף לע"ע.

ו'תרנ"ו

בי"ה, כ"ד טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלכתו מלאכת שמים
מו"ה זאב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ו טבת, בו מעורר על דברי הרשב"ם עה"פ דן ידן,
שהמפרש על שמשון לא ידע בעומק פשוטו וכו', והרי בכמה מדרשי חז"ל
פירשו באופן האמור.

דיוק הרשב"ם, שפירושם הנ"ל הם מחלק הדרוש שבתורה ולא מחלק
הפשט, ומבוארת שייכות הרשב"ם בזה יותר — בפירושו ריש פ' וישב, עיי"ש.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכר

ו'תרנ"ו

מרה זאב: ובר, ירושלים. אגודה מסעות אל"ז — לעיל חט"ז ה'שסו. ובהנמך בהערות שם.

ו'תרנז

ב"ה, כ"ד טבת – הילולא של רבנו חזקן
בעל התניא והשו"ע.
תשי"ט – ברוקלין.

מר יצחק שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו, ולראות בו ההתענינות בשירת עם ישראל בכלל
ובשירי חסידים וחבדי"ם בפרט, ומתאר המצב אשר בשנים האחרונות
מתמעט חלק שירים אלו בתכנית הצבוריות של המקהלות השונות.

ומובן שצודק בתגובתו על זה שמצער הדבר. ובשני הכיוונים, שחסר
בעיני טוב, ואשר מקומו לוקח ענין טפל, ולפעמים גם מזיק. והרי דוקא
בתורת חסידות חב"ד ביחוד הדגישו חשיבות השירה והזמרה, וכמבואר
בכ"מ, וחלק חשוב מלוקט במבוא לספר הנגונים הוצאת קה"ת, אשר בטח
ישנו אצל כב'.

ע"פ האמור מובן ג"כ, שבאופן פרינציפיוני, נראית במאד ההצעה לעבד
מספר שירים חבדי"ם באופן שיוכלו להשתמש בהם במקהלות וכו' אבל ע"פ
הנעשה בשטחים אלו בתקופתנו המבולבלת, יש מקום לחשש גדול, אשר
העבוד ישנה הצורה והתוכן, ואפשר עד כדי כך שיצא שכרו בהפסדו, והרי
לצערנו באיזהו שטחים בעבוד כמה ענינים של תורתנו חק' וכמה ענינים של
חלקה בשטח החסידות, הפך העבוד כביכול את הענינים למזיק, ובודאי לכי
אין צורך לראיות ולדוגמא בזה, כיון שע"פ מכתבו נמצא הוא במגע קרוב עם
הדור הצעיר.

בכ"א מובן שאין בדברי כלל וכלל שלילת ההצעה, כי אם שאלה ובקשה
להצעה פרטית ותכנית שעל ידה יושלל חשש האמור.

במ"ש אודות טכסט מתאים לשירים, זהו עוד מקשה את הענין, שהרי
הטכסט צ"ל מתאים לתוכן השיר, מחלף נפש השרים אותו, שלא תמיד יש

ו'תרנז

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 515 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר יצחק: אדל, חל אביב. אגרת נוספת אליו – לקמן וחתכר.

לכווננו להטכסט, ובאיזהו מקומן מבוארת ג"כ כוונה זו, אף כי בהסברה מנקודה שונה, שהדבור מגביל את השירה, ז.א. שהשיר גמיש יותר וכולל לפעמים הכי תכופות כמה פירושים שאין טכסט אחד יכול לכלולם.

אתעניין להודע מעבודת כי עם הנוער בשטח האמור וכן אם יש לה פרסומת בעיניים אלו.

בכבוד וברכה.

ו'תרנח

בי"ה, כ"ד טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מזאת חנוכה,

וענין בד"ה ברוך שעשה נסים להצ"צ, גודל ענין וערך יום סגולה זה,

בו כותב אשר סובל הוא מהענין דקנאת סופרים, אשר מקנא חבריו המתמידים בלימוד יותר ממנו, אף שגם נפשו חשקה בלימוד התורה בהתמדה ושקידה.

ולפלא הדבר סגנון כתבו, שהרי אדרבה אמרו חז"ל קנאת סופרים תרבה חכמה (בי"ב כב, א) שלכן פשוט שעליו להרבות מדה האמורה על מנת להרבות בהתמדה ושקידה, ועי"ז תתרבה ג"כ הצלחתו בהלימודים, וכבר ידוע מעלת מדה האמורה מיוסד על הכתוב ותקנא רחל באחותה ופירושו בזהר הק' חלק ב' קכ"ו ע"ב, עיי"ש וכן בספר ארחות צדיקים שער י"ד, ומבואר בארוכה באור התורה להצמח צדק פרשת ויצא על הכתוב האמור, ומקרא מלא אמר החכם מכל אדם, אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום.

כיון שמזכיר במכתבו שלמד עיניים בתורת החסידות תקותי חזקה שמתאים להציווי להעלות בקדש מוסיף בלימוד זה וגם כן בהתמדה ושקידה, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר

ו'תרנט

ב"ה, כ"ד טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיי"ז טבת.

ומה שכותב אודות השיתוף פעולות עם צעירי אגו"ח אשר נוהר בזה מללחוץ עליהם וכו'.

הנה מובן אף שבכלל נכונה השיטה שכשאין לוחצים על מי שהוא, הרי עושה הוא הענין בחיות יותר, וכמאמר חז"ל רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבים של חברו. אבל לאידך גיסא, מובן שהני"ל הוא רק בהנוגע לאופן השפעה עליהם, אבל ההשפעה עצמה מוכרחת, שהרי בכללות נאמר ותשועה ברוב יועץ. על אחת כו"כ בהיחס בין צעירים לזקנים, וכידוע מאמר רז"ל בזה. וכמה אופנים ודרכים גם בדרכי נועם להביא ההשפעה והתוראה באופן שהמקבל יאמר שמדעת עצמו בא על הנקודה.

במה שכותב ע"ד קישורי מכתבים עם המחונך שלו, מובן שאין זה מספיק, ובודאי ישתדל למצוא אופן כתיבה שיביא אשר המושפע שלו יענהו, כי הידיעה גופא שצריך לענות למי שהוא מביאה להוספה והשתדלות שהמצב יהי באופן שיגרום נח"ר למי שמודיעים לו. ומה טוב שבין ידידיו כאן ימצא כאלו שיעמדו עם הני"ל בקשר פנים אל פנים, כמוכן באופן דיפלומטי, שלא ידע שממנו בא הבקשה וההתעוררות. ואם אפילו השתדלות זו ידידיו לא תהיי כ"כ וגם לא בענינים הפנימים, בכל זה בטח גם זה יוסיף – ע"י המעלה שזהו בקירוב מקום.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

קנט

אדמו"ר שליט"א

ו'תרס

בי"ה, כ"ד טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ
מו"ה משה שי הכהן

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב עם המצורף אליו.

בעת רצון יזכירוהו ואת זוגתו שתליט"א, על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ל, כא"י להמצטרף לו מתאים לתוכן כתבו.
ותקוטי אשר לעת קבלת מכתבי זה – כבר הוטבה בריאות זוגתו תחי.

ובהנוגע לבריאותו הוא, צריך להתייעץ עם שני רופאים מומחים
במקצוע ולעשות כהוראתם. והרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות. ובפרט
כשישנה הוראה של שני רופאים, וכמבואר תוקף ענין זה בכ"מ בשו"ע אורח
חיים.

ומחי חיים יוסיף בברכתו והצלחתו בהמצטרף לו ולזוגתו – אשר
לאורך ימים ושנים טובות יוסיפו בעניני תורה ומצות, והוא ביחוד בלימוד
תורת החסידות דברי אלקים חיים, וביחוד תורת חסידות חב"ד.

ומגלגלין זכות ליום זכאי, לעורר בזה, שהוא יום ההילולא של רבנו
הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה).

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תרס

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 456 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרה משה: שאייעוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליז – לעיל ו'תרסז, ובהנסמן בעפרות
שם.

ו'תרסא

בי"ה, כ"ה טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומענין לענין חנה סו"ס יבשר כת"ר גם בענינו הוא בענין העיקרי
הנמנה ראשונה בתורה, וידועה תורת חסידים הראשונים, וי"א זה בשם רבנו
הזקן, אשר "הסדר דתורה ג"כ תורה, ומצוה ראשונה היא פרו ורבו, א איד
דארף מאכען נאך א אידן".

בכבוד וברכה.

ו'תרסב

בי"ה, כ"ה טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר ש"י הכהן

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ד טבת, חילולא של רבנו הזקן.

נעם לי לקרות בו מהטבת מצב הבריאות, וכופלין דברי הרב כו"כ
פעמים (ועי"ד האיר פני כל המזרח כו' בחברון) עס זאָל גיין פון גוט צו נאך
בעסער בכל אותם הפרטים אודותם כותב.

ובמה שמזכיר דא"ג עניני נצוק וקטפרס, בודאי יודע אשר מדובר בזה
בפירוש המשניות לאדמו"ר הצ"צ ובשער המילואים שם.

ו'תרסב

ח"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל וחקמב, ובהנסמן
בהערות שם.

ובמה שמביא הגירסא דשלש פסיעות, יש להעיר מאיזהו מקומן שמוזכר מספר שלש בהנוגע לפסיעות¹.

ובנוגע לדרגת משה בהחמשה שנקי נר"ן ח"י, יעוין בכתבי האריז"ל כמצוין למטה², ונמצא שם גם ביאור ארוך בהענין דסר לראות, ובהכתוב אסורה נא ואראה, ידועה השיחה שנדפסה בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בכבוד וברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתרסג

בי"ה, כ"ה טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ט טבת, בו כותב הסברא שישנם כאלו שספק אצלם באם צריכים לכתוב גם ע"ד המגרעות, ושחיו בזה וויכוחים חריפים.

ולפלא גדול הספק בכגון דא, כיון שכמה פעמים כתבתי עדי"ז וביחוד לאחר ההודעה שבלאי"ה ישנם מודיעים ע"ד כהנ"ל אלא שמאנשים מן הצד, ובמילא מגויזמים וכו' שלכן התוצאות הפוכות הן מאשר תקות המצדדים להעדר כתיבה זו.

ובעיקר תמיחתי היא, שהרי קבלנו מרבוה"ק הוראה ברורה לבחון בכגון סברות כאלו, לדעת המקור ממנו באות, באם ישנו ספק בזה (נדפס בהיום יום כ"ג סיון) באם שעיי"ז יתוסף או יוגרע בענינים המועילים למעשה ועבודה בפועל, והרי **בלי ספק**, אשר לכשיודע שאין מודיעים למקום פלוני ע"ד מגרעות, יביא זה לא למיעוט הגרעון והחסרון אלא אדרבה וק"ל. ומה לנו יותר ברור ממארז"ל, חלואי שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם.

(1) סנהי צו, א ע"פ תוי"א לא, ג) ב"ר פמ"ג, ג (בביאור ארוך ע"י מהרז"ו) — נדפס בסו"ס חסד לאברהם ובכ"מ. זח"ג שו, ב. ועוד. וראה מדרש מעשה תורת.
(2) בשה"פ ס' חלקוטים וגם בלקו"ת להאריז"ל.

לדרגת משה: ראה גם לעיל ח"י"ז אגרת ר'רעג, ובהנסמן בהערות שם.
ידועה השיחה: ראה סה"ש תש"ב ע' 47.

ויהי רצון שכתובה האמורה תהי' באופן דפוחת והולך, אבל לא מפני הסברא בלתי מתאימה האמורה, אלא מפני שהמגרעות וסיבתן תהיינה באופן דפוחת והולך עד שיעברו כליל, ועי'ד האמור באגח"ק סוף ס"י כ"ו, יכתבו מכתבים מפורטים לא עי'ד בירור בירורים כי אם עי'ד הוספה באורות וכו' וק"ל.

במ"ש אודות הענינים שעדיין דורשים תיקון, בטח יעורר עדי' עוד הפעם ועוה"פ ובפרט שיש מקום לומר שהסגנון הרגיל בהנוגע לתוכחה "הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים", אינו בדרך גוזמא (ראה שו"ע לאדה"ז סקנ"ו ס"ז ובמ"מ שם).

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרסד

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכי"ד טבת, הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

בו כותב עי'ד הסברא לבקר בקנדה וכן בנויארק.

בכלל הדבר אינו מופרך, ובפרט שכותב עי'ד געוועים חזקים וכו', אבל מאחר שכותב עי'ד נויארק, צריכים היו להתאים הבקור לזמני התועדות ויום טוב וכיו"ב, וכידוע שבימי יום טוב קען מען נעמען מער און נעמען לכל השנה.

והשי"ת יעזור שיחליטו כטוב יותר ובטוב הנראה והנגלה ויוכל לבשר טוב בכל האמור, וכן מפעולות שניהם כאו"א לפי ענינו בחיזוק והרחבת עניני חסידות במדה היותר אפשריות ויעשו זה מתוך בריאות הנכונה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

קסג

אדמו"ר שליט"א

ו'תרסה

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ד טבת, הילולא של אדמו"ר הזקן, והקודמו.
בו כותב אשר נודע לו שהוא מצאצאי וכו' ומקשר זה עם הכתוב בתיני
סוף פרק ב', שאין לך נר"ן שאין לו לבוש וכו'.

והנה כיון שכמה דורות עברו מאז, וביניהם בודאי כאלו שנתחרטו ועשו
תשובה, על הענין, בטח שבטל הרושם, בכ"ז כיון שמעורר ע"ז ושואל לתיקון,
הרי מבואר בכ"מ שהתקון צ"ל באותו הענין בו הי' החסרון, ז.א. שהתקון
הוא ע"י ההשתדלות [ועד כדי ליגיעה גדולה, ע"ד כמו שהי' בהקלקול],
בהפצת המעניות חוצה, ואף שבלא"ה כל אחד מחויב בזה, לא נצרכה אלא
לזירוז והעדפה יתירה, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תרסו

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"מ באמונה
מו"ה יעקב ש"י הכהן

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון כ"ו טבת, מיט דאס בייגעלייגטע.
אלס הוספה צו דעם וואס עס וועט — בלי נדר — גערעט ווערען אויפן

ו'תרסו

חנה יעקב ש"י: כן, שיקנו. אגרות נספות אליו — לעיל חט"ו ה'חקבג, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ו'חתקפז.

טעלעפאן, וויל איך דא מערר זיין אויף דעם וואס איר שרייבט אין צוזאמענהאנג, מיט דעם פתגם הידוע פון אדמו"ר הזקן, מידארף לעבען מיט דער סדרה פון דער וואך.

אין וועלכער עס רעט זיך, וועגען עבודה קשה ועבודת פרך.

עס רעט זיך אין דעם ענין, אין תורה אור בדרושי פי שמות, און אויך אין אור התורה לחצמח צדק און אין טאך ערטער [און מיוסד אויף דעם זוהר הקדוש], אז די ענינים וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין דער סדרה, קען מען דורכקומען דורך עבודה רוחנית, און דאס איז, ווי ער זאגט דארט, עבודה קשה, דא קושיא, בחומר, דא קל וחומר, ובכל עבודה בשדה, דא ברייתא, ובלבנים דא לבון הלכתא.

און די עבודה איז דאך אסאך א געשמאקערע, און דער שכר איז אויך א גרעסערער, וק"ל.

וכמדומה, אז אויך אין דעם תוכן ענינים פון פי שמות, רעט זיך וועגען דעם, האטש בקיצור.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ושבת שמח ור"ח שמח און נעמען פון דער שמחה על כל השבוע והחודש כולם.

ו'תרסז

ב"ה, כ"ט טבת, תשי"ט
ברוקלין.

מר מרדכי שיי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתב כתוב עבורו ע"י הווי"ח נוי"ג רב פעלים בעל מדות ובעל מרץ כו' מר א. שיי בן נון, ותוכנו.

ו'תרסז

מר מרדכי: כן, רענה.
לתוכנה דאה גם אגרת הבאה.

דרצונו הטוב למסור קרקעות לרשות חב"ד, לתכלית הקמת בתי ספר למלאכה ושיכונים לעובדים חניכים-ות. ורצון טוב זה – הרי מוכיח אשר אינו דרוש לאריכות בגודל ענין חינוך מתאים של הדור הצעיר באה"ק ת"ו, חינוך ברוח חב"די המיוסד, במסגרת כללות תורת החסידות, על הסיממה אשר אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל חד הן.

בודאי יכתבו פרטים נוספים בהנוגע לשטח האמור והתאמת הסביבה – להקמת ביסל"מ מסוג מיוחד, או שאין נפקא מינה בזה. כוונתי – שכמה מבתי ספר למלאכה דורשים שטחים נוספים סביבת הבנין, בכדי שיוכלו למלאות תפקידם ככל הדרוש. וכן שאר פרטים הנוגעים בגוף הענין.

ובמיוחד ובפרט עפ"י סעיף ג' אשר במכתבו האמור, אשר מוכנים למסור חלק קרקע להקמת המוסדות עתה, הרי זה מגדיל הכרח ידיעות פרטיות אלו. וכל פירוט יותר בכגון אלו חשוב יותר.

ויהי רצון אשר זכות ענין הכי נעלה הזה, יעמוד לו לכל המצטרך לו בכלל, ובפרט לאריכות ימים ושנים טובות, ובסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע: טובות עם כל הפירושים.

שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר כמה פעמים, אשר מפגישת שנים מבני ישראל באה עי"ז טובה גם לעוד מבני"י, נוסף על טובתם הם.

ועפ"יז מרשה הנני לעצמי לעוררו על הוספה בעניני תורה ומצות גם בחייו הפרטים. והרי בעניני טוב וקדושה, אשר אין סופיים הם, ככל שיהי המצב טוב – תמיד אפשר להוסיף, שהרי ענין אין סופי אי אפשר לאדם להגיע עד תכליתו, ואם בחו"ל ככל הדברים האלה, ע"כ וכמה נכונים הם בארץ אשר גם בפי כל יושבי תבל נקראת – ארץ הקדושה.

ומצוה גוררת מצוה, אשר רצונו הטוב האמור, בהנוגע לקרקע שלו יגרור גם הוספה בהנוגע לעניניו הנפשיים, עניני התורה תורת חיים, ומצותי עליהם נאמר וחי בהם.

בכבוד ובברכה אשר יצליח בכל עניינו, ומחס – למילוי משאלות לבבו לטובה מתוך בריאות הנכונה ולאריכות ימים ושנים טובות.

מ. שניאורסאהן

ו'תרסח

ביה, כ"ט טבת, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ מלאכתו מלאכת שמים כו'
מו"ה אלכסנדר זוסיא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"א טבת, ע"ד רצונו הטוב של מר מרדכי שי בהנוגע לקרקעות שלו, ומוסג"פ מכתבי להנ"ל.

והנה בגוף הענין מובן שישנם כמה קישורים, כי אף שכפי כתבו, מוכן הנ"ל למסור חלק הקרקע להקמת מוסדות בעודנו בחיים – לאריכות ימים ושנים – אינו ברור למה ראוי חלק זה באם רק לבנין בית עליו לביסל"מ, או גם שיכונים כמו שכותב. והרי כמה סוגי בתי ספר למלאכה – דורשים שטחים נוספים או למלאכה או לעבודה מתאימה וכו', בכדי שיוכל ביה"ס לפעול מתאים למטרתו. כן צריך עיון בהנוגע לרעננה, שטובת הענין הרי דורשת בטח שהעובדים בביה"ס ידורו בקירוב מקום ממש, ובאם משכורת ביה"ס אינה מספיקה לכל צרכי פרנסתם, בטח צריכים עוד סניף פרנסה, האם יש לזה מוצא ברעננה. כן האם התחבורה והסביבה קלה ומתאימה וכו'?

ותודה רבה מראש באם יעניי ע"ד כ"ז, בין המעלות שבדבר ובין החסרונות. ומטעם המובן – לא רציתי לכלול שאלות אלה במכתבי להנ"ל.

לפלא שאין מאשר קבלת מכתבי המפורט לפי ערך – מלפני כמה חדשים, שבטח נתקבל בעתו. כן אינו מזכיר בהנוגע לבריאות זוגתו תי. ותקותי שהוטבה, וגם מצב רוחה בכלל זה ועיקר.

כן תקותי שהשתתף בהתועדות יום הבהיר י"ט כסלו, ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תרסח

מו"ה אלכסנדר זוסיא: בונין, רעננה. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ו אגרת ו'תצ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ו'תרצג.

ו'תרס"ט

ב"ה, ערב ראש חודש שבט, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

צו די אנטווערפער אין דעם 19טן יערלעכען דינער פון
מרכז הישיבות "תומכי-תמימים" ליובאוויטש
ה' עליהם יחי

שלום וברכה!

דער היינציקער דינער — בי שבט — קומט פאר אין דער
נאענטקייט פון צוויי וויכטיקע טעג אין דעם חודש, וואס האבן א ספעציעלע
באדייטונג פאר ישיבות בכלל און פאר ישיבות תומכי-תמימים בפרט.

* * *

דעם ערשטן טאג אין חודש שבט, דערציילט אונז די תורה (דברים ג, א),
האט משה רבינו אנגעהויבן זאגן ספר דברים — משנה תורה פאר די אידן.

משנה תורה האט געהאט א ספעציעלע בעדייטונג אויך אלס צוגרייטונג
פאר די אידן — ערב זייער אריינגיין אין ארץ ישראל. ארויסגייענדיק פון אן
ארט, וואו זיי האבן יארן-לאנג ניט געהאט קיינע גשמיות'דיקע זארג, וואו
אלע נויטווענדיקייט פון שפיז, באקליידונג און א דאך איבערן קאפ איז ג-
טלעך באזארגט געווארען (דורך דעם מן, באר, ענני כבוד וכו'), און איידער
זיי זיינען אריינגעקומען אין א לאנד און ארט לעבן, וואו מען האט געדארפט
אקערן און זיינען און שניידען און פארנעמען זיך מיט אלע אנדערע וועלטלעכע
ענינים — האבן זיי געדארפט באקומען ספעציעלע גייסטיקע כוחות און
באווארענישן, כדי אז זיי זאלן אין דער גשמיות'דיקער וועלט ניט נאר ניט
מגושם ווערן, נאר פארקערט, זיי זאלן אריינברענגען קדושה, אויסלייטערן
און אויפהויבן די גשמיות'דיקע וועלט ארום זיך, זיי זאלן מאכן די גשמיות
— רוחניות, דורך תורה און עבודה, צדקה און גמילות חסדים.

און דאס איז אויך — ספעציעל אין די לעצטע דורות — די אויפגאבע
פון ישיבות.

ו'תרס"ט

דפוסה בלק"ש ח"ט ע' 247 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ניט, ווי אנדערע מיינען, אז דער עיקר ציל פון ישיבות איז צוצוגרייטן רבנים, שוחטים און אנדערע כלי-קודש, נאר דער עיקר און הויפט אויפגאבע איז – צוגרייטן "סתם" אידן, אז איידער זיי גייען ארויס אין וועלט און ווערן בעלי-ביתים, בעלי-עסקים אד"ג – זאלן זיי זיך פריער אנוואפן און דורכגעדרונגען ווערן מיט תורה ויראת שמים, און שפעטער, זייענדיג אין וועלט, זאלן זיי אויפהויבן די גאנצע סביבה ארום זיך – דורך באזעלען אלע אידן ארום זיך מיט אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל אין טאג-טעגלעכן לעבן.

* * *

דעם צענטן טאג אין שבט איז דער יארצייט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, דער מנהל פון דער ערשטער ליובאוויטשער ישיבה (וועלכע איז געגרינדעט געווארען דורך זיין פאטער כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) אין ליובאוויטש מיט 62 יאהר צוריק, און) וועלכע האט א דאנק אים אויפגעבליט אויך אין אמעריקא מיט 19 יאהר צוריק.

און אויך אין די ישיבות תומכי תמימים באמעריקא, האט כ"ק מו"ח אדמו"ר געשטעלט דאס אויבנדעמאנטע אלס ציל:

צוזאמען מיט אויפבריינגען תלמידים גדולים בתורת הנגלה און גדולים בתורת החסידות – זאל דער עיקר אויפגאבע זיין – אויפבריינגען תלמידים בעלי מסירת נפש אויף אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל, און – דורך מעשים בפועל דוקא. און האט מצליח געווען אויך אין דעם – ווי מען זעט עס אין די תמימים בארבע כנפות הארץ.

אין אנבליק פון דעם יום ההילולא – יו"ד שבט – פון דעם מייסד מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש אין אמעריקא, וועט יעדער איינער און איינע זיכער דערוועקען אין זיך אינערע כחות צו שטיצען דעם מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש אין דער גרעסטער מאס.

און וועט דורך דעם געניסן די גיטלעכע ברכות, וואס דער בעל ההילולא איז מערר רחמים רבים אויף ממשיך זיין, פאר יעדן איינעם און איינע ואס נעמט אנטייל אין דער אונטערשטיצונג און אויסברייטערונג פון די הייליקע מוסדות וואס ער האט געגרינדעט, הם ובניהם ובנותיהם וכל אשר להם שליט"א.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ויעתר

ב"ה, ב' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה, ותוכנו:

(א) היחסים שבין אבי ואמה שיחיו.

בענינים כמו אלו מובן שלכל לראש צריך שאמה תחיי לא תמשך ותכנס בריב, אפילו בענינים שלדעתה אין האב צודק כלל, וכשיראה שאין רצונה בריב ומדנים, גם רצונה הוא בזה יחלש ויופחת מזמן לזמן, כן צריך לבקש את ידידיהם אשר במקום, שהם ישפיעו על האב להטבת היחס שלו, ומובן אשר לא ידע האב, אשר האם בקשתם על דבר זה.

וכיון שלכל דבר צריכים עזר וברכה מלמעלה, מהנכון אשר אמה תחיי תפריש בכל יום חול בבקר איזה פרוטות לצדקה, נוסף על מה שבדאי נוהגת במנהג בנות ישראל, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

ומובן אשר כל חני"ל הוא נוסף על זה אשר הבנים והבנות שיי בדברים של כבוד ונועם ישפיעו על ההורים להטבת היחסים ביניהם.

(ב) אודות מדת ההתרגזות והכעס שלה.

תבקש את המורים שלה, שישבירו לה בביאור רחב ענין השגחה פרטית, שהוא מיסודי אמונתנו, ותוכנו, אשר בורא העולם ומנהיגו משגיח בהשגחה פרטית על כל פרטי דברי ימי חיי, ז.א. אשר בכל רגע נמצאת היא תחת השגחת הבורא, המביט על כל פעולותי, ולכשתבונן בהענין כמה פעמים עד שיוחקק בזכרונה, בודאי שיפעול עלי להחליש ההתרגזות והכעס וכו'.

כן תקיים המצווה ע"פ השולחן ערוך, שמי שפוגמים בכבודו, אפילו מתוך כעס, צריך לבקש ממנו מחילה גמורה, וכיון שבקשת מחילה קשה הוא על האדם, ובכל זה תתגבר על זה ותבקש מחילה, הנה בכל פעם שתעמוד להתרגז בטח יעלה בזכרונה, שאחרי כן תחיי צריכה לפעול בעצמה ביטול לבקש מחילה וגם זה יעזור לה להחליש מדת ההתרגזות וכו'.

ולהוספת ברכת השי"ת בזה, הרי עלי להשפיע על החברות שלה בעניני

אהבת ישראל וקירוב הלבבות בין אחת לחברתה, שאז במדתו של הקב"ה
שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, מוסיפין מלמעלה בזה
להמשתדל בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוכיר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש אבל
היא יכולה להמשיך לכתוב גם צרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ו'תרע"א

ב"ה, ב' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יוסף חיים שי' הכהן וזו' תי'

שלום וברכה!

... מהנכון הי' להתוודע ע"ד האפשרית להדפיס בכל שבוע מאמר
בעניני השבוע, באחד ממכ"ע הנדפסים בפריסקא, ונקראים ע"י אחב"י. מובן
שבאם אין בזה ענין נתינת הכשר להאסור ע"פ שו"ע, ז.א. באם אין העתון של
כפירה או שנדפס בשבת, אבל בטח יש לסדר בשלילת חששות האלו, וחשיבות
הדבר בודאי שאין צריך ביאור נוסף.

כן מוסיף העתק מכתבי להדינער של תומכי תמימים כמובן ע"מ לנצל
רק הרעיון במלאכתו הוא מלאכת הקדש.

בברכה להצלחה ולבשו"ט.

ו'תרע"א

מורה יוסף חיים שי': רחנפלד, פריסקא. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תרי"ב, ובהנמקן
בהערות שם.

קעא

אדמו"ר שליט"א

ו'תערב

בי"ה, ב' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
מו"ה גרשון מענדל שי' וזוגתו הרבנית תחי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום י"ט טבת – שנתקבל באיחור זמן רב,
ובטח בינתים קבל מכתבי מענה על מכתביו הקודמים.

ומובן וגם פשוט, שטוב עושים שהולכים בדרכי שלום ונועם וכן נוהרים
שלא יהי' הרושם, שהולכים "מעל לראשי" של מי שהוא, ובפרט שקרוב לודאי
שהנהגתם זו תפעול על אלו שחוששים מפניהם – שיעשו למסייעים
ומשתתפים בעבודתם הם. ומובן שהדברים האמורים הוא בהנוגע להאנשים
וכן להנשים עסקניות שבמחנם הטי', וק"ל.

בודאי עושים הכנות ליום ההילולא הבע"ל, ומוסגר בזה העתק קטע
מכתבי לחגיגה השנתית של הישיבה תו"ת דכאן, שבטח יוכלו לנצל תוכנו
בעבודתו בקדש, ומובן שהכוונה בהקטע, הוא רק להתוכן – אבל אין לערב
עניני אפילס וכו' ופשוט.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובאופן דמוסיף והולך,

מ. שניאורסאהן

ו'תערב

מדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 504 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מורה גרשון מענדל שי': גרליק, מילט. אגרות מספות אליי – לעיל ו'תריד, ובהנסמן בהערות
שם.

ו'תרעג

בי"ה, ה' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו אודות יום ההולדת שלו.

בודאי הפריש אז (או אם לא עשה זה ביום ההולדת יעשה זה סמוך ליום קבלת מכתבי זה) לצדקה לפני תפלת הבקר והמנחה, מכספו הוא וכן למד שיעור נוסף על סדרי לימוד הישיבה במקום שלבו חפץ, וכן יבקש שילמדו עמרו באותו היום כנ"ל בספר תניא קדישא, ויקבל החלטות טובות בנוגע להנהגתו כל השנה הבאה היא שנת חיותו מופלא לאיש וסיומה והחותם שלה – הגעתו לעול תורה ולעול מצות, ויהי רצון שיצליח בכל האמור ויבשר טוב בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תרדע

בי"ה, ו' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו עם המצורף אליו, והפ"י, אשר יקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

ובכלל מה שכותב לפי דעת יד אפרים, משבעים שנה וכו' – איז דאס א גלייכע זאך, אבל במה דברים אמורים שישתדלו בעוד מועד ע"ד ממלא מקום מתאים, ואז יש מקום לחשוב ע"ד הסברא והוא יוכל לשבת על התורה ועבודה, אבל בתנאי שלא להסתפק בעצמו כי אם גם ללמוד עם אחרים וכן להשתתף בשיעורי לימוד ברבים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון ...

בברכה שזכות בעל ההילולא הבע"ל יגן על כאו"א בתכ"י ולבשו"ט בטוב הנראה והנגלה תכה"י.

קעג

אדמו"ר שליט"א

ו'תרעה

בי"ה, ז' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוייג וכו' מו"ה שמעון משה שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מדי שבט עם הפ"ג, שיקרא בעת רצון על הציון
הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ותוכנו:

(א) שאלה בהנוגע לפירות שביעית של נכרים, והשמוש בחשמל אשר
באה"ק ת"ו.

כיון שבהאמור כבר שקלו וטרו בזה כו"כ באה"ק ת"ו ובפרט בשנים
האחרונות, ועוד שההוראה בזה תלויי בכמה פרטים, יברר בזה אצל גדולי
ההוראה על המקום, איך הכריעו בהלכה למעשה.

(ב) מקום קביעות מזווה במרפסת הנמצאת בקומה שני' והכניסה אלי'
רק מחדר הפנימי.

מסורה בידי חסידים, שההוראה מרבתינו נשיאינו גם בכגון דא, אשר
הכניסה נחשבת היא לחדר לשם פותחים הדלת, ויש פתגם בזה מרבתינו,
אשר כמדומה ששמעו הרה"ג וכו' מוהר"י לנדא שיי אשר במחנם הטי' וישאלו
נוסח המדויק של פתגם זה.

לפלא גדול, אשר אינו מזכיר מאשר העלה בקדש בלימוד תורת הנגלה
ותורת החסידות. ואף שתקוטי ששליח עושה שליחותו, והרי כ"א שלוחו של
מקום הוא (עיי' לקו"ת ר"פ ויקרא א, ג), והשליחות הוא כדבר משנה לשמש
את קונו ע"י התורה והמצוה, בכ"ז נפסק הדין ביו"ד בתחלתו שבמקום שיש
לברר וכו'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרעה

מורה שמעון משה: דיסקין, בני ברק. אגרת נוספת אלי' — לעיל חט"ו ה'תשסג.
הכניסה נחשבת: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'שכג, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תרעו

ב"ה, ט' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום א' עם הפ"י שיקרא בעת רצון על הציון הק' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותב ע"ד מצב בריאותו, ומחשבות וכו'.

ומובן, אז עס [איז] מיר א גרויסער וואונדער אויף דעם, ווארום עס איז
דאך ידוע ומפורסם, און בא חסידים בפרט, די עצה טובה און אנואג פון
רבותינו נשיאנו, טראכט גוט וועט זיין גוט, און ווי באוואוסט פון די פילע
סיפורים, אז דאס איז נתקיים געווארען **במועל**, און בפרט אז די השגחה
עליונה האט אייך געבראכט אין כפר חב"ד, מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח
אדמו"ר נשיא ישראל, וואס דארטן איז במיוחד התעוררות ר"ר שלו על כל
תושבי הכפר חב"ד, הם וכל אשר להם, איז דאך דאס אויבען געזאגטע ריכטיג
כמה פעמים ככה, ואין להאריך בדבר הפשוט, און איך ערווארט צו הערען
גוטע בשורות פון אייך אין דעם, און אויך אז איר ווירקט איין אויף די
אנדערע תושבי הכפר חב"ד, צו שטארקען זייער געמיט, אויף צוצוגעבען אין
צנורות וכלים, אויף אויפנעמען די ברכה והצלחה גדולה וועלכע מ'איז משפיע
מלמעלה למטה, ויהי רצון שתכה"י יבשר טוב בטוב הנראה והנגלה.

המחכה לבשו"ט.

קעה

אדמו"ר שליט"א

ו'תרעז

ב"ה, ט' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה מנחם שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מגי' שבט עם המצורף אליו, הצעת חוק בהנוגע ליחסים
בין יצרנים וסוכניהם.

והנה בעיני חשן משפט בכלל ובעיני כלכלה ומסחר בפרט, קובעים
בזה, במדה הכי חשובה, הנוהג באותו זמן ובאותו מקום וארץ, וכמובא בכ"מ
בשי"ס ופוסקים, ובפרט שכפי השמועה הנוהג בעינינו אלו באה"ק ת"ו הוא
כבר משך עשירות בשנים, עד אשר למרות שחלו כמה שינויים בכמה שטחים,
הרי בשטח האמור נמשך המצב כמעט כמאז ומקדם, והשינויים קלים הם
בערך, ולכן בודאי שבא בדברים עם הבקיאים בהאמור, ויודעים בטח גם
הנמוקים והטעמים של המנהגים השונים בזה, שבזה תלויים ג"כ השינויים
שאפשר לעשותם, ובסגנון חז"ל בטל טעם בטלה הגזירה.

כיון שכותב שבעבוד הצעה האמורה התענין בספרי שו"ת וכו' רצוני
להסיק מזה, אשר יש לו קביעות עתים לעתים תכופות בלימוד תורתנו תורת
חיים, ולא באתי אלא לעורר ע"ד ההכרח לקבוע עתים גם בלימוד תורת
החסידות, אשר בתקופתנו זו בפרט ובאה"ק ת"ו ביחוד, הרי זה צו ודרישת
השעה, ובודאי לדכוותי האריכות בזה למותר.

בכבוד וברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרעז

מו"ה מנחם: פרנד, ירושלים.

ו'תרעח

בי"ה, ט' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום הרביעי, בו מעיר על הכתוב בהתחלת טור ושו"ע, בענין שויתי ה' לגדי תמיד, ושואל אולי יתעה האדם את עצמו במחשבה שלו בהאמור.

והנה לדעתי האמור בטור ושו"ע (כן הוא גם פירוש הפשוט של הכתוב), אינו תפלה ובקשה, אלא סיפור דברים, ע"ד הנהגה טובה וגם מוכרחית, וכמובן ג"כ מביאור הרמב"ם בזה הענין — הובא בטושי"ע שם.

אנצל הזדמנות זו לעוררו על הפירוש בפנימית הענין האמור, דשויתי — ע"פ תורת החסידות, כוונתו לתוצאות פנימיות הבאות ע"י אשר שויתי ה' לגדי תמיד כפשוטו. ומבואר הענין בצואת הריב"ש (הבעש"ט) אשר כאשר מקיים שויתי כפשוטו ה"ז מבוא לשויתי מלשון השתנות, ובלשון המשנה (ברכות רפ"ט) בכל מדה שהוא מודד לך, ובצואת הריב"ש שם באריכות. בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ו'תרעט

בי"ה, י"ב שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מח' שבט עם הפ"ק, שבסיומו, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ושואל דעתי, באם יציעו לו לקבל עבודתו בסוכנות בקביעות, האם ימשיך בה, כיון שאחריות בדבר וכו'.

ולדעתי, הנקודה האמורה תשמש הוכחה איך עליו להתנהג, ז.א. שבאם מצדם יחליטו לקבלו בקביעות, וכל הענינים ה"ה בהשגחה פרטית, זוהי

הוכחה שעליו לקבל המשרה, וכיון שאמרה תוה"ק לתקוני שדרתיך, הנה נותנים לו הכחות והאפשריות למלאות תפקידו במשרתו האמורה במילואה, שגודל הזכות אין די באר, והאריכות בזה אך למותר, ואף שלפעמים צריכים להראות בזה תוקף וכיו"ב בכדי שימלאו הדרשה, הנה כשיזכור את העבר, המעמד ומצב במדינתו לפניו שהיו זקוקים לתוקף אחר לגמרי, ובכ"ז עמדו בפני העלמות והסתרים ודין נצח, וההוכחה בזה הבנים והבנות, הרי בודאי שבמצבו עתה די תוקף בו ככל הדרוש למלאות התפקיד הנ"ל, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ו'תרפ

ב"ה, י"ב שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אויפן גרונד וואס עס ווערט ערקלערט אין מערערע ערטער בתורתנו הק', אז יעדער ענין, ווען ער ווערט אויך מיט א טהאט זאך פארבונדען, פארשטארקט דאס נאך מער די זיכערקייט, אז דער ענין וועט צושטאנד קומען אין דער פולסטער מאס.

וואס מיט דעם ווערט אויך ערקלערט, די העכסט וויכטיקייט פון מצות מעשיות דוקא, ווי עס האט זיך אויך גערעט אין דעם מאמר פון יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, יו"ד שבט, און מיט דעם ווערט אויך ערקלערט, וואס מיר געפינען בא פילע נביאים, אז השם יתברך האט זיי געהייסען צו טאן אויך א טהאט זאך, וועלכע זאל מרמז זיין (אנדייטען) אויף דעם ענין הנבואה, ווייל דאס פארזיכערט מער דעם פולען צושטאנדקומען פון דער נבואה. און דאס איז אויך דער אינהאלט פון דער משנה (אבות ג, טו) והכל לפי רוב המעשה (ועה דארט דעם פירוש המשניות להרמב"ם),

איז אויף דעם אויבען געזאגטען יסוד, וויל איך אלס צוגאב צו דעם וואס מיר האבען גערעט, שרייבען דאס אויך בכתב, אז:

השם יתברך זאל געבען אייך און יעדערן פון אייערע בני בית שיי ברכתו והצלחתו אין דער פולסטער מאס, אין דעם וואס מען נויטיגט זיך, סיי אין ענינים רוחניים און סיי אין ענינים גשמיים, און אין דעם העכסט חשוב'ן ענין, צו האבען אמת'ן נחת, וואס דאס איז אידישער חסידות'ישער נחת פון יעדערן פון אייערע קינדער און אייניקלעך, און אויפנעמען דאס געזונטערהייט ובשמחה ובטוב לבב.

און דער זכות וואס איר וועט אין א נאך פיל גרעסערער מאס אויך אויף ווייטער טאן אין עניני צדקה וגמ'יח ביחוד, ועניני תורה ומצוות בכלל, סיי אין אייערע ד' אמות און סיי אין דער גאנצער סביבה, זאל דאס זיין דער גוטער צוור און ברייטער, צו אויפנעמען די ברכות השי"ת בטוב הנראה והנגלה.

בברכה.

ו'תרפא

בי"ה, י"ג שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"א שבט עם המצורף אליו, ומוסגר בזה המענה להאחים . . . שיי. ובדאי באם זקוקים להסברה נוספה, ימצא אותיות המתאימות להם.

בטח ידוע לו שאור ליום ד' היו אצלי האחים . . . שיי. ומהנכון שימצא הזדמנות לשאלם ע"ד השיחה בינותינו, בכדי שיוכל להוסיף ביאור בזה באם זקוקים לזה, ובעיקר — להזכירם ולעודדם מזמן לזמן על זה.

הקטעים מהמכ"ע נתקבלו. ובדאי יש לסדר שיודפס בה"ל לעתים קרובים יותר, ומה טוב לברר האפשרויות שיודפס בתור מדור מפניני החסידות און דעם אַרום פון חסידות. והרי חומר עשיר נמצא בזה קשור גם עם פרשת השבוע, ועד"ז בספר השיחות ולקו"ד.

ו'תרפא

דפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 484.

קעט

אדמו"ר שליט"א

בברכת הצלחה בכל העניינים בהם עוסק הוא וזוגתו תח"י, ובאופן דמוסיף והולך, ובדאי יוסיף זה גם בעניינים הפרטים ובמילוי משאלות לבבם לוחו"ק.

ובברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ו'תרפב

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מג' שבט והקודמו עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

בהתענינות קראתי תיאורו המפורט של התלמידים ומושפעים שלו, ובדאי לא יתרשם מהקישוים שפוגש בחינוכם, שהרי סו"ס הכל תלוי ברצון התלמיד ופשיטא ברצון המשפיע, וכמובן גם מקונטרס ומעין, איך שעל כאו"א נאמר יגעת – דוקא, ואז – ומצאת, ז. א. שכל אחד אפילו בעל כשרון הכי נעלה מצווה ביגיעה דוקא, וכ"א ואפילו זה שלא חונן בכשרונות נעלים, גם הוא מובטח שימצא ביגיעתו. ופשיטא שכל זה הוא בהנוגע להמשפיע והמחנך, אלא שתוספת ברכה והצלחה בעבודה במוסדות אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש ע"י התערורות ר"ר של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל אשר על שמו נקראים המוסדות וכל הנ"ל מוסיף ברכת השי"ת והצלחתו גם בעניינים הפרטים.

תקותי חזקה שלמרות עבודתו הכי נעלית בביה"ס האמור יש לו קביעות עתים בלימוד נגלה דתורה וקביעות בלימוד תורת החסידות, וקביעות מספקת, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

ברדאי יודע ושומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

ו'תרפג

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יעקב זאב שי

שלום וברכה!

ת"ח על מכתבו מז' שבט, מבשר טוב מהתפתחות השיעור בדא"ח אשר
בביהכ"נ חביד במאה שערים, ובודאי אינו מסתפק בזה שאחרים עוזרים כי
אם משתדל גם הוא ככל יכולתו לבסס ולפתח שיעור זה, וכן בכל הפעולות של
ענין הפצת המעיינות חוצה, והרי רובם ככולם בתכנית צעירי אגו"ח, ובפרט
שהרי ז"ע באנו מיום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע נשיא ישראל, אשר מסר נפשו על ענינים האמורים, ויום סגולה האמור,
ה"ז הוספה בחסידות מלמעלה ולתוספת השתדלות והצלחה בהאמור, ויהי
רצון שימשיך לבשר טוב בכל הנ"ל ובאופן דמוסיף והולך.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרפד

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער בריף.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און אייערע קינדער שיחיו אויף
דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, צו דעם

ו'תרפג

מז"ה יעקב זאב: זופניק, ירושלים.

קפא

אדמו"ר שליט"א

אינהאלט פון אייער שרייבען, און דער עיקר צו מגדל זיין אייערע קינדער
שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

אין אייער פראגע, בהנוגע צו דער בר מצוה פון אייער זון וועלכער ווערט
אין תמוז דרייצען יאר, לאורך ימים ושנים טובות און ער איז א יתום מאביו
וכו'.

לויט אונזער מנהג, מאכט מען ניט קיין אונטערשייד און מען הייבט אן
לייגען תפילין צוויי חדשים פאר דעם טאג פון זיין בר מצוה, און די בר מצוה
פראוועט מען אין דעם געבורטס-טאג זיינעם.

געוויס היט איר אפ דעם גוטען מנהג פון אידישע טעכטער, צו געבען
אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב, און עס
וואלט געווען א גלייכע זאך אז מען זאל בודק זיין די מזוזות בא אייך אין
דירה, אז זיי זאלען זיין אלע כשרים ווי דער דין איז, און אויך משתדל זיין
איינגעוויינען דעם זון שיי' ער זאל זאגען יעדער טאג נאכן דאוונען אין דער
פריה דעם קאפיטל תהלים, לויט זיין עלטער [אנהויבענדיק צו בר מצוה פון
קאפיטל יד, און דעם נעקסטען יאר דעם קאפיטל ט"ו א.א.וו.].

בברכה צו גוטע בשורות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרפה

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה, בו כותבת אודות בקורה אצל הרופא, ואשר קבע
הטפול ליום ז' אדר (ואינו ברור אם כוונתה לאדר א').

ו'תרפד

קיין אונטערשייד: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתסז.

ו'תרפה

נדפסה בלק"ש חכ"א ע' 462.

ויהי רצון שיהי הטפל בשעה טובה ומוצלחת, ובודאי תתנהג מתאים להוראת רבותינו נשיאינו, **טראכט גוט**, ותתמלא גם סיום הוראתם האמורה, **ועט זיין גוט**.

ובפרט שהרי זכות הרבים תלוי בה, שמסייעת בענייני חניכים דמוסד, החינוכי בו עובדת, ומשתדלת לקרב לבם של החניכים לזאת לאבינו שבשמים, הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ואחכה לבשו"ט בכל האמור.

בברכה לרפ"ק,

מ. שניאורסאהן

ר'תרמו

ב"ה, טו"ב שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו והפ"נ ליום ההילולא.

ויהי רצון אשר כיון שהשגחה העליונה זיכהו והצליחתו והעמידתו על חלק היפה — לחיות מהפועלים (פעלא דיממא, כלשון רז"ל וכביאור אדמו"ר הצ"צ) במוסדות בעל ההילולא,

שבדאי זהו מוסיף עוד יותר בהתעוררות ר"ר ע"י בעל ההילולא,

יוסיף זה כו"כ בברכות השי"ת בכל המצטרך לו.

והרי ברכתו של הקב"ה שתי המעלות בה, מעלת הברכה ומעלת התפלה,

כמבואר בד"ה אמר ריב"ל כ"י ואברכה מברכך (תחלת ספר המאמרים תרכ"ט).

בברכה לקביעות בעבודת הקדש האמורה, וכהוראת רבנו הזקן, קביעות בזמן ובעיקר — קביעות בנפש.

ר'תרפ"ו

נדפסה בלק"ש ח"א ע' 231 ובחכ"ג ע' 528. נשלחה לכמה מעסקי אני"ש.

שעי"ז פועלים הקביעות גם בהמושפעים והמחונכים — וקבוע — לא בטיל.

ויהי רצון שגם זה יהי בהצלחה גדולה, ובאופן דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ועד לחלה בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט בכה"ל.

ו'תרפז

ב"ה, י"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

כבוד כל המשתתפים בהתועדות דיום ההילולא, עשירי
בשבט, בשנת השביעית היא שנת השמיטה, היתשי"ט,
בעיר בני ברק,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי שמות המשתתפים בהתועדות האמורה, בשמו ושם אמו,
אשר יזכרו על הציון הקי של בעל ההילולא.

והכל הולך אחר החתום, השתתפות ביום ההילולא של צדיק נשיא
ישראל נשיא הדור, אשר עולה הוא ביום זה למעלה מעלה, כמבואר בכ"מ
בתורת החסידות תורת דא"ח.

ומובן גם ע"פ נגלה, מזה שביום ההילולא אומרים עוד הפעם קדיש, אף
שזה כמה שנים לאחרי ההסתלקות, ובמכש"כ וק"ו, שבכאו"א מישראל
פוסקים לאחרי שנה לאמרו שכבר נגמר דינו, וע"כ צ"ל שאמירת קדיש זה
(האריז"ל הובא בלחם הפנים ובשורר ברכה לשו"ע יו"ד סו"ס שע"ז) הוא
מפני העלי' בקדש, מלמעלה למעלה יותר, וכמאמר רז"ל, אין להם מנוחה לא
בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל.

ו'תרפז

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 321. טופס דומה נשלח למשתתפים ככמה התועדות. לכמה מהם
— בתרגום לאידיש (ראה גם אגרת הבאה).

וגופא בתר רישא אזיל, אשר כל השייכים ומקושרים אליו בתכ"י נמשכים אחריו בעלייתו בקבלתם תוספת סיוע וכח מלמעלה, כמרז"ל הבא לטהר מסייעין אותו.

וידוע הדיוק (ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פט, ד), לטהר (ולא ליטהר), שהנקודה בזה, הפעולה בהזולת הזולת של עצמו, גוף ונה"ב שלו, והזולת כפשוטו, והרי זוהי הנקודה של עבודת החסידים.

בכבוד ובברכה לבשו"ט מתוך שמחה וטוב לבב.

ו'תרפח

ב"ה, י"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתביהם מג' י"ג וי"ד שבט, ובינתיים בטח קבל מכתבי מענה על מכתביו הקודמים.

ומוסגר פה מכתבי להמשתתפים בהתועדות דיום ההילולא. ואל בינתו אשען באיזה אופן למסור להם, והעיקר לנצל זה לתוספת הסברה באלו הדברים שזכרו בהמכתב ברמז, ובעיקר בהנוגע להפצת המעינות ב... ובמילוי שליחותם הק' בכלל באופן הכי טוב. והשי"ת יעזור שכל זה יעשה מתוך הרחבת הדעת ובשמחה ובטוב לבב.

בברכה לבשו"ט ע"ד כהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ו'תרפח

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 373.

קפה

אדמו"ר שליט"א

ו'תרפ"ט

ב"ה, י"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הור"ח אי"א נוי"נ וכי' מו"ה נפתלי שי' שו"ב

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הששי.

... במה שהעיר על השאלה הידועה אשר רבנו הזקן בשער היחוד
והאמונה הביא בשם הבעש"ט פירוש הכתוב לעולם הי' דברך נצב בשמים, אף
שנמצא ג"כ במדרש תהלים, ומעיר מכתובות דף כ"ב ב'.

יעוין בזה קונטרס ח"י אלול תשי"ג עמוד י"ד, אשר שם נדפסה שיחת
כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה, וציינתי בהערה בשולי הגליון, למסכת כתובות הנ"ל,
אבות פ"ד משנה י"ט, ויקרא רבה פרשה ט"ז ב'. דא"ג בלקו"ת (ר"פ אחרי)
מובא הנ"ל (סתם, ולא בשם הבעש"ט) ומצוין תומ"י אחרי זה, וכן איתא
במדרש תהלים.

כיון שאינו מזכיר בעניני בריאות שלו ושל ב"ב שי', בודאי זהו סימן
שהנ"ל בסדר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תרפ"ט

מו"ה נפתלי שי' יוניק, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעל חי"ד ר'חתיט, וכהנסמן
בהערות שם.

ו'תרצ

בי"ה, ח"י שבט, תשי"ט
ברוקלין.

ש"ב הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא ליב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק, בו כותב ר"פ מההתועדויות בשבועות
שעברו, וכן מההתיסדות שיעור לימוד חסידות ברבים.

ויהי רצון שתכה"י יבשר טוב בענינים הכללים ובענינים הפרטים אשר
הא בהא תליא, ובפרט שגזע צור מחצבתו מסייעתו בפעילות בזה ובבשורות
טובות בזה.

במ"ש אודות הצעתי במנהגי יום ההילולא, הרי אף שנכתב בקשר עם
יום ההילולא הראשון, איני רואה טעמים לשינוים בהנהגות אלו בשנים
שלאחרי זה, מלבד השינוי הכללי מתאים להוראת תוה"ק דמעלין בקדש,
שמזה מובן שמזמן לזמן גם בהאמור צריך להוסיף, אבל בהוספה זו אין
לקבוע מסמרות ועל כל או"א להוסיף מתאים למעמדו מצבו יכולתו
ואפשריותו.

בברכה לבשו"ט.

ו'תרצ

מרה יהודא ליב: סלוניס, ירושלים. אגרות נספות אליו — לעיל חט"ו ה'תקכב, ובהנסמן
בהערות שם.

ו'תרצא

ב"ה, חיי שבת, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ב שבת, בו כותב אופן הסתדרותם בתענד, ושואל
בחנוגע לרישומו בשכון שיבנה בכפר חב"ד.

ולעת עתה אין עליו להתענין בזה, כי אם לרכז כל שימת לבבו למלאכתו
מלאכת הקדש, חינוך על טהרת הקדש אשר בבתי ספר אהלי יוסף יצחק
ליובאוויטש אשר באה"ק ת"ו, ובמקומו עתה. ובפרט שכפי כתבו, רובם הם
מבני עדתו, ופסקה תוה"ק עניי עירך קודמין. ושכר כל העוסקים בזה, הרי
מבואר בכ"מ, וכולל הצלחה גם בעינים הפרטים . . .

וזכות התעסקותו בבי"ס אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש כנ"ל, אשר
בודאי גם יוסיף בזה, תעמוד לו למילוי משאלות לבבו לטובה ולברכה.

בברכה לבשו"ט.

מ. שניאורסאהן

ו'תרצא

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 367 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מ"ה יצחק שי: ידגר.

ו'תרצב

ב"ה, ח"י שבט, תשי"ט
ברוקלין.

מרת ח"י שינא מיכלא תח"י

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון י"ג שבט.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עם, אז איר פילט שוין בעסער,
און השם יתברך זאל העלפען, אז די בעסערונג זאל זיין אלץ גרעסער, און
בפרט אז מען האט דאך מזכיר געווען אייך אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, און בעת רצון וועט מען אייך נאך אמאל
מזכיר זיין — צו דעם, און בכלל צו דעם וואס איר באדארפט.

און עס איז דאך באוואוסט דער פסק דין פון רבותינו נשיאנו: טראכט
גוט וועט זיין גוט. און ווי באוואוסט פילע סיפורים אין דעם, ווי מ'האט
דאס געזעהן אויך בעיני בשר.

אזוי ווי בא מענשן דארף דאך דער געדאנק זיין שטענדיג פארנומען, איז
בייגעלייגט דא א קאפיע פון דעם וואס עס האט זיך גערעט בא דער התועדות
פון יום ההילולא, בהנוגע צו נשי חב"ד, און זייער העכסט וויכטיגע ארבעט,
אין זייער אייגענער משפחה און אין דער סביבה. און אזוי ווי אין יעדער
גוטער זאך, איז דאך ווי גוט עס זאל ניט זיין, איז שטענדיג דא נאך ארט אויף
צו-צוגעבען. און איך האף אז אייך וועט דאס אויך צובריינגען — צו טאן אין
דעם מיט גוטער שטימונג און בשמחה, און אויך דאס וועט צוגעבען אין די
ברכות פון השי"ת צום געזונט בעסערונג.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תרצב

מרת ח"י שינא מיכלא: גורארי, חל אכ"ב.

ו'תרצג

ב"ה, כ' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אלכסנדר שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה טבת, בו כותב אודות מצב בריאותו, ובהעיקר – בהנוגע להצרידות, ואשר שאל דעת רופאים ולא מצאו כל סיבה מיוחדת, אלא שפקדו עליו מנוחה עכ"פ מנוחה במיעוט-דבור, ומבאר ומפרט הקישורים המיוחדים בעבודתו ומשרתו אשר בהנהגה כזו.

והנה בכגון דא יש לומר, בסגנון חז"ל "יצא הפסדו בשכרו", אשר על ידי שכאילו מפסידים לפי שעה (ע"י שישמע להוראה האמורה), ירוויח וישתכר פי כמה לאחר זה. ובטח לא יודרש ממנו מנוחה מדבור, כי אם מיעוט בזה. כן כדאי לשאול הרופא שהתייעץ עמו, על אופן הדבור באופן שיהי מן השפה ולחוץ (במובן הנשמי – אבל לא ח"ו במובן הרחני והפנימי) – שזה איזה עשיריות בשנים מנסים ללמוד כן כמה מהנאמרים, ובכלל אלו שענינם בדבור רב לפי ערך, ואפילו הבראים שביניהם. וכללות הענין הוא – כפשוטו של הביטוי הנ"ל, שאף שהדבור הוא בקול רם ובחיות אינו נוגע כ"א במוצאות הכי חיצוניות וכמו השפה והלשון וכו'. ובדאי שגם בנדון דידי – יביא זה תועלת גדולה. וי"ל שגם לאחר שיבריא ויחזור לאיתנו.

במ"ש שבא בטענה, למה זה וכו' – הנה אף שמובן הצער שלו והקישורים לכאורה וכו' – הנה כל טענות כגון דא (לכאורה) אין מביאים תועלת, כ"א אדרבה, שהרי מביאים להתרגוזה ובמילא לעצבות ונפילת רוח וכו', שע"ז מהירות הרפואה מתמעטת וכו'. ובאם רוצים למצוא דוקא פירוש וביאור להענין, הרי י"ל (אף כי כמובן, רק בדרך אפשר) שזהו הוראה באצבע על התכלית שבחינוך, אף שלא הכל מדייקים בזה, אשר מטרת כל מחנך, הראשונה והעיקרית, שיהי המחונך שלו בבחי' חי נושא א"ע גם בענין שהוא מחנך אותו, ולהשיג מטרה זו בהקדם (אף כי כמובן בחינוך יסודי).

ו'תרצג

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 460 והורשלה ע"פ צילום האגרת.
מריה אלכסנדר: בונין, רעננה. אגרות נוספות אליו – לעיל ו'תרסח, ובהנשמך בהערות שם.

וביחוד בהנוגע אליו, הרי זה פשוט עוד יותר: שישתדל שהמחונכים שלו יתפללו בהתלהבות וידברו בעניני יהדות בהתלהבות וכו' לאחר המצאם זמן קצר תחת השפעתו, ובאופן שיהיו טופח ע"מ להטפית, ולהשפיע על המחונכים-זו שנקסו להמוסד לאחריהם – והוא יהי רק בבחי' עומד על גביהם משגיח ומנהל כללי, וק"ל.

מובן שבכל הנ"ל – אין כאן ח"ו להצדיק הענין וכו' ואדרבה, צריך לקוות שבעתיד הכי קרוב יחזור לאיתנו, וישתדל בהמחונכים שלו באופן האמור אבל באופן דבחירה חפשית בזה ומתוך הרחבת הדעת אמיתית. בברכה לבשו"ט ולרפוקו"ש,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

ברואי התועדו באופן המתאים לציין את יום הסגולה יום ההילולא (יו"ד שבט) של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל.

ו'תרצד

ב"ה, כ' שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד אשר במעלבורן
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מבי' שבט, דו"ח מפעולותיהם בקדש, בחינוך עטה"ק ובנקודה הפנימית הפצת המעינות חוצה, ואחכה לדו"ח גם בהנוגע למחזור הילדות תחיינה וכן מההתועדות והפעולות ביום סגולה, הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל.

ויהי רצון שמיום סגולה זה יתוסף בהתעוררות והעיקר בהפעולות שלהם במשך כל השנה, ובפעולות אלו גם בנקודה החשובה להגדיל מספר הפעילים-זו שי בפעולות אלו, וגם בזה באופן דמוסיף והולך.

קצא

אדמו"ר שליט"א

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט בכל האמור ומפורטות.

נ.ב.

בשאלתם בנקודה בהנוגע לצרף לעבודתם מחוגים שונים:

כבר ידועה השיטה בזה, שגם זה נכלל בענין הפצת המעינות, שהרי זהו מהדרכים הכי טובים לפעול בהזולת ע"י שנוטל חלק בעבודה בפועל, ומרגיש שצריך הוא להעשות טופח ע"מ להטפח.

אבל מובן ג"כ, שבהנוגע לעניינים אחראים, הרי ככל שתגדל האחריות תגדל ג"כ הבחינה והבירור והדיוק, מי הוא הראוי, וכבר מוכן לקבל תפקיד אחראי זה.

לשאלתם, באם ענין הפצת המעינות שייך ג"כ לילדים בגיל רך לפ"ע או שעדיין לא קבלו חנוך מתאים עכ"פ לפ"ע.

מובן שהפצת המעינות שייכת בהנוגע לכאז"א מבני"י, אבל מובן ג"כ שבהנוגע לכל אחד צריך להשתמש בצנור כלים ואותיות מתאים להבנתו מעמדו ומצבו.

וגם בזה הרי למדנו מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, שפרסם מאמרים עמוקים בהשכלה בלה"ק, מאמרים קלי הבנה, ובעבודה ובאידיש ועד לשיחות לקוטי דבורים, און דעם ארום פון חסידות, וגם בשפות אחרות, **שכל** הנ"ל הוא במסגרת הפצת המעינות, אלא שנשתנה האופן מתאים לאופי המקבלים-ות, וק"ל.

ו'תרצה

[כ' שבט תשי"ט]

... במש"כ ע"ד יום גזיות השערות כיוון שיום ההולדת חל ב"ח.

הנה ידוע ע"פ צוואת ר"י החסיד שאין לגלח ב"ח.

ואף דלכאורה יש לומר: א) דהיינו דוקא גילוח (כל' הצוואה. וכ"ה במג"א ס"ר"ס), אבל להסתפר מותר. ב) דשאני תספורת ג' שנים דדבר גדול

ו'תרצה

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 265.

הוא במנהג ישראל — כלי כ"ק מו"ח אדמו"ר, ועיג"כ שעי"ת לשו"ע או"ח
סו"ס תקל"א —

הנה כיון דלי אדה"ז (סר"ס ס"א) הוא להסתפר, ושהוא מפני חשש
סכנה (ולא — איסור), והתספורת לא הוי מצוה ממש (עיין שו"ע אדה"ז
או"ח סתנייה סט"ו-טז) — מידי ספק לא יצא ולדעתי יש לעשותה (תיכף)
לאחר ר"ח.

ו'תרצו

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ח יעקב שי

שלום וברכה:

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיו"ד שבט, יום ההילולא של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, עם המצורף אליו,
ותוכנו:

בקשר עם העלי' ממדינתו לפנים רומיניא, אשר חלק חשוב מהם
מתיישב בקרית-גת, וביקר שם, ורואה סיכויים טובים לייסד שם ישיבה, בתור
חלק מפעל הנצחת תלמידי ישיבת קשינוב, ויהי זה ברוחה של ישיבת תומכי
תמימים וגם יורו בפירוש שזו סניף מסונף לישיבת תו"ת דלוד, אבל עד
שתהי' להם יותר הכרה טובה בעיני חב"ד, לע"ע לא לפרט המלה חב"ד.

ובטח בכתבו שיש סיכויים טובים, הרי זה לאחרי חקירה ודרישה ככל
הצורך בזה, שחרי ליסוד ישיבה אינו מספיק מספר אוכלסים מסוים, כ"א גם
צריך להיות רצון מצדם בחינוך דתי וכו' ובפרט שיש מקום לומר שהמפלגות
השמאליות, לא ישבו בחבוק ידיים וינהלו תעמולה, כמאז בכגון דא, וד"ל.

ו'תרצו

חור' יעקב שי: פלס, תל אביב. אגרות מספוט אליו — לעיל חט"ו ה'שסה, ובהנמקן בהערות
שם. לקמן רתשכט.
לייסד שם ישיבה: ראה גם לקמן אגרת רתשכט.

כן אינו ברור במכתבו, כיון שעד עתה בעניני קישיונו בשטח חב"ד, הי' זה שייך לשיבת אחי תמימים דראשון לציון, והתחייבו לגייס אמצעים לחיזוק אחיית ברשלי"צ, איך יסדרו שלא יבלבלו הענינים זל"ז.

ועוד בה שלישיי' מפעל כהאמור, ז.א. יסוד וארגון ישיבה ואחרי כן הנהלתה, דורשים שימת לב ומרץ וביחוד בתקופה הראשונה, שמוזה מובן שצ"ל השערה קרובה לודאי, איך יארגנו זה . . . שבטח שם לב לזה.

אם בכל נקודות האמורות, הפרטים משביעים רצון, יש להתעסק בענין האמור, ובסניפו, ז.א. ארגון לגיל השייך לבתי ספר הרשת יהי' מסונף להרשת. ואחכה לבשו"ט בכל האמור. וכבקשתו נשלח המכתב מהיר, מבלי לחכות על התור.

בברכת הצלחה.

ו'תרצז

ב"ה, כ"ד שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

נודעתי זה מזמן, שבני הספרדים, אין מדקדקים כ"כ במספר שנותיהם, ובמילא שנת מלאת שלש עשרה שנה, אינה ברורה כ"כ, ואין ממהרים בהנחת תפילין, ולא עוד, שאצל איוה מהם, מנהג ביש, שדוחים התחלת הנחת תפילין לאחר שיהי' ביכולת לערוך סעודה וזבח משפחה וכו' וכו', ואף שקרוב לודאי שמזמן הגיע לעול מצות.

וכיון ששמועה זו נתקבלה מכמה מקומות, כנראה שנכונה היא, ומובן שעליהם לעשות כל האפשרי בזה ובמרץ הדרוש, לבטל מנהג ביש זה. ובפרט ע"פ המבואר בתורת החסידות דא"ח, איך שהנחת תפילין, זהו המשכת מוחין חדשים, שמוזה מובן איך שזה פועל על כל עניני תורה ומצות, שהם הם חיי איש ישראל האמיתי.

ומובן האמור גם ע"פ דרך המוסר, ע"פ כוונת התפילין גם בפשטות, לשעבד הלב והמוח, שהם המושלים באדם ובכל עניניו במחדו"מ, וק"ל.

ו'תרצז

נדפסה בלקר"ש חי"א ע' 200. טופס כזה נשלח לכמה.

ובטח כמה אופנים לתקן האמור, ומהם שיערוך המוסד סעודה משותפת לכמה נערים בבת אחת, כל אלו שבדאי הגיעו לגיל מצות, ואלו שבספק אבל נוטה יותר לחיוב, וק"ל. ובאם יתנו איזה מתנות, כמובן לפי יכולת ואפשרית הקופה, בטח שלא יהי קישוים בהאמור.

ואפשר שכדאי לעורר את צעירי אגו"ח, אשר בביקורם במושבות וכו' יעוררו אחב"י הספרדים על האמור.

בדאי יתבוננו על האמור בשימת לב כראוי, ויודיעו מהתוצאות בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תרחצ

[כ"ד שבט תשי"ט]

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ה', אין וועלכען איר שרייבט וועגען דער סברא צו פארען אויף דער חתונה פון אייער זון שיי בשעה טובה ומוצלחת.

ולכאורה איז ניט פארשטענדליך: מאכען אזא נסיעה וועלכע איז פארבונדן מיט אזוינע געלט-הוצאות (אלס צוגאב אויך די צייט), וואס אויב אפילו מ'האט די געלט במזומן, איז לויט דעם מצב פון חתן וכלה, קען מען פארניצען די געלט אויף זייער איינארדענען זיך, וואס זיכער קען זיי צוניץ קומען אפילו גרעסערע סומעס.

און השם יתברך זאל העלפען, איר זאלט באשליסען ווי ס'איז גוט באמת. ולאריכות ימים ושנים טובות זאלט איר האבען אמת'ן אידישען נחת, און חסידות'שן נחת פון אלע אייערע קינדער שיחיו.

ו'תרחצ

גרפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 464.
מאכען אזא נסיעה: ראה גם לקמן אגרת ר'תשיב.

קצה

אדמו"ר שליט"א

ו'תרצט

בי"ה, כ"ו שבט, תשי"ט
ברוקלין.

ליידס אקזילערי פון בראנזוויל-איסט ניו יארק
ה' עליהן תחיינה.

ברכה ושלום!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף-באריכט פון דעם
יערלעכען באנקעט, וועלכען איר האט געהאט אויף צו מארגען פון דעם יום
הסגולה יום ההילולא-יארצייט טאג פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע נשיא ישראל, און אויך מיט דער צושריפט ווי עס איז
פארנאנדערגעטיילט געווארען די געלט וועלכע ס'איז געזאמעלט געווארען.

און השי"ת זאל העלפען אז נאך פילע יארען זאל יעדערע פון אייך מיט
דער הנהלה אין דער שפיץ, טאן פאר די מוסדות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, און אין אן אופן וועלכע זאל האלטען אין איין
שטייגען און טאן דאס געזונטערהייט און מיט גוטער שטימונג.

און עס איז דאך באוואוסט אז הקב"ה באצאלט יעדערן וועלכע טוט
אין ענינים פון תורה און מצות אין וואס ער נויטיגט זיך סיי בגשמיות סיי
ברוחניות.

בברכת הצלחה אין אייער ארבעט און צו גוטע בשורות.

ו'תש

ב"ה, ז'ך שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב.
ובהיותי היום על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע הזכרתיו וכל אלו שכותב אודותם מתאים לתוכן כתבו.
ויהי רצון כיון שבחדש אדר שעליו נאמר ונהפוך הוא על כל החדש, כן
יהי בכל עניניו שכותב בתכ"י.
והרי לכמה דיעות ובכמה ענינים אדר הראשון הוא אדר או דכחדש
אחד הם. והפס"ד וחיתום אורח חיים — וטוב לב משתה תמיד בשמחת כו'.
בברכה לבשו"ט.

ו'תש

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נטפות אליו — לעיל וחקפב, ובהנסמן
בהערות שם.

קצז

אדמו"ר שליט"א

ויתשא

בי"ה, כ"ז שבט, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מז"ה יוסף חיים שי" הכהן
וזוגתו הרבנית מרת מלכה רייזיל תחי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה שבט עם המצורף אליו.

בו כותב ר"פ מפעולותיו בקדש, ויהי רצון שתכח"י יבשר טוב מענינים
הכללים ומעניניו הפרטים.

ובמענה לשאלתו, באם יהי אחד היועצים של ועד הכשרות.

באם ועד זה הוא עטה"ק, ז.א. מאורתו(דו)כסים, עכ"פ זוהי שיטתו,
יקבל הצעה זו, אבל כמו שכתבתי, לא יהי מהמכשירים, וק"ל.

בשאלתו בהנוגע לסידור קדושין.

הנה כיון שיש לו סמיכה לרבנות, ובטח מזמן לזמן חוזר על הלכות, הרי
באם החתונה היא כדבעי, ז.א. באותו התנאי שכותב, יכול לעשות את זה.

נהניתי מסיום מכתבו, שמזמן לזמן יפרסם בעתון המודפס במחנם הטי'
מענינא דיומא.

ויהי רצון שגם זה יהי אחד האמצעים להפצת היחדות בכלל והפצת
המעיונות ביחוד, ויהי רצון שיהי זה מתוך שמחה וטוב לבב . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתשא

מז"ה יוסף חיים שי" רחנפלד, פריסקא. אגרות נוספות אליו — לעיל ויתריב, ובהנסמן
בהערות שם.

ו'תשב

ב"ה, כ"ז שבט, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ רב פעלים ורב מרץ וכו'
מוה"ר אברהם ברוך שי

שלום וברכה!

נעם לי להוודע במשך שיחתנו ע"ד אורח חיים בהידור, מתאים להוראות תורתנו תורת חיים, בקהילה קדישא אשר כתי"ר הוא המרא דאתרא שם, הוא מושב גמזו בארצנו הקדושה, תבנה ותכונן במהרה בימינו עי"י משיח צדקנו, ואשר בכדי להמציא האפשריות לבנין בית הכנסת מתאים לצרכי תושבי המקום ובכלל כדי לבסס מעמדם בעיני פרנסה וכלכלה כתי"ר פועל בזה בארצות הברית.

ובודאי אשר אחינו בני ישראל, רחמנים וגומלי חסדים ולא רק מצד נפש האלקית שבהם אלא גם בטבע תולדותם מצד נפש הבהמית (עיין אגה"ק לרבינו הזקן בעל התניא והשלחן ערוך, סוף סי' י"ב ובתניא סוף פ' א', בטח ייענו לענין זה ויושיטו לו עזר וסעד, ובפרט אשר אחי"י אשר בארצות הברית מצטיינים מאז ומקדם במדת הצדקה וגמילות חסדים ביתר שאת וביתר עז.

ויחי רצון אשר יתחזקו – ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור – כל עניני ישראל סבא בכל מקום שהם, ובתוכם גם בקהילתו קדישא, ובפרט אשר שומרי שביעית כהלכתה הם, גבורי כח עושי דברו גו'.

ובקרב ממש נזכה לקיום היעוד כפירוש רז"ל (מדרש תהלים) על הכתוב רצית הוי' ארצך שבת שבות יעקב, שכשמקיימים שמיתים וכל מצוות שנצטוו בה נגאלים, ובכתב יד מדרש תהלים: מפני כן ישראל נגאלין מיד.

בכבוד וברכה.

ו'תשב

מוה"ר אברהם ברוך: ריוזנברג, מושב גמזו.
מצד נפש הבהמית: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תו, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תשג

בי"ה, כ"ח שבט, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"א וכ"ג שבט,

ת"ל על הבשוי"ט מהטבת מצב בריאות אמו שתליט"א, ואשר מרגישה טוב, ויה"ר עס זאל גיין פון גוט צו נאך בעסער.

לפלא גדול שאינו מזכיר דבר מהשתתפותו בהתועדות דיום ההילולא, והרי תאריך מכתבו הוא למחרתו ממש, ובפרט שפעולת התועדות הרי צ"ל ניכרת במשך שבועות וחודשים שלאחרי זה, וק"ל.

במ"ש אודות עבודתם, שאף שהקימו בתי ספר בחרבה מקומות, אין פירות.

פשיטא שאסור לומר כזה, שמלבד שהלימוד, בעת מעשה – ג"כ פעולה הכי חשובה היא, בהקו דסור מרע [שאיין התלמיד נמצא בהשפעה בלתי דתית], הנה גם העשה טוב, פעולה רבה היא, שהרי לומד עניי תורה ומצוות, ואי אפשר שבמשך הזמן לא תהיי מזה פעולה ועכ"פ רושם.

וזהו נוסף על הנח"ר למעלה. ובפרט כפי המבואר בתניא קדישא (סוף פרק כ"ה) ויחוד זה למעלה הוא נחצי לעולם ועד, והרי אי אפשר לדעת השינויים לטוב שיהיו בעתיד, ואפשר גם בעתיד הקרוב. שאע"פ שבעבר לא נראו פירות [כאלו שגם העובדים יכירום במוחש] הרי מכאן ולהבא ישתנה לטוב בזה, ובעניי קדושה ובפרט בעניי חינוך באה"ק ת"ו – פשיטא שאין עתה הזמן לבטלם ולסוג אחור משטחי עבודה, אף שכמובן יש מקום לדון בהנוגע להתרחבותה, שבוה המצב דלכתחלה ולא בדיעבד.

במ"ש אודות שיעורים למבוגרים, מובן שגם זה חשוב ביותר, אבל כיון שמצומצמים באמצעים, לכאורה בזה צ"ל ההשתדלות לעודד שימצאו מלמד במקום, שיקח ע"ע שיעור כהאמור, ולכה"פ יסתפק במשכורת סמלית.

חוששני שעוה"פ נוהג בהיחס שלו דעד עתה לעניי שידוכין. ומובן שמוחה הנני נגד זה שעכ"פ ישנה הנהגתו בזה מכאן ולהבא.

בברכה לבשוי"ט בכל ענייני הפרטים ובכל העניינים הכללים.

ו'תדש

ב"ה, אדר"ח אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מיי"ז שבט, בו כותב ע"ד רצונו להתפלל מכאן והלאה
בנוסח האריז"ל, הוא נוסח רבנו הזקן המקובל אצל חסידי חב"ד.

וטוב ונכון הדבר במאד, ובפרט ע"פ סיפורי חסידים, אשר רבנו הזקן
בירר נוסח זה מששים סידורים, אלא שכיון שע"פ המובא באיזהו מקומן
אפשר להחליף מנוסח אשכנז לספרד ומספרד לנוסח אר"י אבל לא להיפך,
צריך להחליט שכשיתחיל בנוסח אר"י, זהו לתמיד.

בשאלתו, חסיד חב"די שמתפלל לפני התיבה בבית הכנסת ששם נוהגים
לאמר ושמרו, האם גם הוא יאמר.

נראה לי, שלא יאמר, כיון שקבל ע"ע פסק הדין שיש בזה חשש להפסק,
כפסק רבנו הזקן, ובפרט שבהנוגע להתפללים במנין, ידוע מעשה רב בזה
שאין אומרים אף ששאר המתפללים אומרים וכו' (עיין או"ח סי' רל"ו בפס"ד
הצ"צ) גם באם עובר לפני התיבה אין לו לאמרו.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע כאו"א להמצטרף לו.

וכיון שהוא המביא הבקשה, מובן וגם פשוט שעליו להוסיף בעניני תורה
ומצות, שזה יוסיף בברכות השי"ת במילוי משאלות לבבו בהאמור.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תדש

ע"פ סיפורי חסידים: ראה גם לעיל חיי"ו אגרת וי'שלב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ו'תשכא.
ד"ב.
לאמר ושמרו: ראה גם לעיל חיי"ו אגרת ו'שנא.

ו'תשה

ב"ה, א' אדר"ר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, אשר גם עתה אין מובנת הסיבה נתקבל
מכתבו, ותוכנו, באיזה מקום לקנות דירה, ומונה שלשה מקומות.

ומהנכון שיהי זה במקום שנמצאים אני"ש, בכדי שבשיתוף פעולה
עמהם יוסיפו בעיני חב"ד בכלל ובנקודה הפנימית הפצת המעינות ביחוד.
וידוע דעתי מאז ומקדם, אשר אין דעתי נוחה כלל, מהריבוי בדמי מפתח
בשביל דירה שתהי דוקא בשכונה ובעיר מסוימת, כי אפילו באם אין
האמצעים מוגבלים, הרי יש לנצל הממון לעניינים נחוצים שאי אפשר בלעד
[אם בעניינים הפרטים, או בעניינים הכלליים], ולאו דוקא בשביל דמי מפתח
לדירה.

מובן שבכאן אין ידוע איזה מג' המקומות מתאים יותר לתנאי האמור,
אבל בודאי על אתר יש לברר כל זה.

ויהי רצון שאיך שיחליטו, יקוים בדירה החדשה דברי רז"ל שדירה נאה
מרחיבה דעתו של אדם.

בודאי מוסיף בפעולותיו בהפצת המעינות ובכלל בעיני אני"ש.

בברכה לבשו"ט.

ו'תשו

ב"ח, ב' אד"ר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה [מרדכי ש"י הכהן]

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מכ"ה שבט, ר"פ בשורות הכי
ספורות, בהנוגע להתועדות דיו"ד שבט.

ומובן שלפלא הדבר.

וכן איזה שורות מהצריך תקון בעיר, ולפלא מה שכותב שאי אפשר
לדעת בדיוק ובפרטיות התיקון בהמשכת המקוה — שהרי בודאי מזמן לזמן
מוכרח להתחיל המים וכו' ורואים איך שנעשה הענין.

וכבר האריכו באחרונים, שבענין מקוה, אין חל הגדר שלא להוציא לעז
על הראשונים.

כיון שאין מזכיר בהנוגע לבריאותו ובריאות זוגתו תחי', בטח הכל
בסדר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תשו

נדפסה בלקו"ש חי"ז ע' 480 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מ"ה מרדכי: פרלוב. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ז ררג, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תשז

בי"ה, ד' אדי"ר, תשי"ט
ברוקלין.

מר יעקב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מבדרי"ח אדי"ר בו כותב תמיהתו על המובא בספר בעל-שם-טוב בפרשת בהעלותך בשם הבעש"ט ביאור ענין קריעת ים סוף, אשר כאילו הוא בטבע, והנס הוא מה שהקב"ה בראשית הבריאה הטביע בטבע אשר ביום פלוני יבקע הים, והוא דלא כהמבואר בכ"מ אשר קרי"ס הי' נס ונס גדול ביותר.

והנה ספר הנ"ל הוא מלוקט מכמה ספרים, וצריך עיון עד כמה מדויקים הדברים המובאים בספרים מהם לוקט, כי הרי בעינינו כגון אלו, הנה עיי' אי דיוק באיזו תיבות משתנה הכוונה מהקצה אל הקצה. ובפרט עפ"י הידוע אשר הבעש"ט הי' אומר דברי תורה בלע"ז ולא בלשון הקדש, והמעתיק לא תמיד כיוון להענין של הבעש"ט, אפילו כשהמלקט הי' באותו שעה ובאותו מקום. עיין דוגמא באגרת הקודש לרבנו הזקן סכ"ה (קמא, א).

וקרוב לודאי שגם בגדו"ד כן הוא, שהרי צודק בהערתו שקרי"ס נחשב לנס גדול ביותר. ועיג"כ שער היחוד והאמונה לרבנו הזקן פרק ב'.

בגוף הענין, אפילו את"ל שמי שהחא אמר בענין קרי"ס בסגנון המובא בשם הבעש"ט כנ"ל, ידוע כגון דא שהרבה פעמים עונים לשטתך ולטעמך, אפי' את"ל, ז.א. שאפילו את"ל (אף שהענין אינו כן) שהי' בזה ענין טבעי – בכל זה כו'. כהביאור שם.

וזאת למודעי, אשר הרבה מגדולי ישראל וחוקרי ישראל בדורות שעברו בארו באופן זה ענין הקשת עליו נאמר שאות ברית הוא, אף שמבואר שזהו ענין בטבע. יעיין במפרי' התורה פי נח.

גם יש לפרש סגנון הנ"ל עפמש"כ בבחיי (בשלח יד, כז): הושם בטבע המים כו'. עיי"ש.

ו'תשז

מר יעקב: זקבן, ירושלים.

בהזדמנות זו הנני לעוררו על ההכרח לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שבאם בכל הזמנים ובכל המקומות הי' הכרח בזה, על אחת כו"כ בזמננו ובתקופתנו זו ובאה"ק תובב"א ביחוד.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ר"תשח

בי"ה, ד' אדר א', ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים וכו'
הרב שלמה שי' המכונה ד"ר עהרמאן

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו עם המוסגר בו.

שמחתי לפגישת חרה"ג ורה"ח ווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים מוהר"ר בנימין אלי' שי' גורודצקי עם כתי"ר שי' ובטח סיפר לכת"ר ע"ד העבודה המסתעפת הנעשית במסירת נפש על ידי אי"ש שי' בפינות רחוקות בהפצת התורה ויראת שמים, כמו בכפרים ועיירות במרוקו, וכן באה"ק ת"ו באויסטרעאלי' ובכמה מדינות הקרובות והרחוקות. והרי עבודה זו מחייבת הסיוע הכי גדול, על כל פנים באמצעי כסף, כדי אשר המסי"נ של העובדים תביא התועלת הכי גדולה בלי הגבלות מצד חוסר אמצעים כספיים.

וכיון ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר כמה פעמים ע"ד הסיוע של כתי"ר שי' גם בענינים כספיים, ובידעי השפעתו לא רק בקרן חאווקין אלא גם במקורות כסף אחרים, תקותי שינצל השפעתו וישתתף בעבודתנו במדה הכי גדולה ואפשרית.

ר"תשח

ד"ר עהרמאן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תחקנט. חט"ז ה'תתער.

ויהי רצון אשר במנוחת הנפש והרחבת הדעת ובבריאות הנכונה יוסיף חילים בתורתנו הק' ומצותי ויזכה לבשר ולהתבשר אך טוב בתוך כלל ישראל, בטוב הנראה והנלח. בכבוד ובהוקרה ובברכה.

ו'תשט

בי"ה, ד' אד"ר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיום 2/9 בו שואלים למולם.

והנה כבר נאמר תמים תהי' עם הוי' אלקיך, ואין ענין בדרישה למול ולעתידות וכו', כי אם ללכת לבטח בדרך המלך מלכו של עולם, היא דרך תורתנו ומצותי, ז.א. – להתנהג בחיי היום יומיים בכל ענין ופרט מתאים לפי המבואר בשולחן ערוך וכיו"ב. ואז הובטחנו אשר אין מול לישראל, ומקיים בורא עולם ומנהיגו (על פי מה שכתוב): אם בחוקותי תלכו גוי ונתתי נשמיכם וגוי ככל הברכות המנויות בפרשה.

בברכה לבשורות טובות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תשי

בי"ה, ד' אד"ר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח שבט ושאלותיו:

א) מהי העצה למחשבות המבלבלות ומחשבות בלתי רצויות.

ו'תשי

דפסה בלק"ש חכ"ד ע' 404.

לכל לראש צריך להיות בקי בעל פה כמה ענינים בתורה ולחזור עליהם, גם בזמנים הפנוים מסדרי הישיבה. ומובן שזהו נוסף על העיקר החלטה חזקה שתיכף שמרגיש שמחשבתו עסוקה בענין בלתי רצוי יפסיקה.

ב) איזו תרופה לחשק ללימוד וכן להתפלל בכוונה.

העצה עד"ז היא כמאמר חז"ל יגעת ולא מצאת אל תאמין, ואם כן בו הדבר תלוי, וכשירצה להתפלל בכוונה וללמוד בהתמדה, סוף סוף יצליח. והי"ה בהנוגע לכל הנסיונות בדרך האדם שאין להתרשם מהם, ולהתגבר עליהם, וכשרוצים באמת מצליחים.

ילמוד בהענינים האמורים לעיל בספר תניא קדישא וכנדפס במפתח ענינים שבסוף הספר.

ובטח יודע מהתקנה לומר שיעור תהלים חדשי (כמו שנחלק התהלים לימי החודש), בכל יום אחר תפלת הבקר, וישמור ע"ז עכ"פ מכאן ולהבא. ונכון אשר יבדקו את התפלין שלו שתהיינה כשרות כדין.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשיא

בי"ה, ד' אדי"ר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום כ' שבט כו כותב ר"פ מדברי ימי חייו ומסיים בשאלות:

א) איך לגרש מדת העצלות.

יתבונן ומה טוב שילמוד בעל פה במה שכתוב בספר תניא קדישא ר"פ מ"א (נו, א) עד ריש עמוד ב' תיבת המלך. יעבור על הענין או גם על הלשון מזמן לזמן, אם בדבור או עכ"פ במחשבתו, וכשיהי' הענין חקוק במוחו ועד ללבו בודאי שזה יוסיף במדת הזריזות.

ב) עצה להתגברות על היצה"ר שהוא גדול וחזק כו'.

כבר הודיעונו חז"ל שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ולפום גמלא שיחנא, ז.א. שלפי המצב של האדם נתנה לו הכחות והיכולת להתגבר עליו, אלא שצריך התבוננות שלא ליפול ברוחו באם היצה"ר מתחיל במלחמתו פעם אחר פעם, וההתבוננות היא כמבואר בספר התניא קדישא בכמה מקומות (עיין במפתח עיניים הנדפס בסוף ספר תניא קדישא הוצאת קה"ת), ומהם בפרק כ"ז ואילך.

ובכלל עצה היעוצה ללכת לבטח דרכו המלך מלכו של עולם זה הקב"ה נתן התורה ומצוה המצוה, הוא ע"י הזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו כו', כמבואר בתניא פכ"ו ובכ"מ. כיון שנצטוה ע"ז בודאי שנתנה היכולת לקיים הענין.

תקוה שיודע משלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא ואשר ישתדל לקיימם מכאן ולהבא. אף שכמובן צ"ל בלי נדר.

בברכה לבשוי"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשיב

בי"ה, ה' אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בהנוגע לאופן החתונה, מה טוב שיהי' לא ביום ראשון בשבוע, ועד מתי לבני ישראל לחקות מנהג מדינות. וכן בהנוגע להחתונה בענין ריבוי הוצאות וריבוי מוזמנים, שאפילו באם אין כל מניעה לאמצעים, הרי אפשר להשתמש בממון המיוחד לעיניים עוד טובים יותר, והרי ענין של משתה גדול פירשו חז"ל, שזה אם גדול העולמים הי' שם, וכשיהי' הכל בהידור הדרוש

ו'תשיב

לא ביום ראשון בשבוע: ראה גם לעיל ח"ו אגרת רשפ.

ויתעוררו לתומ"צ ובעיקר לבנות ביתם בישראל בית חסידותי בכל הפרטים, הרי בודאי שגדול העולמים יהי' שם וישרה ברכתו בכל הפרטים.

מהנ"ל מובנת ג"כ השקפתי בהנוגע לנסיעה של מי שהוא מההורים שי' לכאן, נסיעה קשורה בהוצאות גדולות, והרי אפשר שהזוג הצעיר יוכלו להשתמש בממון שיוציאו על זה, בענין הטוב עוד יותר.

מובן ג"כ שדברי אלה האמורים בהנוגע לנסיעת אחד מהורים לכאן, וכן בהנוגע לאופן החתונה, הוא רק בגדר הצעה שיתבוננו ויחליטו שני הצדדים בזה, ואיך שיחליטו יהי' להצלחה ובשעה טובה ומוצלחת.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן בענינים הכללים.

ו'תשיג

[ז' אדי"ר תשי"ט]

... ובכלל בהנוגע לעבודתם: נקודה הכללית, אשר נצטוונו על חסדר דמעט מעט אגרשנו, ואין מתפקידם אריינכאפען כל הענינים במשך השבועות וחדשים הראשונים, להמצאם במקומם עתה. ואדרבה בכמה וכמה ענינים, דרושה ההתאפקות, וביסוס כמה ענינים קודמים להם.

מובן שאין זה סתירה למה שדברתי עם... שהרי המדובר הי' בנקודות כלליות, שתוף פעולה עם פלוני וכו'. ועוד זאת שנמשך הנני עמדו לאחריו כו"כ חדשים, ופגישה זו היתה הראשונה לאחר המצאם... מובן שדברנו ע"ד תכנית רחבה יותר, ולא דוקא הנוגע לשבועות וימים הכי קרובים.

בטח באם תהי' אפשרית - יבקר במחנם גם... כבקשתו. אבל נקודה האמורה במקומה עומדת, ומדגישה אני כי כנראה מבין שיטי מכתבו, הרי כשאין בידם לעשות תומ"י באיזה הצעה של עבודה, מרגיש בזה נמיכת רוח, בה בשעה שסדרו של עולם הוא, וגם בעבודה בשליחות רבותינו נשיאינו, שהולכים צעד אחר צעד.

מהנכון שיתבוננו בהנוגע לנצול ימי הפורים הבע"ל, כי אף שחלים

לנסיעת אחד מהורים לכאן: ראה גם לעיל אגרת ר'תרחצ.

ו'תשיג

מפסה בלק"ש חכ"א ע' 477.

באמצע השבוע, בודאי אפשרית מיוחדת לנצלם [אשר גם בזה הנקודה האמורה, שאין מחוייבים לעשות דוקא גדולות ונפלאות, וטוב יותר פעולה ע"ד הבינונית, אבל שתשמש הכנה לפעולות הבאות, וק"ל].

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש,

מ. שניאורסאהן

פשוט שבכהני"ל אין הכוונה להחליש ח"ו מרץ עבודה וכיו"ב, כ"א לשלול בהחלט נמיכת רוח הני"ל. מובן ג"כ שההחלטה איזו עבודות כבר הגיעה זמן ואיזו שייכות לעתיד הקרוב – צריכים להחליט על אתר, וההחלטה תלויה בהתנאים שעל אתר, האפשרות שישנן וכו'. והשי"ת יצליחם להחליט בזה כדבעי.

ו'תשי"ד

ב"ה, ח' אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

לכבוד מר ד. בן גוריון שי
ראש הממשלה

שלום וברכה!

במענה על מכתב כ' בשאלה לחוות דעתי בנוגע לרישום ילדי נשואי תערובת כשהאב יהודי והאם לא יהודי ולא נתגיירה קודם לידת הולד. והמכוון – לפי נוסח ההחלטה במכתב הני"ל – להגדיר הוראות שיתאימו למסורת המקובלת בכל חוגי היהדות, האדוקים והחופשיים לכל זרמיהם, ולתנאים המיוחדים של ישראל כמדינה רבונית שמובטח בה חופש מצפון ודת וכמרכז לקיבוץ גלויות:

דעתי ברורה בהחלט, בהתאם לתורה ולמסורת המקובלת מדורי דורות, כי בעניינים כאלה אין כל תוקף להצהרה בדיבור על הרצון להרשם בתור יהודי, ואין בכח הצהרה זו לשנות את המציאות.

ו'תשי"ד

אגרת זו ושלאחריה נדפסו בלק"ש ח"א ע' 267 ואילך.
בנוגע לרישום: ראה גם לעיל אגרת ו'תרכ"ד. לקמן ו'תשל"ג. ו'תשס"ה. רחצו.

על פי התורה והמסורת של דורי דורות הקיימת וחי' עד היום הזה — יהודי, או — בסגנון שונה אבל בתוכן שווה — שייך לעם בני ישראל, הוא זה **ורק זה** שנולד מאם יהודי או גר שנתגייר באופן גירות מדויק, אשר פרטי סדר גירות זה מבוארים בספרי פסקי דינים של עמנו בית ישראל מדור לדור ועד להשולחן ערוך.

האמור במלוא תקפו לא רק בנוגע לילדים שהוריהם או מי שהוא אחר מצהיר על רצונו לרשום אותם בתור יהודי, אלא גם בנוגע לכל מי שיבוא להצהיר על עצמו שרוצה לשנות מעמדו ומצבו כדי להכנס לכלל ישראל, שאין בהצהרה כזו ולא כלום אלא אם כן יקיים בפועל, או שכבר קיים בפועל, סדר הגירות מתאים להמסורה וכמפורט בספר השולחן ערוך, כ"ל.

בכבוד ובברכה.

אינני מצוין המקורות וכו' — כי בענין הגירות הלכות פסוקות, ברורות ומפורטות ברמב"ם, טור, שולחן ערוך, ועוד.

הערה:

כל הבא להלן מובא רק כהוספה בשולי המכתב — בכוונה להדגיש, שאם אפילו לא יתקבלו הדברים דלקמן, בחלקם או אפילו בכולם, אין זה ממעט כלל וכלל בהחלטיות חוות דעתי האמורה לעיל, ולא באו ההערות דלחלף אלא בתור תגובה על ההסברה ותיאור המצב וכו' המובאים במכתב כ'.

א. שאלת הרישום, באיזה תואר שיבחרו, אינו ענין המוגבל לארץ ישראל בלבד, כי מובן מאליו, וכמבואר גם במכתב כ', שאין ביכולתו של מישהו להקים מחיצה בין יהודי ארץ ישראל ליהודי חוץ לארץ, ואדרבה, כל אחינו בני ישראל באשר הם שם מהווים עם אחד, מיום היוותם לעם, למרות פיזורם בכל קצוי תבל. מכאן, שפתרון השאלה צריך להיות כזה שראוי להתקבל על כל בני ישראל בכל מקום שהם, שיחיי מסוגל לקרב לאחד ולהדק את הקשרים ביניהם, ומכל שכן שלא ישמש סיבה, אפילו סיבה רחוקה, לריחוק או לפירוד. שלכן, אפילו אם תמצא לומר שבארץ ישראל קיימים תנאים הדורשים עיון מיוחד בשאלה האמורה, אין תנאים אלו מצמצמים הבעי' בשטח ארץ ישראל, אלא, כאמור, ענין משותף הוא לכל עם בני ישראל, בכל מקום שהם.

ב. החשתייכות לעם ישראל — מעולם לא נתקבלה באומתנו כענין

פורמאלי, חיצוני. מאז ומקדם ועד היום הזה היו פירושה ותחומה – מציאות כל האדם היהודי וחוויו פנימית ועמוקה הקשורה בנימי נשמתו ולבו. מבחינה זו, כל תנועה המקילה וגורעת מהנהוג ומקובל בשטח זה, הרי היא גורעת ומזלזלת ברגש ההשתייכות לעם ישראל, ואי אפשר שלא תגרום חירוס ביחס הרציני והעמוק לקישור הפנימי שבין היהודי לעמו.

ג. הקלת המעבר והצירוף לעם ישראל, בפרט במצב המיוחד של ארץ ישראל המוקפת ארצות ועממין שאינם אוהדים לה, ובחלק גדול מהם – הרבה גרוע מזה, עלולה להעמיד בסכנה במידה חשובה את העניינים הבטחוניים של ארץ ישראל.

ד. המורס מנקודות הנ"ל, שאם אפילו ייעשה ניסיון להשתמש מפתרונה הנכון של הבעי' על ידי פשרה, כגון חילוף המלה "יהודי" בתואר חילוני בהחלט, אין זה מוצא, כי ההיזק בעינו יעמוד הן בהנוגע להידוק הקשרים שבין כל אחינו בני ישראל באשר הם שם, והן מנקודת החיסון והבטחון, כנ"ל.

ה. מובן, וגם פשוט, שאין להקשות מזה שהיו מקרים אשר גר שנתגייר כדת וכדין אף על פי כן הי' גורם מזיק לעם ישראל; ולאידך, אפשר שזה שרק מצהיר על השתייכותו לעם ישראל יהי' גורם מועיל ביותר לעם ישראל, כמו שאין סתירה לדרישת סדר הגירות – מהעובדא דישינא חסידי אומות העולם, אף שכשם כן הם – מאומות העולם.

ו. בהסברת גדרי השאלה נזכר גם כן ענין הפלי'. אבל הפלי' שייכת בנתינת או שלילת זכויות או עונשים, ולא ברישום מציאות קיימת.

ואסיים בתקוה ובצפי' אשר תהי' ארץ ישראל בכל פרטי', בהוה ובעתיד, ענין אשר יקרב ויאחד את בני ישראל בכל קצוי תבל, האדוקים והחופשיים לכל זרמיהם, על ידי שתלך ותתאים בכל עניני' יותר ויותר לשמה כן היא, השם שנקראת בו בפי כל עמי תבל – ארץ הקודש.

ו'תשטו

ב"ה, ט' אדר א', תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דוד שי בן גוריון
ראש הממשלה

שלום וברכה:

אתמול שלחתי מענה שלי הרשמי על השאלה, שאלת הרישום, ואתו רב הסליחה על עיכוב המענה עד עתה — מפני כמה סיבות. והבא לקמן כתוב בלתי רשמי, וגם לא חצי רשמי.

ולכן תקותי אשר יסלח לי כי על כתבי בלי דיפלומטיא, ואולי גם הסגנון אינו מתאים להפרכי כל, וגם — על שאקדים איזו שורות ברעיונות שלכאורה פשוטים הם.

כיון שבעולמנו כל ענין אינו מופשטי אלא קשור באישים ותנאים, הנני משתמש בהזדמנות זו לבוא בשורותי דלהלן, אל כי בתור זה העומד בראש בעית הרישום, ויותר מזה — שהשפעתו גדולה ברקע החיים שבארצנו הק', אשר הבעי הנ"ל היא רק אחד הפרטים שלו.

בודאי שאין צורך להאריך בנקודה שתקופתנו זו היא תקופת הרת עולם, ביחוד בחיי עמנו בני ישראל בכל מקום שהם, הן בגשם והן ברוח. וכמו שהי' מתמיד בתולדות ימי עמנו, הרי העניינים הרוחניים משפיעים הרבה יותר על העניינים הגשמיים מאשר להיפך. (לא נעלם ממני, כי השקפה זו אינה עולה בד בבד עם שיטת החמרניות וכיו"ב, אבל אין זה נוגע כל כך להבא להלן).

מובן אשר לעת כזאת האחריות המוטלת על כל אחד ואחד — חשובה וגדולה פי כמה מאשר בשנים כסדרן, ובפרט האחריות המוטלת על אלה שיש להם השפעה גדולה בכמה שטחים בחיי עמנו, ואפשר גדולה עוד יותר מאשר המשפיע משער בנפשו.

ובכל ענין ודבר, הרי אחריות קשורה בזכות, וככל שתגדל האחריות של האדם, תגדל גם זכותו, כשנושא באחריות וממלא תפקידו בזה, ולא כל אדם

אדמו"ר שליט"א

ריג

זוכה לאחריות – זכות גדולה וציבורית, וגם הזוכה לזה – לא כל שעה שעת הכושר היא למילוי התפקיד והאחריות.

כוונתי כאן להשפעתו של כ', אשר איך שלא יוגדר המצב באופן רשמי, הרי בפועל בארץ ישראל כעת, הנה החלטתו של כ' קובעת היא בשטחים הכי חשובים בחיי הציבור בארץ, ובה – גם בכמה ענינים אשר בשטח הרוחני.

ואין לי עסק כאן בשאלה אם המשטר הוא דימוקרטי או לא, שהרי לא להתווכח באתי, וכנ"ל – מכתבי הוא בלתי רשמי ורק בהשייך להמציאות כמו שהיא בפועל, והמציאות שהנני רואה – שלכבודו השפעה הכי גדולה בעיצוב המצב בארצנו, אף שלפעמים יכול לפעול במישרין ולפעמים רק בעקיפין.

בשנים מלפנים שגור הי', בחוגים מסוימים, הפתגם אשר סתם בני ישראל הדרים בחוץ לארץ מוכרחים לדת ישראל ועניני' – כתריס בפני הטמיעה בעמים וכו', אבל אלו שימצאו "תריס" אחר במקום הדת, וביחוד – כל אלו שישתדרו בארץ ישראל במסגרת משלהם איוו שתהיי, שהאירה והשפה והמסגרת וכו' (לכאורה) תריס למופת הם – יכולים לוותר על דת ישראל, או בנוסח עקבי יותר – מה להם ול"מעמסה" זו שבחייכם, מעמסה יום יומית ובדבר גדול ובדבר קטן.

אבל מהלך והתפתחות הענינים בארץ ישראל במשך ד"ח שנים האחרונות – מבליט יותר ויותר את הנקודה, אשר כמה שלא יהי גדול ההכרח בדת ועניני' לבני ישראל אשר בחוץ לארץ, מוכרחים הם עוד יותר וחיונים לבני ישראל אשר בארץ ישראל. ואחד הטעמים היסודיים: בארץ ישראל דוקא נראית סכנה אשר דור השני יקים טיפוס חדש, אשר בשם בני ישראל ידגול, אבל זר יהי לעברו של עמנו על כל ערכיו הנצחיים והעצמיים, וגם מגד לו – בהשקפת עולמו, בתרבות שלו ובתוכן חייו היום יומיים. מגד למרות אשר עברית ידבר, בארץ האבות ידור וגם לשמע התנ"ך יתלהב.

איני רוצה להאריך בנקודה כאובה זו כלל וכלל מטעמים מובנים (ובפרט שאיני רואה צורך באריכות). ואחד הטעמים, כי רוצה הנני לקוות אשר לא תקום פעמיים צרה, וסוף סוף גם מתוך בני הדור האמור יתריעו בקול גדול על סכנה האמורה וישמע הקול ויפעול פעולתו לקדם פני הרעה בעוד מועד. והרי דוקא בשנים האחרונות מורגשת תסיסה חזקה בחוצה לארץ ובארץ ישראל לדרוש ולתבוע תוכן רוחני בחיים, ואם להתעמק בזה, הרי הכמ"י היא אחרי משהו למעלה משכל האדם.

ובודאי שלא ירוו צמאוננו של הנוער והצעירים של עמנו הנצחי — על ידי הסברות ושיטות מעשה ידי אדם היום, ואשר גורלם יהי כגורל השיטות שנתחדשו אתמול ולא תמצאינה עוד בין החיים. וכאן המקום לדת משה וישראל, שבכתב ושבעל פה, ערכינו העצמיים מיום עמוד עם ישראל לפני ה' אלקינו בחורב ונשמע קול הגדול ולא יסף: אנכי ה' אלקיך גוי לא יהי לך אלקים אחרים גוי.

ציורי והוראה — אבל בסגנון שפירושו גם הבטחה.

ומובן שאין כלל הכוונה לדתיות תיאורטית, כהשקפת עולם עיונית בלבד וכנושא להרצאות בימי חג ומועד, אלא אורח חיים בפועל ובמעשה, גם בימות החול וגם בעיניים הנקראים בפי העולם ענינים חילוניים; והרי דתנו — בעיקרה מעשית היא.

שעת הכושר היא עתה מאין כמוה להטות ולשנות את כל רקע החיים בארץ ישראל לפרטיו — בכיוון האמור, ושעת כושר זו דופקת על פתחו, כי ביד כ' האפשרויות והזכות לנצלה באופן הכי יעיל. זכות ואפשרויות שלא זו אדם זוכה להם, ושלא היו כמותן משך עשירות ועשירות בשנים.

לכאורה, קרוב לומר אשר שורות הנ"ל יעוררו תמי' בלב כי — האומנם חושבני שבמכתבי אוכל לשנות ולהשפיע על השקפת עולם בת עשירות בשנים, ובפרט — השקפתו של אדם שראה פרי בעמלו.

אבל כיון, שלדעתי, המצב בא"י הוא כנ"ל, הרי המצב כשלעצמו והאמת לאמתו אשר ברעיון עצמו, והאפשרות הכי נפלאה ומיוחדת במינה שניתנה למר — הם המדברים, המבקשים ודורשים. ובודאי אשר גם בלעדי מכתבי — התבונן כי בכל זה רבות פעמים. אלא שלא ראיתי רשות לעצמי לעבור על כל זה בשתיקה — בה בשעה שכותב הנני בבעיית הרישום אשר חלק היא מכללות רקע האמור, ומצאתי לחוב שלי לעורר אודות זה — לפחות במכתב פרטי לכ'.

בהזדמנות זו, ובבקשת סליחה על האיחור בזה, אביע תודתי על מה שבשעתו שלח לי את החוברת שלו, ואסתיע להאמור במכתבי זה — ממה שרשם על החוברת, בהזכירו את הארץ, הביטוי — ארץ הקדש. והרי התואר "קודש", כמו התואר "יהודי" תוכנו הוגדר והוקדש על ידי דורי דורות של עמנו, החל ממתן תורה —

שאז ניתן לנו התואר "ממלכת כהנים וגוי קדוש" ושם ניתנה לעם

רטו

אדמו"ר שליט"א

ישראל ארץ הקדושה לגבולות"י "ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת" –

ועד לימינו אלה ועד בכלל.

בכבוד ובברכה,

מנחם מענדל שניאורסאהן

ויתשטז

ב"ה, יו"ד אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב איך שלפני זמן הי' שרוי בעצבות ורואה חסיבה בזה שלפי דעתו, בכמה מעניניו אינו מצליח וכו' וירא שלא יבוא למצב רוח כזה גם בעתיד, ושואל עצה בזה.

אף שאינו כותב מצבו בעניני יהדות לימוד תורה וקיום מצותי, מעמידו הנני על חזקתו, כלשון חז"ל שליח עושה שליחותו והרי כאו"א מישראל שלוחו של מקום הוא בורא עולם ומנהיגו, לחיות חייו בעולם זה מתאים להוראת תורתנו תורת עולם ותורת חיים.

ועל פי האמור בודאי שלא רק יודע כי אם גם מקיים הענין דברכות השחר שכולן מתחילות בטופסי ברוך אתה, ז.א. הבעת תודה, וגם לפני זה, מודה אני לפניך שהחזרת בי נשמת. במלות אחרות, אשר החזרת הנשמה וחיים חיותו של האדם עלי אדמות יש בהם ענין להבעת תודה ליוצר האדם ומנהיגו, אלא שמטעם הידוע ליוצר האדם, בחירה חפשית ניתנה להאדם, האם לחיות חייו באופן המתאים לפניו, בכדי שיהיו החיים ראויים לשמם, חיים, מלאים תוכן טוב וקדושה. וכשניתנה הבחירה, בודאי שניתנו הכחות והאפשריות לכאו"א להביא את כל זה בפועל, ורואים במוחש, שאף שכמה פעמים עושים באיזה ענין ואין מצליחים, אין זה הוכחה כלל, שגם בעתיד יהי כך, ואפשר שבפעם הנוספת, אף אם הוא פעם המאה או פעם המאה ואחד דוקא, אז יצליח ובהצלחה מרובה.

ומובן שאין כוונתי לבאר השקפת עולם על פי התורה באופן עיוני לבד,

כי אם שכן הוא בפועל בחיי המעשים של כאו"א מאתנו. ובלבד שהאדם יעשה המוטל עליו, ואין דורשים ממנו אלא לפי כחו, ואז סוף סוף יצליח, ואין לך אדם שהוא כלשונו במכתבו לא מצליח, כי אם תחילוק הוא בין האדם העצל ובין אדם שמשתמש ומנצל האפשרית והכחות הנתנים לו בעין יפה ע"י בורא העולם.

ומובן וגם פשוט שבכל זמן זקוקים לברכת השי"ת וכל הוספה בעניי תורה ומצות מוסיפה בברכות השי"ת בהמצטרך לאדם.

בטח יבוא בקשר עם רב צבאי השייך להפלוגה שלו בנוגע עזרתו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשיז

בי"ה, י"א אדר א', ה'תשי"ז
ברוקלין, נ"י.

מר יצחק ש"י קויפמן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי"ז בשבט והקודמו, בו כותב אשר שמע אשר כפר חבי"ד קשור עם תנועה מסויימה, ושואל אם נכון הדבר.

ולפלא אצלי על השאלה בזה, בה בשעה שהכל יודעים באה"ק ת"ו וכן מחוץ לארץ, שאין כפר חבי"ד ולא שיטת חבי"ד קשורים עם איזה תנועה או מפלגה, ואינם נתונים להשפעה זולתי הוראות תורתנו הקדושה, תורת חיים, הנגלית והחסידות.

הן אמת אשר כמו שכותב מקבל כפר חבי"ד סיוע ממקומות שונים,

ו'תשיז

נדפסה בלק"ש חכ"ב ע' 310 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ובתנאי קדום – שבשנים אחרונות כבר מובן הוא מאיליו נוסף על שמפורש בהדיא – שאין חסידות נוגע באי-תלותו של הכפר לכלכל כל עניינו על פי שיטת חב"ד שנוסדה כלפני מאתיים שנה בערך, זאת אומרת קודם שנתסידו כל התנועות שכי' מזכיר במכתבו.

בנועם קראתי במכתבו אשר כי' מתבונן בכפר חב"ד ושמה בהתבססותו, שזה נותן לי התקוה שהשמחה והיחס האמור יביאו למעשה ולפעולות בסיוע לכפר חב"ד בכל עניינו ככל האפשרי לכי' ולכל מי שיכול להשפיע עליהם. ובודאי לדכוותי למותר להכפיל עוה"פ, מה שמוכן מאליו, שאין לקשר בזה שום ויתור בשיטת חב"ד-ליובאוויטש, שיטה המאחדת בי' חקצוות – קנאות ביחס להשקפות עולם הזרות לאחדות לתורה ולדת מסטרא דא, וקירוב ואהבה לכל או"א מבני ישראל כאישים, מסטרא דא, שאין אחד שולל את משנהו ואדרבה, נקודת אהבת ישראל היא המאחדת את שניהם.

בהזדמנות זו, ובחמשך לנוסח חתימתו "בברכת התורה ועבודתה" ובפרט על פי ביאור חכמינו ז"ל בענין עבודה שבתורה, שזהו ענין התפלה, עבודה שבלב, אהבת ה' ויראת ה' וענפיחן, הנני לעורר, ועל ידו את אלו שהשפעתו עליהם, על גודל ההכרח ובפרט בתקופתנו תקופת בלבול המוחין מאין כמוהו, לקבוע עתים ללימוד פנימיות התורה, לימוד המביא באופן ישר לאהבת ה' ויראתו. וכמרומו גם בדברי המורה הגדול, הרמב"ם, בהלכות יסודי התורה, ריש פ' ב' – והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם כי ויראה מהן חכמתו (של הקב"ה) כי ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול וכו'.

שזהו תוכן תורת חסידות חב"ד ומטרתה.

מובן שאין הכתיבה במכתב אופן מתאים לחסברת הכרח זה, אבל גם אין צורך בזה, שהרי מבוארים העניינים בכמה מקומות, אף שמסיבות שונות שאין כאן המקום לבארם, ישנם חוגים שלעת עתה אין הכרח זה מתקבל אצלם, למרות גם מה שנפסק בשולחן ערוך אורח חיים סימן צ"ח סעיף א', אשר לפחות שלש פעמים ביום צריך האדם לחשוב ברוממות הא"ל יתעלה וכו'.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

מגודל הטרידות נתעכב המענה ואתו הסליחה.

ו'תשיח

בית, ייטא אדר א', היתשטייט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות ענף
עץ אבות וכו' מהרשי"ז ש"י

שלום וברכה!

... וכאן מקום אתי להביע לך תודתי עוד הפעם על התענינותו
האישית בעניני כפר חב"ד, בענינים הגשמיים, ובענינים הרוחניים שבגשמיים,
ובענינים הרוחניים עצמם. ואף שתקותי שגם במצב העכשווי יש מקום לקורת
רוח מהכפר ועניניו, אבל עניני טוב וקדושה — אשר באמת היינו הך — אין
סופיים הם, שהרי מקורם הוא אין-סוף האמת, הבורא ית', ולכן ככל שיהי
המצב טוב הרי תמיד יש שטח בלי גבולי להוספה, ובמדה זו הוספה גם כנחת
רוח, ויהי רצון שיהי כן במדה גדולה ומתמדת.

ומהכפר אשר בארצנו חק' לכללות ארצנו חק', יהי רצון שגם בזה יקבל
נחת רוח הלך ותוסיף הלך ואור, על ידי הגברת הצורה על התומר. כי הרי
ככל שלא יהי החומר גם הוא קדוש, ובדוגמת דברי רבינו הזקן בספר חתניא
(פ' מ"ט) "ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא חגוף החומרי הנדמה בחומריותו
לגופי אומות העולם", אשר בודאי שבחירת אלקים באיזה דבר שיהי הרי זו
מקדשת את הדבר מבררה ומזככה ומעלה אותו, בכל זה אין קדושתו דומה
לקדושת הנשמה והצורה. וכן הוא בחומר וצורה שבכל דבר ודבר.

ובודאי שבכדי שיהיו הנחת רוח והתענוג אמתיים ופנימיים, ישפיע לו
הקב"ה בריאות ומנוחת הנפש, שכל הנותן בעין יפה נותן.

כבוד ובחוקרה ובברכה לבשורות טובות.

בשאלתו בהנוגע ללימוד חתניא, אולי המענה שלי כבר מאוחר, אבל
לדעתי מכמה טעמים נכון להמשיך גם בשאר חלקי חתניא, אגרת התשובה
ואגרת הקדש.

ו'תשיח

נדפסה בלוק"ש חכ"ד ע' 388 הירושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מהרשי"ז: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל ר"תקצא, ובהנמקן בהערות שם.

ריט

אדמו"ר שליט"א

ו'תשיט

בי"ה, י"א אדר"ר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ג' בו שואל ע"ד מנהגי חסידים, הטעמים להם,
המקור וכו'.

ומובן וגם פשוט שאין לענין זה מקום במכתב, ובפרט שאין צורך בזה
כיון שבמחנו נמצאים כמה חסידים, נוסף על הספרים שכבר נדפסו בעינינו
כאלו, וידבר עם החסידים אשר במחנו ויעיין בספרים האמורים, וימצא
מבוקשו.

ואנצל הזדמנות זו לעוררו אשר החסידות היא חלק מתורתנו תורת
חיים, וכמו שבכל התורה כולה הודיעו רז"ל שאפשרי לקבל רק ע"י הקדמת
נעשה לנשמע וכמ"ש תומת ישרים תנחם וסלף בוגדים ירדם (שבת פח, א) עיין
שם, וכן הוא בהנוגע לכל חלקי תורתנו, חלק הפשט, חלק הרמז, חלק הדרוש
וחלק חסוד. ורק לאחר הקדמה זו מצליח השי"ת שבאים להאופן דתומת
ישרים תנחם.

תקותי שיש לו קביעות בלימוד תורת החסידות, וידוע פתגם רבנו הזקן
וגם חוראה שקביעות צריכה להיות לא רק בזמן כי אם גם בנפש והוא העיקר,
וכידוע הפסק דין דקבוע לא בטיל.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ותשכ

ביה, ייב אדיר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג אי"א נ"נ רב פעלים צנמ"ס כו'
מו"ה יצחק יעקב שי'

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מאור ליום ועשי"ק וכן אחיז ספרו מנחת יצחק
חלק שני. תי"ח על העבר ובטח גם להבא יכבדני כגון דא.

ויהי"ר אשר עוד רבות בשנים יוסיף חיילים לאוריינתא הלכה למעשה,
שוזוהי הבחינה לתורת אמת לאמיתו, וכמובן ממאמר רז"ל (עירובין ג, ב) אלו
ואלו דא"ח, הלכה כמותו מפני שנאמר והוי' עמו (סנה' קו, ב), וכמובן ג"כ
ממאמר רז"ל דאין למדין הלכה (ב"ב קנו, ב).

לחביבותא דמילתא וכסיוס כת"ר במכתבו, מועתק בזה איזה הערות,
וכבר הודיעו רז"ל ואת והב בסופה.

בכבוד ובברכה.

ותשכא

ביה, ייב אדיר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב בהנוגע לשינוי נוסח התפלה שלו,

וכמדומה עניתי מכבר — שנכון הדבר שיתחיל להתפלל בנוסח חב"ד,
והרי ידוע סיפור חסידים הראשונים אשר רבנו הזקן בירר חנוסחא שלו

ותשכ

מורה יצחק יעקב: ודיס, מנטשטער. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ד"רכו.
איזה הערות: לא הגיעו לידינו.

ותשכא

סיפור חסידים הראשונים: ראה גם לעיל אגרת ו'חדש, ובהנסמן בהערות שם.

רכא

אדמו"ר שליט"א

מששים סידורים, אלא שעפ"י המבואר במ"א שיש לשנות מנוסח אשכנז לספרד ומנוסח ספרד לאר"י, אבל לא להיפך. לכן צריכה החלטתו להתפלל בנוסח חב"ד להיות על מנת שלא לחזור.

שאלתו מתי יתחיל בזה, אינה מובנת כי כיון שהחליט כנ"ל, למה ידחה ההתחלה.

ובמ"ש שמעורר הדבר תמהון, הנה כל אלה שהתחילו בראשונה בנוסח חב"ד בטח ג"כ עורר תמהון, ובכל זה הרי התחילו להתפלל כך. וחוג המתפלל בנוסח זה הולך ומתפשט.

במ"ש ע"ד הוספת השם לגיסו שליט"א מה שכתבתי הוא שצריך להיות בהסכם נושא השם כמובן, ומה שבשעת הוספת השם מפני סיבה לא הודיעוהו, הרי ענה יכולים להודיע. וכיון שבשעת מעשה היתה סיבה צדדית, הרי יחול השם למפרע, ובדאי שיחול מכאן ולהבא.

ומ"ש שישנם פרקים בתניא שלעת עתה אינם מובנים לו, הרי כן הוא בלימוד תורתנו בכל חלקי, שמתחלה מבינים רק כללות הענינים, ומזמן לזמן מוסיפים בהבנה, וק"ל.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשכב

ב"ה, ט"ז אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מהנכון ביותר וביותר שבקביעות שיעורים הנלמדים בריבים יהי שיעור בלימוד קונטרס החלצו, ובהסברה שיהי מובן לכאו"א מהשומעים, והשיעור יהי מסודר בזמנים שכי"א יוכל לבקרו, ולהטיל בזה מעין חובה על

ו'תשכב

בלימוד קונטרס החלצו: לחקן המצב והעדר קירוב הלבבות.

כל תושב . . . שישתתפו בשיעור זה, והרי כבר נאמר בכלל על ד"ית ובפרט על פנימיות התורה, הלא כה דברי כאש גוי – שהיא מטהרת, אלא שכיון שהתורה תורת חסד – מטהרת היא בחסד וברחמים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשנב

[ט"ו אדר, תשי"ט]

בזח"ג רצג, ב (ועוד בכ"מ בזח"ג) איתא אשר ענין ויקץ כישן הוי' הוא בשם הוי' ולא אד' וכ"מ בתניא פ"ט (מדבארו על חכ' שבנפש)

ומפ"י הענינים בזח"ג שם וס' הליקוטים להאריז"ל לתהלים ס"י מד מוכח דגם ענין למה תישן הוי' הוא בשם הוי' (מדפרשו על דורמיטא דז"א).

ו'תשנב

ב"ה, י"ז אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו משושן פו"ק עם הפ"י המצורף אליו.

בכללות נעם לי לקרות במכתבו ר"פ מעריכת הבר מצוה של בנם . . . שי
ב . . . אבל כאן מקום להעיר אתי אף שהרי אין צועקין על העבר, כוונתי
לתחלת מכתבו שהבר מצוה קרא כל הסדרה כולה, ובודאי למותר להאריך,
אשר לא כימים הראשונים ימים האלה, שמלפנים כל ילדי בני ישראל היו כל
המעת לעת כולו באוירה דתורה ומצות, ובהנוגע ללימודים ה"י זה שעות רבות
בכל יום ויום, ולכן מי שראו בו כשרון לחזור בקלות על טעמי המקרא, עד
כדי לקרותו בע"פ הרי למדו ברצון והתעסקו גם בזה בזמן הפנוי לאחר

ב'תשנב

נרפסה בלקו"ש חי"ח ע' 478, והוא מענה לשאלה על הכתוב בר"ה איתא במדרש תהלים
(ר"כ חמו תרנ"ג. נדפס כסה"מ תשי"ח ע' 271 ואילך) "ולכן כתיב ויקץ כישן הוי' וכתיב עורה
למה תישן הוי'" (שם ע' 272), ובפסוק נאמר בשם אדנות.

אדמו"ר שליט"א

רכג

השעות הרבות שעשו בלימוד בפועל, משא"כ כשעות הלימוד בכלל מצומצמות הן, ומהן חלק מסוים – ללימודי חול, ומזהירים שהבן עליו להשיג על מצב בריאותו של הגוף, ולכן לא להעסיקו יותר מדי, ושיטייל וכו' וכו' ולפעמים עוד מוסיפים שצריך להדר בזה, ובהביא בחשבון את כל האמור כשמתקרב זמן קבלת עול מצות, הנה מבליים כמה שעות דהכנה לקבלת עול מצות לא בתוספת לימוד בתורה וענייני כי אם בלימוד טעמי המקרא, ורוב הפעמים ככולם רק באותה הסדרה שבש"ק ינאום הבחור בביהכ"נ, ותו לא מיד, מובן שהשכר המועט שישנו בזה, יוצא וכו'.

ולתרץ מה שכתוב בתחלה, שהרי זה בגדר צועקין על העבר – הוא שלדעתי מצוה לפרסם, שכל שיח"י נעלה הענין דקריאה בתורה בצבור, ישנו עוד ענין נעלה יותר ללמוד תורה בהתמדה ושקידה ולקיים מצות בהידור ככל האפשר, ובפרט בזמנים מסוגלים שכל שעה יקרה במאד, שזמן הני"ל היא ג"כ התקופה שלפני קבלת עול מצות, ואף שגם לדעתי תועלת בדרוש שינאום הבר מצוה, שגם זה לוקח זמן חשוב, אבל נוסף שמנהג זה הוקדש משנים קדמוניות, משא"כ שיקרא הבר מצוה בתורה בצבור, הנה בהנאום יש ברירה להכניס בתוכו איזה דברי התעוררות וגם הנאום בפועל בפ"ע התעוררות הוא, אפילו אם הוא רק בפלפול, התעוררות לא רק דחבר מצוה אלא גם להנאספים, משא"כ הקריאה בתורה בצבור, שבכל שבוע ושבוע עושה זה חזן וכו"ב. ועוד זאת שהרי נטילת זמן ללימוד טעמי הסדרה בא זה בהוספה על נטילת זמן ללימוד הנאומים הני"ל.

במ"ש אודות שכירות הדירה של הבייסמענט שלהם, מהנכון שיבטיח לצדקה יותר ממעשר שכירות דשנה הראשונה והשי"ת יצליחם . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשכה

ב"ה, ח"י אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מפורים קטן בדבר פתיחת הדואר וכו'
ויהי רצון שימלא השי"ת משאלות לבבם בתוככי לבב כל ישראל לטובה
בטוב הנראה והנגלה, אשר ישתמשו בהנייל לבשר ולקבל בשורות טובות
בגשמיות וברוחניות גם יחד הן בעניינים הכלליים והן בעניינים הפרטים אשר
זה לזה מסייע ומוסיף,

וכיון שנמצאים אנו בימי חדש אדר ומאדר לאדר ומסמך גאולה לגאולה
אדר לניסן, הנה מעקבתא דמשיחא יזכו כאו"א מאתנו בתכ"י לאתחלתא
דגאולה וממנה ובעגלא דידן ותומ"י לתכלית הגאולה האמיתית והשלימה על
ידי משיח צדקנו אשר אז יקוים ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה ועד לנחלה
בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט.

ו'תשכו

ב"ה, כ"א אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו, בו כותב פרטים בהנוגע
להתעסקותו במוסד הקי' תי"ת ישיבה ליובאוויטש...

בהנוגע ללימודיו לעצמו, כבר מלתי אמורה לכו"כ, שצ"ל לימוד למיגרס
ולימוד לעיונא בין בנגלה ובין בדא"ח, לימוד למיגרס בכל יום ויום, ולימוד
לעיונא מה טוב בכל יום, ובהנוגע לתלמידי תומכי תמימים, הוא יותר מאשר

מה טוב, כי אם גם זה הכרחי, בכללות הלימוד הורו חז"ל, שהוא במקום שלבו חפץ, אבל טוב, מטעמים מובנים, שיהי באותה המסכת, מאמרים והמשכים שלומדים בשיבת תומכי תמימים, בכדי שיוכל להתדבר ושקוי"ט בזה עם חבריו, וגם זה מפורסם, שבהלימוד צריך להיות גם הלכות הצריכות בחיי היום יומים, הלכות שבת ויו"ט וכו'.

נכון במאד מאד מה שנערכה התחרות (קאָנטעסט) וחילוק הפרסים, וכבר ידוע פסק תורתנו תורת חיים, קטאת סופרים תרבה חכמה ויעוין ג"כ פירוש המשניות להרמב"ם (ר"פ חלק) בהענין דחנוך לנער שע"פ דרכו דוקא, ומעין זה הובא לפס"ד בספרו הלכות תשובה פרק יו"ד.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש לקרב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים ע"י תורת הגלה והחסידות, ושכרו אין די באר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתשבו

בי"ה, כ"ב אדר א', תשי"ט
ברקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר עליי משת חתונתה ועד היום, והרושם שפעל עליי עד שרצונה וכו'

ולאחרי קריאתי מכתבה בעיון, דעתי, שלמרות כל המאורעות בלתי רצוים שקרו, אין בהם כלל וכלל יסוד להרוס ח"ו בית מישראל, אשר תכליתו וענינו הוא כנוסח ברכת הנשואין, בנין עדי עד, ובפרט שהמאורעות קרו בעת טלטול ממקום למקום, לא רק במובן הגשמי אלא גם במובן הרוחני, שהרי ההעסקה לחיי נשואין ומארץ לחוץ לארץ וכו' שינוי עיקרי הוא, ובפרט בהביא בחשבון גודל ענין השלום בכלל ושלום בית ביחוד, עד שאמר הקב"ה מוטב שימחה שמי על המים בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו, עליי לברר טענותיי לפני רב מורה הוראה בישראל אשר בכאן, כמובן בנוכחיות בעלה שיי בכדי שישמע חרב הטענות והמענות משני הצדדים זה בפני זה, שזהו תנאי עיקרי בבידור האמת, ובדואי שימצאו כמה דרכים ואופנים לתקן ולשפר היחסים זל"ז, כמובן באם יהי רצון משני הצדדים, ז.א. שלה ושל בעלה, ורצון זה חוב קדוש עליהם, כחוראת חז"ל בכמה מקומות ומהם גם בחנאמר

בכל יום ויום בתחלת היום, שאוכלים פירות השלום בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

תקותי שתתבונן בשורותי האמורות אף כי מעטות — בכמות — הנה, התבוננות מתאימה לרציניות וחשיבות הענין, והשייית יצליחה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשכח

בי"ה, כ"ב אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות בול ובו תמונת וכו', לדעתי מוסר הדבר, כיון שהבולים מתגלגלים סו"ס וכו' נוסף על הענין הכרחי שמכים על הבול והתמונה ...

ובברכת הצ' בהנ"ל.

ו'תשכט

בי"ה, כ"ב אדר"ר, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ת אי"א נ"י עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יעקב ש"י

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מטי"ו אדר"ר והקודמו עם המצורפים אליו.

במה ששואל אם כדאי לשנות עוה"פ מהנוסח שהשיבה מסונפת לשיבת

ו'תשכח

ובו תמונת: רבנו הקדן.

ו'תשכט

מוה"ר יעקב ש"י: פלס. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תרצו, ובהנמך בהערות שם.
שהישיבה: שמייסדים בקרית גת. ראה לעיל שם. לקמן אגרת ו'תשפז.

לוד, הנה במצב ההוה שיש הפרעות וכו' לכאורה אין כדאי לשנות ממה שכבר נתקבל ונקבע, בכדי שלא לתת מקום לשנויים אחרים וק"ל.

ובמה שכותב להוסיף שהישיבה היא בנשיאות שלי, מובן שאין לזה מקום אלא אם כן מוזכר שהישיבה היא סניף ישיבת לוד או ישיבת תו"ת וכיו"ב באופן שפירוש התיבות "תחת נשיאות" יתיחס לישיבת לוד או ישיבת תו"ת.

בנוגע לתמיכה, הנה לעת עתה אין נראה מקום להתחייבות להקצבה תמידית, מה שאין כן בנוגע לעזר חד-פעמי, באם לדעתו יחסן זה עמדת הישיבה בתור סניף דישיבת תו"ת דלוד ...

בנוגע להקצבה חד פעמית כ"ל – אולי, נכון ג"כ שתתקבל באיוו פעמים ולא בבת אחת מכמה טעמים.

מפני תוכן האמור, וכבקשתו, נשלח המכתב מהיר והעתקתו לישיבת תו"ת, ובטח יתייעצו כולם יחד בהקדם ויודיעו כאן, כיון שמחכה אני במענה על מכתב הנהלת הישיבה המצורף למכתבו הוא. והרי כיון שנכנסו בעובי הקורה, וכנוסח מכתב המחאה, עליהם לעשות כל האפשרי לביסוס הישיבה והתקשרותה ללוד והתפתחותה.

בברכת הצלחה בפעולותיו בקדש, חינוך על טהרת הקדש ובענין הני"ל ביחוד מתוך הרחבת הדעת ובשמחה ובטוב לבב.

ויתשל

בי"ה, כ"ד אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו פ"י,

ובעת רצון יקרא על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע להמצטרף לו ולב"ב שיחיו.

ויתשל

דפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 369.

וזכות התעסקותו במלאכתו מלאכת שמים חינוך על טהרת הקדש, המקרב את לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים, תעמוד לו בכל האמור,

וכציווי תורתנו הקי' תורת חיים, דמעלין בקדש, בודאי יוסיף אומץ בזה, והרי זוהי גם כן דרישת והכרח השעה, דעקבתא דמשיחא, חשך כפול ומכופל דזמן הגלות, שזהו דורש הגברת האור והקדושה כמה פעמים ככה, המתבטא בפעולות איש הישראלי בכלל, ואלו אשר חוננו בכשרון החינוך ביחוד, לקרב לבם של המחוונכים – על ידי אהבת ישראל, אהבת התורה ואהבת השם, וכידוע פתגם רבנו הזקן, שחד הן – להקב"ה תורתו ומצותיו, וככל שתגדל האהבה מתאים כהוראת התורה שדרכי דרכי נועם ונתיבותי שלום, הנה כמים הפנים לפנים מאחד לחבירו תתגלה גם האהבה מסותרת אשר ירושה היא לנו מאבותינו, כמבואר בספר תניא קדישא.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט בכל האמור.

ו'תשל

בי"ה, כ"ה אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

הור"ח אי"א נוי"נ בעל מדות עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אליעזר ליפא שי

שלום וברכה!

זי"ע קבלתי מכתב הרב יהוסף שי' רלבג, בהנוגע למצב בריאותו, נוסף על הפ"ש שהגיעני ע"י הרב הרי"י שליט"א העכט.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע להמצטרך לו,

ותקותי חזקה, אשר בעצמו יבשר טוב מהטבת מצב בריאותו, בטוב הנראה והנגלה דוקא, ומהטבה להוספה אשר מוסיף כב' בהפצת היהדות וענייני כלל מקום שידו מגעת בשמחה ובטוב לבב,

ו'תשל

מו"ה אליעזר ליפא: לביא. אגרות נוספות אליו – לקמן ו'תתא. ו'תתקצ.

רכט

אדמו"ר שליט"א

והרי נמצאים אנו בחדש אדר וממנו לאדר שני וממנו לחדש ניסן, אשר נהפוך החדש כולו לשמחה וליום טוב, ומסמך גאולה לגאולה כימי צאתך מארץ מצרים, והרי הימים האלו (כשהם) נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, וכידוע פירוש האר"י החי בזה.

המחכה לבשו"ט וחותם בת"ח ת"ח על התשורה היקרה מדאני אסא ממירון,

והרי גם זה מענינא דיומא, הדסה היא אסתר, אשר כנסת ישראל עם ישראל, אשר ועמך כולם צדיקים, בזמן הגלות הם כהדסים אשר במצולה, ע"י אשר הסתר אסתיר פני מהם, ודוקא מעת כזאת, עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, כדיוק חבעש"ט, שהצרה עצמה נחפכת לצהר, אסתהר ירח יפה כלבנה עד שגם אוה"ע קוראים אותה כך (מגילה יג, א).

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה בקרוב.

ו'תשלב

ב"ה, כ"ח אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס
מו"ה יחיאל צבי שי' הלוי

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו ולדברי כת"ר בהקדמתו ע"ד ספרו מצבת זכרון אשר מו"ל,

נוסף על מה שביארו מהתועליות שבדבר — גדולי ישראל מחברי סדרי דורות וספרי זכרונות,

חשיבות מיוחדת לספרים מסוג זה בתקופתנו זו בלבול המוחין מאין

(ז) ראה ד"ה הוי כי גדול — בסי' המאמרים אידיש — לכ"ק מו"ח אדמו"ר.

ו'תשלב

מורה יחיאל צבי: קליין, ברוקלין. אגרת מספת אליה — לעיל ח"י"ב ד"ג.

כמוהו, בלבול בתחבולות שונות ומשונות, ולכל לראש ע"י סילוף המאורעות בימים שקדמונו, גם בשנים הכי אחרונות, וזה אשר דוקא במחנה החרדים לדבר ה' לא התעסקו ככל הדרוש, ומכמה טעמים שאין כאן מקומם, בציון ותאור דברי ימי עמנו וגדוליו האמיתיים, מתפשטת ההנחה שסיפור ותאור האמור כמו שבא בספרי החפשים למיניהם, מתאים במילואו וכי' וכן בהנוגע למנהיגי ישראל האמיתיים וגבוריו, איזהו גבור הכובש את יצרו, שמזה נמשכת הגבורה האמיתית גם בכל העניים, מעטים במאד מאד תאור נשיאי ישראל וגדולי ישראל בדור שקדמונו ושלפני זה, ובפרט תאור מתאים להמציאות ותאור מלא.

שלכן משנה תועלת אשר הדור הצעיר וגם אלה שכבר באו בשנים ידעו וגם יספרו לבניהם ע"ד מנהיגי ישראל אשר עמדו על המשמר ומסרו נפשם על הנוגע לעדתם ולכל בני ישראל בכלל בעניניהם הרוחניים ובעניניהם הגשמיים, וכמודגש ביחוד בדברי ימי החסידים ונשיאי החסידים ועד למיסד תורת החסידות הכללית הבעש"ט, אשר תחלת פעולתו היתה בהטבת מצבם הכלכלי של בני ישראל, וכמקובל בזה כמה פרטים בפרט בבית הרב נשיא מפי נשיא עד לרבנו הזקן, מה ששמע ממורו הרב המגיד מה ששמע מהבעש"ט, ומקצת מסופר גם בזכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נג"מ ז"ע אשר באו בדפוס, והרי כולם מרועה אחד*, אשר כל רועי ישראל ומנהיגיו בדרך תורתנו תורת חיים, שמו את האמור לקו בפעולותיהם, טובת קהלתם, סביבתם והמדינה.

ויהי רצון אשר כתכלית הפנימי של כל ספרי זכרונות, הנה גם ע"י ספרו האמור יתבוננו הקוראים בדרכי גדולי ישראל ומנהיגיו, ומזה יראו וכן יעשו לפי היכולת המעמד ומצב כאו"א בסביבתו ובעירו.

בברכה אשר מתוך בריאות הנכונה והרחבה יוסיף בפעולות להפיץ היהדות וענייני וגם ע"י תאור מעשי צדיקים וגדולי ישראל בכדי שילמדו מהם, וכלשון רבנו הזקן, לדבוק ביודעי ה' ובתורתו כו', ונכפל הציווי כו' כדי ללמוד מעשיהם כו' ולהתחבר להם בכל מיני חבור (שו"ע אדמו"ר הזקן חלק או"ח סי' קנ"ו סעיף ד'),

ובברכה לבשו"ט.

בת"ח אאשר קבלת הסי' לחם שמים ע"ס זרעים-מועד. וחבל שאין רשימת ספרי היעבץ שלימה. והטעם ע"ז הנרמז עליו בסיום ההקדמה — דיו שלא לפרט תוכן הספר כ"א שמו וכי'.

(*) ראה שמו"ר פ"ב, ב. זהר ס"פ שמות.

רלא

אדמו"ר שליט"א

ויתשלג

בי"ה, כ"ח אדר"ר, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אברהם יצחק ש"י הכהן
המכונה פרופ' כ"ץ

שלום וברכה!

ת"ח עבור שימת לבו לשלוח לי העתק מאמרו "יהודי בלתי מזדהה", וכן
קיצורו ב"דזיואיש פאָרום".

ואחרי בקשת סליחתו, אף שחושבני שדברי לא יפתיעו את כ', מוכרחני
להביע דעתי שאיננה בדיעה אחת עם כ'. וטעמי ונימוקי נובעים מתוך ההכרה
בגודל ההכרח לשמור על אחדות עמנו, שבזה גם כ' יסכים אתי כמובן. שאם
בכל הזמנים הי' צורך חיוני להגן על אחדות האומה, על אחת כמה וכמה
בתקופתנו אנו, שהיא לכל הדיעות תקופה של משבר, וממילא תקופה של
בלבול המוחות וטשטוש ערכין, ולעת כזאת סכנת פשרות ודוגמתן גדולה פי
כמה, מה שמודגש ג"כ על ידי רבוי הדיעות והשיטות שצצו ופרחו בין לילה.

— וכמו בכל ענין, אם רצונך לעמוד על טיבה של איזו שיטה, תא חזי
את בטויי הקיצוניים, ואף אם קיצוניותה נתקבלה רק ע"י המיעוט
שלכאורה אינו תופס מקום, אף על פי כן יש בתופעה קיצונית להבליט הכיוון
והמגמה של השיטה, על כל פנים התוצאות האפשריות הכרוכות בה אם לא
תעלה ארוכה בעוד מועד.

כוונתי לסיסמה שהיתה רווחת בחוגים ידועים והיא — שיהדות א"י
ויהדות התפוצות הן שני עולמות שונים, שהקיצוניות שבהשקפה זו הובלטה
בתנועת הכנענים. —

מתוך גישה זו, הנה לדעתי ההצעה להעמיד את התואר "יהודי" (באיזה
שם לויי שיהי') ברשותם של בני אומות העולם, שמסורתנו מסורת אלפי שנה

ויתשלג

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 383 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
אברהם יצחק ש"י... כ"ץ: אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ה'תרצ"ו, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ויתתו.
התואר "יהודי": ראה גם לעיל אגרת ו'תשי"ד, ובהנסמן בהערות שם.

זיהתה אותם בהחלט בתור בני נכר [ועד שמותרים לעבור על כל התורה כולה (לבד ז' מצוות בני נח) ואין מוחה בידם, וקידושיהן אין תופסים וכו' וכו'], הרי עושים בזה פרצה לתהום וקרע שאין לשער התוצאות, ואף אם להגביל את התואר "יהודי" בתוספת כינוי "בלתי מזדה", הרי יש מי שידגיש את התואר ויש מי שידגיש את הכינוי, אבל הצד השווה שבו הוא שהתואר "יהודי" יצא מרשות היחיד של עמנו לרשות הרבים, ובעליו אין עמו כו'.

יתר על כן, אפילו אם תמורת התואר "יהודי" ישתמשו בתואר חילוני מקביל, גם כן יש סכנה זו מטעם האמור, שכשהענין נעשה רכוש של רבים מפקיעים הבעלות עליו.

היוצא מהניל: כל מי שאחדות בני ישראל יקרה לו, אפילו מחוגים שאין להם ענין לדת, מוכרחים להגן בכל תוקף עלי' בלי נתינת מקום לחלישות ופשרה בזה. ובפרט שכל המתבונן באמתו של דבר, מוכרח להודות שכל ענין של פשרה בשיטות אינו דרך לקירוב שלום ואחדות, אלא אדרבה, מייסד מצב לחיכוכים תמידיים בלתי פוסקים והולכים וגדלים.

ודרך אגב, לדעתי נעשה עוול גדול בזה שבחרו בתואר "ישראלי" ו"ישראלים" ובמילא נכללו בזה הערבים והנוצרים וכו' בתור נתיני "ישראלי" ו"ישראלים", טעמי מובן מהאמור לעיל.

ועוד נקודה להדגיש, שלא כדעת הטועים שענין הדת הוא נוגע לשמירת הקיום דווקא בתפוצות, משא"כ המשתקעים בארץ ישראל די להם בשפה, תרבות והארץ וכו'. ולדעתי אדרבה ואדרבה, שההכרח בדת בארץ ישראל עוד גדול מזה שבתפוצות, שאם בחו"ל יש סכנת התבוללות וטמיעה עד ויאבדו מתוך הקהל ח"ו, הרי בארץ ישראל אפשר להיות סברה, כניל, שנוצרים ומושלמים וכו' ידחו בתור בני עם ישראל ר"ל, כיון שדרים בארץ, מדברים עברית, מתחנכים באותם בתי הספר, חיים בתרבותה וכו', וכמו שהראה הנסיון אפילו בזמן שבת המקדש הי' קיים, שמהרסיין ומחריבין באו מבפנים.

בודאי אם יש לכי איזו הערות בכהניל, אשמח לקבלן.

ויהי רצון אשר סוף סוף יקויים היעוד ולא יטמאו עוד בגילוליהם ובשיקוציהם ובכל פשעיהם גוי' והיו לי לעם ואני אהי' להם לאלקים גוי' ובמשפטי ילכו וחוקותי ישמורו ועשו אותם, שזהו הקדמה לפסוק הבא לאחריו זה — וישבו על הארץ גוי' חמה ובניהם ובני בניהם עד עולם, עד — וידעו הגוים כי אני הווי' מקדש את ישראל (יחזקאל, ס"י ל"ז).

רלג

אדמו"ר שליט"א

בהזדמנות זו אביע לו תודתי חמה שנתן לי האפשרות לעבור על הכתי"י
"בוך ויקרא", ומצורף בגליון בפ"ע רשימת המאמרים שבו שכבר נדפסו וכו'
— להכרת תודה.

בכבוד ובברכה.

ויתשלד

ב"ה, כ"ח אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים
מו"ה חיים ברוך הלוי שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ב אדר א', בו כותב אודות הלימודים שלו עם
בחורי חמד ועם בע"ב שי, כ"י.

וכמדומה כבר כתבתי לו בהכרח ההשתדלות באופן המתאים אבל עד
כדי ליגיעה — בהנוגע לבחורי ישיבה, כיון שחלק מסויים מהם נעשים
בהמשך הזמן למורי דרך לרבים מבני"י, שלכן כל הטבה במצבם (וככל עיני
קדושה הרי תמיד יש להוסיף בהם, מאחר שקשורים בהקב"ה שהוא אין
סוף) הרי התטבה נכפלת פי כמה בהמושפעים שלהם.

וגם אותם יש להסבירם, אשר אי אפשר שיסתפקו ויעמידו עצמם על
דינה של תורה, שאם בהנוגע לסתם בני"י אמרו חז"ל לא חרבה ירושלים אלא
מפני שהעמידו דבריהם על דין תורה, ואף שבית המקדש הי' קיים אז, וראו
אלקות במוחש, וכדבר משנה עשרה נסים נעשו לאבותנו. עאכ"כ בתקופתנו
חשך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, ובהנוגע לכאלו שעמא דבר מביט
עליהם כעל אלו שיש להתלמד מהנהגתם, ולא עוד אלא שעושין חשבון, שאם
פלוני מתנהג ככה, הלא בשביל עמא דבר מספיק חלק וכו', שמוזה מובן שעל

ויתשלד

מורה חיים ברוך: דוכמן, בני ברק. אגרות טספות אליו — לעיל ח"ו ורכו, ובהנמקן בהערות
שם. לקמן ר"תחקמב.

בן ישיבה להתנהג בכפלים לתושי. והרי זהו גם הדין בנגלה דתורה, דטופח ע"מ להטפח, וק"ל.

והשי"ת יהי עם פיהו ויצליח בהאמור.

הפ"י המוסגר במכתבו, יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ ז"ל, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

ובפרט שהרי נמצאים אנו בחדש אדר, עליו נאמר שנהפוך הוא לשמחה וליום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ריתשלד

ב"ה, כ"ט אדר א', תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס מו"ח צבי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעשי"ק, ות"ח ת"ח על התשורה הסיפור ע"ד אביו של רבנו הזקן בעל התניא — פוסק בנסתר דתורה — והשו"ע — פוסק בנגלה דתורה —, מהנהגותיו בקדש באורח פלא וכו' וכמבואר אפס קצחו גם בזכרונות לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, אף כי מהתקופה קודם שהתחיל בענין הגלות, ובכ"א חודיעונו חז"ל מילתא אלבישיהו יקירא, ובפרט בהנוגע לצדיקים הנסתרים צדיק יסוד עולם.

ויהי רצון אשר זכותו יגן על כאו"א מאתנו בתכ"י בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות ומתוך הרחבת הדעת איש את רעהו יבשרו ויתבשרו אך טוב בטוב הראה והעלה.

בכבוד ובברכת חדש טוב מחדש אדר א' לאדר שני וממנו מסמך גאולה לגאולה לחדש ניסן, בניסן נגאלו ובניסן עתידין לחגאל.

ריתשלד

מרה צבי: פרידמן, ברוקלין.

רלה

אדמו"ר שליט"א

ויתשלו

ב"ה, אדר"ח אד"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשי"ק בקשת ברכה פ"נ עבור אחותו תחי',

ובעת רצון יקרא הפ"נ על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

בטח יסלח לי על הבא להלן, אבל מרגיש אני לחובתי להעיר על זה, אשר
לפעמים הכי תקופות, העדר השלום והעיקר בין איש לאשתו מבני", בא
כתוצאה מקירוב שאינו רצוי ע"פ תורתנו תורת חיים וע"ד מה שנאמר תיסרך
רעתך, שהענין עצמו מייסר ע"י שיראו גם בעיני בשר שהתוצאות הן הפכיות
ממה שקוו.

מובן שקשה לי להאריך בענין כהאמור ובפרט בהנוגע לאנשים שאיני
מכירם, אבל כנ"ל מצאתי לחובה להדגיש ע"ד האמור, ובפרט שאפשר שהענין
דורש תקון מפני חסרון ידיעה או שהתקון הוא כענין לא מדאורייתא אלא
מדרבנן, אף שכמובן אין זה הצדקה, כיון שערבים דברי סופרים יותר מד"ת.

כיון שבכל דבר צריך לעשות אחיזה בדרך חטבע, הנה ע"פ הידוע שכל
אדם מקבל השפעה, נכון למצוא מי שיכול להשפיע בהאמור והרי ידוע דבכגון
דא ישנה סייעתא דשמיא מיוחדת כיון שהענין הוא מהמצות שאדם אוכל
פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב.

רואה הנני במכתבו כי משרת ב... , תקותי שמנצל את זה למילוי
התפקיד הפנימי של כל אחד מישראל, כדברי רז"ל, אני נבראתי לשמש את
קוני, כוונתי שסועד את כל אלו שבא עמהם במגע, לחזק נפשם האלקית אשר
ישנה היא אצל כאו"א מבני ישראל אע"פ שחטא וכו' וכלשון רבנו הזקן בספר
התניא סוף פרק כ"ד, שגם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית' עיין שם, והרי
בכגון זה, הבטיחו, הבא לטהר (וידוע הדיוק, לטהר ולא ליטור) מסייעין
אותו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשלו

בי"ה, אדר"ח אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה אד"ר עם המצורף אליו.

בעת רצון אזכירו ובי"ד שיי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע להמצטרף להם מתאים לתוכן כתבו.

ובדאי לדכותי, אשר הוא הגבר ראה עני וחסידי השם יתברך בהנצלו
מהמצוקה והתלאות הרבות, למותר להאריך אשר הבטחון בהשם יתברך
בורא עולם ומנהיגו, מוצדק הוא, לא רק בהנוגע לחיי עולם הבא, אלא גם
בהנוגע להעניינים בעולם הזה, אף שהוא גשמי וחומרי, ומעשיו קשים ורעים,
כמבואר גם בספר התניא לרבנו הזקן סוף פרק ו', והרי גם על פי חכמת
הרפואה, ככל שתגדל מדת הבטחון יגדל חמרץ של האדם ומשפיע גם על מצב
בריאות גופו ועל מצב רוחו, שזה מוסיף גם בהצלחתו במעשיו והשתדלותו.

והבכח מכל האמור בהתאם לתוכן מכתבו, הרי מובן, ותקותי חזקה,
מיוסד על הבטחת חז"ל, שכל מי שמטיבין לו הוא לאורך ימים ושנים, אשר
כעבור זמן מה, יוכל לבשר שהוטב המצב באותן הנקודות אודותן כותב, ויהי
רצון שהטבה זו תלך ותוסיף.

תקותי שלאחרי בקורו בכפר חב"ד לרפאות חולים הנה יבקר שם
בעיניים שמחים, בקור בריאים, וישתתף בהתנועדות הנערכים שם מזמן
לזמן ומביאים רפואה וחיוזוק עדוד רוח שפלים לב נדכאים, שפלים ונדכאים
במלחמת היצרים, מלחמת הצורה עם החומר והרוח עם הגשם. שכל זה בא
כתוצאה מהמלחמה דנפש האלקית עם הנפש הבהמית.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתשלח

בי"ה, אדר"ח אדר ב', תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מורי"ה משה יצחק שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ד' והעתקה המצורפת אליו וכן נתקבל
המכ' והעתקה הקודמת, ואתו הסליחה שלא נתאשר עד כה, כיון שקויתי
לעבור על ההעתקה עכ"פ בחפזי, אבל לעי"ע לא עלתה בידי, וכנראה עוד חזון
למועד.

נהניתי מהנאומים אשר כתב אודותם ומתוכנם והעיקר שממשיך
(ציחט צו) את הנאום לענין של מעשה בפועל ומצות מעשיות, ואפשר הי'
מקום שירשום ראשי פרקים מנאומיו למען יוכלו לחשתמש בזה גם במקומות
אחרים, ואף שאינו דומה המדבר מעצמו להחזר על נאום ראשי פרקים
ששמע מאחר, אבל ידוע הסיפור, שנשאר עוד מקום לכאוי"א להוספה מדילי,
וקי"ל.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש קירוב לבן של בני ובנות ישראל על ידי
חינוך על טהרת הקדש ושכרו כפול מן השמים ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה
כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, שביחד עם זוגתו הרבנית יגדלו את
ילידיהם – שיחיו – לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח.

מובן שהעתקות כהנ"ל – צ"ל באופן חפשי, כיון שמוכרח שתמשיך את
הקורא ע"י סגנון קל ושוטף.

חומר לנאום ע"ד חסידות – הרי יכול לקחתו גם מקו"י תורת
החסידות, לימוד החסידות, מגילת יט"כ, לקו"ד ח"י אלול תשי"א, הרב
מליאדי (שבאנגלית) וכיו"ב.

ויתשלח

מורי"ה משה יצחק שי: העכט, ניו הייבן. אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ז ה'תשעה.
ובהנסמן בהערות שם.

רלח

אגרות-קודש (ר'תשלט)

ר'תשלט

ב"ה, אדר"ח אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

ש"יב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל מנחם מענדל ש"י

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מכ"ד אדר"ר ושלאחריו, ר"פ
מהנעשה בפעולות דהפצת המעינות בהשבעות שעברו, ולפלא ההפסק ארוך
בין מכתב למכתב, ובפרט בהנוגע לבשוי"ט ומשמחות, ואין טוב אלא תורה,
ואין שמחה כהתרת הספיקות, האם פועלים בהפצת המעינות וכו' וק"ל,

נוסף ע"ז עוד נקודה, שבהאריך הזמן נשכחים פרטים ולפעמים ענינים.
ומובן שאין כוונתי להטפת מוסר, כ"א בהנוגע להבא, וכן אשר יעורר שאר
אנ"ש הכותבים, ג"כ על האמור לעיל.

ויהי רצון שתהיינה הבשורות טובות משמחות וגם מפורטות, ובהתחלה
בזה מימי חדש אדר זה, ומסמך גאולה לגאולה לניסן, עדי יקוים היעוד בניסן
נגאלו ובניסן עתידים להגאל.

בברכה לבשוי"ט, ובברכת מו"ט להולדת הבת שתליט"א — שז"ע
נתקבלה הודעתו ע"ז ויגדלוה, ואת כיו"ח ש"י, לתחומע"ט,

מ. שניאורסאהן

ר'תשלט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 543 והושלמה ע"פ צילום האגרות.
מו"ה שמואל מנחם מענדל ש"י: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז
ו'חלד, ובהנמנן בהערות שם. לקמן ו'תתסד.

רלט

אדמו"ר שליט"א

ויתשם

ב"ה, אי אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

מר יצחק יאיר שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"ה אדי"ר, בו כותב מהשתדלותו בחינוך דתי של בני ישראל, ובודאי למותר לעוררו אשר בכדי שהתלמיד ילך בדרך התורה והמצוה לכשיגדל, צריך להחדירו יראת שמים והידור בקיום המצות במדה כזו, שגם לאחר שיצא לרחוב [אשר בעוה"ר רוחות בלתי מצויות-בלתי רצויות נושבות בו], שלפעמים הכי קרובות הרי התלמיד מוותר על חלק מהשקפתו בהיותו בחינוך הדתי, הרי גם לאחר וויתור זה ישמור התורה והמצוה במילואו, וכיון שצריך להחדיר את האמור בהתלמיד מובנת הדרגה עלי' צריך לעמוד המחנך והמשפיע על התלמיד, אלא שהובטח כל אחד הרוצה לעשות בהחזקת היהדות התורה והמצוה, הבא לטהר מסייעין אותו, ובודאי אין צריך ביאור בהמוסר השכל מכל האמור.

נעם לי לקרות במכתבו אשר נפגש עם אנשי חב"ד, ותקותי אשר לא רק נפגש אתם אלא שגם מתבשם מתורה זו והדרכותי עד שבעתיד הקרוב יוכל לבשר שלא רק נפגש עמהם אלא שנכנס להחבורה שלהם ונעשה כאחד מהם, ועיי' התוצאה המידית מזה, ההשפעה בכיוון זה ג"כ בהסביבה, וגם ע"ז נאמר, אין לך דבר העומד בפני הרצון.

במ"ש אודות לימוד תורת החסידות קביעות שיעורים בזה וכו', מובן שבזה אי אפשר להורות מעבר לים, שהרי תלוי הענין בפרטים ופרטי פרטים, ועליו להתדבר בזה עם אנשי חב"ד אשר מכירים.

בהזדמנות זו אעוררו על קביעות עתים בלימוד בספר התניא וכן על מנהג ישראל קדמון לאמר בכל יום אחר תפלת הבקר השיעור תהלים חדשי, כפי שנחלק לימי החדש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתשם

יצחק יאיר: קרית גת.

ר'תשנא

ב"ה, ב' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ו אד"ר, שאלות,

(א) כיון שנצטוו על השביעית וכו' איך זה יורדים גשמים בשביעית, וכו'
וכבר מובא חקושיא — עדי"ז — והתירוץ ברז"ל, בראשית רבה פרשה
יא, ה. לקו"ת לאדה"ז תוריע (כא, ג).

(ב) היש להוכיח ע"פ שכל אחדות הבורא.

אינו מובן מהו ההכרח דוקא ע"פ שכל, בה בשעה שכל ישראל הם
מאמינים בני מאמינים (שבת צו, א).

בכל זה כיון שנע בזה, יעיין בספר האמונות ודיעות לר' סעדי' גאון
בשער היחוד ספר חובת הלבבות ובכ"מ.

(ג) איך אפשר לתווך הידיעה של מעלה ובחירת האדם.

מענה: אין זה קושיא כלל, כי ידיעה אינה היפך מבחירה, כ"א ההכרח,
והדוגמא בזה: איש יודע עתידות, הרי אין זה נוגע כלל בבחירה החפשית של
האדם שצריך לפעול, והיודע עתידות יודע איך שיפעל.

וכלך מדרך זה של חיפוש קושיות וכו' — בה בשעה שיכול לנצל זמנו
בהתמדה ושקידה בלימוד התורה ביראת שמים ולקבוע עתים בלימוד תורת
החסידות, אשר אם בכל זמן ובכל מקום ח"י ההכרח בזה, עאכ"כ בתקופתו
זו ובאה"ק ת"ו ביחוד.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר

(*) ידוע מה שהארכו בזה בכ"מ. ומהם זהר חדש תיקונים בסופו (קכא, ב), הלי תשובה
להרמב"ם פ"ה ובמפרשים שם (ובמש"כ באור שמח שם — הרבה יש להעיר). פרס ש"ד פ"ט.
שליה בחקדמה בית הבחירה. בתו"א לאדה"ז (טו, א), אבל עמוקה קושיתם, ודלא ככתבו.
ואכ"מ.

ר'תשנא

הידיעה של מעלה ובחירת האדם: ראה גם לעיל ח"ג אגרות תל. חמב. חט"ז היתחפס.

רמא

אדמו"ר שליט"א

ו'תשמב

ב"ה, ב' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

כבוד המשתתפים בסעודת הודאה
מוצשי"ק מברכי"ן אדר שני,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם נודעתי מאסיפתם בסעודת הודאה, אשר שני עניינים עיקריים בזה, ואהבת לרעך כמוך, שהוא כלל גדול בתורה, והודאה לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, ז.א. היסוד דחדוש העולם, שעיי"ז אפשר שדוד המערכות והטבע עשיית נפלאות לבני אדם בעולם זה.

ויהי רצון אשר ע"פ פסק והוראת רבנו הזקן, שהודאה מורה והוכחה על אשר חוזר לבוריו לגמרי (סדר ברכות הנהנין פרק י"ג ה' ומיוסד בדברי רז"ל ראשונים!).

ימשיכו ע"י סעודת הודאה זו רפואה השלימה ועד שיחזור לאיתנו בכל המובנים,

ושכרם במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, באופן הנהגתו של הקב"ה בזה, לא אשים עליך (מלכתחלה) כי אני ה' רופאך, ודלא כסגנון רפואת בשר ודם, כדרז"ל בזה.

בכבוד ובברכה שמכאן ולהבא אך בשורות משמחות בטוב הנראה והנגלה יבשרו ויתבשרו בתכ"י.

(י' ראה עטי"ז לשוי"ע או"ח סרי"ט ממכילתא ורשי"י. ועוד.)

ו'תשמג

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

דורך הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' מו"ה יהודה צבי שי
פאגעלמאן, איז מיר אנגעקומען א בקשת ברכה פ"נ פאר אייך און אייער מאן
שי

ובעת רצון וועט מען אייך מזכיר זיין אויף דעם ציון הק' פון מיין שווער
כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צו דעם וואס איר נויטיגט זיך.

אויך שרייבט מיר הרב פאגעלמאן שי וועגען דעם וואס עס האט
פאסירט ל"ע ול"ע מיט אייער זון . . . ע"ה,

און דער זכות, וואס איר און אייער מאן שי האבען געטאן און וועלען
טאן אין ענינים פון אידישקייט, און פארשטענדליך אויך אליין אויפפירען זיך
לויט די אנווייזונגען פון תורתנו הק', וועט דאס זיכער ביישטיין לעילוי
נשמתו, בגן עדן תהא מנוחתו,

און זעלבסט פארשטענדליך, אז יעדער צוגאב אין שטארקען זיך
באמונה בהשם יתברך, אז דאס וואס ער טוט, דארפמען ניט נאכטראכטען
וועט דאס צוגעבען אין דעם עילוי הנשמה,

און זיכער איז איבעריג צו ערקלערען אייך, אז די נשמה גייט ניט ח"ו
פארלארען, ווארום א איד איז א אייביקייט, דער אונטערשייד איז נאר אין
קערפער, אין אנדערע ווערטער, אז מיט פליישיגע אויגען קען מען ניט זעהען
די נשמה, וויילע מען זעהט ניט קיין גוף, אבער דער פארבונד און
צוגעבונדקייט פון עלטערן צו קינדער, איז דאך ניט איבער דאס פליישיקעס
נאר דורך דעם, וואס מ'איז פארבונדען מיט דער נשמה, און זי איז דאך
שטענדיג גאץ, און מען קען שטענדיג טאן פאר דער טובה ועילוי פון דער
נשמה, ווי פריער געזאגט, דורך א תורה אויפפירונג, און שטארקען זיך אין
בטחון בהש"ת, און מיט א פעסטע רוהיקייט און שטארקע שטימונג, אז
השם יתברך איז דער עצם הטוב.

עס וואלט געווען א גלייכע זאך מיזאל בודק זיין (אפטשעקינ) די תפילין
פון אייער מאן שי און אויך די מזוזות אין אייער דירה, אז זיי זאלען זיין
כשרה ווי דער דין איז, און אויך אלס צוגאב צו דעם וואס געוויס היט איר

רמג

אדמו"ר שליט"א

אפ דעם גוטען מנהג פון אידישע טעכטער צו געבען אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב, זאלט איר טאן אזוי אויך אין די וואכען טעג פון מאנטאג און דאנערשטאג צו געבען עטליכע סענט אויף צדקה, און דער עיקר ווי פריער געזאגט אויפהערען איבערטראכטען, און ווען איר וועט אננעמען א פעסטען באשלוס אין דעם וועט השם יתברך אייך מצליח זיין צום פארווירקליכען אין לעבען.

בברכה צו גוטע בשורות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשדמ

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכי' מו"ה שאול ישכר שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מר"ח אדי"ש.

בעת רצון יזכירוהו ואת זוגתו תחי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם מתאים לתוכן כתבו.

ויהי רצון שכיון שנמצאים אנו בחדש אדר דמרבין בשמחה, יבשר ג"כ ענינים שמחים בטוב הנראה והנגלה, ועיין תו"א סוף פרשת בראשית החילוק בין ענג ושמחה, וג"כ אשר משתדל ככל יכולתו בהפצת המעינות תורת החסידות לא רק בהנוגע להזולת שבקרבו של אדם ז.א. הנה"ב אלא גם הזולת כפשוטו בני ישראל וקי"ל, וגם ע"ז נאמר אין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשוי"ט ולפורים שמח.

בהערותו בזח"ב (קית, א ושם) דפ"י המבעה זה אדם — עיי"ש באוה"ח

ו'תשדמ

מו"ה שאול ישכר: ביק, בני ברק, אגודת מספות אל"ו — לעיל ח"י"ו ו'שא, ובהנמקן בהערות שם. לקמן ו'תחקיט.
בהערותו בזח"ב: בהמשך לזה — לקמן שם.

דכוונת הזהר היא להמשנה אדם מועד וכ"מ מל' הזהר עיי"ש. וא"כ ה"ז ראי' להיפך דהזהר אינו מפי' דמבעה זה אדם.

ו'תשמה

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ח אדי"ר, בו כותב ר"פ מסדר חייו עתה, ומסיים בשאלה בהנוגע להסתדרותו בעתיד.

ומוכרחני להעיר שבר"פ האמורים חסר העיקר, שהרי אמרו חז"ל במשנתם, אני נבראתי לשמש את קוני והוא ע"י עניני התורה ומצוה ואינו מזכיר דבר לא בהנוגע לקביעות עתים בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ולא בהנוגע להידור בקיום המצות, ועוד וגם זה נכלל בהאמור השפעתו בסביבתו בכיוון האמור מיוסד על ואהבת לרעך כמוך שהוא כלל גדול בתורה, ויהי רצון שיהי חסרון רק בכתיבה אבל לא בפועל.

דעתי בהסתדרותו לעתיד, שלכל לראש ינסה עוד הפעם את כחו בשטח ההוראה, שכנראה גם בדרכי הטבע, עוד רבות בשנים יהי זה ענין הכי חשוב באה"ק ת"ו ונוסף ע"ז גם מקור טוב לפרנסה גשמית כפשוטה.

ומי"ש שאינו מוכשר לזה, אין ראי' מהעבר, שהרי אז הי' רצונו, ובמילא נמשך ג"כ להחלטה, שאינו רוצה בזה, והרי כח הרצון מושל בכל כחות הנפש, וק"ל.

באם יעידו אחרים שהם אין נוגעים בדבר, שבודאי אינו מוכשר להוראה (אף שכנ"ל אין זה דעתי), אז יתענין בלימוד מקצוע.

במ"ש שמחשבה מנקרת במוחו, מה יהי בנוגע לבנין בית בישראל, היות ואני וכי'

אנו אין לנו אלא הוראת תורתנו תורת חיים (גם כפשוטם בעולמנו זה),

ו'תשמה

זהוית ואני: מנחם כהרית קודש.

רמה

אדמו"ר שליט"א

שאין לך דבר העומד בפני התשובה ובפרט שכמה דרגות בתשובה ועד לתשובה, שמתוך היותו בארץ צ"י וצלמות היא הסי"א וכו' כמבואר הענינים בתניא סוף פרק ז' ובכ"מ ובפרט כשיתחיל תיכף בתקון העבר ולכל לראש ע"י המלחמה והחלטה, ככל הדרוש, בהנוגע לפועל כמובן וגם פשוט, וידוע העצה בזה להסיח דעתו לגמרי מכל הענין, והיסיח הדעת הוא לא מלחמה עם המחשבה, אלא להניע המחשבה לענין אחר ומה טוב בענין של תורה, אשר אם מעט אור דוחה הרבה חשך עאכ"מ הרבה אור, והעיקר ע"י השפעתו בסביבתו ללמד תורה, והרי המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, שזהו תקון מדה כנגד מדה, ומוכרח גם כן שיהיו דברי תורה חקוקים במוח זכרונו והוא ע"י שילמוד בעל פה לכה"פ איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא, וכמבואר גם בלקו"ת פ' קדושים ד"ה והדרת פני זקן, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשמו

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו פ"נ מכ"ח אדר א'.

בעת רצון יזכירו את אמו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לה מתאים לתוכן כתבו.

ומובן ופשוט שכיון שהוא המבקש והוא בן ישיבה עליו להוסיף
בהתמדה ושקידה בלימוד תורת העגלה ותורת החסידות והידור בקיום
המצות [וככל שיהי המצב טוב בזה הרי בעיני טוב וקדושה תמיד יש מקום
להוסיף עוד, שהרי קשורים הם בהקב"ה שהוא אין גבולי ואין סופי], הנה
ע"ז יתוסף בברכות השי"ת בהמצטרך לו ובמילוי בקשתו בהאמור.

תקותי שלמותר להעיר על גודל ההכרח בלימוד פנימיות התורה
שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט בימים אלו ובאה"ק ת"ו ביחוד,

אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה וביחוד לבן ישיבה שצריך להיות נמצא כל היום בדי אמות של תורה ותפלה, ובפרט בענין הנ"ל שזקוק לברכה מיוחדת לענייני רפואה ובריאות, קשור במיוחד בלימוד תורה זו, כדברי משה רבנו רע"א מהימנא בזהר פ' נשא, דלית תמן מסטרא דלעו"ז, אשר גם העדר הבריאות בכללם, ולהעיר ג"כ מפירוש רז"ל בדרכות חולי, חולי זה יצה"ר (ירושלמי שבת פרק י"ד הלכה ג') והתוצאות מזה עד למטה מטה ר"ל. ונתבארו העניינים בזה בכ"מ ומהם בקונטרס עץ החיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ובדרוש נ' שע"ב (נדפס בקונטרס ח"י אלול תשי"ג) לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון שתהיי בזה הקביעות כהוראת רבנו הזקן קביעות לא רק בזמן אלא והוא העיקר קביעות בנפש, ואצפה לבשו"ט.

בברכה.

נ.ב.

בודאי יודע ושומר שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

ו'תשמו

ב"ה, ערש"ק אלה פקודי המשכן,

היתש"ט.

ברוקלין, נ.י.

לכבוד הנהלת ישיבת תומכי-תמימים

ליובאוויטש אשר במאנטרעאל

הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה להודעתם אשר ביום ז' אדר שני הבע"ל תתקיים המסיבה לפתיחת התעמולה השנתית לטובת הישיבה, הנני שולח ברכתי לכל עסקני הישיבה ותומכ"י מאושר, אשר מתוך הרחבת הדעת יוסיפו אומץ

ו'תשמו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 362 והושלמה ע"פ העתק מהזכירות.

בהשתדלותם לחזק ולהרחיב את הישיבה הק', בכדי שתוכל להמשיך בהשפעתה כמעין המתגבר בהרבצת התורה וחיוזוק היהדות במחנם ומדינתם.

ותגלגלה מסיבה שנתית זו ליום זכאי הוא ז' באדר, יומא קא גרים, יום שנולד בו רעיא מהימנא, משה רבנו,

והרי כל ענין ופרט הוא בהשגחה פרטית, ובכל דבר ומכל מאורע יש ללמוד הוראה בעניני תורה ומצות, כפתגם הבעל-שם-טוב הידוע.

איתא בגמרא: כיון שנפל פור בחודש אדר שמח (המך) שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא הי' יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד.

ולכאורה התינוץ אינו מובן כלל, שהרי המיתה באה אחרי הלידה ומבטלתה.

והביאור בזה, כי משה הי' רועה, עד שלא בא לעולם נתייחד להיות רועה וגואל ישראל, להיות גואלם ממצרים ולהביאם אל הר האלקים חורבה לקבל התורה.

ובכל דור ויום אשר רואה אדם עצמו כאילו הוא יצא ממצרים ומודה להקב"ה ומברך נתן התורה – לשון הווה – חיים ענינו ופעולתו של משה, ומה הם חיים – אף משה רבנו חי.

ואף שנשתנה אופן פעולה זו לאחר מות משה עבד ה', כי באה על ידי תלמידיו ואתפשטותי דמשה – כדאי הוא יום הלידה שיכפר על המיתה ושינוי הבא על ידי,

כיון שביום הלידה בקע והתחיל לזרוח שמש משה בעולם, וגם עתה מאיר הוא, אף כי בשינוי.

ישיבה הק' תומכי-תמימים במאנטרעאל תפקידה לקיים ציווי הכתוב:

בגמרא: מגילה יג, ב.

עד שלא בא: ראה תחנומא ושמות רבה שם.

לשון הווה: ראה לקו"ת ויקרא כג, א.

ומה הם בחיים: ראה תענית ח, ב.

שנשתנה: ראה זח"ג רטז, ב. תניא פמ"ג אגה"ק סו"ס ז"ך.

כדאי הוא: רש"י במגילה שם.

שבינו הלידה: ראה סוטה יב, א. ובסי' כד הקמח אות נ"ח בשם מדרש: כשנולד כו' מתחלת

תולדותיו הי' ראוי להאיר את כל העולם ע"י התורה.

ציווי הכתוב: מלאכי ג, כב.

זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים, להקים תלמידים אנשי משה תמימים חפצים בתורה תמימה, תורת הנגלה ופנימיות התורה, חפצים בהתלהבות ואור חסידותיים, וכל העוסקים ופועלים לחיזוק הישיבה והתפתחותה והרחבתה, גם שכרם מעין פעולתם — שכר בנגלה ובפנימיות, בגשמיות וברוחניות ומתמיד ונצחי. בברכה להצלחה בעבודתם בקדש.

ו'תשמח

ב'ה, ה' אד"ש, תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה משה ארי' ליב שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מהכנסת נכדו מנחם שי' לגיל מצות,
הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות יגדל לבן חמשה עשר
וכו' כפסק המשנה (אבות פרק ה') ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה
בתורת הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות. והשי"ת יצליחו
להיות חסיד ירא שמים ולמדן,
וירוח ממנו ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי.
בכבוד ובברכת הצלחה בעבוה"ק בתו"א ובהפצת המעינות.
במה שהעיר בשו"ע לאדה"ז חאו"ח סקכ"ח ס"י דס"ל דכשהייתה
עבודה בבכורות — ה"ז גם בבכור לאב בלבד.

חפצים בתורה: ראה מדרש תהלים בתחלתו עה"פ בתורת ה' חפצו.

ו'תשמח

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 307 ה'תשלמה ע"פ הערך המזכירות.
מורה משה ארי' ליב: שפירא, ירושלים. אגרות נוספות אלי — לעיל ח"י ג"כ, ובהנמסר
בהערות שם.

מנייל הא, והרי לא מצינו קדושה אלא בפטר רחם.

ומחזורתא מכל – דמקורו הוא מסתימות ל' המשנה (זבחים קיב, ב) ועבודה בבכורות. וכ"ה בתרגומים לשמות כד, ה. (וצע"ק מבכורות – ד, ב – דמקשר זה עם משינ קדש לי כל בכור דבפטר רחם קאי, וי"ל).

(ב) בב"ר (פצ"ח, ד) בראובן דהכהונה הייתה שלו וכשחטא ניתנה ללוי. ואי"ת דתליא בפטר רחם – ה"ה גם של דן גד ויוסף. ועוד למה ניטלה מהם. – ולהעיר שע"פ התנחומא ותרגום ירושלמי (שם) "כהונה גדולה" י"ל דאי"א בשנים.

(ג) רבעה"ת (בסי' הדר זקנים) ר"פ תולדות עה"פ ויעקב נתן, דבעד הירושה נתן יעקב לעשו ממון רב, ומכרה כיום הוא בנוגע לעבודה י"ואי"ת היאך רימה יעקב כו' וי"ל דמן הדין ה"י יעקב בכור כו' טפה ראשונה" – והרי פטר רחם ה"י עשו. – ובכ"ז ה"י זקוק למכירת עשו, דמי יאמינו שה"י טפה ראשונה, דה"י בזה פלא גדול (בכ"ז ס"פ תולדות. וראה יבמות צח, רע"א).

ורבעה"ת פליג בזה על מדרש שהובא בפרש"י שם עה"פ ואחרי כן.

(ד) במדב"ר פ"ד, ח משמע דעבודה בבכורות פ"י בגדולים וחשובים, ול"ד בכור, ועאכ"כ שאין בדוקא פטר רחם.

ובכל אופן לכאורה צע"ג מאוה"ת להצ"צ בראשית (שמג, ב ואילך. קנו, א. קסו, א). ואולי אפ"ל דבאוה"ת מפרש לדעת המדרש שברש"י הני"ל.

ולהעיר גם מקה"ע בירושלמי מגילה (פ"א, הי"א). ס' הגלגלים פכ"ג, לד.

ותשמט

בי"ה, ה' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות
מו"ה יום טוב ליפמאן שי

שלום וברכה!

עיי הרבני ווי"ח אי"א מו"ה דובער שי פאנטילעיעו קבלתי תשורתו
הכי יקרה מכתב אמו"ר זללה"ה והפטור, אשר נוסף על כללות הענין
דמילתא אלבישיהו יקירא, הרי גם הוראה בו בהנוגע לכתיבת דמתקריא
ע"ש יהודי ולעשותו לשם טפל לשם חול.

וכן נעם לי להודע מהנ"ל בהנוגע לכת"ר בכלל, ויהי רצון אשר עוד רבות
בשנים ינצל משרתו בקדש רב בית הכנסת לחזק שם עניני יהדות ולהפיצם
באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור ומתוך הרחבת הדעת.

בכפילת תודה על התשורה האמורה ובברכה לארך ימים ושנים טובות.

בכבוד ובברכה לפורים שמח.

ותשנ

בי"ה, ה' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מיום 3/12 כותבת אשר במשך זמן הכירה אברך, והיתה
תקופה שנתקרבו זל"ז, אבל מונע להתקרב יותר מה שהאברך אינו דתי, וזה
הביא גם כן להפסק בחפגישות שביניהם, אלא שבסוף הקיץ כתב לה וכו',

ותשמט

מ"ה יום טוב ליפמאן: לעוזין, ברוקלין.
בהנוגע לכתיבת דמתקריא: האגרת נדפסה בקוני תורת לוי יצחק — הוספה (קה"ת תשמ"א)
ע' כב.

והנה בכלל שידוך וחתונה אין זה ענין שמטרתו – חינוך, אשר אף שפשוט שכששני אנשים מתקרבים ומתחתנים אי אפשר שלא ישפיע האחד על חבירו, ואי אפשר שלא ירצה שחבירו יתאים לו להשקפת עולמו, אבל זה הוא ענין בהנוגע לפרטים ולהתאמה, אבל לא לשינוי מן הקצה אל הקצה של השקפת העולם הנהגה בחיי היום יומים וכיו"ב.

מה שמוסיף עוד בנדון שלה הוא, שבפירוש אומר שרק לאחר שיתחתן עמה, ילמוד בהנוגע לדת ויהי דתי, במלות אחרות, שמלכתחלה מודיע שאין עושה זה אלא בשבילה (שמזה מובן יציבות ותקיפות הדת, כשרק האמור מביא להיות דתי). ועוד שכיון שדת ישראל דורשת כמה פעולות וסיגים יום יום, אי אפשר שלפעמים הכי תקופות יעלה ברעיונו, שמביא הוא קרבן בשבילה ועושה ענינים שאין דעתו נוחה מהם, או שמפריעים לו, ורעיון כזה נותן מקום לתוצאות בלתי רצויות כלל בהיחסים שביניהם.

וכיון שבקץ העבר כבר הפסיקה לראותו, יש לקוות שכשתבונן בהאמור ותחליט להפסיק הענין לכלל הפחות, עד שיעשה דתי בפועל, מתנהג משך זמן באורח חיים דתיים, ויווכח הוא ותווכח היא שנושא חן בעיניו אורח חיים זה) – תווכח בקל שזהו הצעד הנכון עלי לעשות, ולטובת שניהם.

החשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית ינחה בטוב לפניי באמת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשנא

ב"ה, ז' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

... בודאי למותר לעוררו, שאין ליפול ברוח באם היתה בעבר איזה שגיאה בהנהגה באיזה ענינים. וכמו אלו שמסרו לי מהנ"ל, כי הרי רגיל הדבר בכל פעולות בני אדם, וכדז"ל שאין אדם עומד על דבר הלכה אא"כ וכו'. ונוהג שאדם לומד מהשגיאות פי כמה – בהנוגע ליושר הנהגה לעתיד. והרי זכות הרבים וזכות רבותינו נשיאינו מסייעתם ומלוה אותם בפעולותיהם.

בברכה לבשו"ט בכל הענינים אודותם כותבים ולפורים שמח ופעיל על
כל הימים הבאים לאחר זה,
מ. שניאורסאהן

ו'תשנב

בי"ה, ז' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מכ"ה אד"ר עם המצורף אליו.

ולהעיר אשר לדברי האומרים דאדר ראשון הוא העיקר ובניסן נברא
העולם, הרי יום הנייל הוא יום בראשית.

ונתעכב המענה ע"פ הכתוב במכתבו אשר חשב להיות כאן ולהתראות
בבד"ח אדי"ש.

ובכ"א יהי רצון שילך מצבו בבריאות הלוך וטוב, ובפרט שכבר הותחל
בזה, והרי נמצאים אנו בחדש שבו מרבין בשמחה, שמחה ע"פ תורה, אשר
עבודת השם היא, אשר לזה הרי צ"ל בלשון הרמב"ם גופו שלם וחזק וכו' שאי
אפשר שיבין כו' (אפילו) אי מאבריו כואב (הלכות דיעות ספ"ג) והרי כאב הוא
פחות מחולי (שבת י"ב א').

וכיון שבחדש אדר הרי נהפוך הוא, לשמחה וגוי' יתהפך גם בהמצב
האמור כלשון הרמב"ם שלם וחזק.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור ולפורים שמח.

(י' דבנגון דא פשוט דהוספת יום לי בסוף החודש — אינה משנה הקביעות דימים שלפני זה.

ו'תשנב

נדפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 481.
מ"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תקפב, ובהנסמן
בהערות שם.

ו'תשנ"ג

ב"ה, ז' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסקים בצ"צ
מו"ה משה יהודא שי
מו"ה יעקב משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבם מאור ליום השני, בו כותבים אודות שליחותם בקדש,
עבור שומרי שביעית כהלכתה, גבורי כח עושי דברו, אשר באה"ק ת"ו במהרה
בימינו על ידי משיח צדקנו.

בהיות אצלי מייסדי קרן השמיטה אשר בנויארק, במפורש נדבר, אשר
עומדים הם הכון לעזרת כל שומרי שביעית אשר באה"ק ת"ו מבלי הבדל כלל
וכלל, והרי אנשים נאמנים הם על דבריהם, ובפרט שדבר תורה הוא הנהגה
האמורה, עזרה לכל המושבות, ולפלא שבמכתבם אין מזכירים אודות עזרה
מקדן האמורה ובטח עכ"פ עתה יפנו אליהם, באם לא נעשה כדבר הזה עד
עתה.

ובכ"א ע"פ מ"ש חבר אני לכל אשר יראוך וגוי מוסג"פ המחאתי פרטית.

ויהי רצון אשר בקרוב נזכה לקיום מ"ש אפס כי לא יהי בך אביון,
ונזכה לראות במצב הקשור עם האמור, דישראל עושין רצונו של מקום (ספרי
דברים ט"ו ד') וכפירוש רז"ל בזה, אשר זהו כשעובדים ה' לא רק בכל לבבכם
ובכל נפשכם אלא גם בכל מאדך (פירוש הה"מ ממעזריטש, ברכות ל"ה ב').

ומשמירת שביעית יבואו בעללא דידן גם למנין שביעית ויובלות בהיות
כל יושבי עלי' בהתקבצם ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

בכבוד ובברכת הצלחה.

נ.ב.

במ"ש אודות מכתב המלצה, ידוע שאין זה בנוהג בית הרב.

ו'תשנ"ד

ב"ה, ח' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אשר כלפני איזה שנים העתיקו לאה"ק ת"ו ואין לו מנוחת הנפש בקשר ע"ז שבמקומם לפנים נמצאת אשה שהכירה זה כמה שנים, ומרגיש עצמו עזוב וכו' ושואל דעתי בזה.

עליו להודות להשם יתברך המשגיח על כל אחד בהשגחה פרטית, אשר נמצאים הם במדינות רחוקות זו מזו, שזהו סוף סוף יוסיף מנוחת הנפש ובריאות, ובברכות השי"ת בכלל הן לה והן לו, כי הרי נותן התורה ומצוה המצוה הוא בורא עולם ומנהיגו, ומקור כל הברכות וכל הנהגה שאינה מתאימה לרצונו, הרי עומדת בסתירה לקבלת ברכותיו בכל המצטרך, ואף שלפעמים אין רואים זה בעיני בשר, אין זה אלא לפי שעה, כיון שהקב"ה רוצה לנסות את האדם, אם מבין ויתנהג כפי רצונו ויעמוד בנסיון, אבל סוף סוף ברור שהנהגה בלתי רצו"י מקלקלת לברכה וכו' ואם באמת דורש טובתה של האשה האמורה, ובטח דורש גם טובתו הוא, הנה כאמור צריך להודות להשי"ת על רחוק המקום ביניהם, ולחיות בשלום ובמנוחת הנפש ובטוב לבב עם כאו"א ממשפחתו ובני ביתם שי...

מהנכון אשר בכל יום חול קודם לבישת התפילין, יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשנה

בי"ח, ט' אדר ב', ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

צום חשוב'ען פרעזידענט און חשובע גבאים
און מעמבערס פון קאנג. אהבת ציון, נוארק, נ.דזש.
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די מיטטיילונג וועגן דער פייערונג
לכבוד דעם צען-יאריגען יובילעאום זינט אייער שול האט אויפגענומען אייער
חשובען און ווירדיגען רב, הרה"ח ווי"ח איי"א נוי"מ עוסק בצ"צ בעל מדות
ובעל מרץ וכו' הרב שלום דוב שי' גארדאן.

די פארערונג וואס איר ווייזט ארויס אייער רב גיט מיר די פעסטע
האפנונג, אז איר וועט אויך ווייטער – און אין א גרעסערע מאס – שטיצן
אים אין זיין ארבעט פאר דער אויפבליאונג פון אייער שול אלס – א סענטער
פון תורה תפלה און צדקה, ווי עס ווערט אויסגעדריקט אין אייער
צירקולאר, און פאר דער פארשטארקונג פון תורה אידישקייט אין דער
גאנצער שטאט, וואס דאס איז דאך דער "כלל גדול" פון דער תורה –
ואהבת לרעך כמוך.

און דאס איז אויך דער באגריף פון "צענטער" – דאס אינערלעכע וועגן
פון דעם גאנצן ארום; וואס אן דעם ארום איז ניטא קיין צענטער, און אן
דעם צענטער איז ניטא קיין ארום. במילא איז וויכטיג אז דער ארום זאל זיין
צוגעפאסט צום צענטער, און דער צענטער זאל זיין באזירט אויף די דריי זאכן
וואס די וועלט שטייט אויף זיי – תורה, עבודה (זו תפילה) און גמילות
חסדים, צדקה, וואס אויף די דריי יסודות שטיצט זיך די גאנצע וועלט, סיי
די גרויסע וועלט, סיי די קליינע וועלט (עולם קטן זה האדם), די וועלט פון
יעדן יחיד.

איך ווינש אייך און אייער חשובען רב שי' פיל יארן פון טאענטער
צוזאמענארבעט צו פארשטארקען די דריי דערמאנטע יסודות פון אייער
קאנגרעגיישאן און אייער שטאט בכלל; השם יתברך זאל אייך אלעמען
באגליקן מיט ברכה והצלחה מחיל אל חיל בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ו'תשנז

ב"ה, ט' אדר"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיום כ' וכו"ח אדר"ר, בו כותב חו"ד
הרופא בהנוגע לבריאות,

ולפלא קצת מ"ש שנתוח הפראסטאטע הוא ענין חמור, ואף שלפני איזה
שנים עשו מקצתו, והרי כאן עושים כהנ"ל ונחשב לנתוח רגיל, ואף שיש בזה
ענינים הצריכים בירור ע"פ שו"ע (כי ע"פ רוב חותכים השבילים), אבל כיון
שכבר נעשה קצתו בטח גם אין מקום לבירור זה, כן קצת אינו מובן מ"ש
שקשה לפרר האבן מפני גודלו, דלכאורה אין זה נפק"מ, ובכל אופן –
בהנוגע לפועל, יתייעץ עוד הפעם עם שני רופאים במקצוע ויעשה כדעתם
משותפת, והשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות יתן להם הרעיון הנכון,
לאיזה טפול ליעצו ויצליח הטפול,

והרי נמצאים אנו בחדש אדר אשר ימי מזל והצלחה הם לכל ישראל.

תקוה אף שאינו מזכיר מלה עד"ז, שכן עושה בהפצת המעינות ורצוני
לקוות שגם מוסיף בזה כחציווי דמעלין בקדש.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח.

מקום הטפול הרפואי – יתייעץ עם רופא-ידידו הידע פרטי המקומות
והרופאים המטפלים.

ו'תשנז

כי ע"פ רוב חותכים השבילים: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תסה, ובהנמנן בהערות שם.

ו'תשנז

ב"ה, ט' אדר ב', ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ישראל שי' סדן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ט אדר א' ולהודיע שכבר עלה לשלום לאה"ק תי"ו. ות"ח על הודעתו שמסר את עקרי שיחתנו לחבריו, ובטח כוונתו גם בהנוגע לנקודה העקרית של אי־פשרות ביהדות. ובפרט במקצוע החינוך והעמדת תלמידים הרבה, שהרי צריך לקחת בחשבון השפעת הסביבה, ואף כי אחרי עזבם וצאתם מדי אמות של בית המדרש. ולכן צריך שהתלמיד והתלמידה יקבלו חינוכם במדה כה גדושה, שיוכלו לעמוד בפני כל הרוחות שבעולם, לרבות רוחות בלתי מצויות המנשכות ברחוב.

ויהי רצון שיפעלו הדברים פעולתם, וכשם שכותב ע"ד מסירתם כן יזכה לבשר טוב בעניינים שבפועל והרי המעשה עיקר.

ובימים אלו שלפני פורים, הרי גם זה מהוראות פורים, שסיפרו חכמינו ז"ל שכ"ב אלף **תינוקות** נתחנכו על ידי **ראשון** של סנהדרין מרדכי היהודי, לימדם ענין בתורה שלכאורה לא הי' לו שום שייכות לענין שבפועל, היינו הלכות קמיצת העומר, כיון שהיו בגולה ונפסקה העבודה בבית המקדש, ועל אחת כמה וכמה שלא הי' נראה בלימוד זה כל מקום להשפעה על אחשורוש ולביטול גזרת המן. ודוקא לימוד זה ביטל הגזרה ומכל היהודים אשר בכל קכ"ז מדינות המלך.

והנני מאחל לו ולחבריו תג הפורים באורה ושמחה וששון ויקר.

לכבוד ובברכה לבשו"ט וגם בנוגע לבריאות.

ו'תשנח

בי"ה, יו"ד אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה אליעזר יצחק שי שו"ב

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום הראשון לסדר אדם כי יקריב מכם קרבן לה',
מבשר טוב בשם הקהל ובשם התלמוד תורה מקבלת הספר תורה בבית
הכנסת שלהם.

ויהי רצון אשר לא תמוש התורה מפי כל חברי בית הכנסת מפי זרעם
וזרע זרעם. ובאופן כמה שנאמר, שימו לבבכם לכל הדברים וגו' לשמור
לעשות וגו' כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה וגו' לרשתה.
מתאים להוראת חכמינו ז"ל, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה בחיי
היום יומים.

וידועים דברי הרא"ש נפסק להלכה בשו"ע סי' ע"ר דהאידנא המצוה
היא לא רק בהנוגע לחומשי תורה אלא גם משנה וגמרא ופירושה.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות ואין טוב אלא
תורה ומצותי טוב לשמים וטוב לבריות טוב העושה מירות - המצפה
לבשו"ט בכלל ובפרט.

ו'תשנח

מ"ה אליעזר יצחק: מילר, אשקלון.

ריתשנט

ב"ה, יו"ד אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו'
מו"ה דניאל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מז' אדר שני יום בו נולד משה
רוען של כל ישראל,

שואל על עכוב המענה לפלוני וכו', ובטח כבר נתקבל בינתיים, ובכלל
בענינים כגון אלו שכותב, תמיכת מוסדות וכו' יש לפנות לאגודת חב"ד
ולצעירי אגודת חב"ד אשר באה"ק ת"ו ומטעמים מובנים.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע כאו"א להמצטרף לו מתאים לתוכן
כתבו,

ויהי רצון שמאחר שהוא המביא הבקשה, הנה יבשר טוב בזה,

ומובן וגם פשוט, שיבשר טוב גם בהנוגע לעצמו בגשמיות וברוחניות גם
יחד.

ובמ"ש אודות הנהגה בלימוד, שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שבכגון
דילי צריך להיות לימוד קבוע במשניות נוסף על שאר הלימודים, ובודאי
למותר להאריך לדכוותי שצריך להיות לימוד בתורת החסידות בכל יום וכן
להפצת לימוד זה בכל מקום שידו מגעת.

ענין אותי ביותר מה שכותב אשר בסביבתו נמצא בן הרב ירושלמיסקי
מעיר קאמינקא רב דעיר קיעלץ, ושבידו גוף כתי"ק של הנשיאים וכו'.
ואתענין לדעת יותר פרטים בזה, וכן האם יש אצלו ג"כ מרשימות וזכרונות

ריתשנט

מרה דניאל: חסידי, תל אביב. אגרות מספות אליז — לעיל ח"ו ורנח, ובהסמך בהערות
שם.
הרב ירושלמיסקי: ראה קובץ יגדיל תורה נ"ו. חוב' סג סי' לא"ב. אג"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע
ח"ד אגרות תחקנה. תת"ר.

מהניל, שהרי אביו הי' גם מגזע אדה"ז, ובקשתי לברר את האמור בהקדם ולהודיעני, ותייח תי"ח על כל הטרחה בזה.
בברכה לבשו"ט ולפורים שמח.

ו'תשס

בי"ה, י"ב אדר ב', ה'תשס"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"מ איש אשכולות ומדעים
עוסק בצרכי ציבור בעל מרץ וכו' מוה"ר שלמה שי'
המכונה ד"ר שונפלד

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט אדר א', בו כותב ע"ד הארגון שיסד כתי"ר
הנקרא "קהלות קודש עבור ישראל" שתפקידו להעמיד בתי כנסיות בארצנו
הקי' תבנה ותכוון על ידי משיח צדקנו בב"א, ומסיים בהצעה להקרא נשיא
הכבוד של ארגון זה,

הנה בהקדמת תודה לכת"ר בעד מחשבתו הטובה בזה, מוכרחני לסרב
לקבל תואר כבוד כזה, בהתאם למנהגי בית הרב, ומשני טעמים, הא' בכלל
אין נוהג בבית הרב ענין של נשיאות-כבוד, שהרי כפי שכת"ר מותאר בצדק
תוכן תואר זה שאין בזה "שום חיוב או עבודה ממשית" כו', אין זו שיטת בית
הרב, ואדרבה, במקום שנודעים בשם הר"ז משום שמשותפים בפועל, או
שמשותפים בפועל בלי שידעו בשם, אבל לקבל תואר כבוד בלי עבודה בפועל,
הרי זה נגד שיטתנו.

ועוד טעם, והוא העיקר, אשר בעוה"ר המצב באה"ק הוא כזה שכל
מפעל משתייך לחוג מפלגתי, ולדעתי אי אפשר שהמפעל אודותיו כותב יהי'
בלתי מפלגתי בפועל, או לכל הפחות בלי הצדדים השליליים שכל ענין מפלגתי
לא ימלט מהם. ולכן אלה הרבנים הנמצאים על אתר, הנה עצם הענין
שייקרא שמם על המפעל בודאי יוסיף בכיוון הנרצה של המפעל וימנע כמה
הפרעות, והרי זה מחובתו של רב במקומו ומדינתו שאין לו להשתמט ממנה,
משא"כ בננוע לתכנית עבודתי ושטח פעולתי אני, כפי שהותוו על ידי כ"ק
מו"ח אדמו"ר ולמעלה בקדש, כ"ק אדמו"ר אביו וכו'.

אינני יודע אם תכנית פעולתם כבר הוחלטה והוקבעה בצורתה שהיא דוקא לבנין בני כנסיות. ואם יש עדיין מקום לדון בזה, ארשה לעצמי לעורר שכדאי שקו"ט להשתמש בכסף שישנו מן המוכן, כמו שכותב כת"ר, והעומד לגבות — לביסוס מוסדות החינוך על טהרת הקדש ובתי מקוואות, ובפרט בקשר עם העלי' שנתחדשה בחדשים האחרונים, אשר המצב בנוגע לחינוך על טהרת הקדש ומוסדותיו, וכן בנוגע למקוואות וטהרת המשפחה הוא משווע, ובתוספת אמצעים כספיים הרבה יש לתקן בשטחים אלו. ובבקשת סליחה שנדרשתי לאשר לא שאלוני, אבל המכתבים והידיעות המתקבלים מאה"ק ת"ו בנקודות האמורות פולחים לב וכליות, וקשה להאריך במצב מבחיל זה, ובפרט שבדאי גם לכת"ר ידוע כל זה, על כל פנים בכללות.

בהזדמנות זו אפשר מכתבו — אישור קבלת מכתבי ליום היובל ויה"ר שרבות בשנים ירבה חיילים להחזקת היהדות המסורתית ועניני תורה ומצותי והמאור שבתורה.

בכבוד ובברכה.

ויתשסא

בי"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס כו' הרב אברהם שי

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו לקחתי לי זמן בסמיכות לה, לעבור עכ"פ מקופיא על הספר — תשורתו, בית הבחירה על מס' ב"ב, ובנוסף הרגיל בספרים אלו — עיי' גלגול, עברתי ג"כ על ספר השני שהו"ל, הנמצא בספרי' שלי, והוא בית הבחירה על מקוואות, וכדרכי בכח"ל, באתי לקמן באי איזה הערות, לחביבותא דמילתא.

ויתשסא

חלקה דפס בלקי"ש חי"ז ע' 483 והושלמה ע"פ העזק המזכירות.
הרב אברהם: סופר (שרייבער).

וברצוני לבוא בהערה כללית עוד קודם החתימה, אשר – הורגל דורנו זה שעושים אזנים לקופה וכו', ולא רק בהנוגע לתוכן ספרים, אלא גם בהנוגע למחברי הספרים וענייניהם, שלכן, לאחר בקשת סליחתו, תמיהני על אשר בשני ספרים האמורים, לא נמצא: תאור הכתב יד ממנו נדפס הספר, ועוד, ועיקר גדול, באם הושווה כתיב זה עם כתיב אחרים (וכמו שמוכר בהקדמתו לספר ביה"ב על ב"ב, שישנו כתיב בותיקן), והרי זהו נוגע להיחס לספר זה, באם אפשר לדייק בכל מלה ומלה וכו', וכן רגילים לתת תצלום עכ"פ מעמוד אחד מהכתב, ונוסף על זה ר"פ מתולדות המחבר ושיטת לימודו, ומי הם רבותיו, אשר שני פרטים האחרונים, הי"ה גם עיקרים ביחס אל הספר.

אפשר וקרוב לודאי, שבכל האמור כבר נדפס אם ע"י כ' או ע"י אחרים, אבל הרי מפורסם שלא כדורות הקודמים דורותינו אלה, ומועטים ביותר אלו שיחקרו לספרים אחרים שנדפסו בשטח ספר זה, ובפרט כשאננם מפורסמים, וביותר – שאין מרומז בהקדמה איפוא יש למצוא, באיזה ספר, פרטים בכל האמור לעיל (אף שלדעתי גם באם הי' מראה מקום לספרים אחרים, לא זו הדרך בדורנו, אשר חסרה הזריזות הדרושה בחיפוש ובעיון ספרים כהאמור, והרי בנוגע לקבוע יחס אל הספר, די בהוספה של בג עמודים, רק המסקנות בפרטים האמורים, ובמראה מקום שבביל הרוצה לדעת השקוייט בזה – לספר פלוני ולחוברת פלונית).

חשיבות ידיעות האמורות – בודאי לדכוותי אין צריכה ביאור, וגדולה פי כמה בספרי בית הבחירה, שכנראה הכוונה בהם פסקי דינים ודלא כבספרו פירושים וחידושים, ואף שבטח בזמננו לא יפסוק אדם הלכה מבית הבחירה, אבל לחקר מהלך ההלכה ויסודה בפסקי דינים אלו שבאו לאחר המאירי חשובה ידיעת האמור.

ועוד הערה כללית, אשר כיון שכמה מספרי בית הבחירה כבר ראו אור הדפוס, ודאי שכשחיו משוים את הכינויים הסתמיים המובאים בהם, מתבררים היו מאליהם כמה ספיקות למי מכוון המחבר בתואר פלוני או פלוני, ולדוגמא – תואר ראשוני הגאונים או גאוני הראשונים (וגאוני ספרד), שלכי פשוט שהכוונה לרב האי גאון (ור"י מיגש), והר"ק שלזינגר כנראה נוטה שהכוונה לרבנו חננאל אף שלא החליט בזה, וכמו שמוכח בבית הבחירה לב"ק שבהוצאתו.

תקותי שלא יקפיד על הערותי הבאות בהנ"ל ויהי רצון שיקבלם כמו שנכתבו – בספ"י.

בכבוד ובברכה להפיץ אור תורת ראשונים כמלאכים מאירים לארץ ולדרים עלי' לדור ודור.

ובברכת פורים שמח.

מצורף למכתבי – הסי' בתורת החסידות אודותם נדבר בשיחתנו: סי' חתניא, סי' המצות להצ"צ.

מ"א מ"א. ע"ה. הערה ב'. רבינו פרט "נעל וגדר" ולאפוקי כו'.

– לכאורה טפי הו"ל לכת"ר ללמוד דהמאירי לאפוקי משיטת הגמ"י – ממה ששינה המאירי והשמיט תיבת "והלך" שבש"ס – כנראה מפרש כת"ר דנעל וגדר הוא פ"י על הקודמו "שהחזיקו זה בחלקו וזה בחלקו".

אבל לפי זה יחלוק המאירי על כל אלו שכתבו דנעל וגדר – די שיחזיק אחד בחלקו. – טושי"ע חו"מ ר"ס קנ"ז ושי"נ. שיטה מקובצת כאן, ותויו"ט – , ודוחק לומר דזהו שמפרש "שהחזיקו זה כו' וזה" – דהיינו דנעל זה ושתק זה. גם עדיין יוקשה משי"כ לקמן "וכגון שאמרו" – דדי אם אמר אחד. (ובזה א"א לתרץ דאו או קתני, ודלשון השי"ס נקט).

ואת"ל אשר יש כאן חשמת תיבה אחת ע"י הבחור הזעזער או ע"י מעתיק הכת"י, ובהמאירי ה"י כתוב – כלשון השי"ס – "שהלכו והחזיקו" – יל"פ כוונתו חזקה ע"י הליכה, כדיוק הגמ"י – ומוסיף עוד אופן – "ונעלי" – לי יחיד דוקא – ובטלו מעצמם כל דיוקים הנ"ל.

שם. שאין ספק כו' אין מנהג כו'. ובהערה ה'.

עו"ל – דעמשי"כ המאירי מובן הטעם למה גם בשותפין ע"י שלקחוהו כאחד אין יכול לטעון דלדעת שיחיו שותפין בו לקחה – ראה ב"י חו"מ סקע"א סלי"ג ד"ה כתב הרשב"א, רא"ש פ"ק דב"ב סנ"א. חידושי הצמח צדק לב"ב.

פ"י בסומו. עתש"ב. הערה א. כן ס"ל גם להרשב"א (הובא בד"מ סקכ"ט סק"ג) והריטב"א (ניו יארק תשי"ד).

שם. הערה ג'. הרמ"ה מובא כו'. צ"ע שלא העיר כת"ר ממה דשקו"ט בדעת הרמ"ה בב"ח ודרישה שם. ובפרט – שמהמשך הדברים בהמאירי משמע דקאי כאן ביוצא לאחר חיתום שטרות. וא"כ להב"ח כו' אין כן דעת הרמ"ה.

המאירי למקואות.

פ"א מ"א. ע"ד. הערה ג', וא"ו: יגעתי הרבה כו' וצעיג.

לולא דמסתפינא נלפענ"ד ברור לומר (ובפרט שכנראה רק בכת"י אחד דהמאירי השתמשו) דלעיל מזה, אחרי הפסקה "ואין בזה חילוק בין שאובין לשאינן שאובין אחר שאינן בכלל מקוה", נשמטו איזה תיבות. ותוכן דיש מחלקין דשאינן שאובין אמק"ט כמו מקוה.

— ובין מקוה למקוה נתחלף להמעתיק —.

ועפ"ז יתיישב: א) למה הושמטה בהמאירי כאן דעת הר"ש והראב"ד (שמחולקין עם הרמב"ם בפ"י כל ד' המשניות), אף שרגיל במס' זו בכ"מ. ב) הצעיג. ג) מובן הסגנון "וזהו שנתבאר בתוספתא" (שהעיר ע"ז כת"ר בהערה ג').

וע"ד השמטה הנ"ל — צ"ל גם בע"ז הערה ב.

שם. הערה ה'. גם בפיה"מ "ביד הטמא". וכנראה שהוא ע"ד תביטוי "על ידי פ"י".

שם. ע"ת. הערה א'. הראב"ד, כנראה צ"ל הרמב"ם.

בסופו עקט"ז. שלשים זקנים. פתח — בל"ב זקנים! ובר"ש ותוספתא שבש"ס וילנא גם בסיומה ל"ב זקנים. ואת"ל שאין כאן טח"ד, יל"פ דבדבריו לא מנה ר"ט את עצמו מפני ענותנותו, וכך לא את ריה"ג, כיון דמפרש זה בסגנון הכתוב שהזקנים פעלו אשר לא הי' מציל את האיל מידו של ריה"ג. — כמה שינויים בגירסת הספרי חוקת.

ובשניהם צ"ע הגירסא שקרא ר"ט לרע"ק וריה"ג — בתוספת ר'.

ויתשסב

בי"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

האברך ווייח איי"א בעל מרץ ורב פעלים
נפתלי ש"י הכהן

שלום וברכה!

תי"ח תי"ח על מכתבו מה' אדי"ש עם המצורף בשו"ט מהתפתחות ישיבת
הערב ור"פ מההתועדויות וכנס בשבועות שעברו.

ויהי רצון שתכה"י יבשר טוב ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור בהנ"ל
ובשאר פעולות צעירי אגו"ח בירושלים עיח"ק בתוככי צעירי אגו"ח ואמ"ש
בכל אח"ק תי"ו.

ובחנוגע לשאלותיו:

(א) מובן שצריך ללמוד עם התלמידים ענינים שיש בהם די מספיק
טופסים, וכיון שהלכות תי"ת עתה מספיק, ילמוד הלכה זו, ובפרט שלימוד
דוקא בחלק שו"ע זה דאדח"ז נדיר הוא.

(ב) בתלמידים שלפני גיל מצות, יש מקום ללמדם בקביעות מאמרי
חסידות הכי קלים, אבל לא פחות מגיל מופלא סמוך לאיש.

(ג) מנהגו, שבפסוק פותח את ידיך וגו' נוגעים בתפילין של יד ואח"כ
בתש"ר, ויש נוהגים לנגוע ע"י רצועות התפילין ולנשקה.

(ד) הנחת תפילין דר"ת, יעיין בזה בשער הכולל, והתחלת זמן הנחתם —
גיל — תלוי ברגש.

(ה) בחנוגע לק"ש במוצש"ק, — יעיין בזה בהיום יום, ונוסף ע"ז לא
שמעתי הוראות.

ויתשסב

חלקה נדפסה בלק"ש ח"ט ע' 281 חלקה בחי"ב ע' 238 חלקה בחכ"ב ע' 415 והושלמה ע"פ
העקק המזכירות.
נפתלי ש"י: ראטה, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י וריב, ובהנמסן בהערות שם.

ו) לימוד פרקי משניות וקדיש דרבנן אחר כל תפלה, ח"ו נוגע לעילוי הנשמה, ובמילא שייך גם כשהאבל הוא לפני גיל המצות.

ז) זמן הנח"ת לפני חבר מצוה, הוא ע"ד הנחתם לאחר גיל מצות, ז.א. כל משך התפלה.

ח) בהנוגע ללי"ג בעומר, ולהדלקה שהיו נוהגים בה בירושלים עיה"ק ת"ו – קשה לדון בריחוק מקום ע"ד מנהג שנקבע בעיר ובפרט בעיר ירושלים ת"ו, וידוע עד כמה צריכים להיות זהיר במנהג ישראל, ולכן על אנ"ש בירושלים עיה"ק להתדבר בזה ...

בהנוגע לנשיאת כפים בנעילה באה"ק ת"ו בתוככי אנ"ש – מובן שאת זה צריך לברר אצלם ...

עלי להעיר שאין דעתי נוחה ממה שתלמידים צעירים בגיל לומדים בקביעות כל הלילה, כפי שנראה ממכתבו, שזהו ענין למבוגרים יותר באופן שלא יגע בבריאותם וכו' וכמובן גם מהלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א'.

יד) במ"ש בהנוגע לחובות, בטח שמהמגבית המיוחדת בתור יוצא מן הכלל, יעזרו באיזה סכום מתאים ליכולתם, אבל מובן שאי אפשר לקבוע לזה תמיכה, כיון שהמגבית עמוסה כ"כ בחובות.

טו) מ"ש ע"ד פתיחת ת.ד. ע"ש ישיבת ערב חב"ד – צריך להתייעץ בזה מקודם עם עסקני אנ"ש שבירושלים ת"ו, השקפתם חס בזה, וחרי בכל ענינים האמורים נאמר, ותשועה ברוב יועץ.

ט"ז) מ"ש אודות נסיעה לכאן, – יש מקום לדון ע"ד נסיעה בשילה אלו, באופן שיוכל להיות כאן כל החדש תשרי ותיכף לאחר זה לשוב לירושלים עיה"ק ולעבודתו בקדש. – מובן שהנ"ל בא בחשבון באם לא תסבול ע"י עבודתו בקדש בענינים הכללים וגם בעניניו הפרטים.

בברכה לפורים שמח ולבשוי"ט ומפורטות.

ו'תשסג

בי"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה בו כותבת אודות עכוב טפול הרפואי עד לז"ך אדי"ש
הבע"ל,

ובודאי גם בזה יקוים פתגם הידוע כל העכבה לטובה,

ובמה שמדייקת בחמלה טפול, הטעם פשוט, כי זהו כולל כל הפרטים
שבענין, נתוח מה שקודם לו ומה שלאחריו, והרי הכוונה והתכלית הוא
שעיכ"ז תהי' רפואה קרובה ורפואה שלימה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן בהנוגע לבעלה שליט"א,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

נ.ב.

בבקשתה נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

במשי"כ ע"ד ארגון נשי חב"ד — בטח מדברת בזה גם עם נשי חב"ד אשר
באה"ק ת"ו, ביחד תטכסנה עצה. והרי נאמר ותשועה ברוב יועץ.

ו'תשסג

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 463.

ו'תשסד

ב"ה, י"ג אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס, איז ערשט אנגעקומען אייער בריף פון מוצשיק, אין וועלכען איר שרייבט די סיבה פון דעם ניט שרייבען, אבער עס איז באוואוסט דער ווארט פון תורתנו תורת חיים, אז אפילו א אנוס, כמאן דעביד לא אמרינן, ד.ה. אז נאך אלע תירוצים — צו שרייבען קומט דאס ניט.

אלענספאל, שמחתי דאס איר שרייבט דעם מאל מיט א פרייליכער שטימונג, וואס ס'איז אויפגעטאן געווארען דורך אייער ארבעט, און זיכער זיינען אויך פראן פאלען, וועגען וועלכער איר ווייסט נאך ניט, אין וועלכע עס זעהט זיך אן דער אויסגאנג פון אייער הארעוואניע.

וואס איר שרייבט, וועגען א מאמר פון מיר, אין דעם ספר וואס איר גרייט צום דרוק.

בכלל, איז ניט דער שרייבען מאמרים, מיין ענין. ובפרט צוליב פערשידענע טרדוה, וועלכע ליידער די מערסטע זיינען ניט פון דערפרייענדע. און ליידער — זיי ווערן ניט ווייניגער, האטש דאס איז מיין ארבעט, נעמט דאס אבער מער צייט ווי פארגעשטעלט זיך, און דעריבער קען איך זיכער ניט פארבינדען זיך מיט צייט און ספעציעל — לויט אייער שרייבען אז איר האט א גענוגענדע מאטריאל — התחלה פון פרקי דרבי אליעזר וכו', און דעריבער דארפמען ניט אויפחאלטען דאס דרוקען. וועט זיין אן א מאמר פון מיר.

איך האף אז צו דער צייט פון ערהאלטען מיין בריף, פילט אייער פרוי תחי' בעסער, און אויך אז איר טראכט ניט איבער וועגען געזונט, און טוט מער אין החזקת היהדות, וואס דורך דעם איז השי"ת מבטיח א אידען המצטרך לו ולב"ב שי', ובענינים העיקרים אמתין נחת, וואס דאס איז אידישער נחת, פון קינדער ובי"ב שי'.

בברכה לבשו"ט משמחות בכל הני"ל.

ו'תשסד

מורה ברוך: ליטוויץ, מט' קלעמענס. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ו ה'תקכ"א, ובהנמקן בהערות שם. לקמן ר'תתצ.
אין דעם ספר: קדושת בית הכנסת (ראה לעיל ח"ג אגרת ד'תתצו).

ויתשסה

בי"ה, י"ג אדר ב', ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר ש"י לבנה

שלום וברכה!

נודמן לידי — ועל פי תורת החסידות הרי אין לך דבר שהוא במקרה, אלא הכל בהשגחה פרטית — קטע ממכתב עתי המספר שכי עומד לארגן אנשים שחם תמימי דיעה אתו ע"ד שינויים המוכרחים בשטח הכלכלה וכו', ואשר באיגרון זה נכנסים כמה אנשי דת אורטודוקסים.

והנה, בכלל, כשמתחילים לשנות ולחדש בשטח אחד של תכנית חיים והשפעת עולם, הרי אז נקל יותר להאדם להוסיף חידוש ולשנות גם בשטחים אחרים של השקפתו. יחד עם זה, הנה כמו בכל תופעות הטבע ששורר בהם החוק דהשפעת גומלין דוקא, הרי בטח גם בזה כך הוא. כוונתי להשפעת גומלין של החברים האורטודוקסים על שאר החברים ועל תכניתו של הארגון בכלל, בהנוגע לדתנו ותורתה ומצותי. והרי תמיד יש מקום להטבה בשטח זה.

וכי כמארגן הקבוצה, וע"פ מכ"ע האמור גם מחולל הרעיון ורוח החי בכל ענייני, הרי אפשר שגם בזה עליו להיות היוזם ומכריז שמוכרחת השיבה אל המקורות הנושנים-חדשים-נצחיים, תורת משה מסיני ומצותי, ובאופן מעשי דוקא, כי המעשה הוא העיקר, ורק המעשה הוא אבן הבוחן של כל שיטה ואדם. ובסגנון המגילה שקורין אותה בעוד שעות ספורות: ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בהאמור ולפורים בסדר, ז.א. דבר המגלה אשר ישלטו היהודים גוי.

עשירות פירושים שונים ומשונים למגלת אסתר, אבל בזה כולם משתווים אשר אף שהמן אמר להשמיד ולהרוג ומרדכי — ונחפז הוא — בדעה אחת היו, וגם אחשוורוש וכל הדור ההוא עמחם, וללא צל של ספק — מי הוא יהודי.

ויתשסה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 498 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מד... לבנה: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו ר"תסו. לקמן ותתפא.
מי הוא יהודי: ראה בזה לעיל אגרת רתשיד, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תשסו

ב"ה, י"ג אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד
סניף מאנטרעאל,
ה' עליהן תחינה.

ברכה ושלוש:

מיט צופרידענהייט האב איך באקומען אייער בריף פון יו"ד אדר שני
מיט דאס בייגעלייגטע, ביישטייערונג מעות חטים פאר די מוסדות חב"ד
בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

השם יתברך זאל העלפען אז אייער ארבעט זאל אנהאלטען אין שטייגען
סיי אין כמות (פארגרעסערונג פון צאל חברות) און סיי אין איכות (דאס
אויפהאלטען און שטארקען אידישקייט אויף מערערע געביטען).

און דאס איז דאך איינע פון [די] הוראות (אנדייטונגען) וועגען פורים
וואס רבותינו ז"ל דערציילען אונז, אז דעם מחצית השקל, וואס אידען
האבען געגעבען, האט צו נישט געמאכט די עשרת אלפים ככר כסף פון המן,
און דורך דעם איז בטל געווארען די גזירה,

וואס אין אונזער צייט, מחצית השקל, איז ענין הצדקה.

בברכה צו א פרייליכען פורים און צו גוטע בשורות.

רעא

אדמו"ר שליט"א

ו'תשסז

ב"ה, י"ג אדיש, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב יעקב יצחק ש"י

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב והפי"נ שלאחריו,

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגיי"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו, מתאים לתוכן
כתבו,

ובטח ימצא אותיות מתאימות להסבירם, שכל מה שיוסיפו בעניני
תורה ומצות יתוסף בברכות השי"ת בהמצטרך להם, וככל שיהי המצב טוב
בוה, הרי בעניני טוב וקדושה תמיד יש מקום להוסיף עוד, כיון שקשורים
בהקב"ה שהוא אין סופי,

ובמ"ש אודות שהות הזמן של שיחתנו, תקותי חזקה אשר ינצל את
המדובר במשך זמן זה במילואו ולתועלת הרבים מתאים למשרתו בקדש
בק"ק, ואז הלא היתה זו שיחה לא של יחיד עם יחיד, כ"א בהנוגע לכו"כ מבני
ישראל, ומוכן שכל שהוא ישתדל יותר בוה, הנה ירבה מספר אלו שרושם
השיחה תהי' ניכר בהם, וק"ל. וזכות הרבים מסייעתו גם בהאמור.

ברכה לבשו"ט בכל האמור ולפורים שמח בגו"ר.

נ.ב.

במ"ש לאחר התימה בהנוגע לשמש בקהלה וכו' ידוע פתגם כ"ק
אדמו"ר הצמח צדק, במענה לבקשת שמש בענינו, "קרא לשמש — ויזרח
אור" שעל השמש להאיר את ביהכ"נ ובית המדרש ע"י שישתדל בחוספה
בקביעות עתים לתורה בתפלה כדבעי וכו' ומסגנון מעשה הנ"ל מוכן, שזהו
ג"כ הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך להשמש ולב"ב ש"י, וק"ל.

ו'תשסז

הרב יעקב יצחק: האמניק, אוק פארק מישיגן.
ידוע פתגם: ראה גם לעיל חו"ד אגרת ה'קא, ובהנמך בהערות שם.

ו'תשסח

בי"ה, י"ג אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שייב הרה"ח אי"א נ"ני עוסק בצ"צ
מו"ה עזריאל זעליג שיי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מבי אדי"ש, ויהי רצון שיבשר טוב
בכל אותן הענינים אודותם מזכיר ובאופן דמוסיף וחולך וכחסיסמא דשנה זו
דופרצת ימה וקדמה וצפונה וגבה ועד לנחלה בלי מצרים.

הספרים ששלחו ממוסד הרב קוק ע"פ הרשימה מעשי"ק ויחי נתקבלו
לא כבר, ולפלא שהולך כ"כ בכבדות השגת הספרים ובפרט ע"פ מ"ש שדאי
להתקשר עם עוד מול"ים ומחברים, שהרי עוד כוונה פנימית במשלוח
הספרים, שיהיו ספרי חסידות אצל כל הני"ל ...

בברכת פורים שמח ולבשו"ט בכל האמור.

ו'תשס"ט

בי"ה, י"ג אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מבי אדי"ש מבשר טוב מהטבת

ו'תשס"ח

מרה עזריאל זעליג: סלוניס, ירושלים. אגרות נספוח אליו — לעיל ח"ב לג'תתקכ, ובהנסמן
בהערות שם.

וכהסיסמא דשנה זו: ראה לעיל אגרת ו'תתקמא, ובהנסמן בהערות שם.
הספרים ששלחו: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תשס"ט

גרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 487.

רעג

אדמו"ר שליט"א

מצב בריאותו, ויהי רצון שיחזור לאיתנו כפשוטו ולאיתנו כמשמעו כמבואר בד"ה משכיל לאיתן האזרחי לרבנו הזקן (נדפס בקונטרס לימוד החסידות), ויבשר טוב בכל, הן בעינים הכללים והן בעינים הפרטים, אשר הא בהא תליא.

בשאלתו אשר פלוני בקשו להציע לו בכתב מהות חסידות חב"ד ושואל המוסמך הוא לכך.

הרי הנ"ל הוא מסוג מיוחד, שלא מכל אחד מקבל הסברה בתאמור, וכיון שפנה אליו, מהנכון למלאות בקשתו כפי ידיעותיו, ועל החששא שלו האם מוסמך לכך, — הנה בטח יציין להנ"ל המקורות, והעיקר שיאמר להנ"ל את החשש. ומכמה טעמים נכון שתהי' אצלו העתקה ממה שימסור להנ"ל, בכדי שבאם יהי' מתאים יוכל להשתמש בזה גם במקום אחר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולפורים שמח,

מ. שניאורסאהן

ו'תשע

[ט"ו אדיש, תשי"ט]

מאשר הנני קבלת מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה,

— בו כותב ר"פ ובמסירת הפ"ש מכאן וכו', וכן ר"פ מהמצב ב... וכו',

ויהי רצון אשר תתחלנה הידיעות המתקבלות מאה"ק ת"ו בהנוגע לעינים הכללים וכן הפרטים, להיות טובות — בטוב הנראה והנגלה, ועד מתי?

ובפרט ששו"ס — מכריזים על ענין דופרצת, דפשיטא שצ"ל ג"כ בד' אמות של הפרט וד"א של הכלל, כוונתי שכל אחד צריך לעשות התלוי בו בכדי להמשיך הענין בגלוי. והרי גם ע"ז נאמר חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ו'תשע

נדפסה בלק"ש חכ"א ע' 495.

מכריזים על ענין דופרצת: ראה גם לעיל אגרת ר'חקמא, ובהנמקן בהערות שם.

והרי כאו"א מאנ"ש, ובפרט תלמידי התמימים, תפקידו כפול, לפעול בעצמו רצון תקיף ולפעול על הזולת ע"י תעמולה מתאימה וק"ל.

ויהי רצון שכיון שנמצאים אנו בחדש אדר עליו נאמר שנהפוך הוא ומסמך גאולה לגאולה מאדר לניסן, גאולה מכל דברים המעכבים עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב, הנה כן יבש"ט בכל האמור לעיל.

בברכה לבשו"ט בקרוב ולשנת הצלחה בכלל ובפרט.

ותשעא

בי"ה, ט"ז אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו:

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת שתה"י שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה וקיום מצותי מתוך הרחבה.

בברכה לת"ת ביר"ש.

לפלא משי"כ שבענין לימוד והפצת תוה"ח אין שינוי — והרי נצטוינו מעלין בקדש, ובפרט ע"פ דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שבתקופתנו — כאו"א בדוגמת המטפס על הר משופע ביותר שא"א עמידה כ"א עלי או כו'. — וג"ז יש להמליץ במרז"ל שדורו שמישיח בא הוא **כולו** זכאי או חייב. וק"ל.

ותשעא

ע"פ דברי: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'שעט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ו'תחקפה.

ערה

אדמו"ר שליט"א

ו'תשעב

ב"ה, ט"ז אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מערב פורים, ומצורף אליו מכתב אחת האמהות מהתלמידים אשר בכתתו, ותוכנו, שחוששת להדתינות של בנה שיי אשר לפי הבנתה הוא יותר מדי ומשפיע על בריאותו שלא כרצוי.

ומוכן שבחלק הכתוב במכתבה, כוונתי למה שמזכירה שאיננו משתתף במשחק חבריו וכן מקמץ בטיולים וכו', צודקת היא, שהרי הגוף צריך להיות בריא ושלם, בכדי שיוכל לעבוד את ה' כדבעי (ראה רמב"ם הלכות דיעות סוף פרק ג' ורפ"ד) ובפרט ע"פ פתגם הרב המגיד ממעזריטש, נקב קטן בגוף עושה נקב גדול בנשמה, ורואים בהנוער דארצוה"ב, שכשמשנים ממה שהורגלו במה שנוגע להגוף הרי זה משפיע על מצב העצבים שלהם וכו', ובפרט שלפ"ד, באם תראה האם שמהישיבה השפיעו על בנה שיעשה יותר שמח וישתתף עם בני גילו בענינים של נופש, כמוכן בהתאם לסדרי התורה וכיו"ב, ותראה שהשפעה באה מאלו המורים הלומדים תוה"ק עם בנה, לא רק שתסכים על הדתיות שלו, כסגנונה, אלא שעוד תוסיף מצדה.

בודאי למותר לפרט המובא בכ"מ בתוה"ק חילוק דטופח, וטופח ע"מ להטפח, וכיון שתפקיד כל מורה בישראל (אפילו זה שבחיצוניות אינו מלמד לימודי קדש, ועאכו"כ של זה המלמד תורתנו תורת חיים) להטפח את תלמידיו, מובן שהוא צ"ל טופח ע"מ להטפח באותן הענינים שצריך להחדיר בהתלמידים, שכולל שני הענינים העיקריים, יראתו וחכמתו (חכמה אמיתית חכמתו ורצונו של הקב"ה שנתגלתה בתורתנו) ובסדר דיראתו קודמת לחכמתו, והנמשל מובן, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשעב

פתגם: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תחקסב, ובהנסמן בהערות שם. לעיל ר'תקעד.

ו'תשעג

ב"ה, י"ז אדר ב', ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יצחק שי קורן

שלום וברכה!

אחרי ההפסק הארוך, נתקבל מכתבו מיום ב' אדר ב'. כן קבלתי פ"ש מהשיחה שהיתה לו עם משלחת הסתדרות הרבנים, ופ"ש ג"כ על ידי הרב יעקב יהודה שי העכט. ותקותי שהשיחות יהיו להן המשך בכיוון הרצוי בעניינים של פועל.

מוכן שמה שכי' כותב בסיום מכתבו שהמתיחות תגבר עם התקרב מועד הבחירות — מבלי להוסיף אפילו איזה בטוי של חבל על תופעה מצערת זו — הרי זה מוסיף מכאוב על מכאוב, כי מלבד עצם הענין המדאיב של פירוד הלבבות, אשר, כדבריו, עוד עלול להגביר, הרי נוסף על זה גם היחס האדיש כאילו הדבר הוא תופעה טבעית.

ועכשו שבאים אנו מחג הפורים, כשבקש המן להשמיד את כל היהודים, בלי חילוק והבדל, שמתוך כך באה התגובה אצל היהודים ג"כ לך כנוס את כל היהודים, בלי חילוק, עם הסיסמא של וצומו עלי, זאת אומרת לשוב אל השי"ת בלבב שלם, ובפרט אשר ענין גזרת המן שבדורנו ג"כ הי' עם הדיוק להשמיד את כל היהודים בלי חילוקים, יהי רצון שנזכה להתעוררות של כנוס את כל היהודים בהתקשרות להקב"ה כמו בימי מרדכי ואסתר.

כיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, וכי' הוא יו"ר עולי בסרבי' באה"ק ת"ו, רצוני להביא לתשומת לבו, אף שבטח יודע בלאו הכי, כי עולי רומני' ובסרבי' העמידו ישיבה בקרית גת ובעזרת צאצאי תבי"ד ואנשי תבי"ד הנמצאים שם במספר חשוב היתה הישיבה לסניף ישיבת תומכי תמימים דלוד. ואף שתקותי שבתור יו"ר עושה כל מה שבידו למלוי צרכיהם של עולים חדשים אלה, ובפרט בנוגע לישיבה, לא באתי אלא להעדפה, שבדאי יש לך השפעה ואפשרות יתרה ותקותי שינצלן במדה המקסימלית למלוי צרכיהם המרובים הגשמיים והרוחניים גם יחד. ויהי רצון שיבשר טוב בזה ג"כ.

בכבוד ובברכה.

ו'תשעג

נד .. קורן: אגרות נוספות אליך — לעיל ח"ו ר"שמו, ובהנמקן בהערות שם.

ויתשעד

בי"ה, י"ז אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

במענה למכתב כתי"ר במה דשאלנא קדמיכון, אשר כיון שבביהכ"נ שלו מתפללים בנוסח אר"י משנים קדמוניות, וחלק חשוב מהמתפללים, מתפללים בנוסח, שגם ברכות השחר אומר השי"ץ העובר לפני התבה, וכיון שאין נוהג זה בביהכ"נ, הרי חושש כתי"ר שנשארו הנ"ל קרח מכאן וקרח מכאן, שאין אומרים ברכות השחר בביתם, כיון שלא הורגלו בזה, ואין אומרים זה גם בביהכ"נ כיון שכל הצבור אין אומרים זה וכו' שלכן קס"ד, להנהיג אמירת ברכות השחר בצבור ע"י השי"ץ כשעובר לפני התבה ולאחרי כן יתפלל בנוסח אר"י כמקדם.

והנה בכגון דא נמנע הנני להאריך, כיון שצריך לסמוך על סברות מדילי כיון שלע"ע לא מצאתי השאלה או בכגון זו בספרים, אף שיש לדמותה באיזה פרטים לאיזה ענינים. ואכ"מ.

והנקודה לדעת, שבאיזה אופן שיסדרו סדר התפלה יש מקום לחששות ובאם יסדרו כהקס"ד, יש מקום לומר:

(א) שאותם האומרים ברכות השחר בביתם, יאמרו עוה"פ ביחד עם הצבור (אף שלכאורה החשש רחוק, וקרוב יותר – ללא).

(ב) שאותם שאומרים ברכות השחר כהנוסח שלנו, יחדלו מזה, ויחכו באמירתם עד לבואם לביהכ"נ, שבו חשש כפול.

(ג) ביום שלא יתפללו בצבור, מי יודע מה יהי בברכות השחר שלהם ובפרט שבעוה"ר האומר קדיש וכיו"ב יש חשש (רחוק – עכ"פ) שכשאינ בא לביהכ"נ גם תפלתו כו'.

ויתשעד

מרה ניסן: שלוששקן. ברוקלין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ז ו'קנט. ובהנסמן בהערות שם. לקמן ויתחמח.

(ב) כמה עניינים שמותר לעשותם רק לאחר ברכות השחר (וכמו אמירת פסוק בע"פ או במכ"ע כמנהג המדינה וכיו"ב) יעשו אותם מקודם לזה, כיון שנעשים הם בביתם ועכ"פ קודם הכניסה לביהכ"נ, ואף שחשש זה ישנו גם בהמתפללים בנוסח ספרד וכו', אבל בהנוגע אליהם, אין בידנו לתקן מה, כיון שמנהג אבותיהם בידיהם, משא"כ בנוסח אר"י, הרי ע"י הנהגת שינוי האמור, יעוררום לשנות מנהגם דעד עתה, שזה נותן מקום לאחת החששות האמורות, וקשה לשקול איזה חשש יש לו מקום יותר, שהרי אין דיעותיהם של בני"א שוות זל"ז.

המורם מכל האמור לדעתי הוא, שכיון שיש סברא לכאן ולכאן – מכרעת הסברא שלא לשנות החזקה דעד עתה ומהנוהג דעד עתה, ושב ואול תעשה עדיף, אלא שמוכן וגם פשוט, שכיון שחושש כתי"ר שבהשאר הנוסח דעד עתה, הנה כמה מהנ"ל אין מברכין ח"ו ברכות השחר, הנה בכל עת מצוא יש לעורר עדי"ז בכל אופנים האפשרים.

ועוד טעם עיקרי שלא לשנות – כיון שחיוב ברכות השחר הוא כשקם ממטתו, ואח"כ הוא רק בתור תשלומין (שו"ע אדה"ז ר"ס ע"א. ומ"ש בהגהת חת"ס שם יעוין במחצה"ש).

בברכת הצלחה לנהל עדתו מתאים לרצון רבותינו נשיאינו מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

נ.ב.

להעיר להנ"ל (אף שגם לולא זאת, לדעתי שב ואל תעשה עדיף):

(א) ברכות השחר מובן שאינם אלא מדרבנן, ואף ברכת התורה דאורייתא הרי יוצא בברכת אהבת עולם.

(ב) אמירת ברכות השחר פעמים, נכנס זה בגדר דשם שמים לבטלה, אשר לכמה דיעות, מדאורייתא הוא, אפילו בכגון דא שיש מקום לומר שאין זה לבטלה לגמרי כיון שבפעם השני אומרן ביחד עם הצבור ובהשתתפות עמהם, ועכ"פ לכ"ע עיקר מדאורייתא.

מוסג"פ מה שהו"ל לאחרונה שבטח יעניין את כתי"ר שיי.

ו'תשעה

ב"ה, י"ז אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים
מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ראש חדש אדר שני מיט
דאס בייגעלייגטע, און זיכער איז אין צווישענצייט אנגעקומען מיין בריף צו
איין געשריבען בעפאר ערהאלטען דאס אויבען געזאגטע.

און השם יתברך זאל העלפען, אז דאס שליסען פון קאנטראקט פאר
בית ליובאוויטש, בלונדון ענגלאנד, זאל זיין א גוטע התחלה, צו דער
אויסברייטערונג פון אלע עניי ליובאוויטש, עניי הרוחנים ועניי
הגשמים, און אין אלע פרטים — אין א אופן צוגעפאסט צום רצון פון
רבותינו נשיאנו זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, און דאס זאל געטאן ווערען מתוך
הרחבה אמיתית, הרחבה אין די עניינים הכלליים און אין די עניינים הפרטים,
פון די אלע איינטיילענעמער אין דעם,

וואס די אויבען געזאגטע הרחבה, שליסט איין אין זיך, אריינציהען
וואס מער גוטע פריינד, פריינד און סתם אידען, צו די עניינים, ווי באוואוסט
דער ווארט פון רבנו הזקן, אז דער ענין החסידות, איז ניט א ענין נאר פאר א
באשטימטע כחה, אדער נאר א טייל פון אידען, נאר דאס איז שייך צו אלע
אידען, אן אויסנאם. וואס פון דעם איז דאך פארשטענדליך, אז סוף סוף
וועט דאס גרייכען און קומען צו אלע אידען. ובלשון אגרת הקדש של
הבעש"ט, יפוצו מעינותיך (עד שיגיעו גם) חוצה.

און חאטש אין דעם פרט, אויף צוציהען פריינד, זעהט אויס, איז נאך
ווייניג געטאן געווארען אין דעם, איז דאך פארשטענדליך, אז דאס איז ניט
קיין טעם, אויף ניט טאן אין דעם אויך להבא, אדער טאן נאר בחלישות.

ו'תשעה

מו"ה שלמה: פערין, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ו רמב. רחצד. לקמן ר'תחלו.
ר'תחקב.
בית ליובאוויטש: ראה גם לעיל ח"י"ו אגרת ר'תצד. לקמן ר'תחלו. ר'תחקלה. ר'תחקד.

ואדרבה, מ'דארף טאן אין דעם מיט מער ענערגיע. ויש מקום לומר, אז אפשר איצטער, וועט דאס אנקומען גרינגער, איידער מיט א צייט פריער.

ויהי רצון, לויט ווי עס ווערט גערעט אין די לעצטע חדשים און מ'האט שוין דאס אויך געזעהען אין אייניגע ענינים, זאל מען דאס אנזעהען אין אלע עניני אנ'יש, דעם ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ועד לנחלה בלי מצרים.

בברכת הצלחה ולבשו'ט מפורטות בכל הנ'יל וגם בעניניו הפרטים,

מ. שניאורסאהן

ויתשעו

ב'יה, י'יט אד'יש, תש'יט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ'י'ז אד'יר שהגיע ז'יע לידי, בקשת ברכה פ'י'י בקשר עם מצב בריאותו.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ'יק מו'י'ח אדמו'יר וצוקללה'יה נב'י'מ ז'י'ע להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

ומאחר שיש לו חלק בעניני בית הכנסת, ובדורותנו אלה ביהכ'י'י הרי הוא גם בית המדרש, ז.א. ענין תלמוד תורה דרבים, מובן וגם פשוט, שכל שישתדל יותר להיטיב עניני יראת שמים והלימוד בביהכ'י'י, זכות הרבים מסייעתו להוספה בברכות השי'ת וגם בעניני בריאותו הוא,

וכיון אשר אצל איש ואשה הישראלים, הרי הגשמיות והרוחניות יחד יחלכו, יכולים לפעול על בריאות הגוף ע'י'י חיזוק בבריאות הנשמה, ובפרט במצות. וכמאמר רז'י'ל רמ'י'ח מ'י'ע כנגד רמ'י'ח אבריו של אדם, מובן שמחוש ברגלים התקון ברוחניות שלו הוא בעניני צדקה, שהרי הוא היקום אשר ברגלו, כדברי רז'י'ל,

ווי עס ווערט גערעט: ראה גם לעיל אגרת ר'חקמא, וכהנסמן בהערות שם.

ו'תשעו

שמיחוש ברגלים... צדקה... אמתה: ראה גם לעיל חט'י' אגרת ה'תרכא, וכהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

רפא

ועוד והוא העיקר בעיניי אמונה, שהיא המעמידה את כל האדם וכפסק דין רז"ל, בא חבוקוק והעמידן על אחת, שנאמר וצדיק באמונתו יחיי ועמך כולם צדיקים, ואף שכל ישראל מאמינים בני מאמינים, הרי אמונת בניי צריכה להיות דוקא באופן שתשפיע על מהלך מחשבתו במשך כל היום, ז.א. שבכל מאורע וענין יחקור ויחפש ענין ההשגחה פרטית אשר בו, למרות ההעלם וההסתרה דלבושי הטבע, וידע ברור אשר כל זמן שלא מצא נקודת החשגחה פרטית עדיין אינו יודע הענין והמאורע לאמיתתו, ועד כדי כך שיהי חסר בשביעת רצונו, שמצב נפשי זה, הוכחה אשר אמונתו היא במילואה, ולא רק באופן מקיף או באופן חלקי, אף שגם אז פשיטא שמאמין הוא וכנ"ל דכל ישראל מאמינים בני מאמינים,

ועל האמור הוראה ברורה היא ברז"ל, וכדבריהם על הכתוב, והיי אמונת עתך וגוי אמונה זה סדר זרעים, שמאמין בחי העולמים וזורע (ירושלמי הובא בתוסי' שבת ל"א א') שפירושו שאפילו בענין הזריעה אינו סומך על חוקי הטבע, כי אם **אך ורק** על אמונתו בחי העולמים, ורק זה ממריצו להשליך הגרעינים בארץ ולהאמין שסו"ס יצמיח.

ועד כמה אמיתית היא האמונה הנ"ל, מובן ג"כ מימי הפורים שז"ע באנו מהם, שלכאורה הצלת ישראל היתה באופן הכי טבעי, ע"י שבת ישראל היתה אשתו של המלך המולך בכפה, ובכ"ז נחשב זה מהנסים הכי גדולים עד שקבעו לזה יו"ט בפ"ע, ברכת שעשה נסים עד היום הזה, ואפילו מסכת בפני עצמה, אף שלא זכה לזה נס חנוכה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ר'תשעז

בי"ה, י"ט אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

מר אליעזר ש"י טש

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ב אדר ב',

בו שואל כמה שאלות בהנוגע לתולדות נשיאי חב"ד ודברי ימי, ולפלא, שכנראה אין ידוע לו כלל מהספרות הרחבה לפי ערך, שנתפרסמה בשנים האחרונות בשטח האמור, ונמצאת גם באה"ק ת"ו. והדפסת כמה ספרים בהאמור — נתפרסמה גם בהעתונות שם, ובאם מעוניין בהאמור, מהנכון שיתקשר עם הרב אברהם חנוך ש"י גליצנשטיין, ת.ד. 46, לוד.

ולשאלותיו בפרט:

א) שנת הולדת רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע,

כמה פעמים שמענו בע"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ונמצא בכ"מ ברישומותיו שבדפוס וזכרונותיו, שהוא ביום ח"י אלול שנת תק"ה. וישנו זה סיפור ארוך מתקופת העבור והלידה, שחלק ממנו נתפרסם בלקוטים וזכרונות שכבר ראו אור הדפוס, והרי מובן שבשטח כהאמור, מסורת משפחה נאמנה ביותר, ובפרט כשנשענת על כמה סיפורים בשטחים שונים, שבכל אחת מהן ישנה הוכחה בהנוגע לשנת ההולדת.

לקושיותו, מנין בא הטעות אצל כמה מסופרי דברי ימי חב"ד, שקובעים שנת תק"ז.

בכמה ענינים כגון אלו, שבתקופה הראשונה מועטים היו החוקרים בהם, שגם דברי ימי חסידות בכללם, הרי כשמתבוננים בהשתלשלות הידיעות, לפעמים הכי תכופות, רואים, שאחד אמר שמועה והשערה מיוסדת יותר או פחות (ולפעמים הכי קרובות דוקא "פחות"), והבאים אחריו מבלי ברירה הביאוהו מבלי להוסיף שזוהי השערה, וכל הידוע דברי ימי ישראל

ר'תשעז

חלקה נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 187 חלקה בחי"ד ע' 354 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

בתקופת רבנו הזקן, ברוסיה, יודע שמועטים ביותר התעודות ואפילו המסורות בעי"פ בהנוגע לשנות הולדת, ולא עוד אלא שמפני גזירות וכיו"ב – לפעמים קרובות סלפו הוראת גיל הילד או הילדה. וכנראה שסופרי תולדות חב"ד סמכו על דברי תבית רבי וספר תולדות הרב שקדם לו, שגם בידם לא הי' בזה אלא השערה, [לפלא שדוקא מקור אחד שממנו משמע התאריך תק"ז, לא הועתק במקורות האמורים, כוונתי להקדמת בני רבנו הזקן להשו"ע שלו, ד"ה ואחר רוב שנים כו' בהיותו בן שלשים שנה וכי' בקי"ק מאהילוב, וכי' – שהשערה קרובה לו דאי שהיותו שם קשורה עם עליית כמה מחסידי הרב המגיד ממעזריטש לאה"ק ת"ו שהי' בשנת תקל"ז – ושאלתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהרי אז הי' רבנו הזקן בן ל"ב שנה, וענני שבכלל בכתובת ההקדמה לא דייקו כ"כ בתאריכי השנים] [נוסף על זה, הרי בהקדמה האמורה אין ברור כ"כ אם הכוונה לזמן התחלת לימוד השי"ס בפעם הששה עשר או לסיומו], ובכ"א אין בהנ"ל כדי סתירה מסורה מפורטת מדור לדור].

ב) חומר ע"ד אדמו"ר מוהר"ש, נמצא בספר תולדות מוהר"ש, הנמצא אצל כמה מאנ"ש ובספריות אשר באה"ק ת"ו, וידוע אשר כתב – בלשון החסידים ומסורת משפחתית – "רעצעפטין", כמובן לטינית בסגנון רופאים וכי', אף שפשיטא שלא למד באוניברסיטות וכיו"ב. וכן הי' בהספרי שלו כמה ספרים בחכמת הרפואה ומהם גם שלא בלה"ק.

ג) למי"ש בשלשלת נשיאי חב"ד,

ימצא עדי"ז בהוספה לקונטרס תורת החסידות, ובקצרה וראשי פרקים בהקדמה לקובץ היום יום, ביחוד בהוצאה שלישית (נויארק תשי"ז), וגם הם נמצאים אצל כמה מאנ"ש ובספריות שבאה"ק ת"ו.

ד) לסיומו במכתבו, שהענין דחוף, אכפול התמי' שבראש המכתב, שכשכותבים מאמר באיזה שטח שיהי' ובפרט בשביל ספר אנציקלופדיא, ז.א. צריך להיות בו תועלת הרבים, פליאה גדולה שעושים זה קודם שחוקרים לספרים שבשטח האמור, ועי"פ לספרי השמוש אשר בו, והרי כיון שמזכיר ספרו של מר אליעזר שטיימן שי' הרי מובאים שם כמה ספרים שראו אור הדפוס בשטח זה.

בכבוד ובברכה,

המזכיר

ו'תשעה

ב"ה, י"ט אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום 24/2, בו שואלת האם בחורה דתית יכולה
לחתחתן עם בחור שאינו דתי.

והנה מובן שענין שידוך, אין זה ענינו לחנך את מי שהוא מישראל
ולשנותו מן הקצה אל הקצה, כי אם בעיקר לבנות בית בישראל על יסודי
התורה והמצוה, ולחנך על טהרת הקדש הילדים כשיברכם השי"ת בפרי
הבטן, ומובן ששידוך כהאמור, הרי זה יקשה ביותר וביותר שתוכל להביא
את האמור בפועל, גם אפילו אם יבטיח שיעשה דתי, מובן שנוסף על זה שאי
אפשר לדעת מראש שיקיים חנ"ל במילואו, הנה בכלל דתיות הבאה בשביל
לעשות טובה למי שהוא אחר, ובפרט כשקשור זה בענין שידוך, מובן שאינה
מיוסדה, והרי ענין הדתיות צריך להיות בכל יום ויום ולפעול פעולות בחיים,
ואין זה בא כל האמור על ידי הבטחה בעלמא שיעשה את מה שיצו לו.

מהאמור מובן, שכדאי שתתענין בהצעת שידוכים דבחורים לומדי תורה
ומקיימי מצות בפועל, והרי כמה מאלו נמצאים במדינתה עתה.

במה שכותבת אודות תכנית לימודי, ומה שמדברת עם הבחורות וכן
לקבל ספרות המתאימה לזה, הנה תפנה עדי"ז להלשכה שלנו בכאזא, על פי
הכתבת דלמטה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשעה

מובן שענין השידוך: ראה גם לעיל אגרת ו'תשנ"ו. לעיל חט"ז אגרת ה'תתקנ"ו.

ו'תשעט

ב"ה, כ' אדר ב', ה'תש"ט
ברוקלין, נ.י.

צו דער חשובער קאמיטי פון סיום הספר תורה
ראבינקאל קאלעדזש אין נוארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן דעם סיום הספר
תורה וואס וועט פארקומען קומענדיקן זונטיק אי"ה. השי"ת זאל געבן עס
זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת און דער זכות פון דער מצוה זאל ביישטיין
אלע אנטוילנעמער.

אונדזערע חכמים, זכרונם לברכה, פארגלייכן די גרויסקייט פון דער
תורה הק' מיט דער גרויסקייט פון אידן און אונטערשטרייכן די
אויסגעבונדנקייט פון ביידען, אזוי אז איינס אן דאס צווייטע קען נישט
אויסקומען, און דעריבער ווערט אזוי אפט געזאגט אין דער תורה הק': דבר
אל בני ישראל, צו את בני ישראל אד"ג.

ווען א סיום ספר תורה ווערט דורכגעפירט פון א ישיבה ווערט נאך מער
אונטערגעשטראכן די אויסגעבונדנקייט פון אידן מיט דער תורה, ווארום
דער צוועק פון א ישיבה איז דאך צו דערציען אידן וועלכע זאלן פארשטיין ווי
ריכטיק אפצושאצן די הייליקייט, גרויסקייט און טיפקייט פון דער ג'
טלעכער תורה נישט נאר אין הארצן און אין מוח, נאר אויך — און דאס איז
דאך דער עיקר — אין מעשים בפועל, מקיים צו זיין תורה און מצוות אין
טאג-טעגלעכן לעבן.

חשם יתברך זאל מצליח זיין די ישיבה אין איר הייליקער ארבעט צו
דערציען תלמידים וואס זאלן שטענדיק געדיינקען, אז די תורה איז היא חיינו
ואורך ימינו, וואס תורה ווערט אנגערופן **תורת-חיים** — תורה פון לשון
הוראה — אנווייזונג און לערע — און חיים — כפשוטו — אין טאג-

ו'תשעט

נדפסה בלק"ש חט"ז ע' 571.

טעגלעכן לעבן; במילא ברענגט די תורה און מצוות אן אונערשעפלעכן קוואל פון ברכות פון דעם נותן התורה סיי צו די לומדי-תורה און סיי די תומכי-תורה פאר זיי און זייערע בני-בית, בגשמיות און ברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ו'תשפ

ב"ה, כ' אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יחיאל מיכל שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ז אדי"ש, בו כותב אודות מצב רוחו וכו' שלכן אין ביכולתו לעשות מה בהנוגע לעולי רומיניא.

והנה בד"א באם יביט על הני"ל כענין של מעמסה ועבודה קשה, משא"כ כשיראה הענין לאמיתתו, שזהו ענין משמח שיכול לפעול לטובה לכו"כ מבני"י, ושגם בזה נאמר לא עליך המלאכה לגמור, אז בקל יכול לעשות בזה כפי יכולתו ובאופן דלאט לאט והליכה מדרגא לדרגא מן הקל אל הפחות קל, ובאופן שלא יתייגע ביותר, ובודאי שהרופא המטפל בו, לא רק שישכים על זה אלא שגם יעודדו ויחזקו, וגם העבודה האמורה מביאה חיזוק בריאות הגוף כפשוטו נוסף על שאר הוראות הרופא,

וכיון שנמצאים אנו בחדש אדר דמרבין בשמחה, ומסמך גאולה לגאולה מחדש אדר לניסן, גאולה מכל דברים המעכבים עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב, הנה יבשי"ט בכל הענינים.

בברכה לבשוי"ט בכל האמור.

ו'תשפ

ח"ה יחיאל מיכל: דברוסקין, חיפה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תשפ, ובהנסמן בעצרות שם.

ו'תשפא

ב"ה, כ"א אד"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי, בו כותב אודות בנם שליט"א אשר נעשה
עצמאי יותר מדי וכי'

ובודאי ידועים לו, שלצערנו מקרה רגיל הוא בילדים שמטפלים בהם
(מאיזה סיבה שתהי') ובפרט כשהענין בבן יחיד, שאי אפשר שלא ירגיש אשר
מתחשבים עם צערו וכי'

וכמדומה כבר כתבתי, שנוסף על ההשתדלות מצד ההורים למעט
תופעה האמורה, מצליח ומועילה הרבה יותר השפעה מחברים, השפעה
במישרים ועוד יותר השפעה בעקיפין, כשיראה הנהגתם שהיא ע"פ התורה
והמצוה וכי' והשפעה זו אפשרית להיות מחבריו בכתה בה לומד, מחברים
עמם משחק או שהוא מבקר בביתם, ובטח גם הרופא שיתיעצו עמו בהנייל
ייעצם כל הנייל, ויהי רצון אשר יצליח גם בכל האמור נוסף על ההצלחה
בהטבת בריאות בנם בגשמיות גם הטבה ברוחנית^(נ)ת.

תקותי, אף שאינו מזכיר עד"ז במכתביו, שיש לו קביעות עתים בלימוד
פנימיות התורה שבדור^(נ)תנו נתגלתה, בתורת החסידות, שכמדומה איזה
פעמים שוחחנו עד"ז? בההכרח הכי גדול בזה ובפרט בתקופתנו ובמדינה זו
וביחוד כשזקוקים לברכה נוספת מהשי"ת שישפיע בגלוי שבנפש ובפנימיות
הנפש של ברא כרעא דאבוה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשפב

ב"ה, כ"ב אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום 3/31 עם המצורף אליו, שנמסר ללשכת חשאים,
שהיא מהמדרגות הכי נעלות במצות הצדקה השקולה כנגד כל המצות.

ומסיימת בו, שהאמור הוא כעין הודאה לי,

ובידה להביע הודאה בצורה עוד נעלית ע"י העור בעבודתי שהוא באמת
תפקיד כל איש ואשה הישראליים, והוא הפצת חיהדות והחזקתה ע"י קירוב
לבן של בני ישראל, שהשפעתה עליהן, לאבינו שבשמים, אשר קירוב לב זה
הוא ע"י שמעוררים אותם ומכירים אותם את גודל ההכרח של אורח חיים
בחיי היום יומים, מתאים להוראת תורתנו תורת חיים, ובאופן לבבי ודרכי
נועם, שאז דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב השומע, וגם על זה נאמר אין
לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשפג

ב"ה, כ"ב אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

מר קלמן ש"י

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון יום ג' שהוכפל בו כי טוב,
אין וועלכען איר באשרייבט דעם מצב פון די וועלכע האבען זיך באזעצט אין
כפר ארגנטינה, און אז איר זייט געווען אויך איינער פון די גרינדער.

ו'תשפג

מר קלמן: זלצר, כפר ארגנטינה.

זיכער איז איבעריג צו מאריך זיין, אז אויף אייך ליגט א חוב קדוש, צו טאן אלס מעגליכע און מער, צו פארשטארקען דארטען אידישקייט אין אלע פרטים, וואס אויב יעדערער איז מחוייב אין דעם איז דאך פילפאכיג מחוייב דער וועלכער האט א חלק אין דער גרינדונג און לויטן אויסשפראך לפום גמלא שיחנא, ד.ה. אז השם יתברך גיט יעדערן די כחות טאן, וואס אויף עס ליגט צו אויספילען, איז זיכער אז אויך אייך זיינען געגעבען געווארען די כחות, מען דארף נאר ניט מיד ווערען צו טאן איין מאל צוויי מאל און מערערע מאל, און אז מען טוט בדרכי נועם ושלום און הארציג, האט מען די הבטחה מרז"ל אז דברים היוצאים מן חלב נכנסים אל לב השומע, און בפרט אז מען האט צו טאן מיט אידען, וואס אויף יעדערן פון זיי איז געזאגט, אז חאטש אני ישנה, בללותא, צוליב די גלות ענינים וועלכע זיינען אומענדום ביז משיח וועט קומען בקרוב און וועט אונז אלעמען אויסלייזען, דאך איז ולבי ער, ווי דער מדרש טייטשט אויס, א ווארימקייט און נאהענטקייט להקביה לתורתו ולמצותיו, מען דארף נאר קומען צו זיי מיט די פאסענדען ווערטער און נויטיקע ווארימקייט און הארציקייט פון אהבת ישראל, מאכט דאס דענסטמאל א מהפכה צום גוטען, נאך מער ווי מען שטעלט זיך פאר, און השי"ת זאל העלפען איר זאלט אנואגען גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

בברכה.

ו'תשפד

ב"ה, כ"ב אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מטו"ב אדי"ש בקשת ברכה פ"נ,

ויקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע,

ו'תשפד

מפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 529.

ובודאי למותר לעוררו, שכל הוספה בעניני הפצת המעיינות חוצה, שזהו מתפקידו הפנימי של כאו"א מאנ"ש, ועאכו"כ של התמימים וביותר המשרתים בקדש מרא דאתרא, שכפירוש רבנו הזקן, ענינו שהוא הבע"ב של המקום, ולפום גמלא שיחנא, יוסיף השי"ת בברכותיו בהמצטרך בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ו'תשפ"ה

ב"ה, כ"ג אדי"ש, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מוהרש"ז שי

בעתו קבלתי הפתקא מט"ז אדר א' עם המוסג"ב, ובטח כשיהי' המשך
בזה יואיל להודיעני, ות"ח מראש.

בהזדמנות זו מוכרחני להביע תמיהתי שעדין לא נשמע כלום בענין חזית מאוחדת. וידוע ל' השקפתי שגם בבחירות הקודמות ה' הכרח בחזית דתית מאוחדת, וכמו שדעתי ברורה בכל התוקף נגד חזית תמידית, כן דעתי ברורה שחזית דתית טכנית מאוחדת — הכרח היא לבחירות, ובתוקף גדול עוד יותר במצב ההווה שנתגברו השמאליים משא"כ בין הדתיים. וכיון שראינו קושי אירגון החזית בעבר שדורש הכנה בעוד מועד, והכנה ארוכה, בודאי שצריך להזדרז בזה, ובפרט בשים לב למצב הכללי שיש לחשוש להפתעות מצד השמאליים לכבוש את דעת הציבור. שלכן העדר העשי' בעוד מועד יוכל להביא היזק בל ישוער מראש.

כפירוש רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ד ד'תחית, ובהגמ"ן בהערות שם. ח"ז וירלב.

ו'תשפ"ה

מוהרש"ז: שרגא, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז וירסו, ובהגמ"ן בהערות שם.

רצא

אדמו"ר שליט"א

דרך אגב, דברתי בענין זה עם מר חיים משה שיי שפירא כשנפגשנו פה, ותקותי שסיפר לך בהזדמנות המתאימה.

ובימים אלו של החודש שמרבין בו בשמחה אסיים בענין של שמחה וברכה לך להולדת הנכד שיי, ויהי רצון שההורים שיי יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ויהי להם ולך ממנו רב נחת אמתי ונחת חסידותי. בכבוד ובברכה.

ו'תשפו

ב"ה, מוצש"ק פ' החודש הזה לכם, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכל אחד ואחת אשר בכפר חב"ד
— מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע —
ה' עליהם יחיו

לשלוש אין קץ ולברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לכל אחד ואחת מהם ברכת חג כשר ושמח, זמן חירותנו, חירות אמיתית,

ואשר ימשיכו מחירות ושמחה זו בכל עניניהם, הפרטים והכללים, בימי כל השנה כולה — שנת שבתון שבת לה',

— משבית מזיקין, תשביתו שאור, כי אם שובה ונחת, עונג ומנוחה, התגלות תענוג העליון.

משבית מזיקין: ילקוט בחוקותי רמז תערב.
תשביתו שאור כו': בארוכה — ראה רשימות הצ"צ עה"פ מזמור שיר ליוה"ש, סיי"ב (נדפס במילואים לפי על התחלים).

ו'תשפו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 242 והושלמה ע"פ הצחק המוכירות.

ובמהרה בימינו ממש, נוכח לקיום דברי רז"ל ויעודם: החדש הזה לכם
... הגוי אשר ה' אלוקיו ... בו נאלו ישראל ממצרים ובו עתידין ליגאל,
בגאולה האמתית והשלימה על ידי

עלית המורץ - משיח צדקנו - לפניכם, מלכם מוציאם ממצרים
וגבולים, פורץ ימה וקדמה וצפונה ועגבה.

בברכת חג הפסח כשר ושמח מתוך הרחבה אמתית ולקץ בריא ושמח.

שלחתי מצה שמורה, ובקשתי אשר ועד הכללי של כפר חב"ד וועד
הרוחני - והרה"ג הרה"ח הו"ח א"י נ"מ כו' הרשי"ז שי מרא דאתרא
בראשם - יחלקון לתושבי כפר חב"ד וליחידי עסקני חב"ד אשר באה"ק ת"ו
- שליט"א.

ויהי רצון שתפעל פעולתה, פעולת מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסותא
במילואה.

ויתשפז

ב"ה, כ"ז אדר ב', ה'תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת ישיבת קרית גת
מסונפת לישיבת תנו"ת דלוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבם מיי"ט אדר שני והקודמו עם המצו"ב.

ואני תפלה, אשר חפץ ה' בידם יצליח לבסס הישיבה ולהרחיבה, הן
בכמות (מספר התלמידים) והן באיכות (רמת הלימודים).

דברי רז"ל: שמו"ר פט"ו, יא.
המורץ ... מלכם: מיכה ב, יג.

ר'חשפז

גרסה בלקו"ש חכ"ד ע' 487.
ישיבת קרית גת: ראה לעיל אגרת ר'חשכט, ובהנמקן בהערות שם.

אשר בכל עת ובכל מקום נצטוונו על תלמוד תורה ביראת שמים ו(גדול) תלמוד שמביא לידי מעשה, לימוד על מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים כו', ועל אחת כמה וכמה בדורנו זה דעקבתא דמשיחא חושך כפול ומכופל, שזה עוד מגדיל ביותר וביותר ההכרח דנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זו פנימיות התורה, ואף כי בארצנו הק' ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה,

והבטיחנונו חז"ל למוס גמלא שיחטא, אשר נותן התורה ומצוה המצוה הוא המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית, ונותן היכולת הכח והאפשריות למלא צווי, ולא עוד אלא גם בשמחה ובטוב לבב, וכדברי חז"ל וכן לדבר הלכה (שבת ל, ב).

ויהי רצון אשר, כתחילת התוספתא שם, תשרה שכינה במעשה ידיהם מתוך שמחה של מצוה זו, ותתרבה ברכת ה' והצלחתו בכל עניני הישיבה האמורה, וזה ישמש גייכ צנור וכלי לברכת השי"ת והצלחתו בכל הענינים, גם הפרטיים, של התלמידים הר"מים הר"יי ההנהלה והתמכין דאורייתא, הם ובני ביתם שיחיו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות מהצלחתם מופלגה בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נעם לי לקרות בהפריטיכל ע"ד ראשית פעולות משרד ישיבת תומכי-תמימים דלוד בעניני סניף זה דישיבת קרית גת, ובטוחני בהצלחתה. ומוסיב המחאה מהמשרד דכאן — בתור השתתפות ראשונה.

ו'תשפח

ב"ה, כ"ח אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מוהרניין שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק והקודמו, ובודאי בנתיים קיבל הפייש
ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ ורב פעלים כו' מיכאל שי.

ויה"ר שתמולא בקשתי להביא בשוי"ט מכאן ולהביא ולכתוב בשוי"ט
משם ובמקומות שיהי' שם דרך נסיעתו, ומובן לכל לראש מיישיבת תומכי
תמימים.

וכיון שנמצאים אנו בסיום חודש אדר ונכנסים לחודש ניסן, אשר כל
החודש הוא ראש חודש (שלי"ה מובא בדא"ח ונדבר הביאור אשתקד) שענין
ר"ח, שאף שאינו באיסור מלאכה ויש בו מעשה, בכ"ז אינו בבחינת יום
המעשה כמבואר במ"א בארוכה [מהם באוה"ת ב"י ד"ה מחר חדש], יהי' כן
בפועל אפילו בעניני מעשה דכל אנו"ש, ובענינים דתו"ת בפשיטות וממילא
תהי' הנריחה ויציאה ממצרים וגבולים גם באופן דדקות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תשפח

מוהר"ן: מוה"ר ניסן נמנב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו ר'חמה, ובהנשמן בהערות שם.
מיכאל: כנראה — ליפסקר.

רצה

אדמו"ר שליט"א

ו'תשפ"ט

ב"ה, כ"ח אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות כו'
מו"ה יוסף חיים שי' הכהן
וזוג' הרבנית מרת מלכה רייזיל תי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשי"ק עם המצורף אליו.

במ"ש האם יתחיל ללמוד הלכות גיטין, הנה בודאי יש אצלו קביעות
עתיים בלימוד התורה ובוה לימוד נגלה דתורה, וקביעות זו הרי יכולה להיות
בהלכות האמורות.

נעם לי לקרות במכתבו רשימת ההתועדויות שהיו במשך ימים שעברו,
ופלא שאיננו מזכיר האם נדפס אח"כ במכ"ע וכיו"ב ע"ד ההתועדויות, שהרי
זוהי אחת הדרכים להמשיך (צוציען) מחוג יותר רחב להתועדות הבאה
ולהפעולות בכלל, וק"ל.

כמדומה שעד עתה לא נתנו לגבי את ההמחאה שנשלחה בקשר עם ענין
המקל, ומובן שפלא הדבר ובטח יודע בזה.

ישנם ענינים שאין דורשים טרחא כלל, ובכ"ז אינם נעשים ע"י עמא דבר
מפני חסרון ידיעה, וכוונתי לענין מכירת חמץ, וכדאי הי' שידפיסו עד"ז
במכ"ע, הנקודה בהענין שאין בזה כל טרחא כלל וכלל וכו'.

ומובן שיש להזהר בזה שלא יגע בפרנסתו של מי שהוא, אבל באם יהי'
פרסום מתאים לא לבד שלא יוגרע בפרנסתו של מי שהוא אלא אדרבה, וק"ל.

בברכה לבשורות טובות ומשמחות בכל האמור.

ו'תשפ"ט

מו"ה יוסף חיים שי' : רחנפלד, פריסקא. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תרי"ב, ובהנסמן
בהערות שם.
ענין המקל : ראה לעיל אגרת ו'תרי"ב.

ו'תשצ

בי"ה, כ"ט אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

מר מיכה אלדד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו – שנתקבל באיחור זמן – בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו, ופעולתו עתה בתור מדריך למטעים במקצוע החקלאות וגם בביה"ס רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר בתענד, וממשיך אשר ישנם קישורים ובעיות העומדות בפניהם.

ובדאי יודע הבטחת בורא עולם ומנהיגו אשר אינו בא בטרוניא עם בריותיו, ולפום גמלא שיחנא, ז.א. שלכל אחד ניתנו כל הכחות והאפשריות למלאות תפקידו באופן הכי טוב והכי נעלה, ואם בכל תפקיד הדבר אמור, שאכז"כ בהנוגע לעבודה בחינוך על טהרת הקדש, מוסד הקובע ועכ"פ משפיע במדה הכי חשובה, על צורתם של חניכיו למשך כל ימי חייהם שבזה הרי זכות הרבים מסייעת את כל סגל המורים של המוסד, ההנהלה וכל המסייעים בביסוסו והתפתחותו.

תקותי אשר לדכותי אין צריך ביאור בגודל וחשיבות התפקיד וכן לא בההדגשה, אשר אף שלכאורה חקלאות וטבע אין זה לימוד כלימודי קדש, כי אם לימוד בהנוגע לטבע ועבודת האדמה, הנה פשיטא אשר גם על זה הוא הציווי דבכל דרכיך דעהו, אשר כלל הוא ברוחניות ובהנהגת האדם (כמבואר ברמב"ם הלכות דיעות ובטור שו"ע או"ח סי' רל"א בארוכה) ובפרט שבטבע תלמיד לחקות את רבו בכל ענינו, אף שמקשיב לקח הוא ממנו רק במקצוע אחר.

ועליו לדעת אשר אלו השומעים לקח בחקלאות וטבע מתבוננים ומביטים אחריו, איך נוהג הוא בעניני תורה ומצות, ומשפיע זה עליהם, ברוב הפעמים ככולו, לא פחות מהשפעתו בהנוגע לידיעת החקלאות והטבע, ולפעמים הכי קרובות ההשפעה בזה עוד גדולה יותר, וכטבע בני הנוער וילדים, שהשפעה הבאה בעקיפין, מתקבל אצלם בנוח יותר ובעומק יותר, מההשפעה הבאה על ידי לימוד הטלת עול ציווי וגזירה.

המורס מהאמור, שבאם עד עתה נהג ע"פ שורת הדין תורה או גם לפני

משוה"ד, ברור שמרגע שההשגחה העליונה עשתו למשפיע על כמה מבני"י, עליו להוסיף בזה, ובמדה דטופח ע"מ להטפוח, בכדי שאפילו אם רק יחקו אותו למחצה ואולי עוד פחות מזה, בכ"ז לא יחסר המזג ומדה מתאימה להוראת תורתנו.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור, ובודאי גדול הזכות להוסיף בברכת השי"ת והצלחתו גם בעניניו הפרטים.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

ו'תשצא

בי"ה, כ"ט אדר"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ וכו'
מו"ה אליעזר ירוחם שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת הפתקא דכתי"ר מיום השני, ציון לדברי הד"ח על התורה, בפירוש מאמר רז"ל, האומר סלע זה לצדקה וכו' הי"ז צדיק גמור.

ומלתא אלבישייהו יקירא, והרי ששים רבוא פירושים בדרוש, כמבואר בשער הגלגולים הקדמה י"ז.

בכבוד ובברכה לחג הפסח כשר ושמח.

ו'תשצא

מורה אליעזר ירוחם: הלברשטם, ברוקלין.
ציון לדברי הד"ח: בהמשך למ"ש בשו"ת יד"י שבט ה'תשי"ט (לקו"ש ח"א ע' 153), כפי מרז"ל האומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחי' בני ה"ז צ"ג, ופרש"י אם רגיל בכך.
ובי"דברי חיים" עה"ת מכא בשם מורו מלובלין וצלליה, כוננת החז"ל כפי הקו"י, כי אם הוא רגיל בכך, מתוך שלא לשמה יבוא ללשמה ולכן צדיק גמור.

ו'תשצב

ב"ה, כ"ט אדי"ש, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

... במ"ש אודות ענין החשמל, — ישנם בזה כמה אופנים בהפעלת האור, ולכן קודם לחו"ד צריך לברר איך פועלים המכונות במקום פלוני ובהנוגע לשמוש פלוני, ובהנוגע להמוש אודותו כותב, הרי אפשרי שמקבלים הם הענרגיע מתל אביב, או שישנה מכונה מיוחדת בשביל המושב וכו' כי בהנוגע למושב קטן, ונצרך ענרגיע בשביל ענין זעיר לפ"ע, יש לאצור הענרגיע הנקרא ברוסית Аккумулятор אף שכמובן בכלל ענין נדיר הוא, ומפני כמה טעמים טכניים, כספיים וכו', בכ"ז אף שאינו אלא מיעוטא דמיעוטא, מעכב זה בחו"ד ברורה, ובפרט שאין צריך בזה, כיון שיש לברר על אתר סוג המכונות ואופני פעולתם, ובהתאם לזה גם הפסק דין ברור יהי.

ועוד להעיר, כמו בשאר עניני המקום אודותם כותב, העירוני בכ"פ שלא המה הראשונים במושב בכגון דא, הרי יכולים לברר איך מסדרים הענין בקוממיות וכיו"ב. וכמדומה שסיפרו לי שיש שם מכונה משלהם בהנוגע ליום השבת, ואז יש לקבוע ברור אופן פעולתה ולסדרה באופן המותר ליום השבת. ועדי"ז הוא גם בהנוגע להסוכר 'וכיו"ב, שכאן אין ידועים הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור בענינים הכללים ובענינים הפרטים גם יחד ולחג הפסח כשר ושמת.

ו'תשצב

מו"ה ישראל שי: ליכוב, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו — לקמן ו'תתקצ.
ענין החשמל: כשבת באה"ק שהפעלת המכונות ע"י כנ"י. ראה גם לעיל ח"ד אגרות
ד'תתקסג. ד'תתקסז.
Аккумулятор = מצבר.
בהנוגע להסוכר: מביח"ד שעובדים בו כשבת.

ויתשצג

בי"ה, ערי"ח ניסן, חודש דיציאת מצרים, תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם והפ"נ במ כתבים ע"ד הבחירות לועד כפר
חב"ד והתמסרותם לעבוד בעניני כפר חב"ד.

וקראתי הפ"נ פעמים על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ
זי"ע מייסד הכפר ומנהלו.

ויהי רצון שתהי עבודתם ופעולתם בהצלחה מרובה שיכוונו לרצון
רבינו נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר מייסד הכפר ומנהלו, לעשות בכל הדרוש
וכדבעי למיהוי ובדרכי נועם ובדרכי שלום, אבל – במקום שצריך – בתוקף
הראוי, וסו"ס הרי כל תושבי הכפר חפצם האמתני – למלאות חפץ ורצון
מייסד כחב"ד, ז.א. ביסוסו של הכפר והרחבתו הן ברוחניות והן בגשמיות,
ולכן התקוה חזקה שכאשר יעשה הועד במרץ לתקן הענינים השונים בכפר
חב"ד, יראה תיכף הצלחה בפועל.

וגדול זכותם של כל אלו שיתמסרו במסירה ונתינה הדרושה לעבודת
ועד כפר חב"ד.

ובודאי רבנו נשיאנו יעורר ר"ר להצלחה מרובה בהאמור. וגם לברכה
מרובה בעניניהם הפרטים הן הרוחניים והן הגשמיים.

המצפה לבשו"ט ומפורטות בכהנ"ל וחזותם בברכת חג הפסח כשר
ושמח.

ו'תשצד

ב"ה, ראש חדש ניסן, חדש הגאולה, היתשי"ט
ברוקלין, נ.י.

כל תלמידי ישיבות הערב אשר
בירושלים עיר הקודש ת"ו ב"ב ע"י משיח צדקנו
ח' עליהם יחיו

לשלום אין קץ ולברכה!

המכ"י והפ"י נתקבלו. ובעמדנו בראש חדש ניסן, בו נאמר ועליו נאמר:
החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה,

אביע ברכתי לכל אחד ואחד מכם, אשר תוסיפו ותלכו מחיל אל חיל,
בלימוד תורתנו הקדושה תורת חיים ובקיום מצותי בהידור, ובהנהגה
מתאימה לבני ישיבה, ועל אחת כמה וכמה — ישיבה המתנהלת ברוח חב"ד,
על פי הקו שהתוו לה רבותינו נשיאינו, אשר צריך להיות מהלך בקדש,
וכמבואר בתורת החסידות שאמיתית ענין הליכה היא כשישנו שינוי במהות,
ז.א. לא רק הוספה בכמות התמדה ושקידה, אלא גם באיכות, אופן הלימוד.
ונוסף על זה — מוכרח שגם על חברו ישפיע כל אחד בזה, כמצווה עליו
ואהבת לרעך כמוך. ובפרט אשר בישיבה חסידותית, וביחוד בישיבה מיסודם
ובהנהלתם של רבותינו נשיאינו, נשיאי חב"ד, הנה כל התלמידים גוף אחד
הם.

ובכל תפקידים אלו הובטחנו — לפום גמלא שיחנא.

וכמו שבאמירת משה לכל זקני ישראל, לכל ישראל — לאחר שמעו
דבר ה', החדש הזה לכם גוי' — הקדים והתחיל:

משכו וקחו גוי' הפסח — ופירשו חכמינו ז"ל: משכו ידיכם מעבודה
זרה, וקחו לכם צאן ושחטו — לאלהיהם של מצרים, ועשו הפסח, שבכך
הקב"ה פוסח עליכם,

כמבואר בתורת החסידות: ראה ד"ה זה היום תשי"ט ובכ"מ.
זקני ישראל, לכל ישראל: ראה מכילתא כאן.
ופירשו חכמינו ז"ל: שמות רבה פט"ז, ב.

שא

אדמו"ר שליט"א

כן גם אתם תתעוררו מראש חודש זה ולכל הימים וחדשי השנה הבאים
אחריו, למשוך ידיכם, מעבודה שהיא זרה לכם, זרה לכל אחד מבני ישראל, כי
עבודתו היא אך ורק, בלשון המשנה, אני נבראתי לשמש את קוני,

וקחו כו' ושחטו לאלהיהם של מצרים, של כל הסביבה, אשר מוגבלת
היא ומדודה במצרים וגבולים של החומר והגשם.

ועשו הפסח, דילוג ולא עלי' מדרגא לדרגא, כי אם לאהפכא חשוכא
לנהורא ומרירו למתקא, שתהפכו כל עניני הגוף ונה"ב, לאור וקדושה, ובכך
הקב"ה פוסח עליכם, יחוס עליכם ויגן מכל דבר בלתי רצוי, ולראש
ולראשונה – מכל הענינים המבלבלים את האדם מהליכה בדרך תורתנו
תורת חיים, חיים בעולם הזה וחיים בעולם הבא.

וגדול זכות הנהגה האמורה, דמשכו ושחטו ועשו הפסח – להוסיף
ברכה והצלחה גם – למשפחותיכם – ועניניהן, ולכל לראש – להוריתם
ומוריתם שליט"א.

בברכה לבשו"ט ולחג הפסח כשר ושמח,

מ. שניאורסאהן

שהיא זרה: ראה שבת קה, ב.

מדרגא לדרגא: לקו"ת חוקת סא, ג.

לאהפכא: זח"א ד, א. תניא ספ"י.

יחוס ויגן: ת"א ות"י לשמות יב, כג.

למשפחותיכם: ראה בחיי (שמות יב, כא): למשפחותיכם כו' וכן בימות הגאולה כו'.

ו'תשצד*

ב"ה, ד' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ מלאכתו מלאכת שמים כו'
מו"ה דוד שי הלוי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מר"ח ניסן.

ת"ח על הבשוי"ט מהצלחת הבאנקעט בכלל. מובן שמצער זה שהי' בחלישות מצב הכספי שבדבר, והרי זהו כסף המביא גם לכסף ברוחניות אהבת ה' דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא. ובודאי כמנהג באנקעטין, יש להשתדל למלאות עכ"פ במדה מסוימת גם עתה, על יסוד הרושמים מהבאנקעט, וק"ל.

במ"ש אודות בנין ביהכנ"ס "קדימה", שיש מקום לומר שיעמוד למכירה, אם להתעניין בזה.

ידועה שיטתי בכגון דא שנכון הדבר, ובפרט בשנה זו שנת ופרצת, שנת השמיטה שבת לה' משבית מן המזיקין וכו', בשובה ונחת תושעון, תענוג ומקור התענוג (ראה הצ"צ לתהלים עה"פ מזמור שיר ליום השבת, עיי"ש היטב), אלא שמוכן שצריכים להתייעץ באופן חשאי עם המקורבים בענין זה מאנ"ש דספרינגפעלד, ולאחר זה לבוא בקישורי דברים עם מרכז תו"ת. ומוכן שנכון להתדבר גם עם בוסטון שעשו כהנ"ל, ואין חכם כבעל הנסיון.

וזכות יומי זכאין הם ימי חודש ניסן, חודש הגאולה דבו עתידין להגאל, יעלה הפורץ לפנייהם ופרצת כו', תעמוד להם להצלחה בכל הנ"ל.

בברכה לבשו"ט.

בשאלת . . . בענין נתינת שם לנכדו אשר יולד, בכלל ידוע בזה הוראת

ו'תשצד*

מפסה בלקו"ש ח"ב ע' 666 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
ח"ה דוד שי: איידלמן, ספרינגפילד. אגרות נספוח אליו — לעיל ח"א ג'תרסו, ובהנמנן בהערות שם.
שנת ופרצת: ראה גם לעיל אגרת ו'תקמא, ובהנמנן בהערות שם.
ידוע בזה הודאת: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד"קע, ובהנמנן בהערות שם.

כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע אשר קביעות השם להילדים צריך להיות על ידי ההורים שיחיו, וכזה הי' עונה כשהיו שואלים אותו בכגון דא.

וטעמו מובן עפ"י המובא מהאריז"ל שהשם הניתן להילד הוא עפ"י ההתעוררות מלמעלה להורים לכיין לשרש הנשמה בגופה, וכמבואר בשער הגלולים ובעמק המלך.

בכ"ז כיון שהנ"ל עורר חשש בהשם אודותו כותב, ובכלל אמרו דדוקא אמאן דלא קפיד לא קפדינן, למה להם ליכנס לחששות.

כיון שכותב שהנ"ל נתגדל אצל חסידי חב"ד מלפנים, תקותי חזקה שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות וכהוראת רבנו הזקן קביעות לא רק בזמן כי"א גם, והוא העיקר, בנפש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ו'תשצה

ב"ה, ד' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

מר מ. בן אורי ש"י

שלום וברכה!

בהתענינות קראתי מכתבו מערי"ח ניסן, בהמשך לשיחתנו בעת בקורו.

ומתעכב ביחוד בהנוגע לציור השער של השיחות לנוער, המו"ל ע"י המל"ח (מרכז לעניני חנוך), ומבקר בשלש נקודות:

(א) מצב ואופן ציור שני לוחות הברית. (ב) מצב ואופן ציור כדור הארץ. (ג) "ציור" פתגם רז"ל על שלושה דברים העולם עומד — תורה, עבודה וגמ"ח ע"י ג' עמודים, — ושואל להערותי בהאמור.

ואקדים נקודה, אשר בטח מובנת היא גם לכ', והיא, אשר השער האמור כבר נתפרסם זה שמונה עשרה שנה, ובכל מקום אשר הירחון מגיע, ז.א. בארצוה"ב בארץ ובתפוצות — בפרסום הכי רחב, אשר זה מכריח לצדד על

ו'תשצה

נדפסה בלק"ש ח"א ע' 257 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

קיום השער גם להבא, באם אין סברות מכריחות את ההיפך, ושוללות בהחלט ציורו כמו שהוא עד עתה.

ובהערה על ראשון ראשון, על מה שהעיר במכתבו:

א) כשהוחלט להו"ל את הירחון, מובן שהכוונה פנימית היתה – החזקת היהדות והחדרתה ללב הנוער בכל הדרכים האפשריות, שבוה לא רק קריאת הכתוב, אלא גם ראי' ראשונה בשער הירחון, שבוה שתי נקודות,

אשר היהדות וביטוי' בפועל ז.א. התורה והמצוה, הם עניינים הכי נשגבים והכי נעלים בבריאה. ובקצה השני, שאי אפשר לאיזה ענין ומציאות בעולם, מבלי שיהי' מיוסד על התורה והמצוה,

והסמל – בבהירות הכי גדולה – של התורה והמצוה, הוא, כמובן, שני לוחות הברית, שזה ידוע גם לאלו שלא קבלו כל חינוך יהודי, איזה שיהי' – שגם להם מופנה הירחון.

והודגש בציור שזהו למעלה מן הארץ וגם מעל לשמים, אשר קשה לסמלם באופן בהיר, אם לא ע"י עננים, ולכן מקום שני הלוחות, הוא ממעל לעננים, וממעל להם הוא רק הבורא ית', שבציור השער מרומו בהאותיות ב"ה. וממטה להם – כדור הארץ, וכיון שמתן תורה הרי ה' בהר סיני, מצויר הכדור באופן אשר קו ישר מהאותיות האמורות, דרך שני לוחות הברית, יגיע, לפ"ע, בשטח החוץ.

לכוונה האמורה, באו שלושת פרטים האמורים באלכסון, ולא זה תחת זה, שהרי אז צריך ה' לצייר הכדור באופן, שהנוער לא הורגל בו כלל וכלל, ז.א. מזרח למעלה ומערב למטה, וכנ"ל הרי כוונת השער, שהרואה אותו, לא יזקק לכל ביאור נוסף, על מה שרואים עיניו.

ועוד טעם בזה, שאז לא ה' בא על השער כי אם חלק ממדינות הישוב, והרי הכוונה להדגיש, שהתורה בתקפה בכל מקום ומקום.

מטעם האמור – מובן שהלוחות לא באו במצב ישר, כי אם מוטה קצת על הצד, שהרי הארץ צריכה היתה להמצא מתחת להם והלוחות מתחת להאותיות.

ב) בהערתו לציור כדור הארץ, עומד על ג' עמודים, ושואל, שזה צריך לתוספת הסבר – על מה עומדים העמודים וכו'.

הנה מובן, שהערתו היא בהנוגע לדבר המשנה, שהרי בהשער באו –

אדמו"ר שליט"א

שה

בציור – דברי המשנה כפשוטה, ובאמת גם בהמשנה, הסבר האמור אינו מוכרח, שהרי כל אחד מבין, אשר תורה עבודה וגמ"ח, אינם עמודים גשמיים, כי אם מובן רוחני (אף שמתבטא במעשי ידי אדם בפועל) וכל אחד יודע, אשר התורה עומדת ובאה מנותן התורה, ואין זה דורש פירוש, וכמו שהמשנה משתמשת בסגנון "העולם עומד", המשותף גם לעמידה של דבר גשמי על עמוד גשמי, אף שכוונתה למובן הרוחני והפנימי שבו, ואינה חוששת לשום טעות בזה, וכדמוכח גם ממה שמפרשי המשנה, אשר רבים הם במאד במיוחד למסכת אבות, אין אף אחד, עומד על השאלה, על מה עומדים העמודים, גם בציור השער, להבדיל, לדעתי – אין כל מקום, לטעות בהאמור.

במ"ש להחליף ציור האמור בשלושת הממדים דאורך ורוחב ועומק (coordinates) וכל אחד מהם יסמל אחד משלושת העמודים אשר בהמשנה.

הנה – מלבד אשר ענין הממדים, אפשרי להיות בכמה אופנים, לא רק באורך רוחב ועמק, אלא גם ממדים כדוריים וכו', ובלבד שתהיינה שלשה אי תלויים זה בזה, וכמבואר בארוכה בחכמת ההנדסה, ולא עוד אלא שלכמה תועולות יש להוסיף עליהם, ולא רק מעמד רביעי – הזמן, אלא עוד – וכחשקו"ט בזה בחכמת החשבון, הרי כל ענין הממדים הוא, שדבר הצריך מדידה יהי נמצא בתוכם, ז.א. שהם יקבעו מקומו יגבילוהו וימדדו אותו, ולא שיהיו ממעל לו וכו'.

כמובן כל זה בא כהערה, נוסף על העיקר – שבכלל אין מקום להאמור בשער ירחון לנוער, שכמה סוגים בו, בהנוגע לידיעות בחכמת הטבע, ואשר רובם בודאי לא יבינו כלל ענין ציור כהאמור, ואפילו מאלו דבת"ס תיכוני, עאכ"כ אלו שלמטה מהם, וכאמור כוונת ענין הנמסר ע"י הציור ומטרתו, שלא יווצק לשום ביאור נוסף על הציור, כי באם לאו הרי פגום הוא וחסר.

ע"פ כלל חז"ל, את זהב בסופה, תקותי שלא יקפיד על ההערות, והן לא באו אלא להבהיר ענין, ולא לשם קושיא וכו'.

בכבוד ובברכה לחג פסח כשר ושמח.

ו'תשצו

בי"ה, ד' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ו אד"ש, בשאלתו אודות העברת אחיו ע"ה מביה"ח
אשר בליאן, לאה"ק ת"ו.

בכלל אין עניי פסקי דינים, ובפרט שהרי נמצא בעיר מלאה רבנים מורי
הוראה בישראל.

בכ"ז כדאי שלא לעכב הענין כותב הנני גם חו"ד, אשר נכון הדבר וגם
רצוי, ומאותן הטעמים שכותב במכתבו ועוד. אבל ע"פ האמור, ישאל גם דעת
רב מורה הוראה בסביבתו, שבדאי גם הוא יאמר כהאמור, שהרי מפורש
הדבר בפוסקים.

ומובנת הפליאה, שאין מזכיר דבר בהנוגע לפעולותיו בקדש הפצת
היהדות והחזקתה, ובפרט בתקופתנו שחובת גברא הוא וחובת השעה, ויהי
רצון שלא יחסר אלא בכתיבה אבל לא בהכפועל.

כן תקותי ששומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לבשו"ט ומשמחות ולחג פסח כשר ושמח.

ו'תשצז

בי"ה, ד' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מפורים ושנים הקודמים, ובינתים בטח כבר קיבל
מכתבי שבו מענה על איזה מהעניינים שכותב בהני"ל...

ובמ"ש אודות אופי עסקנות חב"ד באה"ק ת"ו, הרי ידועה ההוראה
בכגון זה שלכל לראש צריך לעשות כל אחד במרץ חכי גדול כל התלוי בו,
ובאם רואה שמי שהוא אינו ממלא תפקידו הוא בשטח האמור, הרי אדרבה

עייז יוסיף עוד מרץ ועוד כח בפעולתו בענינים. ומשני טעמים, עפ"י פשוט כיון שראה שחסר, לו יהא בחלק חברו, משתדל למלא החסר, ועוד שע"פ תורת החסידות מכיון שהראו לו שבנקודה פלונית חסר, ידועה דבר הבעש"ט שדבר ברור הוא שזה הענין שייך לו, כי אין הראי' לבטלה, וק"ל.

ועוד נקודה שלישית נוספת בכל האמור, שרואים במוחש צדקת מאמר רז"ל אין אשה מתקנאת כו' וקנאת סופרים תרבה חכמה.

מובן וגם פשוט שמ"ש במכתבו שאינו מוצא חן וכו', אין לזה כל יסוד כלל וכלל, וכבר כתבתי לכמה מאנ"ש שעיקוב מכתבי הוא רק מפני הטרדות וכיו"ב.

כיון שנכנסנו לחודש ניסן שבו עתידין להגאל וכפסק המדרש (שמו"ר פט"ו, יא), ושם במדרש שגאולה זו היא גם יציאה משעבוד ברזל לשעבוד תורה, ועפ"י הכתוב בתניא רפ"ז שעניני ימות המשיח תלויים בעבודתנו במשך זמן הגלות, שמה מובן שעתה צריכים לצאת משעבוד ברזל לשעבוד (ז.א. שבקושי פועלים בעצמו לעשות ורק בתור שעבוד ועול, אלא ששעבוד זה הוא שעבוד) תומ"צ, ובפרט חזוק מוסדות ועניני חב"ד שבשטח חינוך על טהרת הקודש שבזה הרי תומ"צ גם יחד – תקותי שעתה יוסיף חוס, אור וחיות בפעולות לכל הני"ל, וישמש דוגמא חי לעוד עסקנים בענין זה בסביבתו, נוסף על מה שישתדל עמהם בדיבור, והבטיחונו רז"ל יגעת ומצאת, וידוע הדיוק של "ומצאת" – שהוא בדרך מציאה הרבה יותר מכפי המשוער עפ"י היגיעה.

ברכה לבשו"ט בכל האמור ולחג פסח כשר ושמן.

ו'תשצח

ב"ה, ה' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 29/3, וועלכער איז אנגעקומען מיט א פארשפּעטיגונג, אין וועלכען איר שרייבט, אז איר געפינט זיך צווישען חברים, וועלכע זיינען ניט רעליגיעז, און דאס האט געוויקט אויך אויף אייך, וויילע ס'איז שווער צו קעמפּען מיט מענשן וועלכע מען באגעגענט זיך אין דער

ארבעט זכו, און פרעגט וואס קען מען טאן אין אזא פאל. איר דערמאנט אויך, אז איר האט אוניווערסיטעט בילדונג, אבער שרייבט ניט, אין וועלכען פאך-געביט.

בכלל, איז איבעריג צו באטאנען, אז די אויפפירונג פון א יחיד (איינצעלן מענשן) קען מען לערנען אין פילע פאלען, פון דער אויפפירונג פון א כלל (מערערע מענשן), געמיינט דעם אידישען פאלק אלס כלל, אויב מען זאל אננעמען די שיטה (ריכטונג) וואס איר שרייבט, אז געפינענדיג זיך אין א געוויסער אומגעבונג (סביבה) דארפמען זיך אויך אויפפירען ווי די סביבה, איז דענסטמאל א ספק, אויב אידען וואלטען ווען באלד פון אנהויב, געווארען א פאלק, און אויב אפילו עס וואלט פאסירט יע געגען דער ריכטונגס-ליניע, וואלטען פון זיי – לויט אייער שרייבען – גלייך ארויסקומענדיג פון מדבר און אריינקומענדיג אין לאנד כנען, קיין שריד ופליט (קיין איבערבלייבער) ניט געבליבען, אלס כלל, ווארום זיי זיינען שטענדיג געווען, דער המעט מכל העמים (די קלענסטע פיזישע צאל צווישען פעלקער) און זיי האלט דאס אויף – דאס זיין אנדערש – אין פארלויף פון די דריי טויזענט פארגאנגענע יארען פון דענסטמאל אן.

דער אויסגאנג פון אזא אויפפירונג (ווי איר שרייבט) ווען זיי וואלטען נאכפאלגען דאס, אריינקומענדיג אין דעם לאנד כנען, וואלטען זיי אויך געטיילט דעם גורל פון די שבע אומות, נאך וועלכע זיי וואלטען זיך נאכגעשלעפט, פון וועלכע ס'איז איצטער קיין איינע פראן, און אזוי אויך אין באצוג צו גלות בבל (נאכין חורבן פון בית שני), גלות רומי, פון וועלכע – געמיינט בבל און רומי – איז געבליבען ניט מער [ווי] חורבות, אזוי וואלט אויך געווען פון די וועלכע וואלטען זיך נאכגעשלעפט נאך זייער לעבענס ריכטליניע.

אבער אנהאלטענדיק זיך, מיט ג'טס הילף, אין דער ריכטיגער אויפפירונג, אז מען מוז אויפהאלטען די אמת'ע אויפפאסונג און אידישע לעבענס אנשויאונג (וואס דאס איז דער אינערליכער גרינטליכער "איד" פון אן אידן) פארזיכערט דאס שטאנדהאפטיקייט און אויסדויער, און דאס וואס די סביבה פירט זיך אנדערש, און וועלענדיק נאכטאן, איז אין געגענטייל, מיט דעם נאכטאן זיי פארלירט מען דעם אנזעהן בא זיי, ווארום סוף סוף, איז נאכשלעפונג קען ניט ערוועקען כבוד און רעספעקט, ניט בא אנדערע, און ניט בא זיך.

די אידישע אויפפירונג אלס כלל, און אלס פרט, האט איבערגעלעבט

בבל און רומי און ענליכע, און אלע פעלקער וועלכע זיינען געווען אין מער צאל און האבען געדריקט מיט פערשידענע גזירות גרויסע פעלקער זיינען פארטיליגט געווארען, און אידען זיינען שטאנדהאפט, אתם נצבים היום כולכם, און פון יענע פעלקער, ווי געזאגט אויבען, איז מער ווי חורבות און מוזעאום אנדיינק, ניט פארבליבען.

דאס אויבען געזאגטע איז ריכטיג, אפילו ווען מען געפינט זיך אין א סביבה פון גזירות ושמדות ר"ל, ווי אונזערע ברידער געפינען זיך אין די באלשעוויסטישע איינפלוס לענדער, און ענליכע, אבער די וועלכע זיינען ניט געשטעלט געווארען צו אזא נסיון, און געפינען זיך אין א לאנד וואו מען קען זיך אויפפירען ווי מען וויל, און ווילען נאר דורכאויס יאגען זיך נאך דער מערהייט, אן קיין שום שכל מאטיוו אין דעם, נאר מער ניט וויילע די מערהייט, איז אזוי, איז דאך פארשטענדליך די נעאטיווקייט פון דעם.

פארשטענדליך, אז ניט אלעמאל קומט אן גרינג, צו זיין אנדערש פון דער מערהייט, אבער ניט שטענדיג איז אויך גרינג צו אויפפירען זיך לויט צדק און יושר, און ניט עובר זיין אויף לא תחמוד, לא תגנוב, אפילו ווען ער האלט זיך אפ פון לא תגזול, צוליב מורא פאר פאליציי, דאך וועט קיינער ניט זאגען, אז מען דארף אויסקלייבען די זאכען, וועלכע עס קומען אן גרינגע.

און א ביישפיל קען מען בריינגען אויך פון קינדער יארען, וואס יעדער קינד וויל בעסער שפילען זיך איידער לערנען און שטודירען יארען נאכאנאנד, און איצטער – אין די שפעטערע יארען – זעהט מען ערשט, דעם אונטערשייד, וואס וואלט געווען, ווען מען קלייבט אויס דעם לייכטערן וועג, פון שפילען זיך וכו'.

די געזאגטע איבערצייגונג, אז אחרי רבים להטות, איז אלעמאל ריכטיג, האט אויך געבראכט די ערליכע דייטשען אונטער היטלערן, צו דער טענה: וויבאלד אז צענדליגער מיליאנען דייטשען, ברענען אידען אין אויסשוויץ, איז צוליב וואס זאל ער זיין אנדערש, ס'איז דאך אחרי רבים להטות.

איך וויל ניט מאריך זיין אין דעם אויבען דערמאנטען ענין, ווארום איך רעכן, אז א יונגען מענשן דארפמען ניט איבערצייגען מיט ראיות, אז ניט דאס איז דער לעבענס אויפגאבע, צו זוכען א ענין פון וואס ווייניגער אנשטריינגונג, און וואס גיכער אויסמישען זיך מיט דער סביבה.

אויך באוואוסט דער צוגאב פארגלייך: אז דומם (שטיינער א.ד.ג.) באשעפענישן זיינען אין מער צאל ווי צומח (געוויקסען) און געוויקסען זיינען אין מער צאל ווי חי (לעבעדיקע באשעפענישען) און חי איז מער צאל פון

מדבר (ריידענדיקע, מענשן) און מדבר אליין זיינען אנדערע פעלקער אין מער צאל איידער אידען, און צווישען אידען אליין וכו', דאך וועט קיינער ניט זאגען, אז די אויפגאבע און ציעל-צוועק פון דעם צומא איז צו ווערען א דומם, און אז א מדבר זאל שטרעבען צו ווערען א חי, וכו'.

ויהי רצון אז השם יתברך זאל אייך געבען דעם כח, נאכפאלגען דעם אמתין שכל, און ניט נאכשלעפען זיך נאכן ווילען, זוכען דאס גרינגערע וועלכעס איז אויך דאס ביליגסטע.

בברכה צו גוטע בשורות ולחג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תשצט

בי"ה, ו' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 4/13.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע יעדערן צו דעם וואס ער נויטיגט זיך, לויט אייער שרייבען.

עס וואונדערט מיר, וואס ווי עס זעהט אויס פון אייער בריף, דיינקט איר, אז ערציהען גוטע אידישע קינדער, קען מען זיך באנוגענען מיט געבען לערנען אין א תלמוד תורה און פראווען א בר מצוה. זעלבסט-פארשטענדליך, איז דאס זייער ווייט פון גענוג, און אידישע ערציהונג דארף זיין אויך נאך בר מצוה, ניט ווייניקער וויכטיג ווי פאר בר מצוה, און נאך מער, און דעריבער מוז מען לערנען אין א ישיבה, און א מיידעל דארף לערנען אין א בית רבקה סקול אדער בית יעקב, און דורך דעם באזייטיגט מען פילע שוועריקייטען און טראבעל אין די שפעטערדיקע יארען, סיי פאר די קינדער און סיי פאר זיך. און ווי שטארק שטריינג מען זאל דאס ניט אויסדריקען אין ווערטער, איז דאס ניט גענוגענד אין פערגלייך צו דער ערנסטער העכסט וויכטיקע נויטיקייט, פון דאס פארטזעצען אידישע ערציהונג ווי אויבען געזאגט.

שיא

אדמו"ר שליט"א

און וויבאלד איר דערמאנט ניט, וועגען אייער באי און מיידעלע, וואס פאר ערציהונג זיי באקומען, געפין איך פאר מיין פליכט צו באטאנען דאס אויבען געזאגטע, און נאך מער שטארקער און ערנסטער דאס אויבען געזאגטע. און ווען מען וויל אויף א אמת, ווירקט מען איין אויף זיך, אויף די קינדער און אויף דעם מאן שיי.

און השם יתברך זאל העלפען, אז דער זכות וואס איר וועט טאן אין דעם ווי אויבען געזאגט, צו איינווירקען אויף די קינדער שיי צו אנהאלטען און פארזעצען אידישע ערציהונג, וועט ביישטיין אייך און אייער מאן שיי צו האבען צוזאמען אידישען נחת פון זיי אלעמען.

ברכה צו גוטע בשורות און צו א כשרין פרייליכען פסח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר

ו'תת

ב"ה, ו' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק, בו כותב בשם חבריו בהנוגע לפסק דין מפורש בשו"ע אבה"ע, ובכ"ז בקש ממנו לשמוע ממני תשובה על שאלה הזאת, כדי שיהי' בטוח.

ולפלא הדבר, מה יש להוסיף חוזק ותקיפות לפסק דין מפורש בתורתנו הקי' תורת חיים.

אבל כיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, באתי להוסיף עוד נקודה בהאמור, שתקתי שימצא אותיות מתאימות להסבירו כפי הצורך, פרטי נקודה זו.

שבעניני נשואין, כל עשיי היפך דעת תורתנו תורת חיים, הנה נוסף על

ר'תת

שאלה הזאת: בת נכרי לכהן.

ענין העבירה ככל העבירות שבתורה, פרט נוסף ועיקרי, שבזה מחטיאים עוד אחד, את השני שבענין הנשואין, וגם ממשיכים צרה על הילדים הנולדים לאחריו כן, ופשוט גודל ענין מזכה את הרבים והפכו מחטיא את הרבים ותקלה לרבים.

ועוד זאת, שאף שבכלל אין לך דבר העומד בפני התשובה, הנה בהנ"ל אין מספיקה תשובת עצמו, אפילו כשתהי' בשלימות, שהרי עוד שני מעורב בהענין [ובפרט שילדו ילדים, כמובן ג"כ ממ"ש בספר תניא קדישא סוף פרק ז'].¹

מהאמור מובן ג"כ, שכיון כלשונו במכתבו, השואל אוהב את הבחורה, הרי זוהי סיבה נוספת, שלא ימיט עלי' שואה, ע"י נשואין היפך רצון בורא עולם ומנהיגו, וק"ל.

ויהי רצון שכשם שכתב האמור, יבשר טוב בזה, שהשואל וגם הבחורה יבנו כאוי"א ביתם במ"ע דוקא בישראל על יסודי התורה והמצוה דוקא, שאז הוא בנין עדי עד.

ואנצל הזדמנות זו לעוררו על ההכרח הגמור לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שאם בכל הזמנים ובכל המקומות ה"ה הכרח בזה, עאכ"כ בתקופתנו זו ובמדינות אלו בפרט. בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

ו'תתא

ב"ה, ששי בניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אליעזר ליפא שי

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ג אד"ש, ולאחרי כן גם הספרים ששלח כפי הרשימה דלמטה, ובראשם ספרו הוא, אוצר מאמרים על התורה.

ו'תתא

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"א ע' 453 חלקה בחכ"ב ע' 309 והושלמה ע"פ העתק המוכיחות. מו"ה אליעזר ליפא: לביא, ירושלים. אגרות נוספות אלי - לעיל ו'חשלא, ובהנסמן בהערות שם.

ובודאי ינהג בכגון דא גם על להבא, ותי"ח תי"ח מלמפרע על העבר ועל העתיד לבוא.

ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יעשה להפצת היחודות הנגלית והפנימית בחוגים ההולכים ומתרחבים ומתוך בריאות הנכונה, בריאות בגשמיות ובריאות ברוחניות, שאם בכל זמן ובכל מקום גדול הי' ענין זה נעין זהר ח"ג ה' א' שענין הגדולה הוא, כשמלכא וגם מטרוניתא קובי"ה וכנס"י תורה ומצות בפועל בארץ הגשמי דוקא כמבואר בכ"מ).

שאו"כ בדרא דעקבתא דמשיחא, וביחד עם זה נקודה האחרונה לביאת וגילוי זה העומד אחר כתלנו ומשגיח ומציץ.

ויהי רצון שיהי גילוי זה בעגלא דידן, ז.א. בקרוב ממש, וכפס"ד רו"ל (שמו"ר פט"ו י"א) שבניסן עתידין להגאל ולכך קבע בו שמחה, גאולה בשמחה בשובה ונחת ויראנו נפלאות.

בברכה לבשו"ט וחג פסח כשר ושמח.

נ.ב.

כדרכי ולחביבותא דמילתא, אציין עכ"פ נקודות בהנוגע לספרו ומתחילין כ"י שחבל שלא לקט עכ"פ איזה פנינים מאוצר חסידות חביד, וחבל מכמה טעמים, אף שבטח לימוד זכות בזה, שלא רק בו תלוי הי' חלקט וד"ל, בכ"ז הרי הקורא ולומד בספרו, סו"ס לא יגיעו פנינים האמורים האמיתיים המשקפים ומאירים באופן מיוחד כו"כ ענינים וגם השקפת עולם וכו', ובודאי לדכוותי אין צורך באריכות בזה, ובפרט שתקותי שמתוך הרחבת הדעת עוד יוסיף ידו להו"ל כגון האמור, וימלא גם בשטח עליו העירורתי, והרי אז מקום למילוי במדה כפולה. ומובן ששמתי לבי בהתחלת ספרו והביא מתורת חביד וכן בהקדמה מאדמו"ר הצ"צ, וזה עוד מחזק הלימוד זכות האמורה, שהרי בהנוגע להקדמה והתחלה, רק הוא בעצמו הי' הקובע.

ב) בלקוט ריש פ' משפטים ע' קל"א, בפירוש דברי הבית יעקב – י"ל שכוונתו להדין, שכשבאים לפני בי"ד אין לחלק כבוד לאחד, יהי מי שיהי, בשביל שלא יסתמו טענותיו של השני. לכן גם בפרשה הסתירו שמיוחד הי' הדבור למשה.

בלקוט ריש פ' משפטים ע' קל"א: למה לא נאמר בזה הפרשה וידבר ה' אל משה... אכן לאשר הענין הזה מדבר כמשפטים וכענין המשפט אז אין הפרש בין קטן לגדול... כולם שוים בענין המשפט.

ג) שם עי' קצט, מהמלקט ע"פ התניא פל"ב. ודפח"ח. ולהעיר שהמדובר בתניא מבואר עוד יותר בלקו"ת פי' מטות ד"ה החלצו ואיך שזה נוגע לשם הוי". והרי תרי"ג מצות תליין משם הוי" (הקדמת ת"ז ב, א. שם ת"ב). ועי"י חילוף מ"צ בא"ת ב"ש – מצוה הוא שם הוי" (לקו"ת ויקרא ב, א).
ד) שם עי' רסט. מתניא פ"ה. להעיר ממו"נ ח"א פס"ח (פיה"מ אבות ספ"ג).

ו'תתב

ב"ה, ז' ניסן, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ"י.

לכבוד מתפללי בית הכנסת "מעוז אביב", ובראשם
הגבאים הנכבדים ר' פנחס הכהן רובין ור' יצחק מרטין
ור' שלום קורנפין
כולם יעמדו על הברכה

שלום וברכה!

קבלתי מכתבם מיום ג' אדר ב' אשר בהשתתפותו של הרב יודאסין ש"י
נגשים לבצע תכנית לבניית בית כנסת במקום צריף העץ הקיים, ותקותי אשר
בית הכנסת יהי גם כן בית המדרש ללימוד שיעורים קבועים ברבים, כמו
שכותבים במכתבם.

מתאים לכתוב חבר אני לכל אשר יראוך גוי' מוסגי"פ השתתפות סמלית,
ויהי רצון שיראו פרי טוב בעמלם.

בברכת חג הפסח כשר ושמח.

שם עי' קצט: מה שמיטה מסיני אף כולם מסיני... תניא פרק לב... מדברים אלה יותר שאי
אפשר לקיים שום מצוה בשלימות אם לא מגיעים קודם למדריגה של ואהבת לרעך כמוך... זה
שאומר... מה שמיטה מסיני כר'.

ו'תתג

ב"ה, ז' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

כבוד המשתתפים בהתועדות יום ההילולא של כ"ק
אדמו"ר מוהרש"ב זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, נשיא ישראל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מיום סגולה הנ"ל מכתב ברכה.

וברך לקחתי ואשיבנו, אשר כמ"ש ואברכה מברכך, יתברכו כאו"א
מהם בברכתו של הקב"ה.

אשר שתי המעלות בה, מעלת הברכה ומעלת התפלה, כמבואר בארוכה
בד"ה אריב"ל תרכ"ט.

ומגלגלין זכות ליומין זכאין, ימי חדש ניסן, אשר כל ימי חדש זה הם
בבחי' ראש חדש כמ"ש בשל"ה (פרשה בא) הובא בד"ה החדש הזה לכם
תרכ"ו, אשר החדש וכל הענינים אשר בו, עליהם נאמר החדש הזה לכם,
שכדברי רז"ל, הוראה בזה שמיוחדים בזה בני ישראל, וק"ל.

וזכות בעל ההילולא אשר אמר לפני הסתלקותו, איך גיי אין הימעל און
די כתבים לאז איך אייך (אנכי עולה השמימה והכתבים הנני משאיר לכם)
שמודגש בזה שכתבי דא"יח שלו, הרי זהו בחילוף וממלא זה שעולה השמימה.

וכהודעת רז"ל, שצדיקים דומים לבוראם, אשר עליו נאמר אנא נפשי
כתבית יהבית (שבת ק"ה א') [ראה תניא פרק מ"ז בשם זהר הק'], תעמוד לכל
העוסקים בתורתו, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, הליכה בהדרכותיו
והנהגותיו, לתוספת התעוררות ר"ר מנשיא ישראל בהמצטרך להם מנפש ועד
בשר.

בברכת חג הפסח כשר ושמה ולבשו"ט בכל הנ"ל.

ו'תתג

נדפסה בלק"ש ח"ו ע' 423.

ו'תתד

ב"ה, ח' ניסן, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבך, שנתקבל באיחור זמן, ומתאים לבקשתו נשלח המענה,
מבלי לחכות על התור.

בו כותב אודות ישיבת אחי תמימים אשר ב... והנהלתה.

ולפלא השאלה והספק בדבר המפורסם, והוא:

ידוע אשר כשיסד כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הישיבה
המרכזית תומכי תמימים אשר בברוקלין, ולאחרי כן יסד — על ידי שלוחיו
— סניפים לה בערי השדה בשם ישיבות אחי תמימים...

קבע גם כן הסדר, אשר — על שלוחיו בערי השדה לנהל הישיבות אחי
תמימים במקום התיסדותם, בצירוף עסקנים ואנ"ש אשר במקום, בצורת
ועד דירעקטארען וכיו"ב.

והי' בכל דבר הקשה, אשר לא יוכלו להפטר על אתר על ידי השליח
והועד, יפנו בזה ויתדברו עם הנהלה המרכזית אשר בישיבה המרכזית אשר
בברוקלין.

והי' אם גם זה לא יספיק, יפנו אל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, והוא יורה חוות דעתו.

ובסדר זה התנהגו כל ישיבות אחי תמימים אשר בארצות הברית וגם
הצליחו, ומובן אשר סדר זה, אין ברצונו של מי שהוא לשנותו, ובפרט שהרי
ראה הצלחה בפועל בהנהגה האמורה.

וכיון שבטוחני אשר כל עסקני ישיבת אחי תמימים ד... כוונתם
למטרה שהציג כ"ק מו"ח אדמו"ר, והוא להגדיל תורה ולהאדירה על ידי
המוסד הקי' בחינוך מתאים דתלמידיו על טהרת הקדש, בודאי ינהגו באופן
האמור גם מכאן ולהבא, וזכות הרבים מסייעתם בהצלחה מופלגה לביסוס
המוסד והתפתחותו.

ובודאי שעי"ז יתוסף גם בברכות השי"ת והצלחתו בענייניהם הפרטים

שיז

אדמו"ר שליט"א

של כל המשתדלים ומסייעים בגופם כממונם ובנשמתם אם בשלשתם גם יחד
למוסד ק' זה.

ברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך הרחבת הדעת ולחג הפסח כשר
ושמח.

ו'תתה

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ט

ברוקלין, נ.י.

צו אחינו בני ישראל

בכל אתר ואתר

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דערנענטערנדיק זיך צום יום־טוב פון אונזער באפרייאונג, חג המצות,
זמן חירותנו, שיק איך מיין ברכה צו אידן אומעטום, אז דער יום־טוב זאל
אריינבריינגען אין טאג־טעגלעכע לעבען פון יעדען איינעם און איינער, אן
אמת'ע און פולע באפרייאונג פון אלע זארג און שטערונגען, מאטעריעלע און
גייסטיקע, און דערהויבען זיך צום אינערלעכען אינהאלט פון יציאת־מצרים,
אלס אריינפיר צו קבלת־התורה, פארווירקלעכען דעם גיטלעכען צוזאג:
בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה
(ארויספירענדיק דאס פאלק פון מצרים, וועט איר דינען גיט אויף דעם בארג
— סיני).

* * *

ענינים פון תורה און מצוות זיינען, זעלבסטפארשטענדליך, — ווי דער
אויבערשטער וואס האט זיי אונז געגעבען — אומענדלעך און אייביק. אזוי
אויך זייערע אנווייזונגען, וואס מען קען און מען דארף לערנען פון תורה און

אינערלעכען אינהאלט: שמות רבה פיג, ד. שם פכ"ד, ב.

ו'תתה

דפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת חשמ"ז) ע' חקפה.

מצות — זיינען גילטיק אין אלע צייטן און אלע לענדער. ובפרט — אזא מצוה און אן ענין כללי ווי דער יום-טוב פסח — יציאת מצרים, וואס מען דארף עס דערמאנען יעדען טאג.

איינע פון די אנווייזונגען פון דעם יום-טוב פסח איז — אז א איד האט די כחות און קען בפועל אין א קורצע צייט, אין א וויילע — איבערשטעלען זיך — מן הקצה אל הקצה (פון איין עקסטערעם צום דעם ענטגעגענעצטען).

אין תני"ך און אין דברי חז"ל ווערט אויספירלעך געשילדערט די ביטערקייט פון גלות-מצרים און די טיפסטע געפאלענקייט פון די אידען אין יענער צייט.

פארשקלאפט אין א לאנד פון וואנעט אפילו איין איינציקער קנעכט האט ניט געקענט אנטלויפן, אונטער דער פולשטענדיקער מאכט פון א פרעה, וואס באדט זיך אין בלוט פון אידישע קינדער. אין גרעסטער ארימקייט און צובראכען פון גזרות און עבודת פרך — אן ארבעט וואס צוברעכט דעם גוף מיט דער נשמה — און אט איז פרעה'ס מאכט געבראכען, עס קומט די באפרייאונג פון דעם **גאנצען** פאלק, און די באפרייאונג איז — ביד רמה וברכוש גדול (מיט שטאלץ און באגלייט מיט'ן גרעסטען רייכטום).

דאס גלייכען איז די גאולה אין גייסטיגען זין — אויך געווען פון איין עקסטערעם צום אנדערען: אידען זיינען פארזונקען אין מ"ט שערי טומאה, ביז צו דער מדרגה פון עבודה זרה — און אט אנטפלעקט זיך צו זיי דער אויבערשטער בכבודו ובעצמו, און אין געציילטע וואכען שטייען זיי אלע ביים בארג סיני, אין דער העכסטער מדרגה פון הייליגקייט און נבואה, און דער אויבערשטער רעדט צו יעדען איינעם פון זיי דירעקט, אן קיין פארמיטלונג, אפילו ניט פון משה רבנו — און זאגט: **אנכי ה' אלקיך!**

* * *

דערמאנען יעדן טאג: ראה שו"ע לרבנו הזקן או"ח סי' סז.

איין איינציקער קנעכט: מכילתא יתרו יח, יא.

באדט זיך: שמות רבה ספ"א. וראה ת"י שמות ב, כג.

גרעסטער ארימקייט: ראה רמב"ן לדברים טז, ג.

מיט דער נשמה: ראה תורה אור ר"פ שמות בפ"י וימרו את חייהם. אור התורה שם.

גרעסטען רייכטום: ראה בכורות ה, ב.

מ"ט ... עבודה זרה: זחר חדש יתרו (לא, א. באריכות בצרור המור, חובא בשל"ה מס' פסחים פסקא מה נשתנה). מכילתא שמות יד, כט.

בכבודו ובעצמו: מלכות דאין סוף ועצמות דא"ש שלפני הצמצום (אדמו"ר — מהרש"יב —

נ"ע).

העכסטער מדרגה: להעיר מרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ח. מאמר עדות לאדמו"ר הצמח צדק

(נדפס בספר החקירה שלו).

די לערע און אנווייזונגען דערפון זיינען:

ווי דער מצב פון א אידען - אלס כלל, אדער אלס פרט - זאל ניט זיין, ווי די לאגע זאל ניט אויסזען לויט דער אפשאצונג פון מענשליכען שכל, דארף א איד יעדען טאג דערמאנען זיך יציאת מצרים - שטרעבען און טאן פאר דער פולשטענדיקער חרות און גאולה, א גאולה, און ביד רמה וברכוש גדול - פון אלערליי פארשקלאפונגען און פון אלע שטערונגען אויפן וועג פון זיין "מצרים" - ביז צום ווערן ממלכת כהנים וגוי קדוש און מקבל זיין די תורה - אלץ "ווי אין די טעג פון דיין ארויסגיין פון לאנד מצרים".

מען טאר זיך ניט אפשטעלען אדער קווינקלען זיך אין וועג; מען טאר זיך ניט באגענוגענען מיט די ערשטע דערגרייכונגען; מען דארף גיין ווייטער, שטייגען העכער און העכער, ביז מען דערהערט און מען דערפילט דעם אנכי ה' אלוקיך.

* * *

די דאזיקע אנווייזונגען זיינען ספעציעל וויכטיק און צייטמעסיק אין אונזער צייט, ווען עס מערקט זיך א באוועגונג, ניט נאר פון יחידים נאר אויך פון גאנצע גרופן און שיכטען, צו באפרייען זיך פון גייסטיקער פארשקלאפונג, און צו גיין אויפן וועג פון אמת'ער חירות - פולשטענדיגע באפרייאונג פון דעם שרעק "וואס וועט זאגען דער גוי",

דער גוי אין פשוט'ן זין פון ווארט, די גויעשע רייד פון א פארבלאנדזעטען אידן, און דער גוי וואס בא זיך אליין - דער יצר הרע. צו זיי איז דער רוף פון פסח: שטעלט זיך ניט אפ, גייט ווייטער, שטייגט העכער און - ביד רמה.

און דאמאלס איז זיכער, אז איר וועט ארויס לחירות "מיט דער יוגענט און מיט די אלטע, מיט די זין און מיט די טעכטער", ברכוש גדול.

בברכת חג הפסח כשר ושמח, און אז במהרה בימינו, זאל מקוים ווערען דער צוואג כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות על ידי משיח צדקנו.

מנחם שניאורסאהן

ווי אין: מיכה ז, טו. ראה ד"ה כימי צאתך הית"ח (לכ"ק מו"ח אדמו"ר).
מיט דער יוגענט: שמות י, ט.

ו'תתו

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אברהם יצחק שי' הכהן
המכונה פרופ' כץ

שלום וברכה!

ת"ח למר בעד מכתבו עם המוסג"ב קטעי מכתבי עתים, המושבים אליו
בזה כבקשתו.

מוכרחני לומר כי בדעתי הנני עומד כי ההצעה לפתור שאלת רישום
ילדים שאמם אינה יהודית ולא נתגיירה על ידי תואר נוסף, איזה שלא יהי,
לתואר יהודי וכיו"ב, לרבות הצעת רישום בתואר "יהודי בלתי מזדהה"
וכדומה, יש בזה סכנה הכי גדולה לגרום קרע בחוגים רחבים של עמנו, עם בני
ישראל, נוסף על קוים שליליים אחרים, כגון ערובי' והטעה בנוגע לנשואי',
אם לא באה"ק ת"ו על כל פנים בחו"ל, וכו' וכו'.

כבר רמזתי במקום אחר, שמאלפת העובדא אשר דוקא בעלית בני
ישראל מגלות בבל לארץ ישראל נקטו באמצעים הכי חריפים למנוע כל ענין
של התבוללות, תערובת עמים זרים וכו', כמסופר בספר עזרא. ואף שעדיין לא
זכינו לעלי' מגלות לגאולה, צד השוה ויותר יש בימינו, שלא רק ד' רבבות עלו
לארץ ישראל כמו שהי' אז, אלא כמה פעמים ככה. ועלי' המונית כזו דורשת
לא חלישת המחיצות המבדילות בין ישראל לעמים, אלא אדרבה חיזוק
וחיסון, ואין זה ענין לשומרי דת בלבד, או בשטח הדתי בלבד, אלא נקודה
יסודית בקיום עם בני ישראל בכל השטחים, לרבות השטח הבטחוני כפשוטו,
ועוד.

דרך אגב, במה שמעיר על הסתירה שבין חוק השבות לשאלת רישום בני
תערובת, וכן בכיוון ההפכי סתירה משאלה זו לחוק הנשואין, אף שכמובן
צודק במאה אחוז, הנה אני נתכוונתי ודייקתי שלא לנגוע בענין זה במכתבי-

ו'תתו

מר . . כץ: אגרות נוספות אלי - לעיל ר"תשלג, ובהנסמן בהערות שם.
ההצעה לפתור שאלת רישום: ראה לעיל שם.

שכא

אדמו"ר שליט"א

מענה על השאלה מיהו יהודי, כיון שאפילו אם לא היו הסתירות האמורות והשאלה מיהו יהודי היתה קודמת על סדר היום, אין זה משנה כלל בפשטות ותוקף המענה על שאלה זו.

ועוד להעיר בענין הקושי שכמה שואלים ותוהים איך להתאים הפתרון עם נקודת ההפלי" ש"לא לנוע בזה ח"ו" – מעולם לא הבנתי מה ענין אחד לשני, שהרי כמה נוצרים ומושלמים וכו' דרים בארץ ישראל שעל פי התחוקה גם להם ניתנה זכות דשליטת הפלי", ואף על פי כן לא יעלה על הדעת לרשום אותם כיהודים וכו'. ובזה גם מענה למה שכבודו מזכיר במכתבו שנימוקים של בטחון ונמוקים של דמוקרטי" יש להם השפעה על אופן פתרון השאלה דמיהו יהודי, שלדעתי אינו כן כנ"ל.

כאן מקום אתי לכפול תודתי על שחלوه לי הביכל השני, שמוחזר בפני עצמו, בצירוף רשימת המאמרים ומכתבים שבתוכו שעל פי זכרוני כבר ראו אור הדפוס. ובטח באם יימצא תחת ידו עוד כתבי יד כאלו ירשה לי לראותם ולעיין בהם. ותודתי נתונה לו למפרע.

בכבוד ובברכה ובפרט ברכת חג הפסח כשר ושמה.

ו'תתז

ב"ה, י"א ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד, סניף קלעוולאנד
ח' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

מיט צופרידענהייט האב איך געלייענט דעם רעפארט פון דעם יערליכען לאונטשען, וועלכער איז צושטאנד געקומען דעם פאריגען י"ט אדר שני.

איך וויל דערמיט אויסדריקען מיין דאנק און ברכה, צו די אלע איינטיילענעמער און ספעציעל מיטהלעפער, אין דעם ערפאלג פון דעם צוזאמענקונפט, אויף צו שטארקען אידישקייט אויף אלע געביטען און ספעציעל צווישען אידישע פרויען, וועלכע זיינען די וועלכע ווערען טיטולירט מיט דעם נאמען, עקרת הבית, די הויפט גרינדערין און אנפירערין פון דער

אידישער הויז, צו אריינבריינגען גליק און פרייד, פאר זיך, פארן מאן און קינדער שיחיו.

איך וויל אויך האפען, אז דער צוזאמענקונפט, זעהענדיק די גוטע ארבעט, וועט אייך צוגעבען נאך מער ענערגיע און אנשטריינגונג, צו פארטזעצען די הייליקע ארבעט, אין א אלץ שטייגענדער מאס, און במילא אויך צו באקומען די ברכות פון השם יתברך אין א אלץ גרעסערער מאס.

און דערנענטערענדיק זיך צום יום טוב פסח, דארף דאס אויך דינען אלס א אפלערונג, פאר אידישע פרויען ספעציעל, צו באגרייפן דעם גרויסען זכות און גלייכצייטיג די פארנטווארטליכקייט, צו זיין די, אזוי ווי אמאל, אויף וועלכע עס זאל אויך געזאגט ווערען, בזכות נשים צדקניות גאלו אבותינו ממצרים — אין זכות פון פרויען צדקניות, זיינען אונזערע עלטערן אויסגעלייזט געווארען פון מצרים — און אויך פון היינטיקען גלות, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

ס'איז אויך ערהאלטען געווארען אייער ביישטייערונג פאר בתי ספר למלכאכה בכפר חב"ד, 260 (אייגעשלאסען אין דעם 100 פון קינזמאן ברענטש).

און זיכער וועט די הבטחה פון הקב"ה אראפקומען בפועל, אז דער זכות הצדקה, שטייט באיי יעדערן מיט זיינע בני בית, צו דעם וואס מינויטיגט זיך, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

מיט א וואונש פאר א כשר'ן פרייליכען יום טוב פסח און אראפבריינגען די שמחה אין אלע טעג פון א גאנץ יאהר.

שכג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתח

ב"ה, י"א ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה בן ציון משה יאיר שליט"א ובנו הרה"ג הרה"ח
אי"א נוי"נ מו"ה יוסף מנחם שליט"א

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מז' ניסן שנתקבל ז"ע, ות"ח ת"ח עבור מילוי
בקשתי למסור מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסוותא לכפר חבי"ד שבאה"ק
ת"ו אשר שם צוה ה' את הברכה ...

ויהי רצון שמגלגלין זכות בשו"ט בטוב הנראה והנגלה ליומין זכאין
אשר כל ימי חדש ניסן הם בבחי' ראש חדש (שלי"ה סוף פ' בא) אשר אף
שמותר במלאכה (ספ"י המלכות) בכ"ז לא נקרא ימי המעשה, כי מקבלת
מלמעלה דלא כימי המעשה (וכמבואר בארוכה בד"ה מחר חדש לכ"ק
אדמו"ר הצי"צ, נדפס בסי' אור התורה בראשית) הנה יתוסף למטה מעשרה
טפחים מלמעלה מעלה ועד להמקום דכי אני ה' רפאך, ר"ת ארי"ך כמבואר
בכתבי האריז"ל. והרי זהו ג"כ מעין ענין הפסח, התחלה ממוחין דגדלות.

בכבוד ובברכה בכפלים לחג פסח כשר ושמח בכהנ"ל.

ו'תתט

ב"ה, י"ב ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה, בו כותבת אשר זה מזמן שלומדת בסמינר ולמרות זה,
אינה יכולה להתיידד עם התלמידות, ונמצאת לעצמה בודדת וזה כמובן
משפיע על מצב רוחה וכו'.

ו'תתח

הרה"ג ... שליט"א: וויינשטוק, ירושלים. אגרות מספות להרי"מ — לעיל ח"ד ד'תתעז.
חט"ו ה'תור.

ובכלל עלי להתייעץ עם המורים שלה, איזה מהתלמידות מתאימה יותר להתיידד עמה, ואחרי כן להשתדל לעשות את זה.

ובכללות העצה להקל ההתיידדות, היא להתבונן אשר אין אדם שלם בכל המעלות וגם היא בכלל זה, ז.א. שגם לה חסר בשלימות ולכן אין לדרוש ולהקפיד על החבירות שלה שתהיינה מושלמות בכל העניינים ובכל הפרטים.

ועוד אשר העידו רבותינו ז"ל, אשר בנות ישראל נאות הן וכל אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה, ובודאי שיש בה כמה וכמה מעלות, ובמשך הזמן תכיר בהן, ועל ידי ההתיידדות יתוסף גם בשלימותה היא.

וככל שתסביר לעצמה יותר נקודה האמורה, תקל עלי ההתיידדות ותחלוף ההתבודדות, וכבר הודיעו חז"ל, קנה לך חבר.

במ"ש אודות שידוך, שאיזה פעמים הציעו לה, ואחר כך לא בא לפועל. — הנה כיון שעלי ללמוד משך זמן בסמינר, הנה בטח כשיתקרב המועד לגמר לימודי יזמין לה השייט שידוך המתאים לה.

בברכה לבשו"ט ולחג פסח כשר ושמה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש אבל היא יכולה להמשיך לכתוב גם צרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ו'תתי

בי"ה, י"ב ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' ניסן, בו כתב אודות הקס"ד לנסוע מ. . . לימים האחרונים של פסח.

רחתי

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 290.

מובן הפלא שבדבר, שהרי זהו הפסח הראשון בק"ק ראש לרגלים זמן חירותנו ויציאה מן הקצה אל הקצה, וזוהי שעת הכושר אשר חברי הקהלה צריכים לצפות להשפעה מיוחדת ולהתעוררות מיוחדת, ואם בימים הראשונים כך, בימים האחרונים נאכו"כ, ומשני טעמים, כיון שבאים הם לאחר הכנה דימים הראשונים וימי חוה"מ, ועוד שהרי שביעי של פסח קרי"ס ואחרון של פסח – הוא ענין גאולה האחרונה וביאת משיח, וכמבואר בארוכה בשיחות הקי' של רבותינו נשיאינו, ומבואר ג"כ בהפטרות היום.

ויהי רצון שמתוך שמחה וטוב לבב על ההצלחה הגדולה שניתנה לו ולזוגתו הרבנית תח"י להפיץ המעינות בקהלתו... וממנה יפוצו גם בסביבותי ינצל כל יום ויום, ובפרט ימי הימים טובים וביחוד אחרון של פסח, למטרה האמורה, ובכיוון דופרצת – זה משיח – ובפרט בסעודתא דמלכא משיחא.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח ולבשו"ט בכלל ובפרט.

ו'תתיא

בי"ה, י"ב ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף, מיט דער פראגע, עס זיינען [פראן] פרויען וועלכע ווילען זיך באטייליגען אין די אסיפות פון נשי ובנות חב"ד און עס איז דא א האפנונג, אז דורך דעם זאל זיי צוקומען פילע ענינים אין יראת שמים, און פון דער אנדער זייט, זיינען פראן פון די שטענדיגע חבירות וועלכע פארטראגען זיך ניט גוט מיט די אויבען דערמאנטע, איז וואס זאל זיין די לייזונג פון דעם פראבלעם.

צו יעדער חבירה פון נשי ובנות חב"ד און בפרט די אקטיווע מיטגלידער און די גרינדערין ספעציעל, דארף ערקלערט ווערען, די גרעסטע וויכטיקייט פון מקרב זיין א אידען – מאן אדער פרוי – צו אידישקייט, און אויף וויפיל די נשיאי חב"ד האבען זיך אויף דעם מוסר נפש געווען, ביז צו מסירת נפש בפועל, און נאך מער, זיי האבען אוועקגעגעבען פון זייער צייט, וועלכע זיי האבען געקענט אויסניצען אויף שטייגען העכער און העכער, אום

צובריינגען א אידען, וועלכער האט לכאורה ניט געהאט קיין שייכות, צו א מצוה קלה אפילו און בפרט צו א מצוה חמורה.

און דאס וואס די נשיאים האבען דאס אונז דערציילט, איז דאך זיכער, ניט צוליב א שיינער סטארי, נאר אום אז יעדערער זאל זיך אפערנען פון דעם, ווי עס פאדערט זיך צו האנדלען בא אזוינע אנגעלעגנהייטען, האטש פארשטענדליך, אז ס'איז אין קיין פארגלייך די אפפערוויליגקייטען פון די נשיאים צו אנדערע, און דאך איז דאס אזוי געטאן געווארען.

איך וויל האפען, אז נאך ערקלערען דאס אויבען געזאגטע, וועלען זיכער די חבירות פון נשי ובנות חב"ד, פארבויגען זייער ברוגז, אום אז א אידישע נשמה זאל נעהנטער ווערען צו הקב"ה תורתו ומצותיו, און ניט נאר דארפן זיי איינשטימען אויף דעם, נאר דארפן אנערקענען דאנקבארקייט צו הקב"ה, פאר געבען זיי אזא מעגליכע געלעגנהייט, פארבויגען אויף א טענה וכו' **צוליב קדושת שמו ית'.**

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס אויבען געזאגטע און פון דער אויסברייטערונג פון דער ארבעט פון נשי ובנות חב"ד, ולחג פסח כשר ושמה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתיב

ב"ה, י"ב ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה, בו כותבת אודות מצב בריאותה, כאבי הראש וגם בנוגע לנפוח מצד הצואר.

ומובן שצריכה לשאול עוד הפעם דעת רופא מומחה במקצוע ולעשות כהוראתו.

ובמ"ש אודות כאבי הראש, יש לומר שבא זה מפני שאין הוסת שלה בקביעות, וכשיקבע על ידי טפולים מתאימים, גם הכאבים יהיו עכ"פ קלים יותר.

שכז

אדמו"ר שליט"א

בעת רצון יזכירו את דודתה תח"י על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע להמצטרך לה מתאים לתוכן כתבה. ובפרט בהנוגע
לשידוך מתאים.

ועל הדודה תח"י להחליט בתוקף, שכאשר תנשא תנחג ביתה כראוי לבת
ישראל כשרה, בשמירת טהרת המשפחה, שמירת שבת ואכילת כשר וכו'.
והשם יתברך הרואה ללבב, אשר החליטה בתוקף ובאמת וגם תעשה כן, יזמין
לה שידוך טוב.

ועל דרך זה הוא גם בהנוגע לאחותה תח"י.

בברכה לבשו"ט ולחג הפסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתיג

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

לכבוד הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר עם הכנוס ארצי שני של צאנז"ח באה"ק ת"ו שיתקיים ביום ראשון
הבוע"ל, הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח מברק ומועתק בזה הנוסח:

כנוס צא"ח כפר חב"ד.

ברכתי שלוחה להמשתתפים בהכינוס ובאמצעותם — לכל חברי צא"ח
באה"ק ובחו"ל, לפעילות חיי מוצלחה ומאירה בחוגים ההולכים ומתרחבים,
להפיץ היהדות המסורתית ומענינותי, ובה — להחדיר בכל אחד ואחת מבני
ישראל ההכרת, אשר בצבאות הוי"ה הוא נמנה, ותפקידו החיוני לצאת

ו'תתיג

כנוס ארצי שני: ראה לעיל ח"ד אגרת הדצא.

ולחוציא (את) סביבתו מעבדות וגלות פנימית – לחירות האמתית וביד רמה
וברכוש גדול – בכל דרכיך. ובזה ממהרים ביאת משיח צדקנו וגאולתנו
השלימה והאמתית.

מועדים לשמחה,

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו, ובדאי יודיעו לכהן כל הנעשה, וגם על זה נאמר
כל המרבה הרי זה משובח.

בכבוד ובברכת חג כשר ושמח

מזכיר

ו'תתיז

ב"ה, י"ד ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נהניתי במאד בקראי במכתבו ע"ד המחנה קיץ לבנות ישראל
תחיינה, וגודל הענין בודאי לדכוותי אין צריך ביאור, וכבר נדבר כ"פ
בהזדמנויות שונות, אשר רואים במוחש שבמחנות קיץ ובכלל בימי החופש
מלימודים, יכולים לפעול על הנערים-ות הרבה יותר מאשר בזמן הלימודים,
והרי אז אין הבלבול דלימודי חול, נמצאים כל חיום ברשות המחנה, ואין
ההורים והסביבה והאווירה בבית מתערבים וכו' ויחי רצון שיעליחו בהאמור,
ויהי רושם שהות הנערות במחנה ניכר בהשבועות והחדשים שלאחרי זה
בהטבת בריאותן ברוחניות נוסף על הטבה בגשמיות.

במ"ש אודות השם, הנה כיון שכבר פרסמו שם, מה טעם לשינוי בזה.

בטח פרסמו בשיבת ליובאוויטש ובשאר מוסדות חינוך שבסביבתם
ע"ד הנ"ל, וגם מצדי אדבר עם אנ"ש בהזדמנות המתאימה.

שכט

אדמו"ר שליט"א

ויתתטו

בי"ה, ערב חג הפסח תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

תלמידות בית רבקה כתה ...
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

איך בין געווען צופרידען צו ערהאלטען אייער בריף מיט דער
ביישטייערונג פאר מעות חטים, צו העלפען די ארימע מיט זייערע פסח
באדערפענישן. און זיכער וועט דער זכות פון דער מצוה אייך אלעמען
ביישטיין צו שטייגען אלץ העכער אין אייערע לימודים און אין גוטער
אויפפירונג.

געוויס באלאנגט יעדערע פון אייך צו דער קאטעגאריע פון "בן חכם".
אזוי ווי עס זיינען דאך דא דריי קלענערע קאטעגאריעס, האף איך אז איר
וועט דינען אלעס א לעבעדיגער ביישפיל פאר אידישע קינדער בכלל, און בפרט
פאר די מיט וועלכע איר טרעפט זיך, אז זיי זאלען אויך אפהיטן "די עדות און
די חוקים און די משפטים וואס דער אויבערשטער האט אנגעזאגט".

בברכה צו געזונט און הצלחה אין דאס אלעס אויבענדערמאנטע און צו
א כשרין און פריילעכען פסח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ו'תתטז

ב"ה, ערב פסח, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר שי' שטיינמן

שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שלא קבלתי שום ידיעות ממנו, אף על פי שהנני מתענין מהנעשה אצלו על ידי אנ"ש באה"ק ת"ו.

ולקראת חג הפסח, זמן חרותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני שולח לו ברכתי לחרות אמתית, חרות בגשם וברוח מכל עיניים המבלבלים מעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב, ולהמשיך מחרות ושמחה זו בכל השנה כולה.

וארשה לעצמי לצרף בזה העתק מכתבי כללי לחג הפסח, אשר באמת כל השנה זמנו הוא, ותקותי שיענין את כב'.

בכבוד ובהוקרה ובברכת חג הפסח כשר ושמו.

במה שכתב כ' במכתבו האחרון שאינו רואה ברכה בפולמוס, וצריך להתרחק מכל מחלוקת אפילו לשי"ש וכו', בטח יסלח לי שלא לגמרי אסכים עמו בזה, ולא שח"ו הנני חסיד של מחלוקת לשי"ש, אלא שבנידון דידן אין המדובר בנקודה זו, שהרי ההצעה היתה ע"ד שלילת מסקנה בלתי רצויה כלל וכלל שהקורא בספרי כ' יסיק לפי תומו כשרואה מוזכר בהם שם פלוני, וכטבע בני אדם מאז ובפרט בדורנו, אין הקורא מחפש וחוקר בעומק הענין או בדיוק כל מלה ותיבה עד כמה מהשבח יש בהם בזכרון פלוני ולהבחין אם יש בהם הסתייגות. וכבר הודיעונו חכמינו ז"ל במשנתם — הוזהרו בדבריכם שמה כו' תגלו למקום מים הרעים וישתו התלמידים הבאים אחריכם כו', וחרי כל מחבר וסופר משקיע חלק מנפשו, או עכ"פ צריך להשקיע חלק מנפשו, בספריו וחבוריו, ולכל מקום שהספר גולה המחבר גולה עמו, ואם הוא מקום מים הרעים, הרי גם התלמידים הם בערך זה, שלכן דרושה זהירות יתרה ויתרה. ועל דרך זה הוא בנידון דידן.

ו'תתטז

גרסה בלקו"ש חט"ז ע' 561 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר... שטיינמן: אגרות נוספות אליו — לעיל ר'תקסג, ובהנסמן בהערות שם.

שלא

אדמו"ר שליט"א

מה שחוזר הנני עוה"פ על ענין זה, פשוט לא ח"ו לקנות, כי אם להביע דעתי בנוגע להזדמנויות הבאות מסוג האמור. וכן הרי אפשר שתהי' הזדמנות לפרש ההסתייגות אודותה כותב במכתבו באופן המתאים ובמקום המתאים.

במה שמשיך כ' בענין האמור שיש להכיר תודה לכל מי שלמדו ממנו יותר מאות אחת ואף יותר מדבור אחד כו' ואין לקפח שכר כל ברי', הנה הוראת תורתנו תורת חיים בזה היא שישנו יוצא אחד מכלל האמור, והוא בהנוגע לשטח האמונה והיפך האמונה, הסתה לדת אחרת. ועד כמה נפלאים דברי המורה הגדול, הוא הרמב"ם, בסוף ספרו משנה תורה (הלכות מלכים סוף פ' י"א), בנוגע לישו ומוחמד ש"אינן אלא ליישר דרך למלך המשיח ולתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", וביחד עם זה הרי שלש פעמים ביום מזכירים אותם בתפלת עלינו בכנויים הידועים, ודברי הרמב"ם האמורים הרי כמעט שנשכחו (מפני הצנזורה — ? — וכיו"ב). וכלל גדול בדיני ישראל, אשר אין ללמד זכות בענינים כהאמורים, והמתבונן בדברי ימי ישראל במשך זמן נדודיו, הרי דוקא קטאות זו היא שעמדה לנו להיות נצבים היום כלכם לפני הוי' אלקיכם, כלשון הכתוב.

ו'תתיז

ב"ה, ח"י ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכוי הרב אלתר שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מיום י"א ניסן, ובטח בינתים קבל מכתבי ג"כ מיום האמור . . .

במ"ש אודות ביכל מאמרים שרשום עליהם תאריכים מהשנים תקנ"ה וכו', מוכן שמעונין אני בידיעת תאריכים אלו, וגם בהנוגע לתו"א ולקו"ת שכותב כי רק מעטים ביותר שידועים לי עתה התאריכים דהנ"ל (אף שעדיין

ו'תתיז

הרב אלתר ש"י: הילבין, יהניסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ה'תתלט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ו'תתע.

צריך חיפוש בכמה ביכלעך ישנים שלפעמים נשמר שם גם התאריך, אף שכנראה חסידים הראשונים לא דייקו כלל בהנ"ל ולא עוד אלא שגם לא התבוננו של מי הוא המאמר ובטענתם למאי נפק"מ, שהרי אין בזה ענין של פלוגתא והלכה כפ'. ומאז התחלתי לאסוף ידיעות בהאמור [שמזה בא בפועל לע"ע מפתח מאמרי אדמו"ר מוהר"ש ומפתח מאמרי אדמו"ר מוהרש"ב – זצוקלה"ה נב"מ ז"ע].

בכבוד ובברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על
החתום והנני חותם בשמו

מוזכר

ו'תתיח

ב"ה, ח"י ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מבי' ניסן, בו כתבת על רצונה להיות מורה לילדי
ישראל, ובודאי כוונתה, מורה בחינוך על טהרת תורתנו הקדושה תורת חיים.

שהיא רק היא המובילה הבן והבת ישראל לאשרם האמיתי אושר
בגשמיות ואושר ברוחניות.

וכיון שכנראה מפעולותי עד עתה מצליחה היא בשטח החינוך, נראה
החלטה האמורה במאד.

ומזה מובן שבנוגע להבחינות, עלי' לבחור בבחינות אלו, המתאימות
להשגת המטרה האמורה, ז.א. השגת הידיעות והתעודות שתכשירנה עוד
יותר למילוי תפקיד הכי חשוב ונעלה האמור.

וזכות התעסקותה עתה לקרב לבן של המחונכים שלה לאבינו שבשמים
על ידי תורתנו תורת חיים ומצותי' תעמוד לה לתוספת ברכה והצלחה גם
בענייני הפרטים.

שלג

אדמו"ר שליט"א

בברכה לבשו"ט בהאמור מתוך הוספה בעבודתה במוסד אהלי יוסף
יצחק ליובאוויטש,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר

נ.ב.

נעם לי לראות במכתבה, בקשת ברכה עבור תלמידי הכתה שלה, ואביע
ברכתי מענין ימים אלו ימי חג המצות, אשר התחלתן בלילה הראשון, עריכת
הסדר, ובתחלתו ארבעה בנים ישנם, אחד חכם ופוחת מדרגא לדרגא.

שיחיי רצון מאבינו שבשמים, אשר כל אחד ואחת מבני ישראל עליהם
נאמר בנים אתם לה' אלקיכם, בקרוב ממש יעלו כל בני ישראל כל סוגים
האמורים מדרגא לדרגא עד שיתאחדו לסוג הכי נעלה, לבן חכם, וכן בהנוגע
לתלמידי הכתה, והוא שכולם יהיו תכח"י אך ורק בסוג האמור כבן חכם, ע"י
הלימוד בהתמדה ושקידה בתורתנו עלי' נאמר כי היא חכמתכם ובינתכם,
ושמירת מצותי'.

ויהי רצון שתסביר להם את כל האמור בדברים היוצאים מן הלב שהם
נכנסים ללב השומעים.

ו'תתיט

[י"ט ניסן תשי"ט]

... במ"ש אודות הספר שניתן לתלמידה אחת, ותוכן הספר הדהים
אותו כו' — בודאי באופן המתאים רואים שלא יכנסו ספרים כאלה בתוככי
ד' אמות של כל התלמידים-ות ש"י אלא שצריך ענין זה להעשות באופן שלא
לגרות את התאבון של הני"ל, מתאים למ"ש מים גנובים ימתקו. ולכן יתייפץ
באופן המתאים עם סגל המורים-ות ש"י והרי נאמר ותשועה ברוב יועץ.

ו'תתיט

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 403.

ו'תתכ

ב"ה, כ' ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבה מטי' ניסן, ונעם לי לקרות בו, אודות פעולותי בארגון מסיבות שבת, מועדון לבנות וכו' ומובן הצער מחלשות שחלה לאחר זה בפעולותי ובאיזו מהן גם הפסק.

ותקותי שכשתביא הענין עוה"פ לשימת לב נשי ובנות חב"ד יחול בזה שינוי לטובה, והרי הענין חשוב ונעלה ביותר, וכל יגיעה והשתדלות כדאיות בזה, ויהי רצון שתבשר טוב בהאמור.

במ"ש ע"ד הסברא שלקראת השנה החדשה תצא להוראה ד"רשתי כי קשה עליי ההמשך בלימוד התרכזות המחשבה וכו'.

מובן שאין זה נכון כלל ודוקא מפני הטעמים שכותבת אשר מרגישה כשרון והצלחה בשטח האמור, שמזה מובן שעליי להכין ככל הדרוש להצלחת פעולותי, והרי רואים במוחש אשר חסרון קטן בהכנה מביא לחסרון כ"פ ככה בהפעילות והיעילות ותועלת ההוראה, ועוד שחסרון האחרון הוא בהנוגע לכ"כ, כוונתי לכל הכתה, ובודאי למותר להאריך בדבר פשוט כזה, ולא באתי אלא להוסיף שתתמיד בלימודי עצמה, ורואים במוחש אשר מצליחים בזה בקלות יותר כשלומדים בחברותא עם חבירה אחת או שתיים.

מהאמור מובן שלדעתי צריכה להכין ככל הדרוש לזמן הלימוד הבא (באם צריכה הכנה לזה), ובכל אופן להמשיך בלימוד ובמרץ הדרוש והשיטת יצליחה. מובן שבהנ"ל אין שייכות לאופן וניצול ימי חופש הבא, ובאם לא יגע בטיב ההכנה לזמן לימודים הבא.

ברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שלה

אדמו"ר שליט"א

ויתכא

בי"ה, כ"ג ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבם מעשי"ק, בקשת ברכה פ"נ.

בעת רצון יקרא על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ ז"ע.

ומובן שכל הוספה בענייני תורה ומצות [וככל שיהי המצב טוב בזה, הרי
בענייני טוב וקדושה תמיד יש מקום להוסיף עוד], מביאה הוספה בברכות
השי"ת בהמצטרך לאדם ולביתו.

במ"ש שנדמה להם שמעת קנו בית המרקחת, פוקדים אותם מאורעות
שלא על דרך הרגיל.

יש לברר אם לא היי בקניי זו ענין דהשגת גבול וכיו"ב ואם ספק בדבר,
והלא אדם קרוב אצל עצמו, מובן שיש לברר אצל רב מורה הוראה דעת תורה
בזה.

והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, ינחם בטוב לפניהם
בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם
שתהיינה כולן כשרות כדן, והיא תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל
הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתכב

ב"ה, כ"ה ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ רב פעלים הרב ישעי' שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מחול המועד פסח, עם המצורף אליו, בו כותב מה שלמד בשעתו בישיבת אחי תמימים ליובאוויטש בעיר וואוסטער, בהנהלתו של הרב בעל מדות ורב פעלים מו"ה יהודא צבי שי פאגעלמאן, וגם עתה עומד עמו בקישור מכתבים, כן כותב מחלוקת מצה שמורה לכל מי שהי אפשר בידו.

ויהי רצון אשר ינצל את הכשרונות שחונן בהם והשפעתו שניתנה לו מהשגחה העליונה, להפצת התורה והיהדות בחוגים ההולכים ומתרחבים וביחוד בתוככי בני ישראל הנמצאים בצבא.

וכבר מלתי אמורה במקם אחר בארוכה יותר, אשר מכל ענין יש ללמוד הוראה בעבודת האדם לקונו, ובפרט מאותו הענין והמצב בו נמצאים כמה שנים, ובנדון זה אשר יסוד הצבא וקיומו תלוי בקבלת עול תמימה מבלי לחקשות קושיות ואפילו לא לשאול שאלות, כי אם לכל לראש לקיים הפקודה במילואה.

ועוד נקודה שני, אשר חלישות של אחד מבני הצבא בהאמור, אין זה ענין פרטי שלו לבד, כי אם נוגע לכל חבריו בהפלוגה שלו, ועל ידי זה גם במחנה הצבא בכלל, ולהגנת המדינה בכללותה.

ואם בהנוגע לפקודות הנאמרים על ידי בשר ודם, הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה לפקודותיו של המצביא הראשי של כל הבריאה כולה, מלך מלכי המלכים הקב"ה, והאריכות בזה אך למותר.

בברכה שיצליח בכל האמור, אשר נקודה פנימית בזה להוסיף בהנהגת עצמו באופן דטופח על מנת להטפח, ואין לך דבר העומד בפני הרצון. בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

בודאי גם להבא ישלח מהנדפס על ידו, ות"ח מראש.

ו'תתכב

הרב ישעי' שי: ד"ר, פארט בראג.

שלז

אדמו"ר שליט"א

ויתכג

ב"ה, כ"ו ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי, בו כותב אשר גומר הנהו בית הספר,
וכותב סברתו בהנוגע להמשך לימודו.

ומוכן וגם פשוט אשר עליו ללמוד בישיבה בה לומדים תורתנו הק'
תורת חיים כל היום כולו, שתורתנו הק' גם תורת חיים כפשוטו "המורה דרך
לחיים מאושרים בכל הפרטים הן בגשמיות והן ברוחניות", וכמ"ש אם
בחקותי תלכו, ופירשו רז"ל (הובא בפירוש רש"י) שתהיו עמלים בתורה,
ונתתי גשמיכם וגוי' וככל הברכות המנויות בפרשה.

ובמ"ש שיש אומרים שצריך לדעת הכל, בכלל אי אפשר הוא אשר האדם
ידע הכל, כי אפילו חמלומדים ביותר, הן בבני ישראל והן באו"ה, יודעים רק
חלק קטן מזה שאפשר לדעת, ובכל אופן בגילו הוא צריך ומוכרח להקדיש כל
זמנו [לכל הפחות במשך שנים אחדות] רק ללימוד התורה אשר נתנה לנו
מבורא עולם ומנהיגו, ויהי רצון אשר ילמוד בהתמדה ושקידה ויצליח.

מהנכון אשר ישמור על התקנה דאמירת השיעור תהלים חדשי – כמו
שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת הבקר, לכה"פ מכאן
ולחבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתכד

ב"ה, כ"ו ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

מר יצחק שי אדל

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו ולאחרי זה ספריו אשר שלח ע"י
הרב א. ח. שי גליצנשטיין.

תי"ח על תשורתו זו, ובטח גם לחבא ישלח לכאן מפרסומו בשטח
האמור, כיון שהספריי כאן היא תועלת הרבים.

במ"ש אודות עבוד נגינה חב"ד באופן שתשאר בשלימות הפנימי
והתיכונה.

בקשתי את אנ"ש אשר יבואו בקישור עם כי בהנוגע להאמור והפרטים
בוה, ויהי רצון אשר בסגנון חז"ל, מגי' ומנייהו יתקלס שם עילאה, וידוע גודל
החשיבות אשר חסידות חב"ד מעריכה את עניני הגוונים, וכמובא ג"כ מכ"מ
בהמבוא לספר הגוונים אשר ישנו אצל כי.

כיון שז"ע באנו מחג הפסח זמן חירותנו, וכי מזכיר במכ' בתור גוונים
הראשים גם נגון ופרצת, מצורף בזה העתק מכתבי כללי למועד האמור. ויהי
רצון שגם בחג זה תקוים הכוונה להמשיך משמחתו ומעניניו בהשבועות
וחדשים הבאים אחריו.

בכבוד וברכה.

ו'תתכד

מר .. אדל: אגרת נוספת אליו — לעיל ו'תרנז.

שלט

אדמו"ר שליט"א

ו'תתכה

בי"ה, כ"ז ניסן, תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

האברך אברהם אבוש מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו:

בודאי נהג במנהג אניש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויהייר מהשי"ת
שתהי' שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה וקיום המצות בהידור.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בשאלתו (א) בצער בן עזאי על שלא שימש את ר' ישמעאל (חולין עא, א),
והרי הוא האומר (בכורות נח, א) שכל חכמי ישראל דומין עליו כו' חוץ
מרע"ק – לבד שי"ל דמאמרו האחרון הי' כשגדל בחכמה כו', הנה קושיא
מעיקרא ליתא, כי מיוחד הי' ר"י במשניות שקיבל וליגמור גמרא כו' (עין
עירובין יג, א) [אף שגם עוקר הרים הי' – תו"כ לתזריע יג, מז]. ועד"ז באבות
פ"ב מ"ט ע"י"ש.

(ב) ספק לו אם ספר ספח"ע. – ראה שו"ע או"ח סתפ"ט ס"ח, והועתק
גם בשו"ע לאדה"ז שם, ובשו"ת שואל ומשיב מהדורא ד' ח"ג סקכ"ז למה לא
נאמר דודאי דלא ספר באם עדיין לא עברו לי יום כו'. כן באחרונים (הובא
כמה מהם בארחות חיים – החדש – סתפ"ט שם ובשד"ח אספ"ד מע'
ברכות ס"א ס"ק יט) הצ"ע בזה להסוברים (ורבים הם) דספק ספיקא
בברכות – ג"כ להקל. ואף שיש לפלפל בדבריהם – לא מפני הפלפל נסור
מפס"ד ברור בשו"ע.

ו'תתכה

אברהם אבוש מרדכי: פרוש-גליקמן, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל חס"ז ה'חשצא,
ובהנמקן בהערות שם. לקמן ו'תתצז.

ו'תתכז

ב"ה, כ"ז ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש
אשר בראשון לציון
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מאחרון של פסח – ופ"כ הקודמו – כתוב
ע"י הרה"ג הרה"ח רב פעלים וכו' מו"ה חיים שאול שי ברוק.

בעת רצון אזכיר את המוסד הק' לכל פרטיו אותם שכותבים וגם שאר
הפרטים על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

וע"פ הידוע מסירות נפשם של רבותינו נשיאנו על מוסדות אלו, בודאי
שיוסיף בהתעוררות ר"ר ויתוסף בברכות השי"ת והצלחתו בהאמור בהמוסד
ולמטה מעשרה טפחים בטוב הנראה והנגלה.

וע"פ המדובר כ"פ בענין ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ועד לנחלה
בלי מצרים וקשור זה ביותר עם זמן חירותנו דאזלין מני' שענינו יציאה
ממצרים וגבולים, הנה יהי רצון שגם בהמוסד יבוא זה בגלוי לעיני בשר,
נחלה בלי מצרים חן בכמות והן באיכות בכל עניינו וכן בהוספה בברכות
השי"ת בעניינים הפרטים של כאו"א שליט"א והרי זכות הרבים מסייעתם, גם
בזה.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ו'תתכז

וע"פ המדובר: ראה גם לעיל אגרת ו'תקמא, ובהנשמן בהערות שם.

שמא

אדמו"ר שליט"א

ויתכז

בי"ה, כ"ז ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג ניסן, לאחרי הפסק הכי ארוך.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו.

ומה שמבאר מצב רוחו – מהחלישות באיזה מפעולות צעירי אגו"ח
ואנ"ש, בפרט ב... .

מובן וגם פשוט, שאיפכא מסתברא, ובדוגמת האדם בעצמו –
שכשמרגיש חלישות באיזה מאבריו, פשיטא שאין זה טעם שיביא הוא
חלישות בשאר האברים. ואדרבה אחד מדרכי הרפואה להאבר שנחלש –
הוא ע"י חיזוק ותוספת חיזוק בשאר האברים.

והרי כל ישראל הם קומה שלימה אחת, ועד"ז קומה בתוך קומה –
אנ"ש חב"ד וצעירי אגו"ח במיוחד.

במלות אחרות, באם רואה (והרי הכל בהשגחה פרטית) שבנקודה אחת
או יותר, ישנה חלישות, בודאי שזהו חוראה באצבע מלמעלה, שעליו לעורר
השייכים לזה ע"ד החלישות, ולפעול בעצמו – שיכפלו וישלשו פעולות
האמורות, בכדי למלאות מה שחסר והוספה. וגם זה עיקר בהאמור – שכיון
שלפום גמלא שיחנא, הנה דרישת הוספה האמורה ה"ה הוכחה שהוסיפו לו
גם בכחות נוספים ויכולתו שיוסיף כהנה וכהנה, בפעולותיו שעד עתה. ועליו
רק להוציא הנ"ל מהכח אל הפועל, וק"ל. ולפשיטות הענין אין הדבר דורש
ביאור נוסף. ואחכה לבשו"ט בכל האמור, וגם מפעולתו על חבריו בנקודה
האמורה, וגם בזה אין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ויתכז

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 462.

ו'תתכח

בי"ה, כ"ח ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אבא ש"י הלוי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה ניסן, נעם לי לקרות בו אשר אף, שלפ"ד, ענין הנסיעה בענין דופרצת, ה"י קשה עליו, בכ"ז עשה בזה וממשיך. ואשרי חלקו שתיכף ראה פרי טוב בעמלו, שדבר על אודנין דשמעין, כי שמעו בהקשבה מיוחדת דרשות ההסברה וכו'. והרי הנ"ל הוא בגדר עולמך תראה בחיך. וכמבואר בחסידות שענין עוה"ב הוא זיו תורתו ומצותיו ושכר המצות. ואתחזק בבטחוני שימשיך בהנ"ל ולא עוד אלא שיוסיף בזה, וגודל ההכרח בזה אין די באר ואין לשער, ובפרט בהשפעה על הצעירים, שלפעמים קרובות זהו נוגע בעמדת (שטעל) של כל הבית ובני הבית.

ולשאלתו, האם מותר לדבר עניני חסידות באופן שיהי' בדרך הרצאה ושיחה.

מובן, שלא רק שמותר, אלא שגם מוכרח. ולפלא גם השאלה, לאחר המבואר — במכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ני"ע שאפילו בלימוד התניא, באם מביא לעבודה, כדאי הדבור וכו' (נדפס בחתמים ובהוספה לקונטרס עץ חיים הוצאת קה"ת), וידוע ומפורסם בין אנשי. ואם בשנים ההם הי' הנ"ל — עאכ"כ בתקופתנו. ונתוספה הוראה במשך הזמן בענינים כהנ"ל, שהבחינה לזה מאיזה מקום באה שאלה פלונית היא — באיזה אופן פועלת על העבודה בפועל (היום יום כ"ג סיון).

וע"ד האמור הוא בהשאלה האם מותר להוסיף הסבר במאמר אחד, ע"י שיחבר (אריינשטעלין) באמצע המאמר, הסברה בנקודה ממאמר אחר, במקום שהשומעים אינם יודעים מחסידות, שגם זה רצוי ונכון הוא.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם, על הציון הקי' של כ"ק

ו'תתכח

מורה אבא ש"י: לוי, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליי — לעיל ח"ג ד"שעז.
בענין דופרצת: ראה לעיל אגרת ו'תקמא, ובהוסמן בהערות שם.

שמג

אדמו"ר שליט"א

מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

ויהי רצון אשר יבשר טוב בהנוגע לעצמו ומכאו"א שי מתושבי כפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה.

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור, ובברכה, בסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר, צו א געזונטען זומער,

מ. שניאורסאהן

ו'תתכט

בי"ה, כ"ח ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ח יצחק שי' הלוי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ז ניסן עם המצורף אליו.

ובעת רצון יקרא על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובודאי לכוונתי למותר להאריך במאמר רו"ל שאין מספיק עשי' לחוד, אלא שצ"ל עשי' דוקא באופן כדבעי למיעבד, ומובן שכוונתי בהנוגע אליו, שגם לאחרי מה שכותב, שכשמוצא שעה לומד בגללה ונסתר וכו', הנה מי שחונן בכח השפעה על הזולת, ברור שזהו מתפקידו הפנימי, ולא עוד שדוקא כנ"ל באופן דבעי למיעבד, ואם בכל הזמנים ובכל המקומות, השיטה דאני את נפשי הצלתי, היתה מגונה (עיין זהר ח"א ק"ו א') שאכו"כ בתקופתנו ובארצוה"ב, שבשנים אלו ניכרת התעוררות חזקה בין הצעירים לתשובה לה' לתורתו ולמצותיו, אלא שצריכים שמי שהוא יורם הדרך, ורואים במוחש, שכששומעים הדברים לא בשפתם המדוברת או ממני שהוא זקן מהם עשירות בשנים, אין לזה השפעה כ"כ, כמו ששומעים זה בשפת המדינה וממני שקרוב אליהם בגיל, וק"ל ואין להאריך בדבר הפשוט.

ו'תתכט

מורה יצחק: לוי, לאנג ביטש. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תורלד.

ויהי רצון, שעכ"פ מכאן ולהבא יתחיל בהשפעה על הזולת ובהוספה בזה כהנה וכהנה, וזכות הרבים מסייעתו.

המצפה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתל

[כ"ח ניסן תשי"ט]

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו פ"נ עבור . . . שליט"א.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

ויהי רצון שזכות הצדקה (שימצא בזה הקבלה) וזכות הוספה שלו בעניי תורה ומצות בכלל, יעמוד לו להטבת מצב בריאותו ולהמצטרך לו ולב"ב שי בכלל.

ויהי רצון שבכל הענינים אודותם כותב ימשיך בבשו"ט, בהנוגע לרבים ובפרט בהנוגע לעצמו, טוב לשמים וטוב לבריות.

ו'תתלא

ב"ה, כ"ט ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

היום קבלתי מכתבו קודם נסעי להציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והזכרתי שמה כל אלה שכותב אודותם.

ו'תתל

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 434.

ו'תתלא

מריה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליי — לעיל ו'תקפב, ובהנסמן בהערות שם.

שמה

אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון כיון שנמצאים אנו בין חדש ניסן חדש הגאולה והנסים וחדש
זיו, בו נולדו זיוותי עולם, וידוע דברי האריז"ל, שהימים האלה כשהם נזכרים
(ח"ה גם) ונעשים, הנה יתוסף בכל ענינים הפרטים והכללים בתכ"י חירות
וגאולה להרבות זיו גם בעולם, זיו והארות מעבודת אבותינו וכמבואר בתניא
שכל אבריהם ועשיותיהם רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם — בחי' מרכבה.
בברכה לבשו"ט.

ג.ב.

ע"ד הצחות יש להעיר מהשם רחל שכותב שניתן בלי שום טעם מיוחד,
מהמובא גם לפס"ד להלכה גם בנגלה (נ"ש. ב"ש סק"ו סק"ד) אשר אייר
ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל [מרכבת], והחירות והגאולה עלי' נאמר, כימי
צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ה"ז יהי ע"י שרחל מבכה על בני' שזה
פועל, שכה אמר ה' וגו' ושבנו בנים לגבולם.

ו'תתלב

ב"ה, כ"ט ניסן, תשי"ט
ברוקלין.

האברך וו"ח אי"א רב פעלים כו' אהרן נחמן שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נתקבל מכתבו ממוצש"ק פ' אחרי עם המצורף אליו,
ולפלא שמקצר במקום שאמרו להאריך, בהנוגע לפעולות מבצע מצה שמורה
וכו', ואף שלימוד זכות יש בזה, שבודאי יראה שאחרים יכתבו בזה בפרטיות
הדרושה.

ויהי רצון שיבשר טוב באותן הנקודות שכותב הוא, ובפרט שצדק
בדבריו, שכמה מהם עתה שעת הכושר לעשות בהצלחה, ומבלי קישוים
יתרים, ועל כגון דא נאמר, יפה שעה אחת קודם, אף שכמובן צ"ל בתכנית
מוכנה ובדרכי נועם.

ו'תתלב

אהרן נחמן שי': פרידמן, כפר חב"ד.

מה שניכר גם כן במכתבו הוא, שלדאבון כנראה, גם השנה לא ניצלו המפעל דמצה שמורה באופן מסודר, והרי זו מהפעולות המיוחדות לחבי"ד, ונותנות דרך לחדור לכאן"א בדרך של נועם, וביחד עם זה נותנות אפשרות לאמר דבור של התעוררות, וק"ל.

ויהי רצון שכיון שבאים אנו מחדש ניסן, ונכנסים לחדש זיו, בו נולדו זיותני עולם, וידוע דבר האריז"ל, שכשהימים נזכרים (הי"ה גם) ונעשים, הנה יתוסף בכל ענינים הפרטים והכללים, בתכ"י, חירות וגאולה להרבות זיו בעולם, זיו והארות מעשה אבותינו, וכמובא בתניא, שכל אבריהם ועשייתיהם רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם.

בברכה לבשו"ט בענינים הפרטים ובענינים הכללים ובקרוב.

ו'תתלג

(ניסן תשי"ט)

... במש"כ בפ"י אתם נצבים היום ג' — אין בזה סתירה כי היו נצבים ג' לעברך בברית ג' בשעת כניסתן לארץ, ויש בחי' זו בכל שנה ושנה והוא ביום ר"ה. וראה לקו"י ר"פ תבוא.

ובמש"כ מהו חיוב מתנות לאביונים נוסף על מצות הצדקה — פשוט כי מצוה מד"ס הוא לחפש באביונים, ואפילו על העני וכו' ולא רק מנהג טוב דצדקה לפני התפלה וכו'.

ו'תתלד

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השני, עם המצורף אליו.

ובמ"ש אודות בנותיו תחיינה והסיבה שלא היו נוכחות בהתועדות

ו'תתלג

האגרת היא אל מ"ה צבי פרידין, ונכתבה על גלין מכתבו מיום י"ג ניסן תשי"ט.

דאחרון של פסח, שלכאורה הסיבה נכונה במאד, והי"ה מעשרת הדברות כבוד אס, אבל בהביא בחשבון שהמדובר להתועדות דאחרון של פסח סעודתא דמלכא משיחא ותתחלה לקיץ בריא ושמת, צריך ח"י לסדר הענינים שיקוימו ציווי האמור בעשרת הדברות ויהיו גם נוכחות בהתועדות, והדרך לזה פשוטה ביותר, עיי' שגם אמם תחי' היתה ג"כ נוכחת בהתועדות, ובפרט שטעם האמור שתהיינה הבנות נוכחות, בתקפו הוא גם לגבי האם תחי' ואולי עוד יותר, וק"ל. ואף שאמרו חז"ל אין צועקין על העבר, נכתבו שורות האמורות כיון שבטח תהיי שאלה בכגון זו גם בעתיד, וק"ל . . .

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור.

ו'תתלה

[ב' אייר תשי"ט]

לאחרי הפסק ארוך ביותר, נתקבל מכתבו מכ"ג ניסן, ר"פ מפעולותיו.

ומובן שהפלא והתמי' גדולה ביותר על ההפסק הכי ארוך. ובפרט שהלא מן הצד קבלתי כמה ידיעות מפעולותיו במשך חדשים שעברו, שהיו בהצלחה והשאירו רושם טוב, ולפעמים גם רושם חזק וכו' וכו'. ולמה ימנע הטוב מלהודיע, ובפרט שזהו טוב לשמים טוב לבריות וטוב עושה פירות, וכדו"ל בקדושין מ' ע"א. מהני"ל מובן ג"כ, שמה שכותב שבמצב הרוח אין שינוי לטובה מפני כו', בודאי שאין זה מתאים להמציאות. וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאיסור לשון הרע הוא לא רק בהנוגע לזולתו אלא גם בהנוגע לעצמו. וידוע פתגם הוראה מכ"ק (אביו) אדמו"ר: כמו שצריך לדעת חסרונות עצמו, כן צריך לדעת ג"כ מעלות עצמו. ועוד להעיר – שבהנוגע לפעולה עם הזולת, לפעמים הכרת מעלות עצמו נוגעת יותר מאשר הכרת חסרונות עצמו, וק"ל.

בעת רצון וזכירהו וכל ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב אודות כאו"א מהם.

וכיון שבאים אנו מחדש ניסן ונמצאים בחדש זיו, בו נולדו זיוטני עולם, וידוע דברי האריז"ל, שכשהימים נזכרים (הי"ה גם) ונעשים, הנה יתוסף

ו'תתלה

נדפסה בס' השליחות ע' 244.

בעניינים הפרטים והכללים, בתכ"י, חירות וגאולה להרבות זיו בעולם, זיו והארות מעשה אבותינו, וכמובא בתניא, שכל אבריהם ועשיותיהם רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתלו

ב"ה, ג' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ר"ח אייר, און עס וואונדערט מיר וואס איר דערמאנט ניט וועגען מיין בריף לחג הפסח, און געוויס וועט איר דאס ערגענצען בא דער נאהענטער געלעגענהייט.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף וועגען דער פארשטארקונג פון "בית ליובאוויטש" און וועגען די פלענער פאר דער ווייטערדיקער ארבעט.

און זיכער איז איבעריג צו אונטערשטרייכען אז – ה' עמנו (במילא) לא תיראום, פאר די פערשידענע שוועריקייטען, וואס איר דערמאנט אין אייער בריף, און ווי באוואוסט דער פסק בית דין של מעלה, אז בגלל המסירת הנפש הלזו (פון רבנו הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבית דין של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות, תה"י יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה (געדורקט אין ספר קיצורים והערות לתניא, סוף עמוד קכב). און אויב אין אלע צייטען האט מען דאס געהאט, איז דאך זיכער אז אין דער צייט פון עקבתא דמשיחא און סוף פון גלות, וואס יעדער ענין פון אידישקייט און חסידות איז זייער נוגע, גיט מען דאך געוויס כחות אויף צו אויספילען די אויפגאבע.

ו'תתלו

מו"ה שלמה: פערין, לונדון. אגרות נוספות אלי – לעיל ר'חשעה, ובהנמקן בהערות שם.
בית ליובאוויטש: ראה לעיל שם.

שמט

אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון, אזוי ווי עס איז די לאזונג פון דעם יאר, ופרצת ימה וקדמה
וצפונה ונגבה ועד לנחלה בלי מצרים, זאל אויך זיין אין דעם ענין דער ופרצת
וגו'.

ואשרי חלקם פון יעדערן וואס טוט אין דעם, וועלכעס איז אויך א צנוור
אויף צו בריינגען א צוגאב אין די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס מען
נויטיגט זיך אליין מיט דער פאמיליע.

בברכה להצלחה מופלגה, ובפרט צו די אלע וועלכע האבען גענומען
איינטייל ביז איצטער און זיכער וועלען זיי נאך צוגעבען, צו געבענטשט
ווערען ברוב טוב מנפש ועד בשר.

המצפה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ויתלז

ב"ה, ג' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות קנין בית במקומו עתה, או שכירות דירה. — בכלל
נכון קנין, אלא שנראה באופן להביא בחשבון הטענה, דלמה תתראו.

במ"ש אודות נכדו הבכור שלומד עם כתי"ר שי ולא בשיבה, זה מכבר
נודעתי עדי"ז, אלא כיון ששיטתי לא להתערב טרם ששואלים אותי, לא כתבתי
בזה, אבל מובן שאין הענין נכון וטוב כלל וכלל, בהנוגע להנער עצמו וכן
בהנוגע לאחיו וגם להוריו שיחיו, נוסף על הרושם שעושה כלפי חוץ, ומכמה
טעמים מובנים וגם פשוטים, ובפרט היודע מס"נ רבה"ק בהנוגע לתומכי
תמימים ובדאי לדכותי האריכות בזה אך למותר.

בעת רצון יזכירוהו ואת כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

לאזונג פון דעם יאר: ראה גם לעיל אגרת ר'תקמא, ובהנסמן בהערות שם.

ויתתלח

בי"ה, ג' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשי"ק קדושים, בו כותב בהנוגע לשוי"ב שהתחיל
פתאום ללכת בגילוי ראש, באם זה נוגע לכשרות שחיטתו.

ובדאי ידוע לו המאורע שלפני כמה דורות, שאסרו בפועל שחיטתו של
שוי"ב מפני שלבש קאלאשין, אף שכמובן בהענין מצ"ע אין כל איסור, אלא
שבזמן שהוא היתה זו הוכחה, אשר סר מדרך הישר, והרי שוי"ב צ"ל ירא
שמים ביותר וביותר, וכמבואר בשו"ע לרבנו הזקן ובשו"ת נכדו אדמו"ר
הצ"צ הלכות שחיטה. ועד"ז בנדון דידן, והרי ענין גילוי הראש, שלא בערך
חמור ביותר וביותר מאשר לבישת קאלאשין, וק"ל.

באיזה אופן יש לתקן הענין, מובן שתלוי בכמה פרטים ופרטי פרטים,
ואולי כדאי להודיע באופן חשאי אצל הסתדרות הרבנים באם היו מקרים
דומים לחי"ל, ובאיזה אופן ואמצעים אחזו ופעלו. ומובן שכל קדימה בפעולה
בשטח האמור בנקל יותר התיקון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור בכל הענינים אודותם כותב ואשר מנצל כל
אפשריות להפצת היהדות בכלל והפצת החסידות בפרט.

ויתתלט

בי"ה, ד' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מכ"ז ניסן, ויעזור השי"ת ויגדלו ההורים כל
אחד מבניהם נכדיו שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה,

ויתתלח

חפני שלבש קאלאשין: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ביתלד.

שנא

אדמו"ר שליט"א

והוא וזוגתו תחי' ירוו מהם רוב נחת אמיתי הוא נחת יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב.

במי"ש ע"ד הקישוים בבית הכנסת חב"ד שמתפלל שמה, ולכן משך זמן לא התפלל במקום ואח"כ חזר וגם עתה הקישוים וכו'.

בכל אופן, אפילו מיזאל אננעמען אז אלע טענות זיינען גערעכטע, אויך די וועלכע איר שרייבט ניט, איז ניט די עצה אוועקגיין פון א בית הכנסת חב"ד, מיט דעם וואס עס ווערט ווייניגער מתפללים קומט ניט צו אין דעם תקון פון בית הכנסת, נאר אדרבה, אויב מ'רעכענט אז עס זיינען פראן ענינים וועלכע מ'דארף מתקן זיין דארפמען ניט נאר ניט ווייניגער מתפללים, נאר צוציהען נאך מתפללים, וואס דאן וועט ווערען אלץ ווייניגער די שטערונגען און אלץ גרינגער צו מגביר זיין די רוחניות וקדושה אין דעם מקום קדוש. ובודאי האריכות בזה אך למותר, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

וכאשר ראה חסדי השי"ת בעבר ובפרט בהשוות המצב בחורף וכן בבנו וב"ב ש' הנמצאים פה ובשאר העינים, בטח יוסיף לברך בהודאה לבורא עולם ומנהיגו, שקרבנו תודה הוא להגדיל רוחניות וקדושה בכל מקום שיכול להגיע ועאכו"כ במקום שמתפלל זמן חשוב, ואין לך דבר העומד בפני הרצון. בצפ"י לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתמ

ב"ה, ד' אייר, תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

ועד האגודה לבנין בית הכנסת המרכזי
קרית שלום תל אביב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר חנני קבלת מכתבם מכ"ה ניסן, בבשורה הטובה על דבר בנין ביחכ"נ מרכזי במחנם הט'.

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידם יצלית, להקים בית מקדש מעט מקום תפלה וגם מקום לימוד תורה, שיעורים קבועים מדי יום כיומו, ובהוספה

בימי השבתות וימים טובים, וכמבואר גודל הענין בדרשת רז"ל עה"פ, אוהב
ה' שערי ציון וגו'.

ויהי רצון אשר ישמש בית הכנסת ובית המדרש זה, מרכז לכל עניני
מחנם הט', מרכז ממנו תתפשט תורתנו תורת חיים ומצותי אהבת ה' ויראת
ה' ועבודת השם בכל בתי התושבים ובאורח חייהם היום יומים.

בברכת הצלחה בכל האמור.

נ.ב.

במי"ש אודות תעודת המלצה, אין זה בנוהג בית הרב.

אבל ע"פ מי"ש חבר אני לכל יראוך, מצורף בזה המחאתי פרטית בתור
השתתפות סמלית בבנין האמור.

ו'תתמא

בי"ה, ד' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אשר התארס והתנאים יתקיימו לאחר חג
השבועות והחתונה בשנת תשי"ד.

ואין ברור מכתבו מהו ענין ארוסין ומה הם התנאים ומה ההכרח לאחר
החתונה לכו"כ זמן, ובודאי ידועה לו דעתי בזה מאז ומקדם. וכנראה כוונתו,
באירוסין, שקורין א ווארט בעלמא, ותנאים כתיבת שטר, ואפשר שכך הוא
מנהג ירושלים עיה"ק ת"ו ואתית לקרתא עבדת כנימוסאה.

ובכ"א יהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת ולבנות בית חסידותי.

נעם לי לקרות במכתבו שעסק ברישום ושעבר בהצלחה, ובודאי גם שאר
חבריו בעבודה זו עוסקים בזה במרץ הדרוש והשי"ת יצליחם גם הם להגדיל
תורה ולהאדירה בהתפתחות ביה"ס, ובודאי זה הצנור והכלי להצלחה
בעניניהם הפרטים.

בעת רצון אוכיר על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבגי"מ זי"ע להמצטרף לה, לאמו שתליטי"א.

שנג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתמב

ב"ה, ה' אייר, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

צו די אנטוויילענעמער אין דעם יערלעכן דינער
פון דער ליובאוויטשער ישיבה אין נוארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

צו דער געלעגנהייט פון דעם יערלעכן באנקעט פון דער ליובאוויטשער
ישיבה אין נוארק, יום א' פ' ב'הר.

שיק איך מיין באגריסונג און ברכה צו אלע געערטער געסט און
אנטיילנעמער, און האף אז די סעודת מצוה וועט ברענגען דער ישיבה מער ווי
די דערווארטעטע הילף און אונטערשטיצונג, סיי גייסטיג סיי פינאנציעל,
דורך דער גרעסטער אנשטרענגונג פון אלע פריינט פון דער ישיבה.

מיר געפינען זיך איצט אין די טעג פון **ספידה**, וועלכע דערוועקן אין
אונז די איבערלעבונג פון אונזערע אבות, ארויסגייענדיג פון גלות מצרים כדי
צו באקומען די תורה אויפן בארג סיני, און זיי האבן מיט בענקשאפט און
אמגעדולד געציילט די טעג און די וואכן צו דעם ליכטיגען טאג פון מתן
תורה. מען דארף זיך אין דעם אריינטראכטן. ווארום די אידן, ארויסגייענדיג
פון מצרים, האבן נאך ניט געוואוסט וואס תורה איז, און וואס תורה
באדייט פארן אידישן פאלק און פארן אידישן פרט. מיר אידן האבן שוין
אבער זינט יענער צייט דערפילט און זיך איבערצייגט ווי אזוי די תורה –
תורת חיים – איז אונזער גאנץ לעבן, ווי אזוי תורה און מצוות מאכן ליכטיג
דאס טעלעך לעבן פון יעדן אידן, און באשיצן אונז אין די שווערסטע צייטן
פון גלות. דארף דאך יעדער איד איצט אודאי פילן און ארויסווייזן נאך א
גרעסערן און טיפערן געפיל פון ליבשאפט און איבערגעבנהייט פאר דער תורה
הק'.

אין דער סדרה פון דער וואך פון דעם באנקעט (פ' ב'הר), רעדט זיך וועגן

ו'תתמב

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 359 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מיט בענקשאפט... געציילט: ראה גם לעיל ח"ז אגרות וריא. רישג ובכ"מ. לקמן ו'תתמב.

דער מצוה פון אפגעבן פאר דעם אויבערשטן א גאנץ יאר, איין יאר אין זיבן, אלס א שבת לה'. אידן האבן זיך געדארפט אפרייסן פון זייערע פערזענלעכע אינטערעסן און ערדישע באשעפטיקונגען, און א גאנץ יאר אפגעבן זיך מיט תורה און קדושה. פארזיכערט, גלייכצייטיק, די תורה הק', אז ניט נאר וועט דורך דעם ניט גאר ניט פעלן בא אידן, נאר אדרבה, דער אויבערשטער וועט אויף אן איבערנאטירלעכן אופן שיקן זיין ברכה, אז איין יאר זאל ברענגען פרנסה פאר דריי יאר.

אויף דעם אופן איז אויך די איבערנאטירלעכע ברכה וואס דער אויבערשטער שיקט פאר יעדער טעטיקייט און איבערגעבנהייט אין אלע ענינים פון קדושה, בפרט די אונטערשטיצונג פון אזא מוסד תורה על טהרת הקדש, ווי די ליובאוויטשער ישיבה אין נוארק, דאס שטאלץ פון נוארקער און ניו-דזשערסי אידנטום.

בברכת הצלחה.

ו'תתמג

ב"ה, ה' אייר, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ד"ר ישראל שי' אלדד-שייב
ירושלים, ת"ו

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ט ניסן, בו מעיר בנוגע למכתבי הכללי לחג הפסח משנת תשי"ז (או תשי"ח?) וחושש שמא ילמדו ממנו פשט בלתי נכון, ארשה לי להעיר שראוי מוכחת שאין מקום לטעות כהאמור מזה שאף שכמה זמן עבר מאז נתפרסם המכתב הנ"ל, זוהי הפעם הראשונה שמעירים לי על חשש דטעות הנ"ל.

מובן שאין כ' צריך להתנצל על שמעיר על ענין שלדעתו נותן מקום לטעות, ומצדי הריני תמיד שבע רצון לשמוע הערות בענין כנ"ל, ובפרט בנוגע למכתב המתפרסם ברבים, שעל זה נאמר הזהירו בדבריכם שמא תגלו כו'.

הנני מצרף בזה העתקה ממכתבי לפסח זה, שבו יראה השקפתי בבעי האמורה שכותב עלי.

אדמו"ר שליט"א

שנה

רצוני להעיר בנקודה שנוגע בה במכתבו, שכותב שאפשר שיש סכנה גדולה יותר בארה"ב מאשר בארצות ברית המועצות, וכנראה שכוונתו לסכנת התבוללות, כיון שבארצות ברית המועצות יש שעבוד הגוף המעורר כיסופי הנפש, אבל בארה"ב יש חרות הגוף והיצר, ולדעתי מטעם זה גופא, להמשיך ההקבלה צעד יותר, הנה הסכנה בא"י עוד גדולה יותר, כיון ששם המציאו ענינים של תחליף ותמורה שיש מקום לטעות לפרשם שהם הם חרות הנשמה, בה בשעה שהם דרגא היותר תחתונה בגלות פנימי; כוונתי לחיקוי והרדיפה להיות ככל גויי הארצות, וכיון שהוא בארץ הקדושה ובלשון הקדש הרי הסכנה בזה יותר גדולה לטמטם כיסופי הנפש לחרות האמתית והיחידה שהיא, כמו שכותב בפשיטות במכתבו וכלשונו – "אין צריך לאמר שדרך הגאולה מובילה ממצרים דרך הר סיני, ולא נגאלו ישראל ממצרים אלא עד שלא נעשו שפטים **באלקי מצרים**". והודיעונו חכמינו ז"ל שכל הגלויות – ובאותיות אחרות, כל אומות העולם – נקראו בשם מצרים, על שם שמצרים לישראל. וכן הוא ממש בתקופתנו, אשר אין צריך לאמר שדרך גאולת כל אחד ואחד מבני ישראל, על אחת כמה וכמה של כלל ישראל, מובילה אך ורק דרך הר סיני, שפירשו חכמינו ז"ל – סיני שמשם ירדה שנה לאומות העולם (לכל הערכים שלהם ותרבותם), ולא נגאלו ישראל אלא עד שנעשו שפטים **באלקי מצרים**, היינו כל האידיאולוגי והערכים אשר להם משתחוים אומות העולם.

קשה להאריך בדבר המצער ביותר, ובפרט שבטוחני שלדכוותי האריכות בזה אך למותר. ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לראות בפועל, כמו שממשיך במכתבו, קיום היעוד הרוחני עם קדוש בארץ הקדושה. וככל עיני לשוננו, לשון הקדש, כמה משמעויות במלה, כי גדר קדוש ענינו הבדלה והפרשה, ובלשון רבינו הזקן בתניא (סו, א) "קדשנו במצותיו" – שהעלנו למעלת קדוש העליון ב"ה שהיא קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, וקדושה היא לשון הבדלה" כו'.

מזמן לזמן הנני רואה מאמריו של כי הנדפסים במכתבי עתים שונים, ויה"ר שינצל השפעתו זו להפצת היהדות המסורתית, להשפיע על קוראיו לכמי' ותשוקה להיעוד האמור, עם קדוש בכל מקום שהם נמצאים שם, עדי יבוא משיח צדקנו ויקבץ נדחינו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'.

בכבוד ובברכה.

ר'תתמד

ב"ה, ה' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני.

א) כשמדגיש אני (מושך קו תחת) איזה תיבה בפתקא השאלה ששואלים אצלי, כוונתי, שתיבות המודגשות זהו המענה שלי, ודלא כמו שכתב שלא יזיק.

ב) במה שציינתי, שהתבוננות קודם התפלה ובתפלה עצמה מבואר בתניא וכו' וכתוב שימצא שם כו"כ אופנים – מובן שכמה מאופנים המובאים שם, כתוב בפירוש הסוג השייך לאופן זה שאינו כלל מסוגו הוא אברך הלומד בישיבה ונמצא בכותלי הישיבה וכו' ומכל אותן האופנים שראה כתוב בדאי שלא יהי ספק אצלו אלא בהנוגע לשנים שלשה מהם, אז יתייץ עם המשפיע באיזה מהן לבחור.

ג) לכתבו, שכשמתחיל להתבונן באיזה ענין בדא"ח או בענין לימוד בכלל – נופלים לו כמה מחשבות מבלבלות.

ידועה העצה בזה ללמוד מתוך הספר, וגם בשעה שמתבונן והענינים סגורות, יהי הספר פתוח לפניו, שהאותיות או חזרות המחשבה וממעטים הבלבולים ולפעמים מבטלים אותן כליל.

ד) במ"ש שהתבוננות בפרק תניא מ"א מהתחלתו עד לעמוד ב' תיבת המלך, הננו רחוק מזה – אל יתרשם מפתויי היצר אלה, כי אם יחזור על הענין במחשבתו איזו פעמים, ובמילא ישתקו טענות היצר.

ה) במ"ש אודות ענין הידוע – הרי כמדומה כבר ענו לו, שעליו, לע"ע, להסיח דעת מהענין ואפילו מתקונו, שע"ז מתמעט ונחלש הענין מזמן לזמן.

בעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ ז"ע להמצטרך לו, ואשר בסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר, זאלסט האבען א געזונטען זומער און א גוטען תמיד ולבשו"ט בכל אותן הענינים אודותם כותב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתמה

ב"ה, ה' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ב' אייר, תפארת שבתפארת, איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עס, אז אלץ גייט בסדר ת"ל. ויהי רצון אז תמיד כל הימים זאלט איר אנזאגען נאר גוטע בשורות, סיי אין עניני בריאות בגשמיות כפשוטה, און סיי אין עניני בריאות ברוחניות.

במ"ש וועגען דעם ענין פון לאזען וואקסען א בארד.

זעלבסט פארשטענדליך, אז איר זייט גערעכט אז מען דארף דאס טאן אין א אופן, אויף צו אנהאלטען דאס, און ניט נתפעל ווערען, ווי עס שטייט אין אנהויב פון טור ושו"ע אורח חיים און ווערט געבראכט אין שו"ע פון אדמו"ר הזקן "ולא יתבייש מפני המלעיגים".

איז אויב דאס איז מיט אייער ביידענס צושטימונג (ד.ה. אויך פון אייער פרוי תחיל) און זייט משער, אויף וויפיל א מענטש קען משער זיין, אז איר האט די נויטיקע שטארקייט, און מיר געפינען זיך דאך אין די טעג פון ספירת העומר, וכמ"ש וספרתם לכם, וואס ווי באוואוסט דער אפטייטש פון רבנו הזקן מיוסד אויף ספרי קבלה, וספרתם, מאכען ליכטיג, לכם בא זיך.

זאל זיין די החלטה אין דעם און דאס אויספירען בפועל, בשעה טובה ומוצלחת, און די שוועריקייטען זאלען זיין אלץ פיל מער גרינגער, ווי מען שטעלט זיך פאר.

אויך בנוגע די מענשן, וואס איר דערמאנט אין אייער בריף, אז זיי וועלען דאס שארף אויפנעמען, האף איך אז אין צוזאמענהאנג מיט דער גוטער בשורה בקרוב אין אייער פאמיליען לעבען, און וואס זיכער וועט דאס צלם אלקים אויך צוגעבען אין די ברכות פון השם יתברך, און זיין הצלחה אין דעם אלץ וואס מען נויטיגט זיך, וועט אויך די רעאקציע פון די אויבען געזאגטע זיין אויך פיל שוואכער, איידער איר שטעלט זיך פאר. און השי"ת זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען גוטע בשורות אויך אין דעם.

ו'תתמה

אפטייטש .. מאכען ליכטיג: ראה גם לעיל ח"יז אגרת ו'רכד.

ואכפול ברכתי, אשר השייית ימלא הריון זוגתו תחי' כשורה ובנקל ותלד
זחוי'ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.
בברכה לבשו'יט בכל האמור.

ויתמו

ב"ה, ה' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי, בו כותב ע"ד הפרעות שיש לו בשינה וכו'
ושאל דעת רופא ולעי' לא עזר לו.

הנה לכל לראש צריך לבדוק את המזוזות בדירתו וכן את התפילין שלו
שתהיינה כשרות כדין, ובכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות
אחדות לצדקה, ואחרי התפלה בכל יום גם בשיי'ק ויום טוב, יאמר השיעור
תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – ומה טוב שלא רק ביום
ילבש טלית קטן בדוק בציציותיו אלא גם יישן בטלית קטן וכדברי האריז"ל
בזה (הובאו ע"י רבנו הזקן בסידורו ה' ציצית), ואז תקוה חזקה שישתדרו
עניניו.

אלא שכיון שלכל דבר צריכה להיות אחיזה בטבע, ובטח הרופא יתן לו
איזה כדורים וכיו"ב, יקחם כהוראת הרופא, אבל יסיח דעתו לגמרי מענין
הפרעות הנ"ל ואז כנ"ל לאט לאט במשך זמן לא ארוך יחזור לאיתנו ככל
האדם, וככל שסיח דעתו יותר ויוסיף בבטחונו בהשייית בורא עולם ומנהיגו
יתוסף בברכות השייית וחצלחתו בהנ"ל ובכל ענינו.

בברכה לבשו'יט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תתמז

ב"ה, ה' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מבי אייר, בו כותבת אודות מחשבות אשר לפעמים
מבלבלות אותה, והתחלתן היו לפני כמה שנים, ושואלת דעתי בזה.

ומובן וגם פשוט שברור הוא שאין בהן כל ממש ומציאות כלל וכלל,
ובודאי גם היא עצמה נוכחה בזה, שהרי מאז התחילו המחשבות ראתה חסדי
השי"ת וברכתו בפועל במוחש בבנין בית בישראל על יסודי התורה והמצוה,
והרי זהו מהעניינים הכי יסודיים והם עיקר בחיי איש ואשה הישראלים, אלא
שבעניינים התלויים במחשבה, העצה הכי ראשונה היא היסח הדעת, והיסח
הדעת אין ענינו ללחום עם המחשבה בלתי רצוי אלא להפנות את המחשבה
לענין אחר, ומה טוב להפנות המחשבה לעניני יהדות, שאז מעט אור דוחה
הרבה חשך, ודלא כמו שכותבת שהיא משתדלת להתגבר על המחשבה, שהרי
מלחמה בענין האמור הוא היפך היסח הדעת.

ומהנכון אשר יבדקו את המוזוות בדירתם וכן את התפילין של בעלה
ש"י באם לא נבדקו במשך שנים עשר חדש האחרונים, והיא תשמור על מנהגן
הטוב של בנות ישראל להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת
וערב יום טוב, וכן תעשה גם בכל יום חול קודם שתאמר איזה תפלה בבקר,
ומובן שכל זה צריך להיות בלי נדר.

וגם מובן ופשוט, שההתרגלות במחשבה על דבר בטחון בהשם יתברך
בורא עולם ומנהיגו [שההתחזקות בזה צ"ל מבלי כל קשור בהמחשבות בלתי
רצויות, שצריך להסיח דעת מהן, כי אם מהשקפת עולם יהודית מסורתית],
מוסיפה בברכות השי"ת והצלחתו בכל הדרוש.

מזכירה במכתבה שעבדה בשטח ההוראה כבוגרת דסמינר, ותקוה
שמנצלת כשרונותי בזה גם עתה, באם אין זמנה בידה למשרה מלאה או עכ"פ
חלקית, הנה עכ"פ מזמן לזמן ולעתים תכופות בהפצת היהדות המסורתית
בכלל ובתוככי הנוער והקטנים ביחוד, שהרי דרישת והכרח השעה היא בזו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתמח

ב"ה, ו' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
ובעל מדות מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מה' אייר אודות הבחינה, ביחד עם חבריו הרבנים
הרה"ג שליט"א, את תלמידי הישיבה תומכי תמימים, מיסודם ובהנהלתם
של כ"ק רבותינו נשיאינו וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ושמחתי לתוצאות
הבחינות וחוו"ד בהנוגע להידיעות של התלמידים שי.

ומבין שביחוד על הנקודה העיקרית, אשר השקו"ט והתשובות מלאות
חיים, המורה, כלשונו במכתבו, אשר לומדים באהבה.

ויהי רצון אשר רבות בשנים יבשר כת"ר וכן חבריו הרבנים שליט"א,
מלימוד תורתנו תורת חיים מתוך אהבת השם ואהבת התורה, וביחוד בהנוגע
לתלמידי ישיבת תומכי תמימים, אשר מיסדי הישיבה קבעו מטרת חינוכם
להעשות נרות-להאיר מחשכי עולם קטן (זה האדם) וגם עולם כפשוטו, על ידי
שיגדלו תורה אור ויאדירו אותה, מתוך המאור שבתורה, זוהי פנימיות
התורה.

וכשם שגרם רוב קורת רוח, הנה, במדתו של נותן התורה שהיא מדה
כנגד מדה אלא שכ"פ ככה, ישבע בקורת רוח ונחת רוח מיו"ח שי וגם מעצמו.

בכבוד וברכה ובפ"ש חבריו הרבנים שליט"א.

ו'תתמח

מ"ה ניסן: טלושקין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'חשעד, ובהנסמן בהערות שם.

שסא

אדמו"ר שליט"א

ו'תתמט

בי"ה, ו' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הו"יח אי"א נ"נ וכו' מו"ה פסח ש"י

שלום וברכה!

במענה למכתבו מתפארת שבתפארת.

א) לבנו יעקב פרץ ש"י ימלאו שלש שנים ביום חמישי במנחם הבע"ל,
ושואל מתי לעשות התספורת.

ע"פ המשמעות מדברי כ"ק מו"יח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"י"ע
בזמנים שונים, נראה שאין לספור השערות של הבן קודם מלאת שלש שנים,
מאידך גיסא כיון שיום ההולדת הוא בתחלת חדש מנחם אב הנה באם ח"ו
עד אז יתעכב ביאת משיח צדקנו, יעשו התספורת לאחר תשעה באב, ויהי
בשעה טובה ומוצלחת.

ב) הדלקת הנרות ע"י נערות.

כפי הנוהג בבית הרב, ובבית אמי"ש היודעים מזה, מתחילות להדליק
משהגיעו לחינוך, ועיין השיעור דחינוך, בשו"ע רבנו הזקן חלק או"ח סי'
שמי"ג סעיף ג', וכמדומה שעד הנשואין מדליקות נר אחד.

ג) אופן הנחת הלחם משנה, בליל שבת ולמחרתו.

בליל שבת זו אצל זו, ולמחרתו באופן שהחלה מימין תהי' למעלה קצת
על השני אבל רק קצת.

ד) בשאר העניינים ששואל, ישאל את זקני אמי"ש אשר בסביבתו, איך
נוהגים.

בברכה לבשו"יט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתמט

חלקה גרפס בלקו"ש ח"א ע' 244 חלקה בחכ"ד ע' 337 הירושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מ"ה פסח ש"י: מן, ירושלים.

ו'תתנ

ב"ה, ו' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכי' מו"ה מנחם שי

שלום וברכה!

... בשאלתו הטעם שאדה"ז לא הביא בסידורו לומר ובנחה יאמר — לא שמעתי בזה, אבל מובן וגם פשוט הוא לפענ"ד, כי הזהיר הכתוב (קהלת ה, א): אל תבחל על פיך גוי עייב יהיו דבריך מעטים (עיי"ש בפ"י הראב"ע), ובפע"ח התחלת שער התפלה: אלו האחרונים שלא ידעו דרך קבלה אינם יודעים כו' וטועים וכו'. וכיון אשר האריז"ל דנהירין לי' שבילי דרקייע ושערי תפלה ודקדק בכל אות ונקודה בתפלה ובסידורו (הן דר"י קאפיל, הן דהר"ש מראשקוב — תלמידו של הה"מ ממעזריטש) — לא הביא פסוקים הנ"ל, אולינן בתרי'. ומי יבוא אחרי הארי החי.

ו'תתנא

ב"ה, ו' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא גדול שזה זמן רב ביותר שאין ממנו כל מכתבים וידיעות. ואף שקבלתי ידיעות אודותו מן הצד, כמובן שאינה דומה ידיעה המתקבלת מכלי שני מאשר ידיעות באופן ישר, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה. ותקותי שלמותר לחזור עוה"פ על מה שכתבתי לו מכבר, אשר עליו להוסיף בפעולות בתורתנו ובמצותי' בהנוגע לעצמו ובהנוגע גם להזולת ומובן וגם פשוט שהכחות על זה ניתנו לו, וכמבואר בתניא אשר ירושה היא לנו מאבותנו, ואפילו תינוק בן יומו יורש בהחלט הוא עאכ"כ זה שזכה ללמוד בישיבה הק' תומכי תמימים שמע דא"ח מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, שענין זה

ו'תתנ

מו"ה מנחם: מלוב, כו' ברק. אגרות נספחות אליו — לעיל ח"ג דרעט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ר'תתעב. ר'תתקי.

שסג

אדמו"ר שליט"א

למעלה נצחי הוא ולמטה מתעורר אם באתעדל'ית או גם באתעדל'יע, אבל כל נפילת רוח ומה גם יאוש ח"ו – מקורם לא טהור הוא.

וכיון שבאים אנו מחדש ניסן ונמצאים בחדש זיו, יציאה ממצרים וגבולים והכנה לקבלת התורה, יהי זה זמן ג"כ אצלו התחלת החירות וגמרה ותכליתה בקרוב, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט כשמסייעים לו. בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתנב

ב"ה, ו' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נעם לי לקרות במכתבו ראשי פרקים מהפעולות בשבועות שעברו, ובודאי ימשיך בידיעות מפורטות גם להבא, וכן זוגתו תחי' אשר אף שרק זה פעם השני' שהיא כותבת, תקותי שתהי' זה התחלה טובה וגם כתבה יהי' בפרטיות הדרושה. ובפרט שבעקבתא דמשיחא מבואר בכתבי האריז"ל – הזמן דמעלת נשי ישראל בדוגמא דגאולה הראשונה ביציאה ממצרים. וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ולהצלחה מופלגה בעניינים הכלליים והפרטים גם יחד, מתוך בריאות הנכונה ושמחה וטוב לבב.

ובברכת ופרצת גוי,

מ. שניאורסאהן

ו'תתנב

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 351.

ו'תתנג

ב"ה, ז' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מה' אייר עם המצורף אליו
המגבית שערך לטובת כולל חב"ד אשר באה"ק ת"ו.

ואף שלדכוותי בודאי אין צורך בהבעת תודה וכו' בכל זה אביע
ת"ח על גודל הקורת רוח והנחת רוח שגרם לי בפרטיות, נוסף על גודל הענין
והמצוה, אשר אף שנח"ר פרטי שלא בערך הוא לענין המצוה שבדבר, עלי
להביע רגשותי בהנוגע לי, ובפרט שדוקא ענינים טובים ומשמחים אין מצוים
כ"כ, שזהו עוד מגדיל היוקר כל מאורע כהאמור, ובפרט הנעשה באתערותא
של הפועל עצמו מבלי שיעוררוהו עד"ז.

וכיון שבאים אנו מחדש ניסן ונמצאים בחדש זיו, בו נולדו זיונני עולם,
וידוע דבר הארז"ל, שכשהימים האלו נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, הנה יתוסף
בכל ענינים הפרטים והכללים, בתכ"י, חירות וגאולה להרבות זיו בעולם, זיו
והארות מעשה אבותינו, וכמובא בתניא, שכל אבריהם ועשיותיהם רק לרצון
העליון לבדו כל ימיהם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה.

ו'תתנג

מו"ה יוסף: פלייער, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ר"צא, ובהנסמן כהערות שם.

שסה

אדמו"ר שליט"א

ויתתנד

בי"ה, ז' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה ישראל מאיר שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' אייר, ר"פ בקיצור הכי נמרץ בהנוגע להתועדויות
באחרון של פסח, ורוצה אני לקוות שגם בענין דחלוקת מצה שמורה פעלו בה
באופן המתאים ובאופן הרצוי, וכן אשר סו"ס יחדיר גם במחנם הט' הרעיון,
שהלשון יפוצו מעינותיך חוצה, מדויק הוא לכל פרטיו, ז.א. שצ"ל הפצה,
דוקא, ושיפוצו ויגיעו גם חוצה, ומובן שמילוי התפקיד מוטל על אלו
היודעים מאגח"ק של הבעש"ט האמורה, ובעיקר שזכו לשמעו מרבנו וללמוד
תורתו ושיחותיו ע"ד גודל והכרח הדבר, וא"ת למה לא נודע הכרח זה כ"כ
בזמניהם, הנה מה תועלת בקושיות ותירוצים, כי העיקר הוא המעשה בפועל,
וק"ל.

ויתתנה

בי"ה, עש"ק פי אמור, ה'תשי"ט
ברוקלין.

לאחינו בני ישראל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מיר געפינען זיך אין די טעג פון ספירה, וואס אין זייער טיפערער

ויתתנד

מו"ה ישראל מאיר שי: אלטיין, פיטסבורג. אגרות מספוח אליז — לציל ח"ג חלט, ובהנסמן
בהערות שם.

ויתתנה

נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 681 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

באדייטונג זיינען זיי טעג פון צוגרייטונג צו קבלת־התורה. לויט רז"ל, ברענגען אונז די טעג פון ספירה צו דער צייט פון יציאת־מצרים, ווען אידן האבן מיט גרויס אינערלעכער בענקשאפט געציילט די טעג און די וואכן, באלד נאך זייער קערפערלעכער באפרייאונג, ביז צו דעם מאמענט פון זייער גייסטיקער באפרייאונג באם בארג סיני. זיי האבן נאך ניט געוואוסט גענוי וואס תורה איז און וואס תורה באדייט פאר דעם יחיד און פאר דעם כלל. ס'איז גענוג געווען צו וויסן, אז דער גאנצער צוועק פון יציאת מצרים איז געווען צוליב קבלת־התורה, ווארום טיף אין הארצן האט שוין געשפראצט בא זיי דער געדאנק פון אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל, וואס אונזערע אבות אברהם, יצחק און יעקב האבן פארווייט אין יעדער אידישער הארץ. און די גרויסע אינערלעכע בענקשאפט, וועלכע האט זיך אויסגעדיקט אין טאג־טעגלעכן לעבן, האט געבראכט דערצו אז אין פארלויף פון א גאר קורצער צייט האבן די אידן דערגרייכט די מדרגה פון ממלכת כהנים וגוי קדוש.

פאר דער צייט פון 3271 יארן זינט יציאת מצרים און מעמד הר סיני, וואס די גרעסטע טייל דערפון האבן אידן דורכגעמאכט אין איין גלות נאך א צווייטע, האבן זיך אידן טיף איבערצייגט, אז די תורה איז **תורת־חיים** — אין פשוטן זין פון דעם אויסדרוק — אונזער לעבן, סיי אלס יחידים, סיי אלס א פאלק. איז זעלבסטפארשטענדלעך ווי גרויס אונזער בענקשאפט צו דער תורה דארף זיין. מער ניט וואס פארשידענע אומשטענדן פארטונקלען אמאל די אינערלעכע אויפגעבונדנקייט פון א אידן מיט דער תורה ומצוות. דעריבער איז נויטיק, פון צייט צו צייט, צו וועקן דאס אידיש הארץ, וואס איז באמת שטענדיק וואכזאם (לב ישראל ער הוא).

זאגט די תורה (אין דער סדרה פון היינטיקער וואך) **אמור** אל הכהנים גו' **ואמרת** — זאג איינמאל און א צווייטן מאל — **להזהיר גדולים על הקטנים** — אנצוזאגען די גרעסערע צו משפיע זיין אויף די קלענערע.

אלע אידן זיינען דאך ווי כהנים (ממלכת כהנים), און כאטש כהנים זיינען זריזים, ניט פארשלאפן, דארף מען אבער אויך זיי אפט וועקן, און דער עיקר, אז זיי זאלן געדיינקען ניט נאר זייער אייגענע פליכט, נאר זאלן אויך באוועגן אנדערע צו טאן זייער פליכט.

עס זיינען פאראן אזעלכע וועמענס גרעסערקייט איז אין דעם געביט פון

כשרון, מי און השפעה, און אזעלכע וועמענס גרעסערקייט איז אין דעם געביט פון געלט. יעדער איינער דארף טאן אויף דעם געביט וואו די השגחה עליונה האט אים געשטעלט. פארשטייט זיך, אז דער וואס איז גרויס אין די אלע זאכן, איז זיין פליכט פראפארציאנעל, און די פאדערונג אז ער זאל דערפילן זיין פליכט — נאך גרעסער און שטארקער.

* * *

איך ווענד זיך צו אייך, אחינו בני ישראל, פאר דער צענטראלער ליובאוויטשער ישיבה "תומכי־תמימים", וואס געפינט זיך איצט אין א פינאנציעלן קריטישן צושטאנד. ווען די ליובאוויטשער ישיבה וואלט זיך איצט געגרינדעט צום ערשטן מאל און געפאדערט אייער שטיצע, וואלט איר זיכער זיך געדארפט אפרופן מיט דער גרעסטער ווארימקייט. בפרט אז די ישיבה האט באוויזען, מיט ג'ט'ס הילף, און מיט דער מסירות נפש פון אירע תלמידים און ראשי־ישיבות, דורכצומאכן איבער זעכציק יאר פון איין גלות נאך א צווייטען, און האט באשיינפערלעך באוויזן איר ספעציפיש אינערלעכן ווערט, אויסדויער און אפפערוויליקייט פאר תורה ומצות על טהרת הקודש.

יעדער איינער און איינע איז אין דעם כלל פון דער אויפפאדערונג להזהיר גדולים על הקטנים; יעדער איינער און איינע דארף זיך אפרופן, מיט זריזות און אפילו מסירות נפש, אויף דעם הילפס־רוף פון דער ליובאוויטשער ישיבה אין איר איצטיקער קריטישער פינאנציעלער לאגע.

בזכות זה וועלן די קטנים ווערן גדולים און די גדולים — נאך גרעסער, אין אלע הינזיכטן, כי — גדול הוי' ולגדולתו אין חקר, און דער אויבערשטער וועט אודאי ניט שולדיק בלייבן, בבני חיי ומזוני רויחי, רויחי בגשמיית וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ו'תתנו

ב"ה, ט' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה טובי שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך, מאשר הנני קבלת מכתבו מג' אייר. ובעת רצון
יזכירו את כל אלה שכותב אודותם, על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע, כאו"א להמצטרך לו.

ולפלא שמקצר כל כך ועד לאפס — בהנוגע לפעולות במסגרת צעירי
אגודת חב"ד ובפרט בהפצת המעינות. ויהי רצון שלא יהי זה אלא חסרון
בכתיבה אבל לא בהפעולות. אף שכבר כתבתי, שרואים שהידיעה שבמשך
הזמן יכתבו ע"ד הפעולות לפלוני — מביאה זה הוספה בפעולות אם בכמות
או באיכות או בשניהם גם יחד. ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

ובפרט שהרי נמצאים אנו בחדש זיו, בו נולדו זיוותני עולם, וידוע דברי
האריז"ל, כשהימים נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, חנה יתוסף בכל עניינם
הכללים והפרטים, בתכ"י — חירות וגאולה להרבות זיו והארות מעשיות
אבותנו, וכמבואר בתניא שכל אבריהם ועשיותיהם רק לרצון העליון לבדו כל
ימיהם.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ר'תתנו

נדפסה בלקר"ש חי"ו ע' 469 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרה טובי שי: בלוי, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ר'תתנו, ובהנמקן בהערות שם.

ויתתנז

בי"ה, ט' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מג' אייר, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו, ואיך שהסתדר עתה, ומסיים בתמי' מדוע זה כשרצונו לעלות בדרגות בעניני תורה ומצות, נתקל בכמה קישוים, בה בשעה שרואה בחורים חפשים שחייהם בלי קישוים, בלי יגיעה והשתדלות וכו'.

והמענה על זה נמצא במכתבו עצמו, בתארו הסתדרותו אשר צריך ללמוד המקצוע שלו ג'ד שנים, ועתה בעבודה מעשית כמו כל פועל אחר בהתאם לידיעותיו, משתכר רק 110 ל"י לחדש, במלות אחרות, פעולה עצמה אינה מספיקה אלא שזקוקה להכנה מתאימה בלימוד וידיעות, ואז גם הפעולה משתפרת ומשתלמת בהרבה יותר.

והטעם פשוט, שככל שיגדל ההישג צריכה להיות ההכנה גדולה יותר ורחבה יותר, וככל שיקטן ההישג או בענין שאין בו כל הישג, תקטן ההכנה או שאין זקוקים כלל להכנה.

ועל דרך זה בהנוגע לחיים מחוסרי תוכן, אין זקוקים להכנה להם, שהרי כל התענוג שיש בהם, לאחר עיבור רגע ואינו, ומה פלא שאין זקוק בזה להכנה, ז.א. כל איש אשר יתבונן בעתידו אפילו לשעה קלה, ישתדל ככל הדרוש בהכנה הכי טובה במשך איזה שנים, כיון שע"ז ישתפרו חייו בעתיד הקרוב ובעתיד בכלל פי כו"כ במשך עשירות ועשירות שנים, וכפתגם הקצר והשנון של חכמנו ז"ל, לפום צערא אגרא, אלא שהאגרא הוא פי כמה של הצער, היגיעה וההשתדלות, ז.א. שבהכפלת היגיעה וההשתדלות מתגדל השכר והתועלת פי כמה וכמה.

תקותי ששורתי המעטות תספיקנה שיתבונן בתוכם, ולבוא למסקנא האמיתית, שעליו לנצל השנים האלו ומרץ העלומים והבחרות להכנה הדרושה לכל עתידו, בכדי שיהי' מאושר הן בגשמיות והן ברוחניות, ורק דרך אחת מובילה לזה, הכנה נפשית לימוד תורתנו תורת חיים וקיום מצותי'

עליהן נאמר וחי בהם, שזהו קיום הבקשה העדוד והציווי: ובחרת בחיים, בחיים אמיתיים ומאושרים בעולמנו גם זה.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתנח

ב"ה, י"א אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אהרן מרדכי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מדי אייר והקודמיו, ותנוח דעתו כאשר הנני את דעתי, אלא שכ"פ ככה, בבשורה הטובה מהצלחה בעיר גנים דביה"ס אהלי"י, ואשר כבר נפרדו כל הכתות, ובודאי יודיע בהקדם גם משאר בתי ספר הרשת בכלל וביחוד אלו העומדים בהנהלתו בפועל, אם באופן רשמי או בלתי רשמי, כוונתי למנחה ושדות מיכה, ויהי רצון שגם בהם בשו"ט תהיינה טוב לשמים טוב לבריות ובנקודה העיקרית אשר גדלים הם הן בכמות (מספר התלמידים) והן באיכות (רמת הלימודים) וחדורים יראת שמים, ואשרי חלקם של כל אלו שלקחו חלק בזה באיזה אופן שיהי ובודאי ע"פ דבר המשנה, מצוה גוררת מצוה, ושכר מצוה מצוה, שבשמחה וטוב לבב, יוסיפו בפעולות האמורות ובכגון אלו, בהצלחה רבה.

ושכר מיוחד וזכות מיוחדת לנשים, זוגתו תחי' ועדי"ז לנשי שאר מנהלי מורי ועסקני בתי ספר הרשת, כפסק דין תורתנו תורת חיים, ולא עוד אלא שהדגישו שם, שגדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים, אשר שאננות הן ובוטחות.

ו'תתנח

מרה אהרן מרדכי שי: זילברשטרום, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתקצט, ובהנמקן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

שעא

ובודאי למותר להעיר [מיוסד על תורת החסידות מתחיל מהבעש"ט, אשר כל פרט הוא בהשגחה פרטית], שהבטחה וזכות האמורה, מסומנה במסכת ברכות דף טו"ב עמוד ראשון.

מובן שברשותו וזכותו למסור האמור, או גם להסביר לשאר נשי עסקני הרשת, נוסף על אשר בודאי זוגתו תח"י תקרא בעצמה מכתבי זה.

בברכה לבש"ט ומפורטות בכל האמור ובת"ח וברכת מזל טוב להולדת בן הבכור לאחותו וגיסו שיחיו שפיגועל, המצפה לבש"ט.

ו'תתנט

ב"ה, י"ב אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק.

... ובמ"ש אודות סיבות שונות ומשונות שהיו שעל ידן בטלו כמה שיעורים שהיו לו עם אחרים תלמידים-ות.

כבר ידוע הפתגם, מה תועלת בהתירוצים כשהענין אינו, והרי ידוע שאפילו באונס מוחלט שפסקה תורה דאונס רחמנא פטריי אבל כמאן דעביד לא אמרינן ובמילא אין הפצת המעינות ואפילו גם פחות מהפצה.

ויהי רצון שהוא בתוככי כל אנ"ש יכירו את הענין דהפצה, שזהו טובתו של כאו"א המפיץ (אף שעושה בזה טובה גם להזולת) ובמילא יעשה בזה כמו שעושים בענין טובת עצמו, וע"ד המבואר בעת ההתועדות וע"ד הצחות שבתקופה ובעולם הפוך שלנו הפכי גם מהמדובר בתורת החסידות בכ"מ ע"ד העל"י דהעבודה דקרבת אלקים טוב על העבודה דקרבת אלקים **לי טוב**, שעתה הוא בהיפך הגמור: לומד מבין ומשיג ויכול גם להסביר לקטן ממנו, איך שקרבת אלקים טוב, אבל אינו מקשר את כל הענין לעצמו, שגם הוא בכלל זה, וקרבת אלקים גם **לו טוב**, וחלואי היו מתחילים בהסברה האמורה (דרגא פחותה – כביכול), ובודאי שהי' מתקיימת הבטחת חז"ל, מתוך שלא לשמה בא לשמה.

מובן שאין כוונתי ח"ו להטפת מוסר, ופשוט שהנני שולל נפילת רוח וכו'

כי אם להביע התמי" על אני"ש ש"לאט לאט" משתמטים גם מענין ההפצה, בתוך השתמטות מפעילות בהנוגע למוסדות חב"ד, ואפילו פעולות בהנוגע ללימוד ברבים, והלואי ואתבשר שנתהפך הגלגל לטוב, טוב לשמים טוב לבריות וטוב העושה פירות.

בברכה לבריאיות ולבשוי"ט בכל האמור.

ו'תתס

ב"ה, י"ג אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב דאגתו על מה שמתרחש לפעמים ענינים בלתי רצויים, ומעוצב הוא מזה וכו'.

והנה כבר מלתו אמורה ומבוארת בספר תניא קדישא ובכ"מ בתורת החסידות, אשר מרה שחורה אפילו גם עצבות הרי זה מפיתוי יצר הרע ואחד מתכסיסי מלחמתו למנוע את האדם מלעבוד השי"ת, ואף שברור שצריכים להיות במרירות מענין בלתי רצוי, מבואר שם (עיין במפתח-ענינים מקומות המצוינים – בתניא) החילוק שבין מרירות לעצבות, ואיך שאפילו למרירות זמנים קבועים לזה.

אלא שמוכן וגם פשוט שעליו להתחרט בחרטה על העבר ולהחליט בתוקף הדרוש בקבלה טובה על להבא, לבחור בחיים וטוב תורתנו תורת חיים עליי נאמר לקח טוב נתתי לכם, וכשאדם מקדש עצמו (אפילו) מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, ויקבע שיעורי לימוד בתורת הנגלה ובתורת החסידות ובהוספה בהלימוד בימי השי"ק ויום טוב.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדון, ושמירת התקנה דשלושת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ובכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה, ומובן שכל זה צ"ל בלי נדר, וכן אשר יבדקו את המזוזות בדירתו שתהיינה כולן כשרות כדון.

המצפה לבשוי"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שעג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתסא

בי"ה, י"ג אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיו"ד אייר.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן
כתבו.

וכבר ידוע שבענינים משפחתים ובין איש לאשתו, השתדלות בעקיפין
ולא באופן ישר מועילה יותר וכנראה במוחש, ועוד ענין בזה שלא להגדיל
החילוקי דיעות וכו' ובאם רק יש אפשריות שלא לשים לב להם ועכ"פ
להקטינם — מה טוב ומה מועיל ומקרב את השלום, והרי נאמר כמים הפנים
וגו' שהוא בטבע כל אדם ואדם, ויהי רצון שיקוים בהם מאמר חז"ל איש
ואשה זכו שכינה שרוי ביניהם.

במ"ש בהנוגע לתפקידו שהמגע שבא עם האנשים הוא רק וכו' הרי יכול
להשפיע גם בגוף הענינים דרך ההיכירות שלו עם הפקידים שזהו מתפקידם,
ובפרט שכמו שמזכיר גם במכתבו, ודאי שלפעמים יש לו הזדמנות לא רק
לדבר עם האנשים המבקרים אלא גם באופן דלהשפיע וידוע פתגם הבעש"ט,
שכל דבר שאיש הישראלי רואה או שומע, בודאי שייך זה לתפקידו בעבודת
השי"ת.

הושי"ת ימלא ימי הריון זוגתו תחי' כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה
ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

מהנכון שאותן הנשים מעוברות ת"י שכותב אודותן, יבדקו את המוזוות
בדירותיהן [באם לא נעשה זה במשך שנים עשר חדש האחרונים], שתהיינה
כולן כשרות כדין.

ו'תתסב

ב"ה, י"ד אייר, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... הרב העכט שליט"א שרייבט מיר אויך, אז איר טראכט איבער
בהנוגע דעם טלית וועלכען מ'האט גענוצט פאר אייער מאן ע"ה. וואס בא
איידן איז א ספק אויב דאס איז געווען זיינער.

איז אויב איר ווייסט אז דאס האט באלאנגט צו וועמען, קען מען דאך
יענעם אפגעבען די ווערדע פון דעם טלית, און אויב דאס איז ניט מער ווי א
(ניט באגרינדעטער) פארדאכט, איז ליתר שאת, קענט איר אריינגעבען די
ווערדע פון א טלית, צו שטיצען א שול וואו מען דאווענט אלע טאג, אדער
שיינקען א טלית אין אזא שול, וואס עס זאל עס נוצן דער חזן אדער די
מתפללים פון שול.

ו'תתסג

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נ"י"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים זושא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מטי אייר והקודמיו, ויהי רצון שמתאים
למכתבו תצליחנה הפעולות בעניני הכפר כולו ובמילא הצלחה בעניניהם
הפרטים של [כל] אחד מתושבי הכפר אשר שם צוה ה' את הברכה, ובפרט
שנמצאים אנו בשנה שעליי נאמר שבת היא לה', שכמו שבשבת הרי שביתה
היא מכל דברים המבלבלים וכמ"ש וקראת לשבת ענג, ומעין זה ועד"ז הוא
במשך כל השנה באתעדלי"ע, ובסדר הכתוב, כי תבואו ושבתה הארץ שבת לה'

ו'תתסג

מרה חיים זושא: ודילמוכסקי, תל אביב. אגרות נספחות אליו — לעיל ח"י"ז ר'חמד, וכהנשמך
בהערות שם.
ובסדר הכתוב: ראה גם אגרת הכאה.

שעה אדמו"ר שליט"א

(עוד קודם לשש שנים תזרע שדך וגוי) וכמבואר העניינים בלקו"ת פי' בהר ד"ה ושבתה, במאמרי אדמו"ר מוהר"ש בשנת תרכ"ז, ובהמשך רס"ו ועוד, שמשם גם פשוט שפעולות שש שנים תזרע וגוי' כאו"א מתאים למעמדו ומצבו מוסיפה עוד בשבת לה' שיבוא לדרגא שבת שבתון יעוין שם העלי' בזה. בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתסד

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שייב הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ר"פ מפעולות במשך השבועות האחרונים, ויהי רצון שתצליחנה הפעולות באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ובודאי למותר להאריך בגודל הזכות של המשתדלים בזה, ויהי רצון שיקוים בהם שכר מצוה ומצוה גוררת מצוה, שילכו מחיל אל חיל בפעולות האמורות, ועד לופרצת ימה וקדמה וצפונה וגבה ועד לנחלה בלי מצרים. והרי השנה הזאת שבת היא לה' וכשפועלים בה ברוחניות העניינים הנרמזים בשש שנים תזרע, כידוע שכללות ענייניהם תורה ולימודה, שלימוד מביא לידי מעשה, אז מתקרבים למדריגה עוד נעלית יותר, משבת לה' — לשבת שבתון, וכסדר הפסוקים בריש פרשה בהר. עיין ג"כ לקו"ת בהר ד"ה ושבתה, ספר מאמרי אדמו"ר מוהר"ש דשנת תרכ"ז ד"ה ושבתה ובסופו — שבת שבתון זהו כמו לעתיד לבוא ליום שכולו שבת. וכמבואר בהמשך של ר"ה תרס"ו שגם בלע"ל זהו הדרגא הכי ראשונה במעלה.

בברכה לבשו"ט בטוב הנראה והנגל.

מ. שניאורסאהן

ו'תתסד

נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 256 והושלמה ע"פ צילום האגדה.
מריה שמואל נתנחם מענדל שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תתשלט, ובהנסמן בהערות שם.

ו'תתסה

ב"ה, י"ז אייר, תשי"ט
ברוקלין.

האברך עזרא מאיר שי הכהן

שלום וברכה!

במענה למכתבו.

בעת רצון וזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע כאו"א להמצטרף לו.

ובמה ששואל שבכ"מ בדאי"ח מביאים כמה משלים על ענין אי אף שכל
ענין בתורה מדויק הוא, שמה מובן שיש ביאור נוסף על משל אחד לגבי
חבירו, בכ"ז אין זה דרך הלימוד לראש ולראשונה לדייק בכל פרטים ופרטי
פרטים, כי לא לדעת, שכמו שישנם כמה פירושים בכל ענין שבתורה, כן יש
למצוא כוונת משלים על כל ענין, ועכ"פ על כמה ענינים שבתורה.

ובכללות הוא ע"פ מ"ש ומבשרי אחזה אלוהה, הנה ברוב הפעמים
בתורת חב"ד מביאים משל מכחות הנפש ובכמה ענינים שנתבארו בספרים
שלפני גילוי תורת חב"ד במשלים אחרים מאיזה טעם שיהי, לפעמים
מעתיקים גם משלים אלה.

ובדוגמא זו גם הענין דע"ס הגנוזות, שלפעמים מביאים* המשל דגחלת
ומצור החלמיש ולפעמים מכחות הנפש, ועד"ז אף כי בכללות מ"ש בע"ח שער
אי סוף ענף ד', שדברים העליונים הרוחניים יש להמשילם בציור אדם או
בציור אותיות, ושתיהן מוכרחים, עיי"ש.

כן מובן שבכמה מאמרים מדברים בכללות החילוק שבין דרגא לדרגא
מבלי להכנס לפרטים, ולכן גם המשל הוא על כללות הענין, אף שכשמחלקים

* למקומות יש להוסיף: בתו"ח בכ"מ ומהם ס"פ נח. המשך מים רבים תרל"ו פס"ד
ואילך. ועוד.

שעז

אדמו"ר שליט"א

בין הפרטים שבדרגא זו עצמה, משל זה מתאים רק לפרט אחד ולא לשאר הפרטים.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתסו

ב"ה, י"ז אייר, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מששי באייר.

לפלא מה שכופלת בקשתה בכל פעם ופעם, בה בשעה שכתבתי לה מאז, שנכון יהי' לבה בטוח בהרופא כל בשר ומפליא לעשות, אשר, כלשון הכתוב, את הכל עשה יפה בעתו, שמדויק בזה — שני העניינים, בעתו דוקא, ואשר יהי' יפה.

ויהי רצון שיהי' הטפול הרפואי בעתו ובהצלחה כמ"ל, ותבשר טוב מתוך מצב רוח טוב בעניינים הפרטים והכללים גם יחד.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ו'תתסו

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 464.

ו'תתסז

בי"ה, ל"ג בעומר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לה ידיעה התלפונית ע"ד הטפול הרפואי שהתחילו.

יהי רצון שיהי בהצלחה גדולה לרפואה.

ומגלגלין זכות ליום זכאי, הילולא דרשב"י אשר יום שמחה גדולה הוא,
וכמבואר בכ"מ, וענינו הרי ה' להביא מן הסתים דאורייתא אל הגליא
דאורייתא, שהתוצאות מזה, להביא מהסתים דישראל להגליא דישראל
ומפני החיות להגליא דחיות, חיות כל אחד מהאברים, כמצוה עלינו בתורתנו
תורת חיים, שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתסח

בי"ה, ח"י אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
ש. ב. שי המכונה ד"ר אולמן.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו עם העתקה מה שכתב להרב . . . שי ובטח
ידוע גם לו אשר בכמה מכ"ע הנדפסים באידיש בארצוה"ב, פרסמו בחנוגע
לשיטתו של פרויד מעין ההערכה אודותה מזכיר במכתבו.

וכבר אמרתי, ע"פ אחד היסודות משיטת החסידות, שאין בעולם רע
בלא טוב, שהשטחיות בה מצטיינים כו"כ מחוגי הקוראים מכ"ע, אף שתכונה

ו'תתסח

ד"ר אולמן: אגרת נוספות אליו — לעיל חט"ו ה'שנת, ובהנמקן בהערות שם.

שעט

אדמו"ר שליט"א

רעה היא ביותר, שהרי השטחיות יש בה גרעון אפילו לגבי העדר הידיעה, כיון שתופסים את הענין לפעמים הכי קרובות שלא לאמיתתו ומסלפים אותו.

מאיך גיסא במצב ההווה טובה רבה צפונה בה, כיון שבעוה"ר רוב כותבי המכ"ע וענינים הנדפסים, מוטב להם שלא היו רואים אור הדפוס והפרסום והפסדס מרובה ותועלתם בספק גדול, מועילה השטחיות למעט ההיזק וההפסד, וברוב הפעמים תופסים ענין הנדפס רק כסנסציה, ובפרט בנדון כהאמור, וכטבע בני"א למחרתו מחפשים סנסציה אחרת, וישן מפני חדש תוציאו.

ובדאי למותר להעיר אשר בהמכ"ע שנדפס המאמר הנ"ל ישנם מאמרים שהם בגודל יותר ליהדות המסורתית מאשר ההערכה ע"ד הנ"ל. . .

בכבוד ובברכה.

ויתסס

ב"ה, ח"י אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו אשר לפעמים פארטראכט ער זיך בהנוגע הסברות לעתידו, וזה מבלבל את לימודו וכו'.

ולפלא הדבר, שהרי במכתבו זה עצמו מזכיר מה שאמרתי לו שעליו ללמוד במשך שנה וכו' ואחרי כן להחליט, ומובן וגם פשוט שלימוד דבר חכמה בכלל ובפרט לימוד תורתנו הק', אשר לא רק שחכמתכם ובינתכם היא, כי אם היא, תורה"ק, היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, תורה קדושה, בודאי שיש בכחה ומועילה לבטל דאגות ולהביא הצלחה ולא רק בהבנת והשגת הלימוד כי אם גם בכל צרכי האדם, ובפרט בענינים העיקרים.

וילמוד במנוחת הנפש גמורה ובהתמדה ושקידה, והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית יעזור לו בעניניו עתה וגם אחר זמן הנ"ל בלימוד.

בודאי שומר שיעורי חת"ת הידועים וגם מתעסק מזמן לזמן בפעולות צעירי אגודת חב"ד, וכיו"ב.

ברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתע

ב"ה, י"ט אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלטר שי

שלום וברכה!

במענה להערתו — שמפני סיבה נשמט המענה במכתבי מאז.

בקונטרס עץ החיים פרק כ"ט שכתוב "דרי זירא ג"כ הי' מסיק
שמעתא אליבא דהלכתא אלא שהוא מתוך הפלפול (וכ"כ בשערי אורה
שם)", דלדעתו בשערי אורה לא מבואר כך.

ולפע"ד הכוונה על מ"ש שם בד"ה בכ"ה בכסלו פרק נ"ו "ובאמת אא"ל
שחריף ומקשה אינו רק שמקשה קושיות בלתי יבוא לפסק הלכה, כמו רבה
חריף ומקשה כו"י שמוכן שה"ה גם לרבי זירא, ומתחזקת רא"י זו ממ"ש להלן
שם בדוגמא לחריף ומקשה שלא יהי' מסיק הלכתא, כמו תל' א' מבי"ש וכו'
או כתלמיד ר' מאיר וכו', אלא שאין הלכה כמותם, משא"כ רבי זירא.

דא"ג ושייך גם להנ"ל, בלמדי בשי"א מאז, נתעכבתי על מ"ש "כמו רבה
חריף ומקשה", בשנים:

א) הלשון המובא בסוף חוריות על רבה הוא עוקר הרים (אף שהתוכן
אחד).

ב) למה הביא הדוגמא מרבה, בה בשעה שעל אתר גופא נמצא לשון חריף
ומקשה על רבי זירא.

ולולי דמספיקא, הייתי אומר שטעות הדפוס הוא בזה [ויש לעיין
בדפוסים הראשונים], ובמקום רבה צ"ל בשי"א — ר"ז (רבי זירא), שבה
מובנות כפשוטן שתי נקודות האמורות, ובד"מ אתיא כפשוטו גם מ"ש
בקונטרס עץ החיים.

בברכה לבשו"ט.

ו'תתע

מו"ה אלטר שי: הילכין, יהויסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תת"ז, ובהנסמן בהערות
שם.

שפא

אדמו"ר שליט"א

ו'תתע"א

ז"ת, י"ט אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, בו מבשר טוב אשר מקוים להתחיל בקרוב
זימון המקוה.

ויהי רצון שתהי' בשעה טובה ומוצלחת ובעגלא דידן במהרה בימינו
קוים היעוד, טהרה מביאה כו' אלי' הנביא — המבשר ביאת משיח צדקנו.

ולהודעתו מיום הולדתו תבע"ל. יהי רצון שלארך ימים ושנים טובות
נהל עדתו במישרין במסילה העולה בית א"ל ועד לדרך חדרך (עין ב"ב ק, ב)
זלכו של עולם, מתאים לרצון רבותינו נשיאינו וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

מלכו של עולם אבל בעיקר (ככתוב בקאפיטל תהלים שמתחיל לומר)
זעה ישראל, כמבואר בדא"ח הענין, דברוך אתה (המשכת העצמות הוא ע"י)
זו"י (צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות) אלקינו (כחנו וחיותנו, של
נ"י, ועי"ז) מלך העולם.

וימהר זה בעגלא דידן הנ"ל האר פניך ונושעה מכל ענינים המעלימים
מסתירים כ"א בחדס וברחמים ובהארת פנים דאור פני מלך חיים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתע"א*

מ"ה שניאור זלמן: גרליק, רבו של כפר חב"ד. אגרות נוספות אליז — לעיל ח"ו ר"קצ.
נסמן בהערות שם.
חינוך המקוה: כפ"ח. ראה לעיל ח"ו אגרת ה'תתקסח.
בקאפיטל תהליט: פ.

ר'תתעא

ב"ה, י"ט אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבם ממוצש"ק, במ"ש שלפלא בעיניהם שאין להם שם
הנהלה.

ופלא בעיני על הפליאה, כי הנהלה תוכנה כשמה, שמנהלת את המוסד
ובטוב.

ואף שמוכן שבענייני טוב וקדושה, תמיד יש מקום להוסיף, ובמילא
מחויבים להוסיף, וביחוד שהרי קשור עם הקב"ה שהוא אין סוף ובלי גבול
האמיתי, ומ"ע מן התורה לדבקה בו, להדבק בדרכיו, אבל כיון שהולכים
מחיל אל חיל בהתפתחות המוסד, וכנראה במוחש ולהשוות המוסד – לפני
שנה ושנים), הרי זו היא הנהלה. וכנ"ל תקותי שלא יסתפקו בההישגים דעד
עתה, אלא שיוסיפו כהנה וכהנה, ובפרט שנמצאים בשעת הכושר להגדיל
ולהרחיב תומ"צ בכלל ובמוסד כהאמור ביחוד, וד"ל.

ויהי רצון שיבשרו טוב בקרוב ממש, ומתאים למה שנדבר עם הו"ח
איי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מרץ בעל מדות מו"ה . . . וע"ד ההכרח דהנהגה
דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ועד לנחלה בלי מצרים.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט בכל האמור.

ר'תתעא

ההכרח דהנהגה דופרצת: ראה גם לעיל אגרת ר'תקמא, וכהנסמן בהערות שם.

שפג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתעב

ב"ה, כ' אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נ"י עוסק בצי"צ מו"ה מנחם שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטי"ז אייר עם המצורף אליו ותי"ח על טרחתו לשלוח לי העתק המכתב חוזר וכו' אף שכמדומה ישנו אצלי אבל אין הזמן גרמא עתה לחפש.

מענין מ"ש שנמצא בתי"א בנו של חסיד שלמד אצל אדמו"ר הצי"צ ונמצאים אצלו כמה ביכלעך כתבים או הנחות ששמע אביו, בודאי יתענין בזה וישיגם, שהרי לפעמים קרובות במה שצינו השומעים עצמם, ישן הוספות חשובות, וקי"ל. ותי"ח מראש על טרחתו בכל האמור.

מכתבי מענה על מכתבו הקודם בטח נתקבל בעתו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל אותן הנקודות שכתבו וענו.

בברכה לבשו"ט.

ו'תתעג

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי עם המצורף אליו, בו כותב ע"ד מנהגו הטוב זה משך ל"ז שנה, להפריש מעשר לצדקה, ואשר כיון שבעתיד תתצמצם הכנסה שלו, ואי אפשר יהי לו להפריש המעשר לצדקה שואל עצה איך להתנהג ובאם צריך התרה או לא וכו'.

ו'תתעב

מ"ה מנחם: מלוב, בני ברק. אגרת נוספות אליו — לעיל ו'תתג, ובהנמקן בהערות שם.

ולפלא גדול למה לו להכנס בכל הפלפולא, בה בשעה שהמוצא הכי טוב והעצה היעוצה להמשיך במנהגו הטוב, ולתבוע מבורא עולם ומנהיגו שיתן לו היכולת לעשות האמור מתוך הרחבת הדעת בבריאות הנכונה ובשמחה ובטוב לבב. ועי'ד הפסק דין בהקו דסור מרע, דאמרו רז"ל, כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא עד"ז הוא גם בחנוגע לו עשה טוב, דאזלינן בתר רובא מן התורה, וכדמוכח מסיום הכתוב שם וסיום הסוגיא שם (יומא סוף פרק ג').

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, צו א געזונטען זומער.

בגוף ההלכה — במשי"כ שאין רצונו בהיתר-נדר כיון שאין רוצה ח"ו בחרטה על הנהגתו בעבר — לא הבנתי, שהרי אין החרטה על המעשה עצמה, כ"א על ענין הנדר שבזה. ולהעיר ג"כ מנוסח התרת נדרים שקבע אדה"ז בסידורו. ומשם מובן ג"כ שבלי היתר א"א, דפשיטא דלא גרע ממנהג טוב ג"פ.

במשי"כ האם מפרישין מעשר במכירת בית וכיו"ב — לא ביאר שאלתו והספק, כי באם קנו הבית ממעות מעושרים — מובן שאין מחויב להפריש אלא מהריוח ולא מכל הסכום שיקבל.

ו'תתעד

ב"ה, ראשון לפ' במדבר, ה'תשי"ט
ברוקלין.

צו אלע חברות פון אגודת נשי ובנות חב"ד איבעראל און
צו זייערע פארשטייער — די מיטגלידער פון דער
יערליכער קאנווענשען בפרט
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

אין צוזאמענהאנג מיט דער יערלעכער קאנווענשאן פון אגודת נשי
ובנות חב"ד, און דורך דער פארמיטלונג פון דער קאנווענשאן,

ו'תתעד

נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 684 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

שיק איך מיין ברכה צו יעדערער פון אייך איבעראל, און דריק אויך אויס מיין הערצליכע באגריסונג צו דער קאנווענשאן,

א באגריסונג און ברכה צו גרויס הצלחה אין דער ארבעט פון נשי ובנות חביד אין אלע אירע אפטיילונגען און פרטים, און אז די ארבעט זאל דורכגעפירט ווערן, אין גוטן געזונט און שטימונג, מיט חסידישער לעבעדיקייט און פרייד,

און ספעציעל זאל עס זיין אזוי, אין דער ארבעט פון דער קאנווענשאן, וואס דארף באשטימען און איין ווירקען אויף דער ארבעטס-פראגראם ביז דער קומענדיקער קאנווענשאן – נאכן מאכן דעם סך הכל פון די דערגרייכונגען פון דער פארגאנגענער צייט.

* * *

אין דעם לייענען תורה אין שול, און אין איר וואכענטליכען לערנען, איינלערנען און איינלעבען-זיך-אין-איר אין דער היים און איבעראל – הייבן מיר איצט אן די סדרה און דעם ספר במדבר.

גלייך אין אנפאנג ווערט אונז דערציילט וועגן דעם אנאג פון איבערצייילן די אידן (כן ירבו). אויך אין די שפעטערדיגע סדרות פון דעם ספר ווערט דערציילט וועגן ציילונגען פון די אידן דאמאלס. און די תורה גיט דערצו א ספעציעלע וויכטיקייט – אויף אזוי פיל, אז דער גאנצער ספר במדבר ווערט אנגערופן חומש הפיקודים – דער חומש פון די ציילונגען.

* * *

וואס קענען מיר לערנען דערפון בהנוגע צו אונזער ארבעט פון פארשפרייטען אידישקייט דורכגעדורנגען מיט חסידישע ליכט און ווארימקייט?

איינער פון די הויפט געדאנקען אין דעם איז:

בא ציילונגען – איז יעדער פון די געציילטע, ווי גרויס און וויכטיג ער זאל ניט זיין, איז ער דאך ניט מער פון איינס. און, אויך פון דער צווייטער זייט, ווי קליין און געפאלען א צווייטער זאל ניט זיין, איז ער דאך ניט ווייניגער ווי איינס.

לייענען תורה אין שול: מג"א (סרפ"ב סק"ו). שו"ע אדה"ז שם ס"ה.
ווערט אנגערופען: סוטה ז, ז.

פון די הויפט שטערונגען צו דעם איבערגעגעבענעם און ווארעמען טאהן פאר א צווייטען – איז דער געדאנק: וואס גייט עס מיך אן; באם צווייטענס געפאלענקייט – וואס קען מען שוין דא אויפטאהן.

אריינטראכטענדיג זיך אבער אין דאס אויבענגעזאגטע – אז אליין פאר זיך איז מען ניט מער ווי איינס, און אום צו באקומען דעם כח און חשיבות פון מערערע מוח מען זיך פארבינדען מיט נאך אידען.

אריינטראכטענדיג זיך, אז אזוי ווי דער צווייטער איז איינס מיט עס צוגלייך, קען דאך זייער און זייער מעגליך זיין אז, מיט דער געהעריגער הילף, זאל ער זיך אויסגלייכען מיט עס אין אלע הינזיכטען –

זעהט מען די ניט ריכטיקייט פון די געזאגטע שטערונגען, מען זעהט די גרויסע דערגרייכונגען, פאר זיך און פאר'ן צווייטען, צו וועלכע מען קען צוקומען, און מען ווארפט זיך אריין אין דער ארבעט – מיט בענייטע לעבעדיקייט און ענערגיע.

* * *

דער אויבערשטער זאל בענשען אייער ארבעט אז זי זאל זיין מיט פיל הצלחה אין אלע הינזיכטען.

צוזאמען מיט זיין ברכה און הצלחה צו יעדערער פון אייך מיט די בני בית – שיחיו, אין די פרטיות'דיקע ענינים.

און גאר אינגליכען, זאלן מיר זוכה זיין, מיט אלע אידן צוזאמען, זעהן די ערפילונג פון דער גיטליכער נבואה: אין דעם ארט (ארץ ישראל) וואס איז איצטער חרוב... וועלן נאך פארבייגיין די שאף (די אידן) פארביי דעם וואס וועט זיי ציילן (משיח) – זאגט ג"ט.

בברכת הצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

נבואה: ירמיה' לז, יג. במדבר' ב, יא. תרגום שם (ולחעיר מתחזקת כי תשא. וחילוק הגירסא לעת"ל, או לעה"ב וא"כ ל"פ על התרגום).

שפז

אדמו"ר שליט"א

ויתתעה

בי"ה, כ"ג אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם מטי' אייר ושלאחריו, ובהנוגע למוסד החינוך כבר עניתי רשמית ע"ש ההנהלה במענה להמכתב שגם הוא הי' חתום עליו.

ובזה להוסיף שלצערי הרב אותו המצב הוא בהנוגע לשאר הפעולות, ובמ"ש שהכל תלוי ביחס והתנהגות דאיש אחד, מובנת הפליאה דיחיד ורבים הלכה כרבים הרי אין זה גזירת הכתוב כי אם ענין שכלי ומתאים להמציאות, אלא שמוכן שהרבים צריכים להודיע ע"ד מציאותם בענין פלוני ובפעולה פלונית, שההודעה בזה הוא ע"י פעילות והודעה אודותה, וכשחסר בשתי אלו, עכ"פ בקצת, חסר גם בהחלטה כרבים, וכיון שלעת הצורך מזדמנים כולם יחד, וכנראה ממה שחתמו כולם במכתב בהנוגע לבית הספר, פשיטא שעליהם להזדמן יחד ולדון על המצב בכללות, שכתבו המצב בכ"ז בא כתוצאה מזה ולא "שאיין לשנות לטוב בהנוגע להבא".

ולאחרונה מובן שעלי להגיב בחזקה על סיום מכתבו, שאני מקשר הפרנסה המינימלית בפעולות בכרם חב"ד וכו', נוסף על הנקודה העיקרית שהזן ומפרנס לכל הוא השי"ת בורא עולם ומנהיגו, (ב) הנה פשוט ג"כ (ותקוטי שאיש לא יחשדני אחרת) שאיחולי, שיהיו מזוני רוויחי לכאור"א בפועל למטה מעשרה טפחים, ולא לקשר זה עם איזה ענינים שיהיו.

ומה שכתבתי בשייכות שני הענינים, היתה רק הבעת חוות דעתי בהנוגע להמצב כפי שרואה הנני אותו, ולא שאני המקשר ומתנה תנאים ח"ו ולא רק בהנוגע לעניני פרנסה אלא גם אפילו למזוני רוויחי כנ"ל.

וכיון שנמצאים אנו בימי ספירת העומר, שסופרים הימים לא במספר סדורי ראשון ושני, אלא במספר כוללי שני ימים וכו' ז.א. שגם ההארה דיום הקודם מצטרפת להארה דיום זה ופעולותי, הנה יהי רצון שיתקבצו החפץ הטוב של כאור"א מאני"ש אשר במחנם הטי' והרצון הטוב ופעולות הטובות שבהצטרף כולם יחד, בודאי שיוכלו לבטל ההעלמות וההסתרים ולהפיץ המעניות במחנם ובסביבתם, תורת החסידות הדרכותי ומנהגי בחוגים ההולכים ומתרחבים ומתוך שמחה וטוב לבב בהרחבת הדעת ובהרחבת הפרנסה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ר'תתעו

ב"ה, כ"ח אייר, ה'תשי"ט
ברוקלין.

מר יצחק ש"י דמיאל

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו בצירוף שאלת חבורת צעירים וצעירות, ומטובו לבקש סליחתם על שנתאחרה תשובתי מפני רוב הטרדות, וביחוד בימים ובשבועות שלפני חג הפסח ושלאחרי.

מובן אשר בנוגע לעצם השאלה אי אפשר במכתב לענות עלי באופן ממצה, שלכן מוכרחני להגביל את המענה לאי-איזה נקודות עקריות. אבל תקותי שבכמה נקודות במכתבי יוכל להוסיף הסברה מדילי מיוסדת על המבואר בתורתנו, ובפרט בספרי החסידות.

כן מובן וגם פשוט שאם ימצאו איזה מקומות או נקודות במכתבי שלא נתבאר כל צרכן, הריני מוכן תמיד לענות על שאלות נוספות, או אפילו קושיות וסתירות, ואשתדל לענות עליהן כמיטב ידיעותי.

ובמענה על השאלה:

"האם יש דרך שאנו, כספקנים, נוכל להיווכח באמתת מציאותו של אלקים — ובברירות, בלי שום פיקפוקים ואפשרות של פקפוקים?"

הנה, בכלל, יש שאלות הנראות כפשוטות ואשר לכאורה מטפלות בעניינים פשוטים, ולכן גם מנוסחות בבטויים פשוטים ורגילים, ואף על פי כן, דוקא שאלות כאלו דורשות זהירות יתרה, והבטויים דורשים פירוש מדוייק. ובפרט בשאלה שדשו בה רבים זה מאות ואלפים בשנים, ובחוגים שונים ורחבים, שמהנמנע שכולם יכוונו לתוכן שווה בכל הפרטים. משום כך דין הוא שהבא בשאלה מסוג זה יפרש שיחתו ויגדיר הבטויים שמשמש בהם.

ר'תתעו

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 273 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר... דמיאל: אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תקל"ט, ובהנסמן בהערות שם.
ובמענה על השאלה: בהמשך לזה — לקמן אגרת ר'תתצח. ראה גם לקמן אגרות ר'תתקנט.
ו'תתקסט.

אדמו"ר שליט"א

שפט

וכן גם בנוגע לשאלתם – שמבקשים הוכחה לאמתת מציאות אלקים, שענין "מציאות", וכן מה היא "הוכחה" בנוגע לדבר שנמצא, שמושג מטושטש דוקא משום רבוי השימוש בהם, החל מילד קטן ועד לחוקר המדויק בכל עניינו בתכלית הדיוק; ולא פירשו דעתם בזה.

ליתר ביאור: ילד קטן, יש אומרים אשר בעולמו "מציאות" והוכחה על מציאות הוא רק דבר שיכול למשמש בידיו. ולסומא, למשל, הרי, מצד עצמו מושללת כל המציאות של צבעים, המוכרח הוא לסמוך על שני שאומר לו שרואה צבעים וגוונים?

ובדרגה מפותחת יותר, "הכל" מודים בהחלט ובוודאות שכל פעולה מחייבת מציאות של סיבה ומקור לפעולה זו, ולכן כשרואים פעולות הרי אלו הוכחה מוחלטת למציאות "כוח" הפועל, אף על פי שאין בזה הוכחה באופן "ישר", ולכאורה נשאר מקום לספק. דוגמא בולטת בזה הוא – מציאות כוח העלעקטרי. האדם הוא בעל חושים, וחוש הראי' שלו מאמת מציאות הצבעים, כמו שחוש השמיעה מאמת מציאות הקול וכו' – והם נחשבים להוכחות גמורות וישירות. אבל אין לאדם חוש ל"ראות" את כוח העלעקטרי, אלא – כשרואה פעולות, היינו שמתלהט חוט, או שמודד העלעקטרי מתנענע וכיו"ב, אז בא לידי החלטה שיש מציאות של כח זה המכונה עלעקטרי – שלעולם לא יראה אותו – והוא הסיבה והגורם לפעולות הנ"ל. וגם זה נחשב להוכחה **מוחלטת**. ועל דרך זה בנוגע לכח המגנטי וכו'. ותפסתי את הדוגמא הנ"ל – כי כל מציאות העלעקטרי כ"כ מקובלת ורווחת בלי כל פיקפוק וצל של פיקפוק.

ולא זו אף זו, בדרגה מפותחת עוד יותר, הרי מקובל עכשו כאמת מוחלטת – מצד ההנחה שלכל פעולה יש פועל – מציאות הפועל אם דבר זה הוא אפילו "היפך" השכל. ודוגמא לדבר – "מציאות" כוח המושך, שההוכחה על זה הוא – תנועת עצמים גשמיים, שאין רואים כל סיבה לתנועות אלו, לכן מקבלים מציאות כוח המושך, אף על פי שמציאות כוח הפועל ממרחק, בלי שום אמצעי בינתיים, הוא ענין שאין השכל הבריא הולמו. אלא שרגילים כבר במשנה זו משנות הילדות והיא חוזרת ונשנית בספרי לימוד, עד שנעשה הדבר "פשוט", ענין שלמעלה מגדר הספק והפיקפוק. – הנסיון לבאר את כוח המושך באמצעות החומר "הדק" הנקרא איתר, הנה מוכרח שיהיו לממוצע זה כל כך הרבה תכונות הפכיות ומנגדות, עד שהוא מופרך עוד יותר מאפשריות פעולה ממרחק בלי שום אמצעי בינתיים – אם אפשר שיהי' אבסורד גדול מזה.

איני יודע באיזה מקצוע מהמדעים עוסקים הצעירים והצעירות שפנו

בשאלה הנ"ל, ואם עוסקים במדעים שנקראים, כביכול, מדעים מדוייקים. אבל דוקא בשטח מדעים אלה נתחדש בזמן האחרון עוד ענין בלתי מובן לגמרי בשכל הבריא, ואף על פי כן נתקבל אצל כל בעלי המדעים המדוייקים כמציאות ותופעה וכמעט שנתאמת הדבר גם אצל ההמון, אף שהוא בלתי מושג בשכל כלל, והוא שהחומר אינו אלא צורה מיוחדת של אנרגיא ושאפשר להפוך חומר לאנרגי' ואנרגי' לחומר, שאין לזה מקום בשכל כלל, אלא שרואים פעולות שאין עליהן ביאור ואם יקבלו הנחה הנ"ל יתבארו – וזה נחשב להוכחה מדעית שנתקבלה כמעט בכל מקום בתור הוכחה ברורה בלי שום פיקפוקים ואפשרות של פיקפוקים, כלשונם בהשאלה הנ"ל, אף שמצד השכל דבר זה הוא אבסורד לגמרי.

* * *

כיון שבנוסח שאלתם לא הגדירו כלל מה יקבלו בתור הוכחה לאמתת מציאותו של אלקים בברירות בלי פיקפוקים וכו' – הנני מניח שיקבלו אופן הוכחה כזה שמקבלים בנוגע להנהגתם בחיים היום-יומיים.

מנקודת הנחה זו, מובן שיש הוכחה מסוג זה על מציאות הבורא, ולא עוד אלא כמה הוכחות, וכנ"ל לא קשי' בזה אם מוכרח לאמר שמציאות זו לא נתפסת בשכל, או אפילו היפך השכל, כי כאמור, מקובל הוא אצל כל אדם החושב ומתבונן בהנעשה סביבו על מנת "לבאר" התופעות, שאין השכל קובע בזה ולא כלום.

ומהלך ההוכחה או ההוכחות בזה הוא על דרך כל ההוכחות שיש במדעים המדוייקים, ועוד יותר – על דרך ההוכחות הקובעות את החיים היום-יומיים של כל אחד מאתנו.

כל המתבונן בפעולותיו בשבתו בביתו או בלכתו בדרך או בשכבו ובקומו יודה ולא יבוש שאין אדם דורש מעצמו שיבחון בעצמו יסוד של כל פעולה שפועל או של הנהגה שנוהג, אלא מקבל הוא עדות אחרים שבתו את הענין. ורק במקום שיש חשד שאולי העדות מזויפת או שהעד ה"י מושפע על ידי סיבות פנימיות או חיצוניות או שלא ה"י שפוי בדעתו ותפס הענינים במראה עקום, וכדומה, שאז דורשים עוד עדים. וככל שירבה מספר העדים, וככל שיהיו שונים במעמדם ומצבם והחוגים שמשתייכים אליהם, אשר כל זה מרחיק את האפשרות של טעות או קנוני וכו', כן תחזק ההוכחה בתור הוכחה מדעית ומוחלטת. ועל יסוד זה היחיד והכלל עושים כמה ענינים ומעשים, תמידים כסדרם, מתוך בטחה גמורה שהדבר אמת ויציב.

וכן בנידון דידן.

ענין מתן תורה על הר סיני נתאמת דור אחר דור בתור עובדה שנתרחשה במעמד ששים רבוא הגברים לבד מטף ואם לכלול הנשים וכן האנשים למעלה מן ששים כו' הרי היו שם מליונים אחדים מיוצאי מצרים שעניינם ראו ולא זר. והרי אין זו עדות מצומצמת לנביא אחד או חולם חלום או חבורה מצומצמת. ועדות זו נמסרה מאבות לבנים דור אחר דור, והכל מודים שלא ה' הפסק במסורה זו מאז ועד עתה ומעולם לא נגרע מספר העדים מששים רבוא ויותר אנשים שאין דיעותיהם דומות זו לזו וכו', וגם אחרי שנפוצו בארבע פינות העולם חנה כל הנוסחאות שהגיעו אלינו מעובדה ומאורע היסטורי הנ"ל מתאימים בכל הפרטים. והיש לך עדות נאמנת ומדויקת יותר מזו?

אופן שני של הוכחה והוא ג"כ על יסוד ההנחה הנ"ל שכשרואים פעולות ותופעות והמסקנות מהם, זה קובע את הנוהג, ואפילו במקום שיש חשש להיזק והפסד וכו'. והוא – כשרואים דבר מסודר כולל כמה חלקים מסודרים ומתאימים בהתאמה וקואורדינציה מדויקת של חלקים שאין להם שליטה אחד על השני, הרי מסיקים מזה בבטחה גמורה שיש כוח מחוץ להם שהוא המקשר והמאחד את כל החלקים. ועצם העובדה שהוא המאחד ומקשר את החלקים מוכיח שהוא גדול וחזק מהם ושולט עליהם.

והדוגמא לזה, כשנכנסים לבית חרושת שכולו פועל באופן אוטומאטי, ואין רואים שום אדם שם, לא יעלה על הדעת, ובלי שום פיקפוקים, שאין אי שם מכונאי גדול המקיף בדעתו כל המכונות וחלקי המכונות ושליט עליהם המרכיב ומאחד אותם ביניהם לבין עצמם וביניהם לבין מרכז כל הפעולות וכו'. ואדרבה, ככל שיעדר יד אדם בבית החרושת הנ"ל וככל שיפעול באופן אוטומאטי יותר – הרי זה מעיד על הפלאת המכונאי ביתר שאת וביתר עז.

ואם כך הדבר בהנוגע לבית חרושת, שהמדובר שם על דבר מאות או אלפים או אפילו רבבות חלקים, על אחת כמה וכמה המתבונן בעולמנו, בגולם עץ או אבן, או צומח וחי, ואין צריך לאמר מבנה גוף האדם, וכלשון הכתוב מבשרי אהזה, ובפרט על פי ביאור המדע שבימינו שכל דבר מורכב מביליונים אטומים, וכל אטום יש בו כמה וכמה חלקים זעירים יותר, שלכאורה ה' צריך לשלוט בהם עירבובי ואיסדר מאין כמותו, ואף על פי כן רואים שיש סדר נפלא והתאמה מפליאה בין החלקים הקטנים והגדולים והכי גדולים, והתאמה בין חלקי העולם הקטן (מיקרוקוסמוס) עם חלקי העולם הגדול (מאקרוקוסמוס) וכו' וכו' – הרי ברור בלי כל צל ספק שיש שם "מכונאי" אחראי בעד כל זה.

מובן שלא נעלם ממני הנוסח הידוע שכל זה מתנהל על פי "חוקי הטבע". אבל חושבני למותר להדגיש שזהו ביטוי שאין בו כל תוכן של ביאור, אלא תיאור נוח של מצב השורר, היינו שעניי הטבע מתנהלים על פי סדרים מסוימים. אבל לאמר ש"חוק הטבע" זהו מציאות בלתי תלוי בפני עצמה, ושמצאות זו שולטת על כל הבריאה וישנם אלפי מציאויות כאלה – מתאים למספר חוקי הטבע, הרי זה אבסורד הכי גדול. ואין אף אחד מאנשי המדע העוסק בשטח זה שיאמר זה. ואין הנוסח הנ"ל אלא, כאמור, בטוי נוחי וקצר לתאר מצב, בכדי שלא יהי הכרח להכפיל על כל צעד ושעל תיאור ארוך של מצבים הכי פשוטים כביכול. אבל פשיטא שאינו מבאר ולא כלום.

* * *

ובעיקרו של דבר, כאמור הנני מניח שמבקשים הוכחה אשר לפי יחיו חייהם בנוגע למעשה בפועל. והוכחה האמורה חזקה היא פי כמה מכל אותן ההוכחות והראיות אשר לפיהם מתנהגים בכל יום. ומה לנו דבר פשוט יותר, אשר כשהולכים לישון בלילה מכינים הכל בשביל הקימה בבוקר, אף שאין כל סברה בשכל שלמחר בבוקר תזרח השמש עוד פעם ויתנהלו כל העניינים בטבע כמו שהתנהלו תמול ושלשום, אלא כיון שעולם כמנהגו נוהג זה כמה ימים ושנים, בטח "חוקים" אלו ימשלו גם מחר ומחרתים, ועל יסוד "בטח" זה עושים השתדלות ויגיעה וכמה טרחות בשביל להכין הכל להנהגה מחר בבוקר, שאין לכל זה יסוד "בשכל", אלא אם כן יש בעל-הבית לבירה זו.

כאמור לעיל, יש להאריך בכל האמור כהנה וכהנה ולבאר עוד יותר אחדות מהנקודות, אבל תקוטי שגם זה מספיק ונותן די חומר להתבוננות ולמסקנא, אשר טועים אלו האומרים שצריכים הם לחפש הוכחות למציאות הבורא אבל הבריאה עצמה מציאותה נעלית מכל ספק – בה בשעה שנהפוך הוא, ואדרבה: על פי תוצאות המדע הכי אחרונות בנוגע למציאות הבריאה, ובאיה אופן "לתאר" אותה, יש מקום לספיקות הכי גדולים, ובפרט שלאחרונה מתרבות הסתירות מתוצאות מדע אחד לשני, בכמה שטחים, נוסף על הספק המדעי הכי גדול והעקרי והיסודי: מי לידי יתקע אשר ההתרשמות בעיני או באזני או במוחי בכלל – יש לה איזה קשר עם מציאות שמחוץ לחושים והשכל האנושיים. מה שאין כן בנוגע לבורא, או במלים אחרות, למועל שפעל וסידר את כל הבריאה, שאין בזה נפקא מינה אם יש מציאות זולתי או רק רושם של מציאות, שהרי מושכל ראשון של האדם הבריא – שעל פיתח הוא חי את כל חייו – הוא שלכל מציאות בעולמו שיועד אודותה – יש סיבה הפועלת מבפנים או מבחוץ.

עוד הערה עלי להוסיף, והיא, אשר מקרה בלתי נדיר הוא בטבע האדם

שכשמימים ראוי "פשוטה" – קשה לקבלה דוקא מצד הפשטות שלה. אבל תקותי שאין הדבר כן בנוגע לחשואלים. שהרי היסוס האמור לא בשכל יסודו, וגם אינו משפיע על ההנהגה – **במעשה** בפועל, וכנראה במוחש. ואחד מיסודות אמונתנו בבורא עולם ומנהיגו ובמעמד הר סיני וקבלת התורה ומצוותי – שמעשה הוא העיקר.

ינעם לי לשמוע תגובות בכל הנ"ל, וכאמור במכתב המצורף, תקותי שירגישו בעצמם חופש גמור להביע דעתם אפילו במקום שאינם מסכימים עם הכתוב לעיל.

בכבוד ובברכה.

ו'תתעז

[כ"ה אייר תשי"ט]

במענה למכתבה מז"ך תשרי בו כותבת, אשר שמעה ממי שהוא בהחלט, כאילו – כנראה ממכתבה – שזוהי החלטת המדע אשר ברור שהארץ סובבת את השמש וכו', ודלא כשיטה ההפכית, שכאילו הופרכה על ידי כמה הוכחות, ושואלת ברור בזה.

וכיון שכנראה מהאמור, רוצה לדעת לכל לראש מהי דעת אנשי מדע – הנה בעשירות השנים האחרונות, החליטו כל אנשי המדע העוסקים בשטח זה, אשר אין כל החלטה בדבר, מי מחשמש והארץ עומד במקומו והשני מקיפו. ולא עוד, אלא שהחליטו על יסוד כמה שיקולים **מדעים**, **שלעולם** לא יוכל המדע להביא ראוי והוכחה בזה. וע"פ המדע כל איש ביכולתו לאחוז שיטה שירצה, או שהארץ עומדת והשמש סובבת אותה או להיפך, או ששניהם סובבים אחד את השני, וכידוע כל זה לאלו המתעסקים בהתפתחות המדעים בתקופתנו, מיוחסת על שיטת היחסיות.

וכאמור זוהי החלטה הכי האחרונה והכי מוחלטה של כל אנשי מדע בדורנו זה.

ועל פי זה מובן שכל המקראות המדברים אודות הליכות השמש מסביב לארץ וכו' – יש ללמדם כפשוטו, ואין על זה כל קושיא.

ר'תתעז

מספס בלק"ש ח"י ע' 181.

ו'תתעה

ב"ת, כ"ה אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום תבחיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י.

מובן שמצער מה שנפסק השיעור לימוד תניא עם הבנים וכו' ותקותי חזקה שבידעו תכונת נפשם, ימצא גישה המתאימה לחדש הלימוד ויהי רצון שמכיוון שצריך למלאות החסרון בזמן ההפסק, יהי החידוש באופן המתאים להוראת רבנו הזקן בספר תניא קדישא באגרת התשובה פרק ט' הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים וכו', ומזה מובן ג"כ שבתוצאות של הלימוד שלימוד מביא לידי מעשה, יהי' ג"כ באופן האמור.

ומ"ש שמהסס להמשיך בעבודתו שמא אין הדעת נוחה ממנה, לפלא גדול ההיסוס והספק בדבר, עלי' נצטוינו בכמה מקומות בתורתנו תורת חיים, והרי רמז יפה בדבר גם בספר התניא אשר הסיום וגמר שלו הוא באגרת הקדש, הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים, ועד כמה פנימי ענין הוכחה זו, שדוקא באגה"ק זו מתבטא רבנו הזקן בלשון, גוואלד גוואלד, והרי גם הסדר בספרי תוה"ק תורה היא.

במ"ש אודות שאין מחיצה בין הגברים לנשים – תקותי חזקה שבהשתדלות המתאימה ובדרכי נועם ובדברים היוצאין מן הלב יעלה בידו לתקן זה, והרי חשוב הדבר ביותר, כיון שיהי' תקדים טוב ויפה בשביל כמה מושבות ובפרט שאפילו אלו שלע"ע אין מקבלים ההסברה שבלי מחיצה הוא נגד השו"ע, יש לבארם מתאים גם לשכל הפשוט דנה"ב שבדאי גם הם כוונתם בתפלה היא פני' למי שהוא עליון מהם, איך שלא יתארוהו בשכלם או בהרגש הלב, וגם לשיטתם הרי תפלה ענינה עבודה שכלב ובכוונה, ותוצאה מידית מהתבוננות אפילו לשעה קלה בזה שצריך להסיר כל ענינים המפריעים לכוונה ולהתקשר עם זה למי שפונים ומתפללים אליו, ורואים במוחש אשר העדר המחיצה, אף שמתפללים בחלקים מיוחדים בחדר, מגרה את המתפללים או המתפללות להביט למחלקה השני' וכו' ופשוט שבהנ"ל אין כל השפלת ערך מי שהוא, ולכן הוא גם הדין (למרות שהאב ובניו יחסם ענין ע"פ

ו'תתעה

תחיצה: ראה גם לעיל ח"י אגרת ו'רמז. ובהנ"ל בהערות שם.

שצה

אדמו"ר שליט"א

חתורה הוא וכסגנון הכתוב כרחם – אב על בנים, בכ"ז הדין בשו"ע או"ח
רסצ"ח) שאסור לנשק בניו בבית הכנסת, וטעם הדין ע"פ האמור.

בברכת הצלחה בהפצת היהדות בכלל והחיות בתורה ומצות בפרט
ולבשו"ט בכל האמור לעיל.

ו'תתעט

ב"ה, כ"ז אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ מלאכתו מלאכת שמים
רב פעלים הרב יוסף ע. שי

שלום וברכה!

... שמעתי לא מכבר אשר אביו שליט"א מצטיין בסגנונו האטלקית.
ואולי יש מקום שיקדיש מזמנו לכתיבת מאמרים קלי ההבנה (וקלי הסגנון)
בהנוגע לקיום מצות מעשיות בפועל דוקא ולאורח חיים מסורתי בחיי היום
יום – בשביל הנוער והצעירים דוברי איטלקית ומתאים לתכונות נפשם.

הדגשתי ע"ד קלות כו' כנ"ל – כי ב' הספרים מאביו שישנם אצלי –
לפי ידיעתי בשפה זו (שאינה מספיקה ופשיטא שאיני מומחה בה כלל) –
מתאימים לרמה גבוהה הרבה יותר – הן בידיעת השפה והן בידיעות בכלל.

ו'תתפ

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מעש"ק עם המצורף אליו,
ומוסגר פה הקבלה.

ו'תתעט

הרב יוסף ע. : פציפיצי, גיבלרט. אגרות מספות אליו – לעיל ו'תרנ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

ובשאלתו שאחד מבני הישיבה לוח אצלו ממון ועדיין לא פרע לו אף שכבר עבר הזמן שאמר, ושואל אם יתן המעות במתנה בכדי שלא להכשילו, או שאפשר יבוא עוד.

והרי יכול לעשות את האמור בתנאי, וכמה ענינים בתנאי כגון זה ונמצאים בסיפורי חז"ל.

במ"ש אודות ענין הבטחון, יעיין בחובת הלבבות שער הבטחון.

ובקשר עם חג השבועות הבע"ל מוסג"פ תוכן ענינים לימים אלו.

אינו מזכיר מסידורו ובטח זהו סימן שהכל בסדר.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ו'תתפא

ב"ה, ב' סיון, ה'תשי"ט
ברוקלין.

לכבוד מר אליעזר שי לבנה

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"א באייר וקראתי בו בהתענינות הפרטים הקצרים בנוגע הארגון החדש.

ובמה שכותב שיש גם כן כאלה החושבים על דבר הפרדת הדת והמדינה, ומדגיש שדוקא חבריו שומרי המצוות קיצוניים הם בתביעה זו יותר מאשר שאר החברים, הנה מהדגשה זו עצמה נראה שהפלא בעיניו לא פחות מהפלא שבעיני. והתמי' מובנת. שהרי דת ישראל מאחדת ב' קצוות (שרק לכאורה בסתירה הם זה לזה): מצד אחד כוללת היא ענינים הכי מופשטים, כמו אחדות הבורא ואחדות הבריהא יש מאין וכו', ומאידך גיסא קובעת היא

ו'תתפא

נר... לבנה: אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תשס"ה, ובהנסמן בהערות שם.
מאחדת ב' קצוות: ראה גם לקמן אגרת ו'תתפ"ה.

הנהגת האדם בחיים היום-יומיים לכל פרטיהם ופרטי פרטיהם, אפילו הפשוטים והפחותים ביותר. וכנראה ג"כ בתוכן עשרת הדברות, שדיבור ראשון – אנכי ה' אלקיך – מובנו הפנימי לשלול מציאות אמתית אחרת זולתי מציאות ה', ומסיים בלא תרצח וכו' בתחום האינסטינקטים הפחותים ביותר. ללמד שבחיי בני ישראל לא תתכן כל הפרדה בין הדת ובין החיים הגשמיים, ואדרבה האחדות והשלום בעולם הגדול, כמו בעולם הקטן הוא האדם, יתכנו רק בשילוב האחד בשני, ז.א. בהבאת הרוחניות בתוך הגשמיות ובזיכוד החומר על ידי כך.

ומכאן הסיסמא הכללית של חכמינו ז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, שאף שעסקו בלימוד סתרי תורה ובענינים הכי מופשטים, הנה יחד עם זה הפליגו בדקדוקים בענינים מעשיים, הנראים קטנים, ואפילו בעניני אכילה ושתי' ושאר ענינים קטנטנים. וזוהי אבן הבוחן בשביל כל איש ושטה.

וכן בנוגע לשאלת הפרדת הדת והמדינה, הרי ראשית כל ועיקר – צריך לשער את התוצאות **המעשיות** הכרוכות בזה, ונקל לשער התוצאות אילו מחר למשל מתגשמת ההפרדה ונפסקת התמיכה לכל ענינים הדתיים שבארצנו הקי' וכו', והאמנם יחשבו שע"י הפרדה זו יפתחו יותר מוסדות חינוך על טהרת הקדש, יותר ישיבות, ויתרבו רבנים ושוחטים ומצרכים דתיים יזולו, וכו' וכו'. ולרוב פשיטות נקודה זו בטח למותר להאריך שהסיסמא של הפרדת הדת והמדינה מחייבת התנגדות הכי מוחלטת מכל אחד שהוא דתי ורואה את הנולד, ולא הנולד לאחרי כמה שנים שבערפל חתולתו, אלא מה שיתרחש מחר או מחרתים כפשוטו.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, אשר כנוסח שנקבע על ידי אנשי כנסת הגדולה בימי עזרא הסופר זהו זמן מתן תורתנו, ארשה לעצמי לאחל לכו' ולכל אשר השפעתו עליהם, שיהי' זה זמן מתן התורה וקבלת התורה גם יחד, וכסגנון המקובל – קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בכבוד ובברכה.

ו'תתפב

ב"ה, ג' סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני בת"ח קבלת הספר שו"ת זקן אהרן חלק ראשון בהמשך
לשיחתנו בעת נפגשנו פא"פ.

ות"ח על תשורתו האמורה, ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יתעסק
בהפצת התורה ובפרט בהנוגע הלכה למעשה בחיי היום יומים.

שאם בכל המקומות ובכל הזמנים גדול הלימוד שמביא לידי מעשה,
עאכ"כ גדול ההכרח בתקופתנו זו ובמדינה זו, שבה נמצאים רוב מנין ורוב
בנין של אחב"י.

וביחד עם זה רבו בעוה"ר המטעים את הנחשלים להסבירם אשר
רחמנא לבא בעי, וכל השאר אין נוגע כל כך, ובמילא בטלים המחיצות שבין
האורטודוקסים ובין שמרנים וכ"י ועד כמה גדול הטעות שישנם כאלו
המלבישים ביטול מחיצות באיצטלא של יראת שמים וכ"י וקשה להאריך
בדבר המצער ומכאיב.

ויהי רצון שכיון שנמצאים אנו בימים עליהם נאמר, ויחן שם ישראל נגד
ההר, שכל ישראל (ויחן לשון יחיד) נתאחדו נגד ההר וענינו. — ראה שמו"ר
פ"ב, ד ופנ"א, ח, שמפרש כל השמות של ההר — בתומ"צ, הנה יתוקן מצב זה
בקרב ממש.

בכבוד וברכה, בסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר, לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות.

ו'תתפב

מרה שמואל: וואלקין, ברוקלין.

ויתתפג

בי"ה, ה' סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז"ך אייר, שז"ע נתקבל, ותוכנו:

א) אם בכלל נדבתם המיוחדת, יש להכניס את מה שנוהגים לנדב בכל שנה למגבית השנתית.

כיון שנדבה זו מיוחדת היא וכנ"ל וכמדובר, מובן שאין לכלול בזה נדבות שהורגלו בהן, וכן פשיטא שעל ידי נדבה המיוחדת לא יגרע להפרשותם לצדקה הרגילות, וק"ל.

ב) באם יכול לעכב הכספים אצלו, עד הזמן אשר יתחילו בבנין החדש, כיון שלתכלית זו רוצים לנדבם.

יכול למסור הסכום באופן שיגיע באיזה זמן שירצה בישיבת תומכי תמימים במאנטרעאל, אבל בצדקה בכלל אין ענין לעכב הכסף מאיזה סיבה, כי אם אדרבה להוציא הכסף **מרשותו** בהקדם ובזריזות, ובלשון רבנו הזקן באגח"ק שלו סי' כ"א "מלבד הידוע לכל גודל מעלת הזריזות בכל המצות כו' וזריזותי דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד וכי' עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו כו' ובפרט מעשה הצדקה וכי'".

ג) רוצה למסור הכספים על ידי. האם מסכים הנני ע"ז.

מובן שמסכים אני שיהיו בפקדון אצלי עד שיבוא הזמן להכניס הסכום לקופת תומכי תמימים דמאנטרעאל האמורה.

ובהצאנו בערב חג השבועות זמן מתן תורתנו, יהי רצון בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר שיקבלו הוא וב"ב ש"י את התורה בשמחה ובפנימיות, וימשיכו זה על כל השנה בכל עניניהם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתפד

ב"ה, אסרו חה"ש, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מקביעות זמן חתונתו ליום ג', כ"ד סיון הבע"ל.

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל טוב ושתה"י בשעה טובה
ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם
מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

במענה לשאלתו — ילמוד (באופן לגמרים לפני החתונה) הפרקים טז"ז
דשער הקדושה בסי' ראשית חכמה. ומאמר לכה דודי בקונטרס דרושי חתונה
(לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע).

ו'תתפה

ב"ה, אסרו חג השבועות, ה'תשי"ט
ברוקלין.

צו די עסקנים און פריינט פון די בית רבקה שולעס —
אין אלגעמיין און צו די אנטוויילענעמער אין דעם זיבצענטן
יערלעכן באנקעט פון די בית רבקה שולעס — בפרט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער באנקעט פון די בית רבקה שולעס קומט הייאר פאר אין דעם חדש
וועלכער שטייט אונטער דער השפעה פון דעם יום־טוב פון מתן־תורה און
קבלת־התורה. במילא שטייען אויך אלע עסקנים און פריינט פון די בית
רבקה שולעס אונטער דעם איינדרוק פון דעם יום־טוב, וואס זיין אינעלעכער
אינהאלט איז דאך נעשה ונשמע.

תורה פאראיינציקט אין זיך צוויי הפכים (געגנזאצן), לכאורה: פון איין זייט ענטהאלט די תורה די טיפסטע ענינים, וועגן אחדות הבורא אד"ג, ספעציעל ווי דאס ווערט דערקלערט אין פנימיות התורה (חסידות); פון דער אנדער זייט פארבינדט זיך די תורה מיט אלע פרטים פון מענטשלעכן טאג-טעגלעכן לעבן, אפילו די קלענסטע און "וואכעדיקסטע".

דאס ווערט אויך אונטערשטראכן אין די **עשרת הדברות**, וועלכע הויבן זיך אן מיט **אנכי ה' אלקיך** – די אמונה אין דער-איינציגקייט פונם באשעפער ית', ניט קוקנדיק אויף דער פילפאכיקייט אין דער בריאה, וואס דאס פאדערט די גרעסטע פארטיפונג; און זיי פארענדיקן זיך מיט **לא תרצח אד"ג**, ענינים וועלכע זיינען פארבונדן מיט די נידעריקסטע אינסטינקטן פון דעם מענטשן.

די באדייטונג דערפון איז, אז פונקט ווי די תורה פאראיינציקט די צוויי ענינים מן הקצה אל הקצה, אזוי פאראיינציקט זי אויך דער איד אין זיין טאג-טעגלעכן לעבן – ניט דורך אפרייסן זיך פון דער וועלט, נאר דורך אריינברענגען קדושה אין דער וועלט. דעריבער ווערן אידן אנגערופן **גוי אחד בארץ** – ווייל זיי ברענגען אריין אחדות און קדושה אין די ערדישע ענינים.

דאס אויבנדערמאנטע שפיגלט זיך אפ און ווערט פארווירקלעכט אין **חינוך** – אין דער דערציאונג פון אידישע קינדער פון גאר קליינווייז אן. כאטש אין דער פריסטער יוגנט זיינען נאך קינדער ניט שייכות צו פארטיפן זיך אין די טיפע ענינים פון תורה, ענטהאלט אבער די תורה אויספירלעכע אנווייזונגען אויך פאר זיי, ווי אזוי מען דארף קינדער דערציען אין אלע פרטים, אפילו די גאר פשוטע, און דאס איז נוגע צום קיום פון דער גאנצער תורה. ספעציעל בנוגע **חינוך הבנות**, וואס יעדע איינע פון זיי דארף זיין די צוקינפטיקע **עקדת הבית** און די דערציערין סיי פון אינגלעך און סיי פון מיידלעך בדרך התורה והמצוות – איז דאך קלאר די לעבנס-נויטווענדיקייט פון דער זאך. דעריבער האף איך, אז יעדער איינער און איינע וועלן זיך אנשטרענגען צו געבן די גרעסטע מאטעריעלע חילף צו די בית רבקה שולעס בא דער געלעגנהייט פון דעם באנקעט און א גאנץ יאר, און ווירקן אויך אויף אנדערע מיטצוהעלפן אין דער אונטער-שטיצונג און אויסברייטערונג פון די בית רבקה שולעס.

ר'תתפה

פאראיינציקט .. הפכים: ראה גם לעיל אגרת ר'תתפה.

דער אויבערשטער וועט זיכער ניט שולדיק בלייבן, און וועט מצליח זיין
יעדן איינעם און איינער אויך אין זייערע אייגענע און פאמיליען
אנגעלעגנהייטן בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשורות טובות אין דאס אלעס אויבעגעזאגטע,

מ. שניאורסאהן

ו'תתפו

ב"ה, אסרו חג השבועות, ה'תשי"ט
ברוקלין.

צו די בראנוויל-איסט-ניו-יארק ליידס אקזילערי
פאר די ליובאוויטשער ישיבות תומכי-תמימים
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

מיט פארגעניגן האב איך באקומען די ידיעה וועגן דעם קומענדיקן
יערלעכן לאנטשאן, דינסטאג י' סיון, און אזוי ווי עס קומט פאר אין די טעג
וואס געהערן נאך צום יום-טוב פון **קבלת התורה בשמחה ובפנימיות** –
לויט דעם נוסח הברכה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר – וויל איך האפן אז די
אינערלעכע שמחה פון דעם יום-טוב שבועות וועט זיך אויסדריקן אויף א
פאסנדן אופן אויף דעם לאנטשאן.

אן אויסדרוק פון אונזערע רביים און נשיאים, בפרט א נוסח פון א
ברכה, איז דאך מדויק – דורכגעטראכט און דייטלעך:

קבלת התורה דארף זיין אי מיט שמחה אי מיט פנימיות
(אינערלעכקייט), און ביידע זאכן זיינען אויסגעבונדן. די שמחה וואס דער
אויבערשטער האט אונז אויסגעקליבן אלס זיין הייליק פאלק און
דערמעגלעכט אונז צו דערנענטערן זיך און באהעפטן זיך מיט אים דורך

ו'תתפז

מספה בלקו"ש ח"ח ע' 272 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
אויסדרוק .. מדויק: ראה גם לעיל ח"ז אגרת רדצו.

תורה און מצוות, דארף אין אונז דערוועקן א תשוקה און אינערלעכן באגער אנצונעמען די תורה אזוי אז די תורה זאל אונז דורכנעמען און דורכדרינגען און באזעלען אלע ענינים אין אונזער טאגטעגלעכן לעבן. במילא קען דאך קיין רייד ניט זיין וועגן באטראכטן תורה און מצוות אלס א לאסט, חלילה, אדער אן אייגענלעכע געוואוינהייט אן חיות און לעבעדיקייט; יעדער ענין פון תורה ווערט אן אינערלעכע און דערפרייענדע איבערלעבניש, און עס פארשווינדן אלע נסיונות און שוועריקייטן.

אזוי אויך יעדע טעטיקייט צו פארשטארקן און פארשפרייטן תורה און מוסדות חינוך על טהרת הקדש, וואס דארף געטאן ווערן מיט שמחה און פנימיות. און וויבאלד אז עס האנדלט זיך וועגן אינערלעכן געפיל, צייכנט זיך אין דעם אויס די אידישע פרוי גאר באזונדערס.

דעריבער האף איך אז יעדע איינע פון די מיטגלידערינס וועלן מיט א שטייגענדע באגייסטערונג פארזעצן זייער גוטע ארבעט צו העלפן דערציען דעם יונגען דור אין חינוך על טהרת הקדש, אין א וואקסענדער מאס, אזוי אז זיי זאלן געניסן פון דער ברכה פון קבלת התורה בשמחה ובפנימיות אין דער פולסטער מאס.

השם יתברך זאל אייך מצליח זיין אין אייער ארבעט ווי אויך אין אייערע ענינים פרטיים, אייך און אייערע בני בית שיחיו, עס זאל בא אייך שטענדיק הערשן שמחה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשורות טובות ולהצלחה.

ו'תתפז

ב"ה, ח' סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום הרביעי, ובשאלתו בהנוגע להנסיעה לאח"ק ת"ו למשך איזה חדשים.

צע"ג בזה, באם אפילו יש ברשותו המעות הנצרכות להוצאות הנסיעה וכו' יש להשתמש בהם לעניני צדקה, ולא לנסיעה שאינו מובן התועלת בדבר.

נוסף על הענין שלאחרי שהות שלשים יום באה"ק ת"ו ישנה שקו"ט
בהנוגע ליציאה משם, ומה להם להסתבך בשקו"ט וכו' אפילו באם תח"י
המסקנא, שאפשר לעשות בלי פקפוק, ואף שרבים עושים כהנ"ל, אין זה
מבטל את הספיקות והשקו"ט שבדבר.

מגוף תוכן מכתבו נראה שהטפול דוגתו תח"י הוא עדיין באמצע, ועי"ז
עוד מתרבה התימה בהקס"ד האמור, ועוד יותר מ"ש שהיא עצובה וקשת
רוח, שכמדומה כבר כתבתי להם, שעל איש הישראלי לעבוד את השי"ת
בשמחה וטוב לבב, ועבודת השי"ת ה"ה בכל דרכיך דעהו.

כן כמדומה לי כבר עוררתיו ע"ד ההכרח לקבוע לימוד בתורת החסידות
ובפרט בנדון דידי' שכדברי רבנו הזקן באגה"ק שלו סגולה הוא להולדת בנים
(נדפס בסידור מאה שערים ד"ה סגולה להולדת בנים).

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ר'תתפח

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ט
ברוקלין.

מר חיים שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מטי' סיון, בו כותב אודות ענין השלום וכו'.

כבר הודיעתנו תורתנו תורת חיים, אמיתית ענין השלום, ואיך שביד כל
אחד מישראל לעשות בזה, על ידי הפצת עניני תורתנו, שניתנה לעשות שלום
בעולם, ולא להסתפק בהנהגת עצמו באופן כזה, אלא להשפיע בכל הסביבה,
ובזה גם בסיוע ביסוס הישיבות במ לומדים תורה ביראת שמים, ויסוד
ישיבות חדשות ברוח זה.

ר'תתפח

מר חיים: הארמאן, לייקוואוד.

תה

אדמו"ר שליט"א

והקמת מכון לשלום עולמי וכו', מלבד שכבר בכמה מקומות לומדים כביכול ענין זה, ולעת עתה לא נראה כל תועלת, מלבד בזבזו ממון וכחות ומרץ, הנה כל פרוטה ופרוטה שיתנו בניי למכון האמור, הלואי שלא תזיק, ובודאי שלא תביא תועלת, ועל האיש הישראלי ליתן כספו לענייני תורה ומצוותי שבהם השכר בטוח ואין הפסד.

לפלא שאין מזכיר דבר מפעולותיו הוא בהפצת היהדות, שכנייל זהו תפקידו הראשון של כל אחד מבני ישראל, ותקותי שאין זה אלא חסרון בכתובה אבל עושה כל התלוי בו בשטח האמור.

בכבוד ובברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתפ"ט

בי"ה, ט"ו סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מחי סיון, בו כותב אודות הצעת נכבדות ושהיא יראת שמים וכו'.

ובמ"ש אודות החילוק בגיל, אין זה נוגע בנדון דידן כלל וכלל.

ובמ"ש שאין לו הרגש וכו', עליו לבחון השינוי שחל בין פעם הראשונה שנפגשו ולאחר כמה פעמים שנפגשו, ובאם חלה הזזה לקירוב, הרי זה נותן מקום לומר, שיגדל השינוי הלך וטוב.

והשם יתברך המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, ינחהו בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מכון לשלום עולמי: יוניווערסיטי למדע השלום.

ריתתצ

בי"ה, ט"ו סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון יום ד' מיט דעם
בייגעלייגטען פסק דין פון סופרים קאָאָרט, והנצחון.

און השם יתברך זאל העלפען, מיזאל גיין פון איין נצחון צום צווייטען,
און שטייגען אלץ העכער אין ענינים פון תורה ומצות און אמתיע יהדות, ניט
פארוואסערטע און אמפוטירטע אידישקייט, נאר אזא ווי געגעבען צו משה
מסיני, וואס דוקא מיט דעם וועג, דרך נותן התורה ומצוה המצות, העלפט
השם יתברך אז סוף סוף פירט מען אויס אין החוקת והתפשטות היהדות.

און זעלבסט פארשטענדליך, וואס אלץ מער מיאזי שטארקער אין
בטחון, און וואס מיט מער הארץ און מער ווארימקייט, חסידות'ישע
ווארימקייט און מסירת נפש, מיטוט אין דעם, אלץ גרעסער און בקרוב זעהט
מען, ווי אז אמת מארץ תצמח, וחי אתנו אל תיראום, ווארום — ה' ילחם
לכם.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות און לויטן פתגם פון מיין שווער כ"ק
אדמו"ר, צו א געזונטען זומער בגו"ר,

מ. שניאורסאהן

ריתתצ

נרפסה בלק"ש חט"ז והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרה ברוך: ליטוין, מט' קלעמענס. אגרות נוספות אליי — לעיל ריתתסד, ובהנסמן בהערות
שם.
סופרים קאָאָרט, והנצחון: כמשפט המחיצה בביהכ"נ. ראה לעיל חט"ז אגרת ה'חקקא,
ובהנסמן בהערות שם.

ו'תתצא

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"א סיון, בקשת ברכה מ"נ עבור הנער . . .
שי.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
בג"מ זי"ע להמצטרף לו מתאים לתוכן כתבו.

וכפי שמתאר מצבו במכתבו, יש מקום לומר, שאם היו מעסיקים את
הנער בענין שיכול להיות מנהיג משפיע וכיו"ב (בדוגמת מסיבות שבת של
ילדים קטנים ממנו באיזה שנים וכיו"ב) ה"י זה מוסיף בבטחה שלו וביציבות
שלו, כיון שה"י רואה שמצליח וישנם כאלה הנשמעים לקולו והדרכתו, וע"י
הזהו, יש מקום לומר, שכמה מהפרעות היו בטלים מעצמן. ובודאי כמה
אופנים ודרכים ישנם לסדר קבוצה כהאמור וכיו"ב ולהמשיכו (אריינציהען
עם) שירצה להנהיגה, וכשעושים בדרך הטבע ה"י כלי לקבלת ברכות השם
יתברך גם למעלה מדרך הטבע.

ובודאי ימצא אותיות מסבירות מתאימות, לחסבירים (ההורים שי)
שכל הוספה בעניני תורה ומצות מביאה הוספה בברכות השי"ת בהמצטרף
לאדם ולביתו.

בברכה לבשו"ט.

ו'תתצב

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק, בו כותב ע"ד דבורו עם הרופא
המטפל בביתו תחי.

וה"י רצון שיבשר טוב בזה, לא רק שמורגש איזה שינוי לטוב קצת, אלא
שזה הקצת גדול יהי וילך הלך וגדול.

ומגלגלין זכות ליומין זכאין שכתב מכתבו בעש"ק נשא את ראש והמענה ר"פ בהעלותך את הנרות ופירש"י עד שתהא שלהבת עולה מאל"י בנר ה' נשמת אדם, ועולה מאל"י דוקא בגוף הגשמי, שזהו תפקיד הנשמה להאיר ברוחניות ובגשמיות גם יחד, שאז הרוחניות מרומם את הגשמיות והגוף מבררו מזכרו ומעלהו, וכמבואר הענין בלקו"ת לרבנו הזקן ד"ה בהעלותך, יעו"ש, וגזע צור מחצבתו מסייעתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

מובן באם יודע לי מענייני רפואה בהאמור, אודיע בל"נ ככתבו במכתבו.

ו'תתצג

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במה שכונתבת אודות מצב נפשה, ואשר קשה עלי' להחליט באיזה ענין שיהי', וספק אצלה אם עושה כהוגן וכיו"ב.

בודאי על פי החנוך שקבלה, שמזכירה אודותו במכתבה, אין צורך הדגשה מיוחדת על ענין השגחה פרטית, שיסוד הוא באמונתנו ובתורתנו תורת חיים, והשגחה פרטית תוכנה כפשוטה, אשר השם יתברך בורא עולם ומנהיגו, משגיח על כל אחד ואחת, ולא רק בענינים הכלליים, אלא גם בענינים הפרטים שלו, שמזה מובן ענין הבטחון במנהיג העולם שהוא עצם הטוב, שבודאי שכל הענינים הם גם כן לטובה כפשוטה, ומובן גם בשכל לכל מאמין, שמזה התוצאה הכי ראשונה, העדר הדאגה, והעדר המבוכה, שהרי גם בשעה שדנים בשכל, איך להחליט ולעשות, גם אז השם יתברך משגיח ועוזר, לכל החפצים בטוב וביושר, וכשמתנהגים על פי הוראת התורה, הרי זוהי הדרך הטובה, ונהגה זו עצמה מסייעת את האדם להמשיך בכל עניניו, באופן הטוב לפניו.

ו'תתצב

והמענה ר"פ בהעלותך: ראה גם לקמן אגרת ו'תתקכ.

אדמו"ר שליט"א

תט

וכמו בכל עניני אמונה, גם נקודה האמורה, אינה דורשת פלפול בשכל והבאת ראיות מסובכות פילוסופיות ועמוקות, כיון שכל אחד מבני ישראל, הן איש והן אשה, חש בנפשו, אשר מאמין הוא באמת, אפילו באותה שעה, שאינו חושב על דבר זה, באם נכון הדבר ומוכרח על פי השכל או לא, וכהודעת חז"ל, אשר כל ישראל הם מאמינים בני מאמינים, ז. א. אשר ענין האמונה בהם, בכח עצמם וגם ירושה מאבותיהם שהיו מאמינים, וכל תכונות הבאות מצד האדם עצמו וגם מצד הירושה, חזקים הם בכל ובתכלית, וק"ל.

תקותי אשר שורתי המעטות בכמות, תספיקנה לעורר מחשבתה ולכוונה לנקודה האמיתית והפנימית שלה בעצמה, והיא, אשר בפנימיות נפשה, בוטחת בהחלט, אשר השם יתברך משגיח עליי, ועלי רק להוציא מחשבה זו מפנימית הנפש לעניניי בחיי היום יומים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, וכנ"ל הדרך לזה הוא, לא על ידי דיון והעמקה בשכל, כי אם לסמוך על הרגש הפנימי שלה, שבוטחת בהשם יתברך, ולא לחפש ספיקות ולברוא קושיות, שאינן קושיות כלל, ובאמת גם אין מבלבלות אותה, והיסח הדעת מכל הענין, בודאי שיעזור לה להפטר בקל מהבלבולים האמורים.

מהנכון אשר איזו פעמים בשבוע, בימות החול, קודם תפלת הבקר, תפריש סענת אחדים לצדקה, ומה טוב ביום השני וחמישי בשבוע ובערב שבת קדש – מובן שצריך להיות בלי נדר.

ברכה לחזק הבטחון ולבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ו'תתצד

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה שלמה חיים שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מכ"ח אייר עם המצורף רשימת
התלמידים.

ומהנכון הי' באם לא עשו כזה עד עתה, שיבקשו מהתי' שי' הרושמים
כאן את השיחות בעת ההתועדות, שימצאו להם השיחות בענין דופרצת
בלימוד, שתקוטי שיוכל לנצלם וכן הנחלת תו"ת בכלל תוכנם להתחזקות
הלימוד והגברתו, ויהי רצון שיהיו דברים היוצאין מן הלב שאז נכנסין אל
הלב ופועלים פעולתם.

ויהי רצון שגם פעולה זו תהי' באופן דופרצת ...

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתצה

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"א סיון, – בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף לו.

ו'תתצד

מרה שלמה חיים: קסלמן. לוד. אגרות נספות אליי – לעיל ח"ז ו'רצד, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ו'תתקצז.
השיחות בענין דופרצת בלימוד: ראה גם לעיל אגרת ו'תקמא, ובהנסמן בהערות שם.

ת"א

אדמו"ר שליט"א

ובמ"ש אשר בדרך חסידות לא יוכל להתנהג – מובנת הפליאה והתמי",
איך זה איש הישראלי ובפרט בן ישיבה, שולל מעצמו דרך בעבודת השם איזה
שתיהי, ובפרט שנפסק הדין, כל האומר שמועה זו נאה וכו' מאבד וכו' [ז.א.
שגם הוא אומר, ששתייהם שמועות הן, אלא שאומר שבשבילו אין זה נאה
(עיי'ן היטב עירובין ס"ד ע"א)], וחבל שלא חלי ולא מרגיש, אשר סגנון
האמור, הוא סגנונו של היצר וכו' ואין להאריך בדבר הפשוט, ובפרט ע"פ
זכות מוצאו שהוא מגזע אחב"י הספרדים שמאז ומקדם התעסקו בלימוד
פנימיות התורה, וזרוק חוטרא אאורא אעיקרי קאי.

כן מ"ש שלא מצא חבר, והיצר אינו מסור בידו, לא מצא דרך וכו' – כל
הנ"ל הן מפיתויי היצר, וכמבואר הענינים בספרי מוסר ובספרי חסידות
בארוכה, איך שהמלך זקן וכסיל בא בערמוניות לכל אחד ומנסה בכמה
דרכים שונים ומשונים.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא, יזכור את האמור, אשר האמת הוא,
אשר עומד הוא בקרן אורה, ז.א. בדי אמות של תורה, ועליו לנצל חלק יפה זה
במילואו, ז.א. ללמוד בהתמדה ושקידה נגלה דתורה ופנימיות התורה,
שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות ולקיים המצות בחידור ולעבוד השמ"ת
מבלי להתבלבל בפיתויי היצר.

ברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ויתצו

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הראשון, בו כותב בהנוגע להמשך לימודו.

ומובן וגם פשוט שעליו ללמוד בישיבה, בה לומדים תורת הנגלה
והחסידות גם יחד, וענין יחד מובן, כי בלימוד הנגלה צ"ל ניכר שלומד אברך
חסידותי, ובלימוד החסידות צ"ל ניכר שלומד זה שחלק לו בלימוד הנגלה

כדבעי. וכמובן מהמבואר באיזהו מקומות ומהם בלקו"תי בענין אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שבשנים דיוק בדבר צ"ל תלמוד (כפשוטו – נגלה) ובידו דוקא שלא נשאר למטה בעולם הזה (תניא ריש פרק מ"ם) וק"ל.
בברכה לבשו"ט.

ו'תתצז

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה אברהם אביש מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשי"ק.

טעם למנהג אנ"ש ללמוד בימי הספירה במס' סוטה. כך שמעתי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר ושכן נהגו משנים בתוככי אנשי חב"ד, ואף שלא אמר הטעם ע"ז, יש לבאר ע"פ המבואר בכ"מ בנגלה דתורה ובחסידות, על השייכות שבין ימי ספירת העומר או מנחת העומר והענין דסוטה עד אשר נקתה ונזרעה זרע וכו'.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"יע מתאים לתוכן כתבו.

ובטח נוסף על שמירתו שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא, יש לו קביעות עתים ללימוד הן בנגלה דתורה והן בפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וכמבואר ההכרח בהאמור בכ"מ ומובן, ומכמה טעמים.

בברכה לבשו"ט.

י' ויקרא (מ, ב ואילך) דברים (ו, ג) ועוד. ועייגי"כ קונטרס עה"ח.

ו'תתצח

דפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 294 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מ"ה אברהם אביש מרדכי: פרוש-גליקמן, ירושלים. אגרות נספוח אליו – לציל ו'תתכה.
ובהנשמן בהערות שם.

ו'תתצח

בי"ה, ח"י סיון, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שיי דמיאל

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי במענה על השאלה הגלוי, מצורף בזה מכתב שני, ואל
בינתו אשען באם למסרו, ובאם הן – בהנוגע להסברה נוספת אם יהי צורך
בזה.

בברכה.

* * *

בי"ה, ח"י סיון, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

בהמשך למכתבי מענה על שאלתם הגלוי

"האם יש דרך שאנו כספקנים, נוכל להוכיח באמתת מציאותו של
אלקים – ובברירות, בלי שום פקפוקים ואפשרות של פקפוקים?" –
הנני מוצא לנחוץ להוסיף השורות דלהלן, מפני הטעם שיתבאר.

במעני הקודם צמצמתי את תשובתי בהתאם לנוסח השאלה –
"להוכיח . . . בברירות, בלי שום פקפוקים" כו' – שזה מורה שרוצים מענה
הקשור בהבנה והשגה.

מובן מאליו, שגישה זו לא הניחה את דעתי ומפני שני טעמים עקריים:
(א) באדם, בכלל, הרי ענין הרגש והתפתחות הנחות בנפש – קובעים יותר
מאשר מסקנות שאדם מגיע אליהן על ידי השכל. (ב) באיש ישראל, בפרט, אשר
השכל אינו אלא לבוש הנפש, כנוסח רבינו הזקן (בעל התניא והשלחן ערוך),

ו'תתצח

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 278 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר . . דמיאל: אגרות נוספות אליו – לעיל ו'תקלט, ובהנמסן בהערות שם.
בהמשך למכתבי: דלעיל ו'תתצו.

והנפש היא חלק אלקה ממעל ממש, הפניי אל הנפש, ולא דוקא על ידי אמצעות השכל, כוחה יפה יותר. והרי רואים במוחש שבנפש – הרגש פעיל יותר מאשר השכל.

למרות הנ"ל, לא רציתי לנגוע בענין זה במכתבי הראשון, כנ"ל מפני נוסח השאלה, והעיקר – מפני שלא רציתי להניח מקום לחשוב שתוכן המכתב כמו שהוא לא מספיק, או שאפשר לשלול אותו בשכל וכו'. ולכן הנני בא בהמשך זה בפני עצמו.

למותר להדגיש – שהנני דן את השואלים בחזקת איש ואשה הישראליים, אשר איך שלא יחליטו בשטח השכל – מאמינים הם באמתיות הצדק והיושר, ואמונה זו חזקה היא עד כדי הבאת קרבנות, ואפילו קרבנות בחייהם הפרטיים, למען הצדק והיושר ולמען הביא עזר לזולת, ביחוד כשהעזר הוא לא רק ליחיד אלא לחברה המרובה בכמות ובאיכות.

ולכן, בהסיר הכבלים וההגבלות שבנוסח השאלה, הנני מרשה לעצמי לפנות אליהם, כדבר איש לרעהו, והוא:

רואה אני מכתבם שאלתם כי צעירים הם, על כל פנים, צעירים עדיין במרץ וכח עלומים, וצעירים גם כן בפרט זה, שכוחם יפה למרוד בדעת הרוב, אם רק יגיעו לידי הכרה שצריכים לעשות כן, ולעשות שנוי בחייהם מן הקצה אל הקצה.

בטח לא נעלם מהם – בחשבון עולמם בהווה – מה שעבר על עמנו במשך השנים האחרונות בימי השואה וגזירות השמד, אשר כמה מליונים מבני עמנו נשמדו בשנות המלחמה האחרונה, ומאידיך גיסא נתוספו כמה תפקידים חדשים שלא היו עד עתה בכלל, או שהיו רק במדה מצומצמת.

ועוד נקודה, והיא אשר טשטוש הגבולין ובלבול המחוח לא רק שלא נתמעטו בתקופתנו, אלא להיפך עוד גברו באופן מבהיל, עד שאומרים לחושך אור ולמר – מתוק, ומתוך עקשנות קיצונית – עד כדי לכפות אלפים ורבבות לקבל את החושך בתור אור ואת המר בתור מתוק.

בשעה זו הנה הקריאה הפנימית לפנימיות הנפש של כל אחד ואחת היא – להיות מחעומדים בשורה ראשונה של פעילים הממלאים תפקידים ולא רק כחובתם הפרטית, אלא גם בתור מלואים הממלאים את הכחות הכי פעילים והכי טובים מעמנו שנקצו על ידי ההשמדה – לא רק לשלול את חילוף הערכים מן הקצה אל הקצה כאמור, אלא גם להפיץ את הערכים הנצחיים של עמנו בני ישראל, באופן הכי מוחלט, במרץ ובכח עלומים, עד שכל אחד

אדמו"ר שליט"א

תטו

ואחת ישמשו ניצוץ להעלות שלהבת נר הנשמה של כל אחד בסביבתו. והאומנם זו העת לפלפולים בשכל! ובינתים אובדים יום ושבוע וחדש ושנה, אבדה שאינה חוזרת, ומאבדים הזדמנויות בלתי חוזרות! ואם דרישה זו נאמרה כלפי כל אחד ואחד, על אחת כמה וכמה כלפי הנוער והצעירים, כי רואים במוחש שבנוגע הדור החדש, דור הצעיר והנוער, חנה דברי התעוררות והתלהבות מבני גילו, צעירים כמוהו, פועלים הרבה יותר מאשר דברי איש זקן בא בימים, ולא עוד אלא שמתקבלים ברצון יותר.

אין רצוני כאן, כאמור, להכנס להוכחה בשכל מה הם הערכים הנצחיים של עמנו בני ישראל, ומה הם התפקידים החדשים שנתחדשו. הנני סומך על כל אחד ואחת מהם – שיכירו אותם אם יפתחו ספר דברי ימי ישראל הנמשכים בלי כל הפסק זה כמה אלפים בשנה, ספוגים דם וגזירות מאין כמותן ונסיונות קשים ביותר שלא היו כמותם, לא מיני ולא מקצתי בכל עם ולשון, ואם יתבוננו בדברי ימי ישראל – ימצאו רק סוג אחד של ערכים שנשמרו משך כל הדורות וקיימים עד עכשיו ולא חל בהם כל שנוי, ואין כאן שאלה של הוכחות בשכל, כי – עובדות כאן, מעשים שהיו ומאורעות שארעו, המעידים בעליל עדות בלתי מוכחשת, שלא הלשון המדוברת, ולא הלבושים תרבות ואורח חיים **חיצוני**, ולא משטר מדיני או כלכלי הם ערכינו הנצחיים וקיימים, שהרי כל אלה נשתנו ובהחלט מזמן לזמן וממדינה למדינה; ומה שנשאר יציב וקיים בלי שנויים בכל המקומות ובכל הזמנים – הם תורת חיים ומצות מעשיות בחיים היום־יומיים, שהם נצח ישראל לא ישקר.

ויהי רצון ששורות מעטות אלו, בכמות – תעוררנה אצלם כחות הפנימיים הנמצאים בנפש פנימה של כל יהודי, להוציאם לפועל ובמדה ההולכת וגדלה. ואם צורך בשכר, הרי בטח הסיפוק הנפשי יהי שכרם הכי גדול, אבל בטוח בורא עולם ומנהיגו שיתן שכרם גם בעיניהם הפרטים, כל אחד ואחת מתאים למצבו וענינו.

כבוד ובברכה לבשו"ט.

ו'תתצט

ב"ה, חיי סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"ג בנשי"ק בעל מדות וכו'
מו"ה חיים שמעון זאב שי

שלום וברכה!

לאחרי השתיקה הכי ארוכה נתקבל מכתבו מפסח שני,

שהוא ממוצע בין פסח ראשון וזמן מתן תורתנו במהלך הגאולה
האמיתית, כי בפסח ראשון חמץ אסור ועד למשהו, בחג השבועות שתי הלחם
חמץ תאפינה, מצוה מן התורה, ופסח שני חמץ ומצה עמו בבית, מצה חובה,
חמץ רשות, ממוצע בין שני הענינים, כמובן ג"כ מזוה"ק חלק ב' קפ"ג ע"ב.

בו כותב אודות קביעות זמן נשואי בנם שליטי"א בזה הקיץ הבע"ל.

ויהי רצון שאיד שיקבעו הזמן בדיוק, יעלה ליפה ויהי בשעה טובה
ומוצלחת בכל הפרטים . . .

בברכה לבשו"ט תכה"י.

ו'תתק

ב"ה, כ' סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מט"ו סיון, בו כותב אשר בעוד
חדש רוצה לחזור ל . . .

ו'תתצט

מורה חיים שמעון זאב: רוכין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ו ה'תמו, ובהנסמן
בהערות שם.

ו'תתק

חלקה נדפס בלקי"ש ח"א ע' 357 חלקה בחכ"ב ע' 384 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

אדמו"ר שליט"א

תיז

ואף שלכאורה אינו שואל עצה בזה, בכ"ז מנצל הנני ההזדמנות לעורר שלדעתי, באם יש אפשריות, כדאי במאד שימשיך בבקורו באה"ק ת"ו, לכל הפחות עוד איזה חדשים, בערך עד תקופת חג הפסח הבע"ל או עכ"פ עד לחודש שבט, שאז, כמדומה, ב. . . מתחילה עונת לימודים חדשה. ובמשך חדשים אלו – ילמוד בישיבה בה לימודים רק לימודי קדש בכל היום. והעיקר שישתדל להיות בפנימי שלח, ז.א. באוירה של ישיבה כל היום כולו. והרי דוקא שנים אלו דגיל שלו, הם החשובות ביותר לעיצוב דמותו של האדם למשך כל ימי חייו. ועוד, וגם זה עיקר חשוב ביותר – לביסוס וחיסון נגד הרוחות המנשבות בעולם, שדוקא בתקופתנו זו נושבות כמה רוחות בלתי מצויות, וביחד עם זה די תקיפות, וק"ל. ואף שמוכן ערך וחשיבות התפקיד שרוצה למלאותו ב. . . , עבודה בשטח חינוך מסורתי, הנה – הכנה יותר יסודית להאמור, בודאי שתשתלם פי כמה, בתוספת יעילות בהשפעתו, נוסף על התועלת לעצמו. והרי בודאי למותר להדגיש שהשפעת החינוך יותר מאשר תלוי היא בידענות המורה, תלוי בהשקפת עולמו בהתמסרות שלו לתפקידו בתור מחנך ומדריך וכו'. והרי דוקא בנקודות אלו, השפעת אוירה של ישיבה, ומה טוב חדורה אור וחום חסידותי – חשובה ביותר וביותר.

במ"ש בהנוגע לנסיעה באנ"י ישראלית בשבת – לפלא גדול הספק בזה, וכמ"ש במכתבי (שנראה מסגנונו שידועים לו) שהענין הוא איסור ברור. וכתבתי ג"כ במכתבי, שאין צריך בזה לסמוך על עדות מי שהוא, כ"א לדרוש פנקסי רב החובל והמהנדסים באניות שבזמננו, ששם רשום בפירוט כל הנעשה באנ"י, במכונות שלה התיקונים וכו', וכל אחד יווכח, אשר מתנהגת האנ"י ע"י מלאכות האסורות בשבת לכל הדיעות, ובודאי גם לו ידוע, שעל נקודה זו העיקרית, לא ענה אף אחד מאלו שרוצים להקל בשאלת הנסיעה. ועוד שאין צריך בזה מענה, כי אם לעשות צילום מפנקסים האמורים דהאניות באה"ק, ולפרסם הצילום, שאז יתבטלו כל הספיקות בזה. ולא עוד אלא שגם הוא עצמו יכול להוכיח בהאמור, באם יש לו מכיר בצוות הספינה, אלא שצריך שיראו לו פנקס האמיתי ולא פנקס מזויף. וכמ"ש במכתבי – מבהיל בחילול שבת זה, שנעשה הענין בפרהסיא הכי גדולה של כמה מאות נוסעים ובפרסום הכי גדול, שהרי נדפס במכ"ע זמן יציאת האנ"י וזמן ביאתה, ונעשה הדבר בשם כלל ישראל, שכאילו הוא הבע"ב של האניות.

מ"ש שאין ביכולתו להתערב בדבר, מובן בודאי גם לדעתו שאין זה ביאור ותירוץ כלל וכלל, על ענין של חילול שבת בפרהסיא ר"ל מבלי כל אונס

באנ"י ישראלית בשבת: ראה גם לעיל אגרת ויתריח, ובהנסמן בהערות שם.

מוחלט בדבר. ובפרט שכבר היו כמה מקרים דאלו שלא רצו לחלל השבת, ולחצו וגם הצליחו שתהיי נסיעתם ע"פ תורתנו תורת חיים. וכבר כתבתי והשתקתי מאמר רו"ל (שבת קיט, ב) דענין חילול שבת הוא שהחריב ירושלים עיה"ק ת"ו. ואין להאריך בדבר המכאיב ומצער עד לכדי הבהלה.

המחכה לכשו"ט בכל האמור.

ו'תתקא

בי"ה, כ"ב סיון, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

... לכאורה צריכה היתה לכתוב ע"ד האמור קודם הנסיעה ולא לאחר – שצריך עיון מה יועיל הביאור הזה, אבל בהיות שעל כל איש ואשה להתבונן בכל מאורע ומקרה שבחייו, שבדאי יכול ללמוד מזה איזו הוראה בעבודתו, ובחייו הוא נוכידוע פתגם הבעש"ט ששמעוהו כ"פ מ"ק מו"ח אדמו"ר: כל מה שאיש הישראלי רואה ושומע, הנה זה הוראה לו בעבודתו הוא, מתאים לדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, מפרש הנני כתיבתה אלי, בכדי שתדגיש נקודה הבאה, והיא:

בתקופתנו תקופת דעקבתא דמשיחא, וכמבואר ענינה בסוף מסכת סוטה, וע"פ פתגם הידוע מהרמב"ן באה"ק שלו לבנו שכל המקודש מתבירו וכו' – בעוה"ר נגע מיוחד באה"ק ת"ו, והוא נגע המפלגותיות, ועד כדי כך, שחדר הענין אפילו בקצינים של העדה, בהחוגים אשר באמת חרדים הם ויראים לדבר ה', וכמו כל ענין שהוא שונה מענין תורה ומצות ומתמסרים אליו הנה מה שלא יהי הענין, אי אפשר שלא יגרע בהתמסרות לתומ"צ (לפעמים רחוקות עכ"פ אפילו אם ברוב הפעמים, הרי זה מסייע להם), ועד"ז בנדון המפלגותיות, שאף שבמצב ההווה באה"ק ת"ו, כמה תועליות הביאה המפלגותיות בחוגי החרדים, אי אפשר, וכן כבר הי' בעבר, שבאיזה ענינים לא תגרע בהפצת תורה ומצות וכו'. וכידוע התנגדות גדולי ישראל בדורות שעברו למפלגותיות בין הדתיים, וכמה מגדולי ישראל אפילו בהווה שהם בהסתייגות בזה, ומחם גם כאלה הנמצאים באה"ק ת"ו וידועה עמדתם בהאמור.

ועד"ז – תנועת חב"ד מאז ומקדם ועד היום הזה, היא על מפלגתית ובלתי מפלגתית. ומטעם האמור לעיל – נקודה הפנימית, שהיא צריכה

טיט

אדמו"ר שליט"א

להיות יסוד עבודה הקי של מחנכות ברוח התורה והמסורה, שעליהן להזהר ביותר וביותר מכל ענין של מפלגה ואפילו ממפלגות הדתיות, שהרי החינוך צ"ל חינוך תורני עצמאי – עצמאי באמת, וכאמור – באם ספק באיזה פרט העבודה, לא עליהן להכנס בהבירור בדבר, ובפרט באם הספק דורש חקירה ודרישה וכו'.

... וכנ"ל אין רצוני להכנס בזה במכתבי אלי, כיון, שכאמור, הבירור בהענין הרי זה היפך תפקידה, באם מתכוונת להיות מורה בחינוך על טהרת הקדש. ולא באתי בהאמור אלא להדגיש עוד הפעם, שעכ"פ מכאן ולהבא תשפיע על הבנות-חברותי להנזר מכל ענין מפלגותיות ומכל ענינים של מחלוקת, ויקדישו זמנן ומרצן לעלות במסלה העולה בית א-ל, תורתנו תורת חיים, אשר תורה אחת היא וארוכה מארץ מדה, מאיזה מדה שתהי' ומאיזה מפלגה שתהי', תורת הנגלה ותורה הפנימית גם יחד.

ויהי רצון שתפעול בכיוון זה האמור ככל יכולתה ובכגון זה הובטחנו מחז"ל יגעת ומצאת, והסמסרותה ברכוז חברותי לכיוון זה, יהי רצון שתכפר על הפעולות האמורות אודותן כותבת, ויוסיף השי"ת בברכתו אליהן בעניניהן הפרטים ובעניני השפעתן על הרבים גם יחד.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתקב

בי"ה, כ"ג סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מעש"ק בהעלותך.

ויהי רצון אשר מתאים לתאריך מכתבו בפרשת השבוע בה נאמר, דבר

ויתקב

דפסה בלקו"ש חי"ח ע' 455. נוסח דומה נכתב לכמה.
פרשת השבוע: ראה גם לעיל אגרת ר'תתצב.

אל אהרן גוי' בהעלותך את הנרות, ופירשו רז"ל עד שתהא שלחבת עולה מאליו.

הנה ימלא גם הוא תפקידו (שכאז"א מבני"י הוא חלק מממלכת כהנים וגוי קדוש) באופנו, להדליק נר ה' נשמת אדם בבני"י שבא עמהם במגע, פעם אחר פעם, עד שתהא שלחבת עולה מאליו.

ו'תתקב

בי"ה, כ"ג סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מרץ ובעל מדות
צנמ"ס כו' מו"ה מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

מועתק בזה איזה מהערותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א על הספר צפנת פענח
למסכת מכות, שבטח יענינו את כתי"ר שי.

הערה כללית:

כנראה שלא הי' בידי המלקטים והמעריכים, הספר מראה כהן להרב
שמרי' מנשה הכהן אדלר מלונדון, שכמה מהדורות יצאו לאור. מהן נמצאת
תח"י מהדורא ג', ושם דף ג' בנוגע למכות ז' ע"א, בדף כ"ו למכות — ג' וז'
ועוד. ובודאי גם בשאר המהדורות הדפיס כמה מכתבי הגאון הרגצובי, כי
התכתב עם גאוני וגדולי דורו, כדמוכח בספרו.

דף א' טור א'. הערה ב':

הפירוש דהכוונה לכתובות כ"ו ע"א, צע"ג. טעות מי"ד לכ"ו! ועוד
שעפ"ז עיי' שציין להרמב"ם — לא נתוסף כל ביאור בציון לש"ס. ואין רגיל
בכגון דא, בציוני הרגצובי. אף שמביא כמה ציונים בש"ס, שלכאורה אין ציון
א' מוסיף על חברו, אבל אין רגיל לציין לרמב"ם, לבד כשיש תוספת ביאור
עיי"ז. וכדמוכח בכ"מ בספריו ושו"ת שלו.

ו'תתקב

מו"ה מנחם מענדל: כשר, נ"י.

והעיקר ולפלא שלא פירשו הציון כפשוטו, לכתובות דף י"ד בהדין דחלל שותק. וכמה דיעות בש"ס, והרמב"ם פוסק הלכה בזה. וכנראה מסתימת לשונו, שולל גם דעת הראב"ד והרשב"א – כמובא בפי"ט מהלכות איסורי ביאה. ואף שהציון "פי"כ" – רגיל בציוני הרגצובי, חילוק בדף אחד או פרק אחד. גם בספר זה עצמו עיין דף א' טור ג' הערה ט"ו. ונמצא בכ"מ בספריו ושו"ת, וכן [עי' סיפורי אלו ששמעו חידושי תורה שלח] בעי"פ.

ומובן הציון בכאן – שבא לבאר פרטים בהענין, או עכ"פ לעורר בזה. [וכמו הציון הראשון – לקדושין סו, ב] – אשר (מסתימת המשנה משמע ד)אין לחלק אם שותק בעת אמירת העדות או לא. ונפק"מ איך יהי' דינו לאחר שהוזמו – באם שתק בשעה שקראו לו חלל. ואף שיש לחלק דשאני בשני עדים – דיועד דבודאי לא תועיל אמירתו ולכן שותק, בכ"ז ניתן לדון בזה עי"פ הדיעות בחלל שותק שבש"ס. ובפרט להרמב"ם ששולל דעת הראב"ד והרשב"א. וק"ל.

בסוף המסכת. דף פ"ח טור א':

בחילוק דדי' גי'. להעיר מהמבואר בסי' קבלה הטעם שאף שיש די' יסודות – נזכרו בספר יצירה רק גי'. והרי חגאון הרגצובי למד גם קבלה. וכידוע לכמה מאלה ששוחחו אותו פא"פ, אף שאין מציין לספרים אלו בפירוש [לכד – מה שמצאתי לעי"ע – בפירושו לרמב"ם הלכות ע"ז פרק י"ב הלכה ו'], ואולי גם עי"ז י"ל לא ראינו אינו ראי', ויש לחפש ציונים אלו בפרט בכת"י שלו על התורה.

כן להעיר מענין דזמן ק"ש (דעיקרה פ"ר – בכל מאודך – שלא נאמר בה ואספת דגג – ברכות לה, ב. וגם רשב"י מפסיק לק"ש) עד ג"ש, אבל תפלה (בקשת צרכי של אדם) עד ד"ש.

שם דף פ"ט טור ב' הערה מב:

לפלא הציון לפירוש רבנו אפרים חילוף מדת הרחמים למדת הדין, שדוחק גדול לפרש כן בפנים, בה בשעה שהכוונה ברורה וגם פשוטה, כי הוי' הוא למעלה מטבע ואלקים בגימטריא הטבע² ומציין כחות האלקים כפי שנתלבשו בטבע [ועיין מורה נבוכים חלק ב' פרק ו', ל' ועוד. שו"ע או"ח סי'

(1) ראה חייט במערכת רפ"ג. פרדס להרמ"ק שייט פי"ג. ד"ה בראשית ברא תרנ"ה (לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב). ועוד. וראה גי' זח"א ה, ב.
(2) פרדס להרמ"ק שייב פי"ב. שליח ש' האותיות פט, א בשם זוהר. ועוד.

ה' ושי"ן, ומפרש בהמשך להכתוב לפני זה (בפנים) "יעקב בקש שיהי הכל – לא בגדר טבעי" כ"א שהו"י יהי במקום הטבע.

שם דף צ"ח טור ג' בפירוש התנחומא:

צעיג שהרי בפשטות יל"פ דהתנחומא הוא אליב"י דר' ישמעאל (מכות רפ"ג) דגם חייבי מיתות לוקין כחייבי כריתות. – ואולי לא נ"ל פ"י זה מפני שברישא שם מביא המשנה כל חייבי כריתות שלקו כו'.

ובכל אופן, הפ"י שבפנים צ"ע: א) המוותר על דברי נביא אין בו מלקות (רמב"ם הל' סנה' פ"ט ה"ג). ב) דין המוותר על דברי נביא, הוא לאו דוקא במי ששמע ממנו בפירוש, כ"א על כל אלו שהנבואה שייכת להם. ואולי ס"ל שזהו דוקא בהשומעין ממנו. וראה מנחת חינוך מצו' תקט"ז ובהגהות הרי"פ פערלא שם.

שם דף ק"ב טור ד' מציין לתו"ש ח"ז אות תקמג:

ושם באות תקמג פ"י הרגצובי בתוספתא כלים פ"א, ו: כלבו של כה"ג חביב הימך כו'. – ועדיין חסר ביאור מהו כלבו דוקא, ובפרט שבכ"מ ובדין זה עצמו – נקטו שורו.

ויל"פ דבתוספתא דן ע"ד הכניסה לביהמ"ק כו'. ומדגיש גודל ערך השייכות לכה"ג, דגם כלב שאפילו על מחירו נאמר לא תביא בית ה"א

(אף שהאיסור הוא רק בזובח, כבספרי שם. ומשי"כ בתו"ש חט"ו עקמ"ז בסופו לאסור כניסת כלב לביהמ"ק – לא הביא רא"י לדבריו. ועיין שו"ע או"ח סקני"ג סכ"א. לאידך גיסא – בשו"ת אגרות משה סמ"ה – להגר"מ שי' פיינשטיין – כותב שבדאי כלב לא גרע מחמור! ולא זכר כהני"ל – וג"ז תמוה) – ע"י שהוא של כה"ג חביב הימך כו'.

בטח יאשר כת"ר קבלת המכתב. ותי"ח.

בכבוד ובברכה,

מוכיר

הפ"י שבפנים צ"ע: בהמשך לזה – לקמן אגרת ריתקלו. כניסת כלב לביהמ"ק: בהמשך לזה – לקמן שם.

תכג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקד

בי"ה, כ"ג סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כותבים אשר בחנו רק ביצה אחת. ודעת רופא מומחה כאן, אשר
באם ביצה השני גדולה יותר וגם רכה יותר מזו שבחנו — כדאי לבחון גם
אותה. באם דומה היא להראשונה — אין כדאי לבוחנה.

ו'תתקה

בי"ה, כ"ה סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ג', כבקשתו מועתק בזה מהנדפס בחסידות חב"ד
ע"ד הקריאה זכר-זכר.

**בונה ירושלים סי' מד (קדוב לדאי — מרבנו הזקן בעל התניא
והש"ע):**

עוד מענין ה"ל, כתוב אי אומר כי מחה אמחה את זכר עמלק, משמע
שביד ה' למחותו. וכת"י תמחה את זכר עמלק משמע שבידינו למחותו¹.

1) ראה תנחומא סי"פ תצא. רבותינו בעלי התוס' סי"פ בשלח. תורה אור (לרבנו הוקן) סי"פ
תצוה.

ו'תתקה

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 248 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מרה מאיר שי: אמסעל, ברוקלין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ג'תתכא.
ע"ד הקריאה זכר-זכר: ראה גם לעיל ח"ב אגרת דירמו. ח"ג ד'תקצו.
בונה ירושלים: ובס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' מב.

והענין כך הוא דהנה זכר עמלק הוא קרי וכתוב² חד בנקוד סגול וחד בנקוד צרי. והנה סגול מרמז על אהבה שהסגול הוא חסד ושכא הוא יראה⁴. דהיינו אהבה⁵ שהוא המצות שעושים לגרמייהו, בחי עמלק⁶ שעושים לשם פני, לא צוה ה' לנו למחות⁷. אבל היראה רעה דהיינו המצות לא תעשה היא לנו למחות שהוא רע גמור מוכרחים אנו לצאת מהרע. וזהו תמחה את זכר עמלק בנקוד שבי"א⁸ בעצמם כנ"ל. ואהבה רעה דהיינו המצות לשם פני אין כח בידינו למחות שיהי המצות נעשית כתיקונה בשלימות דנהי קרח מכאן ומכאן אם לא יעשו המצות מפני שאינה כתיקונה. וזהו כי מחה אמה את זכר עמלק בנקוד סגול ביד ה' למחות האהבה כשיבוא משיח ב"ב אבל עכשיו אין לנו לבטל המצות וצריכים לעשות אפי' אם יש בה איזו פני כנ"ל. וד"ל.

הנהגות פורים – נדפסו בסוף "רשימות על מגילת אסתר" ע' 23:

בקריאת פ' זכור (ופ' תצא) – וכן בקריאת פורים (ופ' בשלח): זכר עמלק בצירי, או בסגול – יש בזה מנהגים שונים, ולא שמעתי הוראה בזה. ולכאורה נכון לקרות שניהם, ובפ' זכור (ופ' תצא) להקדים זכר בצירי ואח"כ זכר בסגול, ובקריאת פורים (ופ' בשלח) להקדים זכר בסגול ואח"כ זכר בצירי⁹.

בכבוד ובברכה,

מזכיר

(2) כנראה שלא דייק רושם המאמר – והכוונה שיש שתי קריאות.

(3) ראה לקמן הערה 9.

(4) תקוני זהר תשי"ט (קכט, ב). ובכ"מ. פרדס להרמ"ק שער הנקודות.

(5) כנראה צ"ל: אהבה רעה.

(6) שייכות עמלק ועשיית לגרמייהו – מבוארת בבונה ירושלים במאמר שלפני זה. וראה ג"כ תורה אור (פ, א). ועוד.

(7) להעיר מרמב"ם חלי תשובה (פ"י ה"ב ואילך): ומעלה זו כו' אין כל חכם זוכה לה כו' לפיכך כשמלמדין כו' אין מלמדין אותן אלא כו' כדי לקבל שכר עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה מגלים להם רז זה מעט מעט כו'.

(8) אולי צ"ל: שבא צרי. שייכות שבא וצרי – ראה תקויו בהקדמה (טו, ב), תניו (פט, ב), תשי"ט (קד, ב), תני"ע (קכו, א), זי"ח שה"ש (נע, ד). פרדס שם.

(9) במסורה של החומש דזכר – דפי בשלח – הוא בצירי, דפי תצא – מביא שתי דעות. וכנראה לזה כיוון במשנה ברורה סתרפ"ה סק"י"ח. ומסיק – שנוון לקרות שניהם לצאת י"ש

ו'תתקו

בי"ח, כ"ה סיון, תשי"ט
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד סניף מאנטרעאל
ועד מחנה גן ישראל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיום החמישי, פרשת דבר אל אהרן וגוי' בהעלותך את
הנרות, מבשר טוב ע"ד פתיחת המחנה בשבוע זה.

יחי רצון שיהי' בהצלחה הכי גדולה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ומתאים להכתוב דבר אל אהרן (אשר כאו"א מישראל הוא ממלכת
כהנים וגוי קדוש) בהעלותך את הנרות — נר ה' נשמת אדם — עד שתהא
שלהבת עולה מאלי, הנה יקוים זה בכל אלו הנמצאים במחנה גן ישראל אשר
זאת תהי' עבודתם של כל העובדים ומתעסקים, שליט"א.

בברכת הצלחה ולבשו"ט.

— (בסי' מעשה רב ובתגהות שם — שמועות סותרות. וראה ג"כ הגהות פורת יוסף לכ"ב כא, ב)
— ועל פי זה חסמק הוא רק בנוגע לפי תצא (וקריאת פי זכור). אבל בסי' קצות השולחן בהערות
שבסוף ח"ד תביא כמה מנהגים גם בנוגע לקריאת פי בשלח. ויש לייסדם ע"פ משני' בסי' בונה
ירושלים סי' מד, אף שכנראה יש איזה אי דיוק ברשימה זו.
וע"פ המבואר שם אשר בפי בשלח שייך זכר בסגול ובפי תצא זכר בצירי — נראה לי, כמו
שכתבתי בפנים, שבפי בשלח (ובפורים) יקראו לראשונה ובעיקר זכר בסגול ואח"כ, לצאת י"ש,
זכר בצירי. ובפי תצא (וזכור) — להיפך, וכיון שקריאת המפטיר היא הוספה וז' קרואים —
העיקר, יש לעשות כנ"ל חן בקריאת שביעי וחן בקריאת מפטיר.
והעיקר כפתגם בעהמ"ס תורת חסד — חובא בקצות השולחן שם: זכר (בסגול) זכר (בצירי)
אבי גוט אבמעקען.

ו'תתקו

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 192.

ר'תתקז

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום א', בו כותב ר"פ מאשר עבר עליו ואשר זה כמה חדשים שחי בבדידות מוחלטת, ולכן עלה בדעתי שכדאי להתקבל בישיבה בחו"ל וכו'.

ואם לקולי ישמע, יסיח דעתי לגמרי מלהיות בבדידות וכן מלעזוב אח"ק ת"ו ע"י משיח צדקנו בבי"א, כי אם יעשה כל מה שביכולתו להשתלב בקבוץ דתי וכיו"ב, כוונתי לשלב ענין של פרנסה עם אוירה דתית דוקא. ולאט לאט יחזור למנוחת נפשו ולהכנה בחיים טובים שהרי בורא עולם משגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, ובמשך הזמן יתברר ג"כ בהנוגע לבנין בית בישראל, אם הענין אודותו כותב או וכו' כיון שאינו ברור כ"כ במכתבו מצבו עתה.

ויהי רצון שישכח על המרירות שלו לגמרי, וכשיחקור יראה שאצל כו"כ ישנם מאורעות מעין אלו שכותב אודותם, ובכל זה מחזקים מעמד ולא עוד אלא שבמשך זמן לא ארוך מתבססים בחיים ועוזרים גם לאחרים נחשלים, ואין לך סיפוק גדול יותר בכגון זה, והשם יתברך יצליחו שיהי' כל זה בהקדם ממה שמשער.

תקותי חזקה שמכאן ולהבא חי על פי הוראות תורתנו תורת חיים בחיי היום יומים, והרי זהו הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת באופן דמוסיף והולך.

מחנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדין וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

תכז

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקח

בי"ה, כ"ו סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב סיון.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נב"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל בטוב הנראה והנעלה.

במ"ש שפעם ראשונה בילה ליל חג שבועות זמן מתן תורתנו בבית הכנסת חסידותי דליובאוויטש.

יהי רצון שתהיי זה התחלה טובה והרי זמן מתן תורתנו בכללותה התחלה כמו שהי' בימים ההם בזמן הזה, וק"ל.

במ"ש בהנוגע לאי אמירת אקדמות — לפלא פליאתו, בהמצאו באה"ק ת"ו, שכנראה לא נודע לו שאצל כל הספרדים אין מנהג האמור, וגם בליובאוויטש לא נהגו לאומרם (אף שלא שמעתי טעם בזה, ועיין סוכה מ"ד ב' דכיון דנפק מפומי וכו' דקדקו לנהוג כן אף לקולא עיי"ש).

במשי"כ במנהג חב"ד שהמגבי' הס"ת חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו ורק אז יושב על הספסל ואחר כורך המפה כו' — ראה ערוך השולחן (שהי' מראשי האשכנזים) סקמ"ז ס"ט ששיבח מנהג זה. ומסיים שמנהג האשכנזים תמוה. ועל הטעם שכותב יש עוד להוסיף: (א) מוכח מכמה מנהגי ס"ת שמהדרים שתהיי הס"ת פתוחה רק בעת הצורך ותומ"י לגוללה. (ב) למעט עד כמה שאפשר בחילוקי מנהגי בניי. והרי אצל הספרדים שהגבחת הס"ת היא לפני קרחת — המגבי' חוזר ומניחה על הבימה וכן הוא הסוגרה (או גוללה). (ג) בכדי שתהיי הגלילה כדבעי — ראה שערי אפרים שיי' סיי"ט.

במשי"כ ע"ד פתיחה דגי' עמודים — ראה משנ"ב סקל"ד.

ו'תתקח

מורה משה: החלר, הל אביב.

ו'תתקט

ב"ה, ערב ר"ח תמוז, חדש גאולת
כ"ק מו"ח אדמו"ר, ה'תשי"ט
ברוקלין.

לבני ובנות ישראל אשר ב"גן ישראל" ובראשם
המדריכים-ות, ההנהלה וכן המתעסקים-ות
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

תהיי פתיחת הקייטנא גן-ישראל וביאתם שמה בשעה טובה ומוצלחת,
וימשיכו ההצלחה והברכה בכל עניני גן-ישראל הגשמיים והרוחניים,
וגן ישראל יתאים לשמו להעמיד אילנות טובים נושאים פירות טובות,
ויקוים בהם הכתוב יבוא דודי (זה הקב"ה) לגור-לגנוני, דירתו ית',
על ידי לימוד וקיום תורתנו ומצותי מוארים באור וחיות חסידותיים.
ובשנה זו אשר שבת היא להוי", ימשיכו בכל עניניהם שובה"י ונחת, שבת
שבתון, עונג האמתי, בגשם וברוח גם יחד.
בברכת הצלחה בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

(*) מדרש רבה במקומו. נתבאר בהמשך. באתי לגני - לכ"ק מו"ח אדמו"ר, השי"ת.
(**) עיין רשימות ע"ס תהלים לאדמו"ר הצמח צדק צב, א (ובמילואים שם).

ו'תתקי

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הו"יח אי"א נו"נ וכו' מו"ה מנחם ישראל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ד סיון עם המצורף אליו, ות"ח ת"ח על תשורתו, מאמרי ומכתבי קדש של רבותינו נשיאנו הק', ובדאי ימשיך במנהגו שלו הטוב בזה, וידוע מאמר חז"ל מילתא אלבישיהו יקרא ובפרט כשהמדובר בתורתם של רבותינו נשיאנו, וק"ל.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כאו"א להמצטרף לו מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בזה, בטוב הנראה והנגלה...

נתקבל הביכל כת"י, בראשו ח"א דספר התניא בשינוים מהנדפס – ולאחרי כן מאמרי אדמוה"ז. ות"ח ת"ח ביותר וביותר ע"ז.

הערתו שאפשר, שזהו נעתק מהמזויפים – לא נראה לי כלל, כי אין שם שינוי המזיק, אלא שכנראה, נלקה בחסר, ואולי חסרים עלים מספר באיזהו מקומן. וי"ל שזהו ממהדו"ק דהתניא. ואכ"מ.

במ"ש עוה"פ בהנוגע לענין ובנוחו – הנה מתחלה הי' נראה אשר השואל מתכוון לבירור האמת, ומעונין בתשובה לקושייתו, אבל מכתבו במכתבו זה המשך השאלות ששאלו, כנראה שאין זה כלל הכיון – כ"א להקשות, ומובנת הפליאה והתמיה הכי גדולה, כשבאים בשאלה (ואפשר גם בקושיא) בנוגע לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, המקובל בתוככי כל ישראל, אף בין אלו שנוהגים כרבתיים הם, ח"ז האופן – העדר יחס של "כבוד", ז.א. אשר קודם שמקשה ושואל אינו מעיין ומתבונן, האם יש אחיזה עכ"פ בהשאלה והקושיא, ומזה מובנת גם הפליאה עליו, במ"ש "האם יש מה

ו'תתקי

מורה מנחם ישראל: משוב. אגרות טספות אלי – לעיל ו'תתנ. ובהנמקן בהערות שם. תשורתו: ראה לעיל אגרת ו'תתעב. לקמן אגרת הבאה. בהנוגע לענין ובנוחו: ראה לעיל אגרת ו'תתנ.

להשיב על שאלת הני"ל, והרי בעצמו הי' לו להשיב שאין כאן שאלה כלל. ופשיטא שאין מקום לשאול דוקא מעבר לים.

וכיון שאיני יודע הסיבה למח לא ענה כאמור, הנה עוה"פ בקצרה אענה על כתבו, על ראשון ראשון.

(א) המקשה "בענין אל תבחל וגו' הנה אינו שייך בפסוקי דאורייתא" – מובן שאין לזה כל יסוד, שהרי הני"ל הוא פסוק בתנ"ך, ובמילא מתיחס גם לפסוקי תנ"ך, ולא עוד אלא שמוכרח הדבר **מפשוטו** של מקרא, שהרי אינו אומר שהדברים אינם אמיתיים או שאינם רצויים, כ"א שצריך להיות דברים מעטים ולא מרובים, ז.א. שהחסרון הוא רק בריבוי שלא מן ההכרח, ותו לא מיד, אלא שבפסוק השני מוסיף עוד ענין שברוב דברים יכול לבוא לעוד ענינים וק"ל.

(ב) "בשום מקום לא השמיט אדמוה"ז בפסוקי דאורייתא וכיו"ב אלא מחשש הפסק" – מובן שהני"ל אין לו שחר, כי הרואה סידור רבנו הזקן אפילו רא"י **שטחית**, הנה רבו המקומות מלספר, דלא כהני"ל בהפסק, שהשמיט רבנו פסוקים וכו', אף שנוהגים לאומרם בכוי"כ נוסחאות.

ואתחיל בתחלת הסידור, ואסתפק רק בהשוואה עם נוסח ספרד (והרבה עוד יותר יש בהשוואה לנוסח אשכנז):

במצות הנחת תפילין, לא הביא הפסוק, וארשתין לי וכו', השמיט פתח אלי, פרשת הכיור, ועדי"ז בעוד כ"מ, בברכת המזון בסופו וכו'.

(ג) רי"ק לא הביא בסידורו יהללו, ובכ"ז אדמו"ר הזקן הביאו. הנה אפילו באם לא הי' מביאו הרי"ק בסידורו, הנה מובא הוא בסידור הרי"ש מרשקוב **שהוא** ע"פ (ומתלמיד) הבעש"ט, וכן בכל הסידורים מתחיל מסידור רב עמרם גאון, ומה זו קושיא על אדמו"ר הזקן? ועוד וגו' עיקר, המראה על אופן השאלה והקושיא, שבסידור הרי"ק **חובא** יהללו, עיין בתפלת שבת. וכנראה שהמקשה ראה בתפלת חול ולא מצא שם יהללו, ונפל על המציאה. ולא השגיח שבתפלת חול לא חובאה כלל החזרת הסי"ת להיכל, ז.א. שבאם לומד המקשה בסידור הרי"ק הענינים **ככתבם**, צ"ל עפ"י שלהרי"ק אין להחזיר הסי"ת להיכל בימות החול!

בברכה לבשו"ט תכה"י בענינים הכללים ובענינים הפרטים גם יחד.

תלא

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקיא

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה צדוק שי

שלום וברכה!

עיי הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה מנחם שי מלוב, נתקבלה
תשורתו, ביכל כתי"י מאמרי רבנו הזקן.

והי"ח תי"ח על תשורתו האמורה, שהרי נוסף על הפתגם הכללי מילתא
אלבישייהו יקירא שאכו"כ בהנוגע לתורת רבותינו נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

ובודאי באם נמצא תי"י כי או אצל בני המשפחה, עוד כתבי יד ורשימות
מסוג האמור, גודל תי"ח נתונה לראש באם ימציאם לי, ובפרט שנוסף בזה גם
תועלת הרבים כמובן, ואם מאיזה טעם שיהי ירצה ע"מ להחזיר, מובן
שיקוים התנאי.

אין ידועים לי עוד מבני משפחתו, אבל כיון שאבותיהם היו מחסידי
אדמו"ר הצמח צדק ולמעלה בקדש, נמצאו בטח תחת ידם עוד כתבי יד ע"ד
הנ"ל, ותי"ח על טרחתו בבירור הדבר, ובטחוני שהרה"ח הר"מ שי מלוב, יקח
ע"ע הטרחה במשלוח וכו'.

ויהי צוין אשר לארך ימים ושנים טובות יוסיף כי בהעלות זכרונות ימי
קדם, ימי האור, במה ששמע מאבותיו ואבות אבותיו, ממה ששמעו הם
כאו"א מרבותינו נשיאנו כאו"א בדורו, והרי דברי צדיקים קיימים לעד
ופועלים פעולתם, תקותי שבטח יפיץ עניני החסידות תורתה והנהגותי בכל
מקום שידו מגעת.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ו'תתקיא

מורה צדוק: חייקין, חל אביב.
תשורתו: ראה אגרת הקודמת.

ו'תתקיב

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת תלמוד תורה בית יוסף
ישיבת ליובאוויטש, בטרנטה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל פ"כ מסי' לו, משקפים ר"פ מהמצב במשך
השבועות שעברו.

ויהי רצון שמתאים למה שנדבר זה כו"כ פעמים, תחילתה הבשורות
להיות באופן דואתהלכה ברחבה עד לפרצת ימה וקדמה וצפונה וגבה ועד
לנחלה בלי מצרים.

שאם בכל הענינים מוכרח הדבר עאכ"כ בחינוך על טהרת הקדש
ובחינוך שמטרתו לאחד הנגלה והפנימיות תורה תמימה, וק"ל.

וכיון שנכנסנו לחדש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע נשיא ישראל, אשר היתה בזה גאולת הרבים בעת ההיא ולשנים ולדורות
הבאים לאחר זה, וכמובן מפרטי הענינים פרשת המאסר והגאולה, הנה
יביאו זה בפועל בפעולות באותן השטחים עליהם מסר נפשו הקי' הם הפצת
היהדות בכלל והפצת המעינות ביחוד, שכל השייכים ויודעים עד"ז מחויבים
בזה, וכיון שלהצלחת העבודה צריכים למנוחה שמחה וטוב לבב, הנה רועה
ישראל יאר פניו ויגאל את כאו"א בתכ"י מכל ענינים המבלבלים, וימלאו את
כל הני"ל מתוך הרחבה אמיתית הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקיב

ראה גם לקמן אגרות ו'תתקכ. ו'תתקכא. ו'תתקכב.

תלג

אדמו"ר שליט"א

ויתתקיג

ב"ה, אדר"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נ"י מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה זלמן טובי שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"י סיון עם המצורף אליו, תמונת תלמידי
הכתה שלו שליט"א, זרע ברך ה'.

ותקותי חזקה, אשר יודעים הם על המסופר בתורתנו הקדושה תורת
חיים, אשר בצלם אלקים עשה את האדם, ובכדי שיהי הצלם ניכר על פני
האיש הישראלי, נער או זקן, הרי זה על ידי קיום מצות האלקים, ולכל לראש
— תלמוד תורה אשר שקול כנגד כולם.

וכיון שאמרו רז"ל, אשר אין לך דבר העומד בפני הרצון, בודאי החלטת
התלמידים להתנהג באופן האמור, יקיימוה גם בפועל ויצליחו, וכמאמר
רבותנו ז"ל יגעת ומצאת,

והוריהם שי והמורים שלהם שי ירוו מהם רוב נחת אמיתי הוא נחת
יהודי מסורתי חסידותי.

בודאי ימסור פרישת שלום שלי לכל אלו אשר באו בהתמונה, ועל ידם
גם לשאר בתי ספר חב"ד אחלי יוסף יצחק ליובאוויטש, אשר בארצנו
הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

בברכת הצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

ויתתקיג

מו"ה זלמן טובי שי: אבלסקי, כפר חב"ד. אגרת נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"עח, ובהנמקן
בהערות שם.

ו'תתקיד

ב"ה, אדר"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה סיון, בו כותב אשר מציעים לו נכבדות, ולהמענה
שלו שרוצה להמשיך בלימוד תוה"ק, ענוהו אשר גם מצד השני מסכימים על
זה.

ובאם יתברר שכן הוא (אשר יסכימו שמשך זמן חשוב ימשיך לימודו
בישיבה, לימוד תורת הנגלה ותורת החסידות גם יחד), יש להתענין בהצעה,
והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית ינחהו בטוב לפניו באמת.

הכתוב לעיל שמצד השני מסכימים לזה, מובן שלכל לראש צריכה
להיות החלטה תקיפה מצדו הוא, שלא רק שימשיך ללמוד בהתמדה ושקידה
אלא אדרבה עוד יוסיף בזה, ועיין הלכות ת"ת לרבנו הזקן ריש פרק ג': גם
אחר הנשואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים בלי טרדה וכו', והני"ל אמור בהנוגע
לא לו שעונים עסק וכיו"ב ועאכו"כ בהנוגע לזה שבחר בחלק היפה להיות
תורתו אומנתו ומשרת בקדש.

תקוטי חזקה שנוסף על לימוד בהתמדה ושקידה בתורת הנגלה
ובדא"ח, שומר גם שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים אין ענין
אחד מוציא את השני, וכמובן כגו"ד אשר בהשתלשלות מכני"ל מטה מטה
נעשה הענין דחילוק טלית וציצית (כמבואר בדרושי דא"ח דשי"ק דאזלינן
מני") אלא שבזה אין קדושה כלל בטלית משא"כ וכו'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

תלה

אדמו"ר שליט"א

ויתקטו

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הנחלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

קבלתי ידיעות מאיזהו מקומן, שתלמידים ונערים בקשו להתקבל
בישיבת תומכי תמימים, ולא נתקבלו מפני חוסר מקום.

הנה איני יודע נכונות הדבר, ואפילו באם הן, באם טעם האמור הי'
לכסות עינים או שהיתה איזה מניעה אחרת.

ולא באתי אלא להעיר, שאם טעם הנ"ל הוא טעם האמיתי, מובן שאין
לו כל שחר, כי אפילו באם בפועל אין מקום ומציאות לאכסן התלמידים
וכיו"ב, מוכרחת ההשתדלות בזה כו"כ, וכמדומה שמדובר כ"פ שבזמננו
תלמיד הרוצה להתקבל במוסד, הענין זקוק לטיפול מזורז, שהרי בכל מקום
ובפרט באה"ק ת"ו באם לא ידונו על הענין בכובד ראש, ותומ"י, אפשר
שלאחר שעה קלה, כבר יוקלט באיזה מוסד הבלתי רצוי, ובודאי שהאריכות
בדבר אך למותר.

ולחשיבות הענין נשלח המכתב מהיר דחוף ואצפה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ו'תתקטז

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו בקשת ברכה פ"נ.

בו כותב ע"ד המשך עניניו בעתיד, — ומובן וגם פשוט שעליו להמשיך
ללמוד בישיבה תורת הגלה והחסידות גם יחד מתאים להוראת המשנה,
יראתו קודמת לחכמתו, וכיון שהוא מאחב"י הספרדים, אשר מנהגם מנהג
טוב ונכון במאד, להתחתן בגיל שסמוך לשמונה עשרה, וכבר עבר גיל זה, עליו
להתענין בזה, כמובן באופן המתאים ע"פ הוראת תורתנו בדרכי צניעות וכו'
וכבר הודיעונו חז"ל אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה
מלמעלה.

לשאלתו אם צריך לחפש בעניני שידוך או עד שיזדמן, הרי מפורש
ברז"ל, שצריכה להיות כאדם המחזר אחר אבירתו.

בודאי נוסף על לימודו בגלה וחסידות שומר גם שלשת השיעורים
דחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקיז

[ב' תמוז תשי"ט]

מש"כ שמועה בשמי ע"ד קולות בט"ק לשינה — אין בזכרוני אשר
מעולם אמרתי בזה.

ו'תתקיז

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 200.

תלז

אדמו"ר שליט"א

ויתתקיה

בי"ה, ג' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמעון שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בשאלה, איך לכתוב הפרט דשנה החדשה הבע"ל כ"ף
כפופה או כ"ף (סופית) פשוטה.

והנה הוראה בזה לא שמעתי, אבל מיוסד על מנהג ישראל מאז ומקדם
בגנון דא, והרי גם מנהג ישראל תורה היא.

הנה בציוני הסימנים בטור ושו"ע וכיו"ב ועד"ז בציוני הדפים
משתמשים בהאמור בכ"ף כפופה, ולע"ע לא מצאתי יוצא מכלל זה, והרי
בשנים מקדם, כמה מהמדפיסים היו בני תורה והדפסת ספרים היתה דוקא
בהסכמת רבנים וכו', והרי דבר שהוא שבכל המקומות (עכ"פ שראיתי אני)
הוא כנ"ל.

ועיין שבת ק"ד א', מגילה ב' ב', איזו מהנ"ל היתה נפוצה יותר. וראה
ג"כ ל"ת להאריז"ל רי"פ ח"ש.

בברכה לבשו"ט בעניינים הכללים והפרטים שהא בהא תליא ובברכת חג
הגאולה.

ויתתקיה

מדיה שמעון: גליצנשטיין, ירושלים. אגרת נוספת אליי — לעיל ח"כ ריג"א.
כ"ף כפופה או כ"ף (סופית) פשוטה: בהמשך לזה — ראה קובץ יגדיל תורה ירושלים, גליון יא
ע' 19-21.

ו'תתקיט

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכ"י מו"ה שאול ישכר שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מר"ח תמוז.

ובעת רצון יזכירוהו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם, ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

ובפרט שהרי נמצאים אנו בחדש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
ישראל, וגופא בתר רישא אזיל.

בברכה לבשו"ט בטוב הנראה והנגלה.

במש"כ עוה"פ בדעת זח"ב (ק"ח, א"ב) — כ"כ שמדחשיב שם כ"פ שאדם
הוא רביעי (לאחרי חבער) והוא "סיומא דלהון" — של השור והבור והמבעה
והחבער — מוכח דלא זהו מבעה. אלא דקאי על המשנה שלאחרי המשנה
הני"ל ד' אבות כו'. — דרך אגב כהני"ל אינו שייך לענין כותב ס' הזהר כאן
שהוא מדברי רע"מ.

ו'תתקיט

מ"ה שאול ישכר: ב"ק, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תשד"מ, וכהנסמן בהערות
שם.
במש"כ עוה"פ: בהמשך להאמור לעיל אגרת ו'תשד"מ.

תלט

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקכ

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכם סיון.

וכיון שנכנסים הננו לחדש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע, אשר היתה בזה גאולת הרבים בעת ההיא ולשנים ולדורות
הבאים לאחר זה, וכמובן מפרטי הענינים של פרשת המאסר והגאולה.

הנה יבוא זה בפועל בפעולות באותם השטחים עליהם מסר נפשו, הם
עניי הפצת היהדות בכלל והפצת המעיונות ביחוד, שכל השייכים ויודעים
עדי"ז מחוייבים בזה, וכיון שלהצלחת העבודה זקוקים למנוחה שמחה וטוב
לבב, הנה רועה ישראל יאר פניו ויגאל אותם מכל ענינים המבלבלים, וימלא
את כל הנ"ל מתוך הרחבה אמתית הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת הצלחה ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ו'תתקכא

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ובעל מרץ
הרי"ז שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"א סיון, שז"ע נתקבל, ותוכנו אודות יסוד מפלגה
בלתי מפלגתית באה"ק ת"ו.

ו'תתקכ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 373. ראה גם לעיל אגרת ו'תתקכ.

ו'תתקכא

הר"ד: רבוצ'ן. ירושלים. אגרות נוספות אלי — לעיל חט"ו ה'חשלו, ובהנסמן בהערות שם.

וכמדומה כבר כתבתי לו בכגון דא, שהתחלה בזה צריכה להיות דוקא מאלו הנמצאים באה"ק ת"ו, שאז ביד אלו הנמצאים מחוץ לה גם הם לעשות בזה, ומובן שדוקא בחדשים אלו, שלפני בחירות יש חשש להתנגדות מוגברת מכונ"כ חוגים, אפילו מאלו שזמן רב לפני בחירות, אולי לא היו מתנגדים בגלוי וק"ל.

ומובן שהנ"ל אמור בהנוגע ליסוד מפלגה, אבל אין פוטר כלל את כאו"א שהיכולת בידו לעשות הכל בענינים על מפלגתים (ולא כביטוי בלתי מפלגתיים), כוונתי – עניני הפצת היהדות המסורתית, אשר באה"ק ת"ו כר נרחב לפעולות מסוג זה, ובפרט בתוככי הנוער.

ומובן הפלא התמי' והצער על מיעוט הפעולות בכגון דא וחוששני שלא רק מיעוט אלא מיעוטא דמיעוטא ופחות מזה, וקשה להאריך בדבר המצער ובפרט בריחוק מקום, שהרי הודיעו חז"ל אל תדין את חברך כו'.

ויהי רצון כיון שנמצאים אנו בחדש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, אשר היתה בזה גאולת הרבים בעת ההיא ולשנים ולדורות הבאים לאחרי זה, כמובן מפרשת המאסר והגאולה, יביאו זה בפועל בפעולות באותם השטחים עליהם מסר נפשו הק' הם הפצת היהדות בכלל והפצת המעיינות ביחוד שכל השייכים ויודעים עדי"ז מחויבים בזה.

וכיון שלחצלת העבודה צריכים מנוחה שמחה וטוב ללב הנה רועה ישראל השי"ת יאר פניו ויגאל את כאו"א בתכ"י מכל ענינים המבלבלים וימלאו את כל הנ"ל מתוך הרחבה אמיתית הן בגשמיות והן ברוחניות.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

כיון שנמצאים: ראה גם לעיל אגרת ר'תתקכ"ב.

תמא

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקכב

ב"ה, ז' תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריוו פון כ"ז סיון. עס פרייט מיר צו זען
אייער אינטערעס אין דער ארבעט פון ליובאוויטש וואס שטרעבט צו
פארשפרייטן די ליכטיקייט פון תורה און מצוות על טהרת הקדש. אין דעם
צוזאמענהאנג וועט אייך זיכער אינטערעסירן צו באקומען דאס בייגעלעגטע
קאפיע פון א מעסעדזש פון פ' בהעלותך, וואס וועט האפנטלעך אויך
צוניצקומען און פארוואנדלט ווערן אין מעשים בפועל.

אזוי ווי איר דערמאנט ניט וועגן געזונט, נעם איך אן אז דאס איז בסדר,
און זאל גיין פון גוט צו טאך בעסער.

אין דער פראגע, אויב ס'איז כדאי צו קויפן הייזער אלס א מקור הכנסה
פאר דער ליובאוויטש הויז, ווענדט זיך אין דעם מצב פון ריעל עסטייט אין
ענגלאנד אין דעם מאמענט, ווי אויך די באדינגונגען פונם קויפן. אויב ביידע
זאכן זיינען, לויט אייער אינפארמאציע, גינסטיק, זאל דער אויבערשטער געבן
אז עס זאל זיין מיט הצלחה גדולה.

בנוגע דער שאלה וועגן די שערס, קומט בא מיר אויס, אז וויבאלד איר
האט עס שוין געהאלטן אזא לאנגע צייט, איז ניט כדאי איצט צו פארקויפן
אויף האלב פרייז, און בעסער האלטן זיי ביז מען וועט קענען זיי פארקויפן
מיט ריווח.

אין דער פראגע וועגן אריבערקלייבן די ביזנעס אין אן אנדער ארט, און
צי עס לוינט זיך אריינצוקלייבן זיך אין א טייערן געגנד מיט א גרעסערער
הוצאה, אבער דערפאר וועט דער געשעפט האבן א מעגלעכקייט צו
פארגרעסערן זיך — איז דאך באקאנט מיין שיטה אז עס דארף זיין מיט
"ואתהלכתי ברחבה" — מיט א ברייטקייט. בפרט, אז דער אויבערשטער האט

ו'תתקכב

מרה שלמה: פערץ, לונדן. אגרות מספות אליז — לעיל ו'תשעה, ובהנסמן בהערה שם.

איין מזכה געווען מיט דעם גוטן געדאנק צו נעמען אויף זיך די פאראנטווארטלעכקייט פאר די הוצאה פון בית ליובאוויטש – דארף מען אויסברייטערן די צנונות צו באקומען וואס מער ברכה און הצלחה פון דעם אויבערשטן, וויבאלד אז א טייל פון דער הכנסה גייט אויף דעם דערמאנטן הייליקן צוועק. און כאטש די הבטחה פון "עשר בשביל שתעשר" איז שטענדיק גילטיק, דארף מען אבער אויך טאן בדרך הטבע צו אויסברייטערן די צנונות וכלים. ויהי רצון, אז עס זאל זיין משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה פארן געשעפט, און צו פארנוצן די פארדינסטן אויף גוטע און פריילעכע זאכן בשמחה ובטוב לבב.

בברכת הצלחה גדולה ולבשו"ט.

ו'תתקכג

ב"ה, י' תמוז, ה'תש"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן אייער זונס ... שי
בר מצוה דעם שבת, בשעה טובה ומוצלחת.

זיכער ווייס אייער זון, אז די בר מצוה פייערונג באצייכנט דעם **אנהייב**
פון א נייער תקופה, ווען ער ווערט א פולשטענדיקער איד אין אלע הינזיכטן,
מיט דער פולסטער אחריות ווי אויך זכות וואס דאס ברענגט מיט זיך.

השם יתברך זאל איין און אייער פרוי באגליקן מיט אמתין נחת, וואס
דאס מיינט אידיש נחת, פון דעם בר מצוה בחור, ער זאל זיין א חסיד, א למדן
און א ירא-שמים, אפגעהיט אין שמירת המצוות בהידור מיט חסידישער
ווארימקייט און ליכטיקייט, וואס דאס ברענגט דעם גרעסטן גליק ניט נאר
ברוחניות נאר אויך בגשמיות.

זיכער וועט ... שי אויך שטענדיק געדענקען, אז זיין בר מצוה שבת איז
אויסגעפאלן י"ב תמוז, דער ליכטיקער טאג פון גאולה ווען כ"ק מו"ח
אדמו"ר איז באפרייט געווארן פון תפיסה אין סאוויעטן רוסלאנד, וואו
ער האט זיך מוסר-נפש געווען בפועל ממש פאר אידן און אידישקייט, און

תמג אדמו"ר שליט"א

דערמיט אריינגעגעבן אין אלע אידן נייע כוחות און הצלחה, בפרט די וועלכע שטייען נאענט צו זיין הייליקער ארבעט און הייליקע מוסדות.

איך ווינטש אייך מזל־טוב און הצלחה בגשמיות וברוחניות גם יחד.
בברכה.

ו'תתקכד

ב"ה, י' תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

לכבוד הנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש
באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח היום בקשר עם הכינוס ארצי שיתקיים איח"ש ביום א' חג הגאולה הבע"ל, וזו נוסחו:

כינוס רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש שבאה"ק, כפר חב"ד.

זכות בעל השמחה יגן ויצליח הכינוס במטרתו העיקרית לחזק ולהרחיב הרשת בתוככי כל מוסדות חב"ד ועניניו, שתחדיר בהמחונכים והמחונכות ממסירות נפש בעל השמחה והתלהבות חסידותית לתורתנו ומצותי' ויפרצו ימה וקדמה וצפונה ונגבה עדי לגאולה הקרובה ממש על ידי משיח צדקנו.

בברכת הצלחה,

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו, ובדאי יודיעו לכאן ובפרטיות הדרושה מהנעשה בזה.

בכבוד ובברכת חג הגאולה,

מזכיר

ו'תתקכה

ב"ה, י' תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח חווי"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

בהמשך לבקרו אצלי של מר חיים משה שי שפירא, נתגלגלה השיחה גם
בנוגע לכת"ר, ורצוני להודיע לכת"ר תוכן הדברים בזה.

מר משה חיים שי אמר לי כי בקשר עם הבחירות הבע"ל יש סברה אצל
המזרחי – הפועל המזרחי להעמיד את כת"ר על רשימתם.

על זה עניתי לו – שאפילו אם תהי' חזית דתית מאוחדת (שכשאני
לעצמי – עדיין לא נתייאשתי מתקוה זו, אע"פ שעל פי השמועה אין
התלהבות בין המפלגות לרעיון זה), גם אז לא הי' נראה לי שהרב ז"ל שי
יפיע על הרשימה, כיון שהודות להשפעתו בהחוגים שונים ונרחבים – כוחו
יפה יותר בתור אדם בלתי פוליטי, משא"כ אם יופיע על איזו רשימה תוקטן
השפעתו. ולדוגמא, אילו הרב הרצוג שליט"א מחליט להנפש ולהתפנות
ממשרתו, הרי לפי השערתי תהי' להרב ז"ל שליט"א השפעה בהשאלה מי יהי'
המועמד לממלא מקום, משא"כ אם יהי' קשור ברשימה מפלגתית, אפילו
מאוחדת מכל הרשימות הדתיות. ולדעתי ענין זה חשוב יותר . . .

לפלא וגם מצער, שמתעכבת כל כך הופעת הכרכים הבאים של
האנציקלופדי' התלמודית. ודרך אגב, גם זה הזכרתי בשיחתי עם הני"ל,
שמסופקני במאד מאד אם השתתפות כת"ר בכנסת – חשובה יותר מאשר
המפעל הכי חשוב דאנציקלופדי' התלמודית, שזמנו מוקדש למפעל זה ואין
למעטו על ידי הופעתו והשתתפותו בכנסת, שהרי זה יכול להיעשות על ידי
אחרים.

בדאי יודיעני כת"ר באם יהי' המשך בהאמור, וכן בכלל בנקודות
האמורות לעיל.

ו'תתקכה

מ"ה שלמה יוסף: ז"ל. ירושלים. אגרות נוספות אלי – לעיל ח"ז ו'רכא. ובהנמקן בהערות
שם. לקמן ו'תתקסד.

תמה

אדמו"ר שליט"א

בכבוד ובברכה ובנוסף ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר, א געזונטן זומער
ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ו'תתקכו

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מדי' תמוז, בהנוגע לנסיעה על חדש תשרי הבע"ל לכאן.

והנה העיקר חסר במכתבו, והוא שעי"פ המדובר בכ"מ גודל הענין
דהפצת המעינות, מובן וגם פשוט שלכל לראש זהו גם מענינו הוא, ובפרט עי"פ
החינוך שקבל ובמה שרואה ממעשי אבות שליט"א במשך שנות חייו בהפצת
המעניות, וביחוד בשעה שנמצאים בסביבתו אברכים אחב"י שליט"א
הספרדים, שרק מקרוב נודע להם עי"ד ענין המעינות, ועי"פ מוצאם שייכים
לפנימיות התורה לימוד הזהר מקדם קדמתא, הרי חובתו בזה גדולה פי כמה
בתוככי שאר התמימים ובני התמימים מרוסיא שנפגשים עתה עם אחינו
הספרדים, ולצער עד עתה לא שמעתי כלום מהשתדלותו בזה, וגם במכתבו
אין מזכיר עדיין, ובטח ימלא במכתבו הבא, ויהי רצון שתהיינה בשורות
טובות טוב העושה פירות טוב דקדושה וגם טוב במלופים וכמבואר הענין
בדא"ח (ענין לקו"ת שה"ש – י, סע"ד).

ובהמצאנו בערב ימי חג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע, שמסר נפשו על ענין הפצת המעינות, יהי רצון שתתגלגל זכות
ליומין זכאין להתעוררות פנימיות בזה ושיביא לבכן ולפועל ולבשו"ט.

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מובן שכהני"ל מופנה לכל חבריו מבני התמימים ואנ"ש שי.

ו'תתקכו

נדפסה בלוק"ש חכ"ג ע' 518.

ו'תתקכז

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהודה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת מכתבו ופ"נ מיום שני – ובעת רצון אזכירו על
ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמענה להודעתו אודות יום הולדת שלו, ובודאי ינהג במנהג אנ"ש
בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת שתהי' שנת הצלחה אצלו הן
בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה וקיום מצותי מתוך הרחבה.

בברכה להרחבת הפרנסה בקרוב ממש...

(א) במשי"כ בדרה"ח על אבות (פ"ה, מכ"ב) דבאברהם כתוב ושני נערי
עמו ובבלעם – אתו, ובסי"ת ובחומשים הוא להיפך. – אפ"ל שהוא ע"פ
הגירסא בתנחומא (וירא, ור"פ אמור), ויק"ר פכ"ו, ז. גירסתנו בסי"ת
וחומשים אושרה במנחת שי לבלק (כב, כב).

(ב) בשאלתו מאי קמ"ל בל"ת להאריז"ל (במדבר טו, יד) על התיי –
לפי הפשוט בכתוב – "ה" ד"העיני" – היא ה' התמי, שא"א להיות כן
(משא"כ באם ה"י הדבר אפשרי כו').

אבל יש מפרשים הכוונה לקריאה והכרזה: אפילו עיני גוי – וזהו צד
השוה דפירש"י ול"ת להאריז"ל.

וכפי הא' – בתרגומים (מדלא ביארו והוסיפו תיבת אפילו), רשב"ם,
בעה"ט ועוד.

ובהראב"ע הביא ב' פי' אלו.

ו'תתקכז

חלקה גרפס בלק"ש ח"ו ע' 370 חלקה בח"ד ע' 1320 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
חזרה יהודה: שמוטקין, חל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ג ד'תתקצד, ובהסמך
בהערות שם.

ו'תתקכח

בי"ה, י"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יצחק שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ח' תמוז עם הפ"נ.

וכיון שנמצאים אנו ערב ימי הגאולה יביג תמוז גאולת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר היתה בזה גאולת הרבים בעת ההיא
ולשנים ולדורות הבאים לאחר זה, וכמובן מפרטי הענינים של פרשת המאסר
והגאולה.

הנה יבוא זה בפועל בפעולות באותם השטחים עליהם מסר נפשו, הם
עניי הפצת היהדות בכלל והפצת המעינות ביחוד, שכל השייכים ויודעים
עד"ז מחוייבים בזה.

וכיון שלהצלחת העבודה זקוקים למנוחה שמחה וטוב לבב, הנה השי"ת
רועה ישראל יאר פניו ויגאל אותנו מכל ענינים המבלבלים, וימלא את כל הנ"ל
מתוך הרחבה אמתית הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכה לבשו"ט בכלל ובפרט,

מ. שניאורסאהן

במש"כ בדומ"צ ע"ד הבעש"ט (הובא בתוסי' פרטים בקונטרס ומעין
סמ"ט) דלמה לא המשיך בשנה ה' והג' — הנה כמה ענינים שאין מתחדשים
בכל שנה ושנה משרשם הראשון, וכמו מספר שני האדם (ראה יבמות ספ"ד)
וראה עט"ר איך שכל שנה הוא פרט הנמשך מהכלל דאלף שנה.

ו'תתקכח

נדפסה בלקו"ש חז"ג ע' 237 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מורה יצחק: דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תקסד. ובהנמקן בהערות שם.
כיון שנמצאים: ראה גם לעיל אגרת ו'תתקיב.
במש"כ בדומ"צ: ק"ב.

ר'תתקכט

ב"ה, י"ד תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת שמים
וכו' מוה"ר משה שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבו מכ"ח אייר, שנתעכב בהלוכו יתר
על הרגיל. ות"ח ת"ח על טרחותו לכתוב לי על תוצאות ביקורו בכמה מדינות
בנוגע לשאלת ההפרדה. ובדאי לדכותי למותר להאריך בטענות המגדים
לענין ההפרדה שהן טענות בשכל אנושי הבאות להצדיק את העובדא או את
הרצון. וכמו כל הענינים גם זה משתקף בתורתנו תורת חיים, גם להלכה
למעשה, שמוצאים אנו בה ב' הוראות מן הקצה אל הקצה בענין זה: לא
נחשדו ישראל כו' (קדושין פב, א); ואין אפטרופס כו' (חולין יא, ב).

כמו כן בודאי למותר לעורר את כ' שינצל כל כחותיו לעסוק בענין
ההפרדה גם להבא, שאף על פי ואת"ל שעתה עדיין קשה להגשימו, אבל אין
אתנו יודע עד מה, והחוב על איש ישראל לעשות כל התלוי בו והשם הטוב
בעיניו יעשה.

תודתי מיוחדת עבור הפ"ש ממוסדות חנוך התב"דיים שביקר, ובדאי
גם זה למותר לבקשו לסייע בביסוסם והתפתחותם, והרי השפעת כ' מגעת
בכמה וכמה מקומות ומשרדים וכו'.

ובמהצאנו למחרתו של יום הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר פרשת
מאסרו ומס"נ שלו בטח ידועה לכ', יהי רצון שכל אחד ואחד בתוך כלל
ישראל ימלא תפקידו המוטל עליו מההשגחה העליונה בשטח התורה והמצוות
בכלל, וביחוד בחינוך על טהרת הקדש, אשר תמיד היתה בעי' חיונית ועל
אחת כמה וכמה בתקופתנו רבת המאורעות וביחוד עם זה רבת הבלבולים
וטשטוש המוחים והגבולים.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בענינים הכלליים והפרטיים גם יחד.

ר'תתקכט

מוה"ר משה: מונק.
לשאלת ההפרדה: ראה גם לעיל אגרת ר'תקלז, ובהנמקן בהערות שם.

ויתתקל

בי"ה, י"ד תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... ויהי"ר שכל ענין ריב האחים ילך הלך ופחות, ויבוא ויגיע הזמן שהאחים יתאימו לתוכן ותואר שם זה – אחוה ורעות. ובדאי למותר להוסיף ג"כ פירוש תקותי באופן מילוי והתגשמות אחוה זו, שהרי שלום אמתי מבוסס על שלום הנשמה והגוף ושלום הנפש האלקית והבהמית [ושלום שני היצרים], או בלשון רבינו הזקן שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. ומובן מעצמו שאי אפשר שנפש האלקית תשלים עם שלטון נפש הבהמית, בה בשעה שמאידך גיסא גם נפש הבהמית ואפילו יצר הרע יש בהם ניצוץ קדושה אלא שיש להגביר ולהלחיק את הניצוץ ועד שיעשה נר אבוקה ושלבת אש ואור, להגביר הצורה על החומר והרוח על הגשם והאלקי שבאדם על הבהמי שבו. מכאן שהשלום האמתי והקיים ואחוה ורעות אמיתית – מיוסדים ומבוססים על תורתנו הנצחית תורת חיים ומצותי, וכפסק דין המורה הגדול הרמב"ם: כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם (סוף הלכות חנוכה).

... בעמדי עדין תחת רושם ההתועדות דיום הגאולה, ארשה לעצמי לסיים בפתגם שהשמיע כ"ק מו"ח אדמו"ר בבואו לארצות הברית בנוגע לגאולתו והוא, אשר הצלתו אז, ובאופן נסיי, היא לא הצלה פרטית כי אם הצלת כל עניני התורה שנלחם עליהם, שהרי זו היתה סיבת המאסר; והמסקנא בארצות הברית צריכה להיות – חינוך תורני בלי פשרות, עכ"ל. ויש לבאר השייכות, שכיון שהעבודה היתה במסירות נפש, היפך החשבון עפ"י דרך הטבע, שזהו דורש ענין המסיי, עבודת עצם הנפש שאיננו מתחלק ובשוה עומד ובתוקף בכל חלקי הנשמה והגוף, שמצד זה נשללת עצם מציאות פשרה, האפשרית רק במקום שיש שם עיקר וטפל ומוותרים על הטפל מפני העיקר, אבל כשמגיעים להעצם שבכל פרט, הרי משתנה הטפל דטפל עם העיקר דעיקר; או, בהנוגע למעלת בני ישראל, הנה כלשון רבינו הזקן כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בהויי אחד; בדוגמא זו בהנוגע לתורה ומצותי,

ויתתקל

נדפסה בלקו"ש ח"י"ג ע' 238 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

כשישנה גזרה על עצם מציאות המצוה — גם על ערקתא דמסאנא מוסרים נפשם; ובדוגמא זו גם בהנוגע לארץ ישראל מצד העצם שלה, זה שהיא ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה — אין חילוק, בזמן, בין מראשית השנה ועד אחרית שנה, ועל דרך זה במקום, מאבן שתי בקה"ק ועד לעפר בקצה הגבול, וכמו שנאמר כי רצו עבדיך את אבני ואת עפרה יחוננו, כסיפור חכמינו ז"ל במס' כתובות, בסופה.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ו'תתקלא

ב"ה, י"ד תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ מו"ה מיכאל שי

שלום וברכה!

במענה לשאלתו במ"ש אודות השינויים בבית רבקה, להחליף גיל התלמידים וכו'.

הנה מובן וגם פשוט, שהסברא שתהיינה כתות מגיל מבוגר יותר, טובה היא במאד מאד, ומכמה טעמים, אבל ביחד עם זה ג"כ מובן ופשוט, שאין מקום לעשות מין מסחר בכוה, ז.א. שישלחו תלמידות בית רבקה למוסד חינוך אחר, שהרי האחריית הוא על מוסד ב"ר שיתחנכו גם הקטנות דוקא בחינוך על טהרת הקדש, ואין כאן מקום לחילוף זו בזו, כי אם להגדיל ולהוסיף כתות מבוגרות, וביחד עם זה לחפש אמצעים להוצאה הנוספת עי"ז, אבל פשוט שלא לשלוח תלמידות מהמוסד מאיזה גיל שתהיינה, וק"ל.

בברכת הצלחה ולבשו"ט.

ת"ח במיוחד על רשימת התי' העובדים בחינוך וכו' ובכלל על כתבו

ו'תתקלא

מורה מיכאל: ליפסקר, מכנס. אגרות מספות אליו — לעיל חט"ו ה'תקצ"ח, ובהנסמן בהערות שם.

תנא

אדמו"ר שליט"א

בהצלחת העבודה ותקותי חזקה שעוד יותר יש, והרבה יותר, ממה להיות בשמחה מפירות העמל שלו ושל שאר אנשי שי שבמרוקו. ובודאי שזה יוסיף בכאוי"א מהם כח ואומץ לא רק להמשיך בעבוה"ק אלא להוסיף כהנה וכהנה וזכות הרבים"ות מסייעתם וכי"ק רבותינו נשיאינו מעוררים ר"ר להצלחתם בכהני"ל מתוך בריאות שמחה וטוב לבב ולברכה ולהצלחה גם בעניינם הפרטים.

ויתתקלב

בי"ה, ט"ו תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות קשו"ת של בתו מרת ברוריא ת"י עם ב"ג שי בשעה טובה ומוצלחת.

הנה יה"ר מהשי"ת שתה"י בשעה טובה ומוצלחת ולבנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה,

וכת"ר וזוג' הרבנית ת"י ירוו מהם רוב נחת אמת.

בכבוד ובברכת מזל טוב ולבשו"ט.

במשי"כ בשו"ע רבנו הזקן הלי אונאה סכ"ח"כ"ט דמשמע שם לכאורה דדיבורים הגורמים צער אין זה לה"ר, והוא דלא כרמב"ם הלי דעות פ"ז ח"ה: המספר דברים שגורמים אם נשמעו כו'.

— ויש להוסיף שבמ"מ שם ציין לרמב"ם פרק הנ"ל —

ולדעתי — בשו"ע שם קאי בהלי אונאה. והלי לה"ר (וקללה) הובאו רק

ויתתקלב

מורה יצחק: הוטנר, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתקכה, ובהנסמן בהערות שם.

בדרך אגב. (ובעיקר לומר שיש משום אונאה – אף במקום לה"ר וקללה – ולא לחדש דיש משום לה"ר, כדמוכח מהסגנון שם),

ולכן קיצר, בלה"ר ולא הביא אלא מה דפסיקא ל"י, ובשו"ע רבנו חאו"ח סקני"ו ס"י ואילך – ששם מקום ה"ל אלו האריך וגם העתיק דברי הרמב"ם הנ"ל בלשונם ממש. ועיי"ש סוסי"א: אבל דבר שי"ל כ"י אין בו כ"י.

ויתתקלב

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

... זה מזמן שנתתי אל לבי, מה זה עשה ה' ככה לעמנו בני ישראל, בהתבונן בהמצב הירוד בענין זהירות בדיני וחוקי טהרת המשפחה, וכמציין גם כת"ר לכ"מ, שאף שכשר הוא וכו' וביותר קשה בהנוגע לארצות"ב, שכנראה במוחש השגחה העליונה הביאה לכאן רוב מנין ורוב בנין של בני"י ותורה מתפשטת מכאן וכו', והרי פשיטא דאין להתנחם במרז"ל דבעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא ובן הנדה ה"ה (לחד מ"ד) עז פנים (כלה רבתי רפ"ב).

אבל התבוננתי בדין הברור לכל הדיעות, אשר טבילת נדה אין צריכה כוונה כלל, והרי דוקא בארצות"ב נפוץ ביותר וביותר הענין דרחיצה בנהרות ובימים, ולא רק בימות הקיץ, אלא לעתים תכופות גם בימות החורף, נוסף על הרחיצה מקום אסיפת מים רבים יותר מארבעים סאה פי כמה ובפרט שגם אמת המים מהנהר, לפעמים קרובות, מעורבת בהם או מי מעין.

ואף שפשוט שאין לפרסם הנ"ל ולא רק בפני עמי הארץ אלא גם לאלו שבדרגא עליונה מהם, אבל ביחד עם זה אין לדחות ח"ו כו"כ מבני ובנות ישראל משידוכין למשפחות יראי ה' וחרדים לדבר, אפילו באם היתה ידיעה ברורה שלא נזהרים בטהרת מקוה בפרסום, ועאכו"כ במקום שאין כאן אלא השערה, וק"ל.

ויתתקלב

זה מזמן: ראה גם לעיל ח"י אגרת ב'תתקצב.

תנג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקלד

בי"ה, ט"ו תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפתקא שלהם, בצירוף נדבת לבם הטי חלק מנזבן
ומתנן דיחבן לחתן וכלה.

(עיין זהר חלק א' קמט, א).

ויהי רצון אשר נדבתם האמורה בתחלת בנין ביתם בישראל בנין עדי עד,
תפעול ההרחבה וההגדלה בברכות השי"ת והצלחתו בבנינם האמור, בית
נאמן.

(עיין ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית, לרבנו הזקן, לקו"ת ברכה צ"ח ד',
ובספר התניא ספלי"ד).

ומתוך הרחבת הדעת יבשרו טוב בעניניהם הכללים ובעניניהם הפרטים
בטוב הנראה והנגלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקלה

בי"ה, ט"ו תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ"י.

הנהלת מוסד ליובאוויטש באנגליא
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען דעם בריוו פון ז' תמוז, געשריבן
דורך הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ וכו' מו"ה שלמה שי פערין,

ו'תתקלה

מוסד ליובאוויטש באנגליא: ראה לעיל אגרת ו'תשעה, ובהנסמן בהערות שם.

צוזאמען מיט דעם שליסל פון בנין בית ליובאוויטש, וואס די שליחים האבן מיר איבערגעגעבן.

בעת רצון וועל איך מזכיר זיין אייך אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז דער אויבערשטער זאל דערפילן אייער בקשה, ווי איר שרייבט, להצלחה במעשה ידיכם להפצת מעינות החסידות.

און דער אויבערשטער זאל העלפן, אז דאס ליובאוויטש הויז זאל ווערן א מרכז - א צענטראל פונקט - פון וואנעט עס זאלן זיך פאנאנדערגיין און פארשפרייטן ענינים פון אידישקייט, תורה ומצות בכלל, דוכנעדערוגען מיט ווארימקייט, התלהבות, לעבעדיקייט און ליכטיקייט, וואס דאס אלץ איז פון די יסודות־דיקע ענינים פון דער אויפפירונג פון א אידן אין טאג־טעגלעכן לעבן. ווארום אויף יעדן פרט פון אידישן לעבן איז געזאגט געווארן - בכל דרכיך דעהו, ווי עס איז איך געפסקינט געווארן להלכה אין טור און שו"ע אורח חיים סי' רל"א. און אריינטראכטנדיק זיך אין יעדן ענין פון **דרכיך**, ברענגט עס צו **דעהו** - צו דערקענען און נענטער ווערן צום אויבערשטן ית', וואס דאס מוז ארויסברענגען התלהבות מיט אור אמיתי פון פנימיות הנפש בא א אידן.

דער אויבערשטער זאל אויך געבן ברכה והצלחה אין די ענינים הפרטיים פון יעדער און יעדערער וואס נעמען אנטייל אין דאס אויבנדערמאנטע, אזוי אז זיי זאלן קאנען מתוך מנוחה וטוב לבב און הרחבת הדעת טאן דאס אויבנדערמאנטע אין אן אופן פון מעלין בקדש, הלוך והוסיף הלוך ואור, ביז עס וועט מקויים ווערן דער צוזאג פון דעם אויבערשטן - ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה במילוי מטרת בית ליובאוויטש בכל עניניו מתוך שמחה וטוב לבב והרחבת הדעת.

ויתתקלו

בי"ה, ט"ז תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ת אי"א נוי"נ כו' מו"ה יצחק שיי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מי"ג תמוז — יום גאולת כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה
נב"מ זי"ע — עם המצורף אליו.

ומועתק בזה ממה שנרשם עיי' כ"ק אדמו"ר שליט"א על המכתב והמצורף
אליו:

(א) מפרש בתנחומא במדבר, שאף שלדורות אין לוקה המוותר על דברי
הנביא — לדור המדבר ניתנה כפרה זו (על מיתה בידי שמים).

חנה באם נרצה לפרש דלתנחומא סברא מדילי' וחידוש — שאין לו כל
יסוד באיזה מקום שהוא, הרי אז בטלה מלכתחילה קושית השואל. ואין
לחפש חידושים, כ"א לפרש התנחומא כפשוטו — דסבירא לי' (שבדור
המדבר?) חייבי מיתות לוקים ומתכפרים עיי". ולדעתי — תמוה לפרש
דהתנחומא יחדש מלקות בהמוותר על דברי נביא, היפך מעיקר הגיוני דלאו
הבא מכלל עשה.

(ב) בענין כניסת כלב לבית הכנסת.

ויתתקלו

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 616 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
חו"ה יצחק: פריער, מזכירו של הגרמ"מ כשר, ששלח אל כ"ק אדמו"ר שליט"א את הערות
הגרמ"מ כשר לאגרת ויתתקנ דלעיל.

מפרש בתנחומא: במכתבו: ההערה (כאגרת ויתתקנ דלעיל) לרף צה טור ב', מה שנתקשה
דהמוותר על דברי נביא אין בו מלקות. אולי ס"ל שזהו דווקא בהשומעין ממנו. יפה כוון שכן כתב
להירא בספרו מהדור"ת דף כג ע"ד, כמו שציינתי שם לעיין בחו"ש חט"ט (שיצא בקרוב) דף שסד.
ומ"ש שמוותר על דברי נביא אין בו מלקות על זה הרי דייק לבסוף: דזה ו"ל המדרש ורק אז כן.
כלומר אע"פ שלדורות אין על המוותר דברי הנביא מלקות או ניתנה להם כפרה זו על מיתה
ביד"ש.

בענין כניסת כלב לבית הכנסת: במכתבו: מה שהעיר על החו"ש חט"ז אות תקמג וחט"ז לענין
איסור כניסת כלב לביהכ"ג, שולח אני לו בזה העתקה מ"ש להגר"מ פיינשטיין בין שאר הערות על
ספרו... ומ"ש דכלב לא גרע מהחמור, לדעתי גרע וגרע, ומקור לזה מקרא בתורה: לא תביא אתנן
וזנה ומחיר כלב בית י' אלקין, ובספרי תצא סי' רפא: יכול אפילו העבירו ברגליו בעזרה יזה חייב

אין להביא רא"י — מקס"ד דספרי, לאסור בפועל. ואין ללמוד איסורים מעניני דרוש, אפילו אם ת"ל שמשמע איסור זה בספר כלי יקר ובפרט כנרשם גם על גליון השו"ת ששלח, שאין רא"י מהכלי יקר, כי חסגנון אין נכון וכו' — גיגל במפרשים אפילו בפירוש טעמי איסורים.

ג) ועוד להעיר (ולפלא שלא מצאתי לעי"ע מי שעמד עי"ז) שטעם הכלי יקר, וגם דספר החינוך, בהנוגע לכלב, מופרד ממ"ש (יומא כ"א ע"ב) אשר במקדש שני, אש שעל המזבח רבוצה ככלב. ואת"ל — הרי זוהי גם רא"י שאין איסור בהבאת כלב לביהכ"ז.

ולכאורה ה"י מקום לפרש את הנ"ל (בדוחק עכ"פ) שאין הכוונה שהאש הייתה בצורת כלב (או ארי' — במקדש ראשון), אלא שאמרו זה על אופן רביצת האש, אשר במקדש ראשון ה"י כמשי"נ רבץ כארי' וכלביא מי יקימנו, ז.א. בקביעות ולא קופץ ועולה, מה שאינו כן בכלב.

ואינו, כי גם צורת ארי וכלב היו שם, וכפירוש רש"י על אתר, ובזח"ג (ריא, א), בתקו"ז תקון כ"א (סב, ב) ועוד דחמאן דיוקנא דארי' וכלב.

ד) בסוף השו"ת, דאין חיוב ללכת לביהכ"ז כו' — עיין שו"ע או"ח ס"צ ס"ט ואילך וש"י — ומפורש בכ"מ דישתדל ומצוה לרוץ וכו' וכו'. ומשי"כ בשם מהר"ל — במג"א בסי' תט"ו סק"ב דנשתפק למהר"ל אבל לפי מ"ש כו' ודאי כו'. (בא"ח החדש שם — שבשו"ת חו"י סק"ב ושו"ת ר"מ זיסקינד סוסי"א דחו דברי המג"א, ואינם תח"י).

ובכונן דא עוד נקודה מיוחדת בדבר, ע"פ הפס"ד בשו"ע או"ח סוף סי' פ"ה, כי הוא עצבון גדול שהכל מתאספים והם יעמדו חוץ (אף שבשו"ע הוא רק שבועים בחדש וגם זה לא לתמיד, משא"כ בסומא וכו'), מובן שאפשר לסדר הכניסה לביהכ"ז בעזר בן אדם, אבל המדובר כאן — אם יש ענין בכניסתו (שזהו או משום צער או — לגודל הענין דתפלה בביהכ"ז דוקא) שאז יש לחפש דרכים לאפשר הכניסה, וק"ל.

* * *

בטח יאשר קבלת המכתב, ות"ח.

בכבוד ובברכה.

מזכיר

ת"ל כי תועבת ה' כו' בזוכה. והנה בקרא מיירי במחיר כלב היינו תמורת כלב... עאכ"כ כלב עצמו... וכן יש ללמוד מדברי כלי יקר דברים כג"ט: לפי שהכלבים צוי נפש מזנים בפיהם... על כן אין נכון להביאם למקום הקדושה.

ויתתקלו

בי"ה, ט"ז תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"ג רב פעלים בעל מדות ובעל
מרץ וכו' מו"ה חנניא יום טוב ליפא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הגאולה, י"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל, אשר היתה בזה הצלת ונצחון
התורה ומצוותי בכלל, וכמובן וגם פשוט מפרשת המאסר והגאולה, וק"ל.

בו כתב, אשר שאלוהו ע"ד השתדלותו בהנוגע למקוה כשרה ומהודרה
בכמה מקומות, ובהם כאלו שהנהגתם שם בעיני תורה ומצוותי דורשת תקון
עיקר, ואולי גם יותר מזה, ושואל דעתי בזה.

ויישר חילו וירבה חיילים להוסיף בהחזקת והפצת הטהרה בישראל
בכל מקום שידו מגעת. ובהנוגע לקושיא האמורה, ידועה הבחינה בזה, מה
ששמע כ"ק מו"ח אדמו"ר מכ"ק אביו אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע —
מה שענה לו כ"ק אביו — מוהר"ש זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ביחידות (נדפס
בהיום יום כ"ג סיון).

אלא שבוה להעיר, כיון שפרסום השתתפותו בהאמור, הרי אין זה נוגע
להכשר המקוה וכו' — מאידך גיסא י"ל שמי שהוא ה**רצח** לטעות יטעה
וילמוד בזה משמעות בלתי רצוי, אף שהוא היפך הכוונה, הרי לדעתי יש
למעט בפרסום ככל האפשרי ועד לקצה. ועד"ז הוא גם התנהגותי בענינים
כאלו, ע"פ מה שראיתי — לעשות ככל התלוי — להציל מי שיחי מבני ישראל
[ומה לנו פחות מסוג האמור בסנהדרין מ"ד ריש עמוד א'. ונפלאים דברי
רש"י שם, עדיין שם קדושתם עליהם. ובפירוש הרי"ח — ישראל קרי להו

ויתתקלו

נדפסה בלקו"ש חי"ז ע' 480 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מרה חנניא יום טוב ליפא שי: דייטש, קליוולנד, הרב מהעלמין. אגרות נספות אליו —
לציל חי"ז וירג, ובהנמקן בהצרות שם.

רחמנא! להצילם אפי' מעבירה על דקדוק קל של ד"ס עאכו"כ ביסודי הדת
ובענין הנוגע לדורות ולדורי דורות, שבזה הרי הדרישה וההכרח הכי גדולים,
וכמובן גם מענין העברת נחלה דאסור דאורייתא, ואפילו מבישא לטבא,
דילמא זרעא מעליא הוי ליי. וק"ל.

במ"ש אודות הלינה בהאטעל — ראינו מנשיאנו הק' שהיו נוהגים
בהאמור בלי כל חשש אף שהי' הדבר ידוע ומפורסם, כיון שרבו המבקרים
אותם — בהאטעל, ועיין סוכה ל"ב סוף עמוד ב': **מהדר** וכו' הואיל ונפיק
מפומי דרב כהנא כו'.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט.

עי' הענין דלינה הנ"ל — הוא ג"כ בהנוגע לתמונות בני"א הנעשה
בפוטוגרפיה — שראינו רבותינו משתמשים בהם.

ויתתקלח

בי"ה, צום הרביעי יהפך לששון ולשמחה, תשי"ט
ברוקלין:

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני עם המצורף אליו.

בעת רצון יזכירוהו ואת ב"ב שי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבי"מ זי"ע לתוכן כתבו.

ובמ"ש אודות נתוח של הצנורות — לא נראה לי זה כלל וכלל, והרי זהו
שולל אפשרויות הריון כמעט לתמיד. ובמה שמזכיר עצות אחרות, כנראה
כוונתו למנוע הריון, עליו לשאול דעת רב מורה הוראה ויפרט לפניו דברי
הרופא בזה.

(*) ודברו של ה' מעשה הוא ולא רק כמעשה (ראה שבת קיט, ב).

אבל להעיר שלפעמים תכופות, אף שיש שקורים לזה התנגדות בדם, אין זה משפיע כלל על הנולדים. ועוד קורה, שלפני הלידה משתנה המצב לטוב וכו', והרי בנדון דידן, כיון שכותב שזוגתו תחיי יש לה קישורים כו' אפשר לבאר העניינים שכותב בזה, ולא בהדמים, והנפק"מ פשוטה, שעיי' שתתחזק זוגת' בבריאותה, יש מקום לומר שיבטלו כל החששות שבענין.

והנה בכל ענין ובכל זמן נצטוינו להעלות בקדש להוסיף בעניני תורה ומצות ובפרט כשזקוקים לתוספת ברכה מנותן התורה ומצוה המצוה, ולכן מהנכון שהוא וזוגתו תחיי יוסיפו בהייל מתאים למעמדם ומצבם, ובעיקר באתי לעוררו על ההכרח לקבוע לימוד בפנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שאם בכל הזמנים ובכל המקומות היי הכרח בזה, עאכ"כ בתקופתנו ובמדינה זו.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין, וכן אשר זוגתו תחיי תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בברכה לבשוי"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתקלט

ב"ה, י"ז תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת מחנה גן ישראל אשר בקנדה
ח' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מערב חג הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא ישראל וגאולתנו אנו בתכ"י.

ו'תתקלח

התנגדות בדם: בזמן שנולד לנו בננו הבכור שי' נחדע שיש התנגדות בדם של אשתי לרם שלי המכנים בשם "R-H factor" היותה שדמה היא "R-H negative" והמחלה של התנגדות הזאת יכולה חלילה לפעמים להזיק את הבנים הנולדים.

ונעם לי לקרות הפרטים באופן הסתדרות הגן, וכן המחנה יומי,
 ויהי רצון אשר ינצלו שבועות אלו להחדיר בבני הגן והמחנה יומי,
 אהבת השם ית' אשר הוא היסוד לכל מצות עשה, שבכללן מצות יראת ה'
 שהוא יסוד לכל מצות לא תעשה, באופן שיבוא לידי מעשה שהוא העיקר, ז.א.
 שמכאן ולהבא כל רואיהם יכירום כי זרע ברך ה' המה.
 וגודל שכר כל המתעסקים ומשתדלים בזה, אם בנפשם או בגופם וגם
 בממונם, אין לשער, הן בגשמיות והן ברוחניות.
 ויהי רצון שבקרוב נזכה להיעוד הקטן יהי' לאלף והצעיר וגו' ומבין
 המצרים אלו נזכה בעגלא דידן – שיהפכו לששון ולשמחה – לקיום היעוד
 דנחלה בלי מצרים.
 בברכה לבשו"ט.

ו'תתקמ

[טו"ב תמוז תשי"ט]

... בהנוגע לצירוף ביה"ס, שיהי' הכל במקום א' – מובן שאין לזה
 מקום כלל. וצריך להשתמש מזה בהחלט, אלא – שבאופן דיפלומטי מבלי
 לגעוע בכבודו של מי שהוא, ואפילו לא בישות של מי שהוא. וכמה הסברות
 לזה: הרי אין דרישה ומקום לבטל קהלתם ח"ו, ולצרפה לקהלתם. ועד"ז
 בהנ"ל אין להכריח את הצבור על תכנית חינוך אחת לכולם. ואדרבה צ"ל
 כמה תכניות – מובן שכולן עטה"ק – בכדי שכאז"א יחזור בהיותו
 מתאימה לו (והראי' – שבכפר חב"ד עצמו ייסדו ת"ת, ישיבת, ביסל"מ,
 ביי"ס לחקלאות ועוד, אף שכולם חב"דיניקעס. ועאכו"כ – בעיר גדולה
 כ...), והכל מודים שכמה בתכנ"ס אפ"ל בשכונה אחת באם הנוסח שונה,
 ועד"ז בחינוך – יש מבכרים לימוד משנה או גמרא, בקיאות או חריפות,
 דינים או תורה לשמה ועוד ועוד. וככל שיקצרו בהשקו"ט בזה, ולא יבליטו
 את הפרינציפ שבהענין – טוב יותר בשביל שיהיו היחסים להבא טובים יותר
 ונוחים יותר.

ו'תתקמ

ו'תתקמא

[י"ז תמוז תשי"ט]

מאשרים קבלת מכתבו מט"ו תמוז עם המצורף אליו ומובנת התמי
והפלא חכי גדול אשר אין מזכיר אף מלה (לתוכן) התועדות של חג הגאולה
י"ב וי"ג תמוז, ואם המנהל הראשי דישיבת תומכי תמימים דכל מדינת . . .
אינו מוצא לנכון להזכיר עד"ז מה יעשו אלה שלמטה ממנו במעמד ומצב,
וק"ל.

ולפלא שלאחרי מלאת ל"ב שנה להנסים והגאולה יש לעורר על כגון דא,
אף שלכאורה מקום לתירוץ ואמתלא שמאי נפק"מ בהודעה, ובלבד שיהי
הבכר. אבל רואים במוחש, וכמו שכתבתי לכמה מאנ"ש, שהידיעה שצריך
להודיע למי בהנוגע לפעולות, מוסיפים במרץ בקיום הפעולות, וק"ל.

ויהי רצון שישבר טוב בטוב הנראה והנגלה, ובין המצרים אלו נזכה
בעגלא דידן שיהפכו לששון ולשמחה ויקוים היעוד דנחלה בלי מצרים.

ו'תתקמב

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון יום א', אין וועלכען דו שרייבסט אז
מ'האט דיר דערציילט פערשידענע זאכען וועגען ליובאוויטש, און דו ווילסט
אויסגעפינען אויב דאס איז אמת, און עס אַרט דיר זייער, צו וויסען דאס.

די מענשן, וועלכע דו דערמאנסט, פון וואס דו האסט געהערט פון זיי,
פארשטייט דו דאך, אז זיי זיינען קיינמאל ניט געווען נאענט צו
ליובאוויטש און ווי עס זעהט אויס פון דעם ארט ריידין מיט דיר, טוען זיי
פארקערט פון מצות תורה, און ניט נאר פון א סתם מצוה, נאר פון דעם כלל
גדול בתורה, ואהבת לרעך כמוך (ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד).

ו'תתקמא

נדפסה בלק"ש ח"י"ח ע' 471.

פון דעם איז אבער אויך פארשטאנדיק, אז עס איז ניטא קיין ארט אין שכל, צו זאגען, אז דוקא אזעלכע ווי זיי, ווייסן וואס מיגלויכט אין ליובאוויטש, וואס ליובאוויטשער אליין, ווייסן ניט פון דעם, און די זאכען וואס ווי דו שרייבסט, האבען זיי דיר דערציילט, איז איך האב דאס קיינמאל ניט געהערט, זייענדיג אין ליובאוויטש פיל מער פון זיי (אויב זיי ווייסן בכלל פון ליובאוויטש).

וואס עס טוט ווייטאן פיל מער, איז דאס וואס זיי ווייסן ניט וואס עס שטייט געשריבען אין פילע ערטער אין ש"ס, און ווערט געפסקינט אין רמב"ם ושוולחן ערוך וכו', און עס איז כדאי, אז דו זאלסט זיי איבערגעבען וועגען דעם, אז דאס וואס זיי ריידן וועגן כ"ק רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, איז דא דער פסק דין אין גמרא (ברכות יט, א) בנוגע זייער גוטער אויפפירונג (בלשון סגי נהור) [און דער פסק דין בירושלמי (פאה פ"א הלכה א') לשון הרע כנגד כולם, וכן שם שאינו אומר לה"ר וכו'], ש"ס סוטה מב, א. ערכין טו, ע"א ושם בארוכה. ובכ"מ.

און אויב, ווי עס זעהט אויס, פון ליובאוויטש האלטען זיי ניט, זאלען זיי לכל הפחות האלטען פון דעם ספר חפץ חיים, און ניט האלטען עס — דעם ספר — פארן צווייטען אדער פארן ספרים שאנק, נאר קומען צו דעם באוואוסטזין, אז דאס מיינט מען טאקע זיי אליין. והשם יתברך יחוס וירחם עליהם ויצילם פון זייער איצטיקן צושטאנד, ויהי רצון שיהי זה בחסד וברחמים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתקמג

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה אפרים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"ד תמוז עם המצורף אליו ובטח יכתוב מי
שהוא בהנוגע להתועדות דימי הגאולה . . .

ב) במ"ש אודות סידור חוברת פלפול וכו', בטח נמסר הענין גם בשמי,
וכשימצא עכ"פ אחד או שנים שיתענינו בזה, בטח יתן זה דחיפה לעוד
תלמידים וכמרו"ל קטאת סופרים תרבה חכמה.

ג) במ"ש אודות תלמידים מבתי ספר הרשת – הנה כתבו כבר וכמדומה
גם ב"כ תו"ת היו על החתום, שהחליטו שיבקרו מהר"מ או הר"י או
מהמשגיחים דתו"ת בבתי ספר הרשת וכו' שמוכן שזוהי הדרך להחכנה הכי
נכונה להמשיך תלמידי הרשת לתו"ת ובתי ספר למלאכה וכו' . . .

ד) לסדר שיעורים בלימודי חול בישיבה, מובן שלא זו הדרך וכמדומה
שכבר נדבר איזה פעמים, שצריכה להיות הבדלה בין זה המוסד בו לומדים
לימודי חול, והישיבה, שיהיו המוסדות דוקא בריחוק מקום, כדי שתהא
מחיצה ניכרת.

נעם לי במאד הידיעה ע"ד פתיחת הקייטנא, ובטח נתקבל מכתבי בקשר
עם זה מאז.

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתקמג

מרה אפרים שי: וואלף, לוד. אגרות נוספות אלי – לעיל ח"כ ג'תתקמג, ובהנסמן בהערות
שם.
בסח נמסר: ראה גם לקמן אגרות ו'תתקסו. ו'תתקצו.

ו'תתקמד

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף אין וועלכען איר שרייבט וועגען דער
התועדות, און דעם געדאנק פון שלש פעמים בשנה וכו'.

זעלבסט פארשטענדליך, אז איר דארפט ניט בעטען קיין ענטשולדיגונג,
נאר זען אז די ענינים וואס איר שרייבט, וואס זיינען ארויף אויף אייער
געדאנק, זאלט איר דאס אראפבריינגען אין הנהגה בפועל, און עס איז
באוואוסט די הוראה פון רבותינו נשיאנו הק' זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע, אז
יעדער ענין וואס בריינגט צו א צוגאב אין יראת שמים און א צוגאב אין קיום
המצות כדבעי, איז כדאי ונכון, וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור
כי זה כל האדם, און אין קיום המצות כדבעי, איז דאך אייגענשאפט דער
ענין פון דרכי נועם, וואס דאס איז א דין אין תורה, כמ"ש דרכי נועם
וכל נתיבותי שלום, צו אויסניצען דאס בהשפעה אין דער סביבה והזולת צו
מקרב זיין לתורה ולמצוה דורך אהבת ישראל און אויך מיט חסידות'ישער
ווארימקייט, און וויבאלד מיפאדערט דאס פון אונז, ובפרט מתושבי כפר
חב"ד, איז דאך געוויס אז עס איז געגעבען געווארען די כחות אז מען זאל
דאס קענען ערפילען, סיי בנוגע דער סביבה און סיי בנוגע זיך אליין, וק"ל.

זיכער באטייליגט איר זיך אין די שיעורים וועלכע ווערן געלערנט
ברבים, אלס צוגאב די שיעורים פון חומש תהלים ותניא הידועים, און
באטייליגט זיך אויך אין דער ארבעט פון הפצת המעינות ככל הדרוש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקמה

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ו תמוז, בו כותב אודות הצעת הוראה בגמרא
בכתה מעורבת בנים ובנות.

והנה מעורבות בזה שתי שאלות: א) לימוד גמרא עם בנות, ב) לימוד
בנים ובנות ביחד, והרי כנראה מהשאלה, מדובר בגדולים וגדולות.

במענה לשאלה הא' – בכלל יש להזהר בכגון דא, שלא לפרוץ גדר הנהוג
במקום, ובפרט באה"ק ת"ו, אשר עיני ה"א בה מראשית השנה עד אחרית
שנה. ובאם אין בזה נוהג קבוע, יש לנהוג מתאים לפסק דין המובא גם בשו"ע
לרבנו הזקן הלכות תלמוד תורה סוף פרק א', בהנוגע להלכה, שגם נשים
חייבות ללמוד, ולבחור במסכת ששם מובאות הלכות האמורות.

בהנוגע לשאלה השני' – מכמה נקודות חמורה היא משאלה הראשונה.
ולכן יש להשתדל ככל האפשר, שילמדו בהפרדה, ואפילו את"ל שבלימודם
אצל מורים האחרים לא תהי' הפרדה האמורה, הרי עליו להפגין עכ"פ בשטח
שלו, נחיצות הפרדה, וזה ישמש בתור מחאה מצדו, ויתן מקום להתבונן
בשאלה זו, לאלו שלע"ע אין מסכימים על הפרדה, בראותם ההצלחה במקום
שהפרידו, וק"ל.

לפלא שאין מזכיר ע"ד השתתפותו בהתנעדות דחג הגאולה י"ב וי"ג
תמוז, ובטח גם עם מושפעיו דבר בפרשת המאסר והגאולה בהנוגע להם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב.ב.

כבקשתו נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

ו'תתקמה

בהפרדה: ראה גם לעיל אגרת ו'תקל"ו. ובהנמך בהערות שם.

ו'תתקמו

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ח תמוז, בו כותב הסברא לבקר בהמקום למנוחה
אשר בסביבות אנטווערפן, וכן לשהות עוד באנטווערפן בשביל להמשיך
ולגמור מלאכת בקורו מאז.

ונכון הדבר, וכבר מלתי אמורה, שלפעמים הכי קרובות, במקומות
מנוחה (קור ארט) יש לפעול יותר מאשר במקום דירת האנשים, הן בהנוגע צו
קלייבען גשמיית וכן בהנוגע צו זייען רוחניות, כי שם פנים הם יותר ואדרבה
שמחים לחדשות ופנים חדשות, וכמה ענינים בביתם ומסחרם, שאין
מבלבלים במקום המנוחה.

ויהי רצון שבין המצרים אלו נזכה בעגלא דידן שיחפכו לששון ולשמחה
ולקיום היעוד דנחלה בלי מצרים.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקמו

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 23/7, בו כותב אודות חוות דעת הרופא בהנוגע
לזוגתו תחי' אשר כאילו אחד הצנור סתום.

ובודאי ביאר להם הרופא מומחה, אשר ישנם שני צנורות ובאם רק
אחד סתום, אפשר עבור ולידה ע"י צנור השני, ועוד זאת אשר ישנם אופני
טפול לפתוח צנור סתום אפילו בלא נתוח, שלכן כדאי שישאל עוד הפעם דעת
רופא מומחה בהאמור (טפול שלא על ידי נתוח) ויהי רצון שיצלח בזה.
ומובן שעליהם להוסיף בהנהגה טובה בחיי היום יומים מתאים

להוראת תורתנו תורת חיים ובפרט זהירות ודיוק בעניני חוקי ודיני טהרת המשפחה (נדה, הפסק טהרה, טבילה במקוה כשרה דוקא וכו').

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין, וזוגתו תחי' תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

וכשיכתוב שמותיהם בלשון הקדש (בצירוף שם האם שלו ושל זוגתו תחי') יזכירום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע להנ"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש, אבל הוא יכול לכתוב גם להבא בצרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ויתתקמה

בי"ה, כ"ב תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמענה לתוכן מכתבו בהנוגע לעניני ... מובן וגם פשוט, שכיון שחננו השי"ת בכשרון בשטח החינוך על טהרת הקדש, ולא עוד אלא שפועל בזה באופן דמוסיף והולך, הרי פשוט שעליו להמשיך בזה, ואדרבה בתוספת התאמצות ובתוספת השתדלות, ובמכש"כ וק"ו מאלו שעד עתה לא התעסקו בזה, או שהצלחתם מסופקת, עליהם כולם החובה לנצל כחם להצלת נפשות בני ישראל, לעמוד בשורה ראשונה בכבוש נשמות בניי לגלות בהם הצפון וטמון שלבם ער להקבי"ה לתורתו ולמצותיו, בגלוי בחיי היום יומים במעשה בפועל.

ובמ"ש אודות הקישורים הכספים שבהמצב בכלל, שלכן ישנה הצעה

מסחרית – הנה בתור מאמר המוסגר, רואה הנני תקות קלושות לעתידו של מסחר פרטי באה"ק ת"ו (לבד אולי קונצרנים גדולים ונתיני חו"ל וכו') ומכמה טעמים והעיקר מפני ההתחרות של הארגונים השונים בזה. וכותב הנני עדיין כאמור בתור מאמר המוסגר, כי אפילו באם הי' עתידות, כוונתי בהנוגע לחומריות וגשמיות – גם אז לדעתי אין כל מקום לסברא האמורה, שיעזוב חלקו היפה חינוך עטה"ק. ומאמר מוסגר שני, שכפי כל השערות בשכל הבריא, הנה ענין החינוך באה"ק ת"ו כר נרחב הוא לא רק לפעולות אלא גם לשכר כפשוטו, משכורת החולכת וגדלה, ומזה מענה על נקודה השני ככתוב בארוכה במכתבי הנ"ל, שמתאים להוראת תוה"ק מעלין בקדש ולא ח"ו להיפך ...

מובן ע"פ מ"ש לכמה מאנ"ש, שאף שענין קבלת עול יסוד ושרש העבודה היא, ורישומה צ"ל ניכר במשך כל היום וכו' ולא רק באמירת מודה אני והודו לה', הנה להצלחת העבודה דרוש שיהי' לו בזה טעם ועונג וספוק נפשי גם בכלי השכל, ולכן הצעתי מקומה, באם שניהם יקבלו זה עליהם מתוך הסכמה מלאה ולא מפאת קבלת עול גרידא.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו ומובן שגם אותו בכלל שיבשר טוב מהצלחתו מופלגה, מתאים לקוים האמורים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ר'תתקמט

ב"ה, כ"ג תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח"י תמוז, בו כותב ר"פ מההתועדות דימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וגאולתו אנו, שהיתה גם גאולת הרבים והצלת התורה.

ר'תתקמט

תסט

אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון שתכה"י יבשר טוב בהנ"ל, וכן בעניניו הפרטים, ובנקודה
התיכונה הפצת המעינות חוצה, שעייז מקרבים קיום היעוד (שמבין מצרים
אלו נזכה בעגלא דידן) לנחלה בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט.

ויתקנ

ביה, כ"ג תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח"י לחדש הגאולה, בו כותב ר"פ
מההתועדות דימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז, ומסיים גם בבשורה טובה
בהנוגע . . .

ויהי רצון שימשיך בבשו"ט בענינים הכללים והפרטים גם יחד, ומהם
בנקודה התיכונה, שכאו"א מתעסק בהפצת המעינות חוצה, אשר הפצת
המעינות בכלל ובפרט בימי בין המצרים, ענין ושעת הכושר לעורר אשר מפני
חטאינו גלינו מארצנו וכו', והתקון לזה ע"י התשובה על הנ"ל והמשכת כל
הענינים משרשם ומקורם, שבלימוד התורה ה"ז המשכת התורה ואור התורה
— מהמאור שבה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ויתקנ

נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 487.

ו'תקנא

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות הצום ת"ב וביום הכפורים.

מובן שצריך לצום כל היום כולו כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, ועל ידי שימעיט במלאכה באותו היום ככל האפשרי והעיקר שיהי עסוק בעניינים שימנעוהו לחשוב ע"ד הצום, יוכל למלאות האמור, אלא שבתור הוספה ישאל אצל רופא, שישנם כדורים הממעטים כח התאבון למשך כמה וכמה שעות, ואולי עוד יותר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תקנב

ב"ה, כ"ד תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר פנחס ש"י הכהן פלאי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בטח יודע כי אינני משתתף במשאלים במכ"ע.

הנני משתמש בהזדמנות זו להביע סיפוק הרוחני שהי לי כשבקרני בעתו הרב דולגין ש"י מלוס אנג'לס והוא שם במחנה בראנדייס, וסיפר לי על דבר ההשפעה הטובה שהיתה לכו' שם ועד כמה נתרשמו מביקורו. לכן תקותי שכו' עומד בקישור עם המושפעים, ובפרט אשר כל צעיר הוא משפיע בכוח וברי הוא אשר יהי' בונה בית בישראל, ולכן כל הטבה בענייניו כעת נכפלת כמה פעמים ככה בעתיד.

לפלא אשר דוקא בחוברת פא"פ מיום ו' ערב י"ב"י"ג תמוז, ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר פרשת הימים ההם בטח ידועה לכו', נעדר בה זכרון הימים האלה. והרי בטח רבים מהקוראים מעוניינים במאורעות כאלו

תעא

אדמו"ר שליט"א

שרישומם ניכר עד היום, ויש מקום לומר ג"כ שאדרבה, אלו אשר לעת עתה
עדין אינם מתעניינים בעניינים כאלו, הרי בשבילם ההודעה עדיין חשובה יותר,
וכידוע המשל מחולה שאינו מכיר בחליו, שמצבו אנוש עדיין יותר.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

נעם לי לראות את חותנו שיי בהתועדות דייג תמוז, ובטח מסר לכי פ"ש
ממני.

ויתתקנג

בי"ה, כ"ז תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

משתתפי האסיפה דגי תמוז
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"כ מאסיפה האמורה, מההצעות והחלטות בענייני
הפצת המעינות.

ויהי רצון שתקוימה ההחלטות בפועל ובאופן דמוסיף והולך מוסיף
ואור, וכדיוק לשון אגרת הקדש להבעשי"ט, יפוצו דוקא.

ויקוים בזה, גלתה, לשון גילוי, יהודא, ענין ההודאה בכל הציור קומה
(הפרטית והכללית כיון שיגיעו המעינות גם חוצה ע"י שתהיי ההפצה) מעוני
עוצם אתכפיא, ומרוב עבודה, כי היא ישבה בגוים ולכן עבודתם בהתגברות
יתירה, ולכן לא מצאה מנוח, ושכרה על שלא מצאה אשר כל הוא רודפי
כמ"ש טוב וחסד ירדפוני, והשיגוה בין המצרים, מן המיצר כו' עד העלי
לדלית מחשבה תפיסא ביי וכמבואר בפירוש אדמו"ר הצ"צ ברשימות לאיכה
א, ג.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט בכל הני"ל.

ויתתקנג

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1333 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ותתקנד

בי"ה, כ"ז תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

ועד הרוחני דכפר חב"ד באה"ק ת"ו
מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ר אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ב תמוז עם המצורף אליו, ועל ראשון
ראשון וכו'.

(א) במה שלא קבלו תשובה מכאן על המכתבים.

כבר כתבתי לכמה מאנ"ש, וזה כמה פעמים שבקשתי כפולה ומשולשת
לא להתחשב עם עכוב המענה, ואפילו כשאין מענה, שהוא מרוב הטרדות,
ואם בכלל הדברים אמורים, שאכז"ב ועד רוחני, שבזה דין תורתנו הקי, אין
לו לדיין אלא מה שעיניו רואות על אתר, ובעניני תורה ומצות, הרי יפה שעה
אחת קודם.

(ב) בענין השמיטה והצרכני.

הנה אף שלכל לראש ענין הזהירות בענינים אלו נוגע להצרכני כיון
שרוב האוכלים מגיע לכפר חב"ד על ידה, מובן שצריך לפרסם בכלל רשימת
אוכלים המותרים בלי פקפוק וכו' שהרי בודאי שכמה אוכלים וכמה מאנ"ש
קונים שלא ע"י הצרכני, וק"ל. וכיון שכמה חילוקי דיעות בכשרות הנ"ל, הרי
על הועד הרוחני בראשיתו של מרא דאתרא, לברר דעת תורה ולפרסם זה...

ויהי רצון שכאנ"א בתוככי כללות התמימים ואנ"ש ימלא תפקידו
להפצת המעינות חוצה אשר עי"ז מקרבים יעוד ימים אלו אשר מבין המצרים
יגיעו לנחלה בלי מצרים ועד למרחב העצמי (יעוין רשימות הצ"צ לאיכה א, ג)
ויהי זה בעלאל דידן ע"י משיח צדקנו.

בברכה לבשו"ט.

נתעבב השילוח ובנתיים נתקבל מכי בהנוגע להקס"ד דבנין מקוה
בביהכניס הישן, וכבר עניתי להרימ"מ שי ליס בשלילה.

תעג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקנה

ב"ה, כ"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה מרדכי ש"י הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ג תמוז.

בעת רצון וזכירוהו עוד הפעם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
וצוקללה"ה נב"ימ ז"ייע לתוכן כתבו.

וכיון שזכה כ' להשתתף בהפעולות הכי נשגבות להצלת כ"ק מו"ח
אדמו"ר בימים ההם בזמן הזה, יהי רצון שיעמוד לו זה בכל המצטרך לו
מרוח ועד בשר ובזה כמובן לכל לראש ולראשונה בריאות הנכונה הרחבת
הפרנסה ולבשו"ט בטוב הנראה והנגלה בכלל.

ומעניינים הפרטים לעניינים הכללים אשר ימי בין המצרים אלו יהפכו
בקרב לששון ולשמחה ונוכה לקיום היעוד לנחלה בלי מצרים.

בכבוד וברכה.

ו'תתקנו

ב"ה, כ"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

מחוי' הרה"יג הרה"יח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה גרשון ש"י וזוגתו הרבנית מרת גסי' תחי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מועש"ק, בו כותב בקיצור נמרץ גם

ו'תתקנו

מרה גרשון: חן, חיפה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"יז וחיב, ובהנסמן בהערות שם.

ע"ד התועדות חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז, ויהי רצון שימשך רושם ההתועדות על הימים וחדשים הבאים לאחרי זה.

בעת רצון וזכירום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע להמצטרך להם מתאים לתוכן כתבו.

ובהמצאנו בסיום וחזרתם חדש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, זכותו ירבה ההצלחה בכל ענינים הכללים והפרטים של כאו"א מאתנו בתכ"י ומתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

במ"ש בשער היחוד והאמונה, ואתה מחי' א"ת מחי' אלא מהוה, כמדומה מזמן כתבתי לו בזה שהוא גם ברי"ח שער הקדושה סוף פ"ז בשם רז"ל ועד"ז בפרדס שער ו' פרק ח', שלי"ה דף מ"ח ע"ב ועוד.

ו'תתקנז

ב"ה, כ"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום 21/7, בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר עלי' ואשר שואפת לחיים דתיים ולהתמסר לחינוך ילדים ילדי ישראל ברוח ישראל סבא, אלא שיראה מהשפעת הסביבה.

והנה בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו, כמה אפשריות ישן לדור בסביבה דתית, והרי ציווי תורתנו תורת חיים הוא, וכהוראת המורה הגדול הוא הרמב"ם, צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד וכו' ויתרחק מן הרשעים כו' ילך למקום שאנשי צדיקים ונוהגים בדרך טובים, ולפני זה מבאר הטעם, כי – דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדיעותיו ובמעשיו אחר ריעיו ומכריו.

ועד"ז הוא ג"כ בהנוגע להתעסקות בחינוך דתי, אשר כמה וכמה מוסדות דתיים מחפשים מורות ברוח האמור במשכורת מתאימה ובתנאים מתאימים.

תעה אדמו"ר שליט"א

וכיון שכבר יש לה ותק בשטח החינוך, בודאי שבהשתדלות תמצא מקום מתאים לנצל כשרונותי בחינוך המקרב את לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים, ובודאי שזכות עבודת הקדש תעמוד לה בעיניי הפרטים, לשלוח פנימית שלוח אמינית ולסידור מתאים בחיים בכלל ובנקודה התיכונה שידוך טוב בכל הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקנח

בי"ה, שלהי תמוז, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר ארי' הלוי שי
המכונה דר. פינקלשטיין

שלום וברכה!

בחבילה בפני עצמה יקבל כי פירסומינו האחרונים, ותקוטי שיהיו לתועלת הרבים.

בהזדמנות זו רצוני לעמוד על נקודה אחת במכתבו, במה שכותב "אינני בעל השפעה בשום אופן. בחוגנו אין שום כח השפעה" כו'.

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון דא, אשר כשם שמוכרח לכל אדם לדעת חסרונות עצמו, שרק אז יכול האדם לתקנם ולחיות חייו כדבעי, הרי במדה זו מוכרח ג"כ לדעת כשרונות ויכולת ומעלות עצמו.

ובודאי אשר דוקא בימים אלו אין מן הצורך להאריך בראיות שכי הוא בעל השפעה, כי לפי ידיעותי עלה בכח השפעתו לגרום מפנה חשוב לימין בחוגים שהשפעתו עליהם. וכפי שמסרו לי, הנה לולא ההתערבות שלו היו איזה ענינים באופן בלתי רצוי בתכלית. מובן שאינני יודע פרטיות הדברים, אבל ניכרים דברי אמת.

ו'תתקנח

לכבוד .. פינקלשטיין: אגדת נוספות אליו — לעיל ו'תקכט, ובהנסמן בהערות שם.
פתגם: ראה גם לעיל חט"ו אגדת הישנה, ובהנסמן בהערות שם.

בטח למותר ג"כ להאריך בהנקודה, אשר כל הצלחה בפעולה טובה בודאי שעלי לגרום תוספת השתדלות בכיוון זה, וכלשון חכמינו ז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתים – בהוספה של מנה; ומי שיש לו מאתים רוצה ד' מאות – בהוספת ב' מנות. – והרי לאחר בקשת סליחתו, דברים עקרים וביסודי אמונתנו – מצפים ומשוועים לשינוי עקרי בין מושפעים.

במה שכותב שרק דרך אחת ישנה להשפעה – על ידי רבוי לימוד התורה, בתקוה שהמאור שבה יחזיר למוטב גם אלו הרחוקים ממנה, הנה למרות אשר מצות תלמוד תורה שקולה כנגד כולם והמאור שבתורה בכוחו להחזיר למוטב, אין אנו רשאים וגם אין השעה מרשה כלל לעמוד מרחוק ולצפות למילוי הני"ל. ובפרט שהמדובר הוא במושפעים שהם גם משפיעים בחוג פחות או יותר גדול. נוסף על זה הרי יש לנו הפס"ד והוראה ברורה באבות, אשר כדי שתהי' חכמתו מתקיימת (שכוונת המשנה ודאי לחכמת התורה) צריך להיות יראתו קודמת. וכשמתבוננים לתכונת נפש צעיר בני עמנו בארה"ב רואים שנכונים הם, ועוד יותר מאשר אלו בגיל שנות העמידה, לקבל דיעות אמתיות שבלי פשרות, ואדרבה, כל פשרה מתישה כוחה של ההשפעה. ובודאי גם בזה למותר להאריך שכוונת יראתו קודמת – כפשוטה, שאז הלימוד מביא למצות מעשיות, וכמו שהחכם מכל אדם סיכם, לאחר כל החקירה ודרישה: את האלקים ירא (יראה המביאה לו את מצותיו שמור, כי זה כל האדם.

חודש תמוז מסומן בשבילנו בימי סגולה יב"ג בו, ימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו במדינת ברית המועצות. דברי ימי מנהיגי ישראל צריכים לשמש מוסר חי ולימוד, והנקודה הפנימית שבימי גאולה הני"ל היא שהלוחם באמת בשביל האמת, עד כדי מסירות נפש ממש, ובפרט בענין הנוגע לרבים, הרי גם איש אחד יכול לעמוד בפני ונגד שלטון אדיר ואפילו להתגבר עליו.

בכבוד ובברכה.

תעז

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקנט

ב"ה, א' מנחם אב, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיום הראשון עם המצויף אליו, אישור קבלת שני מכתבי, ובודאי כשיהי' המשך בזה, יכתוב בפרטיות מתאימה, ות"ח מראש.

ובהמשך להנ"ל כוונתי גם להערות מצדו, כיון שכותב במכתבו שבהנ"ל הדו"ח מבלי הערות נוספות, וכן השקו"ט של השואלים פא"פ, ובודאי שעמו הם גלוי לב יותר בשטח האמור, מאשר עם אחרים.

וארשה לי להוסיף, שלא לבד בהנוגע אליהם כוונתי הייתה שיקבלו שתי האגרות דוקא בנפרד, אלא גם בהנוגע אליו, אלא שבהנוגע אליו, נתקיימה כוונתי, כיון שהי' הפסק בינתיים כמה ימים, משא"כ בהנוגע אליהם שמסגנון מכתבו משמע שקראו שתי האגרות בהמשך זו לזו, ולא הי' בינתיים שיעור "עכ"ל" במות, של תוכן אגרת הראשונה, וחבל. וטעמי בהנ"ל מובן, כי בטבע בני אדם, בכדי שהקריאה להרגש תתקבל בעומק יותר ובטוב יותר, הכשרה מתאימה היא, כשמקודם לזה באה אכזבה משטח השכל, עכ"פ אי שביעת רצון מלא בשטח השכל, וכמו שרמזתי במכתבי ועוררתי, שאף ששואלים מענה ע"פ שכל, טבע השאלה והעיקר זה שהשאלה לוחצת ודורשת פתרון, בא בעיקר מצד הרגש ולא מצד השכל, ולכן אי אפשר שמענה שכלי אפילו בשלימות — ישביע הצמאון, ואפשר שבהערות שלו הנזכרות לעיל, באם קצתם יכתוב מתאים למה שהרגיש לאחר קריאת האגרת הראשונה וקודם קבלת השני, יושקף גם האמור לעיל.

אשתמש בהזדמנות זו, לענות על שאלתו מכבר, במה שבשיחתו עם אחדים מאנ"ש, הי' ספק, אם תשתנה מציאות היש לעתיד לבוא, הכוונה

ו'תתקנט

מו"ה יצחק: דמיאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תקלט, ובהגסמן בהערות שם.
שני מכתבי: דלעיל ו'תתעז. ו'תתצח.

להבנתו או הרגשתו בעניני אלקות, או שהדברים המובאים בזה הם רק בדרך משל ומליצה.

וע"פ המבואר בתורת החסידות, הכתוב ביעוד דלעתיד לבוא ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר, הענין כפשוטו, שהבשר יראה (ובאלה הברואים שיש להם שכל, גם יבין) — כי פי ה' דבר. ומיוסד הנ"ל על מאמרי חז"ל בשי"ס ומדרשים*, והוא ג"כ בפתגם המועתק בהיום יום**: אבן מקיר תזעק וגו'.

באו לידי חוברות "קעמפער" וראיתי מודפס מאמרו, וועגן יסוד פון אמונה ומצות, ונהייתי אשר על ידו הנה גם לקוראי מכ"ע כהנ"ל הגיעו דברי התעוררות אלו.

וכמנהג בני ישראל, שאי אפשר בלי הערה, בודאי יסלח לי על הבא לקמן, והוא ע"ד הרושם "הבלתי מתאים", מזה שבחדא מחתא מביא דברי הנביאים, נחום איש גז, ואחרי כן ממחברי דורנו זה, וד"ל. ואף ששמענו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר שאין לומר "להבדיל" ח"ו בין יהודי ליהודי, פשוט שאין זה אומר, שבתלו כל המחיצות.

מובן שזכורני גם כן המובא בכמה מקומות [כנראה יסודו בדברי הרמב"ם בהקדמתו לח"פ], קבל את האמת ממי שאמרו, בכל זה הנה, לאחר בקשת סליחתו, המשך בשטח אחד שמות אנשים הנ"ל זה אחר זה, משאיר רושם כהנ"ל.

בטח יחשדני, ומכוון אל האמת, שכוונתי בכתבי האמור התקוה שאפשר עי"ז יושלל ענין כזה בעתיד.

ומסיימים בטוב, בנתינת ת"ח על הסיוע שלו לקורס השתלמות המורים, המאורגן ע"י רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש, שבדאי גם להבא יעשה כזה ובכגון זה.

ויהי רצון שכיון שבאים הננו מחדש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שהיתה גאולת הרבים והצלת התורה בעת ההיא ולשנים הבאים לאחר זה, ואשר מסר נפשו על החזקת היהדות בכלל והפצת מעינות תורת החסידות ביחוד,

(*) ראה מדרש תהלים סו"ס עג. ירושלמי ע"ז פ"ד ה"ז. ועוד [וכן ה"י גם לפני החטא נאדרי"נ פ"א, ה]. ובכ"מ בדא"ח. לדוגמא בתו"ח לאדהאמ"צ ד"ה תפול עליהם סט"ז.
(**) ט"ו אד"ר. וראה ג"כ תענית יא, א.

תעט

אדמו"ר שליט"א

הנה כאו"א אשר נודע ע"ד האמור, ישתדל במרץ בהפצת המענינות חוצה, אשר ע"י מקרבים קיום היעוד (שמבין מצרים אלו, שיהפכו בקרוב לששון ולשמחה, בעלא דידן ע"י דקאתי מר משיח צדקנו, ונוכה) לנחלה בלי מצרים.

בכבוד ובברכה לבשו"ט ובתקוה שלכב"ב ש"י שלום.

נ.ב.

הכתוב לעיל, התגובה ע"ד האגרות, מובן שברשותו למסור להשואלים גם זה, כמובן אחרי שהגיבו או יגיבו על אגרותי כמו שהן, מבלי הוספת הרושם מהכתוב לעיל.

בהנוגע לפרסום אגרות הנ"ל שכותב אודותו – אל ביטנו אשען.

בשיעוריו בהחוג ללימוד "תניא", ודאי מתבל דבריו בענינים של אורם פון חסידות, כנהוג מאז בכגון דא. והרי חומר עשיר ומגוון נמצא בזה – בשיחות ולקו"ד הנדפסים.

ויתקס

בי"ה, ב' מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה, בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר עלי ומצב רוחה עתה, שנראה לה, שנמצאת היא במצב של ירידה חלילה, והעדר הרגש לבני אדם אשר בסביבתה, וחוסר התאמה בין הנהגתה בפועל ורצונה וכו'.

והנה לכל לראש, באשר האדם בטבע נמשך אחרי סביבתו, ולומד לא רק מהנהגתם אלא גם מהדיעות שלהם ומהשקפת עולם שלהם, ביחד עם זה גם בסביבה עצמה, אין דיעותיהם שוות בתכלית, – עלי להסתדר בסביבה המתאימה לדרכה אשר בחרה בחיים, דרך האושר האמיתי, דרך תורתנו תורת חיים, ובסביבה זו עצמה להתקרב לאלו המתאימים ביותר להשקפת חיים תורנית, אשר היא – התורה – גם כן המביאה שלום בין הרגשות השונים אשר בנפש פנימה, וכן בין האדם והסביבה, ובכללות לעולם שמחוצה לו, ובסגנון חז"ל, התורה היא העושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

במ"ש אודות מצב ירידה – מובן וגם פשוט, שאפילו אם נכונה ח"ו בהערכה זו, אין התקון לענין בהרגש של נפילת רוח או נמיכות נחיתות וכו' כי אם אדרבה צריך לעורר אומץ נוסף והבאת כחות פנימים נעלמים לידי גילוי להתגבר על הירידה, ועד כדי להוסיף גם בערך המצב שלפני הירידה, וכתפקיד של האדם אשר צריך הוא כל ימי חייו, ללכת מחיל אל חיל, להיות מהלך קדימה וכיון שזהו תפקיד של האדם, בודאי אשר בורא האדם נותן לו מלכתחלה הכחות למלאות תפקידו זה ככל הדרוש.

נקודה חשובה חסרה במכתבה, ואפשר שגם בה פתרון עכ"פ לחלק מהתופעות בלתי רצויות, אודותן כותבת במכתבה, והיא, היחסים שלה למשפחתה ולחקרובים ביותר וכן בהנוגע לשטח שידוכין, ובטח תמלא גם עד"ז בהזדמנות הבאה.

לשאלתה בסיום מכתבה בהנוגע להתחומין של השכל ושל הרגש, צודקת בהנחה כי אין לדכא את הרגש, כי אם ככל עניני האדם לפעול גם בו בכדי לעלות להשלימות הדרושה, אלא שפעולת הרגש צריכה להיות תחת השגחת השכל. במלות אחרות, בסגנון חז"ל, המוח צריך להיות שליט על הלב, ששני דיוקים בזה: א) שהמוח צריך להיות שליט, ב) שהלב צריך לפעול, אלא שתחת שלטון המוח.

מובן שאין לקבוע מסמרות לכל בני אדם ולכל המצבים וכו' עד כאן תחום השכל ומכאן תחום הרגש ולהיפך, כי שונה הדבר מאחד לשני, ושונה הדבר ממצב זה למצב אחר, וכמו בכל עניני האדם תמיד יש למצוא הוראה בתורה איך על אדם פלוני להתנהג במאורע פלוני ולהגדיר גבולים בהאמור, ובמקום ספק הרי כבר נאמר ותשועה ברוב יועץ עם מכירים וידידים, אלה אשר גם השקפת עולמם מבוססת על יסוד האמיתי יסודי התורה והמצוה.

אינה כותבת על אודות תכנית הלימודים שלה, ובטח יש לה קביעות עתים בלימוד המוכרח בכדי לדעת את המעשה אשר תעשה ואלה אשר לא תעשינה, וכן הלימוד הנוגע לביסוס השקפת עולם מתאימה למסורת אבותינו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוכיר

תפא

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקסא

בי"ה, ב' מניא, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו וכן הפ"ש אשר מסר על ידי הנוסע ממחנו
להכא.

ובמה שכותב אודות נסיעה ובקור כאן.

כבר ידוע ומפורסם שאין דעתי נוחה מזה כלל וכלל ומכמה טעמים נוסף
על זה שנסיעה כזו כרוכה בכמה טרדות והוצאות, הוצאות במרץ והוצאות
בממון והוצאות גם בענייני בריאות,

וביחד עם זה אשר כר נרחב לכל אחד ואחד מאנ"ש בפאריז וסביבותי
לפעול מתאים לתפקיד האדם וכדבר משנה, אני נבראתי לשמש את קוני, ז.א.
הליכה מחיל אל חיל בתורה ומצותי בהנוגע לעצמו ובהנוגע להשפעה על
הזולת.

נוסף על כל הנ"ל, בהתבונני על אלו שבאו לכאן, ובהשינוי שחל בהם,
לגבי אופן חייהם לפני זה בפאריז, מוכרחני לומר אשר ברובם, נתגבר פזור
הנפש שלהם ביותר וביותר, כמה מזמנם ניתן על עניינים שבאופן חייהם לפני
בואם לכאן, לא הי' בזה כל הכרח כלל, ויכולים היו להקדיש זמן זה לרוחניות
ועכ"פ לעניינים שיש בהם תכלית, ולא אבוד זמן על עניינים טפלים עניינים של
חיי שעה ועוד פחות מזה. ואם בכלל הודיעונו חז"ל, שישבת כרכים קשה,
עאכו"כ בקור בכרך בארצות"ב, שזוהי מדינה מפורסמת בפזור הנפש, הנחות
העולם, וההוא הא' טומעל פון דער גאס, אלא שמוכן שבד' אמות של בני
ישראל, הגאס הוא של היתר, אבל מטשטש ומשפיל את האדם מדרגתו בכמה
וכמה שטחים. והלואי היו רובם של אנ"ש שבאו לכאן מצרפת שומעים
לקולי, ובחסד וברחמים מתוך שמחה וטוב לבב חוזרים לפאריז וסביבותי
למלאות שם שליחותם להחזקת היהדות בכלל ולהפצת המעיינות ביחוד.

וכל הנ"ל אמור גם לאלו שבקרו כאן לאיזה שבועות, כמו שהראה
הנסיון שבזבזו זמנם ומרצם כנ"ל והעיקר על האפליות שלהם כאן, שצריך
חסיד ליתן הזמן והכחות שלו לא רק על ענייני נה"ב אלא גם על למטה מזה,
על עניינים שלא הי' עולה בדעתם כלל לפני בואם לכאן, ואין להאריך בדבר
המצער ביותר.

והלואי ה' מפרסם דברי אלה באופן שיפעלו גם על אחרים, וגם על אלו שבאו לכאן, לעשות ככל האמור לעיל.

בברכה לבריאות הנכונה, ואשר מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב יעסיק בתורה ובמצוות במקומו עתה, וישמש דוגמא לכל אנ"ש אשר שם וגם אשר מחוצה לשם שיעשו ג"כ ככה, וכבר נאמר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים.

ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקס"ב

[ו' מנ"א תשי"ט]

בהמכילתא (תשא) יל"פ ב' אופנים

(א) שהכתוב מלמדנו שהשבת מצורף ודלא כהקס"ד.

(ב) שהכתוב מלמדנו שאע"פ שהשבת נקודה, בכ"ז יש חילול אחר חילול כיון שנאמר מחללי' לי רבים.

להעיר שספ"י המל' (שבת) — מורה עליי: אות י' (נקודה כלפי מעלה) ואות ה' (שטח המקבל).

ו'תתקס"ב

האגרת היא אל הג"ר מרדכי מענטליק, ונכתבה על גליין שאלתו מיום ר' מנ"א תשי"ט: כשיחת שמח"ת חשח"י... כל המעל"ע דשבת וגם תוספות שבת הוא גדר נקודה אחת... דא"י על זה מדברי המכילתא... אמנם בהשיחה ד"ג תמוז השתא נתבאר ג"כ בענין הנ"ל כשם הראנאטשאווער והובא ג"כ המכילתא ונתבאר אשר אם לא ה"י לימוד מהפסוק היינו תושבים שהוא גדר נקודה ועל זה מגלה לנו הפסוק שהוא גדר מצורף. וראה כזה גם לעיל ח"ב אגרות קעו. קפג. ובארוכה לקו"ש ח"ח ע' 50 ואילך.

תפג

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקסג

ב"ה, ו' מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר חנני קבלת מכתבו מעשי"ק וכן הקודמו, ובטח ידוע לו שכתבו
לכל אלו שהציע לכתוב אליהם.

ובמ"ש בהנוגע לקטנות, לפלא שמחפש סברות מפני מה בז להאמור
לאחרי שמדובר זה כו"כ פעמים ומיוסד על דברי קדש רבותינו נשיאינו, אז
ווי מען שטעלט זיך אוועק וכו'. ולפלא שממכתב למכתב מקים עוה"פ מצרים
וגבולים ועוה"פ צריך לחזור הפס"ד שמלך (מאן מלכי רבנן נשיאינו ועניניהם
ומוסדות שלהם) פורץ גדר. וכמדובר בהתועדות בפירוש אדמו"ר הצ"צ (אשר
פוסק הוא בענינים שלנו ובאתרא דרב נהוג כרב) אשר מבין המצרים יבואו
למרחב העצמי לטחלה בלי מצרים. עיין רשימת איכה א"ג: ולשבח י"ל וכו'.
בברכה שבקרוב נוכח לקיום היעוד שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

ו'תתקסד

ב"ה, ו' מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת בית מדרש למורות, בית רבקה,
ובית הספר בית רבקה, אשר בצרפת
חי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר חנני קבלת מכתבם מג' מני"א עם המצורף אליו, תכנית
הלימודים בקשר עם שנת הלימודים הראשונה דבית מדרש למורות.

ונעם לי לקרות פרטי התכנית, ובאיזה מקומן בהאמור — באם היא
צורך — יבוא מכתב מהמל"ח.

ומה שעלי לחוסף, אשר בודאי גם בעשי"ק מתחיל היום בלימודי קדש,

נוסף על תפלה, עכ"פ איזה רגעים, ובפרט – הקשור בענין דיום זה, ז.א. פרשת השבוע, וכמדובר בשו"ע שביום זה יקראו שנים מקרא ואחד תרגום, כן הרי זה מענינים דשבועות אלו, להיות נותנים להתלמידים צדה לדרך, כוונתי לימי החופש, ואדרבה חדשים אלו [ובפרט תשרי] זקוקים לתוספת בכל עניני יהדות תורתנו ומצותי, שהרי מרובים הם בדינים ומנהגים וכו' נוסף על כל ימות השנה, ובהתאם להאפשריות – כדאי הי' למצוא מסגרת מתאימה שלא תפריע בהענין דחופש וביחד עם זה תמלא ימים אלו בהאמור – מרצונם הטוב ולא מתוך הכרח בית המדרש ובית הספר, ורואים במוחש אשר חדשים אלו ימי רצון הם ביחוד לקליטה טובה בעניני יהדות, וכמובן גם בשכל אנושי כיון שהלימוד מצורף למעשה בפועל עניני החג ושלפניהם ושלאחריהם והשפעתם ניכרת במשך כל ימי השנה. וכמו שגם בפנימיות הענינים, הרי ידוע דכל יו"ט ומועד, כללי הוא לכל השנה בעניניו; ראש השנה לעניני קבלת עול מלכות שמים, יום הכפורים – ענין התשובה, סוכות – שמחה של מצוה וכו'.

בכללות בהנוגע לספרי לימוד אשר יש ספק בהם, ספק בכגון דא יש לדנו לחומרא, כי הרי המדובר בחינוך נוער אשר אפילו חסרון קטן יש להזהר ממנו, ביותר, וכידוע הדוגמא אשר חריץ קטן בגרעין יכול לקלקל כל גידול האילן ח"ו וק"ל.

ולחנ"ל אין להביא רא"י להיתר משימוש מספר שבו כמה מחברים מבלי הזכרת שם המחבר, ורק ליקוט מעט עניניו, משא"כ ספר שלם ממחבר מסוים, שזהו נתינת הכשר על כל עניניו.

ובימי בין המצרים אשר אמרו רז"ל (שבת קיט, ב) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תשב"ר, יוסיף כאו"א בתכ"י בתקון הענין ע"י הוספה והתאמצות יתירה בחינוך על טהרת הקדש של בני ישראל, דפשיטא שגם חינוך הבנות בכלל זה [וכמובא בפוסקים ומהם בהלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א', גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן וכו' כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכל מצות לא תעשה של תורה וד"ס], וגם זה יקרב היעוד אשר יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, ותקום ההבטחה דנחלה בלי מצרים.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ויתקסה

בי"ה, ח' מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מה' מני"א, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו לאחרונה — ותקותי חזקה אשר בכל מקום שנמצא אינו מסיח דעתו חי"ו מתפקיד כאו"א מבני ישראל, כדבר משנה, אני נבראתי לשמש את קוני, וכמבואר בכ"מ שעבודה זו היא אורח חיים יום יומי בדרך התורה והמצוה, שבוה כלל גדול מיוסד על ואהבת לרעך כמוך, להשפיע על אנשי סביבתו, שגם הם יתנהגו באופן האמור וכבר הבטיחו חי"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב של השומע, ובפרט ועיקר הוא אשר בעצם כל אחד מבני ישראל לבו ער הוא להקב"ה לתורתו ולמצותיו, אלא שאצל חלק מהם פנימיות לבבו מכוסה בשכבה של עפר טיט וכו' וכשמי שהוא מסייע להסיר השכבה ההעלם והסתור, גם זה הצריך לסיוע, מסייע מפנימיות לבבו, אם בידיעתו או גם שלא בידיעתו, וכמובן ג"כ מהמבואר בארוכה בספר תניא קדישא, בענין האהבה מסותרת שבלב כל ישראל אשר ירושה היא לנו מאבותינו, ועתה בפרט הזמן, שאין לחכות בפעולות בהנוגע להזולת עד שיגיע המשתדל הוא לשלימות שלו, כי אם צריכים הענינים להעשות בבת אחת, ואדרבה כל סוג פעולה מסייע להצלחת סוג השני, וכנראה גם במוחש, וכיון שחי עתה חיים המיוסדים על משמעת וקבלת עול, בדאי שעושה ק"ו בנפשו, ומה בהנוגע לפקודות בשר ודם כך, עאכ"כ לפקודתו של יוצר האדם הוא ממה"מ הקב"ה.

במ"ש אודות אביו ש"י האם יחליף המקצוע שלו — בכלל הנהגה בכון דא היא, שלא לעזוב ענין של פרנסה עד שתהי' השערה מבוססת שבהמקצוע בו רוצים להתעסק פרנסתו מצוי" ע"פ השערה קרובה לודאי.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל המ"ל ובה כמובן גם בענין הפצת המעינות אשר עי"ז מקרבים היעוד שבין מצרים אלו נזכה בעלא דידן שיהפכו לששון ולשמחה לנחלה בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שיוך עם כזו שיחסה לתומ"צ אינו כדבעי — מובן שקשור עם הסתבכויות רבות, ושלא תמיד אפשר להעריך מראש.

ר'תתקסו

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
הר"י שי

שלום וברכה!

הגיעתני בשורה טובה אשר נולד לו בן למול טוב והכניסוהו לבריתו של
אברהם אבינו בשעה טובה ומוצלחת.

ויהי רצון שיגדלוהו ואת כל יו"ח שי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים,
מוארים באור וחום חסידותי.

וזכות התעסקותו בלימוד תורתנו תורת חיים עם בני ישראל, בני
אלקים חיים, תרבה בברכות השי"ת והצלחתו במלאכתו מלאכת הקדש,
ובעניני הפרטים גם יחד.

בודאי נודע לכת"ר (ואולי גם ראה) החוברת פלפול התלמידים שהו"ל
פה, ובה חידושי תורה בגללה ובחסידות מתלמידי תומכי תמימים דפה.

ומהנכון ביותר וביותר שיו"ל עדי"ז גם מתלמידי תומכי תמימים דלוד.

ובודאי למותר לעורר אודות זה, אבל נצטוינו אין מזרזין אלא
למזרזין. ואם רק יש אפשרות, הרי מהמתאים ביותר שיו"ל אם לח"י אלול
או לחדש תשרי הבע"ל, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ובסיום מעין הפתיחה בברכת מזל טוב ולבשו"ט בכוב"פ.

ר'תתקסו

הר"י שי' גרוסמן, לוד. אגרות נוספות אלי — לעיל ח"י"ז ו'שסו, ובהנסמן בהערות שם.
ומהנכון ביותר: ראה גם לעיל אגרת ר'תתקמ"ג.

ו'תתקסז

בי"ה, י"ג מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס וכו'
הרשי"י שי

שלום וברכה!

מאשר חנני קבלת מכתבו מערי"ח מנחם, ובמ"ש אודות שאלת הרבנות
הראשית, כנראה מכמה ידיעות ושמועות שמתקבלות כאן באופן ישר מצדדין
וצדי צדדים, השקו"ט עתה אינו נוגע ולא תשפיע ביותר ואפשר שלא תשפיע
כלל וכלל – על הבפועל, כיון שהבחירות בפועל – כמה חדשים אחרי
הבחירות להכנסת, וכל ענין דרבנות-ראשית, נעשה לענין מפלגתי, ובמילא
יקבע הכח שיהי' למפלגה פלונית או פלונית לאחר הבחירות להכנסת . . .

נתקבל ספרו, סופרים וספרים, שני חלקים. וחכיתי באישורו לקבלת
חלק השלישי, שנכתב אודותו באיזה מקומות. וכיון, אף שלע"ע לא נתקבל,
אבל שואל עדי"ז במכתבו, מאשר חנני שקבלתי שני החלקים.

וכדרכו של איש יהודי – בהערה תיכף על אתר, שבהעריך החלק שבשני
חלקים אלו המוקדש לחלק דפנימיות התורה לגבי חלק דגלה, ועוד וגם זה
עיקר, בהביא בחשבון שבהנוגע לגלה דתורה, כמה מעריכים ישנם משא"כ
לפנימיות התורה, יש מקום לומר, שבע"ח גדול כתי"ר בהערכות בהנוגע לחלק
פנימיות התורה, שנתגלתה בדורנו בתורת החסידות. ובפרט שזכתה דוקא
תקופתנו זו לפרסום הכי רחב בתורת החסידות, תורת חסידות חב"ד ותורת
חסידות הכללית, אף שכמובן – הענין דהוי זהיר טפי בהנוגע אליו הוא –
תורת חב"ד.

להפתעתי – מצאתי בחלק החב"ד ג"כ בהנוגע להגדה עם לקוטי
מנהגים וטעמים, שלא ידעתי עדי"ז עד עתה. ולפלא קצת, שהרי אמרו חז"ל

ו'תתקסז

חלקה בדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 500 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
הרשי"י: זיין. אגרות נטפוח אליו – לעיל ו'תתקכ"ה, ובהנסמן בהערות שם.
שאלת הרבנות הראשית: ראה גם לעיל שם.

הנותן מתנה — צריך להודיעו. ומעורר הנני בזה, כי הרי אפשר שישנם עוד מאמרים כאלו, ובטח בהזדמנות ימצאים ע"י עז"ר. ות"ח מראש.

ומענין לענין באותו ענין, זה מזמן שבקשתי שישלחו לכת"ר את היר"ל ע"י קה"ת לאחרונה בגללה, נוסף על הנדפס בדא"ח. ומתכוון ביותר וביותר, שבאפשריות הראשונה יתפרסמו הערכות עדי"ז ...

הערה טכנית בהוספה על האמור, שכדאי ה" לצייין בהספרים חלק א' ב' וכיו"ב, או (באם אין בהם המשך הגיוני) עכ"פ למצוא עצה איך להבדיל בין חלק א' לחבירו.

כמדומה שבתקופה זו נוהג לשנות מקומו, או כלשון הרגיל "לקחת חופשי" (מובן שסתירה מרישא לסיפא, שהרי חופש אי אפשר לקחת, אלא לקבל. שבאם אפשרי לקחת בעצמו, הרי גם מלכתחלה חפשי הוא. ועוד שהוא בעצם היפך הענין דעבדי הס. ובכ"א — התוכן מובן, וכיון שכוונתו לבריאות, ה"ה ע"פ תורה) — ויהי רצון שיהי בהצלחה, וישמש החופש להוספה בחירות אמיתית, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה.

בכבוד וברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ו'תתקסח

[י"ג מני"א תשי"ט]

... ג. נהלתי בקבלי מכתב מ... ע"ד ההתועדות בביהכ"ס שהשתתף בה הוא, בהנוגע לסגנון דבריו שהשתמש בבוטוים מסוימים בהנוגע לפלוני ופלוני וכו'.

ז. והנה בודאי למותר להאריך — עד כמה שהיתה המסי"ג של רבותינו זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע על הפצת המעינות חוצה, ודייקו גם כן בתיבת חוצה, לא רק בתיבת המעינות, שמוה מובן עד כמה מופרך בהחלט כל ענין המנגד ולוחם נגד הפצה. ובודאי למותר להדגיש שהשתמשות בבוטוים אי מתאימים באיזה מקום שיהי, אפילו כשאין אף אחד מן המתועדים רוצה למצוא חסרון, ובכ"ז הרי דבור הנאמר ברבים, אחריות גדולה בזה. עאכ"כ שבין

ו'תתקסח

נדפסה בס' השליחות ע' 268.

המתועדים כאלה שאין עינם טובה בחסידות וענייני. וענין הפצת המעיינות, כיון שזהו ציווי רבותינו, ז.א. ענין מן התורה, הרי גם ספיקו לחומרא, עאכוי"כ שההפצה היא הצלת נפשות ישראל, כפקוד נפש, ועאכוי"כ בהתועדות האמורה שהענין הוא ודאי ולא ספק.

ה) ישנם כאלו שביטויים הנ"ל באים כתוצאה ממה שטעמו יי"ש יותר מעט מהמדה, אבל גם בזה איני רואה כל הכרח, ואדרבה – עי"פ כו"כ שיחות מכ"ק מו"ח אדמו"ר מגונה הדבר (באם לא לומר ביטוי חריף יותר) מצ"ע ג"כ.

ו) איני יודע אם הייתי כותב הנ"ל באם הי' שייך רק להעבר, אבל כיון שחוששני גם בהנוגע להבא, הריני מודיע דעתי גלוי וברורה, שהשתמשות בביטויים האמורים, מלבד שהיא אסורה עי"פ התורה [כפס"ד של רבנו הזקן או"ח סי' קנ"ו סעי' י"א ובסוף הלכות אונאה סעי' כח], ה"ה גם **מנגדת** לעבודת כ"ק רבותינו נשיאנו, ובאם לקיחת משקה יש לומר שתפגע בהאמור, הרי גם מזה יש להבדל במקום שיש חשש הנ"ל.

ז) מובן שברשותו, ואולי עוד יותר מרשות, לפרסם את האמור, ובפרט שגם אני מעורב בתוך כל הענין, שחרי מכתבי תלונה מ... שנתקבלו אלי, הם בטענה בראש – שכל הנ"ל נדבר עי"ז שבחרו בו בשליחות למדינה פלונית בשליחותי מיוחדת שלי.

ח) מובן ג"כ שבהנ"ל אין כל ענין של קפידה רוגזה וכו' – כ"א הודעה על טעות שטעיתי, שאמרתי שפלוני בודאי יעשה כל התלוי בו כפי הכוונה, כפי שאני מבין הכוונה, ובאותן הדרכים המובילות לכוונה זו, וכנראה שבנוגע לדרכים עכ"פ – טעיתי טעות גמורה.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבגי"מ זי"ע להצלחה מתאים לתוכן כתבו. ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה.

ו'תחקסט

ב"ה, י"ד מנ"א תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 8/9, מלא שאלות וקושיות.

ותקוטי שלמותר לבארו שבכלל לא זו הדרך לבוא לאיזה הישג שיהי ע"י התחלה בקושיות, וכמה וכמה בבת אחת. באם רוצים להבין איזה שיטה, ועאכ"כ השקפת עולם, השקפה מקיפה את כל החיים, צריכים לבטל כל הנחה מוקדמת וכש"כ צריך לבטל ההחלטה "מוכרח אני למצוא גרעון וחסרון, ומה טוב כמה חסרונות וכמה קושיות". ואף שאמרו חז"ל לא הביישן למד, מוכרחני לאמר, שסגנון מכתבו הוא לא שאלה בעלמא, אלא כמ"ש לעיל – קושיות ואפשר עוד יותר מזה.

למרות מה שכתבתי – כיון שדן הנני אותו לכף זכות, שסו"ס כונתו רצוני, אלא שמי שהוא לא השפיע עליו להעמידו על אופן לימוד שיטה והשקפת עולם, ולא הוא האשם בגישה שבמכתבו וכו', הנני במענה על שאלותיו עכ"פ בקיצור, כי מטבע שאלות אלו, שהמענה עליהם מובן יותר כשנפשים פא"פ ובודאי שכמה מאמ"ש ומהישיבה בה הוא נמצא, היו עונים את הבא לחלן על שאלותיו האמורות, ובדבור שבע"פ, הרי אפשר – האריכות יותר וביאור יותר בנקודה שהשומע מתעכב עלי' ביחוד, והרי במכתב לא תמיד אפשר להבחין מה אינו מובן ביותר, ומהו מהיכי תיתי.

(א) האפשרי להוכיח שהתורה ניתנה מסיני ע"י הקב"ה.

ההוכחה בזה מבוארה כבר בכמה ממכתבי, ולא עוד אלא – גם בספרי גדולי ישראל שנדפסו מכו"כ זמן, ובהבאת דוגמא מחייו הוא בפועל, ברוב המכריע של כל עניינו, כוונתי: כשעושה פעולה אפילו כזו הדורשת ממנו בזבזו מרץ או נתינת ממון וכו', אינו דורש מעצמו לבחון מקודם במאה אחוז, שבודאי תקוימנה התוצאות דבזבזו זה, אלא שסומך בזה על אחרים, ודוגמא פשוטה, כשקונה כרטיס לנסוע למקום שהוא, אינו ניגש מתחלה להמכוונה ולהרכבת לבדוק אותה, ללמוד החכמה שבו, שיהי בטוח שיכול לנסוע

ו'תחקסט

נדפסה בלק"ש ח"ו ע' 316.

מבוארה כבר בכמה ממכתבי: ראה לעיל אגרת ר'תחצו.

בכרטיס שלו ויגיע למחוז חפצו, וכן הוא לא רק בעניינים ששכר ההשקעה בא תיכף ויוכל להזוכה בזה לאחר שעה קלה, אלא אפילו בהנוגע לעניינים שהתוצאות תבואנה לאחר כו"כ שנים; כשיבקר את עצמו – ייווכח, שסומך הוא לא על ידיעת עצמו, אלא על מה שמסרו אנשים נאמנים, ובלבד שלא יהיו אנשים אלו חשודים לשקר ושלא יהיו מעוניינים להוליכו שולל. וככל שיגדל מספר אלו המעידים על נכונית הענין, תגדל אצלו ההחלטה שיש לסמוך עליהם, ועוד יותר, שאפילו בעניינים שהם שאלת החיים, והמות, ולדוגמא נתוח רציני, ר"ל, סומכין על המנתח, באם יש בידו תעודה, שגמר לימודו אצל מנתח מומחה לפני עשר ועשרים שנה ומעידה שרופא טוב הוא, ומה טוב באם באים עוד עדים ומעידים, שהוא טיפל בהם והצליח, ובבטחה על העדות האמורה מרשים לבן-אדם לעשות נתוח הכי רציני, אף שאחד הוא ובן תמורה, וגם הוא בעצמו אומר שעלול לטעות או להכשל בהנתוח, אף שכי"פ הצליח בנתוחים כגון אלו, וכל היסוד בזה הוא שסומך על עדות של אנשים אחרים, אלא שבעניינים רציניים אין מסתפק בעדותו של איש אחד או שנים או שלשה, כ"א חוקר ודורש לעדותן של הרבה אנשים, ועוד רוחה יותר הנהגה האמורה, בכל העניינים הקשורים במה שקרה בדורות שלפנים, שבה הרי אי אפשר להבחין עתה האם כן הוא, בכל זה אין איש נורמלי שיהי ספק אצלו בדברי בני אדם, של ג' וד' חוקרים היסטוריים ואפילו באם בפרטים סותרים אחד לחבירו, מכריע דעת הרוב ובפרט אם הרוב הוא הכי גדול – אחד לגבי עשרה מאה ואלף, שאז עדות זו מתקבלת לאמת מוחלטת.

אחרי הקדמה זו: הענין שהתורה ניתנה בסיני ע"י חקב"ה, אינה סברה שנתחדשה בתקופתנו זו שהרי שמענו אותה מאבותינו ואבותינו מאבותיהם הם, וכך עולה מסורה וסיפור זה מדור לדור, [ובכל דור נמסר הספור בנוסח מדויק – ע"י מאות אלפים אנשים מחוגים שונים אחד מהשני בתכלית, ובכ"ז – בנוסח שוה, כי מהזמן דמתן תורה לא הי' אף פעם שהמסורה נשתנתה ואפי' מאו"ה], ועד להדור בניהם של אלו בניי שנכנסו לארץ עם יהושע, שהם שמעו מאבותיהם יוצאי מצרים, שהם עצמם עמדו בהר סיני ושמעו הקול יוצא אנכי הוי' אלקיך.

מובן וגם פשוט, שבאם הי' לפתע פתאם מתחדשת שמועה האמורה באחד הדורות **שבנתיים**, הרי אי אפשר שמאות אלפים יתדברו ביניהם להפיץ שמועה, שהי' הענין דמתן תורה ובודאי הי' אחד אומר לחברו; מה זה חדשה בארץ, שלא שמעוה מעולם. כשיתבונן בכל האמור יוכל להרחיב כיוון מחשבה זו יותר, וכנ"ל תקיפה היא יותר וביותר לגבי כל העניינים שסומך בהם על השמועה במה שקרה לפני עשר ועשרים שנה.

(ב) אין מקום להקשות על האמור; שהרי גם הנוצרים והמושלמים מונים כמה מליונים נפש – כי כנ"ל חילוק יסודי בזה, שמסורת הנוצרים מצטמצמת סו"ס – לאיש אחד (השליח שאול) או לכל היותר לעשר או לשנים עשר השלוחים, שהם אמרו ששמעו ממי שהוא נוסח פלוני, אבל להם עצמם לא נתגלתה "נבואה" זו וכו'. ז.א. שמצטמצמת המסורה לאיש אחד בו"ד – העלול לטעות ולשגיאות בשוגג או במזיד. ועד"ז הוא גם בהמושלמים, שהתחלת "אמונתם" היא, שכאשר חזר מוחמד מן המדבר, סיפר ששרתה עליו "נבואה" וכו' וכו'.

(ג) האם אפשרי לאינם יהודים להשיג ולעלות לדרגות נעלות.

ידוע הפסק דין ברמב"ם (הלכות מלכים פרק ח' ה"א) אשר חסידי אומות העולם יש להם חלק לעוה"ב.

(ד) אינו יכול לבאר לעצמו, שלאינם יהודים אין כל אותן האפשרויות שישנן לבניי. כמה ביאורים בדבר, והביאור העיקרי הוא, שאין אתנו יודע דרכי הבורא וטעמיו ומעשיו באופן מסוים, ועל דרך האברים השונים בעולם קטן הוא האדם, הרי אי אפשר שהרגל תגיע להבנת השכל שישנה במוח, וא"א להמוח שיהי בו ההרגש שישנו בלב. במלות אחרות: כל אבר בהעולם קטן יש לו תפקיד מיוחד, ובה אברים זכים יותר ואחרים חומריים יותר, וענינו של כל אבר למלאות תפקידו הוא ולא התפקיד של האבר השני, וכשמלא תפקידו הוא – הרי זוהי השלימות ותכלית שלו, וע"ד האמור, הוא בהנוגע לעולם גדול, שגם אנחנו חלק ממנו, שהדומם יש לו תפקידו הוא כו' עד למין המדבר, שכל סוג ממנו יש לו תפקידו, וכביאור הזהר (ח"ג רכא, ב) שישאל באומות הם כלב בגוף, הרי א"א להיד ולהרגל להגיע לאותו ההרגש שבלב, שהיד ענינה לכתוב ולהניע והרגל להלך וכו' וכמו שאין מקשה למה זה אי אפשר לרגל להיות כותבת ואפילו הלב אי אפשר להשיג השגת והבנת השכל, עד"ז אין מקום לקושי האמורה.

(ה) בהאמור לעיל מענה ג"כ לשאלתו: חסידי או"ה ופושעי ישראל מי הוא הטוב יותר.

שהמענה תלוי בכוונתו, האם במובן הנמצא בהם בכח או מה שישנו בפועל, ובדוגמת לב ומוח, שאינם ממלאים תפקידם, במלות רגילות, לב ומוח חולה ר"ל ורגל בריא למי מעלה על חברו.

(ו) ע"פ המקובל והמסורת נמצאים אנו בשנת ה'תשי"ט מבריאת העולם, ואיך זה יתאים ל"ספירת המדעים".

המענה בקיצור ע"ז: כל המדעים אפי' אלו שכביכול נקראים מדעים מדוייקים, **מיוסדים** הם על הנחות שאין עליהם כל יסוד, כ"א הסכם בלבד, במדה הכי גדולה, כן הוא בהנוגע לענין המדע, דחקירת דברי ימי התפתחות האדמה. ומהנחות בו: באם נסכים שחוקי הטבע לא נשתנו כלל וכלל וכמו שהם עתה בשנת ה'תשי"ט כן היו **כל** זמן המצאם בעולם, בלי **שום** שינוי, באם נסכים שלחץ האויר וגודל החום וכמות הרדיום ועוד כמה מאות ואלפים ענינים בארץ היו לפי"ע כמו שהם עתה, ועוד ועוד כמה הסכמות שאין עליהם **כל** ראיה, והעיקר – באם נניח שבראית העולם אי אפשר שתהי' באופן מסודר וממותח כ"א דוקא בריאת כמה אטומים שלאחרי הבריאה צריכים להתחבר אחד לחשני, וחבור זה אפשרי רק באופן וקצב דעתה שלא נשתנו כלל וכלל ואפילו כשהי' העולם תוהו ובוהו, **אזי** דרוש מספר שנים כך וכך עד שיצא העולם מגדר תוהו ועד שיעשה חי ומדבר וכו'. ובאם בטל **חלק** הנחות האמורות, אזי בטלים **כל** מסקנות המדעים, ומה מקום בשכל לומר שאי"א להקב"ה לברוא בן אדם כאדם הראשון כמו שהוא – אלא מוכרח לברוא רק אטומים שיתקבצו אח"כ זה אל זה מעצמם וכו'!!

כתבתי כל הנ"ל בכדי לפייס את דעתו, אבל כנ"ל לא זו הדרך ולא זו השיטה בקושיות כי אם ילמוד תורה ויקיים מצות, ואזי יצליח בעניניו בכלל ובהבנת והשגת השקפת עולם בפרט.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן אשר ישמור על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, אשר שמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע אשר שוים הם לכל נפש וסגולה לכמה ענינים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

הוכחה עד כמה ספירת המדעים אינה מבוססת – המסקנות בזה – במספר השנים – של מדעים שונים (גיאולוגי, תכונה, חקר פעילות-רדיא ועוד) **סותרות** זו את זו. ונלאו חוקרי המדעים למצוא תירוץ לסתירה זו.

ספירת המדעים: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ב'תחטו. ח"ג ד'תט.

ו'תתקע

ב"ה, י"ד מנ"א, תשי"ט

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ובהמשך למכתב הקודם שנענה בו על קצת השאלות.

בהנוגע להתיירים המבקרים בכפר חב"ד, מובן שנוכח הענין דקבלת פ' במאד. ומכמה טעמים שכתבתי כבר ועוד כהנה, אלא שמוכן ג"כ שיש לתקן ככל האפשרי את המגרעות שמוזכיר אודותן, כמוכן בדרכי נועם ובדרכי שלום, ותמ"י גם הספק האם להזמין לבקור, שהרי אדרבה צריך להשתדל בזה כו"כ [אולי במקרה יוצא לגמרי מן הכלל יש להשתדל שיהי' הביקור באופן שבו ביום יוכלו לנסוע חזרה ולא ללון בכפר חב"ד. וד"ל].

במ"ש ע"ד חוברת מבארת פרשת החינוך דחב"ד באה"ק ת"ו ובפרט דבתי ספר הרשת, — בודאי אשר ידיעה מקורית בכגון דא טובה וגם נחוצה, אלא שכבר באה העת שצריך ענין חב"ד להעשות בסדר, ולא שמי שהוא ידפיס איזה חוברת בלי ידיעות מספיקות, או שתודפס בלא הגהה, והרי ישנם כמה מבני אנ"ש אשר כשרון הכתיבה בידם, וצריכים לזרום בהאמור, ומה שלא להמשיך (פארציהען) הדבר, כיון שכבר נתעורר הענין הטוב.

בטח יענה בפרטיות בכל הנקודות שבמכי הקודמים וגם אשר בזה, ות"ח מראש.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ו'תתקע

חז"ה ישראל שי: ליבו, כפר חב"ד. אגרת נוספת אלי — לעיל ו'תשצב.

תצה

אדמו"ר שליט"א

ויתקעא

בי"ה, ט"ז מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק נחמו, ונהייתי ממ"ש שהיו שבועות של ופרצת, וכיון שמבואר בכ"מ ובתורת החסידות באר היטב, איך ששבוע כולל כל הזמנים, מריש שית אלפי שנין דהוה עלמא עד סופו, שלכן אומרים (תמיד בתחלת השבוע) היום יום ראשון וכו', הנה יתפשט הופרצת דשבועות האמור על כל השבועות שלאחרי זה, וגם הובטחנו, כשאדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה עאכ"כ באם מקדשין עצמן יותר ממעט, וק"ל. והרי ענין קדושה ע"פ תורת החסידות, הוא לא להתבודד במדבריות ולהיות שקוע בענינים שלפני הצמצום מבלי להרגיש את הנעשה למטה מעשרה טפחים, אלא כסיפור הידוע ששמעוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שאדמו"ר הזקן הטיף מוסר לזה איך שהי' שקוע בלימוד תורה באופן שמתוך כך לא הרגיש בבכי ילד קטן שנפל מעריסתו, וסיפורי נשיאינו הרי כל פרטיהם הרי הם הוראה, ומהסיפור בכל הפרטים מובן שהלימוד והבנן מזה ג"כ מדויק בכל הפרטים, ז.א. שאפילו אלו שהם בבחי' תינוק, עד שגם בשכיבתם ושינתם ניכר בהם החילוק, מוטלים הם בעריסה ולא במטה סתם, והנפילה היא בהיותם בלא"ה בשינה, ומאידך גיסא, הרי הלומד למד בהתמדה ושקידה ובהעמקה עד שלא הגיע לחוש השמיעה שלו כל ענין הבכי של התינוק בכל זה הנה נשמה חדשה דאצילות, מורה הוראה גם לו, שלא זו הדרך שלא להרגיש בענין הכי נמוך בעולם הכי נמוך הוא עולם העשיי, והלימוד מזה, ללמוד ולעשות, הרי מבואר הוא.

בברכה לבשו"ט בכל אותן הענינים אודותם כותב במכתבו ענינים הכללים ובענינים הפרטים.

ויתקעא

מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי: לידר, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו -- לעיל חט"ו ה'חט, ובהנמקן בהערות שם.
של ופרצת: ראה לעיל אגרת ויתקמא, ובהנמקן בהערות שם.

ובעת רצון יזכירו כל הנ"ל על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נגיי"מ זי"ע לבשו"ט בכל הנ"ל ובאופן דמוסיף והולך.

בברכה.

ו'תתקע"ב

ב"ה, ט"ז מני"א, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
הרב מ. ליסמן שי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו בו כותב ראשי פרקים ממטרת עבודתם,
וביחוד נהייתי לראות בגליונות "בטאון אחדות ישראל" כי כתי"ר לומד שיעור
ברבים בגמרא. ותקותי שהוא בהתאם להוראת חכמינו ז"ל – לימוד המביא
לידי מעשה בחיי יום-יום, ובפרט בנוגע לאלה שיש להם השפעה על חוג
מסויים, שאפילו לימוד שלכאורה אינו קשור בעניינים שבמעשה, על כל פנים
בהשקפה ראשונה, בכל זה מעצב הוא השקפת עולם, במילא משפיע הוא על
השקפת עולמם של המושפעים. ובתקופתנו, הרי ענין זה דהשקפת עולם –
דורש שימת לב מיוחדת ותיקון בכמה נקודות עקריות, אף על פי שגם עכשו
כלל המשנה – המעשה הוא העיקר – בתקפו עומד.

רצוני להדגיש ביחוד, ובקשר עם התנועה שכי' חבר לה על פי מכתבו,
ושאחד מיסודותיה הוא משמעת ומילוי פקודה וגיוס לא רק בשעת חירום,
אלא לעמוד הכן לשמוע בקול מפקד אפילו בימים הנקראים נורמאליים.
ומיוסד על הפתגם והוראה יסודית ממורנו הבעש"ט שהיתה שגורה בפי כ"ק
מו"ח אדמו"ר, שכל דבר שיהודי רואה או שומע, הכל בהשגחה פרטית לשמש
הוראה למילוי תכליתו ותפקידו בעולם, שהוא תורה ומצוות ובכל דרכיך.

ולכאורה היא דרישה שאי אפשר למלאותה בשלימותה, שהרי הרגש
האדם והבנת האדם נתונים לשנויים, ולא רק שנויים בתקופות שונות, אלא

ו'תתקע"ב

נדפסה בלקו"ש ח"י"א ע' 254 והושלמה ע"פ הצחק המזכירות.

אפילו באותה שנה, ובאותו חודש ויום, משא"כ הדרישה האמורה שהיא בלי שנויים.

והביאור הוא על פי הנחה היסודית, כמובא במכילתא פ' יתרו שה"י תנאי מוקדם לנתינת עשרת הדברות והתורה: כשיקבלו את מלכותי אגזור עליהם. שקבלת המלכות הוא ענין של קבלת עול, שאינו תלוי בשכל ורגש דוקא, שהשכל והרגש יכולים רק לשמש אמצעי להחדירו גם לשטח ההשגה וגם לשטח רגש שבלב, אבל לא זה העיקר. ולא עוד אלא שעל ידי קבלת עול למעלה מטעם ודעת באים אח"כ לידי הבנה עמוקה יותר והרגש פנימי יותר, ולכן על ידי נקודה יסודית זו שבתנועה יש להם אפשרויות מיוחדות להחדיר תורתנו תורת חיים וקיום המצוות בפועל בחיים היומייים ובאופן מיוחד ומוכשר יותר, ודלא כאותם הטועים לאמר, שהצעירים שבדורנו נפשם סולדת ממשמעת וקבלת עול וכו', אלא אדרבה, זהו אחד הטכסיסים הכי מוצלחים לכבוש בני הנוער והצעירים, ולא דוקא דתיים או דתיים למחצה, אלא את כולם, על ידי שמגייסים אותם ויוצאים בכרוז דהחלצו, ובלבד שתהיי הסברה אמתית ופנימית.

ואפילו אם בהשקפה ראשונה אין כרוז זה כובש את השכל שלהם או את הרגש סופו לעשות כן [איך שלא יסבירו את הענין, אם בהסברה דהחמרנים או, בדקות יותר, ההסברה דנפש הבהמית, אשר גיוס והעמדה תחת מפקד של זה שאין להרהר אחריו משחררים את המגוייס מאחריות ומטרדה מההחלטות על כל צעד ושעל וכו', או על ידי ההסברה האמיתית של נר ה' נשמת אדם, של נפש האלקית, אשר טבע הוא בנשמה, להיותה ניצוץ אלוהי ממעל, להימשך אל שרשה ומקורה, טבע כלי רבינו הזקן בעל התניא ש"למעלה הוא מהדעת ושכל המושג והמובן" שאינם אלא כלים חיצוניים של עצם הנפש – בכל אופן] נקודה יסודית ומוחלטת היא בכל אחד מהנוער והצעירים, וכמו שראינו בתקופתנו האחרונה איך שענינים של "קבלת עול" דוקא כבשו לבות הצעירים, צעירים בשנים וצעירים בכוחות עלומים ואומץ לב, ודוקא בשנים הכי אחרונות, כשנתגלו כמה אכזבות בכל השטחים, ואלפים ורבבות מבני הנוער אינם מוצאים יסוד ובסיס לעמוד עליו, אשרי חלקו של כל אחד ואחד שיצא בכרוז גדול: החלצו לצבאות ה' נותן התורה ומצוה המצוה, שזהו הדרך לכבוש חוג אחר חוג מבני הנוער הנבוכים, כי כאן מצטרפים ועולים בד בבד שני הענינים יחד, תכונת הנפש עם ענין דיוצא צבא להאמת לאמיתו, תורת אמת שהיא תורת חיים, חיים בעולמנו זה, ולא רק בעת נקודת השיא דתפלת נעילה ביום הכיפורים, אלא בשוה בכל רגע דימות החול גם כן.

וכיבוש זה דהנוער חוג אחר חוג ומחנה אחר מחנה, הוא גם תנאי לקץ הגלות העכשוי, שאינו כגלויות הקודמים, שהגאולות בעבר לא היו גאולות שלמות, וחלק מבני ישראל נשארו בגלות, גשמי או רוחני, משאי"כ בנוגע לגלות זה הובטחנו גאולה שלימה ואמיתית, מגלות החיצוני ומגלות הפנימי, מגלות הגוף ומגלות הנפש, שלכן כל הצלה של עוד נפש אחת מישראל ממהרת הגאולה הכללית.

וזהו ג"כ יסוד תורת החסידות, המדגישה ענין דואהבת לרעך כמוך בהפצת מעינותי' חוצה, וכל צעד הנעשה בכיון זה מקרב קץ הגלות ומקרב אתחלתא דגאולה, גאולה האמיתית והשלימה.

מכאן — אל תהי בו ליום קטנות, שאפילו פעולה אחת דהנחת תפילין על ידי בחור או אמירת שמע ישראל על ידי בחורה, מי יוכל ערכה לשער, וגם אין זה ענין פרטי של איש פרטי ביום פרטי, כיון שכולם מצטרפים לחשבון גדול, וכל פרט ופרט הוא תנאי לקירוב הגאולה הכללית.

בכבוד ובברכה.

ו'תתקעג

ב"ה, ט"ז מני"א, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מי"ב מני"א.

ובעת רצון יזכירוהו עוד הפעם וכן אותן שכותב אודותם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ויהי רצון שיבשר טוב בהני"ל בטוב תנראה והנגלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

לפלא גדול מ"ש שלא יכול להשתתף בהתועדות דחג הגאולה מצד וכו'

תצט

אדמו"ר שליט"א

שאם זה שאין לו כל מניעות צריך להשתתף בהתועדויות כאלו, עאכ"כ זה שיש איזה מניעה, שהרי ההשתתפות בכחה היא לבטל המניעות ולחמשיך ברכות השי"ת בכל המצטרך, וק"ל.

ויתקעד

ב"ה, ט"ז מניא, תשי"ט
ברוקלין.

פארוואלטונגס קאמיטע פון "בית ליובאוויטש"
אין לונדון
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין צוזאמענהאנג מיט די פערשידענע טעטיקייטען פון בית ליובאוויטש, וואס זיכער וועלען זי, בעה"י, פארברייטערט ווערען און פארגרעסערט ווערען, און עס וועלען צוקומען נאך ארבעטס געביטען,

איז לויט מיין מיינונג ראטזאם, אז עס זאל זיין איינער אלס עקזעקוטיו – וועלכער זאל זיך ספעציעל אפגעבען פאר די ענינים פון בית ליובאוויטש, מיט איבערגעבענהייט וואס עס פאדערט די הצלחה פון דער ארבעט.

און אזוי ווי אין די נאהענסטע טעג, פארט נאך לונדון, האברך הו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים נחמן ש"י סודאק, וועלכער האט געטאן דא זייענדיג אין ענליכע ארבעט, און האט געהאט זייער גוטע רעזולטאטען, און לויט ווי איך האב מיט עס גערעט, וואלט געווען גלייך, צוליב פילע טעמים, אז ער זאל אויסניצען זיינע פעהיגקייטען און קענטניש, אין דער ארבעט פון פארשטארקען און פארשפרייטונג פון אידישקייט בכלל און הפצת המעיינות בפרט, אין לונדון און אומגעגענד,

האט די פארוואלטונג קאמיטע פון בית ליובאוויטש, לויט מיין מיינונג,

ויתקעד

בית ליובאוויטש: ראה לעיל אגרת ר'חשעה, ובהנמקן בהערת שם.

געדארפט באטראכטען, וועגען זיין קאנדידאטור, אין דער אויבען געזאגטער
נויטיגער שטעלע.

ניט וויסענדיג גענוי די נויטיגע מיטלען, וועלכע עס פאדערען זיך פאר
דער טעטיגקייט פון בית ליובאוויטש, און אום ניט צו באשווערען דעם
בודזשעט פון בית ליובאוויטש, אמווייניגסטען אין דער ערשטער צייט, וואלט
מען באדארפט ארויפבריינגען אויף דעם טאג ארדנונג, אז גלייכצייטיג מיט
דער אויבען דערמאנטער טעטיגקייט זיינע אין בית ליובאוויטש, זאל ער אויך
האבען א שיעור אן אלגעמיינעם אדער פאר א פאסענדער כחה.

איך האף אויך, אז ווען דער פארשלאג זאל צושטאנד קומען אין א
גוטען פאסענדען אופן, וועט אויך ב"ג מרת פראדל תחי' - קענען אנפירען
אין חינוך ענינים פון בית ליובאוויטש, און בפרט אז זי האט שוין א לייגערע
צייט געטאן דארט אויף דעם געביט, און לויט די ידיעות, איז דאס געווען
בהצלחה.

בברכה, אז געפינענדיג זיך אויף צומארגענס פון ט"ו באב, וואס אין זמן
הבית איז ווי די רז"ל דריקען זיך אויס, לא היו ימים טובים לישראל כט"ו
באב וכו', און ווי באוואוסט, אז די רוחניות'דיקע ענינים פון תורה ומצוות,
דארפן זיין אויך איצטער, ווי עס איז געווען בגלוי אין זמן בית המקדש, זאל
אויך אזוי זיין אין די טעטיגקייטען פון בית ליובאוויטש, וואס זייער ציעל
איז, אז פון דער הויז זאל אויסגעשפרייט ווערען נר מצוה ותורה אור, אין א
אופן פון מועד לשמחה, וואס שמחה איז פורץ גדרים, און עס זאל גיין אלץ
מער און אלץ ליכטיקער.

בכבוד ובברכת הצלחה בענינים הכללים ובעניניהם הפרטים גם יחד,
המחכה לבשו"ט בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ו'תתקעה

ב"ה, כ' מניא, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח איינא נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל בצלאל ש"י

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון י"ג מניא, מיט דעם
גוטען אנהויב, וועגען דער התועדות פון י"ב וי"ג תמוז, און דער עיקר אז עס'ז
קענטיג אן ענדערונג צום גוטען, וואס עס איז צוגעקומען עולם און אויך א
הוספה אין די פעולות בכלל.

ויהי רצון אז די ענדערונג זאל ווערען אלץ מער און גרעסער לויט דער
נויטיקייט און פאדערונג פון דער צייט, ועוד והוא העיקר לפי ערך די ברכה
והצלחה וואס מ'גיט מלמעלה, און בפרט אין דער לעצטער צייט, און ניט ווי
דער טעות העולם (מלשון העלם והסתר, וואס במילא קען מען פארזעהען
אויף דעם אפילו וואס מ'זעט בעיני בשר) אז דאס וואס עס רעט זיך ופרצת
איז דאס ניט נוגע אזויפיל בפועל, ווארום דער ענין איז — בפועל, און הלואי
וואלט מען געמאכט נאר די כלים צו דעם, נאר ניט מיט די פאר סענט, נאר
מיט אלפים פונט [און ווי באוואוסט דאס וואס עס שטייט אין מדרש, אז עס
זיינען פראן מראות קטנות און מראות גדולות, איז חאטש ס'איז דער זעלבער
מענש און דער זעלבער ענין, שפיגעלט זיך אפ אין זיי, מיט אלע זיינע
איינצעלהייטען, איז דאך אבער א חילוק אין דעם מן הקצה אל הקצה, און
ווי באוואוסט דער משל אויסשפראך פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נב"מ זי"ע, אז צוויינען בעטען אויף פערל וואס פעלט זיי, און השי"ת איז
ממלא זייער בקשה, נאר דער האט געבעטען אויף פערל גרופע-קאשע זאל
ווערען געדיכטער און דער צווייטער האט געבעטען א שנרעל פערעל אויפן
האלז זאל ווערען געדיכטער וק"ל].

ו'תתקעה

מרה שמואל בצלאל: אלטהויז, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל חיד' ד'תתקיא.
ובהנשמך בהערות שם.
דעם זיך ופרצת: ראה לעיל אגרת ו'תקמא, ובהנשמך בהערות שם.

תקב

אגרות-קודש (ו'תתקעה)

ועוד נוסף על כל הענין, אז דאס איז אזוי ניט נאר אין ענינים רוחניים
נאר אויך אין ענינים גשמיים, נאר עס איז הא בהא תליא.

ולבשורתו הטובה, די בר מצוה פון אייער זון חיים עמנואל ש"י יהי רצון
אשר מבן י"ג למצות יגדל לבן ט"ו לגמרא וכו' כדבר משנה, והוא זוגתו תחי'
ירו ממנו ומשאר יו"ח ש"י רוב נחת אמיתי הוא נחת יהודי חסידותי.

בברכה לבשו"ט.

ו'תתקעו

ב"ה, כ' מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מר"ח מני"א עם המצורף אליו ולפלא
שלאחרונה התחילו כל אנ"ש לקצר במכתביהם וכנראה שדוקא בשנה
דופרצת מתנהגים באופן הפכי בכתיבה וכו'.

ויהי רצון שבארבעים יום שבשנה זו (שקודם ר"ה תבע"ל) יהי כמבואר
באגרת התשובה לרבנו הזקן סוף פרק ט': הי' רגיל לקרות דף אחד וכו' בכדי
להשלים את כל מה שהי' צריך להעשות בשנה זו, שנה תמימה ועבורה שנת
שבתון לה' שנת ופרצת והרי השי"ת רצון יראיו יעשה, נאר מ'דארף וועלען
אויף א אמת.

ויהי רצון בהמשך להענינים שכותב במכתבו שיבשר טוב בשינוי עיקרי
בחתאם להכתוב לעיל, וכעוסק בצ"צ יבשר טוב בהם ומזה יומשך גם בעניניו
הפרטים לבריאות ולהסתדרות בקרוב בשידוך טוב בגשמיות וברוחניות,
בקרוב ממש.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ויתקעז

בי"ה, כי מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

האברך מלאכתו מלאכת שמים יוסף יהודא שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מבי' לחדש מנחם ר"פ בקיצור
הכי נמרץ מפעולותיו במשך החדשים שעברו, ובודאי למרות שכותב שחסרה
לו התכונה להמשיך בקישור עם אלו שנפגש והשפיע עליהם, מתגבר על חסרון
זה, או יותר נכון מעורר מכחות הנעלמים שבו שיבואו בפועל בכיוון האמור,
א.א. להמשיך הקישור, שהרי מגע הראשון הוא בדוגמת חרישה ולכל היותר
זריעה, והכונה והתכלית הי"ה התבואה והפירות כמובן, ומאי פרי מצות
ויסודם יראת שמים, וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל
האדם, ואם בכל הענינים אמרו אין לך דבר העומד בפני הרצון, עאכ"כ בענין
שראה פירות פרי טוב בעמלו ואדם חס על מעשי ידיו, ואדרבה רוצה שיפרח
וישגשג . . .

במ"ש אודות ארגון מקהלה מבני חב"ד בנגוני חב"ד, נכון הדבר במאד
מאד, וידוע מה שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בזה בהנוגע למקהלה שהיתה
בתומכי תמימים דליובאוויטש, הועתק ג"כ במפתח לספר הנגונים חלק א',
ומהרצוי ביותר שיתעסקו בזה עתה, בכדי שתהי' מאורגנת ככל הדרוש לחדש
תשרי הבע"ל ואולי גם לחי"י אלול, באם תהי' התועדות, ליום בהיר זה בו
נתגלו שני המאורות. ומובן שמרשותו ומזכותו למסור דברי אלו לאנ"ש
היכולים ומסוגלים לסייע בהאמור, אם ע"ד מרז"ל כבד את ה' — מגרונו או
עכ"פ בטרחתם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ויתקעז

יוסף יהודא שי: מרטון, לוד. אגרת נוספת אליו — לעיל ויתקיא.
ע"ד מרדכי: ראה גם לעיל אגרת ויתקכו.

ו'תתקעח

ב"ה, כ"ף מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם והפ"כ, בס כותבים בהנוגע לענין המסים ולמצב הכספי הכי דחוק, ובאים בהצעה אשר בנק יתן להחברים החייבים חובות — הלואות לזמן ארוך (לפי ערך) ועי"ז לאפשר להחברים הנ"ל לפרוע חובותיהם לוועד הכפר.

ובטח ביררו מקודם, אשר תנאי הבנק יהיו מתאימים, וכוונתם להבנק בו מונחים הכספים של החשמל.

ואם כן הוא, ובהביא בחשבון המצב הכספי החמור, ועוד — רצונם הטוב של כל אחד ואחד מתושבי כפר חב"ד ש"י לעשות בביסוס והתפתחות הכפר, שבוה כמובן וגם פשוט — הנקודה דתשלום המסים והחובות בכלל וכו'.

נכונה ההצעה, עד לסכום הכללי של ששת אלפים לירות, בערבות הכספים של החשמל, אבל בדיוק כהצעה האמורה, שזהו לא הלואה מכספים אלו, ז.א. שהבנק הוא המלווה והוא הגובה, ואין כספים האמורים של החשמל — אלא בתור ערבות.

מובן גם כן, שבודאי מוכרח שיהי הענין מסודר ובאופן יעיל, היינו שהועד, או ב"כ הועד, יצטרף עם אלו שבודאי יספיק בשבילם מה שיראו להם מכתבי זה, שבאופן רשמי שייכים אל הכספים של החשמל, וביחד יערכו רשימה מהלויים בשביל תשלום החובות וכן תנאי ואופני התשלומין וכו'.

ומענין לענין באותו ענין, אף שאין ידוע כאן עניני המסים, ובאיזה

ו'תתקעח

נדפסה בל"ק"ש חט"ו צ' 561 והושלמה ע"פ העתקה.
הכספים של החשמל: ראה לעיל חט"ו אגרות ה'תרפח. ה'תשרמ.

תקה

אדמו"ר שליט"א

מפתח נקצבים הם, הנה, בל"כ, גם אני אשתתף בפרטיות בקופת גביית מסים, ומוסג"פ המחאתי בעד שנת השבע שנת תשי"ט, שנה תמימה, שנה ועיבורה.

ויהי רצון אשר תמורת מסים אלו האמורים, שישלמו כולם מתוך שמחה וטוב לבב, הרחבת הפרנסה והרחבת הדעת בהווה ובעתיד, הנה כל אחד ואחת מתושבי הכפר חב"ד, יקיים בעצמו בתכ"י, ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד (ב"ר פצ"ט, י) וכפירוש הפנימי בענין המס, שתפעול עבודה האמורה העלי' למעלה מעלה באין סוף ב"ה כמבואר בדא"ח (רשימות הצ"צ איכה א, א. ועיין זח"א רמב, ב).

בברכת הצלחה בכל עניינים, הכללים והפרטים גם יחד, אשר זה בזה תלוי וזה לזה מסייע, ולבשורות טובות בטוב הנראה והנעלה, בהצלחה והרחבה אמיתית בגו"ר.

מהנכון אשר ליום הבהיר ח"י אלול הבע"ל ישלחו לכאן רשימת כל אלו ששלמו כל החובות והמסים, ששלמו בחלקם ומאיזה טעם וכו'.

ו'תתקע"ח

ב"ה, כ"א מנחם אב, ה'תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפתקא שלו, ובעיקר מה שכותב שהוא בן חסיד חבדי. והרי גם בעניינים גשמיים אין דבר הולך לאיבוד, על אחת כמה וכמה בעניינים רוחניים, ובפרט בהנוגע מאב לבן, שענין ירושת אבות הוא עובדא שהכל מודים בה ורואים במוחש, ואצל חסידים לא כל שכן, שישוד החסידות הוא אהבת ישראל לכל אחד ואחד מבני ישראל, ואין צריך לומר אהבת חסיד חבדי לבנו שרוצה בכל לבו להנחילו ירושת דורות וכל אוצר תכונות הנפש הטובות. הרי מובן שהכל נשתמר יפה בכח על כל פנים, אלא שצריך להוציא מן הכח אל הפועל, שבעולמנו עולם המעשה מעשה עיקר, היינו הנהגה בחיי יום יום חדורה אור חסידותי, במצוות מעשיות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו, שבאמת הא בהא תליא.

וכיון שמשרתו בטח קשורה במדה חשובה של השפעה על מהלך עניינים וגם על אישים, בודאי שיש לו אפשרויות גם לזכות את הרבים.

תקוטי שישלח לי על שבמכתבי הראשון לכו הנני נוגע מיד בעניינים אשר לכאורה הם רשות היחיד שלו ואיך זה הנני בא להתערב ועוד מעבר לים, אבל מה אעשה ותורת החסידות מדגישה ביחוד דין תורתנו תורת חיים, שכל ישראל ערבים זה בזה, ובהטעמה שעוד בה שלישי ערבים מלשון ערבות, וערבים – מעורבים וערבים – מתוקים זה לזה.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

ו'תתקע"ט

ב"ה, כ"א מנ"א, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מ"ג מנ"א, בו כותב ראשי פרקים מהשתלשלות העניינים עד שבא לאה"ק ת"ו. וסברות בהנוגע לאופן הסתדרותו ולימודו להבא, ושואל דעתי בזה.

ודעתי ברורה מוחלטת, אשר עליו להמשיך בלימודי קדש עוד משך זמן חשוב, וכיון שכבר נמצא באה"ק ת"ו, אין כדאיות ההוצאות לחזור לצרפת ולחפש שם מקום ללימוד, ובדאי יהיו כמה קישורים וכו', בה בשעה שיוכל להסתדר בלימוד במקום בו כותב, שטראה לו שהצליח שם. ובמה שכותב סברא, שכיון שצריך להסתדר בחייו בעתיד, עליו למהר בהכנות לזה, ולא ללמוד בישיבה, הנה אדרבה, כיון שהקב"ה נותן התורה ומצוה המצוה הוא הזן ומפרנס לכל ומשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית, והוא גם כן ציוה שהכנה הכרחית לחיי איש הישראלי הוא לימוד זמן חשוב בתורתנו תורת חיים, אין זה איבוד זמן ח"ו אלא אדרבה ואדרבה, וכידוע המשל בזה אשר כשרוצים לבנות בנין שיהי' בנין טוב ומפואר בכל הפרטים, לכל לראש צריך לראות שהיסוד יהי' חזק ואמין, כי באם יהי' היסוד רעוע, אין כל תועלת ביופי הבנין וכו' וכן הוא בהנוגע ליסוד בחיים של בני ישראל, אשר הם הן השנים והזמנים שהוא מקדיש לתורה ועניני, ואם רוצה להיות מאושר בהעשריות שנים שלאחרי זה, צריך לחזק היסוד, ז.א. להוסיף בלימוד התורה וקיום עניני כהנה וכהנה.

כיון שנמצא בכפר הראה, מהנכון שיכנס שם להרב מ. צ. שליט"א נר"ה,

תקז

אדמו"ר שליט"א

ויבאר לפניו את הבעיא שלו, ויכול להראותו גם מכתבי זה, ובודאי אשר יפרט לו את הענין עוד יותר ויסבירו באם זקוק לעוד ביאור בזה.

בברכת הצלחה בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש, אבל הוא יכול לכתוב גם להבא צרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ו'תתקפ

ב"ה, כ"ג מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ת אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

... במי"ש אודות הדפסת מאמרים כאן ועאכו"כ בלשון הקדש, קשור הדבר בכמה קישורים ובפרט בהנוגע לתוכן מאמרים אודותם שואל וק"ל. ולכן יש להשתדל על אתר, שנוסף על כל שאר הפרטים, גם רגילים בשפה החדשה של הנוער והצעירים שבהם עלול יותר לפעול שינוי מאשר אלו שנמצאים בגיל העמידה או יותר, כיון שכל שינוי ה"ז חרטה ומעין הודאה אשר עשירות בשנים נהגו שלא כדבעי או עכ"פ שלא בשלימות וק"ל.

ואף שאפשר שענין התשובה מועיל אפילו לאחר שמונים שנה כמסופר בחז"ל, והופך את האדם מן הקצה אל הקצה, מעומק תחת עד לעומק רום, ובפרט ע"פ המבואר בלקו"ת ריש פרשת האזינו ענין התשובה — שהיא ההשבה אל האלקים אשר נתנה, השבה בעת היותה נשמה בגוף ובחיים חיותו בעלמא דין עי"ש.

ו'תתקפ

מו"ה דוד: הלמן, תל אביב. אגרות נוספות אלי — לעיל ח"ד ה'ג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ו'תתק.

ובחתימה מעין הפתיחה שכתב מכתבו בערב ט"ו באב, אשר כמסופר ברז"ל לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכו' והרי הימים האלה (כשהם) נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, הנה יבשר טוב גם בעניניו הפרטים והכללים גם יחד.

בברכה לבשו"ט ובברכת מזל טוב להולדת הנכדה אריאלה שתליט"א, ויהי"ר שהורי' יגדלוה לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

ובברכה לבראות.

ו'תתקפא

ב"ה, כ"ג מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב.

ובקבשתו יזכירו את בנו שליט"א עוד הפעם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

וכמו שכתבתי כמדומה לי גם בעבר, הרי גזע צור מחצבתו מסייעתו לבראות הגוף והנפש גם יחד, וכידוע פתגם הבעש"ט על הפסוק כי תראה חמור וגוי עוזב תעזוב עמו (נדפס בהיום יום (כ"ח שבט תשי"ג)).

ומענין לענין ולפתיחת מכתבו, למלאות מאתים שנה להסתלקות הילולא של הבעש"ט.

מובן שנכון הדבר במאד מאד שתהי' התעוררות הכי גדולה להפצת מעינות תורתו ותורת תלמידיו ותלמידי תלמידיו, אשר חד הוא, וכידוע האגה"ק של הבעש"ט, על שאלתו אימתי קאתי מר, והמענה לכשיפוצו מעינותיך חוצה, אשר בזה הדיוק בכל: דוקא עד שיגיעו חוצה, ובאופן דהפצה דוקא, ולא רק הסברות וביאורים אלא המעינות, ודלא כאותם הטועים, אשר בכדי לקיים ההפצה, מוכרחים להעתיק תוכן המאמרים למושגים של חכמות חיצוניות להבדיל ולהלבישם דוקא באותיות וענינים של הטבע ולשלול הנס ואפשרותו, ולשלול הקישור שבין התורה והמצוות מעשיות שבתוכן וכו'.

ומובן גם בשכל דנפש הבהמית, אשר פשרות אפשר להיות בכו"כ אופנים

תקט

אדמו"ר שליט"א

ועאכו"כ ענין השקר, משא"כ האמת היא כוללת רק אחת [אף שיכולים להשיגה ולבוא אליה בכמה דרכים; אם דרך חב"ד, השכל שבנשמה, או דרך חגיית (הרגש שבלב) או דרך נה"י (מעשה) שברגל וכללות האברים, אבל סו"ס מוכרח] שהתורה והמצוה יחדיו כל כחות הנפש, האברים הרוחניים והאברים הגשמיים, למן חב"ד עד נה"י, מקדקדו ועד כף רגלו, וגם כחות התענוג והרצון, אף שההליכה לקדושה ולטוב הוא כמצוה בתורתנו, מעט מעט וגוי.

ותקוטי, מתאים לכתבו, אשר ינצל השפעתו בהאמור ובאופן האמור, ז.א. לההדרת האמת, אשר תורת החסידות תורה שלימה היא ולא רק ענין של לימוד והרצאות פילוסופיות מופשטות, אלא גם בהנוגע להנהגה גם בימות החול, אלא שכיון שאין דיעותיהם שוות, ישנו סוג שהתחלת הדבור עמו צ"ל בעיניי של "רגלי", סוג שהתחלת הדבור עמו בעיניי של רגש, וסוג בעיניי של שכל, ובודאי לדעותי האריכות בזה אך למותר.

כבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקפב

בי"ה, כ"ג מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים ברוך שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ט מני"א עם המצורף אליו בשו"ט מאני"ש אשר שם.

ויהי רצון אשר תכח"י יבשר טוב בטוב הנראה והנגלה, בהנוגע לעצמו ובי"ב שי' ובהנוגע לאני"ש בתכ"י, ויהי זה באופן דמוסיף וחולץ מוסיף ואור, ובזה מובן ג"כ וג"ז עיקר — מההוספה בעבודתו בקדש להפיץ המעניות באופן הנ"ל עד לחוצה וד"ל.

ו'תתקפב

מו"ה חיים ברוך: דוכמן, שהגיע מרוסיה בשנה הקודמת. אגרות נוספות אליה — לעיל רחשלה, ובהנסמן בהערות שם.
בעבודתו... המעיינות: ראה לעיל שם.

ואם בכללות עניני החסידות ידוע פס"ד בית דין של מעלה, אשר – בגלל המסירות נפש הלוז (של אדה"י) פסקו בבית דין של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהיי יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה, עאכ"כ בענין ההפצה בין בני תורה, וכידוע ההשתדלות של אדמו"ר הזקן בזה בראשית נשיאותו ועוד מקודם לזה, וכמסופר מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע.

המצפה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ו'תתקפג

ב"ה, כ"ו מנ"א, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

אין ענטפער אויפן בריף געשריבען דורך אייער איידים הו"ח אי"א נוי"ג בעל מרץ מו"ה ... ש"י און אלס צוגאב צו אייער פריערדיקן בריף.

א) די גוטע מנהגים וועלכע האט אנגעהאלטען ביז איצטער, סעודה שלישית, זמירות, מעריב מוצאי ש"ק, מלוה מלכה, תהלים, שיר המעלות און דאוונען יעדער טאג, זעלבסט פארשטענדליך, אז ס'איז העכסט וויכטיג צו אנהאלטען דאס לאריכות ימים ושנים טובות, און טאן דאס מתוך מנוחה אמיתית.

ב) ביז נאך די ימים טובים פון חדש תשרי, איז געוויס א גלייכע זאך צו זיין אין דעטראיט, און האפענטליך וועלען אייערע קינדער ש"י וועלכע לעבען דארטען, אינארדנען זיך, צו זיין די ימים טובים צוזאמען, אויף א פאסענדען אופן.

ג) צו אנצינדען א נר תמיד ביז נאכן ערשטן יארצייט, בכלל איז דאס א גלייכע זאך, און וואס נאך וויכטיגער איז, אז יעדער טאג זאל מען לערנען עטליכע משנתות משניות צום זכות הנשמה, און יעדער וואכען טאג אין דער פריה פארן דאוונען געבען ח"י סענט אויף צדקה, פאר דעם צוועק (און פארשטענדליך אז די ביידע זאכען דארפען זיין בלי נדו).

ד) אין דער פראגע וואס נאך צו טאן אין דאס אויבען געזאגטען ענין – וואלט געווען א גלייכע זאך אז מיזאל אפדרוקען א קונטרס מאמרי חסידות, וואס עס וועט געלערענט ווערען אין מערערע ערטער, און אין דעם קונטרס וועט דערמאנט ווערען דער נאמען פון דעם נפטר ע"ה מיט דעם פאטערס נאמען, וואס דענסטמאל די וואס לערנען דעם קונטרס, פילען א דאנקבארקייט צו דעם וואס האט ערמעגליכט דעם אפדרוקען דעם קונטרס, און וואס דאס פועליט א עלי' אין דער נשמה, – אויב מעגליך, וואלט גלייך געווען צו אפדרוקען 2 קונטרס מאמרי חסידות, איינער זאל זיין אויף אייערע הוצאות, און איינער אויף די הוצאות פון די קינדער שיחיו.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט, אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נב"מ זי"ע יעדערן צו דעם וואס ער נויטיגט זיך, לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בייגעלייגט זיינען דא די רעסיטס פון די מוסדות ליובאוויטש, צו וועלכע ס'איז איבערגעגעבען געווארען די בייגעלייגטע צדקה אין אייער בריף.

ר'תתקפד

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

בנועם וענן קראתי מכתבו מכ"ב מנ"א, בו כותב עכ"פ ראשי פרקים משיבה הק' קרית גת סניף לשיבה הק' תומכי תמימים דלוד, מהתקדמות התלמידים שליט"א בלימודיהם וכו' וכן אשר יתחילו גם בתפלה בדירת השיבה.

וכבר ידוע גודל המעלה בזה ע"פ מרז"ל עה"פ אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב.

ויהי רצון אשר יבשר טוב בהאמור ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור מתאים לדרישת וגם הכרח השעה ובודאי שנותן התורה הנגלה והפנימית יוסיף בברכתו והצלחתו לכל אלו המשתדלים בביסוס והרחבת השיבה הק' האמורה, שיוכלו עוד להוסיף בזה מתוך מנוחה ושמחה וטוב לבב.

ובעת רצון אזכירו ואת ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ובודאי שבעל הציון יעורר ר"ר על זה, שהרי זוהי היתה עבודתו בקדש בחיים חיותו בעלמא דין יסוד ישיבות ביראת שמים וחינוך על טהרת הקדש בכל מקום שידו מגעת.

ויהי רצון שכיון שמתקרבים אנו לחדש אלול הוא חדש הרחמים, וכמבואר בלקו"ת שאז מאירים י"ג מדות הרחמים, הנה יומשך זה בטוב הנראה והנגלה בעינים הכללים ובעינים הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ר'תתקפד

מורה יעקב: יעקבוביץ, קרית גת.

ו'תתקפה

בי"ח, כ"ז מני"א, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך קבלתי מכתבו מעש"ק.

ומי"ש בענין הנוגע לחיזוק עניני חב"ד בשיקאגא, לפלא הספק בזה והשאלה בזה, בה בשעה שידועה שיטתי בכל המקומות ובכל הזמנים, שמוכרח לא רק חיזוק אלא גם באופן דופרצת, וכמובן ג"כ ממה ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע, "שבתקופתנו איש הישראלי הוא בדוגמת המטפס על הר משופע ביותר, שאין מציאות לעמידה במקום, כי אם או שהוא מטפס ועולה או שבד"מ וכו'". ואם בזמן ההוא הי' ככה, עאכ"כ בתקופה זו ובמדינה זו, ושנגרשת התעוררות בכו"כ חוגים ובאופן דאתעדלי"ת ממטה למעלה, ודוקא אלו שצריכים היו לעמוד בראש, הנה לצערנו הכי גדול, עמא דבר שטופען זיי און קוועטשין זיי וכו' והם שקועין בהחששות שהי' בעת תקופת המשכילים "אפשר וועט מען אריבערכאפען די מאס, לאמר האמת בלי פשרות בהנוגע לתורתנו ומצותינו", ואם מהעולמותישע דורשים את האמור, עאכ"כ מאלו המחונכים ע"י רבותינו נשיאנו ועד נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע.

מובן שלא פעם אמרתי הנ"ל להעומדים בראש של ארגונים שונים של רבנים, והרגשתי בעת מעשה שנראה להם דער ווארט, לבנות על יסוד זה דרשה ואפשר — לחלק לכמה חלקים וישמש יותר מלדרשה אחת, ולא יצטרך לדאגה ולכובד ראש מה ידרוש בשבת הבא. און דערביי האלט דאס.

ויהי רצון שתיכף לערב זה — יבוא בוקר, בוקרו של יחידו של עולם

ו'תתקפה

מריה שלמה זלמן: העכט, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו ר'חצט, ובהנסמן בהערות שם.

באופן דופרצת: ראה לעיל אגרת ר'חקמא, ובהנסמן בהערות שם.
ממה ששמענו: ראה גם לעיל אגרת ר'חשעא, ובהנסמן בהערות שם.

כדרשת חז"ל עה"כ ויהי וגו' יום אחד, כבריתו של עולם, שגם בזה העולם
יתגלה — כפירוש רז"ל פסחים (נ, א).

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש בכל האמור ולבשו"ט גם בעניניו
הפרטים.

ר'תתקפו

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ו במנחם, וכבקשתו אזכיר את כל אלו
שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
מתאים לתוכן כתבו ...

והרי מתקרבים אנו לחדש אלול הוא חדש הרחמים, ועת רצון,
וכמבואר בלקו"ת לרבנו הזקן, שאז מאירות י"ג מדות הרחמים"י, הנה
יבשר טוב בענינים הכללים ובענינים הפרטים בטוב הנראה והנעלה.

בברכה לבשו"ט.

במש"כ בשינוי סדר הפסוקים בויתן לך — יעוין בשער הכולל שם ובכלי
יקר עה"ת שם.

(י' ראה לב, א. ובכ"מ.

(י') שנתעטף חקב"ה בטלית מצויצת כש"ץ נ"יה טוב, א ועי"ש בחדא"ג דשייך לברה"ט).

ר'תתקפו

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ר'תקפב, ובהנסמן
בהערות שם.
והרי מתקרבים: קטע זה נכתב לכמה, באחד מהם (למהרד"ג לעסער, שהי' שולח ציצית אל
כ"ק אדמו"ר שליט"א) — בהוספת ההערות שבשורה"ג.

ו'תתקפז

ב"ה, כ"ח מניא, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"מ באמונה
מו"ה יעקב שי

שלום וברכה:

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון כ"ו מניא מיט דאס
בייגעלייגטע.

וואס איר דערמאנט וועגן דעם מאמר, אז משיח וועט זיין משה רבנו,
ווערט דאס דערמאנט אין מערערע ערטער, ווי אנגעצייכענט אונטען אייניגע
פון זיי.

ס'איז פארשטענדליך, די שטארקע קשיא אין דעם, אז משיח קומט דאך
ארויס פון דוד, ווי ס'איז רגיל אין אלע ערטער בחז"ל, משיח בן דוד אדער בן
דוד סתם.

נאר דער פארשטאנד אין דעם איז, אז דער עיקר פון א אדם, און בפרט
פון א אידן, און בפרט נאך בא צדיקים, וואס אויף זיי שטייט אין אגרת
הקדש לרבנו הזקן, ס'זיך, אין דעם ביאור, שחיי הצדיק אינס חיים בשרים
כ"א חיים רוחנים שהם אמונה ויראה ואהבה כו', עיי"ש. און רבנו הזקן
שרייבט אויף דעם, **כנודע** — ווי א ענין וואס ס'איז גוט באוואוסט —

איז דארטען וואו ס'איז די נשמה פון משה, איז דאס דער עיקר משה,
דאס איז משה.

א ביישפיל אויף דעם איז אויך דאס, וואס דער גוף ווערט דאך
אנגערופען, א לבוש צום נפש, און בא דעם אדם איז דאך ניט נוגע וואו עס
געפינען זיך זיינע לבושים, וויבאלד אז ער אליין איז דא, — פארשטייט זיך,

(*) זחר חדש בסופו בתיקונים (נ"ה ושלחהו. קי, ד). זחר בראשית, כה, ב. לקוטי תורה
לתאריז"ל פי יוחי עז"פ עד כי יבוא שילה. ס' חלקוטים שם. ועוד.

ו'תתקפז

מו"ה יעקב שי: כץ, שיקגו. אגרות נוספות אליי — לעיל ו'תרסו, ובהנמך בהערות שם.

אז דער פארגלייך איז ניט אינגאנצען איינשטימיג, ווארום דער גוף פאראייניגט זיך דאך מיט דער נשמה, און אויף טאן א מצוה מוז די נשמה אנקומען צום גוף, און דאס איז דאך וואס עס פארבינדט זיי, אבער א הבנה אין דעם ענין הנ"ל גיט דאס.

און אזוי ווי מיר דערנעהנטערן זיך צום חדש אלול, חדש הרחמים, און ווי ערקלערט אין לקוטי תורה לרבנו הזקן, אז דענסטמאל איז מאירים י"ג מדות הרחמים, וואס דורך זיי איז דער ענין פון נושא עון ופשע וחטאה ונקא, וואס דאס איז מבטל דעם (ומפני) חטאינו (גלינו מארצנו), זאל דאס אויך מקרב זיין ביאת גואל ראשון הוא גואל אחרון משה רבנו משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

בברכה לבשו"ט.

ו'תתקפח

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ט
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף מחנה גן ישראל
וסניף מסבות שבת מחנה יומי
אשר במאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ו מנ"א עכ"פ ידיעה בקיצור הכי נמרץ מסיום המחזורים, ומובנת הפליאה והתמי' הכי גדולה על שאינם כותבים כלל איך שעברו המחזורים וכו' ויהי רצון שימלאו בהזדמנות הבאה.

ובאם מודיעים ע"ד דברים שאינם גורמים נחת רוח (בהכרח אבל בכ"ז הרי מודיעים), עאכ"כ שצריכים להודיע מדברים הגורמים נחת רוח וכידוע (ולמרות) שעוד רבנו הזקן התאונן על הנהגה הפכית.

ויהי רצון שימשיכו כאו"א בפעולות כהאמורות גם לאחר סיום המחזורים, שהרי כר נרחב ושטח רחב בפעולות הפצת המעינות, שזוהי נקודה הפנימית של הפעולות ויעשו זה מתוך שמחה וטוב לבב.

תקיז

אדמו"ר שליט"א

וכיון שמתקרבים אנו לחדש אלול הוא חדש הרחמים ועת רצון וכמבואר בלקו"ת לרבנו הזקן שאז מאירים י"ג מדות הרחמים, הנה יבשרו טוב בטוב הנראה והעלה בעיניים הכללים ובעיניים הפרטים גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ו'תתקפ"ט

ב"ה, א' אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור חיים שי הכהן

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו שואל האם כדאי להשקיע מרץ בבנין מקוה חדשה.

ולפלא גם הספק בזה, בה בשעה שידוע גודל הענין וחשיבותו, וכמו ששמעתי כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע עד כמה הקפידו רבותנו נשיאינו, שיהיו השיפורים במדה הכי גדולה [ופשיטא שאין המדובר בשיפורים הנוגעים ע"פ דין, דמאי קמ"ל, כ"א הכוונה לשיפורים חיצוניים אלו שמושכים את לב [...] דהאדם, ולא מכללא איתמר אלא בפירוש איתמר מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שלזה נתכווננו]. אלא שפשוט גם זה שצ"ל הבניי עם כל ההדורים גם ע"פ דין וכידוע דברי התשב"ץ שבמקוה צריכים לצאת ידי כל הדיעות בזה.

ויהי רצון שכיון שטהרה מביאה וכו' אלי הנביא מבשר ביאת משיח צדקנו יקרב הענין הנ"ל הגאולה מכל עינים המבלבלים להפצת היהדות המסורתית כפי הדרוש וכא"א מאתנו בתכ"י יעשה בזה ככל התלוי בו, ובאופן דויגעת ובודאי תקוים התבטחה דרז"ל ומצאת, וכמבואר באחת ההתועדות, הדיוק בתיבת ומצאת, שהתוצאות תהיינה שלא בערך יותר מאשר היגיעה עד שיכוננו בשם מציאה, וק"ל.

ו'תתקפ"ט

מרה שניאור חיים שי: גוטניק, מלבורן. אגרת נוספת אליו — לעיל חיד' ד'תתקנ"ד.

נעם לי לקרות בסיום מכתבו אשר מסור בלוי"נ למוסדות חב"ד אשר במחנם הטי' ובודאי שגם בזה הרי יוסיף כהנה וכהנה מתאים לחשיבות הענין וערכו, ויהי רצון שגם בהשתדלותו בזה יהי' הענין דויגעת ומצאת וככל הפירוש דלעיל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכו"ט בכלל ובפרט.

ו'תקצ

ב"ה, ד' אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אליעזר ליפא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א מני"א עם המצורף אליו, בו כותב גם ע"ד ההתראות עם באי כח אני"ש שי' והתוצאות.

וכיון שבעניני קדושה נדרשנו להוסיף בקדש, בודאי שלמותר להאריך לדכוותי' שגם בהנוגע תוכן שיחה עם הני"ל הדרישה האמורה, והרי דרישת תורתנו תורת חיים, הרי היא גם נתינת כח, וכמבואר בכ"מ שציוויי תוה"ק נאמרו בלשון שפירושו ג"כ הבטחה ואם בכל הענינים כן הוא עאכו"כ בעניני רבים שזכות הרבים מסייעתם.

ומגלגלין זכות ליומין זכאין ימי רצון כימים הראשונים ימי חדש אלול, שהובטחנו אני לדודי (שהאדם מתחיל בעבודתו לדודי) ודודי לי (ובפרט בהענינים) הרועה בשושנים (ששונים הלכות, עניני ישיבה וכו' וק"ל).

בברכה לבריאות הנכונה ולהוספה מתוך שמחה וטוב לבב בהני"ל ובשאר פעולות בקדש ולבשו"ט בטוב הנראה והנגלה ולכו"ט.

ו'תחקצ

נרפסה בלק"ש תי"ט ע' 497 והושלמה ע"פ העתקה.
מו"ה אליעזר ליפא: לביא. אגרות נוספות אליו — לעיל ו'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

תקוט

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקצא

ב"ה, ה' אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצ"צ וכו' הרב יצחק שי

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו, ות"ח.

בשים לב לאחריות המוטלת על כל אחד ואחד להיות לעזר לבני ובנות
ישראל, הן בגשם והן ברוח, כל אחד לפי מעמדו ומצבו, ואשרי משכיל אל דל
לתת לו עזר על טהרת הקדש, הרי עובדא משמחת היא שיש עסקנים פעילים
הדואגים לצרכי ילדי ישראל שאינם מסתגלים במוסדות החנוך הרגילים.

בטחוני חזק שכת"ר ואתו עמו חבריו ושותפיו בעבודת הקדש, יעשו כל
המאמצים המתאימים למלא האחריות המוטלת עליהם לחנך את הילדים
שתחת רשותם והשפעתם ברוח התורה והמצוה על טהרת הקדש, והשי"ת
יצליחם בעבודתם האחראית הזאת, אשר על ידי כך יזכו ג"כ לברכת השי"ת
בענייניהם הפרטיים מנפש ועד בשר.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

ו'תתקצא

הרב יצחק: מידעס.

ו'תתקצב

ב"ה, ו' אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק ש"י

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מאדרי"ח אלול הוא חדש
הרחמים, בו כותב מההכנות להתחלת זמן הלימודים ואצפה שיבשר טוב
מההתחלה בפועל, ובאופן שגם ההתחלה תהי' באופן דופרצת וגוי, וכידוע
הוראת רבותינו נשיאינו ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר (שבכמה פרטים ועד
לקלסתר פנים הי' בדוגמת אדמו"ר מוהר"ש בעל הפתגם): די וועלט זאגט אז
מען קען ניט ארונטער דארפמען אריבער, און איך זאג אז מ'דארף לכתחלה
אריבער, ויהי' באופן כזה במשך כל השנה בעיניי בית הספר וכל השייך לו
בתוככי כללות עניני הרשת וכללות עניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו, ובודאי
שיהי' זה צנור וכלים נוספים להצלחה בענינים הכללים והצלחה גם בענינים
הפרטים, ובטח גם זוגי תחי' תבוא בכתובים בהנוגע לעניניי היא הן בענינים
הכללים והן בענינים הפרטים, ויהי' זה מתוך שמחה וטוב לבב ובריאות
הנכונה דוקא.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ו'תתקצב

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 372 והרשלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יצחק ש"י: גמבורג, חל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חיי"ו ר"שה, ובהגמון
בהערות שם.
וכידוע הודאת: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ר"א, ובהגמון בהערות שם.

תקכא

אדמו"ר שליט"א

ו'תתקצג

בי"ה, ז' אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מאדרי"ח אלול, עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על
הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ונעם לי לקרות בו שמקוה לעשות התועדות ביום שנתלו בו שני
המאורות הגדולים הוא ח"י אלול.

ויהי רצון שכאוי"א ימלא תפקידו במילוי רצונם הקי להפיץ המעינות
חוצה, ותתחיל ההתחלה תיכף, שהרי מגלגלין זכות ליומין זכאין הם ימי
חדש אלול, וכמבואר המשל מרבנו הזקן יעו"ש (לקו"ת ראה לב, ב).

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

במש"כ ע"ד תנאים ואמוראים — עיין ביאורו"ז פ' וישלח.

ו'תתקצג

נדפסה בלקר"ש חכ"ד ע' 519 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מור"ה יצחק: דובאור, מנטשטער. אגרות נוספות אליו — לציל ו'חקסד, ובהגסמן בהערות שם.

תקב

אגרות-קודש (ו'תתקצד)

ו'תתקצד

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"י וכו' מו"ה אברהם משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' אלול.

במ"ש בשער היחוד והאמונה פרק ז' בענין אופן ידיעת הבורא ב"ה
שהוא בידיעת עצמו וכו' ושואל ביאור נוסף בזה, אבל אינו מפרט הפרט בו
נתקשה.

וימצא ביאור נוסף בכ"מ בדא"ח, ומהם בספר תורה אור לבעל התניא
יד, ד עה"כ ארדה גוי' הכצעקתה גוי' בו מדבר ג"כ הראב"ע שהביא במכתבו,
ובספר המצות לאדמו"ר הצמח צדק מצות האמנת אלקות ומצות דין עבד
עברי ועוד.

תקוית שנוסף על שמירת שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא
הידועים יש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות, וכציווי התורה שצ"ל
תלמוד שמביא לידי מעשה, וק"ל.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ו'תתקצה

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מג' אלול ומ"ש שחסר ברוחניותו
וכו' ושואל להורותו חדרך.

ו'תתקצד

מורה אברהם משה: גרינברג, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל חז"ו וקטת, ובהנמקן
בהערות שם.

תקכג

אדמו"ר שליט"א

יעוין מטה אפרים סימן תקפ"א (וביחוד ההוראה ממהרי"ל) דחדש אלול מיוחד אשר כל שימצא שם בדק במצות לתקנם ואופן התקון הרי מבואר בתורת החסידות של רבותינו נשיאינו בכ"מ, והרי כמה מזקני אנ"ש בסביבתו ועמם יתדבר, וידוע הפס"ד דאין לך דבר העומד בפני הרצון.

ולהודעתו מהולדת הבן למזל טוב.

יהי רצון שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ו'תתקצו

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה דוד שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מו' אלול, בו כותב אודות כתיי מאמרי חסידות ושואל דעתי בזה.

ואם רק אפשרי, בקשתי כפולה להמציא לידי למשך איזה שבועות עכ"פ, ומוכן שאחזירם באם יהי זה בתור תנאי שאי אפשר לשנותו [ואפשר יש להחליפם בהנדפס והוי"ל עיי' קה"ת באותו שטח עצמו].

כי במאמרים כהנ"ל קשה לדעת ע"פ התחלת המאמר, זהות שלו, כיון שלפעמים הרי נשנו פעמים ושלש בהוספת כמה ענינים או הערות והגהות בפנים המאמר.

בד"ה למה קורין ליוהכ"פ וכו' וד"ה שאמר לר"מ מייזליש וכו' כבר נדפסו בכ"מ.

ו'תתקצו

מורה דוד שלמה: שפירא, מלודאקי. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י ג'קלג.

תקכד

אגרות קודש (ו'תתקצו)

במה שמזכיר מאמר בן קצ"ח פרקים, ד"ה מים רבים, הוא לכ"ק
אדמו"ר מוהר"ש נ"ע ונדפס מכבר בארצות"ב.

ובקשתי לשלוח לכת"ר קטלוג של קה"ת, נכללת בו גם רשימת הנדפסים
במאמרי חסידות.

המחכה לבשו"ט בהאמור וחזותם בכבוד ובברכת כוח"ט.

ו'תתקצו

ב"ה, י"א אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מז"ה שלמה חיים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאדרי"ח אלול עם המצורף אליו וכן הקודמו,
בו כותב ר"פ מהמצב בהשיבה הק' אשר השגחה העליונה זיכתו והצליחתו
להיות שם משפיע.

ומובן וגם פשוט שמ"ש אני מכאן אודות גודל הענין דחינוך על טהרת
הקדש אין זה טעם כלל לביטול כתות או לביטול ציור הכללי, ובפרט שרק
חלק מועט ביותר מסוגל לחינוך כדבעי, וכמובן רק חלק מועט מתאשר ע"י
המשרדים המתאימים וכו'.

כן במ"ש החילוק כששלחו מכאן לערי השדה מאשר המצב באה"ק ת"ו
הרי חילוק זה צריך להסביר להנ"ל, ולא לכאן, והרי זהו תפקידו העיקרי של
משפיע להעמיד התי על אמיתת כוונת רבותינו נשיאינו בהנוגע לכאור"א,
והעיקר מה שחסר במכתבו הוא, שאינו ניכרת השתדלות לשרש ולעקר הנחות
שאצל כמה מאחב"י הספרדים שיחיו שהענינים לפנים הכריחו אותם להעסיק
ילדיהם בגיל רך לפי ערך בעיני פרנסה עד שההרגל נעשה טבע שני, ומובן

ו'תתקצו

מז"ה שלמה חיים: קסלמן, לוד. אגרות מספות אל"י — לעיל ו'תתקצו, ובהנמקן בהערות שם.

תקכה

אדמו"ר שליט"א

גודל היגיעה והשתדלות לשרש ענין טבעי, וגם זה הי"ה מתפקידו של משפיע דא"ח.

במ"ש בנוגע לחוברת פלפול התלמידים, שאינם שייכים לחידושים וכו', איני יודע היסוד, שהחוברת צריכה להכיל חידושים, ובטח ראה חוברת הנדפסת כאן שעיקר הדגשה היא בהסברה ולא לחידושים, והלואי הי' בכגון זה בחלק הנגלה גם כן ולא רק בחלק החסידות. ומ"ש שדי להבינם הענינים כפשוטם ואין לתבוע מהם יותר על זה, מובן הצער באם המצב הוא ככתבו, אלא שתקותי שהמצב אינו כן, ויש לתבוע מהם הרבה יותר ממ"ש במכתבו, אלא בשלילת החידושים דלעיל, ומפני שלא זהו דרך הלימוד הנכון וגם לא בנגלה, כמבואר בקונטרס עץ החיים ועאכו"כ בחסידות, והלואי היו מדפיסים מאז ענינים בהסברות בעניני חסידות שהי' נותן זה חשק מיוחד להתלמידים וגם להעומדים על גביהם, ובעיקר שהי' ממשיך כמה ללימוד החסידות כדבעי, ולא רק מפני שסדר הישיבה מכריחם . . .

שולח הנני מכתבי זה במהיר דחוף ביחוד בשביל נקודה האחרונה כי כנ"ל מוכרח הדבר שיו"ל חוברת הנ"ל בהקדם ושמשפיע יתמסר גם לזה אף שהעיקר הוא המעשה בפועל.

ויהי רצון שינצלו ימי אלול עת רצון וכדברי אדה"ז שאז מאירים י"ג מדות החרמים, שיתעוררו התלמידים בלימוד הנגלה וחסידות דוקא באופן האמור בהעמקה ועיון, שאז בודאי כמה וכמה ענינים יהיו להדפיסם בחוברת האמורה . . .

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ויתתקצח

בי"ה, י"ב אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . בשאלתו השני' אודות העתקה ל . . . ע"פ בקשתה של זוג' תחי'.

צדק בהטענה שקשה לעקור מקום דירתו ממקום שדר בו כחמישים שנה,

במ"ש בנוגע לחוברת פלפול התלמידים: ראה לעיל אגרת ויתחקמג.

ובפרט שענין פרנסתו שם, ובית מסחרו שם, אלא שכיון שהזהרנו ביחוד על אונאת האשה (ראה בשו"ע רבנו חזקן הלכות אונאה בסופם) כי רכות בטבע וכו', יש לפייס דעתה של זוגתו תח"י של הנ"ל בעניינים אחרים, ולא להסתפק בשכנוע ע"י טענות שכליות של המוח בלבד.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ו'תתקצט

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מז' אלול, בו כותב אודות אחיו ש"י המבקר באסיפות של מסיתים ומדיחים ר"ל וכו'.

ולפלא שאינו מזכיר בהנוגע לעניני שידוכין לאחיו, האם התעסקו בזה ומה היו התוצאות וכו' וכן במה מתעסק בענין של פרנסה וכיו"ב בתור קביעות, והרי שתי נקודות אלו אפשר לנצלם להשפיע על דבוריו ועל השקפתו על כמה עניינים שאומרים, כי כנראה ממכתבו אין כ"כ תועלת מפלפול בשכל, כי אם להמשיכו לסדר חיים מתאימים, שבד"מ לא יפגש עם המסיתים וכו' ואדרבה יהי' בסביבה הפכית או בסביבה אחרת שאין מתעסקים בחקירה פילוסופית וכו', ויש להתענין במיוחד בהנוגע להתעסקות מתאימה בשבילו, שהרי בודאי זקוק הוא למעות בשביל הוצאות שונות וכיו"ב, וכשירגיש בעצמו משתכר ומרויח כסף, יש מקום לומר שימשיך זה אותו, אף שכמובן צריך לסדר שהריוח יהי' מינימלי, שלא יבוא להרגש שעצמאי הוא וכו'.

מהנכון לבדוק את המזווות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין וכן את התפילין של אחיו [אפילו את"ל שישנם ימים שאין מניחם, בכ"ז ה"ה שייכים לו], וכשתהיינה כשרות בודאי ימצא עת הכושר שיניחם עכ"פ לאיזה רגעים וגדול כחם של תפילין שכפסק רז"ל (מנחות מד, א) ממשיכים חיים, שבזה גם חיים ברוחניות (ראה טור או"ח רס"ז).

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ומאחר שהכל בהשגחה פרטית ופנה אלי, הנה אעוררו ואת אביו ש"י של

תקנו

אדמו"ר שליט"א

המדובר, על ההכרח לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שעי"ז אמר משה רעיא מהימנא (זחי"ג קכד, ב) דלית תמן מסטרא דרע, ואדרבה מביאה כי רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ואם בכל הזמנים ובכל המדינות היי הכרח בזה עאכ"כ בתקופתנו ובמדינה זו ביחוד.

ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

בברכה לבשו"ט ולכו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ויתתר

בי"ה, י"ג אלול, תשי"ט
ברוקלין.

... לשאלתו מאז איזה ספרים מכ"ק מו"ח אדמו"ר וכו' יקדים לרכוש לספריי שלו – יתחיל בלקוטי דבורים (יצאו לאחרונה בדי כרכים. ויושלחו לו עתה מכאן, כיון שאין ידוע היש להשיגם כבר באה"ק ת"ח), סי השיחות, קובצי המכ.

במש"כ בדברי הרמב"ם (הלי תשובה ספ"ט) שבימות המשיח עולם כמנהגו נוהג כו' – כן כתב ג"כ בהלי מלכים רפ"ב. ויעוין בזה בסי עבודת הקודש (לר"מ בן גבאי) ח"ב פל"ח. וגם ע"פ שטחיות לשו[נ]ן ברמב"ם בזה, הנה ברור הביע דעתו מוחלטה, אודות המאורעות שיהיו קודם התגלות המשיח וסדרן, ז.א. קודם שתתחיל הגאולה. וז"ל בהלי מלכים פ"א: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה כו' ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל כו' מי שאינו מחכה לביאתו ... כופר בתורה כו' [ואח"כ מבאר מהותו וסדר המאורעות] מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד כו' ויכוף כל ישראל לילך בה כו' וילחם מלחמות ה' כו' ונצח כל האומות שסביביו.

ויתתר

האגרת היא אל מו"ה דוד הלמן, תל אביב. אגרות מספות אליו – לעיל וחתקפ, ובהנשמן בהערות שם.

באם כותב בצרפתית או אשכנזית — יש להתעניין אודות הדפסת מאמריו שמוזכר במכתביו במכ"ע (ירחון?) המופיע שם. אלא שאיני יודע בפרטיות איזה חומר מתאים לקוראי המכ"ע. ויכול לפנות עדכ"ז לד"ר ערמן שם, ומובן שברשותו להוסיף שפונה אליו ע"פ הצעתי, כיון שמכירו חנני כידיד ליובאוויטש מאז ומקדם.

ז"א

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"יב אלול.

ת"ל על הטבת בריאותו, וזה עצמו צריך להוסיף בתקוה שלו ובטחון שילך הלך וטוב, וככל שיתחזק יותר בבטחון בהשי"ת, דקודם רואים הברכה.

ובמ"ש שקשה לו צוטראגין זיך אל הלימוד וכו', בטח גם זה יוטב במשך הזמן, אבל מובן שהעדר לימוד לגמרי אינו טוב, ובודאי שיקל עליו ללמוד לכה"פ שעות קצרות, וטוב שילמוד בחבורה, ואם חוזר הוא על לימודו ואין לו חבר, ילמוד דוקא מבפנים, ומה טוב להוציא הדברים בדבור ולא לחסתפק במחשבה לבד, כן לא ידחוק על עצמו (שפארין זיך מיט זיך) להתחיל ללמוד תומ"י שעות ארוכות כי אם יתחיל מעט מעט, ובודאי כשידבר בהאמור עם הנהלת הישיבה יסייעו לו בזה.

בטח שומר השיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — לאמרו בכל יום אחר תפלת הבקר, נוסף על השיעור בחומש הידוע.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכו"ט.

בי"ה, י"ד אלול, תשי"ט
ברוקלין.

האברך בעל מרץ ורב פעלים יצחק צבי שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מז' אלול, בו כותב ר"פ מפעולותיו
במשך שבועות שעברו.

ויהי רצון שבכל העניינים אודותם כותב, יהי לא רק ביסוס, כי אם גם
התפתחות והתרחבות, חן בכמות והן באיכות. ומוכן וגם פשוט שהדבר תלוי
בהשתדלות והתעסקות בזה, שהרי ידוע פסק דין בית דין של מעלה, אשר
בגלל המסירות הנפש הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות, פסקו בב"ד
של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות, תהי' יד
מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה. ובפרט שרואים במוחש באה"ק ת"ו
הצלחת מפעלי חב"ד בכל מקום שמתעסקים בהם **כדבעי**, ז.א. במסירה
ונתינה ובדרכי נועם ובדרכי שלום, אף כי בתוקף המתאים. ומוכן שהכתוב
מופנה לכל חבריו שי' בביה"ס אודותו כותב, בתוככי כללות המתעסקים
ומשתדלים בבתי ספר הרשת ומוסדות חב"ד בכלל. ויהי רצון שבחמשן
למכתבו זה, תתקבלנה בקרוב ממש ידיעות מפורטות ומשמחות בכל כיוונים
האמורים.

בהנוגע למקום עבודתו, בטח יתייעצו ביניהם יחד, וכבר נאמר ותשועה
רוב יועץ. ומוכן שטוב במאד שכותב שנוסע למקום שנתמנה, כי הרי אין
אתנו יודע עד מה, וכהוראת כ"ק רבותינו נשיאינו, צריך להתעסק במסירה
ונתינה ובדאי שהשי"ת יצליח. ומובטח רבנו הזקן על הכטחתו, שנעשים
מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ומוכן מהגהות אדמו"ר הצ"צ שהוא אלף
פעמים ממש כמבואר בלקו"ת לג' פרשיות, ובוה מענה על סיומו במכתבו
שאין לו פטאי וכו'.

בבכחה לבשו"ט ולכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

ז'ג

ב"ה, י"ד אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' אלול, במ"ש אל מי לפנות בהנוגע להדרכה בלימוד
החסידות.

כמדומני שזמן לזמן מבקרים במקום מושבו מחסידי חב"ד, כן
לפעמים קרובות בא הוא לירושלים ת"ו או לתל אביב, אשר שם נמצאים
כמה מהני"ל, אבל בכלל הרי בהשתדלות מתאימה, בטוחני שגם בעצמו יבין
כשלימוד ולבו חפץ, שהרי מתבארים העניינים באר היטב בכמה מקומות,
וכידוע מאמר רז"ל, בהנוגע לכל חלק תורה"ק, דברי תורה עניים במקום זה
ועשירים במקום אחר, ולתכלית זו נדפס מפתח ענינים בסוף ספר התניא,
תורה אור, דרך מצותיך ועוד בכדי למצוא ביאור הענין בכ"מ שאחד מוסיף
באור על השני.

בנוגע ללימוד התניא בעצמו, עצתי בכגון דא היא, להתחיל בחלק אגרת
התשובה, לאחר זה שער היחוד והאמונה, ורק לאחר זה חלק ראשון. כן
מהנכון אשר ישיג קונטרס ומעין וספר דרך מצותיך לאדמו"ר הצמח צדק,
שסגנונם מתאים יותר לזה שלא הורגל כ"כ בספרי חסידות, אבל כני"ל העיקר
לראש ולראשונה שיחיי כעצת חז"ל, לבו חפץ, והלימוד יהי בהשתדלות
וכהבטחתם יגיע ומצאת.

בברכה לבשו"ט בהני"ל וכן בענינים הכללים ולכוו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'ד

בי"ה, י"ז אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' אלול, בו כותב אודות סדר הלימוד ולפלא קצת, כיון שהצעתי שיהי לימוד הגמרא באותן המסכתות שנוגע בפועל, ומה טוב בחיי היום יומים, שעייז נפתר מאלי השאלה אודותה כותב, ובמכתבו מזכיר מסכת אחרת.

קרוב לומר שהביאור בזה, שאין הוא הבוחר מקום הלימוד אבל הרי גם אינו מזכיר אודות השתדלותו בזה, והרי השתדלותו כהאמורה יש לתומכה גם בטעמים פדגוגים שתוכנם ג"כ כהנ"ל, שמס' דסדר מועד וכיו"ב הם בהלכות הצריכות וכו' ועיי' ג"כ הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן בהנוגע לסדר לימוד, למי שאין זמן רב לרשותו, וכן בההקדמה מבני רבנו הזקן להשו"ע של סדר לימוד וכמה הוראות מגדולי ישראל בכגון זה בכל האמור, וכדאי שיתיעץ עם זקני אנ"ש בהנ"ל לאחרי שיסבירם שאין המדובר בהנוגע לישיבה ששעות הלימוד רבות הן וכו'.

במ"ש אודות הלימוד מתוך כפי, — תקותי שעל ידי שיוסיף בלימודו הסדר של שו"ת דהתי וכיו"ב, במשך זמן לא ארוך יבוטל ענין של הבעל כרחו ויתוסף בהענינים הנ"ל הלך והוסיף ובפרט באם יוכל לממש את הלימודים עיי' דוגמאות מסיפורים הנמצאים בלקוטי דבורים ושיחות וכו'.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל ויראה פרי טוב בעמלו, ויזכה ויצליח להיות טופח ע"מ להטפח בעיני תורה ומצות והרי זכות הרבים מסייעתו להצלחת השתדלותו ויגיעתו בזה.

בברכה לבשו"ט ולכו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'ה

ב"ה, י"ז אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מ"ג אלול, בו כותב אודות עבודתו
ברשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר באח"ק ת"ו.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נב"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ובודאי שיוסיף אומץ וחיל בעבודתו בבתי ספר הרשת אשר על שם בעל
הציון הקי, ויהי זה צנור וכלי להוספה בברכות השי"ת בהמצטרף לו ולביתו,
ובודאי יעשה זה מתוך שמחה וטוב לבב שעי"ז הרי מתרחבים הצנורות בכל
המובנים, וכידוע אשר שמחה פורץ גדר.

ובמ"ש אודות העיפות וכו' — עיין שו"ע לרבנו הזקן בעל התניא (פוסק
בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה) בסי' מ"ו סעיף ו', בכל יום
מתחדש כחו של אדם, וראו הגאונים לתקן ברכה על החסד הגדול הזה,
ומבואר באגרת התשובה פרק י"א, ודאיות והחלטיות כל ענין שמברכים
עליו, ועאכ"כ כשהברכה היא בתמידיות, שאין בזה שום ספק וס"ס בעולם.

בברכה לבשו"ט בקרוב ממש מהרחבת פעולותיו בהנ"ל בב"ס הוא
וכללות הרשת, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ז"ו

ב"ה, י"ז אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו שואל דעתי כהנוגע לסדר לימודו בעתיד הקרוב.

ידועה דעתי מפורטה ומיוסדת מאז, שעל כאו"א מבחורים ואברכים

תקלג

אדמו"ר שליט"א

במדינה זו, להקדיש איזה שנים לכה"פ ללמוד תורתנו הק' מבלי לימודי חול להבדיל, וכיון שכנראה ממכתבו עד עתה למד תמיד בערבוביא, הרי דעתי ברורה ע"פ הני"ל, שכני"ל יסדר לימודו בעתיד באופן שלכה"פ ב' ג' שנים יהי זמנו מוקדש ללימוד התורה בהתמדה ושקידה מבלי לימודים אחרים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן אשר בכל יום חול לאחר תפלת הבקר, יאמר השיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ז"ז

בי"ה, חיי אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיי"ג אלול עם הפי"ג המצורף אליו, שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותב ר"פ מאשר עבר עליו במשך החדשים האחרונים והחלטתו אשר גם הביאה בפועל, להיות בתומכי תמימים ד... .

ומובן אשר טוב במאד ונכון עשה, וידועה חוות דעתי מאז, ובהחלט, אשר על כל אחד ואחד מבני ישראל להכין עצמו (קודם) ליציאתו לעניני עולם, עיי' שיקדש זמנו אך ורק ללימוד תורתנו הק' תורת חיים לימודי קדש מבלי לערב עם זה ענינים אחרים, ולא גם עניני עסק. מובן שהדברים אמורים בהנוגע לבעלי עסק וכיו"ב, משא"כ לאלו שרצונם להיות יושבי אהל, הרי כל חייהם מוקדשים הם להני"ל, וכמו שהביא תרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל בזה. והכנה האמורה היא בדוגמת יסוד לכל חייהם בעתיד, שקיום כל הבנין שע"ג תלוי לראש ולראשונה בחוזק היסוד וכדוגמת בנין, שאין כל תועלת בשיפור הכתלים הרהיטים, כשאין מובטחים שהיסוד חזק כדי

הצורך, שמוזה מובן שהשנים שמקדישים אך ורק ללימוד התורה בהווה, אין זה בשביל חיי העולם הבא בלבד, אלא זוהי הכנה הנכונה להחיים בעולם הזה, וק"ל.

ויהי רצון שיקיים החלטתו אמורה זו, מתוך שמחה וטוב לבב ויצליח בלימודו ובקיום המצות משך זמן האמור, והרי זה יוסיף ג"כ בהצלחתו למשך כל ימי חייו.

מהנ"ל מובן ג"כ שהכנה חדשים ספורים בלבד, אין זה מספיק כלל, ואם אפילו לא אפשר כמה שנים רצופות, יש לסדר באופן שס"ה יהי בכמות האמורה עכ"פ, וכל המוסיף מוסיפין לו.

במ"ש אודות ממון לצדקה, ורצונו לקיים בזה מתן בסתר, מהנכון שימסור זה לקופת תומכי תמימים ד... והרי זה יכולים למסור מבלי להודיע למי הכסף שייד.

בברכה לבשו"ט והצלחה בהנ"ל ולכתיבה וחתימה טובה.

ז'ח

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבה — בלי זמן הכתיבה — בו כותבת אודות מצב רוחה וכו'.

וכמדומה כבר כתבתי זה כמה פעמים, שלפי דעתי וכן ראיתי גם במוחש, כל אדם, מבלי יוצא מן הכלל, מדיני הוא בטבע, אף שכמובן לא כל אחד במדה שוה, וכשמשתדלים להתנהג היפך טבע זה מובן שזה מביא לידי תסבוכת "קאמפליקאציעס" וכיו"ב, ובאלה שמאיזה סיבה שתהי קשה עליהם ההתערבות עם בני אדם, הרי אין עצה, כי אם ע"ד לימוד השחי במים, שזהו א"א לפני הכניסה במים אפילו כשעומד בסמיכות לשפת הנהר, ועליו לקפוץ במים ואז בד"מ יתחיל לימוד ענין השחי וסו"ס ילמדנו, וכל אריכות המחשבה בעת עמידתו על שפת הנהר, איך ומה ובאיזה אופן ילמוד לשחות, אין בזה תועלת, כי אי אפשר לימוד הנ"ל אלא במים.

תקלה

אדמו"ר שליט"א

ולאחרי בקשת סליחתה, כן הוא בדיוק בהנוגע אלי' אשר במכתביי מביאה טענות לחיוב ולשלילה בעסק שיהי' הכרוך במסיבות בני אדם ובחברתם, אלא שהשקו"ט בזה בישיבתה בחדרה או בד' אמות שלה.

מובן וגם פשוט שאין כוונתי להטיף מוסר, אלא לנסות עוד הפעם אולי יועילו דברי עכ"פ בפעם הזאת, אשר תקפוץ לתוך איזה ענין שבעל כרחי (עכ"פ בימים הראשונים) תהי' בין בני אדם מחוץ לביתה, ותקוטי חזקה אשר במשך זמן לא ארוך, לא תצטרך עוד להבעל כרחי ותראה רוב הענין ורוב התועלת גם בשביל זולתה של חברת בני אדם, שהרי לא לחנם נברא האדם בטבע להיות מדיני.

ונפלאים דברי רז"ל, אשר הוראה הם להלכה למעשה בחיי היום יומים, אשר כל דבר שבקדושה הוא דוקא בי עשרה, לא רק רבים סתם אלא רבים בשלימות, וידוע ג"כ פתגם החסידות, הנאמר בשם כמה מגדולי תורת החסידות, אשר גרוע יותר להיות יחידי בגן עדן מאשר להיות וכי' מיט נאך אידן צוזאמען.

ובהמצאנו בשילחי חדש אלול הוא חדש הרחמים רחמיו של הקב"ה שהן בלי גבול, יהי רצון שתתחיל הזזה מוחלטה לטוב ותבשר טוב בזה. בברכה לבשו"ט ולכתיבה וחתימה טובה.

ז'ט

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... וואס איר דערמאנט אין אייער בריף וועגען אמעריקא – וואונדערט דאס מיר זייער, און איך פארשטיי ניט די אויפפירונג פון די אנ"ש וועלכע געפינען זיך דא, וואס ווי עס זעהט אויס, באהאלטען זיי אויס וואס עס טוט זיך מיט זיי דא, אויף אזוי פיל אז עס קען אריינפירען אנדערע אין א טעות און צובריינגען צו גאר ניט געוואונשענע רעזולטאטען.

בקיצור: פון די אנ"ש וועלכע זיינען געקומען אהער, איז אויסער א פאר געציילטע, מאטערען זיי זיך אלע, ניט נאר בגשמיות, וואס פון דעם איז שוין אפגערעט, נאר אויך ברוחניות, ד.ה. אז זיי שטייען ניט, ליידער, אין דעם מצב

ווי זיי זיינען געשטאנען פארן קומען אהער. חאטש עס זיינען דא פילע תירוצים, אז עס איז אמעריקא, וואס גענען די אלע תירוצים, האבען זיי אליין געקעמפט מיט מסירת נפש, זיינענדיג אין דער פריערדיקער מדינה און פארן קומען אין אמעריקא.

און ווען זיי פאלגען נאר מיר, האבען 99% געדארפט איינפאקען מארגען די פעקלעך און ארויספארען פון אמעריקא, צי אין פראנקרייך אדער ענגלאנד און ענליכע, וואס האפענטליך וואלט דארט זיך אויסגעבעסערט, ניט נאר ברוחניות, נאר אויך בגשמיות. און ווי געזאגט אויבען, איז דאס ניט נאר אזוי בא איינצעלנע (צו זאגען, אז דער איז א בטלן, אדער ניט גענוגענד ענערגיש), נאר כמעט **בא אלעמען**, אויסער בוכשטעבליך געציילטע. מעגליך אז זיי שטייט ניט אן צו שרייבען די אויבען געזאגטע **ווירקליכקייט**, אבער ליידער ענדערט דאס ניט די פאקטישע לאגע ווי זי איז. און זעלבסטפארשטענדליך, אז דאס דארף זיין א גוטע ווארונג, פאר די וועלכע זוכען א מדינה וואו צו איינארדנען זיך.

והשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, וועט זיכער אויך אייך פירען אין א אופן אז איר זאלט זיך איינארדנען, דוקא אין א גוטע ארט, און דוקא אין א גוטע שליחות סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

בברכה צו גוטע בשורות ולכתיבה וחתימה טובה.

ז'י

בי"ה, כ"א אלול, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד חברי ועד הפועל של
הוועד הזמני, בוגוטה, יצ"ו
ח' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבם ע"ד ההתוועדות עם שלוחינו ש"י ובקשתם לשלוח למחנם מדריך להקמת ישיבה קטנה וביסוס החינוך בקהלתם על טהרת הקדש.

תקלז

אדמו"ר שליט"א

ואתם הסליחה על העיכוב במענה שלי, כיון שרציתי לברר האפשרויות למלא בקשתם. לצערי עדיין לא נמצא המדריך הדרוש להם, מפני סיבות שונות, והחלטתי שלא לעכב מכתבי יותר, אולי יש להם דרך אחרת למצוא מדריך מתאים.

לאידך גיסא מחובתי להעיר על גודל האחריות המוטלת על חברי הקהלה, ובפרט על עסקני הציבור וכל אשר לבו ער לצרכים החיוניים של אחי"י במחנם, ולכל לראש – החינוך על טהרת הקדש, למצוא בינתים בין בני הקהלה אנשים שיטפלו בפתרון הבעי' החיונית הזאת בפועל, כוונתי לסידור לימודי קודש, בין בשביל הילדים והנוער ובין בשביל המבוגרים, עד שיימצא המדריך המתאים לקחת עליו את אחריות החינוך. ועל פי מרז"ל אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, וכיון שדורש חינוך הכשר על טהרת הקדש, הרי בודאי שיש אפשרויות למלא את הדרוש בהשתדלות והתאמצות המתאימה.

תקותי אשר בימי סגולה אלה, עת שאנו אומרים פעמים בכל יום מזמור כ"ז דתהלים, בקשו פני את פניך ה' אבקש, הנה חמבקש קרבת ה' בפנימיות מובטח לו שמצליח, ויהי רצון שיבשרו בשורות טובות בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכל אחי"א ובני ביתו ולכל בני קהלתם בתוככי כלל ישראל – שליט"א, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ז"א

ב"ה, כ"א אלול, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד קהלת "עדת ישראל" האוואנא, קובא
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך האב דערהאלטן אייער בריף פון י"ב מנחם אב, אין וועלכן איר בעט צושיקן אייך א מדריך, ווינשנסווערט א מוסמך אין הוראה, בכדי ער זאל האבן דעם נויטיקן אויטאריטעט צו זיין א מנהיג, אחי"ו.

מיינ ענטפער האט זיך פארהאלטן, ווייל איך האב געוועלט אויספארשן די מעגלעכקייטן צו געפינען א פאסנדן קאנדידאט. ליידער האט זיך נאך ביז איצט נישט געפונען אזא פערזאן וואס זאל זיין מער-ווייניק צוגעפאסט צו די באדינונגען און פאדערונגען פון אייער קהלה, צוליב פארשידענע אומשטענדן. איך האב דעריבער באשלאסן נישט אפצוהאלטן מיינ ענטפער לענגער, ווארום אפשר האט איר אנדערע וועגן ווי אזוי צו באקומען א פאסנדן קאנדידאט.

איך מוז אבער צוגעבן, אז אויב עס וועט נאך מוזן נעמען צייט ביז איר וועט באקומען א פאסנדן קאנדידאט, מוז מען אבער זען, אז די לעבנס-ניטווענדיקייטן פון דער קהלה זאלן אינצווישן נישט ליידן. איך מיינ ספעציעל דעם חינוך על טהרת הקדש. אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, פארזיכערן אונז, אז דער אויבערשטער פאדערט לויט די מעגלעכקייטן זיי צו דערפילן. וויבאלד אז חינוך על טהרת הקדש איז פון די עלעמענטארסטע און העכסט נויטווענדיקע פליכטן, ווי אויך לימוד התורה בכלל אויך פאר דערוואקסענע און עלטערע, ליגט א הייליקער חוב אויף דער קהלה צו געפינען אין דער קהלה גופא עטלעכע פערזאנען וועלכע זאלן צוזאמען דערפילן די דערמאנטע פונקציעס, ביז דער צייט ווען עס וועט זיך געפינען דער פאסנדער קאנדידאט וואס זאל איבערנעמען אויף זיך די גאנצע פליכט. און, ווי געזאגט, וויבאלד אז דאס איז א לעבנס-ניטווענדיקע פליכט, וועט מען זיכער געפינען וועגן ווי זי צו דערפילן, אויב מען וועט מאכן די פאסנדע אנשטרענגונגען דערצו.

אין די איצטיקע טעג פון חודש אלול, חודש הרחמים, און דערנענטערנדיק זיך צו ראש-השנה, איז צו האפן, אז אייער קהלה בכלל און יעדער איינער בפרט וועט דורכגעדרונגען ווערן מיט א געפיל פון התעוררות און גייסטיקע אויפלעבונג צו באפעסטיקן די יסודות פון חינוך הכשר, הרבצת התורה וקיום המצוות אין אייער קהלה. איך האף אז איר וועט אייניכן קענען אנוואגן די גוטע בשורה, אז איר זייט צוגעטראטן צו דער ארבעט און אז עס גייט מיט הצלחה.

איך ווינש אייך אלעמען בכלל און יעדן איינעם בפרט א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

זיב

בי"ה, כ"ב אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בקשת ברכה הפ"נ.

בעת רצון יזכירנו ואת כל אלה שכותב אודותם, על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ובמ"ש אודות – שינוי קשר התפילין לקשר חב"ד – מובן שנכון
הדבר.

ובמ"ש אודות השינוי לנוסח חב"ד, נכון הדבר במאוד, והנה ע"פ
המבואר במ"א, מותר לשנות מנוסח אשכנז לספרד ומספרד סתם לנוסח
האר"י שהוא הוא הנוסח שמתפללים בו חסידי חב"ד, אבל לא להיפך, ובכן
אם יחליט הוא, לשנות הנוסח לתמיד, נכון הענין כאמור, ובפרט שע"פ
מסורת חסידים, בירר רבינו הזקן הנוסח שלו מששים סידורים.

ומאחר שהוא בן ישיבה והוא המביא הבקשה, הנה מובן ופשוט שעליו
להוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה ובקיום המצות בהידור, שמלבד
גודל הענין מצד עצמו, הנה עי"ז מתוסף בברכות השי"ת בהמצטרך לו
ובמילוי משאלות לבבו לטוב.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

זיב

נרפסה בלקו"ש חי"ט ע' 456.
ע"פ המבואר: ראה גם לעיל ו'חדש, ובהנסמן בהערות שם.

ז"ג

בי"ה, כ"ה אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מיי"ב מני"א עם המצורף אליו, בו כותבים
אודות ההחלטות הטובות להוסיף בעניני תורה עבודה וגמ"ח וכו'.

ובודאי אשר כל הוספה בעניני תורה ומצות כדאית היא ביותר וביותר,
ולא עוד אלא שצטוינו על זה כהוראת חז"ל מעלין בקדש וכל המוסיף
מוסיפין לו.

אבל ביחד עם זה, לא תמיד צריך להגדיר כל הוספה והוספה בשם חדש
וארגון חדש, שהרי הציווי האמור מספיק לעורר את מי שלבם ער להוספה
כהאמור וכגון דא, ואין צורך דוקא בשם חדש וכו', וכיון שאין צורך בזה הרי
עכ"פ בתקופה הראשונה אין לעשות זה, כיון שזה יכול להביא להבדלה מבין
החברים, ובמילא להקטנת הענין דאהבת ריעים, דברים שאדרבה יש להשתדל
בהם כו"כ.

ולכן אף שתבוא עליהם ברכה על קיום החלטות האמורות עד עתה
ובטח יקיימו גם בעתיד, אבל לעי"ע כנ"ל אין צורך בארגון מיוחד ושם מיוחד,
ועוד חזון למועד, כשיעבור זמן מסוים ויתרבה מספר המשתתפים, לדון
בהאמור עוד הפעם.

בברכה ללכת מחיל אל חיל בכל שלשת העמודים הנ"ל שהם כללות כל
התורה והמצות, ולהכתב ולהחתם לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשוי"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

זייד

בי"ה, אלול ה'תשי"ט, שנת השבע
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ח' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

די איצטיקע טעג, דער סוף פון דעם אלטן יאהר און שטייענדיק ביים
אנהויב פון דעם נייעם יאהר, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, איז
א צייט פון חשבון הנפש פאר דעם פארגאנגענעם יאהר, און, אין איינקלאנג
מיט דעם סך הכל פון חשבון, אננעמען די געהעריגע באשלוסען אויף דעם
נייעם יאהר.

דער חשבון קען זיין ריכטיג בלויז דאן, אויב אויך די אפשאצונג פון די
אייגענע כחות און מעגלעכקייטען איז א ריכטיגע וואס גרעסער די
מעגלעכקייטען וועלכע מען האט געהאט אבער ניט אויסגענוצט, אלץ גרעסער
איז דער פארדרוש, די עבירה פון ניט אויסניצען זיי און אלץ שטארקער דארף
זיין די אנטשלאסענקייט — פון איצטער אן און ווייטער אויסצונוצען די
מעגלעכקייטען אין דער פולסטער מאס.

די צייט פאר ראש השנה און ראש השנה זעלבסט — איז ניט נאר די
געלעגנהייט וואס פאדערט א חשבון הנפש אין אלגעמיין, נאר אויך דערמאנט
זי און מאנט א טיף אינערלעכע אפשאצונג פון די אייגענע אונגעהויערע כחות
וואס מען פארמאגט — אלס מענטש, דער בחיר הנבראים און אלס איד וואס
דער בורא יתברך האט עם געגעבען די גיטליכע תורת־חיים — ווארום ראש
השנה איז דער טאג ווען דער מענטש איז באשאפן געווארען.

* * *

ווען דער מענטש איז באשאפן געווארען, האט אים דער באשעפער גלייך
אנגעוויזען וואס זיינע כחות זיינען און וואס איז זיין אויפגאבע אין וועלט:

די עבירה פון ניט אויסניצען: זע אויך כתובות סז, א.

זייד

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 425.

מלאו את הארץ וכבשוה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיי הרומשת על הארץ (פילט אן די ערד און נעמט איר איין און געוועלטיקט איבער די פיש פון ים און די פויגל פון די הימלען און אלע חיות וואס גייען אויף דער ערד).

דעם מענטשין האט מען געגעבען כחות אויף איינצונעמען די גאנצע וועלט און באהערשען זי, אויף דער יבשה, אויפן ים און אין דער לופטען, און מען האט עס אנגעזאגט אז ער דארף עס טאן, דאס איז זיין אויפגאבע.

וואס איז די וועג צו דער וועלט באהערשונג און וואס איז איר צוועק און אינהאלט? דערציילען חז"ל און לערנען אונז:

ווען דער אויבערשטער האט באשאפען אדם הראשון – האט זיין נשמה – דער צלם אלקים, דורכגעדרונגען און געלויכטען בא עס, און דאס און דורך דעם – האט ער באהערשט די גאנצע בריאה (באשאפונג). אלע באשעפענישען האבן זיך פארזאמלט אים צו קרוינען אלס זייער באשעפער. האט זיי אדם הראשון אויפגעוויזען זייער טעות און האט צו זיי געזאגט: בואו נשתחוה – לפני ה' עושנו (לאמיר אלע גייען דינען גיט, אונזער באשעפער).

* * *

די וועלט באהערשונג וואס איז געגעבען געווארען צום מענטשן אלס זיין אויפגאבע און שליחות, איז אויפצוהייבען דעם ארום, די גאנצע וועלט אויך די חיות און בהמות צום נוצען פון אמתיע מענטשליכקייט, מענטשליכקייט וואס איז דורכגעדרונגען און באלויכטען מיט דעם צלם אלקים, מיט דער נשמה, חלק אלקה ממעל ממש – וואס דאס בריינגט די גאנצע בריאה צו דער אנערקענונג אז – ה' עושנו.

זעלבסטפארשטענדליך, אז איידער דער מענטש פארנעמט זיך מיט באהערשן די וועלט, מוז ער פריער באהערשן זיך אליין, באהערשן דאס ערדישע און חישע אין זיין נאטור. וואס דאס ווערט דערגרייכט דורך אויספירען די אנווייזונגען פון דער תורה, תורת חיים – ווערווייזער אין טאג-טעגלעכען לעבן, אזוי אז דאס מאטעריעלע און חומריות'דיקע ווערט דורכגעדרונגען און באלויכטען פון דער ליכטיקייט פון – ה' אלקינו ה' אחד.

דערציילען חז"ל: זע תיקוני זוהר תיקון נו. פרקי דרי אלעזר פי"א.
ממעל ממש: זע תניא פרק ב. הגהות ה"צמח צדק" דארט (בסי קיצורים והערות ע' עב).
ה' אחד: זע סמ"ק געבראכט אין בית יוסף (טור אורח חיים סי' סא).

תקמו

אדמו"ר שליט"א

דער אויבערשטער האט באשאפען איין מענטש און האט דעם איין און
איינציגען מענטשן געגעבען די אויבענדערמאנטע פליכט און אויפגאבע. דא
ליגט די טיפע אבער קלארע אנדייטונג, אז איין מענטש – יעדער מענטש –
איז בכוח צו "באהערשען די וועלט".

אויב א מענטש דערפילט ניט זיין אויפגאבע, ער ניצט ניט אויס זיינע
אונשאצבארע גטליכע כחות – איז דאס ניט נאר א פערזענלעכער
אונגעהויערער פארלוסט און דורכפאל, נאר עס רירט אן דעם גורל פון דער
גאנצער וועלט.

* * *

אין די טעג פון חשבון הנפש, ווען מען באטראכט זיך, אז יעדער איינער
פון אונז – דורך אויספאלגען די אנווייזונגען פון **בורא העולם** אין זיין תורה
– האט די מעגלעכקייט איינצונעמען וועלטן, דארף יעדערער שטעלן זיך די
פראגע, ווי ווייט ער האט אין דעם פארגאנגענעם יאהר געטאן אין דער
ריכטונג – וואס דאס איז די גטליכע שליחות און דעם צוועק פון זיין לעבן,
און וואס ער איז שולדיק געבליבען, און אנעמען די געהעריגע באשלוסען
אויף דעם נייעם יאהר.

וה' הרוואה ללבב, זעענדיג די פעסטקייט פון די גוטע באשלוסען אין
דעם, וועט געבען זיין ברכה אז מען זאל זיי דורכפירען אין דער פולסטער
מאס – בשמחה ובטוב לבב, אין הרחבה בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מנחם שניאורסאהן

ז'טו

ב"ה, כ"ז אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק, בו כותב מאשר עבר עליו וסדר חייו עתה,
ומסיים בפירוט איזה בעיות.

איז בכוח: זע סתהדרין פ"ד משנה ה. קדושין מ, ב.

א) לפעמים מרגיש אדישות בעניינים רוחניים ועד לכדי מלחמה עם היצר וכו'.

ידועה הוראת רז"ל אשר אל יפול לב האדם עליו ע"י תופעות כהאמור, ומבוארים העניינים בכ"מ, ועיין ג"כ בספר תניא קדישא במקומות המצויינים בהמפתח בסופו ומחס פרק ז"ך.

ב) איך להדוף מחשבות בלתי רצויות.

בכלל העצה בזה, ע"י היסח הדעת [ולא על ידי מלחמה עם המחשבה, שזהו דורש עיון בה שזהו היפך של היסח הדעת], אלא כיון שהמחשבה משוטטת תמיד, היסח הדעת הוא ע"י שמעסיקים המחשבה בענין שונה לגמרי ומה טוב בענין של תורה ומצוה, ואם מעט אור דוחה הרבה חשך עאכ"כ הרבה אור.

ג) התחלה וסדר בתקון המדות.

מובן שאין לקבוע מסמרות בזה שהרי תלוי הרבה בתכונת הנפש של כאו"א ואין דיעותיהם שוות, ולכן יתייעץ עם זקני אי"ש אשר בסביבתו, המכירים אותו, או שיפרט עניניו לפניהם, והם יורוהו. ונקודה כללית בתקון האמור הוא, הליכה צעד אחר צעד מדרגא לדרגא ולא דלוג וקפיצה, שאין עניים אלא הוראת שעה לעת מן העתים. כמובן הדברים אמורים בהנוגע רק לגדרים ופרישות בשטח האמור, שהרי מה שאסור אסור לעשות ואין לחכות לימים עד שיגיע לדרגא שיבינו האיסור וכו' שלכן לא רק דילוג וקפיצה חסדר בזה כי אם עקירה לגמרי ממקום הראשון למקום חדש, ומובן ריחוק המקומות מן הקצה אל הקצה, וע"פ המבואר בתניא, שהעובר אפילו על דקדוק קל של ד"ס אסור וקשור הוא בידי החיצונים ר"ל, והשומר אפילו על דקדוק קל של ד"ס מתקשר ומתאחד עי"ז עם אין סוף ב"ה, יעזוב שם.

ד) במ"ש האם לשנות מקום דירתו, ולאן.

ההחלטה בזה תלוי בהרבה פרטים, כן בהנוגע לדירה – ביותר חשובה דעת זוגתו תח"י שהרי האשה היא הנקראת עקרת הבית.

וזכות התעסקותו בהפצת היחודות בסביבתו שכותב אודותה ובודאי

ד"טו

ביותר חשובה דעת זוגתו: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תת"ד. חז"ו ר'קמז.

תקמה

אדמו"ר שליט"א

יוסיף בזה כהנה וכהנה, שהרי הכרח ודרישת השעה היא, תעמוד לו להוספה
בברכות השי"ת בהמצטרף לו ולב"ב שי.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשו"ט בכהנ"ל.

ז'טז

בי"ה, ז"ך אלול, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בהתועדות דמלוה מלכה,
סעודתא דדוד מלכא משיחא
וכן החותמים על הפ"נ הכללי
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בעת רצון יקרא הנ"ל על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע.

ואם בכל עת הפליגו רז"ל בענין תפלה על קברי צדיקים, עאכו"כ
בתקופתנו זו של גילוי פנימיות התורה והפצתה, אשר זה מביא ג"כ לגילוי
פנימיות העולם.

שהרי תורתנו תורת חיים, היא קובעת מציאות העולם, וכידוע פס"ד
רז"ל עה"כ לא"ל גומר עלי (ירושלמי כתובות פרק א' הלכה ב').

וכבר מבואר במ"א, שאין בהאמור סתירה להידוע, אשר מדור לדור
מתמעטים הלבבות ומתגדל החשך, עד שאין לך יום וכו' (סוטה מט, א),
ואדרבה היא הנותנת, אשר כשמתגבר החשך, מוסיפים בהסיוע מלמעלה,
שהרי הובטחנו אשר הקב"ה עוזרו ויכול לו.

וביותר חשוב וגדול ענין האמור והתוצאות שלו – בימים אלו, אשר
בכל יום כופלים (עיין נדרים לו, א. ושו"ע לשם) בקשו פני את פניך ה' אבקש,
קבלה לבקש ולדרוש אחרי הפנימיות דוקא. ובפרט בעשרה ימים שבין ראש
השנה ויום הכפורים, בהם קירוב המאור אל הניצוץ, וכמ"ש דרשו ה'
בהמצאו וגו' קרוב.

ובפרט ע"פ פירוש הידוע של רבנו הזקן, בעל התניא (פוסק בנסתר תורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה תורה) בסיום דרשת רז"ל האמורה, כאן ליחיד, הוא בחי' תשובה דיחידה (שבנפש) ליחידו של עולם.

ויהי רצון, כשם שפרטו בהמכתב והפ"נ, משאלות לבנם לטובה, כן יודיעו ממילוי משאלותם האמורות, בשמחה ובטוב לבב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר,

מ. שניאורסאהן

ז"י

בי"ה, כ"ח אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני, בו כותב אודות שאלות ששואלים אותו
מוזמן לזמן בהנוגע לדת ישראל ועניני ומבקש מענה עליהם.

והנה בכלל לא זו הדרך לבוא בשאלות ע"י מכתבים מעבר לים, מסוג
האמור, ובפרט שאין כל צורך בדבר, ויתקשר עם משפיעי אני"ש וזקני אני"ש,
שבדאי מכירים הוא כיון שככתבו למד בישיבת חב"ד באה"ק ת"ו, והם
יורוהו. ובדאי למותר להוסיף אשר בכלל לא זה דרך האדם בעולמו לחטט
אחרי קושיות ולחפש אחריהם כי הרי אדם לעמל יולד לעשות טוב בעולמו,
ובאם יתחיל בענין האמור חיפוש אחרי קושיות, הרי יבלה כל זמנו וימיו
ושנותיו בזה וגם אז לא יספיק לתרץ כל הקושיות אשר בעולם כיון שהאדם
הוא גבולי, שכלו מוגבל, ימיו ושנותיו מוגבלים וכו'.

ויהי רצון אשר ילך לתומו בדרך התורה היא דרך חיים האמיתית, אשר
התורה ומצותי הם חיינו ואורך ימינו, והנהגה זו עצמה תבטל הספיקות
והקושיות, ובדוגמת דבר, אשר איש הרעב וצמא, שכלו מבלבל ואינו תופס
הענינים בישרות, משא"כ כשאינו רעב וצמא ועד"ז הוא ברעבון וצמאון
הנשמה בהנוגע לתורה ומצותי.

מהנכון אשר ישמור על התקנה דאמירת השיעור תהלים חדשי — כפי
שנחלק התהלים לימי החדש — בכל יום אחר תפלת הבקר ובכל יום חול

קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה. והעיקר יעשה ככל התלוי בו להפיץ היחודות בין חבריו וסביבתו בכלל ובאופן דמוסיף וחולץ.

בברכה לכוח"ט ולבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ז"ח

ב"ה, כ"ח אלול, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לשני מכתביו ובהמשך לברכת השנה שבטח כבר קבלה, בס כותב אודות חינוך בנם שליט"א, אשר ישנה רופאה אומרת לסדר באופן שימעט בלימודי קדש, בכדי שיוכל להוסיף בענייני גימנסטיקה ולימודים השייכים להתפתחות.

וכיון שתורתנו נקראת תורת חיים גם כפשוטו חיים בעולם הזה וחיים מלאים, ז.א. בריאים שלמים וטובים, מובן שאין כדאי לשנות הסדר באופן שיתמעט מן המוקדש ללימוד התורה, ובפרט שקשור גם בענייני יראת שמים, אלא שיש להתדבר עם הרופאה, שבזמנים הפנוים מלימוד האמור, יסדרו עניינים המועילים ע"פ דרך הטבע בהנ"ל. ומובן וגם פשוט שצריך להסביר הענין לאשתו באופן המתאים, והעיקר אשר נכון יהי' לבה בטוח בהשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, אשר ע"י העדר השינוי והמיעוט בשהותו של בנם ש"י במסגרת של חדר בודאי שיוסיף בבריאותו גם בפשוטו. כן יש להסביר להרופאה, אשר ביה"ס לשם רוצים להכניס את בנם ש"י בודאי מעורב עם ילדים אינם יהודים (ואולי רובם הם כאלו) ויש לחוש לסבוכים (קאמפליקאציעס) בנפש הילד, באם יבלה רוב זמנו וחינוכו שם, ובפרט למרות האמור שאין שם מקום לאנטישמית, בעוה"ר נמצא זה בכל מקום, ונוסף בילדים שאין מסתירים הענין כ"כ, וק"ל. ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל וכן גם בחנוגע לבריאות אשתו שתליט"א.

כל האמור הוא באם בדרכי נועם יפעלו הסכמתה המלאה של אשתו תחי' בזה. ובכל אופן כדאי להסביר כל הנ"ל להרופאה, ולהביע באופן

דיפלומטי עכ"פ מעין תמי" קלה, על אשר מציעה לאשתו דברים כאלו, טרם מדברת עמו תחלה בכדי לברר כל הדבר שלא תמיד אפשר לדעת מה בין איש לאשתו, ובמכש"כ העדר ידיעה זו יכולה להביא קאמפליקאציעס בין אדם אחד לשני, ולא רק פיזיים. וגם בנפש אשתו עצמה, כיון שבטבעה וחינוכה דתית היא, ואפשר שבזמן קצר תהיי תוהא ובספק אם טוב עשתה לשנות הלימוד והחינוך או וכו'.

בברכה לבשו"ט ולכו"ט.

ז"ט

ב"ה, כ"ח אלול, ה'תש"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הבהיר ח"י אלול, יום שנתלו בו שני המאורות הגדולים, יום חולדת מורנו הבעל שם טוב ויום חולדת כ"ק רבנו הזקן.

בו כותב ע"פ בקשת הורים בהנוגע לבנם ש"י אשר פסק לדבר ולאחרי כמה טפולים שלא הועילו עשו טפול בעצמות העורף ונראית הטבה, ושואלים באם להמשיך בזה וכו'.

והנה כפי הנראה מהמלות ספורות שכותב, אודות הטפול הרי זוהי שיטה שכמה רופאים התחילו להשתמש בה לאחרונה, וקורין לה קיראפראקטיקע, ז.א. שאין בזה כל ענין סגולי וכו' גם לדעתם, וכן לדעת החולקים עליהם, והחילוקי דיעות הוא רק במדת התועלת שבדבר ותו לא, שבוז לכאורה מענה על השאלה האם מותר ללכת לאותו שטפל בזה.

בכ"ז הרי אין מענייני לפסוק דינים ובפרט בהעדר כמה פרטים, ולכן יפנו לרב מורה הוראה בסביבתם לאחר שידועים יהיו לו הפרטים בהנוגע להטפול.

בעצם הדבר באם מותר, אם כדאי ללכת עוד פעם, הרי כיון שרואים הטבה, כדאי להמשיך בזה.

ולכשיודיעו השם של הבן בצירוף שם האם שלו, יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע להמצטרף לו ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

תקמט אדמו"ר שליט"א

ובטח ימצא אותיות מתאימות ומסבירות להורי הנער, אשר עליהם להוסיף בענייני תורה ומצות, והרי ככל שיהי גם המצב טוב בזה, הרי תמיד יש מקום להוסיף עוד, מאחר שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי, ושע"י מתוסף בברכות השי"ת בהמצטרך לאדם ולביתו.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכר

נ.ב.

בודאי מכתבי ברכה לראש השנה, קבל מכבר.

ז"כ

ב"ה, ימי הסליחות, חיתש"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר ארי' שי' הלוי
המכונה ד"ר פינקלשטיין

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בהזדמנות זו רצוני לעמוד על תוכן מכתבו האחרון, בו כותב בענין גודל לימוד התורה בתור ההשפעה החיובית היחידה שבכוחה לשנות טבע האדם, וכו'.

אמנם לית מאן דפליג בענין דתלמוד תורה כנגד כולם, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, אשר ענין זה אינו דורש אריכות וביסוס.

אבל דא עקא שבימינו אלה הנה בכל המקומות ובפרט בארצות חברית,

ד"כ

לכבוד .. פינקלשטיין: אגרות נוספות אליו — לעיל ו'חקקט, ובהנסמך בהערות שם.

האנשים הם בדרך כלל יותר מעשיים מאשר עיוניים, ובמדינה זו ביחוד הרי מספר העוסקים בעניינים עיוניים הוא מעט מזער לפי ערך —

ומובן שאיני בא להעריך המעלות והחסרונות שבזה, שאין כאן מקומו, ולא באתי אלא לציין את המציאות —

שכן, מבחינה חינוכית, אין לסמוך אך ורק על ענין לימוד התורה שהלומד יסיק מלימודו כל המסקנות ושהמאור שבתורה יחזירו למוטב, שכל זה דורש עיון רב וזמן רב, וכטבע בני אדם, ההתלהבות והרדיפה אחרי איזה ענין הדורש כמה וכמה זמן הולכות ומתנדפות עד שכל ההזדמנות הולכת — ברבות הימים — לאיבוד.

ומנקודה הנ"ל, הנה במדינתנו כאן, יותר מאשר באיזה מקום אחר, המציאות מחייבת שבבת אחת עם לימוד התורה תהיי התעוררות והשפעה מתאימה להתאים את ההנהגה בפועל אל הלימוד. וכבר מלתי אמורה בארוכה בהזדמנות אחרת, שאלה שיש להם השפעה בשטח החינוך שומה עליהם להכיר טיב הנוער והצעירים המחוונכים ולתת אימון יותר בכוחותיהם הפנימיים ולא לפחד שאם יתנו להם השפעה במדה מלאה לא יוכלו או לא ירצו לקבלה, כי באמת מדת קליטתם היא גדולה יותר מאשר משערים, וזוהי גם כן נקודת מכתבי הכללי לראש השנה הבע"ל, אשר העתקתו מוסג"פ.

ואם תמצא לומר זהו יסוד אמונתנו אמונת ישראל סבא, שתורתנו אומרת צדיקים דומים לבוראם, עד שאמרו במקום אחר מה הקב"ה בורא עולמות כך יעקב בורא עולמות. ועל אחת כמה וכמה שיכולים לברוא נפש אחת מישראל שהיא עולם מלא, היינו לברוא ברי' חדשה לשנותו מהקצה אל הקצה. ועל פי ביאור תורת החסידות שמצוה מלי' צוותא וחיבור ושבעשית המצוה מתקיים האמור ואתם הדבקים בה' אלוהיכם, הרי מובן עוד יותר איך דומים לבוראם. וכשמתבוננים במחונך ורואים איך שהוא לכאורה מוגבל ביותר, הנה כשמשפיעים עליו להתאים חייו ללימודו בתורת ה' ע"י אופן חיים של תורה ומצות בפועל, מגלים בו כוחות נפשיים לא ישוערו, כוחות הנפש האלקית הקשורה ודבקה באלוקים חיים.

ועל דרך הצחות, מהראוי ה"י לנסות שיטה זו, אפילו על הספק ספיקא, ענין של פיקוח נפש. אבל לדעתי אין הדבר בגדר של ספק כלל, אלא ודאי גמור.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

תקנא

אדמו"ר שליט"א

ז'כא

ב"ה, ימי הסליחות תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס כו' מו"ה שלמה שי

... מסיבה נתעכב המשלוח ובנתיים התראינו.

ובמה שהעיר כתי"ר בבכורות מא, א – עפמשי"כ ברגמ"ה שם הראי'
ממה דחרס משמע חרוץ (דאותיות סי' צ' מתחלפין).

ועפ"ז: (א) מובן אמרו בש"ס: כיון דאמר מר גרב זה החרס (דלכאורה
מאי אולמ"י דחרס מגרב.) (ב) עכצ"ל דנגע הוא כו' – בא לראי' דמקום כאן
לחילוף, כיון דבכל הנעים צ"ל עמוק מן הצל (אף שלסימן טומאה **מספיק**
אם רק מראהו עמוק, ולא ממשו). כן עיין בזה תורה תמימה לתזריע יג, ג.

תקותי אשר למרות הסוסיו בעת שיחתנו, ידבר במקומות המתאימים
ע"ד הענין **דכל** כבודה גו' ושאין יוצאת מענין זה. והרי אפילו בריוח גשמי ורק
דיחיד וישנה הבטחה דואברכה מברכך – שמע רב כו' על שלא דיבר רב
הונא (אף שלא הי' זה מתפקידו כלל) על השמא (כפרש"י מגילה כז, ב). וכש"כ
וקי"ו וכו'.

ז'כא

מ"ה שלמה שי: גורן, תל אביב. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ו ו'תקב.

ז'כב

[ימי הסליחות תשי"ט]

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ
צנמ"ס כו' מו"ה מאיר שיי

... ספרו חומש תורה מאירה ח"א נתקבל. ותי"ח תי"ח.

... לחביבותא דמילתא מועתק בזה הערות אחדות (אף כי בקצור נמרץ
שהזמ"ג). וארז"ל את וחב בסופה כו'.

הקדמה בתחילתה: ה"י מפרש כו' — פ"י הבעש"ט הובא בס' מאור
עינים בסופו. ועוד.

תוספות. בתחילתו (ט, א"ב): אף דשטחיות הלשון במדה"י (ז"ח ר"פ
בראשית) משמע דמ"ד בעש"י נבה"ע, במאמר א' נבה"ע או באות א' פלגי
זע"ז.

מסתימות המשנה ורז"ל בכ"י מוכח דמר אמר חדא כו' ולא פלגי כ"א
מדברים במדרי' שונות בגילוי הבריאה. עיין עבודת הקדש ח"ד פ"ד ובכ"מ.

לשלימות הענין (בתוספותיו) ה"י מקום להביא גם מרז"ל שבאות ב'
נבה"ע (ירוש' חגיגה ב, ב), במחשבה א' נבה"ע (וחי"ב כ, א).

מקורי רש"י בתחלתם (ט, א): ט"ו (לבי"ר פ"י"ב) — אינו שם. בתו"ש
סקר"ט מציין "לילמדנו מובא בת"ת". ואינו תח"י.

תוספות. בסופו (שמב, ב): בחרן, הנו"ן הפוכה כו'. — מהפ"י שהובאו
רק א, ד, וא"ו — עם על נו"ן הפוכה. והשאר — על תיבת בחרן (ראה ב"ר
פסי"ח יג: חרנה כו' חרון אפר ובכ"מ).

ז'כב

מו"ה מאיר: מאיר, לונדון.

ז'כג

[ימי חסליחות תשי"ט]

לשאלתו המקור למשייכ בתו"א (לב, ב) ובלקו"ת בהעלותך (כט, ג) דאהרן הוא מז' רועים, דבסוכה (נב, ב) לא נזכר.

כחנ"ל הוא בעוד מקומות בתו"א – כמצויין במפתח.

והמקור עי"ז י"ל בשנים: א) בז"ח (בסופו. תיקונים קד, א): קס רע"מ על רגליו ואמר רעין קדישין אברהם יצחק ויעקב ואדם קדמא ואהרן ודוד ושלמה. ועפ"ז מתורץ ג"כ: 1) בתו"א (פב, א) – דאברהם הוא הרועה הראשון ובסוכה – אדה"ר. 2) בתו"א (לג, ג) משמע דגם יצחק בכלל הרועים.

ב) בזח"ב (כו, ב): הוא (לי יחיד) אהרן ומשה – לאכללא דא בדא. להעיר מתענית פ, א. וי"ל דלכן כחנ"ל לא נמנה רק א' מהם – העיקרי באותו ענין. וק"ל.

והנה עוד יש להקשות בזה, והוא העיקר. בתו"א ולקו"ת מפרש ענין הז"ר שמשפיעים אלקותו לכנסיי כו' – ואינו מובן כלל מה ענין שת ומתשלח בזה?

והנה הצ"צ עה"פ במיכה (ה, ד) מדייק דשני פי' בתיבת והקימונו: א) על אשור. ב) על בניי (כפי' התרגום) – ובדרך ממילא ינוצח אשור.

ועפ"ז י"ל ליישב כחנ"ל – דבסוכה הוא לפי פי' האי. ובז"ח ע"פ פי' הב'. ולולא דמסתפינא הייתי אומר לבדוק בדפוסים הראשונים של הז"ח אולי צ"ל במקום אדה"ר – יוסף. וע"ד האושפיזין דחז"ס.

אבל עומד לגד ביאור זה מה שבתו"א (לג, ד) ובסהמ"צ להצ"צ מצות חנוכה מעתיק מסוכה חנ"ל ומפרש ענין הרועים כנ"ל. אבל יעוין שם שמביא מהז"ר רק אברהם יעקב משה. ועצ"ע. ואכ"מ.

ד"כג

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 643.

ז'כד

[ימי הסליחות תשי"ט]

... להערתו בשו"ע אדה"ז הסתירה לכאורה — בין משי"כ בסקצ"ב
 ס"ב למשי"כ בסקצ"ח סוס"א בחצעי"ג — משי"כ בסקצ"ב "ולא ... של
 המברך" קאי אדלעיל מיניי זה השומע מן המסובין. ועפ"י מובן: א) אריכות
 הל' שם. דעי"פ פ"י כת"ר הול"ל "שלא אמר כו' אלא של המסובין". ועי"פ הנ"ל
 מובן דקמ"ל דישנם ב' טעמים דלא יענו המסובין אמן (1) שלא אמרו אלא
 בנכנס מן השוק (כי המסובין צריכין לכוון. ונפס"מ דא' המסובין שסיים
 קודם לחבריו אינו עונה אמן אחריהם). (2) דעיקר ברי' הזימון הוא דהמסובין.
 ולכן העונה (היינו — הנכנס מן השוק) שברירה בידו — צ"ל אחרי המסובין
 ולא אחרי המברך.

ב) המ"מ בסקצ"ב "לבוש" — שהוא מארי' דהפס"ד בסקצ"ח. — ויל"ע
 בלבוש ואינו תחי".

מוסג"פ משי"כ לא' בנוגע לנוסח אדה"ז בואנחנו — כיון שראיתי משי"כ
 בזה כת"ר.

ז'כה

בי"ה ימי הסליחות, היתשי"ט
 ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה בנימין שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, תבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני

ז'כד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 381.
 האגרת היא אל הג"ר יעקב ורדיגר. מחבר ומו"ל הסדור צלוחא דאברהם ועוד. אגרת נוספת
 אליו — לעיל חט"ו ר"מה.
 הסתירה: כדבר עניית אמן כשמודמנים למקום סעודה ושומעים שהזמון חזר ואומר כרוך
 שאכלנו משלו וכטובו חיינו.

ז'כה

מו"ה בנימין: מינץ, תל אביב. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א"ק.

תקנה אדמו"ר שליט"א

בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה לבשוי"ט בכלל ובפרט,

מ. שניאורסאהן

ז"ע נתקבל המכי (והמברק) ע"ד החזית עם אגודי"י. ות"ח על שילוחו. ויהי"ר שתהיי להצלחת ולהרמת קרן ישראל סבא.

ז"כו

בי"ה, ימי הסליחות, היתשייט ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א צנמ"ס וכו' מו"ה משה יעקב שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

נ.ב.

אכפול ת"ח על תשורתו ספרו חמדת משה שו"ת על ד' חלקי שו"ע, ואף שאין הזמן גרמא כלל וכלל לעיונא מפני עניני ימים אלו, והרי ידועים דברי חברכי יוסף הובא גם באלף למטה אשר במטה אפרים ס"י תקפ"א סעיף ט"ו, בכ"ז לחביבותא דמילתא ציינתי עכ"פ במקומות מועטים בהערה בעלמא.

הקדמה בתחלתה. באוה"ח עה"פ וישב הים גו'. יעוין אור תורה לחה"מ

החזית עם אגודי"י: דאה גם לעיל חי"א אגרת ג'תפט, ובהנסמן בהערות שם.

ז"כו

מריה משה יעקב: בעק, ברוקלין.

ממעורטש ע"פ זה. וסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בזה (הועתק בהיום יום ש"פ בשלח).

פתיחה בתחלתה. ס"ב. להעיר מירוש' תענית פ"א ח"א: מתוך ה' דברים כו' וירא בצר גו'.

שו"ת ס"א. כו"כ משומרי תומ"צ מקילין בהאטעלס [כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ה' מטלטל בש"ק בפרוזדרי האטעלס] ולכאורה יש להם על מה שיסמוכו סמיכה חזקה: א) עפ"שני"ת טעם החיתור ביש לבעה"ב כלים בבתים כיון שזה מראה שלא סילק עצמו מבתיים אלו מכל וכל כו' נעשה כאילו דר בהם כו' נעשו כולם כאורחים אצלו (שו"ע רבנו הזקן שש"ע ס"ב) — והרי כמה הגבלות ישנם בשכירות חדר בהאטעלס לגבי שכירות דירה באופן הרגיל.

ב) כמעט תמיד נמצאים בחדר חפצי בעה"ב שאין השוכר משתמש בהם כלל, והוי תפיסת ידו, אפילו באם היתה שכירות ממש.

ג) להפמי"ג שש"ע א"א סק"ג (ודלא כמשנ"ב) עו"ש ותוס"ש — באם יש לבעה"ב רשות להניח ג"כ מספיק.

ד) מתארחים לפחות מל' יום, ואפילו אלו הדורים יותר משלמים השכירות מדי שבוע בשבוע ואז ברשות בעה"ב לסלקו לגמרי (כי אין כל חוזה, ודלא כשכירות בתים) ז.א. שבכל שבוע **נתחדשה** דירתו. וראה שו"ע אדה"ז סו"ס ש"ע דאפילו הקובע ליותר מל' יום אינו אוסר עד לאחר ל' יום, וא"כ אפילו המשלמים אחת לחודש ע"פ מספר העמים שיש בהם חדש של ל"א יום, אינו אוסר מלבד באם חל יום ה'ל"א בש"ק ורק ש"ק זה. — ועיין א"ר וביאור הלכה להמשנ"ב סו"ס ש"ע בנוגע ליום ל'.

ובשו"ת מהרש"ג ח"ב (בארדיאב תרצ"ט) סק"ג חתיר בהרוחה מטעמים א' ג' המ"ל. ומסיים ברא"י מהא דאין קובעין מזוזה בכהנ"ל אפילו המתארחין (בהאטעלס דנכרים) יותר מל' יום.

סוגיות. בתחלתן. צע"ג בישוב דעת הרמב"ם — דהרי ס"ל דקדשים שחוטים נדחים (ה' פסוהמ"ק פ"ג הכ"ב. וראה ג"כ כ"מ ה' ע"ז פ"ז ה"י, רמב"ם ה' פסוהמ"ק פ"ב הכ"ב) והד"ס צ"ל דינו כשחוטס ולא כבע"ח.

הדרן לש"ס. אריב"ל כו' צדיק וצדיק — ומפרש הכפל, צדיק ובע"ת. ואף דאין משיבין על הדרש (שער הפסוקים להאריז"ל עה"פ וימררו את חייהם) יש להעיר דמסייע ל' מקדושין (מט, ב) אשר גם להלכה **בדאות** קורין לבע"ת צדיק.

ומענין ימים אלה — מרז"ל זה דלכל צדיק וצדיק כו' הוא דלא כר"ח
 בר אבא אר"י (ברכות לד, ב). וי"ל דזהו ג"כ היסוד לחפ"ד (רמב"ם ועוד.
 וראה ג"כ אגרת התשובה לרבנו חזקן ספ"ח) כמאן דפליג עלי' ואמר מקום
 שבע"ת עומדין צדיג אינם עומדין.

ז'כז

[שלחי תשי"ט]

... במה שהעיר כת"ר באגה"ת לאדה"ז פ"ג י"ב שעות לפני נ"ח"י —
 כבר עמדו ע"ז קמאי מחסידים הראשונים ולא שמעתי ביאור בזה. ובשו"ת
 מהרשי"ג ח"ב (ל"ש גרינפעלד. ברדיאב תרצ"ט) (ס"י לד, עה) פ"י בזה
 דבמדינת ליטא זהו זמן עה"ש או חצי שעה לפני זה. ובמחכ"ת אין דבריו
 מתווירין כ"כ.

ואופ"ל: הא דחתנה מהני — כמשי"כ באגה"ת — הוא מהירושלמי.
 ולפי גירסת הירוש' באותה ברייתא (תענית פ"א ה"ד) רשב"ג (במקום ראב"ש
 בבבלי) וחכלל לכמה פוסקים (הובאו ביד מלאכי) דהלכה כרשב"ג לגבי רבי
 מותר רק עד קריאת הגבר (ודלא כפסק השו"ע סתקס"ד). ולמפרש בתמיד
 (כו, א) שזמנו שליש חלילה לאחר חצות ולמסקנת אדה"ז בסידורו שהיום
 הוא מנ"ח תחמה — ח"ז לערך (וכח' באגה"ת כג') ג"ש לפני נח"ח.

— ומשי"כ בזח"ב (קצה, ב) וחובא להלכה בשו"ע או"ח סמ"ז שקרה"ג
 הוא בחצות לילה — ע"פ המשנה דיומא (כ, א) עכ"צ לחלק בין קרא פ"א
 לשנה ושילש (ראה שם כא, א). — וצ"ע מרשי"י ד"ה ולינה (ובחס"כ, א) האי
פורתא כו'. וראה ג"כ תוד"ה קורין (סוכה כא:). ואין חזמ"ג להאריך בכ"ז.

ז'כז

דפסטה בלקוטי ביאורים ח"ב ע' קו והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
 האגרת היא אל מ"ה נתן נטע זוכער, ונכתבה על גליון מכתבו מיום י"ד אלול תשי"ט.
 כבר עמדו: ראה מ"ש בזה בקובץ יגיל תורה ג'. חוב' עא ע' רלה ואילך.

ז'כח

[תשי"ח-טז]

... במה ששאלוהו, שלפעמים כתוב אשר מחדו"מ הם לבושי הנפש, ולפעמים שהם בדוגמת חב"ד חג"ת ונהי"ם או חב"ד ז"א ומלכות.

אין בזה סתירה, כי המחשבה היא לבוש השכל, דבור לבוש המדות (ז"א), ומעשה גילוי לבוש המלכות. או במלות אחרות, השכל מתגלה במחשבה, המדות (בעיקרם) בדבור, וכח הגילוי בנפש בעיקרו מתגלה במעשה והרי הלבוש והמלוּבש מתאחדים, וק"ל.

ז'כט

[תשי"ח-טז]

שלום וברכה!

בתמחון הכי גדול (מהול בצער) קראתי מכתב-רפ"י ממוצש"ק.

וסגבת התימחון הרי פשוטה היא: הנוהג הוא לקרות פ"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע.

ובנדו"ז מה אבוא להודיע עה"צ, אשר באהקת"ו נמצא פ' יר"ש וכו' וזוגי ת"י ג"כ ממשפחה חב"דית וכו' ודרים בסביבה חב"דית וחנכו יו"ח ש"י במוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר —

ונתקבל ז"ע מכתב ממנו אשר החליט להוציא בתו הבכירה ממוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר (וכמובן הסברת אומן הידוע — שמוכרח הוא בזה) ולכן מוציא גם את בתו הצעירה ממוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר (ולכן) מעתיק את דירתו ודירת כבי"ב ש"י משכונה החב"דית — ככתבו "בשעה טובה" —

בבואי עה"צ: איז וואס וויל איך מכ"ק מו"ח אדמו"ר בקשר עם בשו"ט הנ"ל?

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'כח

האגרת היא אל מו"ה משה אהרן ברוידא, בני ברק.

זיל

[תשי"ח-ט]

בשי"ע אורח חיים סי' תקנ"ט סעיף ד' פסק המחבר אין אומרים תחנון בט"ב ואין נופלין על פניהם משום דמקרי מועד. בגמרא פסחים ע"ז: קמ"ל דר"ח אקרי מועד כדאביי דאמר אביי קרא עלי מועד וכו' ופרשיי תמוז דשלות מרגלים מלויי מלי' וכלו מ' דידהו בט"ב וכו' ויום עבור החודש קרוי מועד עכ"ל הרי דר"ח קרוי מועד ולא ט' באב?!

במס' ראש השנה (כב, א) אמר ר"י מעשה בטובי' הרופא שראה את החודש בירושלים וכו' וקבלו הנהני אותו ואת בנו, וכי מצינו בירושלים ב"ד של כהנים. וגם למה הלכו לב"ד כהני' ואח"כ לב"ד.

במס' גיטין דף ל"ו ע"ב תוס' ד"ה אלא אם כן גדול וכו' באמצע וי"ל דדוקא ב"ח דבר אפי' גדול אין יכול לבטל כדאשכחן בירוש' מפני שעמדו להם בנפשותיהם כדאיתא התם דתלמידי ב"ש היו חורגין בתלמידי ב"ה.

א) הוא ע"פ הכלל מקרא נדרש לפניו ולאחריו (מנחות יט, א ובכ"מ). והיינו: א) קרא (זימן — שפי' ולפני זמן) עלי מועד ומזה למדים דר"ח איקרי מועד. ב) מועד (אשר הוא) לשבור חורי — ומזה נלמד אשר תי"ב נק' מועד.

ג) פסחים ז, ב. וגם במקום שכתוב — כמו בר"ה כהנים סתם פרשיי ב"ד של כהנים — יומא סו, א.

ג) כיון שנוגע לקרבן ולשיר מיהרו להודיע להכהנים. ועיין ר"ה (ל, ב).

ד) שבת פ"א ה"ד. ובבבלי יז, א: נעצו חרב. ולהעיר מיבמות עז, א: כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב. וראה ג"כ רות רבה רפ"ד ובפ"י מהרז"ו שם.

זיל

המענות נכתבו על גליון השאלות המועתקות בזה.

ז'לא

[תשי"ח:טז]

בשאלתנו הוראה: א) בזמן קריאת שמו"ת – וראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ו: יש נוהגין כו' וי"נ כו'. והנה בסי כללי הפוסקים – ג' דעות בכגון דא הכרעה כמי (נקבצו בשדי חמד כללי הפוסקים סו"ג"ד). אבל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) – במודעתו הידועה ע"ד קרחת – אחז כדעת אלו דנקטינן כסברא שני'. אבל בהנוגע לפועל – ראה "היום יוס" ד' טבת תשי"ג (וסברא דלגמור שלא ביום ההתחלה – נמצאת גם במג"א סרפ"ה סק"ו). ומוכן שצריך להתחיל עוה"פ – בעת הסיום לדעת המקפידים שלא להפסיק בקשמו"ת).

ב) זמן קציצת צפרנים בע"ש: במג"א סרפ"ה בשם השל"ה – קודם שמו"ת ובפעי"ח שער השבת פ"ג – לאחר הקריאה. ולכאורה פשוט שצ"ל קודם הטבילה, עפמשי"כ בש"ך (יו"ד סקצ"ח סקכ"ח). ועי"פ המובא מהאריז"ל צ"ל קודם חצות, שהרי כתב בשם האריז"ל לגלח שערות אחר חצות היום משום לא תחסום שור בדישו, וגם בקציצת צפרנים יש ענין זה דהרי בשערוהי ובטופרהי אחידן (וכן משמע גם ממגיד מישרים משלי הועתק בסי' הרי"ש מרשקוב בענין נטילת צפורני ידיו ורגליו ביום א'. אף ששלילת נטילה זו עצמה לא ס"ל להאריז"ל כמשי"כ בשעי"ת סר"ס). אבל בפ"י כתב בשי' הכוונת ש"ו: אחר תפלת מנחה ה"י מקיים מורי (הוא האריז"ל) כו' וקוצץ צפרניו כו'. ומסדר הענינים במשנת חסידים משמע לא כן. ואכ"מ. הוראה בזה בנוגע לפועל לא שמעתי.

ז'לא

נרפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 342.
במודעתו הידועה: אג"ק שלו ח"א ע' קעו.

מפתחות

מפתח ענינים

אדר:	קצו (אד"ר ואד"ש — לכמה דיעות כחדש א'). רכד (מסמך גאולה לגאולה). רלג. רנכ (לדברי האומרים שאד"ר עיקר וכוניסן נברא העולם — ככ"ה אד"ר נברא העולם). עדר (כנ"ל — רכד).
אהבה:	קלא (שרש לרמ"ח מ"ע — גם למצות יראת ה' — שרש שס"ה מל"ח). רכח (ג' אהבות — חר הן). תס (להחדיר בלדים א. ה').
אהבת ישראל:	ב. קלא (כלי לא. ה'). קלח. רכא"ב (לימוד ברבים קוג' החלצו).
אותיות:	תקנב (ג' הפוכה).
אחדות:	רלא. רמ (הוכחה לא).
אטום:	שצא. חצג.
אייר:	שמה (ר"ח אברהם יצחק יעקב רחל). אין אדם עומד ע"ד הלכה אא"כ נכשל בה:
	רנא.
אין כל חדש תחת השמש:	פג (רק תחת השמש).
איתן:	פ. רעג.
אלול:	תקיב (מאירים בו יגמה"ר). תקיד. תקטז"ח (כנ"ל). תקיח (אני לדודי ודודי לי). תקנב (כל שימצא בו ברק כר). תקכה (כנ"ל — תקיב).
אלקטרוניקה:	צב.
אמונה:	רפא (רגל. מאמין בחי העולמים חזרע. הקשר למורים). שפחצג (הוכחות לאמתת מציאות אלקים). חט. חצצב (הוכחות למ"ח כסיני).
אנטישמיות:	חקמו.
אנרגיה:	שצ (החומר הוא א.).
ארבעה בנים:	שלג (שיחצלו כולם להיות בן חכם).
אתרעמו:	תמו (ושני נערו גר' ובבלעם — ב' גרסאות).
אתר:	שפט (כטיבה לכח המושך).
ב' ניסן:	שטו.
בא לטהר מסייעין אוחז:	קפד (לטהר — אחרים). רלה (כנ"ל).
באימה ביראה ברתת וכוזיע:	קא (נגד ד' אותיות הרי').
בדידות:	תקלד"ה (האדם מדינ. להכריח עצמו להיות בחברה).
בוליס:	רכה (כ. ועליו תמונת אדה"ו).
בחירה חפשית:	לו (רק בכניי — חלק אלוקה ממעל).
בחירות:	מח (כנ"ל). רטו. עי"ע ידיעה ובחירה.
	רעו. רצט (לועד כפ"ח). תמ. תמד.

תקסג

מפתח ענינים

תקטד

גטין:	בטחון:
רנ (דמחקרא ע"ש יהודי).	מכ (מסוף בברכות). צג. קכא. קכה.
גיוס נשים:	רלו. שנט. שצו. תח.
סב.	בין המצרים:
גיור:	תפג (מכה"מ יבואו לנחלה בלי מצרים).
רט"ו (שלא כהלכה).	תפד (לא חרבה כו' שבישלו בו תשב"ד
גילוי ראש:	— להוסיף בתקון הענין).
שנ (בשד"ב).	בית דין:
גלות:	חקנט (של כהנים בירושלים. דוקא ב"ח
תצא (ג. ל' גילוי).	דבר גם כ"ד גדול אינו יכול לבטל כו').
דאגות:	בכור:
שעט (לימוד התורה מבטלת הדאגות).	רמח (עבודה בב. לאב).
דבר אחר:	במדבר:
סב (מכירתו בירושלים).	שפה (חומש הפקודים).
דואר:	בנים:
רכד (בכפ"ח). רטו (ת.ד.).	תר (לימוד חסידות סגולה לב.).
דומם צומח חי מדבר:	בר מצוה:
שט (ד. יש יותר מצ. כו').	יכ (כניסה למצוה). קצג (ספרדים
דיבור:	המאחרים הב"מ שלהם). רכב"ג (הכנה
כא (עצה לכבד פה — בקה"ת). צג.	לב"מ — לא ע"י קריאה בתורה של
(עצות לכבד פה). קכא (שמירת הד.).	אותה שבת). רמת. רסה"ו (לימוד דא"ח,
קפט (עצות לצדיקות — ד. מהשפה	משניות הנהגת תפילין לפני כ"מ). שי.
ולחרץ).	תמכ (כ"כ תמח). תקכ.
דידן נצח:	בריות העולם:
קכג.	תצב"ג (אין סתירה מספירת המדעים
דיווח:	לזמן ברה"ע). תקנב (בע"מ נכרא,
שטח (מביא הוספה בפעולות). תקטז	כמאמר א', כאות א', כאות ב').
(אם יש ד. שאינם גורמים נח"ר עאכ"כ	ברכה:
כו').	לא (ביאור המענה — כבר מלחך
דירה:	אמורה). קפב (ב. הקב"ה יש בה גם
פג (מרחבת דעתו של אדם). רא (אין	מעלת התפלה). שטו (כנ"ל).
דעתי נוחה מריבוי דמי מפתח). שמש	ברכת המזון:
(קנין קודם לשכירות). תקמד (חשובה	תקנד (אם עונים אמן אחר המזמן).
בוה דעת האשה).	ברק:
דכאון:	קכד (פחד מב.).
סט (עצה לד. — סיפוק נפשי).	גאולה:
דרך:	שו (יציעה משעבוד כוזל לשעבוד
קמו (ברוחניות).	תורה).
דת:	גוף:
סב (מלחמה נגד הד.). רלב (הכרח הד.	קלג. ריח (ובנו כחרת — בג. הגשמי).
	עיי"ע טבח.

תקסה

מפתח ענינים

חסט. תצא. תצח"ט. תפח"ט (ציור)
רבותיו. הצלת נפשות. תקח (בשנת
המאחים להסתלקות הבעש"ט).

הריון:

תנט (כשיש התנגדות בדם).

השגחה פרטית:

לו. מכ. צח (התבוננות בהשגח"פ).
קסט. רסט. רפא. שיא. שלה. שעא. תח.
תצו.

השגת גבול:

שלה (מביא לאורעות כ"ר).

השפעה:

קנח (שהמקבל יאמר שמדעת עצמו בא
על הנקודה).

התבוללות:

רלב. שכ. שנה (סכנת ה. כבדית
המרעצות, כארה"ב וכאה"ק).

התבוננות:

קנג (שקדם התפלה). שנו (שקדם
ובשעת התפלה. פמ"א שבחנאי).

התועדות:

קנג. קצט (פעולת הה. צ"ל ניכרת).
תצח"ט (השתתפות בה. — כשיש
מניעת).

התקשרות:

קמט.

ויכוחים:

פרוז (לא להכנס בו). קב. קכב. קלו.

ויעקב הלך לדרכו:

לו (הכרות מרצא שמח"ת).

ופרצת (הכרזות השנה):

מ. ערה. קה. קלד. קסב. רכד. ערכ"ג.
רפ. שכ. שכה. שמ. שמב. שטט. שעח.
שפכ. חי (כלימוד). תלב. חמג. תנד.
תצה. תקא (במראות קטנות וגדולות).
תקב. תקיג. תקכ.

ז אדר:

רמד.

זכרון ימי קדש:

קח (ז. האב — שצאצאי ילכו בדרכיו).
תלא.

באה"ק יותר מבחור"ל. שצרו (הפרדת
ד. והמדינה).

ח:

חמו (ה ד"העני" — תמי').

הדפסה:

תקיא (ה. קוני מאמרים לע"ג).

הוכחה:

קסב (אפי"מאה טעמים — לא גזמא).

הכנה:

קמד (אצל רבותיו — ה. גם לאמירח
מפסיר).

הליכה:

ש (אמיתית הוה. כשיש שינוי במהות).

הלכה:

רכ (וה' עמו שה. כמותו).

הסתדרות:

כב (לימוד בכולל וה.).

הפצת היתדות:

לה. ער (הצלחת העתקה חלוי'
בהתעסקות בה. הי'). קכא (בזמן הפגרי
משיעורים הקבועים ומתוך שמחה).
קמב (עבודת צבורית מוכרחת לכ"א).
קס (פרו ורבו — מאכן נאך א אידן).
קצד. רכת. רפח. שו. שיג. שמה (חובת
ההשפעה על הזולת). שנה. שנט. תה.
חמ. תפה. תקג (קישור עם אלו שנפגש
עמהם).

הפצת המעיינות חוצה:

ח"ט (נחיר להשי"ת). יח (ימשיך
עבודתו — למרות הקשיים). נא (חוצה
מתחיל מדי"א שבנה"א). סז (התחלת
העבודה בזה — בגיל רך). עה (ה. המ.
ושקידה בלימוד). פג. קד. קלד (מתחיל
למטה מחור"ב). קמ (לא רק חרישה כ"ר
אלא גם קצירה). קסג (תיקן לצאצאי
כ"ר). קפ. קפד. קצ. קצא (שייך גם
לילדים). רא. רלח. רמג. רצ. שכה
(אחש"פ צ"ל עם קהלתו). שסה (הפצה
דוקא ויגיעו לחוצה). שעא (אונס
רחמנא פטרי' אבל כמאן דעביד לא
אמרינו). תמד (בין הספרדים). תסד.

זקן:

שנו.

חבר:

שכר (עצה להחידוד עם ח.). שלד
(לימוד בחכמות).

חוב:

קלה (פרעון ח. גשמי ורוחני).

חומש תהלים תניא (חת"ת):

טז. לא"ב (בלילה). נו. ס. טו. עא. פו.
פה. פדח. צג. צו. קכד. קמג. קנ. קנד.
קנת. קעז. קעט. רדז. רמו. ערה. שו.
שעב. שעט. חיב. חלו. חסד. חצג. חקכב.

חופש:

תפד (צידה לדרך). תפח (לקחת או
לקבל).

חזית דתית:

רצ (טכנית ולא תמידית). חמד. תקנה.

חזן:

כד (כבר את ה' מגרונך).

ח"נ:

פו (תיקון). רמד. שנו (היסח הדעת).

חי אלול:

חקא. חקמח.

חידון:

לדח (תנ"כי ומשנה).

חלוס:

פ.

חלל:

חכא (ח. שוחק).

חמרא למרא טיבותא לשקי:

מח (רק כבעל בחירה).

חמשה עשר באב:

תק. תקח.

חנוך:

דיה (כושר פדגוגי). י (הוראה בכתות
מעורבות). כ (השפעה על התל' ועל
הושבי המוקם). לד (הפרדה בין נערים
ונערות). לו (כל שינוי במקבל ה"ז שינוי
ביסוד ביותו). סא (רכותינו עמוסי טרדות
הקדישו מעבודתם לח. הנוער). צה
(כני"ל — לד). קמד (לימוד עם צעירים

דורשת הכנה). קנה (לימוד בתערוכות).
קפט"צ (שיהיה החל' טופח ע"מ
להטפוח). קצט (הפירות בהשפעה על
החל'). רכה (חלוקת פרסים). רלט (הח.
הדתי הנדרש). רמד (שטח ההוראה —
עוד רבות בשנים ענין הכי חשוב). רנו
(אי פשרות בח. היהדות). רסא (המצב
באה"ק משוער). רטו (אין דעתי נחה
שחל' צעירים לומדים כל הלילה). ערה
(משחק וטיולים ושמירת הכריאות.
טופח ע"מ להטפוח). רפו (עצות לבן
שנעשה עצמאי). רצו (גם בהוראת
חקלאות לומד החל' מהנהגת מורו). שט
(כל ילד אוהב יותר לשחק מלמוד,
ומובטח התוצאות אם היו מרשים לו).
שי"א (לימוד בח"ת ועריכת ב"מ אין
מספיק). שלב (זכות ההתעסקות בח.
עטה"ק). שלג (מניעת ספרים שאינם
מתאימים מתל'). תא (ח. הבנות). תז
(העסקת הנער בתור מנהיג חבטל
ההפרעות). תחמ (הפרדה). תסה (כני"ל).
תסז (חובת ההתעסקות בח. שהוא גם כר
נרחב לפרנסה). תעד (התעסקות בח.
עטה"ק). חקט (ח. ילדים שאינם
מסתגלים במוסדות הרגילים). חקכד
(התעסקות החל' בח. עטה"ק). חקלו (ח).
עטה"ק כבוגטה). חקלח (ח. עטה"ק
בהכנה). חקמו (לא למעט הלימוד בחדר
כדי להוסיף בגימנסטיקה). חקנ (לא
לסמוך על לימוד התורה — צ"ל ח.
מעשי).

חנוכה:

סח. עא. עה. עח (מוסיף והולך). פג
(כני"ל). צו. צז (זאת ח. — המשכת ז"י
דעתיק לגילוי דמל'). קיא. קיב (מעוז
ח.). קיג"טו. קיז. קכב. קכה. קמג
(להשכיחם תורתך ומצותך דוקא וע"י
מס"ג נצחון). קנו (זאת ח.).

חשידות:

כג (טעמו וראו כי טוב ה'). ככל חלקי
התורה. עם הלימוד מתורבה החשק

מפתח ענינים

תקסז

(נסיעה לח. הבן). שוב (ווארט, חנאים, אידוסיך וחתונה). ת (ילמד לפני הח. פט"ד"יו משרה הקדושה).

חתן:

נו (הטעם שבעמרו בחופתו — עת רצון).

טבילה:

נא (בחודש התשיעי). פו. קבא (ט. עזרא). קנא (כנ"ל).

טבע:

שצב (חוקי הט.).

טבת:

קז (שהגוף — הקב"ה, נהנה מן הגוף — כנס"י). קלג (כנ"ל).

טהרת המשפחה:

צד. קיט. קמח. שכו. חנב. חסד.

טוב:

נו (ט. לשמים ולבריות. ט. העושה פירות). עה. צח. שמו (כנ"ל). חמה (ט. העושה פירות. ט. במלאופם).

טיול:

קלא (כפסח — קשור בקשיים).

י כסלו:

סה"פג.

י שבט:

קסח. קפג. קפו (מנהגי יום הילולא — בכל השנים). קצ.

יארצייט:

קפג (עליית הנשמה, שלכן אומרים קדיש).

יב תמוז:

חמב. חמה. תמוז"ח. חסא. חסג. חסח"ע. חעד. חעו. חקא.

יגעת ומצאת תאמין:

קעט. רו. שז. חלב. חקיו (ומ. — שלא בערך מהיגיעה). חקל.

ידיעה:

חקבב (בי. עצמו יודע כו').

ידיעה ובחירה:

רמ.

ללמדה). כח (פני חיות הנשמה, מוסיפה חיים בגוף האדם). כט. לג (אהויר קדמת לחכ'). מא (הכרח לימודה בזמנינו). צא. פו (הכרח לימודה). פה. צו (הכרח לימודה). קד"ה (רק בזמנים הפנרים מסדר גללה). קיג (לימוד מאור שבתורה מוסיף במאור עיניו). קכו. קחב (הכרח לימודה). קנד. קעה. קפ. קפו (שיעור ח. ברכים). רד. ריו (הכרח לימודה). רלט. רמו (פני התורה — לית חמן מסטרא דלעריז). רנט. רסה (להתחיל בגיל מופלא סמוך לאיש). רעט (מהות ח. חב"ד). רעט (עבור כל ישראל). רפז. שג. שיב. שמב (דיבור עניני ח. בדרך הרצאה). תד (סגולה לבנים). תיא (שייך לכ"א). תגט. תקט (דרך חב"ד או או חג"ת או נה"י). תקבב. תקכז (הכרח לימודה). תקל (לימוד לעצמו). תקמה (נתגלתה דוקא בזמנינו אף שמדור לדור מתמעטים הלככות).

חסידי אומות העולם:

חצב.

חסידיים:

סזח (פסק ב"ד שלמע' — יד ח. על העליונה). קמ. שמח. תקי. חקכט (כנ"ל).

חקלאות:

רצו.

חרס, נגע:

חקנא.

חשבון הנפש:

חקמא (בזמן שלפני ר"ה).

חשמל:

שפט.

עיי"ע שבה.

חתונה:

טז (בחדשים כסלו וטבת). קז (ל' שנה לח. כאד"ש). קעד (נסיעה לח. הבן). קצז (סידור קידושין). רו (מה טוב שיהי' לא ביום א' וכלי ריבוי הוצאות). רח

תקסח

מפתח ענינים

יהודי, מיהו:

קב"ג. רט"ט. רל"ב (הצעת רישום — יהודי בלתי מזדהה). רט"ט (המן ואחשורוש וכולם כריעה א' מיהו י'). שכ (כ"ל — רל"א. בעלית כבל נקטו אמצעים נגד התבוללות).

הו':

רכב (ויקץ כישן הו' — או ש. אדנות). שיד (חריג מצוות חליין בשי' הו'). חכא (למע' מהטבע).

יום הולדת:

קד (מנהגי י"ה). קעב. עדר. שלט (כ"ל). שטא. תמו.

יחיד:

תקמו (כאן לי. — יחידה שבנפש).

יט כסלו:

סה"ק (זכר פעמים רבות בין ע' אלו). קיח. קכב. קנג. קסו.

יין שרף:

תפט (אין הכרח. מגונה).

ישודות:

חכא (ג' או ד').

יפה שעה א' בתשובה ומע"ט כו':

ח"ט (נח"ר להשי"ת).

יצר הרע:

רז (עצה להתגברות על הי'). תקמר (מלחמת הי').

ישראל:

כו (כפני' כ"א מ'. — מעין באר מים חיים).

כבוד אב ואם:

שמו.

כח המושך:

שפט.

כל הגדול מתבירו יצרו גדול:

רז. סג"ד (מצ"ע קודם לעבודת האדם).

כלב:

חכב (כניסתו לביהכ"נ. גם מחיר כ. לא תביא). תנה"ו (כ"ל).

כסלו:

סז (חדש הגאולה כו'). עב. פ (ירחא

תליחאי דפני' התורה).

כעס:

קסט (מניעתה — ע"י התבוננות בהשגח"פ).

כרם חב"ד:

שפז (העבודה בכ"ח וברכת מזוני רוי"ח).

כשרות:

קט (הידור בכשרות פועל על המדות). קלו (השגחה על כ. מוח ולב).

כתבי יד:

רלג (בוך ויקרא). רנט (של נשיאי חב"ד). שכא. שלא (מאמרי תקנ"ה). שפג (כתבי והנחות דרושי הצ"צ). תכט (מאמרי ומכתבי רבותינו. חניא מהדר"ק). תלא (כ"ל). תכג (מאמרי חסידות).

כתבי שני:

קל (במילנו). קלא (שיחות לגורר). קע (בפריסקא). קעח (הדפסת עניני חסידות בכ"ע). קצו. רצה. שג"ה (ציור השער שבשיחות לגורר). שעח"ט (רוב הנדפס — מוטב שלא היה נדפס. קוראי כ"ע קוראים רק בשטחיות). תע (פנים אל פנים). תעח (קעמפער). תקכח.

לב:

שצח (המטעים לומר — רחמנא לבא בעי).

לג בעומר:

רטו (הדלקה). שעח (מביא סחים לגליא).

להבדיל:

תעה (אין לאמרו בין יהודי ליהודי).

לוחות:

שג"ד.

לימודי חול:

שכח. חסג. חפג"ד (התחלת היום בל. קודש). תקלג.

לימודי קודש:

נד (ריבוי ל"ק בישיבה).

מפתח ענינים תקסט

לעג:	מט (התחלת השורע — אל יכוש מפני המלעיגים).
לעזיד לבוא:	סט"ע (וראו כל בשר — הגשמי). תעזר ח (אם היש ישותנה לע"ל). תקכו (סדר ביאת משיח המבוארת ברמב"ם).
למוס צערא אגרא:	שסט.
לשון תרע:	שמו (איסור ל. גם על עצמו). תנא"ב (בדבורים הגורמים צער — לדעת אדח"י). תסא"ב (על לירכאוריטש).
מאד:	קכט (מ. שבארם ממשך מ. שלמע').
מאטעריאליסמוס; חמרניות:	ריב.
מאמרים:	קכח (מאדמר"ר מוהרש"נ מכברויסק). קמדיח (חזרה מ. בחתונה).
מזוזות:	בעש"ט: קפו (עה"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים). רג (ביאורו בנס קרי"ס). אדמו"ר הזקן: סה (שמחית תק"מ).
מזל:	שלא"ב (תקנ"ה. חסידים לא דייקו בתאריכים).
מחיה-מוחה:	אדמו"ר מוהר"ש: שלב (מפתח מאמרים). חקכד (מים רבים).
מחיצה:	אדמו"ר מוהרש"ב: שלב (מפתח מאמרים).
מחצית השקל:	אדמו"ר מוהרי"צ: סה (ש"ת תרצ"ט).
מחשבה דבור ומעשה:	אדמו"ר שליט"א: קעז (י' שבט).
מחשבות זרות:	מאסר וגאולה:
מחשבת זרחה:	אדמו"ר מוהרי"צ: חלב. חלט. תמא. חמדת. חמט (הג. לא היתה ג. פרטית).
מחשבת זרחה:	חעז.
מחשבת זרחה:	מבול:
מחשבת זרחה:	מא (הטעם שנק' מי נח).
מחשבת זרחה:	מבעה:
מחשבת זרחה:	רמב"ד (לשיטת חזקוני א"מ. זה האדם).
מחשבת זרחה:	חלח (כנ"ל).
מדות:	קצח (גב"ר — גם מנה"ב). תקמד (חיקון חמ. — הליכה צעד אחר צעד).
מדע:	שצ. שצג (א"א לקבוע אם השמש או הארץ סובבים). תצכ"ג (ספירת חמ. אינה סותרת זמן ברה"ע).
מוסדות:	נה (מוכרת שיהיה תקציב). קכה (ההתעסקות במ. חב"ד — צנור לפרנסה גשמית). קצא (צירוף עובדים מחוגים שונים). שפג (אם יש הנהלה).
מזוזות:	חס (לא לצרף כ' בח"ט שונים).
מזל:	לב (בדיקה). קיט. קכו. קלח. קעג (היכר ציר). קפא. רמב. שלה. שנח"ט. שעב"ג. חנט. חסז. חקכו.
מחיה-מוחה:	רה (אין מ. לישראל. אין ענין בדרישה למ.).
מחיצה:	שצד (בכיה"נ). חו (נצחון במשפט המחיצה בכיה"נ).
מחשבת זרחה:	צח (היסח הדעת לענין של תורה). רה"ו. שנו (ללמוד ולהתבונן מתוך הספר).
מחשבת זרחה:	חקמד (היסח הדעת).
מחשבת זרחה:	מחשבת זרחה:
מחשבת זרחה:	יז (אם אפשר לגלות מצפונים ע"י מ.).
מחשבת זרחה:	רצה (אין נעשה מחסרון ידיעה).
מחשבת זרחה:	קסא (לכתוב ע"ד המגרעות).
מחשבת זרחה:	אדמו"ר שליט"א:
מחשבת זרחה:	נה. רנג (המלצה — א"ו בנהוג בית

מעשה:

קצו (מעלת המ. — במצוות מעשיות ובנבואה). ריד (דתנו בעיקרה מעשית היא). רלו (להמשיך הנאומים לענין של מ.). שצו (לא המדרש עיקר אלא המ.). חקמט (בימינו האנשים יותר מעשיים מאשר עיוניים).

מעשה אבות סימן לבנים:

נג.

מפלגתיות:

רס. תיח"ט. חלטי"מ (יסוד מפלגה בלתי מפלגתית).

מצוות:

קכב (מוכך האדם אף שלא מרגיש). קצו (מ. מעשיות דוקא). שיד (תריג מ. חליץ בש' הוי').

מצות:

רצב (משלוח מ. לכפ"ח). שכג (כנ"ל). שלו (מכצע חלוקת מ. שמורה). שמרו. שסה (כנ"ל).

מקוה:

מג (בניית מ. בחיפה). קס (ניצוק וקטפרס). רב (אופן המשכת המים למ. במ. אין לחשוש להוצאת לעז על הראשונים). רסא (באה"ק — המצב משוער). רסד (הערות לביהב"ח למקוראות). שפא (ככפ"ח). תגב (ברחיצה בנהרות וימים). תגז (במקום שהנהגת תומ"צ צריכה תיקון — לתקן כלי פרסום). תעב (בביכ"ג הישן ככפ"ח). תקיז (בניית מ. בשיפורים חי' ופני').

מקל:

קי (מ. נועם). רצה.

מרירות:

שעב (מ. רעצכות). שכו

מרכז:

רנה.

משלים:

שעו (בדא"ח — כמה מ. על ענין א'). ע"ס הגזרות — גחלת וצור החלמיש).

הרב). שז (העיכוב מצד הטרדות). שנב (כנ"ל). שנד (הכללי לחה"פ). שנו (כשמרגיש אני איזה תיבה — זהו המענה שלי). תעב (עיכוב המענה מרוב הטרדות).

מלאכים:

ג (אמרו מה אנוש כי תזכרנו כר').

מלוח מלכה:

תקמה.

מלון:

תנח (לינה במ. שאינו יהודי').

מלקות:

תכב (בחיובי מתות. כמותר על דברי נביא). תנה (כנ"ל).

ממדים:

שה (ישרים וכדוריים. ג' או ד').

מנהגים:

ע (מ. חב"ד). צו (כל קהלה נוהגת במנהגה). ריט (מ. חסידים).

מניות:

תמא.

מנין:

שפה"ו (כ"א נמנה — לא פחות ולא יותר מא').

מסחר:

חסח (תקוות קלושות למ. פרטי באה"ק).

מסיבות שבת:

לה. שלד. תז. תקטז.

מסים:

תקד"מ (בכפ"ח. ויט שכמו לסכול ויהי למט עובר).

מסירות נפש:

תמט (בכל חלקי הנשמה בשוה).

מענות חטים:

שכט.

מעלין בקודש:

כט. לח. קי. קנד. קנו. קפו. רכת. עדר. תנט. תסח. תקמ.

מעמד:

קיד.

מפתח ענינים תקעא

נשיא:	משמעת:
רס (נ. כבוד א"ז בנוהג בית הרב).	ח (המורה להנהלה). חצו.
נשיאת כמים:	משניות:
רסו (בנעילה).	ל"ח (חידוק). מה (מ. והלכה יומית). פח (בע"פ). צח. רמה (כנ"ל). רנט. רסו (מ).
נשים:	וקדיש דרבנן אחר התפלה — גם לפני גיל מצוות. חקי (לצ"ג).
שסג (מעלת הן. בעקבתא דמשיחא).	מתן תורה:
שע (גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנ. יוחר כו'). תסה (לימוד גמרא עם בנוח).	שצא (עדות כל יוצאי מצרים).
נשמה:	מתנות:
תצו (טבעה להמשך לשרשה). תקטו (הנוף לכוש לנ.).	קיא (מנהגי, כל"ג, להשתמט ממ.).
תורה:	טאומים:
תנח (של הצנורות — שולל הריון).	רלו (להמשיכו לענין של מעשה. רשימת הן.).
סופר סת"ם:	נבואה:
יג (צריך להרכות ביד"ש).	קעו (קישור הן. במעשה דוקא). תכב (המוחזר ע"ד נביא). תנה (כנ"ל).
סירוס:	נדרים:
רנו (בניית פראסטאטע).	שפד (בהתרה — חרטה רק על הן. ולא על המעשה).
סליחות:	נוטל פרוטה מאיוב מתברך:
ע (סדר הס. שסדר אדמירי).	יא. מג.
סעודת חודאה:	זכרים ונשים:
רמא.	רכט (נז. ועי"ז ונע.).
ספירת העומר:	ניגונים:
שלט (ספק אם ספר). שנג (געגועים למ"ח). שנו (מאכן ליכטיג). שסה"ו (הכנה לקבלת התורה). שפז (לא במספר סדורי אלא כוללי). תיב (לימוד מס' סוטה בס.).	קנו (עבוד נ. חב"דיים). שלח (כנ"ל).
ספר תורה:	ניסין:
קטו. רנח (הכנסת ס"ח. האידנא — גם משנה וגמרא כו'). רפה (סידם).	רצד (כל חדש נ. — ר"ח ניסן). שטו. שכב (כנ"ל).
ספרים:	נישואים:
ק (שבהוצ"ס חתם סופר). קא (הערות לפי הרמב"ן עה"ת). קח (תולדות רמ"א קרעמער). קלב (אש דת). רכט"ל (ס' זכרונות במחנה החרדים. לחם שמים).	שיא"ב (נ. כשרים דוקא).
רסא (הקדמת הס. — תיאור כת"י, השוואות כו'). רסג"ד (הערות לס' בית הבחירה לב"ב ולמקוראות). רסח (כתיבת מאמר בס' קדושת ביהכ"נ). רפג (אנציקלופדיה). שיכ"ד (הערות לס' אוצר מאמרים עה"ת). של"לא (והידות	נסיון:
	י (קשיים בעבודה — נ. לט. נד).
	נעל וגדר:
	רסג.
	נעשה ונשמע:
	ריט (הקדמת נע. לנש). ת.
	נרות:
	לה (נ. שבת קודם הנישואים). עג (נ. חנוכה אין בטלים). קיד. קכג (כנ"ל).
	שסא (כנ"ל — לה). חקי (נ. נשמה).

תקעב

מפתח ענינים

- בכתיבת ס. וחזכרת שמות. שלג (מניעה**
ס. שאינם מתאימים מחל'. שצח (זקן
אהרן). ת (ראשית חכ'.) תכ"כ (הערות
לס. צפנת פננת ע"מ מכות. מראה כהן).
תמר (אנצ' תלמודית). תסג (חוב' פלפול
התל'.) תפד (ס. לימוד כשרים). תפו
(חוב' פלפול התל'.) תפז (ספרים
וטופרים. הערכות על ס. חסידות).
תקה (פלפול התל'.) תקנב (הערות
לחומש תורה מאירה). תקנה (הערות
לשרת חמרת משה).
אדח"ז: לו (תניא — כ"א יכול ללמוד
ואף א' לא הגיע לחבליה). נט (מ"מ
ומפתח לתניא). ע (באור תניא). פח
(תניא בע"מ). צח (כנ"ל). קכד (תניא).
קכו (תניא פמ"א). קכט (הערה בתרי"א).
ררז (תניא). רח (לימוד שאר חלקי
התניא). רכא (הפרקים בתניא שאינם
מובנים לו). רלט (תניא). רמה (תניא
בע"מ). רסה (הל' ת"ת). שמכ (ביאורים
בתניא — כאם מביא לעבודה). שצד
(תניא). תעט (חוג לימוד תניא). תקל
(סדר לימוד התניא).
אדמו"ר הצ"צ: תקל (דרמ"צ —
סגנונו מתאים יותר לזה שלא הורגל ב'
חסידות).
אדמו"ר מוהריי"צ: רל (זכרונות).
תקכו (לקריד' השיחות, קובצי מכ').
אדמו"ר שליט"א: שלב (מפתח
מאמרי אדמו"ר מוהר"ש ומוהרש"ב).
תפח (הגש"פ עם לקוטי כו').
עבודה:
קסד (ע. קשה כו' פרך — ברוחניות).
קעב (משבעים שנה וכו').
ענינים:
קיג (לימוד מאור שבחורה מוסף
במאור ע').
עימות:
תקלב.
על שלשה עמודים העולם עומד:
שג"ה.
- עלות השחר:**
הקמ.
ענג:
רמג (ע. רשמחה).
עצבות:
קמו (מתכסיסי היצר). שעב (ע.
ומידות).
עצח:
קמב (יציע הענין לפני ג').
עצלות:
רו (איך לגרש הע').
ערכים:
תקו (מצורבים מתיקות ואחריות).
עשירות:
כו (הטעם שרבי מכבד ע. ע.
בהשפעה).
עשרת הדברות:
תא (מתחיל מאחדות ומסיים בלא
תרצה).
מורים:
רנו (הגט ע"י לימוד הל' קמיצה עם כ"ב
אלף חינוקות). ער (מחצית השקל
ביטלה גזירת המן). רעו (להשמיד את
כל היהודים: כנוס את כל היהודים).
רפא (נס וטבע).
פחד:
קכד (מ'ברק').
פסח:
ש"ש (דילוג). שיח"ט (הוראת פ.
שבכחו לשנות עצמו מהקצה אל
הקצה). שמו (סעודת משיח באחש"פ).
תטו (פ. שני — ממרצע בין פ. לתה"ש).
פרחבול:
טרו (מסירת שטרותיו לכ"ד).
פרנסה:
כט (חזן את העולם כולו כו'. מאין יבא
עזרי — מעם ה'). עו (פ. והלימוד
בישיבות). פה (ללמוד בישיבה מבלי
לדאוג לעתיד). צב (כנ"ל). צה (פ.
גשמית בידי שמים ופ. רוחנית בידי
אדם).

מפתח ענינים

תקעו

פרסים:

לח. רכה.

משרות:

מה. רלא. רנו. חמט. חנו. תקח"ט. תקיג.

מתגמלים:

לד (רבותיו: חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם). נב (רבותיו: טובה פעולה אחת מאלף אנחות). עב (רבותיו: פון גוט צו בעסער). קמה (מאדזשעט דא ניע האטשעטס). קס (כני"ל — עב). קעד (רבותיו: טראכט גוט וועט זיין גוט). קפב. קפח (כני"ל). קצט (כני"ל — עב). רכט (האריי"ל: נזכרים ועיי' ונעשים). רעג (עד מחי). שמה"ו (כני"ל — רכט). שמו. שסד. שסח (כני"ל). חיח (הרמב"ן: כל המקדש מחבירו כ"ר). חכה (בעל החזרת חסד: נְקִיָּה — אבי גוט אצמקען). חסד (כל פ"י שמביא ליר"ש — כדכעי). חפג (רבותיו: ווי משטעלט זיך כ"ר). תקלה (גורע להיות יחידי בגי"ע מלהיות כ"ר עם עוד יהודים).

בעש"ט: יט (ראשיתך מצער רצי"ז ואחריתך ישנא מאד). רכט (צרה נהפכת לצהו). רמו (מכל דבר — הוראה). שו. שעג. חיח (כני"ל). חצו (השגח"פ). הרב חפני: עב (א קליין לעכעלע אין גוף כ"ר). ערה (כני"ל).

אדמו"ר הוקן: ז (וואס א חסידות'ד פארבריינגען קען אויפטאן כ"ר). טו (מי לי בשמים כ"ר). לד (לחיות עם הומן). לט. מב (כני"ל). סד (קביעות בנפש). צא (מיט א צצה כ"ר). צו (קביעות בנפש). קלא (אהבת ישראל כלי לאהבה ה'). קס (פרו ורבו — מאכן נאך א אידן). קסד (כני"ל — לד). קפב (קביעות בנפש). רט (כני"ל). רכח (ג' אהבות — חד הן). רמו (קביעות בנפש). רעט (חסידות עבדו כל ישראל). רצ (מרא דאתרא — כפשוטו). שג (קביעות בנפש). שנו (וספרתם — מאכן ליכטיג). שצד

(געוואלד געוואלד). חצה (הטיף מוסר למי שה' שקיע ולא הרגיש בכני' לד). תקכט (ע"י הצדקה — מוחו ולבו זכים כ"ר).

אדמו"ר חצי"צ: נב (אנן פעלי דיממא אנן). קפב (כני"ל). רצא (קרא לשקש — לשקש ויזרח אור). אדמו"ר מוהר"ש: תקכ (די וועלט זאגט כ"ר).

אדמו"ר מוהרש"ב: קלג (עצמות האט צוטאן מיט גוף). קנג (כל משפיע צ"ל תחלה מקבל). שטו (איך גיי אין הימעל און די כתבים לאו איך איין). שמב (ביאורים כתביא — באפ מביא לעבודה). שמו (כשם שצריך לידע חסרונת עצמו כ"ר). תנו (הבחינה אם בא מצד הקדושה).

אדמו"ר מוהריי"צ: מד (צרות חסידים). קמו (כל יחיד — רבים). עדר (כ"א ברוגמת המטפס בהר כ"ר). שמג (צו א געזונטן זומער). שמו (איסור לה"ר גם על עצמו). שנו (א געזונטן זומער און א גוטן תמיד). שפר (כני"ל). שצט (קבלת התורה בשמחה ובפני'). תביג (ביאור גוטס הנ"ל). תו (כני"ל — שנו). תמה (כני"ל). חצה (כשם שמוכרח לידע חסרונת עצמו כ"ר). תקא (כ' מבקשים פנינים — א' בגרופן קאשע כ"ר). תקיג (כני"ל — עדר).

פתח בכד וסיים בחבית:

קג.

צבא:

נח. סט (הוספה בתומ"צ). רטו. שלו (קיום הצ. תלרי בקבלת עול).

צדיקים ובעיית:

חקנרז.

צדקה:

לכ. לו (כ"א מחריב בצ. — גשמים ורוחות). נט (ע"י הצ. יכולים למלאות התפקיד בגלות). סד (בכ"י — בלי נדר). עט (מעשר). פו. פח. קיט. קכא

- קודם (התפלה).** קכט. קלח. קלט. קמג. קמו (צ. ומשפט — אחרי שעושה משפט בנוגע לעצמו כו'. צ. רחנית). קסט. קפא. רכג (יותר ממעשר שכירות שנה הראשונה). רמג. רנד (קודם לבישת תפילין). רפ (רגל). רפח. רצו (האומר כו' ע"מ שיחי' בני). שלה. שרמ. שמו (צ. ומתנות לאביונים). שנדט. שעב. שפגד (מעשר). תג (במקום נסיעה לאה"ק). חט. תכו. תנג (ממתנות החתונה). חנט. חסו. חקי (לע"ג). חקכט (מחו ולבו זכים כו'). תקלד (מתן כסתר). תקמו.
- ציון:** נו (ויבקר עה"צ). תקנח (הנוהג לקרות פ"ג עה"צ — מה אבוא להודיע עה"צ . . .).
- ציצית:** תלו (ט"ק לשינה). תקיד.
- צניעות:** סב (ברכת שחי' מעורבת). רנד. תקנא (כל כבודה גו').
- צמרנים:** תקס (זמן קציצת צ. בע"ש).
- צרה:** רכט (נהפכת לצרה).
- קבורה:** שו (העברת עצמות לאה"ק). שעד (תיקון לק. בטלית שאינו שלו).
- קביעות:** סד (בנפש). פה. צו. קפכ. ריט. רמו. שג.
- קבל את האמת ממי שאמרו:** תעח.
- קבלת עול:** תצו (דוקא קב"ע כובש לבות הצעירים).
- קברי צדיקים:** חקמה (מעלת התפלה על ק. צ. בתקופתינו).
- קדש:** רידטו (אה"ק, גוי ק.). שנה (אה"ק ולה"ק — לי הברלה והפרשה).
- קושיות:** תקמו (לא זו הדרך לחפש ק.).
- קץ:** קא (ליבא לפומא לא גליא).
- קרבנות:** קכט-ל (מעלת ריבוי הק.).
- קריאת שמע:** רסה (במדרש"ק).
- קריאת התורה:** רכביג (לא זוהי היא ההכנה לבר מצוה). תכגיד (נְכַרְנְךָ). תכו (מהדרים שהס"ת פתוחה רק בעת הצורך).
- קריעת ים סוף:** רג (פי' הבעש"ט).
- קשת:** קג (ענין שכתבע).
- ראש:** עא (ר"ה ר"ח — ולא תחלת).
- ראש חדש:** רצד (כל חדש ניסן — ר"ח). שטו. שכג (כנ"ל). תקנט (ר"ח אקרי מועד).
- ראש השנה:** לו (המשכת אור חדש שלא הי' מאיר עדיין). שמו (אתם נצבים היום — בכניסה לארץ וכולל ר"ה). תמו (בכל שנה נמשך הפרט מהכלל דאלף שנה).
- רבי וחסידי:** עה (נסיעה לכאן — בזמן החגים). קסב (כנ"ל). רטו (נסיעה לכאן רק כשעבודתו לא חסבול מזה). תפא (אלו שבאו לכאן נעשה אצלם פיזור הנפש).
- רבנות:** מ-מא (לא לברות מהמערכה). מח (חובת הו'. בארה"ב). צ-צא (כנ"י). ובשאר מקומות). רצ (מרא דאתרא — כפשוטו).
- רגל:** סו (מקיס את הראש). רפ-פא (צדקה. אמונה).
- רועים, שבעה:** תקנג (אם אהרן ויצחק ככללם. שח

תקעה

מפתח עינים

(עם כוז שיחסה לתומ"צ אינו כרבעי).

תקכו.

שיחות:

אדמו"ר מוהרש"ב: קלג (שמח"ח תרס"ט).

אדמו"ר מוהררי"צ: ב. קסא.

אדמו"ר שליט"א: קלג (בענין טבת).

קפת (י' שבט). שעא (בענין קרבח אלקים טוב — לי טוב). חי (בענין ופרצת בלימוד). חמט (י"ב חמח). חקי (בענין יגעת ומצאת).

שילומים, כספי:

עט.

שינה:

נב (האכרים בשלימות וחסר הפועל). נז.

שכחה:

קט (עצות לש.).

שכל:

שעז (ש. ורגש). חפ (מוח שליט על הלב). חקט (ש. ורגש).

שלוש:

תד"מ (מכון לש. עולמי). חמט (ש. בין האחים). ש. בין נה"א ונה"ב כו'.

שלוש בית:

קט. קסט. רכה. רלה (קידוב אינו רצוי מביא להעדר הש.). שעג. תקכו (פיס רעת האשה שטבעה רך).

שלוש פסיעות:

קסא.

שליחות:

קעג (כ"א ש. של מקום). רח (עבודת הש. — מעט מעט אגרשנו). רטו (כנ"ל — קעג). תפט.

שמות:

קיא (קריאת ש. — לאב או לאם). קלו (כששמות אמהות החו"כ שוות). רכ"א (שינוי הש. — בהסכם נושא הש.). רכב (ויקץ כישן הוי' — או ש. אורנות). שג (שייך להורים). חסז (בצירוף שם האם).

שמה:

יא-ר: דמג (עלג ולש). רנב. רצא.

ומתושלח. אם משפיעים לכנס"י).

רופא:

עב (ניתנה רשות ומצוה לרפאות). קנט (מעלת הוראת שני ר.).

ריכוז המחשבה:

פז.

רמאות:

נ (אמבטיות טכרית. סדר חומני אכילה). קפו (לצרידות). רלו. רמא. רטז (עיוכ טפול ר.). שכג (כי אני ה' רפאך ר"ת אריך). שכו (כאבי הראש באים מאי קביעות הוסת). שנה (הפרעות כשינה). שעדח. חכג (כחזו רק ביצה א'). תנח (הריון כשיש התנגדות בדם). חסו (א' מצנורי הרחם סתום). תקמה (קידאפראקטיקה).

שבת:

קטז (אניה ישראלית בש.). קעג (חשמל בש. באה"ק). רחצ (כנ"ל). שטא (אופן הנחת לחם משנה). תידח (כנ"ל — קטז). חפכ (נקודה או מצורף). חקנו (טלטול במלון בש.).

שואה:

חיד.

שויתי ה' לנגדי תמיד:

קעז (פי' הפשוט והפנימי).

שחיה:

תקלד (לימודה רק כשקופץ למים).

שחיטה ובדיקה:

ס (שו"ב קבוע צריך תחילה שימוש ונסיון). שג (שו"ב שהתחיל לילך בגילוי ראש. בקאלאשן).

שידוכים:

ט. לב (פגיעה בכבוד). קלו (לפני אחותה הכידיה. כששמות האמהות שוות). קצט. רנינא (ש. אין מטרתו חנוך). רפד (כנ"ל). שכד. שכו (ע"י שתחליט בתוקף — טהרת המשפחה וכו'). תה. תלד (כאם יסכימו שימשיך לימודו אחר הלישואים). תלו (הספדים בגיל י"ח). תנב (בבן הנדה). תפ. תפה

שמיטה:

יִרְטוּ (הסחת הדעת מעבודה ע"פ ט"ו). יט. עד (ההיתורים בחרישה). קכו (מצרכי אוכל למורים). קלא. קעג (פירות ש. של נכרים). קצח. רמ (גשמים בש.). רנג (עזרה לשומרי ש.). שגד (מכל הדברים המבלבלים). שעה (ע"י שש שנים חעבוד מגיעים לשבת שבתון). חעב (רשימת מאכלים המתורים בש.).

שמן:

קיג (רזי דרדן. עולה על כל המשקין). שמש: רעא (שקש — שקש). שצג (הש. סובבת את הארץ).

שנה:

פ (חמימה — שנת חמה או מעוברת). שנים מקרא ואחד תרגום: חקס (זמן קריאת שמ"ר).

שמות:

צג (במזכירות אין כותבים צרפתית). קע (כנ"ל). ריג (עברית). שגד (כנ"ל — צג). שעה (אטלקית). חסז (כנ"ל — צג). חקז (כנ"ל). חקכח (צרפתית, אשכנחית).

תאריך:

תלו (כתיבת כ"ף כפופה בת.).

תחלים:

נח (אמירת ת. — שיעור חדשי ושבועי). עט (כש"מ). קכו. קלט. קפא. רלט. שנה. חקכח. חקלג. חקמו.

תוקף:

קעז (שהיו זקוקים במדינתנו לפניו והנצרך עתה).

תורה:

ז (לימוד במקום שלבו חפץ). לו (כ"א יוכל ללמוד ואף א' לא הגיע להכליתה). מז (לימוד ה' הצריכות). פח (המקיימה מדרחק כ"י. השתתפות בשיעור). פט (כל חיי האדם ת. וחפלה — העלאה והמשכה). קא (סתים וגליא). קכב

(לעולם ילמוד אדם שלא לשמה כ"י). קנה (פשט ודרוש. פ"י הרשב"ם). רכז (למיגרס ולעיונא בכ"י). חטו (ערכים נצחיים). חקלא (לימוד מ"י הנוגע לפרעל. עצה שלא יהיה הלימוד מתוך כפיה).

תיירים:

חצד.

תכונה:

לכ"ג (רוח צפונית אינה מסובכת).

תמוז:

חלב (חדוש הגאולה של הפצח המעיינות). חלט (כנ"ל).

תמונות:

תנח (ת. כנ"א — ראינו רבותינו משחמשים בהם).

תנאי:

שצו (מחילה על ת.).

תנחומים:

פד (נחמה בכפלים).

תשפודות:

קצא (כשחל ב"ח). שסא (כשחל בתחלת מנ"א).

תענית:

חע (עצות להקלת הצום). חקנו (הטעם שמותר לאכול עד כג' שעות לפני נ"ה).

תמילין:

לב (בדיקה). סדח (תיקון — הוספה בהמשכת המוחין). קיט (בדיקה). קכו. קלט. קפא (זמן התחלת הנחת ת. ליתום). קצג (ספרדים המאחרים הבר מצוה שלהם). רו. רמב. רנד (צדקה קרדם לבישת ת.). רסה (בפסוק פותח גוי — נוגעים בחש"י ואח"כ בחש"ר. התחלת הנחת ת. דר"ת). רסו (לפני הבר מצוה). שלה. שנח"ט. שעב. חכו. חנט. חסז. חצג. חצח (אפי' פעולה א' של הנחת ת. מי יוכל לשער ערכה). חקכו. חקלג. חקלט (שינוי לקשר חב"ד).

תפלה:

יח (אמירת הפסוק של השם בסיום

מפתח ענינים

תקעז

עמרם גאון. אמירת יהללו. תקיד (שינוי
סדר הפסוקים ברוחן לך). חקלט (כניל
— ר).

תקיעת שופר:
יד (כנתי הכראה).

תדמח:
ז (עצה לת. הנפלת עליך).

תשובה:
סז (הי' רגיל לקרות דף כו'). רמדה
(לפונגם בבית קודש). רסט (שיבה
למקורות). שיב (אינה מספיקה כשעוד
מישהו מעורב בדבר). חקב (הי' רגיל
לקרות דף א' כו'). חקז (מרעילה גם אחר
פ' שנה).

תשעה באב:
חקנט (אקרי מרעד).

תשרי:
מהי' (חדש המשובע בכל).

שמו"ע — שלו ושל אדמו"ר). פא
(להתחיל עם הצבור ולהאריך. דילוג
פסד"ז). פט (כל חיי האדם ת. ותורה —
העלאה והמשכה. ת. בצבור — עם כל
הניצוצות). ק (ת. קודם הלימוד). קבא
(כוונה בת.). קבו (לחלק כוונת הת.
לכמה חלקים. מתוך הסידור). קג (יחיד
שבישתבח — לפניו או לאחריו. קריאה
שם אדני). קנג (אופני חיזוק הת. כניל
— קבר). ר (שינוי לנוסח אדה"ז. אדה"ז
ביד מס' נוסחאות. אמירת ושמר). רכ"ב
כא (כניל). רסה (בפסוק פותח גי' —
נוגעים בתשי' ואח"כ בתשי'). רערה
(אמירת ברכות השחר לפני התיבה).
שסב (אמירת ונחזה יאמר גי'). תכו (אי
אמירת אקדמות כליובאוויטש ואצל
הספרדים). תכט"ל (כניל — שסב. אל
תבהל פיך גי' — גם בפסוקים. נסח
אדה"ז — הרי"ק הר"ש מרשקוב. רב

מפתח מוסדות וארגונים

בית הכנסת:	אגודת חב"ד
קפ (חב"ד במאה שערים). קצח (בגמזו). רנה (אהבת ציון נוארק). רפ (בדורוחינו גם בהמ"ד). שב (קדימה). שיד (מעוז אביב). שניא (חב"ד. שיפור מצב ב.). שנאיב (מרכזי — קרית שלום ת"א). שעדיה (מחיצה בב. אסור לנשק בניו בב.). תו (נצחון במשפט המחיצה בב.). תנו (מצה לילך לב.).	אה"ק: רנט. אגודת נשי ובנות חב"ד: א. לח. קד. קמח. קפת. שכה"ו (עבודת א. — קירוב ליהדות). שלר. שפרו. אה"ק: רסו. בוסטון: קמח. מונטריאל: ער. קליוולנד: שכא. אגודת נשים; ליידס אוקזילרי: קצה. תב. אחלי יוסף יצחק: ט"י (נק' ע"ש אדמו"ר). לט. קצט. שע (עיר גנים; מנחה ושדות מיכה). אה"ק (רשת): קכו. קצג. שלר. חלג. חמג (כינוס ארצי). חסג. תעה. תחד. חקכ. חקכט. חקלב. לוד: ט. תענך: קפו. רצו. אורטודוקסים: שצח. אחי תמימים: מר. שטו. בוסטון: שב. וואוסטער: שלו. נוארק: רפה. שנג. ספרינגפילד: שב. ראשון לציון: קצג. שמ. איגוד תלמידי הישיבות (את"ה): קמ. בית דמוס בכפ"ח: קמא. בית יוסף (ת"ת בטורונטו): חלב. בית יעקב: שי.
בית ליובאוויטש:	
רעט (בלונדון). שמח. תמא. תנגיד. תצט.	
בית הספר:	
סו (חב"ד). קנד (תיכון).	
בית הספר למלאכה בכפ"ח:	
שכב.	
בית ספר למלאכה:	
קסה"ו.	
בית רבקה:	
נג. שי. שכט. תחב.	
כפר חב"ד: קמה (סמינר ומקצועי).	
מונטריאל: קכו.	
מריקו: תג.	
צרפת: תפג.	
גן ישראל:	
תכה. תכח. חגטיס (קנדה). תקטז (הג"ל).	
גמ"ח, קופת:	
ל.	
הסתדרות הרבנים:	
רעו.	
ועד הכשרות:	
קצז (בפריסקא).	
ישיבות:	
ער. קסח (מטרון — הכנה לחיים). קצב (קשינוב). רלג (הנהגת תלי ישיבה). שי.	

תקעה

ספריה:	שלו. שמט (לימוד בי. ולא בבית). תיא.
כה. ערב. רפג. (של אדמו"ר מוהר"ש).	חיו (הלימוד בי. חשוב לביסוס השקפת
שלח (הס. תועלת הרבים).	עולמו). חלו. חקו. תקלדו (בגוטה).
צעירי אגודת חב"ד:	ישיבות ערב:
קלט"מ. קנח. קצד. שמא.	נא. קמג (שערי חסד). רסה. ש.
אה"ק: רנט. שכו (כינוס ארצי).	כולל חב"ד:
ירושלים: קמג. קפ. רסה. שסח.	שסד.
מונטריאל: תכה. תקטו.	לשכת חשאיין:
מלבדון: קצ.	כד. רפח.
קיבוץ:	מוסד הרב קוק:
תכו.	ערב.
קהלות קודש עבור ישראל:	מוסלמים:
רס.	תצב.
קונסרבטיבים:	מזרחי:
שצח (שמרנים).	תמד.
קדן תאווקין:	מחנה קיץ; קייטנה:
רד.	שכח (במ"ק אפשר לפעול יותר על
קרני הוד תורה (קה"ת):	הילדים). קסג.
תפח. תקכג"ד.	עיי"ע גן ישראל.
רבנות הראשית באה"ק:	מכון הוצ"ס חתם סופר:
תמד. תפז.	ק.
תומכי תמימים:	מסיון:
נט. קו. קלב. קמד. קנא"ב. קסז. קצב.	לח.
רכד"ה. שמט. שסב. תקלג"ד.	מקהלה:
ארה"ב: קסח. שב. שטז. שס. שסז.	תקג (חב"דית, בתורת בליובאוויטש).
תפו.	מרכז לעניני חנוך:
לוד: קצב. רכו. רצב"ג. חלה. תפו.	צט (סניף דטרויט). קלא.
ליובאוויטש: קסח. תקג.	משכילים:
מונטריאל: קטו. רמו"ז. שצט.	תקיג.
צרפת: רצד.	נוצרים:
קריית גת: רכו. רעו. רצב"ג. תקיב.	תצב.
תורת אמת:	סוכנות:
נא.	קעו.
תלמוד תורה:	ספרדים:
פד (בכפ"ח).	תיא. תכו. תמד. תקכד.

מפתח אנשים

גוטליב, נפתלי צבי: יז.	אבלסקי, זלמן טוביה: חלג.
גוטניק, שניאור חיים: חקח.	אברהם אבינו: סג.
גולדשמיד, יוסף: ד.	אדל, יצחק: קט. שלח.
גורארי, ח'י שינא מיכלא: קפת.	אהרן הכהן:
גורדון, שלום דובער: רנה.	קח (משה וא. — מי בנצח ומי בהוד).
גורודצקי, בנימין אליהו:	חקנ (אם הוא בכלל הורעים).
פב. פט. קכח. רד.	אוחיון, יצחק: ו.
גורן, שלמה: חקנא.	אולמן, ש. ב.: שעח.
גליצנשטיין, אברהם חנוך: רפב. שלח.	איידלמן, דוד: שב.
גליצנשטיין, שמעון: חלו.	אייזנבך, יצחק צבי: מו. חקכט.
גנזבורג, יצחק: חקכ.	אייזנשטט, מנחם צבי: קא.
גרומסן, ישראל: חפח.	אלדד, מיכה: רצו.
גרינברג, אברהם משה: חקכב.	אלדד-שייב, ישראל: שנד.
גרינגלס, מנחם זאב: ע.	אלטהויז, זלטה: קמה.
גרליק, גרשון מענדל:	אלטהויז, חיים עמנואל: חקב.
פב. קיב (חוגתו בחי'): קל. קעא.	אלטהויז, שמואל בצלאל: חק.
גרליק, שניאור זלמן: רצב. רפא.	אליטין, ישראל מאיר: שסה.
דבורין, ישראל זיסל: חלט.	אליטוב, שמעון גד: יט.
דברוסקין, יחיאל מיכל: רפו.	אמסעל, מאיר: חכג.
דובאוו, יצחק: סג. חמו. חקכא.	אסתר: רכט.
דובער, (המגיד ממעזריטש): רל.	ארק, עזרא מאיר: שעו.
ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.	בונין, אלכסנדר זיסל:
דוידוביץ, חיים: מז.	קג. קסדרו. קפט.
דוכמן, חיים ברוך: רלג. חקט.	בונין, צפורה: קג.
דוכמן, שניאור זלמן: כח.	ביליצקי, לוי: יג.
דולבין, הרב: חע.	ביק, שאול ישכר: רמג. חמח.
דייטש, חנני י"ט ליפא: חנו.	כלאך, משה חיים אפרים: קכח.
דיסקין, שמעון משה: קעג.	כלוי, טוביה: קלד. שסח.
דמיאל, יצחק: לו. שפח. חיג. חעו.	כן אורי, מ.: שג.
רן: רמט.	כן גוריון, דוד: רט. ריב.
דרדק, ש.: קג.	כן עזאי: שלט.
האמניק, יעקב יצחק: רעא.	בעזמאלאווי, שניאור זלמן: קי.
הארמאן, חיים: חד.	בעק, משה יעקב: חקנה.
הזולר, משה: חכו.	ברוידא, משה אהרן: חקנח.
הוטנר, יצחק: חנא (ובתו ברוריה).	ברוך, אבי אדה"ז: רלד.
הולגד, דוד: עב.	ברוק, חיים שאול: שמ.
הילביץ, אלתר: שלא. שפ.	גד: רמט.

תקפ

הלברשטם, אליעזר ירוחם: רצו.	ידגר, יצחק: קפו.
הלמן, דוד: תקוח (ונכדתו אריאלה).	יודאסין, אלכסנדר פננדר: מ. שיד.
הלפרין, ישראל יצחק זעליג: יהושע משה יוסף: פד.	יודבין, יהושע: קיא (ובנו יעקב דוד).
העכט, הרב: שעד.	יוניק, נפתלי: קפה.
העכט, יעקב יהודה: רכח. רעו.	יוסי הגלילי, ר': רסד.
העכט, משה יצחק: רלו.	יוסף: רמט.
העכט, שלמה זלמן: חקיג.	יעקב: כ"ג. רמט.
הרכבי, צבי: קטו.	יעקב משה: רנג.
הרצוג, יצחק אייזיק (הרב הראשי באה"ק): תמר.	יעקבוביץ, יעקב: חקיב.
וואלף, אפרים: חסג.	יצחק אבינו:
וואלקין, שמואל: שצח.	תקנ (אם הוא בכלל הרועים).
וורבר, זאב: קמה.	ירושלמסקי, משה נחום:
וויינשטאק, בן ציון משה יאיר: שכג.	רנטרס (בנו).
וויינשטאק, יוסף מנחם: שכג.	ישו: שלא.
ווייס, יצחק יעקב: רכ.	ישמעאל, ר': שלט.
ווילימובסקי, חיים זוסיא: שעד.	ישראל, הבעש"ט:
וורדיגר, יעקב: חקמד.	כ. רל. תמו. תקח (מאתים שנה להסתלקותו).
זובער, נחן נטע: חקמ.	ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.
זוין, שלמה יוסף: חמד. חמו.	פתגמים.
זיו, ישעיה: שלו.	כהן, מיכאל יהודה ארי' ליב: עז.
זופניק, יעקב זאב: קמ.	כהן, מרדכי: תעג.
זילברשטרם, אהרן מרדכי: שע.	כץ, אברהם יצחק: רלא. שכ.
זיסקינד, אברהם זוסיא: קלג.	כץ, יעקב: קמג. חקטו.
זירא, ר': שט.	כץ, מרדכי: קסד.
זלצר, קלמן: רסח.	כשר, מנחם מענדל: חכ. תנה.
זקבן, יעקב: רג.	לביא, אליעזר ליפא: רכח. שיד. תקוח.
זייקין, צדוק: חלא.	לבנה, אליעזר: רסט. שצו.
זמיר, דוד: פט.	לוי, יצחק: שמג.
זטריק, יהודה: ע.	לוי, אבא: שמב.
חן, גרשון: תעג (חזגחו גטיא).	לוי, יוסף טוב ליפמן: רג.
חסקינד, דניאל: רנט.	לחיני, משה: עח.
חלושקין, ניסן: רעו. שט.	ליבוב, ישראל: רחצ. תצד.
חלישכסקי, מרדכי דוב: מז.	לידר, אברהם מרדכי שמואל: חצה.
טרפון, ר': רסד.	ליובאשיצקי, שמואל: כד.
טש, אליעזר: רפב.	ליטוויץ, ברוך: רסח. תו.
יאיר, יצחק: רלט.	ליט, יצחק מנחם מענדל: חעב.
יאלעס, אפרים אליעזר:	ליסמן, מ.: תצו.
פ. קס. קצו. רגב. שדמ. חקיד.	ליעף, שרה: מז.
	ליפסקר, מיכאל: רצד. תג.
	לסלבים, דוד אברהם: כ.

מפתח אנשים

תקופה

פינקלשטיין, אליעזר אריה:	לעסער, דוד נתן: עג. קח. תקדי.
כה. תעה. תקמט.	מאיר, ר': שפ.
פלאי, פנחס: תע.	מאיר, מאיר: תקנב.
פליישר, יוסף: שסד.	מוחמד: שלא. תצב.
פלס, יעקב: קצב. רכו.	מונק, משה: תמח.
פנטיליוב, דובער: רג.	מיוזעס, יצחק: תקיט.
פערין, שלמה: רעט. שמח. תמא. תנג.	מילר, אליעזר יצחק: רנח.
פציפיצי, יוסף ע.: קנד. שצה.	מינץ, בנימין: תקנד.
פרוש-גליקמן, אברהם אביש מרדכי:	מלוב, מנחם ישראל:
שלט. חיב.	שסב. שפג. תכט. חלא.
פריד: שעח"ט.	מן, פסח: שטא (ובנו יעקב פרץ).
פריד, יצחק: תנה.	מענטליק, מרדכי: תפב.
פרידמן, אהרן נחמן: שמה.	מרטון, יוסף: ט. תקג.
פרידמן, צבי: רלד.	מרטין, יצחק: שיד.
פריידין, צבי: שמו.	מרקוביץ, עזריאל: נט.
פרלוב, מרדכי: רב.	משה רבנו:
פרנד, מנחם: קעה.	קז (מ. ואהרן — מי בנצח ומי בהוד).
פרנקל, מאיר שכנא: צד.	קסא (דרגת מ.). רמו. תקטו (מ. הוא
קופמן, יצחק: רטז.	משיח).
קורן, יצחק: רעו.	משה, רמב"ן: קא.
קורנפין, שלום: שיד.	משה יהודה: רנג.
קליין, יחיאל צבי: רכט.	משיח: תקטו (הוא משה).
קסאן, שלום: סא.	נח:
קסלמן, שלמה חיים: חי. תקכד.	מא (הטעם שהמכול נק' מי ג.).
קראוס, נפתלי: קלא.	נמנוב, ניסן: רצד.
קריסיק, יעקב: סה.	נריה, משה צבי: תקו.
קרעמער, אברהם דובער: קח.	סגל, יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים:
קרעמער, ארי' ליב: קטו.	קכט.
קרעמער, משה אליעזר: קחיט.	סדן, ישראל: רמ.
ראטה, נפתלי: רסה.	סוראק, נחמן: תצט (והוגתו פראדל).
רבח: שפ.	סופר, משה (תחם סופר): ק.
רבינוביץ, יצחק: קיח.	סופר (שרייבער), אברהם: רסא.
רובין, חיים שמעון זאב: תטז.	סלונים, יהודה ליב: קפו.
רובין, פנחס: שיד.	סלונים, עזריאל זעליג: ערב.
רוזין, יוסף (הגאון מרומניצוב):	עזרמן, שלמה: רד. תקכח.
תכא (אי דיקו בדפים. לימודו קבלה).	עפשטיין, מרדכי: קסד"ו.
רוזנבלום, נתן דוד: קג.	עפשטיין, משה: קלב.
רוזנברג, אברהם ברוך: קצח.	עקיבא, ר': רסד. שלט.
רוזנפלד, יוסף חיים:	עשו: רמט.
סה. קי. קע. קצו (והוגתו מלכה רייזל).	פאגלמאן, יהודה צבי: רמב. שלו.
רצה (והוגתו).	פיינשטיין, משה: תמה.

מפתח אנשים

תקפג

- רייד, משולם: צד (משפחת).
 רלכב, יהוסף: רכח.
 שאייעוויטש, משה: קיד. קנט.
 שולזינגר, מיכל יחושע: קמא.
 שונפלד, שלמה: רט.
 שזר, שניאור זלמן: פט. ריח.
 שטיינמן, אליעזר: סב. רפג. של.
 שטנצל, יונה: מה.
 שכטר, מרים: לה.
 שלזינגר, קלמן: רסב.
 שמוטקיץ, יהודה: חמו.
 שניאור זלמן, אדמו"ר הזקן:
 ב. קו (שניאור) — נגלה ופני' התורה).
 קיח. רל. רפב (שנת הולדתו).
 ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. ספרים.
 פתגמים.
 שניאורסאהן, יהודה ליב: קכט.
 שניאורסאהן, יוסף יצחק (אדמו"ר מוהרי"צ):
 חקב (קלסתר פני בדוגמת אדמו"ר מוהרי"ש).
 לא נסמן לרוב המצאו — רק כשחבר סיפור אודותיו וכי"ב.
 ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. מאסר וגאולה. ספרים. פתגמים. שיחות.
 שניאורסאהן, מנחם מענדל (אדמו"ר הצ"צ):
 ב. קמ (שנת הולדתו).
 ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים.
 שניאורסאהן, שלום דובער (אדמו"ר מוהרש"ב):
 קסח.
 ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. פתגמים. שיחות.
 שניאורסאהן, שלמה שניאור זלמן (אדמו"ר מקאפוסט): קכח.
 שניאורסאהן, שמואל (אדמו"ר מוהר"ש):
 רפג (תולדותיו). חקב.
 ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. פתגמים.
 שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל: רלח. שעה.
 שניאורסאהן, שמרי' נח (אדמו"ר מבברויסק):
 קכח.
 שניידער, חיים יוסף: קטו (הוגתו איטא רחל).
 שפיגל: שעא.
 שפירא, דוד שלמה: חקכג.
 שפירא, חיים משה: רצא. חמד.
 שפירא, משה ארי' ליב: רמח (ונכדו מנחם).
 שרגאי, שלמה זלמן: רצ.

מפתח מקומות

כפר חב"ד:	אוסטרליה: רד.
כ. צ. קר"ה. קית. קמא. קמט. קעד. קפז.	איטליה: פב.
רעז. רית. רכז. רלו. רצא. רצט. שכו.	אנגליה: תקלו.
שמג. שעד. חסד. חעב. חעד. חקד.	אנטווערפן: חסו.
ראה מפתח מוסדות ערך ב"ר.	ארץ הקודש; ארץ ישראל:
כפר הראה: חקו.	ה. לג (נק' ארץ הקדושה — הוספה
לוד:	בתומ"צ). לת. סא. עו. קית (צדקת א.).
ראה מפתח מוסדות ערך אהל"י. תר"ת.	קכב. קכו. קמא. קמח. קסז. קעה. קצט.
לונדון: פב. קכב (כד"צ). תצט.	רד. רטרטז. רמד. רנד. רנו. רס. רעג. שו.
ליאון: שו.	שכ. חגיד (נסיעה לביקור בא. — אחר ל'
ליובאוויטש:	יום אם מותר לצאת). חכו. תמ. תסה.
ראה מפתח מוסדות ערך תר"ת.	חסח. חעד. חקו.
ליטא: חקמ.	ראה מפתח מוסדות ערך אגר"ח.
מונטריאל: ס.	אגונ"ח. אהל"י. צא"ח.
ראה מפתח מוסדות ערך אגונ"ח. ב"ר.	ארצות הברית; אמריקה:
צא"ח. תר"ת.	ה. מ. מח. צא. קצח. שנה. חנב. תקלה.
מילנו: פב. קיב.	ראה מפתח מוסדות ערך תר"ת.
מלבורן:	באר שבע: לו.
ראה מפתח מוסדות ערך צא"ח.	בוגוטה: תקלו.
מעזריטש: ב.	בוסטון:
מרוקו: רד. תסו.	ראה מפתח מוסדות ערך אגונ"ח. א"ח.
ראה מפתח מוסדות ערך ב"ר.	כני ברק: קפג.
נוראק:	בסרביה: רעו.
ראה מפתח מוסדות ערך א"ח.	גיברלטר: קנד.
ספרינגפילד:	גמזו: קצח.
ראה מפתח מוסדות ערך א"ח.	דטרויט: צט. חקי.
עיינות: לו.	הבנה: תקלו.
פולין: קמח.	וואוטער:
פריז: עח. פב. קיב. תפא.	ראה מפתח מוסדות ערך א"ח.
פריסקא: קע.	חיפה: מג.
צרפת: חקו. חקלו.	חרין: חקנב.
ראה מפתח מוסדות ערך ב"ר. תר"ת.	טורונטו: תלב.
קליולנד:	ירושלים: סכ. רסו. שגב. תקל.
ראה מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.	ראה מפתח מוסדות ערך צא"ח.
קנדה: קסב.	כפר ארגנטינה: רפת.

תקפד

תקפה

מפתח מקומות

קריית גת: קצב. רכו.	רוסיה: ברית המועצות: שנה.
ראה מפתח מוסדות ערך חר"ת.	רעננה: קסד"ו.
ראשון לציון:	שיקגו: חקיג.
ראה מפתח מוסדות ערך א"ת.	הל אביב: רחצ. הקל.
רומניה:	הענך: קסו.
קצב. רעו. רפו (עולי ר.).	ראה מפתח מוסדות ערך אהלי"י.

